Panopticum I & II

Artikels februari 2018 — december 2020

Jan Bauwens

Colofon

Titel: Panopticum. Artikels februari 2018 – december 2020

D/2020/Jan Bauwens, uitgever

Copyright: Jan Bauwens, Serskamp 2020

Auteur: Jan Bauwens

Druk 2020

Omslagillustratie: Jan Bauwens

ISBN: 90-77532-

NUR: 730

Trefwoorden: filosofie

PANOPTICUM I & II

bestaat uit vier delen:

1. HET NARRENSCHIP

Over de waarschuwing van Plato

2. DE NIEUWE PEST

Over de intrede van de chaos in de wereld

3. HET PANOPTICUM

Over het einde van de vrijheid

4. HET TIJDPERK VAN DE LEUGENS

Over het lijden en de waarheid

Inhoudsopgave

I. HET NARRENSCHIP....19
Pasen 2018....21
Taiwan....29
Stille zaterdag....32
De triomf van de dood....35
Helden en heldinnen. Over schone schijn, schaamte en schande 38
Werk en waarde....44
Neo-nazi's: nihil novi sub sole....47
Andermans hoofd 50
Ze is terug....54
De wijze middeleeuwers....56
Het (recht op) leven als koopwaar....58
Staat zonder kop....61
Over vreselijke leugens die ons bestaan domineren....64
1. Eeuwigheidsverlangen....64
2. Vooruitgang....66
3. Vrijheid....68
4. Normaliteit....69
5. Bezit....71
6. Vrede....73
7. Het geloof in de dood....75
8. Redelijkheid....77
9. Godsdienstvrijheid....79
10. Privacy....81
11. De meritocratie....83
Dement met zijn allen....86
Over de medicalisering van de oude dag....89
Over de uitroeiing van bejaarden....91
1. De naaste....91
2. De dissident....93
3. Het onrecht....96
De waarheid en de politiek....98
"Waar is Habel, uw broeder?"....100
1. Het recht van de sterkste....100
2. Het nationalisme en de mensenrechten....104
3. Waarom populisten dictators zijn....106
Wensdenken....108

Weten en geweten....112
De ruk naar rechts....114
Terug naar de middeleeuwen....117
1. Onzin....117
2. Genesis en genetica....119
3. De handelaars in de tempel....121
4. Dictatuur....123
5. De grootinquisiteur....125
Over seks en samenleving....128
1. Seks en macht....128
Seks en fascisme....130
2. Big brother....132
Hedendaags fascisme....133
3. De legitimering van waarden middels onwaarheden....135
4. Het geweten en de wet....138
5. De kerk en het celibaat....141
Seks en voortplanting....141
De verliefden....141
Seksualiteit en scheikunde, huichelarij en ethiek....144
Seksualiteit en maatschappij: het recht van de sterkste versus de wet van de naastenliefde....145
De verborgen afspraak....147
Zelfveroordeling?....148
De zaak anders bekeken....149
6. De kerk en het kindermisbruik....153
7. Homofobie....156
8. Homohaat....158
9. Stigmatiseren en afschepen....160
En daar komen de neo-neonazi's....164
10. Het einde van de liefde....165
Graden van zijn – over hedendaags vampirisme....168
Het narrenschip....171
1. De democratie....171
2. Het tijdperk van het sadisme....171
3. Het tijdperk van de leugen....173
4. De ochlocratie....176
5. De verloren dimensie....180
6. Het bolletje en de kogel....183
7. De onmacht van de meerderheid....184
8. politiek en misdaad, voor elkaar geboren....190
9. Staat en kerk....193

10. De partijlozen en die Entlösung 197
11. De val van Europa 200
De perfecte genocide met... stress! 202
De levenden en de doden.....207
Over onze perverse economie 210
Deel 1: Vernielen maakt rijk.....210
Deel 2: Het afval van de rijken als beleg op het brood voor de armen 213
Deel 3: Onze afgod, de hel.....214
Deel 4: massaproductie en kuddegeest.....216
Deel 5: Onze economie als golem.....218
Deel 6: Kwantiteit ten koste van vooruitgang.....220
Deel 7: een economie van de afgoderij.....222
Over de duivel.....226
1. Gewenning.....226
2. De tragedie.....230
3. De wrange vruchten van de canon.....233
4. De geboorte van de schimmen en de ontwaarding van de waarden 234
5. De duivel als de teruggekeerde Christus.....235
6. Het moederkoorn en de komedie 237
7. Het kwaad als enige werkelijkheid?.....238
8. De duivel genaamd Economie.....240
9. Het nieuwe Über-Ich.....242
10. De koning van de wereld.....244
De wijngaard des Heren.....247
Over het misbruik van macht.....249
1. Armageddon.....249
2. Kinderverachters, toekomstverkrachters.....251
3. Eigen zak eerst.....253
4. De mediamisbruikers 255
5. Kamer 101.....257
6. 'In naam van' en 'om bestwil van' 259
7. Nieuwe heilige huisjes.....262
8. Het misbruik van de rede.....265
9. Het misbruik van de waarheid.....267
10. Machtsmisbruik en verspilling.....271
Sodoma.....273
Zal de kerk de Amazonevolkeren redden?.....278
De kerk en extreem-rechts.....281

De dood te koop....285
Fundeert het katholicisme onze beschaving?....288
1. De engte van het eigen gelijk....288
2. Kerk en kuddegeest....291
3. Moord op bevel van god....293
4. Het fundament voor de holocaust....296
5. "Gaat en onderwerpt alle volkeren!" - Leugens, diplomatisch genaamd: diplomatie. 298
6. De mammon 301
7. Bijgeloof, ketterij en inquisitie....304
8. Een conclusie....308
"De paus trachtte meermaals met exorcisme op afstand de duivel uit Adolf Hitler te drijven" 311
Hoe Europa groot en rijk werd....316
De plundering van de zwarten en de roodhuiden....316
De wreedaardigste handel ooit....320
Intermezzo 1....322
Haïti, wereldproducent onder dwang van suiker en koffie....324
Nieuwjaarsintermezzo: de slavenfabriek van 2020....326
Slavenopstanden, abolitionisme en de terugkeer van de slavernij...328
Batavia....330
De Caraïben en Latijns-Amerika in de 19de eeuw....332
Kapitalisten willen de slavernij tot elke prijs behouden: de grote Amerikaanse burgeroorlog....334
Afrika in de negentiende eeuw....336
Intermezzo 3: Hitler en de slavernij....338
Van slavernij naar loonslavernij....340
Hedendaagse slavernij....344
Het voorportaal van de hel....348
II. DE NIEUWE PEST....353
Over de verschillende graden van dood zijn - een verhaal ter inleiding....355
1. Virusvee....366
2. De Spaanse griep....367
3. De pest in de 14de eeuw....371
4. De rode pest....378
5. De boemerang....383
6. Het coronavirus en de bejaarden....385
7. Corona en de hongersnood....387

8. Van struisvogelpolitiek naar massahysterie.....390
9. Het recht van de sterkste.....392
10. De Gaia-hypothese.....394
11. De angst, de ijver en de waan.....396
12. De ultieme complottheorie?.....398
13. Het tweede slachtoffer.....400
14. En nu de cijfers.....403
15. De oorlogsgriep.....404
16. Het narrenschip 406
17. 1984.....409
18. Abortus en de moordgriep.....411
19. De gouden corona van koning Midas.....414
20. Het einde van de wereld? (Een interview met Omsk Van Togenbirger).....417
21. Een relativering van de ellende.....430
22. Het schijngevecht met de dood.....431
Intermezzo: Waar zijn Chen Qiushi en Ai Fen?.....433
23. De eindtijd.....434
24. De derde contaminatievorm.....437
25. De nieuwe kleren van de keizer.....441
26. De strijd tegen de overbevolking.....444
27. 'Wij zijn de heersers der aarde'.....448
28. Corona en het einde van de vrijheid.....457
29. "Een op winst beluste industrie die er alleen maar baat bij heeft als wij geloven ziek te zijn".....460
30. Ivan Illich over Intensive Care: invaliderende afhankelijkheid is de moderne armoede.....465
31. Dood en verrijzenis.....468
32. Honger.....472
33. Verblinding.....475
34. Corona en het casino.....476
35. Coronaconditionering: minachting en slavernij (Een interview met Omsk Van Togenbirger).....478
36. De zombiefabriek (Een interview met Omsk Van Togenbirger) 482
37. Het coronaspel en het spel van de wereld.....488
38. Sadisten gemaskeerd als weldoeners. Over de pest en het

pesten....492
39. Onderwerping....496
40. Coronagolven....502
41. Corona of Corolla....505
42. Ziekenzorg en ziekten-industrie....509
43. Hoe corona het katholicisme op de helling zet....512
44. De strijd tegen het Kwaad....515
45. Exorcisme en Corona....519
46. Complotten rond corona....523
47. Zo werkt extreemrechts....529
48. Intermezzo: Internationale Dag tegen Homofobie en Transfobie - Neonazi's vandaag: zo werkt extreemrechts....532
49. Divide et impera: zo werkt extreemrechts....535
De Overname - een verhaal tot slot....538
III. HET PANOPTICUM....541
Onze wereld, een panopticum....543
Christus, de kerk en de armen....547
Het geheim van de corona-pandemie....550
De reconstructie van de slavernij 559
Volksverlakkerij met Covid-19 562
Please, I can't breathe....564
Waanzin en waarheid, leven en macht 566
De kerkers van de kerk....570
Papieren zonder mensen....575
Het gevaar van trac(k)ing....580
De zwarte paus - zo werkt extreemrechts....585
De machtsgreep van de financiële elite....589
Is het nieuwe coronavirus een biowapen?....592
Gewilde discriminatie....595
De standbeelden van Leopold II....599
Over het gebruik van mondmaskers en beademingstoestellen…603
De nieuwe vrijheid van de criminelen....608
Spelen zonder partituur: over economie en pandemie....611
1+1=3. Over onderwerping en opstanding....615
Bijgeloof in tijden van corona....619
Van wie is de buit na de ultieme ontvreemding?....621
Het internet, ten dode opgeschreven?....625

IV. HET TIJDPERK VAN DE LEUGENS.....629
Macht en moraal 631
1. Zo werkt vernedering.....631
2. Perversies: economie en oorlogslogica 633
3. Over het opleggen van het zwijgen.....637
3.1. Kamer 101.....637
3.2. Tweehonderdvijftig euro.....639
3.3. Megalomanie.....642
3.4. De moedernijd der potentaten.....645
3.5. De nieuwe clerus.....646
3.6. Uniformisering.....650
Waarom de pandemie zal blijven 655
Corona en de Autarkie 657
Corona of de privatisering van het laatste natuurlijke gemeengoed 660
Opgepakt.....664
Vrijheid, voortaan een koopwaar als een ander.....668
Onzichtbare handen.....671
Corona en de collectieve zelfmoord.....675
Supervoorschriften die het volk de das omdoen?.....679
Aldus wordt het onrecht gelegitimeerd.....683
Het tijdperk van de leugens.....686
1: De parrhêsia in het coronatijdperk.....686
2: De structureel verbannen waarheid.....688
3: Ostracisme jegens senioren.....691
4: Waarheid en moed.....693
5: Het wegpraten van de waarheid 695
6. Leugen en psychose (deel 1).....698
7. Leugen en psychose (deel 2).....704
8. Een psychose met verworven rechten.....708
9. Is de EU een criminele organisatie?.....719
10. De leugen van het nationalisme.....721
11. Over de cynici en de narren.....724
12. Het cynisme in religie, politiek en kunst.....726
13. Hoe corona ontmaskert.....728
14. De paradox van de tegendraadse maar ware ethiek.....730
15. Apollo's advies aan Diogenes: 'Vervals de munt!'.....732
16. Het ware leven is radicaal anders.....734
17. Corona en de uitvluchten.....735
18. De verborgen waarheid.....737

19. Liegen om te moorden....741
20. Waarheid versus gehoorzaamheid....743
Denkend aan deze pandemie....749
Corona en consensus....755
Corona en de waarheid....757
1. De nakende hergeboorte van het geduld....757
2. Een gelegenheid tot verandering....760
3. Onwetendheid en zekerheid....763
4. Onzekerheid en macht....766
5. 'Big Brother ziet u, hier vloekt men niet': iedereen gratis aan de ketting! Iedereen gratis naar het graf!....768
6. Nog één kleine stap....771
7. Waarheid en waanzin....778
8. De volksgezondheid als politiek wapen....780
9. Het vergaan van de wereld....783
10. De ultieme dystopie....786
11. De straf en de zondebok: god op aarde....788
12. Complotten rond corona....791
Intermezzo: 'Konijnenmalthusianisten'?....794
13. De goddelijke komedie....794
14. Al is de waarheid nog zo snel, de leugen achterhaalt haar wel!..796
15. Wetenschap, altijd in de kinderschoenen....798
16. Per brief....802
17. Het wrede lot van de weerlozen....805
Intermezzo: Woorden zijn niet zomaar woorden....812
Een intermezzo met Omsk Van Togenbirger....815
18. Corona, een voorlopige synthese....818
Intermezzo: Pinoccio keizer....820
19. Woonstbetreding tegen corona?....823
20. Kortetermijndenken en corona....827
21. Nikolai Berdyaev en de aap uit de mouw....829
Corona en de vrijheid....833
1. Vrijheid,waarheid en macht....833
2. De terugkeer naar de slavernij....835
3. Corona en die andere golven....837
4. Bevrijding en tegendoelmatigheid....840
Corona en de volle maan....844
Het 'knuffelcontact' voor de 'eenzamen'....848
Het eindstation....851
Corona en de open debatcultuur....857

Corona en de klikspanen....859
Corona en corruptie....862
Corona en 'Brave new world'....865
Corona en de heilige zaak....867
1. 'Iets om voor te sterven'....867
2. Slaaf van het geld....868
3. Corona en de inquisitie....871
4. Corona, de pedagogie van de onderdrukten en de hybris....873
5. Corona en de Elfenkoning....877
6. Het Kerstekind en Judas koning....878
7. Corona en de duivel....880
8. Het fabeltje van de volksgezondheid....883
Intermezzo: Voortaan dicteert het gouden kalf de waarheid. (Of: hoe de medische wetenschap haar bevindingen aanpast aan de macht van het geld.)....890

I. HET NARRENSCHIP

Over de waarschuwing van Plato

Pasen 2018

Het christendom zou zijn bestaansreden verliezen als dit geloof niet de onsterfelijkheid of het eeuwig leven beloofde, inbegrepen, niet mis te verstaan, de opstanding van het lichaam uit de dood – want dat zijn uiteraard twee onderscheiden zaken.

De herinnering aan de bestaansreden van het christendom geschiedt met Pasen – de herdenking van de verrijzenis van de Messias en meteen het grootste kerkelijk feest van het jaar. Jezus wordt meer bepaald *de eerst verrezene* genoemd; Hij die voorafgaat aan allen die het eeuwig leven zullen beërven en die dat aan Hem te danken hebben; Hij die de erfschuld uitboette waarmee wij beladen werden sinds de zondeval die ons sterfelijk maakte.[1]

Want op de keper beschouwd gaat Pasen niet over de creatie van het eeuwig leven maar over het *herstel* van de onsterfelijkheid waarmee de mens immers geschapen werd maar die hij door zonde verspeelde. Andermaal, de opstanding uit de dood is een andere zaak dan het eeuwig leven, aangezien diegenen die uit de dood werden opgewekt, daardoor allerminst onsterfelijk werden, en er zijn er wel wat.

Behalve de door Jahweh opgewekte drie gevallen zoals vermeld in het boek Koningen in het Oude Testament – de zoon van Elia's gastvrouw[2], de zoon van de Sunamitische[3] en de dode die in Eli-

---

1 I Korintiërs 15: 20-23: *"Maar: Christus ís uit de dood opgestaan! Hij was de eerste van alle gestorven mensen die dat deed. Vroeger is door een mens (Adam) de dood in de wereld gekomen. Nu is ook door een Mens de opstanding uit de dood in de wereld gekomen. Alle mensen zullen door de schuld van Adam sterven. Maar nu zullen alle mensen door Christus levend gemaakt worden. Maar ieder op zijn beurt: Christus als eerste en daarna de mensen die van Christus zijn als Hij terugkomt."*

2 I Koningen 17:17-24.

3 2 Koningen 4:8.

sa's graf werd gelegd[4] – alsook de mensen die zoals vermeld in de Evangeliën door Jezus zelf werden opgewekt – de zoon van de weduwe van Naïn[5], het dochtertje van Jaïrus[6] en Lazarus van Bethanië[7] – alsook de door Petrus opgewekte Dorcas en de door Paulus opgewekte Eutychus[8] – zijn er nog de 'vele heiligen' die onmiddellijk na Christus' dood verrezen en in Jeruzalem verschenen.[9] Als mag aangenomen worden dat Jezus de eerst verrezene is, dan moeten allen die voordien uit de dood werden opgewekt, niet beschouwd worden als opgestaan tot het eeuwig leven doch enkel als opgestaan uit de dood of dus teruggekeerd uit de dood – tot het *aardse* leven.

Aldus verdwijnt meteen een schijnbare inconsistentie in de bijbelse verhalen over het verrijzenisgeloof, meer bepaald aangaande de door sommigen gemaakte opmerking dat de verschijning in Jeruzalem van de vele reeds gestorven heiligen plaatsvond nog voor de verrijzenis van Jezus uit zijn graf – zij kunnen immers uit de dood zijn opgewekt naar het aardse leven, net zoals bijvoorbeeld Lazarus, echter zonder verrezen te zijn en dus zonder reeds het eeuwig leven te hebben ontvangen – zoals gezegd zijn dit dan twee verschillende zaken.

Volgens de bijbel is er overigens ook tenminste één mens die nooit gestorven is aangezien zij niet met de erfzonde besmet was, met name Maria, de moeder Gods – zij werd evenwel 'ten hemel opgenomen', wat dan ook haar fysieke afwezigheid onder de stervelingen verklaart. Geheel onverklaarbaar echter blijft het gegeven dat verder ook Henoch en de profeet Elia als stervelingen ten hemel

4 2 Koningen 13:20,21.
5 Lucas 7:11-15.
6 Marcus 5:22-43 en Lucas 8:41-56.
7 Johannes 11.
8 Handelingen 9:36 resp. Handelingen 20:9.
9Mattheüs 27:52-53: *"En de graven werden geopend, en vele lichamen der heiligen, die ontslapen waren, werden opgewekt; en uit de graven uitgegaan zijnde, na Zijn opstanding, kwamen zij in de heilige stad, en zijn velen verschenen."*

zouden zijn opgenomen zonder de dood te hebben moeten smaken.[10]

Jezus verrees pas drie dagen na zijn overlijden en in die tussentijd – op 'Stille Zaterdag' – zou Hij, althans volgens de apostolische geloofsbelijdenis, afgedaald zijn ter helle, met name om aldaar in het voorgeborchte van de hel de zielen te gaan verlossen van al diegenen die al gestorven waren – dezen hebben namelijk niet de

---

10 Wat betreft Henoch, zie: Genesis 5:18-24: *"Jered leefde honderdtweeënzestig jaar, en verwekte Henoch. En Jered leefde, nadat hij Henoch verwekt had, achthonderd jaar; en hij verwekte zonen en dochters. Al de dagen van Jered waren negenhonderdtweeënzestig jaar; en hij stierf. Henoch leefde vijfenzestig jaar, en verwekte Methusalach. En Henoch wandelde met God, nadat hij Methusalach verwekt had, driehonderd jaar; en hij verwekte zonen en dochters. Al de dagen van Henoch waren driehonderdvijfenzestig jaar. Henoch wandelde met God, en hij was niet meer, want God nam hem weg."* Alsook:
Hebreeën 11:5: *"Door het geloof werd Henoch weggenomen, opdat hij de dood niet zou zien. En hij werd niet gevonden, omdat God hem weggenomen had. Vóór zijn wegneming kreeg hij namelijk het getuigenis dat hij God behaagde."*
Wat betreft Elia, zie: 2 Koningen 2:1-12: *"Het geschiedde nu, als de Heer Elia met een onweder ten hemel opnemen zou, dat Elia met Elisa ging van Gilgal. En Elia zeide tot Elisa: Blijf toch hier, want de Heer heeft mij naar Beth-el gezonden. Maar Elisa zeide: Zo waarachtig als de Heer leeft en uw ziel leeft, ik zal u niet verlaten! Alzo gingen zij af naar Beth-el. Toen gingen de zonen der profeten, die te Beth-el waren, tot Elisa uit, en zeiden tot hem: Weet gij, dat de Heer heden uw heer van uw hoofd wegnemen zal? En hij zeide: Ik weet het ook wel, zwijgt gij stil. En Elia zeide tot hem: Elisa, blijf toch hier, want de Heer heeft mij naar Jericho gezonden. Maar hij zeide: Zo waarachtig als de Heer leeft en uw ziel leeft, ik zal u niet verlaten! Alzo kwamen zij te Jericho. Toen traden de zonen der profeten, die te Jericho waren, naar Elisa toe, en zeiden tot hem: Weet gij, dat de Heer heden uw heer van uw hoofd* [d.i.: uw meester – n.v.d.a.] *wegnemen zal? En hij zeide: Ik weet het ook wel, zwijgt gij stil. En Elia zeide tot hem: Blijf toch hier, want de Heer heeft mij naar de Jordaan gezonden. Maar hij zeide: Zo waarachtig als de Heer leeft en uw ziel leeft, ik zal u niet verlaten! En zij beiden gingen henen. En vijftig mannen van de zonen der profeten gingen henen, en stonden tegenover*

kans gehad op het doopsel dat immers pas na het offer van het Lam van kracht was en derhalve waren zij niet verantwoordelijk voor hun toestand.

Naast het vreemde verschijnsel van de opwekking uit de dood tot een terugkeer in het aardse leven – in tegenstelling tot de opstanding welke een intrede in het eeuwig leven betreft – blijft nog een element de geloofwaardigheid van het paasgebeuren aantasten, namelijk de oudtestamentische grondslag voor pasen. Er wordt namelijk verteld dat een engel op bevel van Jahweh alle eerstgeborenen in de Egyptische gezinnen doodt teneinde de Egyptenaren duidelijk te maken dat het Jahweh menens is met zijn beschermheerschap van zijn volk Israël.[11]

Ofschoon Jezus liet verstaan dat hij niets wilde afdoen aan het Oude testament[12], lijkt dit toch andermaal een grondige reden om op zijn minst de al te letterlijke interpretaties van het Oude Testament ten stelligste te moeten veroordelen. Jahweh die zijn engel gebiedt om een genocide te plegen vergelijkbaar met die van de legendarische Herodes – een moordpartij met als slachtoffers *nota bene* geheel onschuldige kinderen – is een zoveelste niet langer

---

van verre; en die beiden stonden aan de Jordaan. Toen nam Elia zijn mantel, en wond hem samen, en sloeg het water, en het werd herwaarts en derwaarts verdeeld; en zij beiden gingen er door op het droge. Het geschiedde nu, als zij overgekomen waren, dat Elia zeide tot Elisa: Begeer wat ik u doen zal, eer ik van bij u weggenomen worde. En Elisa zeide: Dat toch twee delen van uw geest op mij zijn! En hij zeide: Gij hebt een harde zaak begeerd; indien gij mij zult zien, als ik van bij u weggenomen worde, het zal u alzo geschieden; doch zo niet, het zal niet geschieden. En het gebeurde, als zij voortgingen, gaande en sprekende, ziet, zo was er een vurige wagen met vurige paarden, die tussen hen beiden scheiding maakten. Alzo voer Elia met een onweder ten hemel. En Elisa zag het, en hij riep: Mijn vader, mijn vader, wagen Israëls en zijn ruiteren! En hij zag hem niet meer; en hij vatte zijn klederen en scheurde ze in twee stukken."

11

12 Mattheüs 5: 17: *"Meent niet, dat Ik gekomen ben, om de wet of de profeten te ontbinden; Ik ben niet gekomen, om die te ontbinden, maar te vervullen."* (Statenvertaling van de bijbel).

door de vingers te zien 'feit' dat de heiligheid van de Schrift ontsiert, zoniet op de helling zet.[13] Men herinnere zich vooral de mensenoffers die kennelijk gangbaar waren tot bij de aartsvader Abraham die net niet zijn zoon onthoofdde op het altaar van de Heer – die via zijn engel liet weten dat Hij voortaan genoegen zou nemen met een offerdier.[14]

---

13 *"De Israëlieten kreunden onder slavernij en mishandeling door Farao. Moegetergd liet die zijn slaven onder leiding van Mozes vertrekken nadat een engel van God het oudste kind van alle Egyptische gezinnen had gedood. De kinderen van Israël werden gespaard: de engel ging voorbij – Pesach – aan hun huizen omdat ze op hun deurposten bloed hadden gesmeerd van een lam dat die avond werd gegeten."* – aldus een verklarende paastekst op de internetsite van Kerknet – zie: https://www.kerknet.be/kerknet-redactie/artikel/wat-vieren-we-met-pasen-de-verrijzenis-van-jezus

14 *Genesis* 22: 1-13: *"Hierna gebeurde het dat God Abraham op de proef stelde. Hij zei tot hem: `Abraham.' En hij antwoordde: `Hier ben ik.' Hij zei: `Ga met Isaak, uw zoon, uw enige, die gij liefhebt, naar het land van de Moria, en draag hem daar, op de berg die Ik u zal aanwijzen, als brandoffer op.' De volgende morgen zadelde Abraham zijn ezel, nam twee knechten en zijn zoon Isaak met zich mee, en kloofde hout voor het brandoffer. Daarna begaf hij zich op weg naar de plaats die God hem aangewezen had. Op de derde dag zag Abraham in de verte de plaats liggen. Toen zei Abraham tot zijn knechten: `Jullie blijven hier bij de ezel; ik ga met de jongen daarginds heen. Nadat wij ons in aanbidding neergebogen hebben, komen wij weer terug.' Daarop gaf Abraham zijn zoon Isaak het hout voor het brandoffer te dragen; zelf droeg hij het vuur en het offermes. Zo gingen zij samen op weg. Toen zei Isaak tot zijn vader Abraham: `Vader.' Hij antwoordde: `Ja, mijn zoon.' Isaak zei: `Wij hebben wel vuur en hout, maar waar is het offerdier?' Abraham antwoordde: `God zelf zal wel voor het offerdier zorgen, mijn zoon.' En samen gingen zij verder. Toen zij de plaats bereikt hadden die God hem had aangewezen, bouwde Abraham daar een altaar, stapelde er het hout op, bond zijn zoon Isaak vast en legde hem op het altaar, boven op het hout. Toen Abraham echter zijn hand uitstak naar het mes om daarmee zijn zoon de keel af te snijden, riep de engel van Jahwe hem van uit de hemel toe: `Abraham, Abraham!'En hij antwoordde: `Hier ben ik.'*

Wie zich vasthechten aan dit geloof, moeten zich uiteindelijk in allerlei bochten gaan wringen om middels zogenaamd 'figuurlijke' interpretaties de Heilige Schrift minder wreed te laten lijken dan ze in feite is, want tenslotte waren de stammentwisten ook in die tijd gevechten op leven en dood en gold het als een roemrijke heldendaad zijn vijanden te hebben verslagen en gedood – onder de vele duizenden jaren later nog steeds weerklinkende strijdkreet waarmee alle oorlogzuchtigen zich moed inspreken: "zo helpe ons God!" – en ligt er niet een ganse wereld tussen, enerzijds, deze primitieve kreet en, anderzijds, het Nieuw Testamentische devies: "Bemint uw vijanden!"? Maar wie hier nog steeds de kool en de geit willen sparen, dreigen daarvoor te zullen moeten betalen met de prijs van hun geloofwaardigheid: de wortels van het paasfeest kunnen bezwaarlijk kosjer worden genoemd. En onvermijdelijk doch niet geheel ten onrechte gaat ook de rest van de Heilige Schrift aan geloofwaardigheid inboeten.

Met de historie van de lijkwade van Turijn werd meermaals getracht om de geloofwaardigheid van de christelijke verrijzenis enigszins te herstellen – herhaaldelijk met bijzonder matig succes omdat men nu eenmaal, alle goed bedoelde goedgelovigheid ten spijt, in het jammerlijke onvermogen verkeert om van een ezel een koerspeerd te maken. Twee bijzonder grondig gedocumenteerde studies hierover zijn *Subliem licht op de lijkwade van Turijn. Ware herkomst van een middeleeuwse relikwie* (Aspekt, 2015)[15] en *De terugkeer van de Nazoreeër. Fabuleuze lotsbestemming van een bliksemsjamaan* (Aspekt, 2016)[16] van de Vlaamse auteur Ludo Noens.

Hij zei: `Raak de jongen met geen vinger aan en doe hem niets! Ik weet nu dat gij god vreest, want gij hebt Mij uw zoon, uw enige, niet willen onthouden.' Abraham keek om zich heen en bemerkte een ram, die met zijn horens in het struikgewas vastzat. Hij greep de ram en droeg die als brandoffer op, in plaats van zijn zoon." (Willibrordvertaling 1975)

15 http://www.bloggen.be/ludonoens/archief.php?ID=2624427 ; https://www.youtube.com/watch?v=sUqEj9aqOgE

16 http://www.bloggen.be/ludonoens/archief.php?ID=2905285

Het laatst genoemde boek gaat over Jezus, de zoon van god, die na zijn dood is verrezen en de verrezen heer zou menigmaal verschenen zijn, zoals vele bronnen getuigen. En dat gegeven trekt Ludo Noens ook helemaal niet in twijfel, alleen blijken de doden vaker aan hun nabestaanden te verschijnen en menig strenge wetenschapper heeft daarvan getuigd, ofschoon niemand daarvoor ooit een bevredigende verklaring vond. Maar dat is geen bezwaar, zo blijkt immers uit het feit dat ook het leven zelf, dat onderwerp is van de biologie en van menige andere wetenschap, het met slechts beschrijvingen moet doen terwijl de grondvraag naar wat het leven is en hoe het dan überhaupt mogelijk is, uiteindelijk onbeantwoord blijft.

Het christendom is een mysteriegodsdienst, maar het is lang niet de eerste en evenmin de enige: over de mysterieculten licht ons Noens' boek uitgebreid in maar ook over de daarmee samenhangende problematiek van de Bijna-Dood-Ervaringen (BDE) die een empirische grond geven voor het geloof in wat het louter stoffelijke en het tijdelijke te boven gaat. De geschiedenis staat bol van sekten, geschriften en getuigenissen afkomstig uit alle hoeken van de wereld waarin sprake is over steeds weer hetzelfde fenomeen dat wij ook in het ons min of meer vertrouwde christendom ontwaren, alleen blijkt het bijzonder verhelderend om zich te realiseren dat naast de door de kerken erkende geschriften en documenten, nog andere bronnen bestaan: teksten die verdonkeremaand werden omdat zij de potentaten niet in de kaarten speelden maar die onontbeerlijk zijn om de waarheid dichterbij te komen omtrent — in dit geval — de Nazoreeër.

Noens' nauwgezette duiding van het sjamanisme laat er geen twijfel over bestaan dat ook de Nazoreeër in deze groep thuishoort — een groep van bijzondere figuren die de link verzorgen met de wereld aan gene zijde zonder welke ons bestaan aan deze zijde uiteindelijk belofteloos blijft. Noens schrijft: *“(...) Wat men in onze alsmaar rationeler wordende samenleving meer en meer onder de mat schuift, zal de essentie van Jezus' betekenis blijken te zijn”*. De waarheid blijft verborgen voor de verstandigen en wordt slechts aan de eenvoudigen onthuld; het koninkrijk Gods is slechts

voor wie bereid zijn al het wereldse achter te laten. Is de verrijzenis van Christus als een eenmalig gebeuren voorgoed achterhaald? Het lijkt erop dat het biologische sowieso bestemd is om uit het leven een post-biologische ziel te laten geboren worden.[17] [18]

17 http://bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=2909662
18Tekst d.d. 19 maart 2018.

Taiwan

Altijd onvoorspelbaar – zo is de toekomst. En ook nu alle ogen gericht zijn op Rusland dat massaal troepen naar zijn grenzen met Europa stuurt of op de V.S. in twist met Noord-Korea of op Israël en de Palestijnen: na de oorlogszuchtige uitspraken van de Chinese leider Xi Jinping, blijkt plotseling het lot van de wereld af te zullen hangen van dat van het zogenaamde Eiland van Pracht, want dat is de naam die de Portugese ontdekkingsreizigers in 1583 gaven aan het huidige Taiwan dat sinds 1949 de eigenlijke *Republiek China* herbergt, afgescheiden van het vasteland dat, toen ingepalmd door de communisten, aangeduid wordt als de *Volksrepubliek China.*

Het eiland Taiwan ligt op ruim honderd kilometer ten oosten van het Chinese vasteland (op zowat 200 km ten Noordoosten van Hong Kong), en daarvan gescheiden door de Straat van Formosa (of het Kanaal van Taiwan), tussen de Oost-Chinese, de Zuid-Chinese en de Filipijnse Zee. De Filipijnen liggen 200 km ten zuiden en Japan 400 km ten Noordoosten van Taiwan. Met een oppervlakte van 35.980 km² is het eiland qua grootte vergelijkbaar met België maar met 23,5 miljoen inwoners het is dubbel zo dicht bevolkt.

Taiwan beschouwt zichzelf als onafhankelijk van China dat in twee gespleten werd onder invloed van het Russische communisme na de Oktoberrevolutie aldaar in 1917: Mao stichtte met zijn communistische partij gesteund door de Russen de *Volksrepubliek China* (in 1949) terwijl de anti-communisten met hun nationalistische *Republiek China* (sinds 1912) en met steun van de V.S. (in 1949) naar het eiland vluchtten en zich daar vestigden als een westers gekleurde democratische partij.[19]

19 Meer in detail: zie het artikel over China:
https://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=3062603 of
http://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=3062605

De huidige Chinese communisten beschouwen Taiwan als een afvallige provincie en ze willen die terug, precies zoals Irak zijn voormalige provincie Koeweit terug wilde – wat mislukte – of zoals Rusland aanspraak maakte op de Krim die prompt door Poetin werd heroverd. En als het mogelijk bleek voor de Russen om quasi zonder enige westerse tegenstand de Krim te heroveren vlakbij de Europese grens, hoe zou het dan onmogelijk zijn voor de Chinezen om hun naburige voormalige provincie opnieuw in te palmen, te meer daar zij zo veraf ligt van het westen? Xi Jinping sprak zich enkele dagen geleden daarover uit in niet mis te verstane bewoordingen. De kwestie is alleen dat het Westen de Taiwanezen waarschijnlijk niet zomaar aan hun lot zal overlaten en dat betekent oorlog.

Sinds de Oktoberrevolutie (in 1917, gevolgd door een burgeroorlog die in 1922 uitmondde in de stichting van de USSR) heeft de ganse politieke wereld zich in twee gespleten: een kapitalistisch en een communistisch deel. De kiemen van die strijd lagen in feite al bij de Franse Revolutie (in 1789-1799) of, eerder nog, bij de opstand in Engeland onder Cromwell (met de afschaffing van de monarchie in 1649, welke zich echter herstelde twee jaar na zijn dood – in 1660): dit waren volksopstanden gericht tegen clerus en adel; de communistische revolutie richtte zich weliswaar tegen de Tsaren maar ook en vooral tegen de geldadel – de zogenaamde kapitalisten. Het lelijke kapitalisme dat immers verregaande ongelijkheid brengt, volgt paradoxaal genoeg uit de mooie ideologie van de vrijheid die vertrekt vanuit een (al te) groot (en daarom vaak rampzalig) vertrouwen in het volk. Het communisme verwerpt die ongelijkheid maar kan dat niet doen zonder het vertrouwen in het volk op te geven en de individuele vrijheid aan banden te leggen. Het communisme biedt onderling gelijke doch verknechte enkelingen waar het kapitalisme dreigt te stranden in een rampzalige vrijheid waarvan de milieuverloedering ingevolge ongeremde concurrentie en verkwisting slechts één van de vele exponenten is. Een bijkomend en in zekere zin onvoorzien doch nu alles overschaduwend probleem is dat van de tegenstelling tussen deze twee wereldvisies.

De spanningen tussen China en Taiwan weerspiegelen zich sinds 1949 op het wereldtoneel met betrekking tot de erkenning van hetzij het ene hetzij het andere China, want er moet nu eenmaal een keuze worden gemaakt door elk land dat handelsbetrekkingen wil aanknopen met een van beide. China misprijst landen die Taiwan erkennen en geeft aan dat misprijzen ook uiting door met die landen geen politieke betrekkingen aan te knopen en landen die politieke betrekkingen aanknopen met China, mogen dan weer Taiwan niet in. Zo bijvoorbeeld erkennen de VS Taiwan wél en zij hebben er een ambassade maar bijvoorbeeld België staat op goede voet met het communistische China...[20]

20 Tekst d.d. 23 maart 2018.

Stille zaterdag

In een recent interview van Jan Jagers, voor *Magazine Universiteit Antwerpen,* met Jeffrey Sachs, topadviseur van de secretaris-generaal van de VN en 's werelds grootste econoom van dit eigenste ogenblik, herinnert de eredoctor aan een fenomeen waarover bijvoorbeeld ook 'de laatste getuigen' [van de holocaust] het hebben en dat verwant is met wat Primo Levi betitelt als het allergrootste kwaad, zijnde de onverschilligheid: *"(...) Hoewel we kúnnen samenwerken, lijken we desondanks in een tijd te leven die compleet gevangen zit in toenemend wantrouwen, waardoor zelfs het gevaar op wereldwijde vernietiging dreigt. (...) De opkomst van vooral China, van Azië, betekent het einde van de door het Westen geleide wereld zoals we die de laatste 250 jaar hebben gekend. Opmerkelijk is dat de VS (...) nu zelf onstabiel is en in vele opzichten een schurkenstaat, a rogue nation. Jammer genoeg. Met een mentaal zieke president kan je dit moment niet anders zien dan als dramatisch. (...) Ik vrees een nucleaire oorlog. (...) We zien zoiets nooit als een optie tot het echt gebeurt, omdat onze psychologie zulke risico's simpelweg niet kan verwerken. (...) Vliegende ganzen in radarstralen hebben we geïnterpreteerd als intercontinentale raketten uit Rusland, ook radarreflectie op de opkomende maan is daar al voor doorgegaan, en zopas was er in Hawaii vals alarm over een nucleaire aanval (...). Het is twee minuten voor middernacht. Alle mensen van goede wil moeten nu opstaan en nee zeggen (...)"*[21]

"Onze psychologie kan dit niet verwerken": als een kwaad maar groot genoeg is, zal het niet langer als zodanig gelden doch daarentegen als een goed. Om die reden wordt de naam van Napoleon Bonaparte (1769-1821), een der grootste massamoordenaars aller tijden, alom in ere gehouden met reusachtige standbeelden en andere eretekens bij de vleet; naar hem worden in alle metropolen ter wereld restaurants en cafés genoemd en zelfs allerlei luxeproduc-

21 https://www.uantwerpen.be/images/online/magazine/MUA27/#6/z

ten, incluis dranken en bonbons, alsof hij een sinterklaas was of een paashaas. Hetzelfde geldt voor Nero (37-68), Mao (1893-1976), Stalin (1878-1953) en vele andere tirannen. Het droppen van de atoombommen op Hiroshima en Nagasaki die in één klap een kwart miljoen mensen ter plekke deden verdampen zodat het enige spoor dat van hen restte een zwarte vlek was op de grond, wordt niet alleen herdacht door de slachtoffers: ook de daders bleven hun heldendaad vieren, onder meer met de tentoonstelling in het National Air and Space Museum, in Washington D.C., van de belangrijkste onderdelen van de Enola Gay – het vliegtuig waarmee de bommen werden gedropt – tot de dag dat het tuig met verf en bloed besmeurd werd. En de Japanners werden sinds die zwartste dag uit hun geschiedenis de beste bondgenoten van de moordenaars van hun volk.

Onze psychologie kan een zo groot kwaad niet verwerken – of toch niet meteen. Want als er vele, vele jaren overheen gegaan zijn, blijft uiteindelijk de waarheid over. Zo kwamen heel lang geleden de eerste mensen Amerika in via het Noord-Westen dat aan het Noord-Oosten van Azië grenst en zo bevolkten geelhuiden met pikzwarte haren – Chinezen – dat continent totdat zij daar door Europese goudzoekers werden verdreven, gescalpeerd of in reservaten ondergebracht met gratis alcohol – dat de zogenaamde Indianen echt Chinezen zijn, verraadt ons zelfs hun beider poëzie.[22] Hollywood ten spijt met zijn op nog ongerepte breinen mikkende propagandafilms over heldhaftige cowboys, weet nu stilaan iedereen hoe gigantisch de leugens zijn die door de oorlogsmachinerie gebrouwen worden.

Maar als onze psychologie niet in staat is om een kwaad te verwerken dat al te groot is, waarom zou hetzelfde dan niet waar zijn voor een al te groot goed? Het is bijvoorbeeld algemeen geweten dat het menselijke besef van het mirakel van het leven bijzonder ontoereikend is. Of spreken de kwistigheid met levensbelangrijke zaken, met mensenlevens en met levende soorten dan geen boekdelen? En het gemak waarmee men oorlog voert, de onbezonnen-

22 https://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=3062603

heid van landen en hun leiders? Onze psychologie blijkt derhalve evenmin in staat om een goed dat al te groot is, te bevatten. Vandaar de vraag: zou het niet kunnen dat niet slechts het leven maar evenzeer het eeuwig leven of de verrijzenis behoren tot die goederen waarvan de omvang het bevattingsvermogen van onze psychologie simpelweg te boven gaan?

Want dat wij het wonder van het biologische leven altijd zo fel onder zijn waarde schatten, komt doordat wij eraan gewoon geraakt zijn, zoals men zo vaak zegt, en gewenning is niets anders dan ongevoeligheid, psychisch onvermogen of een tekort aan besef. En gaan zij die het leven na de dood verwerpen omdat zij zeggen dat niemand dit bevatten kan, er dan niet verkeerdelijk vanuit dat het leven vóór de dood wél bevattelijk zou zijn? Ja, zij verwijzen naar de wetenschappen, die de religie van de nieuwste tijd zijn, maar zij blijven een religie. Want meer dan beschrijvingen geven de wetenschappen vooralsnog niet. Meer kan onze psychologie vandaag kennelijk niet verwerken. Pasen blijkt een zaak voor veel en veel later – een zaak voor een tijdperk dat nog volgen moet op dat van de vrede, dat nog lang niet in zicht komt. Wij houden noodgedwongen halt bij Stille Zaterdag.[23]

23 Tekst d.d. Paaszaterdag 2018.

De triomf van de dood

De islamieten hebben een punt in de discussie over het al dan niet verdoofd slachten van offerdieren waar zij stellen dat zij best bereid zijn om zich te schikken naar de eisen van de dierenrechtenverdedigers op voorwaarde dat men eerst schoon schip maakt met ander en groter dierenleed – en zij doelen zeer terecht op dierenleed veroorzaakt door wettelijk beschermde vormen van moordlust waarvan de jacht het typevoorbeeld is.

De jacht is zowat twee miljoen jaar oud – dan immers verschenen de eerste mensen – die op deze manier aan voedsel kwamen. Toen ongeveer tienduizend jaar geleden planten en dieren gedomesticeerd werden – of dus met het ontstaan van de landbouw en de veeteelt – nam het belang van de jacht af maar verdwijnen deed zij niet omdat zij nog andere doeleinden dient. Jagen wordt als geoorloofd beschouwd bijvoorbeeld als bestrijding van de beschadiging van veldgewassen door konijnen maar steeds meer stemmen gaan op om alvast de plezierjacht te verbieden.

De tegenstanders van de vrije jacht – die in oorsprong een recht is van de grondbezitter – zijn meestal dierenvrienden en aan hen wordt vaak verweten dat hun (selectieve) empathie voor dieren in feite slechts een verkapte affectie is, opgewekt door de aaibaarheid van de betrokken soorten en zo zouden bijvoorbeeld stokstaartjes er fel onder lijden dat zij worden ingezet als gezelschapsdier terwijl slakken, bromvliegen en vissen geen enkel gevaar lopen.

Maar er zijn ook ernstige argumenten voor de bescherming van de planten- en de dierenwereld tegen de plezierjacht en daar gaat de discussie vooral over het ecologisch evenwicht als noodzakelijke voorwaarde zonder meer voor alle leven op deze planeet. Want is het geen zonde als primitieve moordlust – botgevierd met alles behalve primitieve middelen – het leven als zodanig in de weg staat?

Een sprekend voorbeeld van verstoring van het natuurlijk evenwicht door de mens is de ontbossing. Reeds Plato waarschuwde

tweeduizend vierhonderd jaar geleden tegen de ontbossing van Griekenland en bij de deur zien wij hoe ten tijde van de industriële revolutie de houtkap voor de hoogovens het ooit dichtbeboste Schotse landschap herschapen heeft tot een aaneenschakeling van reusachtige meren. Sinds de kap van het Amazonewoud wereldnieuws werd, weten wij dat het hier gaat om de longen van de aarde zonder welke wij straks allemáál zullen moeten puffen en nog erger want wij verliezen niet minder dan zeventien voetbalvelden bos per minuut. *Grosso modo* is het zo dat wat de dieren uitscheiden en uitademen, voedsel is voor de planten, terwijl de planten en hun uitwasemingen mens en dier tot voedsel en tot adem zijn. Op die manier leven plant en dier bij de gratie van elkaar – een symbiose *nota bene* zonder ook maar één grammetje afval.

Maar ook een andere kijk op de plezierjacht kan een verbod plausibel maken want het gaat hier om de pertinente vraag of de menselijke moordlust wel kan voorgesteld worden als een (*nota bene* per definitie gesubsidieerde want erkende) sport teneinde haar te kunnen botvieren. Moeten met andere woorden arme mensen belastingen betalen om het botvieren van de moordlust van de rijken te bekostigen? Moet de staat voorzien in accommodatie, propaganda en zelfs eerbetoon aan het doden van andere levende wezens terwijl dit doden geen andere noodzaak dient dan het 'bevredigen' van een moordlust? En kunnen geen vraagtekens gesteld worden bij iets zoals moordlust als er dan toch ook mensen zijn die lust beleven aan het redden van levens – van mensen of van dieren – hetgeen heel wat meer opleiding, studie, oefening en inspanningen vraagt dan het overhalen van een trekker? Valt er geen inconsistentie te bespeuren in de finaliteit van onze wetten wanneer zij zowel het redden van levens als het vernietigen ervan aanmoedigen?

Maar nu horen we de jagers al kijven dat de jacht niet de mens betreft doch de dieren en zij bedoelen uiteraard de andere soorten, alsof het doden van andere soorten geoorloofd is en dan wel op grond van het argument dat het nu eenmaal om andere soorten gaat, alsof de empathie met andere soorten dan pervers was. Dit verwijt sneed weliswaar hout in de jungle van weleer waar de wet

van de sterkste gold en waar de prijs voor een affectieve band met de prooi het eigen leven was. Iets gelijkaardigs houden wij ons ook voor in tijden van oorlog wanneer bijvoorbeeld de Belgen ervan overtuigd zijn dat zij de Duitsers mogen doden omdat het geen Belgen zijn en, omgekeerd,wanneer de Duitsers ervan overtuigd zijn dat zij de Belgen mogen doden omdat het geen Duitsers zijn en erger nog, want zij geloven dat zij hen ook móeten doden – dienstweigeraars kregen tot voor kort de dood met de kogel. En waar houdt die logica dan op, want in dezelfde lijn is het geoorloofd om leden van een andere clan te doden omdat ze niet tot mijn clan behoren of om anderen te doden omdat ze niet samenvallen met mezelf. En tenslotte is ook de zelfmoord geoorloofd, hetzij omdat zij niet bestraft kan worden, hetzij omdat men steeds vaker zichzelf beschouwt als eigenaar van zichzelf. Of heeft de perversiteit van het zogenaamde paraconsistente denken het nu voor het zeggen? In dat geval hoeven wij ons uiteraard niet langer uit te sloven met het houden van betogen en kunnen wij uiteindelijk alles beamen zonder meer: de jacht op hazen en patrijzen, de vossenjacht, de olifantenjacht, de jacht op luipaarden en mensapen, de jacht op mensen, het kannibalisme, de praktijk van de onthoofding, de genocide, abortus en euthanasie. En is dat niet *De triomf van de dood*, uitgebeeld in 1562 door Pieter Bruegel de Oude?[24]

24 Tekst d.d. 9 april 2018. Bronnen:
https://nl.wikipedia.org/wiki/Jacht_(activiteit) ;
https://nl.wikipedia.org/wiki/Homo_habilis ;
https://nl.wikipedia.org/wiki/Homo_erectus ;
https://nl.wikipedia.org/wiki/Domesticatie ;
https://nl.wikipedia.org/wiki/Aaibaarheidsfactor ;
https://nl.wikipedia.org/wiki/Ontbossing ;
https://nl.wikipedia.org/wiki/Natuurlijk_evenwicht ;
https://nl.wikipedia.org/wiki/De_triomf_van_de_dood .

Helden en heldinnen. Over schone schijn, schaamte en schande

In de jaren zeventig van de voorgaande eeuw sloeg de Gentse moraalfilosoof Jaap Kruithof de gasten in een brt-programma van Paula Semer met verstomming met zijn antiautoritaire opmerking dat de jeugd toegang zou moeten krijgen tot voorbehoedsmiddelen.[25] De kwestie was revolutionair, niet zozeer omdat het toentertijd hete hangijzer van de seksualiteit in het geding was, maar omwille van een veel dieper gelegen ethisch dilemma, met name de paradox van schuld en schaamte. Toen in onze contreien het gebruik van anticonceptiva nog zonde en taboe was, geraakten heel wat jonge vrouwen ongewenst zwanger en het was een publiek geheim dat zij dan naar Nederland trokken om aldaar abortus te plegen. Deze toenmalige praktijk laat zien hoezeer schaamte de bovenhand had over schuld, wat wil zeggen dat men zich veeleer zorgen maakte over zijn goede naam dan over het leven van een eigen ongeboren kind: er was een schaamtecultuur, schaamte gold als erger dan schuld. Wars van Plato's gezegde dat het beter is om kwaad te ondergaan dan het te doen, blijken heel wat mensen bereid om het leven van een eigen (verwacht) kind op te offeren aan het continueren van hun status van onbesproken gedrag. Dat men liever moordt dan over de tongen te gaan, verraadt hoe een overheersende schaamtecultuur hand in hand gaat met een verregaande verdringing van het schuldbewustzijn. Een cultuur van schaamte blijkt een cultuur van gewetenloosheid.

De abortusproblematiek was overigens lang geen alleenstaand gevolg van de verschrikking van de schaamtecultuur. Volgens een wet uit het begin van de twintigste eeuw werden tot op het ogenblik van de protesten door onder meer Gerard van het Reve in 1971, ook mannen naar Nederland gebracht met het oog op een speciale behandeling voor zaken waarvoor zij zich moesten scha-

25 http://deredactie.be/cm/vrtnieuws/cultuur%2Ben%2Bmedia/media/1.2289050

men. Het ging meer bepaald om onder meer homoseksualiteit, dat toen nog als een ziekte gold en homoseksuelen bezochten in Heiloo de katholieke Willibrordusstichting waar ene dokter Aimé Wijffels hen castreerde – wat meestal gebeurde met de instemming van de patiënt die in geval van 'delict' aldus al eens op strafvermindering kon rekenen. Men liet zich verminken uit vrees voor de schaamte en aldus verdonkeremaande de schaamtecultuur het schuldbewustzijn dat normaliter een dergelijke (zelf)verminking in de weg staat.

Maar wie denken dat wij er na de vrouwenemancipatie – "baas in eigen buik" – en het homohuwelijk in moreel opzicht op vooruit gegaan zijn, houden helemaal geen rekening met het feit van een toenemende cultuur van het wegmoffelen waar het zieken, gehandicapten en ouderlingen betreft: meer dan ooit worden wie niet beantwoorden aan het door de manipulerende media voorgehouden ideaal van de gezonde, mooie, snuggere en jonge helden en heldinnen, genadeloos opgeborgen in instellingen en zo niet worden zij gestigmatiseerd en belanden zij aldus in virtuele concentratiekampen, afgezonderd van het zogenaamd 'normale' leven. In dat normale leven wringt men zich in alle mogelijke bochten en werkt men zich uit de naad om er bij te kunnen horen – om er bij te kunnen *blijven* horen, wat wil zeggen: zo lang mogelijk, want het liedje van het eeuwig leven is voorgoed voorbij, voortaan komt er aan alles hoe dan ook een eind. Mensen als speelballen van modemakers, ideologen, politici, technocraten, bankiers – mensen als speelballen van een schaamtecultuur die op het eind van de rit ook de meest eerzuchtige met een blos op de wangen te kijk zet – zoals de kijkcijfers aangeven is het dan feest voor de aasgieren die wij geworden zijn en zoals in *De ballade van Arie Hop* werden wij zowaar onze eigen kannibaal.

Vaak gaat schaamteloosheid door voor een ondeugd en derhalve schaamte voor een deugd maar dat gebeurt dan geheel onterecht omdat schaamte geen handeling is en ook geen attitude: schaamte wordt ondergaan – zij het vaak door eigen toedoen. De vrees voor schaamte blijkt sterker dan die voor schuld en aldus fnuikt zij het schuldbewustzijn en maakt zij van mensen slaven, misdadigers en

soms ook moordenaars. Bovendien kan men vermoeden dat daar waar men zijn kinderen en zijn ouders opoffert, het geen god kan zijn die zulk een offers eist maar veeleer een demon en derhalve weet men dat als de status van onbesproken gedrag – met andere woorden de *eer* – het toegangsticket is tot deze wereld, de eer evenmin als de schaamte een deugd kan zijn. Door het thema van de anticonceptiva aan te kaarten, legde Jaap Kruithof de vinger op de wonde – de etterende wonde van de eerzucht, de tweelingzuster van de hypocrisie. En eerzucht is wél een ondeugd en met betrekking tot een al te verregaande permissiviteit inzake de abortuspraktijk, de opsluiting van dementerenden en de stigmatisering van dissidenten, is het een ondeugd die tot moord aanzet. Eerzucht, fierheid, trots, hoogmoed of arrogantie is de ultieme eigenschap die de duivel parten speelde bij zijn fatale val waarin hij de mens tracht mee te sleuren.

O Lucifer, ghy zult dien hooghmoedt u beklagen.

Ghy fenix, onder al wat Godt daer boven looft,

Hoe steeckt ghy, onder 't heir, zoo fier met hals en hooft,

En helm, en schoudren uit! hoe heerlijck past u 't wapen,

Als waer 't naturelijck uw wezen aengeschapen !

0 hooft der Engelen, niet hooger: keer weerom.[26]

Maar de tijden blijken in dit opzicht niet zo veel veranderd en nog steeds blijken massa's mensen schijnbaar moeiteloos anderen én zichzelf wat voor te liegen in het bizarre spel van de hypocrisie dat kennelijk tot elke prijs in ere moet worden gehouden. Dat dit ook en vooral inzake de menselijke seksualiteit het geval blijkt, legt zowel de diepte van de menselijke ziel bloot als het mysterie van het kwaad: schuilt het kwaad in onze onderworpenheid aan het irrationele – bron van romantiek, passie en lust – of bestaat het in de sociale uitsluiting door mensen die de schijn ophouden van een re-

26 De aartsengel Rafaël aan het woord in: Joost van den Vondel, *Lucifer*, vijfde bedrijf, versregels 1791-1796.

delijkheid die er helemaal geen is? Schuilt het kwaad met andere woorden dan niet in het feit dat wij ondoorgrondelijke wezens zijn die tegen heug en meug geloven in de ultieme kennis en in de rede en die anderen die ons als onredelijk ontmaskeren, uitstoten? Is het dan een groter kwaad om uitgestoten te worden door een hypocriete wereld omwille van zijn trouw aan de waarheid dan om de waarheid te verloochenen in ruil voor zijn wereldburgerschap? Ofschoon het alle schijn tegen heeft, blijkt de zozeer geprezen eer de grootste rivaal van de waarheid en de beste bondgenoot van de leugen. Socrates, Tijl Uilenspiegel, Han van Meegeren, Aleksandr Solzjenitsyn, Edward Snowden en vele andere dissidenten illustreren hoe deze diepe filosofische waarheid zich weerspiegelt in de dagelijkse praktijk.

De schaamte suggereert al te vaak een schuld die er helemaal niet is en zij speelt aldus de schuldeloze parten – hij schaamt zich omdat men hem met de vinger wijst, ook waar dit onterecht gebeurt – terwijl heel wat criminelen schaamteloos lijken te werk gaan – hoe vaak immers wordt trots niet op applaus onthaald? Maar tegelijk zijn het even vaak degenen zonder schuldbesef die de schaamte vrezen, terwijl vermeende schaamteloosheid dikwijls slechts een volstrekte afwezigheid van schuld verkapt. Schuldbewustzijn voorkomt kwaad en derhalve schuld precies zoals besef van onze onwetendheid ons behoedt voor onverstand en zo ook kan de joodse filosofe Hannah Arendt zeggen dat een gebrek aan intelligentie aan de basis ligt van heel wat kwaad want paradoxaal genoeg leidt het kritiekloze navolgen van autoriteiten – afhankelijk van wie die autoriteiten zijn – even vaak tot (althans van buitenaf gezien) vreedzame samenlevingen als tot de hel van Mao, Ceaușescu en Hitler.

De vrees voor schaamte blijkt de motor achter de hebzucht die op haar beurt niet alleen de jacht op carrière aandrijft maar ook en vooral de fraude en de vele andere misdaden welke mensen rijk maken, eer bezorgen en vervolgens toegang verschaffen tot de wereld – die in dit opzicht inderdaad onmiskenbaar 'des duivels' is want niemand komt erin zonder de genoemde ondeugden in afdoende mate te hebben beoefend. Want niet door hard labeur

wordt men rap rijk – de beste trekpaarden verslijten eerst – het pad naar instant rijkdom is dat van de uitbuiting.

Uit angst voor sociale uitsluiting – uit schaamte – wenden arme mensen de schaarse middelen bedoeld om te overleven aan om de valse schijn op te hangen van een welstellendheid die zij niet hebben en op die manier verliezen wie geen sociale status hebben tevens de levensmiddelen bedoeld voor het bevredigen van de primaire behoeften.

Gelijk krijgen is belangrijker geworden dan het te hebben, wat betekent dat de waarheid niet langer objectief is maar voortaan gemaakt wordt, meer bepaald door wie over voldoende wereldse macht beschikken en via de navenante triomf van de leugen, ontvouwt zich een schaamtecultuur die eist dat niet langer degenen blozen die abortus plegen maar zij die de rechten van de ongeborenen verdedigen. De heerschappij van de leugen herstelt de standenmaatschappij in ere alsook de slavernij, en wel via de zozeer bedrieglijke weg van de geboortebeperking in de derdewereldlanden:

"*We wensen geen massamoordenaars te zijn maar we zijn het tegen heug en meug en bij uitstek de aanwending van massale uithongering (– dagelijks ca. 30.000 slachtoffers) in functie van de continuering van de slavernij toont dit aan. De perversie schuilt in het feit dat derde wereldburgers in slavernij gehouden worden door hun naast een pensioen ook nog het recht op kinderen te ontzeggen onder de dreiging dat hun kroost een overbevolking zou veroorzaken terwijl hun ecologische voetafdruk verwaarloosbaar is – of hoe slachtoffers de schuld krijgen van het kwaad waarvan zij de dupe zijn."*[27]

De schaamte blijkt de dienstknecht van de ondeugd van de eerzucht, bron van ontelbare misdaden. De inspirerende 'schaamteloosheid' van een reus zoals Jaap Kruithof blijkt, tegen de bedrieglijke intuïtie in, het ultieme werktuig voor het aan het licht bren-

27 http://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=3047472 ; zie ook: http://blogimages.bloggen.be/tisallemaiet/attach/334015.pdf

gen van diep verborgen, onfrisse praktijken welke dikwijls letterlijk moorddadig zijn. Het is immers vaak de schaamteloosheid die de schande aan het licht brengt van de verdoken schuld van misdaden, precies omdat die zich kunnen handhaven middels de schaamte.[28]

28 Tekst d.d. 25 april 2018.

Werk en waarde

Met zes geneesheren per honderdduizend inwoners is Mozambique een arm land met een tekort aan artsen: er is geen geld en dus geen plaats voor hoogopgeleiden en dus is er ook geen economische *vraag* naar artsen. Maar des te groter is de *nood* eraan.

Paradoxaal genoeg volgt de grotere nood uit de kleinere vraag (die dan weer een gevolg is van de onbetaalbaarheid): de (economische) vraag en de (reële) nood spreken elkaar tegen.

In economische zin rendeert een dokterspraktijk in Mozambique niet zoals in België maar de *werkelijke waarde* ervan is daar wel groter, precies ingevolge de grotere nood. En zo bestaat er tussen de economische vraag en de reële noden niet alleen een conflict maar de twee dreigen elkaar zelfs uit te sluiten: waar de wet van vraag en aanbod heerst, doet zij dat vaak ten koste van de levensnoodzakelijke bevrediging van reële noden.

Edoch, een wet die geen rekening houdt met de reële noden is wereldvreemd. Een economie gebaseerd op de wet van vraag en aanbod is een wereldvreemde economie.

Op de koop toe maakt het korte termijndenken dat eigen is aan het winstbejag – de motor van onze economie – dat een economische vraag vaak nutteloos en zelfs contraproductief werk meebrengt: tabakshandel rendeert voor enkelingen en op korte termijn maar ruïneert de volksgezondheid. Alle inspanningen die geleverd worden door telers van en handelaars in tabak zullen, alle economisch profijt ten spijt, uiteindelijk resulteren in een ramp omdat zij de volksgezondheid ondermijnen.

Men verkijkt zich op het draaien van de economie waar het allerminst gaat om stichtend werk want de teelt van drugs is afbraak. Een wereldvreemde economie maakt geen onderscheid tussen stichtende en vernietigende activiteiten omdat zij zich verkijkt op de activiteit als zodanig: zij vereist zaken die ons ten gronde rich-

ten en ziet godbetert zelfs soelaas in het *scheppen* van werk terwijl de wezenskern van de economie de zuinigheid is welke een maximaal resultaat nastreeft middels minimale inspanningen en investeringen van (per definitie) kostbare tijd.

Inzake de waarde van werk zijn talloze factoren in het geding, waaronder efficiëntie, en die heeft betrekking op onder meer de kwaliteiten van de arbeider: op zijn intrinsieke kwaliteiten, zoals aanleg, scholing en ervaring maar ook op zijn extrinsieke kwaliteiten, zoals zijn schaarste. Omwille van de schaarste aan artsen in Mozambique zijn artsen die daar gaan werken (in absolute termen) waardevoller dan hun collegae in België. Dat er in Mozambique een schaarste is aan artsen, betekent in termen van onze wereldvreemde economie in feite dat er een overschot is aan onbetaalbare artsen.

Vrij vertaald wil dit zeggen dat naar onze (wereldvreemde) maatstaven de bevrediging van noden als onbetaalbaar wordt beschouwd, wat vloekt met de mensenrechten. Dit feit rechtvaardigt een verzet en verplicht daar ook toe in ethische zin.

Met bijna honderd keer meer artsen dan Mozambique – vier per duizend inwoners – is België een rijk land: er is geld en dus plaats voor hoogopgeleiden en de vraag naar artsen is min of meer in overeenstemming met de nood daaraan omdat zij betaalbaar zijn.

Edoch, zoals de schaarste aan artsen in Mozambique in termen van onze wereldvreemde economie betekent dat er een overschot is aan onbetaalbare artsen, betekent de schaarste aan filosofen in België dat er een overschot is aan onbetaalbare filosofen.

Er zijn filosofen maar zij worden niet betaald om te filosoferen en teneinde in hun levensonderhoud te kunnen voorzien, zien zij zich verplicht om hun tijd te verdoen met jobs die niet de hunne zijn – en dat is een ware ramp omdat aldus hun levensnoodzakelijk werk dreigt te blijven liggen.

Het behoort immers tot de taak van filosofen om wantoestanden zoals de onderhavige aan het licht te brengen: de rampzalige con-

traproductiviteit van onze huidige economie die immers bewerkstelligt dat primaire noden onbevredigd blijven doordat zij niet sporen met de economische vraag. Tot die primaire noden behoort de maatschappijkritiek of de (sociale) filosofie omdat zij niet alleen aan de grondslag ligt van onze beschaving maar tevens een sine qua non is voor het voortbestaan ervan.

Uiteraard is er geen vraag naar maatschappijkritiek in een maatschappij die blasé is en derhalve eerder onwillig om zichzelf in vraag te stellen en dus moeten filosofen die hun tijd alsnog aan de beoefening van hun job willen besteden, hun taak dan maar onbezoldigd vervullen. In het beste geval moeten zij vrede nemen met een uitkering welke hen toelaat om in leven te blijven en naar best vermogen te werken. Net zoals de kunstenaars kunnen zij enkel rekenen op het begrip van lotgenoten. Kunstenaars en filosofen (maar ook huismoeders en nog tal van andere roepingen) halen hun moed uit de wetenschap dat hun werk dan misschien niet financieel rendeert maar wel de hoop mag voeden dat het die vruchten afwerpt zonder welke er geen alternatief zou zijn voor een verdere afglijding van de beginsel- en cultuurloosheid van het recht van de sterkste met zijn bizarre wet van vraag en aanbod naar de immer zo jammerlijke oorlog.[29]

29 Tekst d.d. Hemelvaart 2018.

Neo-nazi's: nihil novi sub sole

In een recent boek openbaart de Leuvense psychiater Erik Thys hoe onder het naziregime psychiatrische patiënten (ook in België) massaal werden afgemaakt. Dit geschiedde onttrokken aan de ogen van alle burgers en zelfs het personeel van de betrokken instellingen wist er niets van – behalve dan de artsen die daar werkzaam waren. Zij waren de enigen die met zekerheid het lot van de patiënten konden voorspellen omdat alleen zij wisten dat het volstrekt vetarm dieet waaraan hun niets vermoedende patiënten verplicht onderworpen werden, al na amper enkele maanden fataal zou worden voor deze volgens de nazi-ideologie nutteloze, armlastige en derhalve te euthanaseren burgers. De massamoord gebeurde onder het toezicht van de aan de instellingen verbonden psychiaters en artsen onder wie er slechts een handvol tegen deze moordende praktijk verzet durfden te bieden.[30]

Vol ongeloof werd na de oorlog onderzocht hoe geleerde en welopgevoede mensen daartoe in staat waren geweest en kijk, dergelijke praktijken bleken geheel in overeenstemming met de resultaten van het zogenaamde gehoorzaamheidsexperiment van Stanley Milgram uit 1963: twee derden van alle mensen blijken probleemloos bereid om op bevel van hogerhand medemensen om te brengen.

Vandaag is dat jammer genoeg niet anders en de hedendaagse geschiedenis laat hieromtrent niet de geringste twijfel bestaan: nauwelijks verkapte vormen van moord en massamoord zijn ook in de westerse wereld van het derde millennium schering en inslag en het ten hemel schreiende onrecht inzake de mensonwaardige behandeling van oorlogsvluchtelingen is nu reeds de schande van

30 Erik Thys, *Psychogenocide. Psychiatrie, kunst en massamoord onder de nazi's*, Epo, Berchem 2015, pp. 292-293. Zie ook: *Aan de feesttafels der kannibalen*: http://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=3016740 en *Genosuïdide in de opmars*: http://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=1556061

deze tijd die over de hele aarde het Europese werelddeel én zijn 'beschaving' voor immer in diskrediet brengt. Want terwijl de Verenigde Naties naar aanleiding van de genocide onder het Derde Rijk zich ertoe verbonden om bij het verschijnen van een nieuwe Hitler asiel te verlenen aan allen die dan op de loop moeten voor hun leven, betalen hun eensklaps verrechtste regimes godbetert de Turkse dictator om de miljoenen vluchtelingen voor een regime dat nazi-Duitsland in zijn schaduw stelt, uit Europa weg te houden – wat gebeurt door de ongelukkigen in kampen gevangen te zetten voor onbepaalde tijd, wat wil zeggen: totdat zij van ontbering omkomen zoals destijds hun lotgenoten in Auschwitz en elders in de hel.

Een gelijkaardige vorm van mishandeling en doodslag voltrekt zich op een bijna onzichtbare manier waar onze ambtenaren klakkeloos de bevelen van dezelfde extreemrechtse regimes uitvoeren welke rampzalig zijn voor de zogenaamde armlastigen van het eigen volk, zoals de ouderen, de andersvaliden en de werklozen.

Wat betreft deze laatste groep, bestaat de vandaag gehanteerde en bijzonder gemene tactiek om werkzoekenden uit te schakelen hierin, dat extreemrechtse regeringen hun slachtoffers de schuld geven van het eigen wanbeleid. Het is immers nimmer de verantwoordelijkheid van de arbeiders om het land van jobs te voorzien – arbeiders moeten hun vak onder de knie hebben en waar zij het niet kunnen uitoefenen is het de regering die jegens hen in gebreke blijft en die hun daarvoor ook schadeloosstelling verschuldigd is.

Het getuigt overigens van een ongehoorde arrogantie – maar zo is nu eenmaal de arrogantie van de macht – wanneer deze extremisten er niet alleen aan verzaken om schuld te bekennen maar waar zij bovendien proberen en er blijkbaar zonder veel moeite ook nog in slagen om de schuld voor het eigen wanbeleid in de schoenen van de slachtoffers te schuiven door de arbeiders gaan te straffen voor het feit dat zij, die moeten regeren, niet in staat blijken om voldoende en gepaste werkgelegenheid te verschaffen. Op de koop toe doen zij dit onder de zware en bijzonder mensonterende beschuldigingen van werkonwilligheid en parasitisme – beschuldi-

gingen die worden uitgesproken als authentieke vonnissen welke zich echter voltrekken in compartimenten die zich onttrekken aan het oog van de openbaarheid, zoals socioloog Abram de Swaan het zo treffend beschrijft en illustreert in zijn werken over hedendaagse massamoord.[31]

De extreemrechtse regeringen slagen er niet alleen niet in om aan het volk werk te verschaffen – zij blijken tevens onbekwaam om passend werk te verschaffen en in dezelfde beweging van demonisering van de groep van de werkloze arbeiders, voeren zij ook nog eens de schuldslavernij in waar zij geloven de mensen met ongeacht welk werk te mogen opzadelen ter compensatie van hun uitkering, alsof de arbeiders daarvoor niet zelf hadden gezorgd en alsof het derhalve niet ging om een recht doch om een aalmoes. In hun malafide ijver om de moeizaam verworven sociale wetten te ondermijnen, wordt volgens het verdeel en heersprincipe gepoogd om onder de werknemers verdeeldheid te zaaien en stellen handlangers van kapitalisten die zich uitgeven voor politici, de zaak zo voor, alsof de werklozen profiteren van de werkenden – als ze met hun bedrieglijke neologismen zoals 'loonlast' en 'vergrijzing', al niet de indruk willen wekken dat het de grootgeldbezitters zijn die voor de werklozen moeten opdraaien.

Maar de regel zou niet de regel zijn indien er geen uitzonderingen waren en alle hoop van het mensdom gaat uit naar deze mensen die de verrechtsing ten spijt doch naar het goede voorbeeld van wie onder de Duitse bezetting op zolder joden en andere vluchtelingen verborg, toch een of andere vorm van onderdak trachten te schenken aan armlastigen, ook al doen zij dit vaak ten koste van hun carrière of hun job en soms ook ten koste van het eigen leven.[32]

---

31 Abram de Swaan*, The Killing Compartments. On genocidal regimes and their perpetrators,* 2014. (Nederlandse vertaling: *Compartimenten van vernietiging. Over genocidale regimes en hun daders,* Prometheus, 2014).

32 Tekst d.d. 13 mei 2018.

Andermans hoofd

Met insecten zoals mieren en bijen heeft de mens het gebrek gemeen – maar is het niet tegelijk een voordeel? – dat hij als enkeling een vogel is voor de kat: het maatschappelijke leven is voor ons een absolute noodzaak en zonder samenwerking – aanvankelijk in stamverband, later in staatsverband en vandaag soms ook internationaal – zijn wij volstrekt hulpeloze wezens. Edoch, over dat belang van – vooralsnog – de staat lopen de meningen nogal uiteen en in feite moet men hier spreken over ideologieën: voor de communisten kunnen enkelingen best opgeofferd worden aan vadertje staat – het doel van alle streven – terwijl wij met onze personalistische overtuiging nog altijd geloven dat de maatschappij voor ons een instrument is en derhalve een middel.

Onze organen zijn instrumenten in en van ons lichaam als geheel en dat lichaam op zijn beurt is een instrument in onze handen en misschien kan men ook beweren dat bijen en mieren niet meer zijn dan cellen van een groter organisme – de kolonie – maar de staat blijven wij gelukkig beschouwen als een instrument in onze dienst. Een bijzonder instrument weliswaar omdat wij op onze beurt ook instrumenteel zijn waar wij dit instrument fabriceren en in werking houden. Waar ik werk aan de bouw van een auto, ben ik een instrument in de sector van de autofabricage en deze fase is noodzakelijk voor de eindfase waarin ik de auto kan beschouwen als een instrument onderworpen aan mijn wil. Zoals de auto is heel onze wereld een instrument voor ons maar het komt pas tot stand mits wij onszelf eerst tot instrumenten maken. De natuur wordt immers pas bedwongen als wij en in de mate dat wij eerst haar wetten erkennen en respecteren en zonder die knieval kunnen wij helemaal niets aanvangen.

Het staat buiten kijf dat wij maatschappelijke wezens zijn, dat wij moeten arbeiden in de omschreven zin en dat wij ons daarom in zekere zin ook moeten onderwerpen aan de eisen die de maatschappij stelt. Op die manier komt er een wet tot stand – de wet

van vraag en aanbod – waarmee wij rekening dienen te houden. Maar hier is wat aan de hand.

Er is iets niet pluis met de wet van vraag en aanbod welke het verkeer regelt op de vrije markt en meer bepaald knelt het schoentje waar de vraag niet spoort met de reële noden en dan wel vooral daar waar de vraag deze noden regelrecht tegenspreekt. In *Werk en waarde* werd reeds het voorbeeld aangehaald van de discrepantie tussen de geringe vraag naar (immers onbetaalbare) artsen en de (des te grotere) nood eraan in Mozambique: dat arme land telt per inwoner bijna honderd keer minder dokters dan België, zodat het werk van een arts ginder veel meer waard is dan hier, ook al brengt het hier financieel veel meer op. Maar deze factor is extern aan de arts zelf en met die externe factoren kampt elke werknemer: hij is meestal wel verantwoordelijk voor zijn vakkennis en kunde maar aan de vaak sterk schommelende constellaties welke te maken hebben met de schaarste van zijn beroep en met de betaalbaarheid ervan kan hij vaak helemaal niets wijzigen. Er zijn Mozambikaanse artsen die naar België verhuizen omdat ze hier meer kunnen verdienen en omdat ze er hier persoonlijk rijker van worden maar er zijn er ook die ginder blijven omdat ze in het eigen land veel meer kunnen betekenen voor anderen – voor iedereen: *de waarde van hun werk stijgt naarmate hun ontvangen loon geringer is.* En dat wil nu precies zeggen dat de vraag niet spoort met de nood: de wet van vraag en aanbod zoals ze nu en hier bestaat, is wereldvreemd en ze is dat op een bijzonder rampzalige manier waarvan de exponenten goed gekend zijn: de handel in producten die de volksgezondheid ondermijnen, doet de economie floreren terwijl de zorg voor mensen met grote noden verlieslatend is. En waar deze realiteit genegeerd wordt, geschiedt zulks op lange termijn ten koste van het leven zelf.

Nu worden steeds meer mensen zich dankzij de groeiende bewustmakingscampagnes van maatschappijcritici en kunstenaars stilaan bewust van deze gang van zaken maar tegelijk blijft door de wet van de traagheid de logge mastodont van onze in wezen fataal verouderde economie voortbestaan en dwingt zij ons met al haar tentakels om tegen beter weten in te handelen: wij blijven teveel ener-

gie verbruiken en we produceren teveel afval, we blijven autootje rijden, we blijven zonder veel protest onze kinderen slachtofferen aan onveilig verkeer, vuile lucht en vooral ook aan de leugens en de onzin welke de leefbaarheid van onze wereld sterk beperken. Er is een gigantische kloof ontstaan tussen wat wij willen en wat wij doen en die kloof weerspiegelt zich in een andere: de kloof tussen datgene wat goed is voor onze economie en datgene wat goed is voor ons.

Want neen, niet alles wat onze economie sneller doet draaien, komt ons ten goede, er zijn immers grenzen aan de groei – ongeremde groei is tegendoelmatig en in de fysiologie heet dat 'kanker' – en daarom moeten wij tot onze eigen scha en schande ondervinden dat het verstand het eindelijk moet overnemen van een zucht en meer bepaald de hebzucht. Een zucht is een verslaving, zij is onbevredigbaar, een bodemloze put. Die zucht moet veld ruimen voor het verstand: het juiste midden, de maat, het evenwicht. Een huis moet niet zo groot mogelijk zijn, het is ideaal om in te wonen als het gepast is en dat geldt voor zowat alles in onze wereld: 'te' is nooit goed. De Oude Grieken wisten het al: de dapperheid houdt het midden tussen de lafheid en de overmoed, de vrijgevigheid houdt het midden tussen de verkwisting en de gierigheid en de regel luidt derhalve: de deugd houdt het midden tussen twee ondeugden.

En dat geldt evenzeer voor onze economie. Wij verkijken ons op het draaien ervan en wij zien pas dat alles zot draait als het al veel te laat is. Voor die tijd moeten wij protest aantekenen, moeten wij een dam opwerpen tegen het logge gevaarte van een suïcidale economie die nog maar moeilijk tot stilstand gebracht kan worden maar die gestopt moet worden op straffe van de ondergang van ons geluk, van onze gezondheid en van onze toekomst zonder meer. Want waar wij zomaar blindelings werken omdat de staat dat schijnbaar eist overeenkomstig de wet van vraag en aanbod, denken wij niet na en als wij al nadenken, dan doen wij dat zeker niet met ons eigen hoofd maar met het veronderstelde hoofd van de staat. Edoch, omdat de staat geen hoofd heeft, denken wij dan met andermans hoofd. En dat terwijl ons eigen hoofd ons waar-

schuwt omdat wij tenslotte in een gevarenzone terechtgekomen zijn, getuige de massale vervuiling, de woekering van allerlei nieuwe kankers, het floreren van de drughandel, de om zich heen grijpende waanzin en de dreigende triomf van de dood.

Het is nooit goed om met andermans hoofd te denken want dat staat gelijk met gedachteloosheid. En gedachteloosheid is wat alleen machines van hun onderdelen eisen. Machineonderdelen zijn wij niet, of tenminste: dat willen wij niet zijn, heel eenvoudig omdat het ons geluk in de weg staat en ons leven.[33]

33 Tekst d.d. 17 mei 2018.

Ze is terug

Ter gelegenheid van het jongste prinselijke huwelijk in Engeland dat de wereld rond op de buis gevolgd werd, zijn er wellicht televisiekijkers die zich bij het aanschouwen van het sprookjesachtige Windsor Castle misschien afvragen waar al die uitgestalde rijkdommen waarvan de trotse bezitters op algemeen applaus worden onthaald, eigenlijk vandaan komen. Velen blijken immers niet meer te weten dat geen honderd jaar geleden *The British Empire* het grootste rijk was aller tijden met omstreeks het begin van de twintigste eeuw zo'n half miljard inwoners die ook goed van pas kwamen in de wereldoorlogen: de aandachtige bezoeker van de eindeloze kerkhoven in de westhoek zal opmerken dat zij bezaaid liggen met zwarten, Indiërs, kortom met mensen met alle kleuren van de regenboog – kinderen van de talrijke kolonies.[34] En het Britse rijk is geen uitzondering, zowat alle Europese landen hebben kolonies gehad waaraan ze zich te goed deden. En wel zonder veel scrupules, zoals ook de Belgische koloniale geschiedenis leert.

Maar louter geschiedenis is het niet: in die trappenhal van dat woonblok daar staat iemand te dweilen, langzaam maar gestaag en op het ritme van een wijsje dat wij kennen van onze zomerse bluesfestivals; hij heeft een doek om het hoofd geknoopt, is zowat zestig jaar oud, heeft een verdrietige blik, gaat vriendelijk opzij voor een passerende bewoner en lijkt zo weggelopen uit *De negerhut van oom Tom*.[35]

---

34 In 1914 en 1915 sneuvelden alleen al in Ieper respectievelijk 127.145 en 87.979 soldaten waarvan respectievelijk 13.227 en 38.500 Britten waaronder ook Canadezen en Indiërs. De namen van de helft van uiteindelijk meer dan 100.000 gesneuvelden van de Commonwealth staan op de Menenpoort:
https://www.trouw.nl/home/afrikaanse-soldaten-in-vlaamse-loopgraven~aeb68ea2/
http://necrometrics.com/20c5m.htm

35 Lees of beluister deze roman van Harriet Beecher Stowe hier:

Schuldslavernij is erger nog dan slavernij: aan vluchtelingen uit Afrika die zich krachtens de Conventie van Genève[36] kunnen beroepen op het onvoorwaardelijke recht op asiel, wordt te verstaan gegeven dat zij iets terug moeten doen voor de ontvangen hulp, alsof het niet ging om een recht doch om een gunst en zo keert anno 2018 die ellendige tijd van toen weer met de verwende, arrogante bourgeois die zich ongegeneerd laten dienen door onschuldige dwangarbeiders. De slavernij is terug. Verrechtsing is niet zomaar een woord.[37]

https://librivox.org/de-negerhut-by-harriet-beecher-stowe/ en hier: https://bukubooks.wordpress.com/oom_tom/

36 https://www.cgvs.be/sites/default/files/content/download/files/verdrag_van_geneve.pdf

37 Tekst d.d. 12 juni 2018. Verdere verwijzingen:
https://nl.wikipedia.org/wiki/Britse_Rijk
http://deredactie.be/cm/vrtnieuws/14-18/1.2530620#
http://www.wo1.be/nl/db-items/menenpoort

De wijze middeleeuwers

Beste paus Franciscus,

Gij die ons onlangs geheel overeenkomstig het modieuze overbevolkingsgeloof hebt aangemaand om niet te gaan kweken zoals de konijnen doen, komt nu te zeggen dat homoseksuele stellen geen gezin vormen omdat, althans zoals gij nog steeds beweert, een gezin naar het evenbeeld van God alleen bestaat uit man en vrouw.[38] *En laten we eens aannemen dat dit waar is.*

Wat, beste vertegenwoordiger van God op aarde, is dan een mens naar het evenbeeld van God? Voorwaar is God volmaakt en maakt hij ook geen fouten en dit zeer in tegenstelling tot wat Lucifer, zijn stadhouder, geloofde: God maakt geen foute gezinnen maar nog veel minder maakt hij foute mensen – gezinnen immers zijn samengesteld uit mensen.

In de middeleeuwen geloofde men eerst dat de zon rond de aarde draaide – Gods Zoon zou immers geboren zijn in het centrum van het heelal en niet ergens in de marge. Toen die stelling niet langer houdbaar bleek, geloofde men dat in Gods volmaakte schepping de planeten zich in perfecte cirkelbanen rond de zon bewogen. Toen ook dat niet langer houdbaar bleek, hebben de middeleeuwers evenwel niet *besloten om de aarde, Mars, Juppiter en alle andere rond de zon draaiende hemellichamen geen planeten meer te noemen: de middeleeuwers waren verstandig genoeg om te kunnen aanvaarden dat hun eigen idee over volmaaktheid alles behalve volmaakt bleek. Niet de baan der planeten was fout maar wel de baan van het menselijk denken!*

Moeten wij nu geen voorbeeld nemen aan de wijze middeleeuwers en met hen besluiten dat niet alleen inzake de planeten maar ook inzake de mensen kan gezegd worden dat niet de mensen fout zijn – wij zijn immers schepselen naar het evenbeeld van God – maar

38 http://www.standaard.be/cnt/dmf20180616_03565937

wel ons eigenste idee over hoe wij horen te zijn? Of ware het dan beter indien wij onszelf hadden kunnen maken?

En als wij aldus ten onrechte dachten dat planeten anders horen te draaien dan zij feitelijk doen, als wij ten onrechte dachten dat mensen anders horen te zijn dan ze feitelijk zijn: moeten wij dan ook niet geloven dat het geheel onterecht is waar wij denken dat gezinnen anders horen te zijn dan zij feitelijk zijn?

Want homoseksuele stellen zijn een feit, hoe men het ook draait of keert: niet alle stellen zijn heteroseksueel. En de mensen die niet helemaal 'man' of 'vrouw' zijn, vormen een meerderheid in Gods natuur. Als sommigen onder ons een idee koesteren over hoe alles hoort te zijn, terwijl dit idee de feiten tegenspreekt – ongeacht of het nu gaat over planetaire constellaties of over menselijke stellen – dan lijkt het mij op grond van het hoger aangehaalde redelijker om aan te nemen dat het idee fout is en niet de feiten. Al is – volledigheidshalve – ook dit slechts een idee.[39]

39 Tekst d.d. 17 juni 2018.

Het (recht op) leven als koopwaar

"In een reactie bevestigt [minister] De Block dat het inderdaad de gezondheid van de moeder is die doorweegt. "In onze ziekteverzekering is het sinds jaar en dag het geval dat de medische prestaties tijdens het bevallingsverblijf volledig op de moeder gefactureerd worden, en niet op de baby.""[40]

Nauwelijks te geloven, maar het staat er: binnen het menselijk drama waarin moet gekozen worden tussen het leven van de moeder en dat van haar kind, wordt het belang van de moeder tegenover dat van haar baby geplaatst. Begrijpelijkerwijze in de context van onze huidige maatschappij krijgt althans principieel het belang van de moeder voorrang op dat van de baby maar hier dan wel met het onverbloemde argument dat het de moeder is en niet de baby die betaalt voor de bevalling!

Om te beginnen is een bevalling niet iets wat men koopt: het is een natuurlijk gebeuren en meer bepaald is dat het natuurlijke gebeuren waaraan elk van ons zijn leven dankt. Betalen doet men enkel voor de assistentie van derden indien deze geld vragen voor hun hulp. Tussen haakjes: omdat volgens de wet elke burger elke andere burger in nood moet helpen, zou ook assistentie bij een bevalling principieel gratis moeten zijn en is betaalde assistentie bij een bevalling in feite principieel uit den boze. Maar de kwestie is hier dat een baby zijn leven helemaal niet dankt aan deze betaalde assistentie terwijl het omgekeerd wel zo is dat het weigeren van assistentie bij een bevalling – bijvoorbeeld omdat de moeder niet kan betalen – aan een baby het leven kan kosten.

Waar in godsnaam ziet de minister dan een verband tussen enerzijds het recht op leven van een persoon ten koste van een ander en anderzijds het gegeven dat de ene betaalt voor een zekere hulp

40 https://www.hln.be/nieuws/binnenland/normale-bevalling-enkel-gezondheid-moeder-telt-zorg-voor-pasgeboren-baby-s-komt-in-het-gedrang~a4009dd0/

waarvoor de ander onmogelijk kan betalen? Gesteld dat de hulp gratis was – wat ze volgens de wet principieel ook hoort te zijn – dan sloeg het argument van de minister sowieso nergens op maar levensnoodzakelijke hulp die niet kan betaald worden mag krachtens de wet ook niet geweigerd worden en derhalve kunnen wie ze wél kunnen betalen zich uiteraard onmogelijk beroepen op voorrechten.

In feite niks nieuws onder de zon want er zijn precedenten in die zin, bijvoorbeeld waar ongeveer een decennium geleden het Europees gerechtshof oordeelde dat een moeder haar kind mocht aborteren omdat ongeborenen nog geen en dus geen burgers zijn en derhalve ook geen (burger)rechten kunnen doen gelden. Over mensenrechten geen woord in de beide gevallen: de verzwegen perverse premisse luidt dat men pas mens kan zijn als men eerst burger is – waarachter een nog meer perverse premisse schuilgaat, met name die van het schepsel dat zich schepper waant.

Precedenten vindt men trouwens nog veel vroeger in de tijd, meer bepaald in het Derde Rijk, waar de zwakkeren in de samenleving niet alleen geen voorrang genoten maar bovendien geheel legitiem geliquideerd werden en wel onder het voorwendsel dat een samenleving zonder zwakkeren, een sterkere en derhalve een betere samenleving is.

Elke mens met elementair moreel besef kan inzien dat het gezonder maken van een maatschappij niet hoort te gebeuren door het bestrijden van de zieken maar wel door het bestrijden van de ziekten. Om ziekten te bestrijden, zijn hooggeschoolde artsen nodig, om zieken om te brengen, volstaan beulen. Waar de laatstgenoemde methode gehanteerd wordt, is allang geen sprake meer van beschaving en kan alleen nog worden gewacht op het zich voltrekken van het einde – in de regel middels (de reeds aan gang zijnde) oorlog – het zich effectief manifesteren van het recht van de sterkste.

Achter het ontbreken van het inzicht dat mensen onmogelijk verwisselbaar zijn met appels, daar waar men het heeft over "het ver-

wijderen van de rotte appels uit de mand", schuilt een volstrekt gebrek aan empathie – en derhalve aan de solidariteit welke de bestaansreden en aldus ook het sine qua non van elke samenleving is. De afwezigheid van empathie heet psychopathie: het is de onverschilligheid over welke Primo Levi schrijft dat zij erger nog is dan de genocide waarvan hij onder Hitler een directe getuige was.

Dat de zogenaamde liberalen het gevierde principe van het recht van de sterkste zo ver doortrekken dat zij de zwakkeren niet langer ontzien waar dit het eigen volk betreft, is allang geen nieuws meer; zij aarzelen immers niet om hun duit in het zakje te doen van een extreem rechts beleid dat maatregelen neemt waarmee het meedogenloos de zwakkeren uit de samenleving weert door hen van hun bestaansmiddelen te beroven. Maar dat hun onverschilligheid zich uitbreidt naar het eigen kroost, klinkt niet alleen fascistisch maar bovendien ziek zonder meer. Alleen al omdat op dit punt gekomen, zelfs de solidariteit met zichzelf ontbreekt. Of lopen er dan burgers rond die hun geboorte niet hebben hoeven mee te maken? Mensen zonder kindertijd of lui die niet geven om hun eigen oude dag? [41]

41 Tekst d.d. 6 juli 2018.

Staat zonder kop

Iedereen weet intussen dat werklozen door een goed deel van de werkenden worden gehaat omdat zij zogezegd op de kap van laatst genoemden leven en bovendien is het een publiek geheim dat in het huidige zogenaamde activeringsbeleid, de regering zelf volgens het verdeel en heerspincipe deze haat aanwakkert waar zij aan de werklozen voorliegt dat zij teren op het zweet van de werkenden. Dit terwijl de verantwoordelijkheid van werknemers zich beperkt tot de kennis en de kunde van de eigen job: waar werknemers de schuld krijgen voor de economische crisis en de werkvoorziening, worden zij verantwoordelijk geacht voor regeringstaken. Aan het roer zit met andere woorden niet langer de goede huisvader maar de dief.

Werkenden en werklozen zijn uiteraard geen vaste groepen – de werkende van vandaag kan morgen werkloos zijn en omgekeerd – en uitgerekend de poging om binnen het maatschappelijke bestel die noodlottigheid een beetje te beheersen, heeft het solidariteitsprincipe in het leven geroepen: solidair is men met hen die aan kanker lijden, met hen van wie na een blikseminslag de woonst is afgebrand, met hen die na een verkeersongeval in een rolstoel verder moeten en met hen die behoren tot het percentage slachtoffers die een economische crisis ook op de arbeidsmarkt maakt. Nota bene: in tijden van hoogconjunctuur zijn er helemaal geen werklozen.

Het verhaal van de werkonwilligen is een fabeltje en wel hierom dat niets zo'n sterke druk uitoefent op het gedrag van bijna alle mensen dan sociale druk – de angst om er niet (langer) bij te horen. Om er bij te kunnen blijven horen, gaat men zich uit de naad werken – niet zelden tot der dood – en als dat niet lukt, gaat men vaak liegen en bedriegen, jobs inpikken die eigenlijk aan anderen toekomen en zelfs moorden, zoals bij uitstek de abortuspraktijk bewijst: liever in het geheim het eigen kind vermoorden dan zich openbaar te moeten schamen voor een slippertje. Een welbepaalde

schaamtecultuur heeft de plaats ingenomen van de schuldcultuur – het geweten heeft plaatsgemaakt voor de opinie van een welbepaald publiek.

Het erge van de hele zaak is wel dat dit publiek sowieso geen geweten blijkt te hebben: in de algemene en onterechte veroordeling van de werklozen toont zich een maatschappij die de arbeid allerminst beschouwt als een recht – het recht op zelfontplooiing – doch als een leed dat op enigerlei wijze – meestal financieel – gecompenseerd dient te worden. Het werk dat moet gedaan worden, wordt inderdaad gezien als een te verdelen leed dat aan wie het ondergaan, recht geeft op een vergoeding – in principe te betalen door diegenen die dit leed niet ondergaan. De verwisselbaarheid van werkenden en werklozen of het feit dat het noodlot van het ogenblik zelf bepaalt tot welke groep men behoort, verplicht ons het solidariteitsbeginsel te huldigen. Waar men dit in de wind slaat, is men de trappers kwijt en hebben primitieve driften de redelijkheid en de wetten die een samenleving grondvesten, reeds opgedoekt – niet door parlementaire beraadslaging maar onder druk van een meute asociale dwingelanden.

De haatdragenden die de hoger genoemde noodlottigheid miskennen en die derhalve de maatschappij op simplistische wijze opdelen in werkers en profiteurs, blijken over het hoofd te zien dat de niet-werkenden de werkenden niet eens kunnen betalen als zij zelf geen inkomen hebben. Binnen hun logica wordt aan niet-werkenden derhalve niet alleen geen job maar tevens geen bestaan gegund en zo huldigen zij de volstrekte immoraliteit of het recht van de sterkste – de eigenlijke grondslag van een kapitalistische economie. De exponenten van die immoraliteit tonen zich niet alleen in de veroordeling en derhalve de vernietiging van zogenaamd onnuttige elementen: de kortzichtigheidspolitiek maakt dat ook de vooralsnog onnuttigen en hulpbehoevenden worden geliquideerd, zoals in eerste instantie de kinderen. Het korte termijndenken en het onmiddellijke winstbejag maken immers dat er niet langer geïnvesteerd wordt in opleiding en scholing van jongeren en zelfs peuters en kleuters moeten het ontgelden waar zij in crèches ge-

dropt worden omdat wat men beschouwt als een zekere levensstandaard, de voorrang krijgt op elementair (kinder)welzijn.

Vandaag danken onze beleidsmakers hun macht aan de meerderheid binnen de democratie maar tot spijt van wie het benijdt, is, zoals Spinoza al schreef, het uitnemende nog altijd even moeilijk als zeldzaam.[42]

42 Tekst d.d. 13 augustus 2018.

Over vreselijke leugens die ons bestaan domineren

1. Eeuwigheidsverlangen

De zaak hier is dat wij een aantal dingen voor waar aannemen terwijl wij tegelijk heel goed weten dat ze absoluut niet waar zijn en dat ze dat ook niet kunnen zijn. Dat klinkt zeker en vast vreemd maar het is niet anders, oordeel zelf maar.

Om te beginnen is er het zogenaamde eeuwigheidsverlangen en voor alle duidelijkheid: niet het duizenden jaren oude sprookje van het eeuwig leven wordt hier geviseerd – hier wordt in het midden gelaten of er misschien wel een leven na de dood zou kunnen zijn – de leugen die hier terechtstaat is een ander sprookje dat blijkbaar al duizenden jaren voor waar wordt aangenomen, namelijk het sprookje dat wij, mensen, het zouden *begeren* om eeuwig voort te bestaan.

Vrijwel elke ouderling zal het bevestigen met klem: dat het zogenaamde eeuwigheidsverlangen volstrekt uit de lucht gegrepen is. "Ik ben oud", zo zegt de negentigjarige: "ik heb genoten van het leven, al was het niet altijd rozengeur en maneschijn, maar ik zou verduiveld niet opnieuw jong willen worden en nog eens herbeginnen – neen, het is goed geweest maar het is ook genoeg geweest; ik ben welhaast blij dat het er bijna op zit en alles wat ik nog verlang, is rust." Het doet een beetje denken aan de wet van de entropie in de fysica: wij zijn onderhevig aan slijtage, we worden stram, doof, ongevoelig en hardleers – kortom oud en dat betekent dat wij de levensjaren die wij genieten, ook op de een of andere manier betalen en vanaf een zeker ogenblik wordt de prijs te hoog, zien wij de bodem van onze beurs en hangen wij onze levenslust prompt aan de wilgen. Iedereen wenst oud te worden maar niemand wil het zijn: pas als wij die wens vervuld zien, wor-

den wij ons van de paradox bewust en zo worden wij weer een illusie armer.

Is het u overigens nog niet opgevallen dat, als puntje bij paaltje komt en in alle ernst gesproken, geen mens op zijn sterfbed met een ander zou willen ruilen? Niet met een jong iemand, niet met een rijkaard, niet met een vedette: met niemand! Iedereen wil zichzelf blijven, ook de oude lelijkaard, de gehate vrek en de verdoemde moordenaar. Dat sommigen – en wie zijn zij dan? – er blijkbaar in slagen om het eeuwig leven voor te stellen als het summum van alle menselijke verzuchtingen, mag wel een staaltje van zinsbegoocheling heten!

Neen, het eeuwig leven wordt door niemand begeerd, al zijn er wellicht jeugdigen die zich geen idee kunnen vormen van de oude dag en van de verzadiging die optreedt na verloop van tijd. Zij geloven dan dat men oud kan worden zonder een vracht van jaren mee te moeten slepen – een gewicht dat men niet moet onderschatten. En dan zijn er uiteraard ook nog de kopieerfouten – niet alleen de afwijkingen van het DNA van onze lichaamscellen maar evengoed de deviaties van de geest en de vaak groteske veranderingen van wat men het karakter noemt. Dat wij allen het eeuwig leven begeren, is een ons opgedrongen leugen tegen welke wij geen weerstand bieden om geheel onbegrijpelijke redenen maar wellicht is het gewoon de gemakzucht die ons verzet daartegen in de weg staat. De onverschilligheid van de getuigen, zo schreef Primo Levi, is erger nog dan de gruweldaden van de beulen van de Shoa.

Waar de leugen vandaan komt en met welke bedoeling zij in het leven werd geroepen, is nog een heel ander paar mouwen maar de meest plausibele verklaring lijkt wel verwant met die welke de reclame stuurt. Het is immers de reclame die ons behoeften probeert aan te praten die wij van nature helemaal niet hadden en door die voortdurend te herhalen, bezweren zij ons en gaan we ze ook geloven. De reclame bezweert ons dat wij een auto nodig hebben en zij stelt het bezit ervan voor als vanzelfsprekend. De reclame overreedt ons allerminst maar zij maakt ons misselijk en om aan die

misselijkheid te ontkomen, doen wij op den duur wat van ons gevraagd wordt: wij kopen een auto alsof wij er inderdaad een nodig hadden. Als men het ons maar dikwijls genoeg voorzegt, gaan wij ook aannemen dat wij de wens koesteren om eeuwig te leven.

En meteen zingen wij dan ook de tweede strofe, dat wij daar iets moeten voor doen: wij belijden en bezegelen aldus een koop en we betalen de prijs – miljarden mensen doen dat en dat brengt ongetwijfeld ergens geld in 't laatje. De waarheid echter is heel anders: geen kat wil eeuwig blijven voortbestaan, elkeen wil als zijn tijd gekomen is gewoon met rust gelaten worden.[43]

2. Vooruitgang

Het is helemaal niet zo dat wij allemaal eeuwig willen blijven leven – de levenslust neemt af bij het ouder worden – maar kennelijk spint een zekere elite garen bij dat credo dat ons massaal wordt opgedrongen met alle knepen van de reclame en hetzelfde geldt nu ook voor het vooruitgangsgeloof: onze maatschappij trekt alle registers van de retorica open om het als vanzelfsprekend voor te stellen dat er vooruitgang is, ook al spreken de feiten dit belachelijke verzinsel haast dagelijks tegen.

Uiteraard is het zo dat wat geweten is, niet ongedaan kan gemaakt worden en dat maakt het welhaast onmogelijk voor dieren die beschikken over uitgebreide vormen van geheugen en leervermogen om verworven kennis en kunde te negeren: eens wij een bepaalde kennis of zekere technieken onder de knie hebben, kunnen wij die gewoon niet meer vergeten of ze naast ons neerleggen; eenmaal wij hebben leren fietsen, autorijden of gewoon spreken, kunnen wij dat voorgoed, tenzij het lot ons slaat met een ongeval of een nare ziekte. Maar de opeenstapeling van kennis en kunde mag dan al even vanzelfsprekend zijn als de wet van de traagheid: met vooruitgang in de echte zin van het woord heeft die even weinig te

43 Tekst d.d. 27.08.208.

maken als de traagheid van een voortbewegend lichaam te maken heeft met activiteit.

Bekijken we vooreerst de biologische 'evolutie' – wat wil zeggen: 'ontwikkeling' – dan moet opgemerkt worden dat die kan geïnterpreteerd worden als louter *verandering* en meer bepaald als *diversificatie* of dus als verandering in *allerlei* richtingen – gewenste én ongewenste. De vooruitgang over welke wij het hier hebben, wordt meestal in verband gebracht met beschaving maar ook beschaving betreft verandering in allerlei richtingen – richtingen die kunnen gezien worden als vooruitgang maar evenzeer als achteruitgang. En een vaak over het hoofd geziene doch beslissende factor inzake beschaving en zogenaamde vooruitgang is zonder enige twijfel de vandaag gevaarlijk sterk onderschatte invloed van het christendom – wat om diezelfde reden uiteraard een woordje uitleg vergt.

Wanneer we inzake vooruitgang de opeenstapeling van technische vaardigheden reeds om de genoemde reden buiten beschouwing kunnen laten, blijft inderdaad alleen nog de morele kwestie over: *de kwestie van goed en kwaad.* Maar de invulling van deze ogenschijnlijk makkelijke begrippen is allerminst een sinecure want maakt het geen hemelsbreed verschil of onder 'het goede' dient verstaan te worden 'het optimale profijt voor zichzelf' ofwel 'de best mogelijke zorg jegens de medemens'? Immers, zal een arts die handelt volgens de eerstgenoemde morele stelregel, er dan niet voor zorgen dat hij zoveel mogelijk patiënten maakt – klanten die levenslang voorschriften voor bijvoorbeeld slaappillen nodig hebben – terwijl zijn collega die de laatstgenoemde regel volgt, precies het tegendeel beoogt omdat hij het goede – in dit geval de gezondheid – van zijn medemensen wil en hen derhalve voorhoudt en ook voordoet hoe zij gezond kunnen blijven met een dagelijks uurtje loopsport? Meer zelfs: indien de moraal van het egoïsme in een samenleving de bovenhand krijgt, zal alras ook de wetenschap zelf – *de kwestie van waar en onwaar* – gecorrumpeerd worden omdat er vanzelfsprekend leugens nodig zijn om mensen ziek te houden onder het mom hen te willen genezen.

En die kant gaat het vandaag al op en wel met rasse schreden: in onze economie staat de pijnstillersindustrie eenzaam aan de top, gevolgd door de handel in legale en illegale drugs, drank en andere gevaarlijke, overbodige, vervuilende en oneerlijke producten. En over de economie zegt men dat zij vooruitgang boekt als zij bloeit, *ongeacht* of dat een gevolg is van de handel in loopschoenen ofwel van de handel in tabak en wijn. Hoe het dan afloopt met een beschaving die vooruitgang ziet in een bloeiende economie zonder meer, kan men raden als men weet dat de meest winstgevende producten de wapens zijn. En de duurste wapens zijn die met de grootste vernietigingskracht. Zo staat vandaag niet alleen de beschaving maar het voortbestaan van de ganse planeet op de helling. Vooruitgang?[44]

3. Vrijheid

Door de band koesteren mensen helemaal geen verlangen om eeuwig in leven te blijven: het gaat hier om een behoefte die ons werd aangepraat door lieden die garen spinnen bij de beloofde bevrediging ervan. Om dezelfde reden wil men ons laten geloven dat vooruitgang de natuur zelf van het bestaan is en zo neigen wij ertoe om ons in te spannen voor een vermeende, grootse toekomst terwijl bijvoorbeeld reeds onze eigen appeltjes voor de dorst, van zodra we ze opzij hebben gelegd, prompt verorberd worden door gulzige bankiers. Een ander sprookje vertelt ons dat wij allen verlangen naar vrijheid en autonomie, terwijl uit vrijwel alles wat wij doen, blijkt dat we ons mettertijd slechts afhankelijker maken van derden en van externe werkingen.

De vergissing in kwestie ligt hierin dat wij geloven over meer vrijheid te beschikken in de mate dat wij in staat zijn om ook meer behoeften te bevredigen, terwijl onze onafhankelijkheid of onze autonomie in de eerste plaats eigenlijk niets te maken heeft met behoeftebevrediging maar alles met de behoeften zelf. Het getuigt

44 Tekst d.d. 31.08.2018.

met andere woorden niet van meer vrijheid als wij in staat zijn om als het ons zint, goede wijn te kopen: vrij zijn wij daarentegen als die behoefte aan goede wijn er gewoon niet is. Goede wijn, een dure wagen, een groot huis, een hoge levensstandaard: het is allemaal bereikbaar met handenvol geld maar het is uitgerekend de behoefte aan dat geld die onze autonomie in de weg staat omdat ook voor geld een prijs moet betaald worden en wel de prijs van de vrijheid want time is money; geld verwerft men pas in ruil voor kostbare levenstijd. Het is aldus een fata morgana om vrijheid te zien in de bevrediging van behoeften omdat het bevredigingsmiddel zelf met onze vrijheid moet worden betaald.

Maar om nog een andere reden blijkt dat wij allerminst een maximale autonomie nastreven: de veronderstelde wil tot onafhankelijkheid is namelijk strijdig met onze aangetoonde, diepgewortelde behoefte aan autoriteit waarvan blijkt dat zij zo sterk is dat zij ons kan doen moorden – getuige de geschiedenis van bijvoorbeeld het Derde Rijk maar ook het wetenschappelijke onderzoek zoals Stanley Millgrams gehoorzaamheidsexperiment. Wanneer wij beweren dat wij onafhankelijkheid en vrijheid nastreven terwijl wij in feite kuddedieren blijken te zijn, dan verstaan wij onder vrijheid noodzakelijkerwijze iets heel anders dan vrijheid. Wellicht bedoelen wij slechts de vrijheid om te kiezen aan welke autoriteit wij ons zullen onderwerpen – aan de onderwerping als zodanig willen wij kennelijk helemaal niet ontkomen.[45]

4. Normaliteit

Het woord 'abnormaal' wordt meestal gebruikt om er een morele kwalificatie mee uit te drukken en wel in de negatieve zin – het woord fungeert met andere woorden vaak als een scheldwoord – terwijl zijn eigenlijke betekenis niets anders uitdrukt dan een afwijking van de norm. Nu hebben normen in feite dezelfde artificialiteit als bijvoorbeeld meetkundige vormen en lichamen, wat wil

45 Tekst d.d. 04.09.2018.

zeggen dat er in de werkelijkheid quasi niets of niemand aan beantwoordt. Normen drukken dikwijls een gemiddelde uit en zo wordt het gemiddelde lichaamsgewicht van bijvoorbeeld Vlaamse mannen ook het normale lichaamsgewicht genoemd terwijl mogelijkerwijze niemand exact dat lichaamsgewicht heeft. De term 'normaal' kan dan ook vaak verwijzen naar een meerderheid en zo is een normaal huis, een gebouw dat er uitziet zoals de meeste huizen; 'abnormaal' verwijst dan naar een minderheid en een huis kan dan abnormaal groot, klein, hoog of smal zijn.

Een minderheid onder ons is abnormaal sterk terwijl niemand eraan denkt om fysieke kracht moreel te verfoeien en hetzelfde geldt voor koeien die abnormaal veel melk geven, voor planten die abnormaal veel vruchten afwerpen, voor mensen die abnormaal hard werken of abnormaal creatief, intelligent, altruïstisch, leuk, mooi, muzikaal of welbespraakt zijn. En omdat zonder uitzondering elke mens wel de beste is in zijn vak (al gebeurt het vaker dat men zijn ding niet kent, niet doet of niet kan doen) hebben wij allemaal onze eigen abnormaliteiten zonder welke de specialisatie waaraan de maatschappij haar goede functioneren dankt, fictie ware.

De angst om af te wijken van de norm, wordt beschouwd als heel normaal – en vaak terecht omdat minderheden kwetsbaar zijn voor de tirannie van meerderheden – terwijl het verlangen naar uniciteit met enige argwaan wordt bekeken ofschoon unieke mensen en zaken dan ook vaker dan de doorsnee succes boeken – succes is door de band uiteraard niet de norm.

Ons dagelijks brood wordt gebakken met granen die in oorsprong een afwijking zijn van wilde grassoorten. De wilde grassen zijn normaal maar zij dienen ons tot niets; de voedzame granen zijn een abnormaliteit, een toevallige 'vergissing' van de natuurlijke evolutie – zoals overigens de mens zelf. De blauwe planeet is een volstrekt abnormaal verschijnsel in ons zonnestelsel en bepaalde wetenschappers wijzen erop dat indien er in het ganse heelal nog leven was, er dan oneindig veel levensvormen zouden zijn en dus ook intelligentere maar omdat deze nog steeds geen contact met

ons opnamen, bestaan zij ook niet: onze planeet is extreem abnormaal.

"Doe normaal", zo zeggen ze. Of: "Wat is er dan mis mee als wij strijden voor een normaal gezinsleven?" Het is moeilijk te geloven maar hun ledenaantal loopt in de honderden en wellicht in de duizenden, in Vlaanderen alleen. En ze beschikken reeds over een gans wapenarsenaal.[46]

5. Bezit

Mensen hebben vaker iets van hamsters, soms kent onze drang om te bezitten geen grenzen, het is bezitterigheid, hebzucht, verzamelwoede, oppotten. De hebzucht kan een tijdelijke bui zijn maar zij kan ook iemands hele leven beheersen. De leugen ligt niet in het feit dat bezit ongelukkig zou maken, de leugen ligt hierin dat het onmogelijk is om iets of iemand te bezitten omdat al wie zich in het bezit van iets of iemand wanen, zelf door hun vermeend bezit bezeten worden.

Waar het bezit een persoon betreft, is het probleem apert: wie iemand menen of trachten te bezitten, zijn door de persoon in kwestie geobsedeerd en hun bezitsdrang loopt vaak heel slecht af omdat bezetenheid tenslotte een ernstige aandoening is. Maar ook wie zich in het bezit wanen van materiële of spirituele zaken, vergissen zich omdat eigendommen niets anders zijn dan dingen waarmee men zich op een bijzondere manier identificeert: men schenkt er zijn volledige aandacht aan en men palmt ze in, welhaast zoals men voedsel tot zich neemt, en dus met zin of smaak. Men maakt ze tot een deel van het eigen lichaam en zo verliest men zich erin: men moet zijn bezit onderhouden en beschermen, het voelt aan als een amputatie of zelfs als doodgaan als men iets kwijtraakt of als

46 Zie bijvoorbeeld: https://www.hln.be/nieuws/binnenland/spraakmakende-reportage-toont-dubbele-gelaat-van-schild-vrienden-rechtse-jongerenbeweging-heeft-geheime-racistische-agenda~a4f04939/ Tekst d.d. 06.09.2018.

men bestolen wordt en het verlies van dingen voelt vaak ook aan zoals het verlies van mensen, wat in feite een jammerlijke perversie is: de liefde van hebzuchtigen voor materiële of spirituele bezittingen is vaak groter dan hun liefde voor mensen – zij ruïneert niet zelden het eigen ik.

Onze bezittingen hebben pas zin als verlengstukken van ons lichaam: het zijn dan onze werktuigen, het zijn de instrumenten voor ons handelen. Bezittingen waarmee wij geen andere relatie hebben dan de relatie uitgedrukt door het werkwoord 'hebben', bezitten ons meer dan dat wij ze bezitten maar omdat deze bezittingen geen personen zijn doch dode dingen, veranderen wijzelf van zodra we ze in ons bezit wanen, in minder nog dan dode dingen. Wie bezeten worden door hun bezit, bestaan niet langer als mens omdat zij de slaaf geworden zijn van levenloze zaken – zij zijn zoals wie de slaaf werden van genot, van pijn of van herinneringen die geen ogenblik van rust meer gunnen: het zijn zaken waarvan men zich niet meer kan distantiëren, men kan het bezit ervan nooit meer ongedaan maken, ook al zou men dat nog zo sterk willen. In de *Kindertotenlieder* van Friedrich Rückert (1788-1866) klinkt de obsessie door het verloren kind als volgt:

Du bist ein Schatten am Tage

Und in der Nacht ein Licht,

Du lebst in meiner Klage

Und stirbst im Herzen nicht.

De zich altijd opdringende herinnering is zoals een bezit, een schat en derhalve een blok aan het been waarvan men zich niet kan bevrijden, niet bij dag en niet bij nacht – dan pijnigt zij ons als een licht dat ons van de slaap berooft en uitput; zij is tenslotte ook nog een spiritueel bezit dat men niet kwijt raakt, ook al zou men dat nog zo graag willen: zij is een klacht en ze wijkt niet uit onze herinnering.

Het bezit omwille van het bezit kan niets anders dan een obsessie zijn omdat het een doel op zich geworden is. Het jammerlijke is dat mensen geloven dat ze met de vermeerdering van hun bezit, tevens zichzelf vermeerderen, terwijl exact het tegendeel het geval is: de uitbreiding van bezit moet immers betaald worden met kostbare levenstijd en zo zetten de hebzuchtigen met grote ijver en naijver al hun levensdagen om in bijvoorbeeld centen; hoe groter het getal op de bankrekening wordt, des te dichter komt men bij zijn dood en zo is het feitelijke object van de bezitsdrang dan ook niets anders dan het eigen levenseinde. Zo zijn de hebzucht en de doodsdrang in wezen een en hetzelfde onmogelijke én onontkoombare 'verlangen'. [47]

6. Vrede

Het allerdodelijkste wapen ooit is de atoombom, hij werd gefabriceerd in Los Alamos in de VS en getest in de woestijn van New Mexico op 16 juli 1945 om nog geen maand later, op 6 augustus van datzelfde jaar, gedropt te worden op Hiroshima met in één klap 78.000 doden en tegen het eind van dat jaar waren dat er door stralingsziekte 140.000. Drie dagen later werd de frats herhaald op Nagasaki met een onmiddellijk dodental van 27.000, dat tegen het eind van dat jaar opliep tot 70.000. Uiteindelijk zouden een kwart miljoen mensen sterven. Deze bommen hadden een kracht van respectievelijk 15 en 20 kiloton TNT maar de 'tsarenbom', amper zestien jaar later getest op 30 oktober 1961, had al een kracht van 50 miljard kilo TNT. Hij ontplofte op 3000 meter hoogte boven Nova Zembla en deed de ruiten tot in Finland springen; zijn schokgolf ging drie keer rond de aarde; de hitte zou tot 100 km ver derdegraads brandwonden hebben veroorzaakt; de paddenstoelwolk steeg 64 km hoog.[48]

---

47 Tekst d.d. 08.09.2018.

48 https://wn.com/discovery_channel_ultimates_explosions_tsar_bomb_segment

Vrijwel spontaan is onder de atoommogendheden de afspraak tot stand gekomen dat atoomwapens nooit gebruikt zullen worden – men belooft ze immers nooit als eerste te zullen gebruiken. Toch worden ze niet vernietigd en dat zal waarschijnlijk ook nooit gebeuren, het is immers 'dankzij' het bestaan van hun dreiging dat er – althans relatieve – vrede heerst. Maar dat is nu precies de essentie van de vloek die op het mensdom rust.

De wereldvrede is een feit om die ene verschrikkelijke reden dat er geen alternatief meer voor bestaat, het is namelijk de vrede of de dood voor alles en voor iedereen tot in de eeuwigheid, het huidige kernbommenarsenaal (van naar schatting een paar tienduizend kernkoppen) kan immers alle leven op aarde een groot aantal keer vernietigen. De wereldvrede is met andere woorden geen toestand die wij willen, het is daarentegen wel zo dat wij het tegendeel – de algehele dood – niet willen – omdat wij die uiteraard ook niet kunnen willen. Wij leven derhalve niet in een toestand die wij willen en zo zijn wij ook niet langer vrij. Met de vrede behoort ook de menselijke vrijheid voorgoed tot het verleden.

Het liefst zouden wij van de kernkoppen af zijn om dan zoals in de goede oude tijd met de zogenaamde conventionele wapens onze oorlogen lustig voort te kunnen zetten, met aan een grote omgebouwde biljarttafel in een veilige schuilkelder diep onder de grond admiraals in uniform die de aanvalslinies uittekenen en die de bevelen geven, uit te voeren door dappere ondergeschikten die als zij niet gehoorzamen, de dood met de kogel krijgen en als zij dat wel doen, een gezamenlijk monument. Maar die tijd is nu voorgoed voorbij – andermaal, omdat er geen alternatief is voor de vrede.

De vrede is in wezen een kernbommenvrede. De wil om te vechten is er nog maar men kan het niet langer en tegen zijn zin laat men het vechten achterwege. De dreiging echter blijft bestaan en zij kan ook nooit meer weggewerkt worden. Wij leven onder het juk van toestanden die ons bedreigen terwijl zij niet eens kunnen bestaan. Hun algemene en door iedereen voelbare dreiging berust op een even universele angst die pas weggewerkt kon worden op straffe van de terugkeer van het reële gevaar zelf want het is ofwel

de angst voor de eeuwige dood ofwel de eeuwige dood zelf terwijl de derde mogelijkheid – die van de tijdelijke hel of het vagevuur – er niet meer is omdat de tijd erop zit, de tijden zijn letterlijk ten einde.

De vrede die wij kennen is in wezen vals, het is een negatieve, een diabolische vrede, een vrede die volgt uit een onomkeerbare conditionering – ooit zo gevreesd in de dreiging van het wereldcommunisme – welke nu vanuit een heel andere hoek het mensdom aan zich onderwerpt. De waarachtige vrede die volgt uit de vrije keuze van de mens is nu voorgoed een spookbeeld.[49]

7. Het geloof in de dood

Inzake het geloof zijn wij eraan gewend geraakt om de vraag te horen en te stellen naar iemands geloof in het eeuwig leven en ofschoon zij even relevant is en misschien wel veel meer ter zake doet, zwijgt men in alle talen over de vraag naar het geloof in de dood. Want men kan er nu eenmaal niet omheen dat wie niet geloven dat het bestaan na de dood voortgaat, wel niet anders kunnen dan geloven dat het bestaan met de dood ophoudt. En van wie aldus geloven dat het bestaan ophoudt, neemt men aan dat zij helemaal geen sluitende argumenten hoeven te geven waarom zij zulks geloven, alsof het ging om een vanzelfsprekendheid – daarover onmiddellijk meer.

Intussen is het inderdaad zo dat sommigen niet liever wensen dan dat het met de dood allemaal zou ophouden te bestaan maar dat men zo makkelijk van zijn leven zou af komen, is wel veel te mooi om waar te zijn. Er zijn immers mensen die op de wereld gezet lijken met geen andere bedoeling dan hen te laten wroeten en lijden en er zijn anderen die dankzij de slavernij en de ellende van deze laatsten hier honderd jaar lang doorbrengen in genot en geluk, alsof de wereld een aards paradijs was – maar dan alleen voor hen.

49 Tekst d.d.10.09.2018.

In feite voelt het als meer vanzelfsprekend aan om aan te nemen dat ons bestaan gewoon voortgaat dan dat het abrupt zou ophouden maar wij laten ons overreden van het tegendeel door het argument dat gegrondvest is in de veronderstelling dat bestaan en leven synoniemen zijn en dat wij aldus volkomen met ons lichaam samenvallen. Indien dat het geval was, dan was er inderdaad geen enkele reden om aan te nemen dat ons bestaan zich na de dood van ons lichaam nog zou verderzetten. Maar er zijn redenen te over om aan te nemen dat ons leven heel wat meer en ook heel wat anders is dan slechts het biologisch functioneren van ons lichaam. Hoe anders verklaart men dat althans het merendeel van de mensen niet bereid zijn om voort te leven tot elke prijs? En er wordt hier niet gedoeld op mensen die voorwaarden stellen aan het leven maar des te meer op hen die liever ophouden met leven dan dat zij hun leven in het teken zouden stellen van een of ander kwaad omdat, zoals Plato het reeds zegde, het beter is om onrecht te ondergaan dan om het te doen. In wat andere bewoordingen kan men zeggen dat het leven en het bestaan pas synoniemen kunnen zijn in een wereld waarin recht en onrecht of goed en kwaad volstrekt irrelevant zijn. En dat zijn ze volstrekt niet.

Omdat wij het concept tijd niet anders kunnen bevatten dan middels ons vermogen om herinneringen en verwachtingen te koesteren en omdat deze zich uitstrekken over de grenzen van het eigen leven heen, bestaan wij in feite ook buiten onze persoonlijke begrenzingen in de tijd. In feite kunnen wij ook na onze eigen dood bestaan in die zin dat wij in staat zijn om tijdens ons leven te denken aan het leven van alle anderen die ons overleven in een tijdspanne die niet meer die van ons persoonlijk is. En in feite is het vermogen om zich te verplaatsen over de grenzen van de eigen dood heen vergelijkbaar met het empatische vermogen of het vermogen om zelf het lijden van anderen te voelen. Welnu, zoals het onvermogen tot empathie een ziekte is – een psychopathie – zo ook is het onvermogen om zich over de grenzen van de eigen dood heen te verplaatsen – of het geloof in de dood – veeleer een gebrek of zelfs een ziekte dan louter een vergissing.[50]

50 Tekst d.d. 15.09.2018.

8. Redelijkheid

Er bestaat zoiets als de ratio, de rede, de logica, de wiskunde en de Verlichting maar de paradox is dat deze zaken raken aan het zogenaamde 'gezond verstand' en aan wat men 'het vanzelfsprekende' noemt en dat zijn nu net hun tegengestelden want deze miskleunen vertegenwoordigen facetten van de onredelijkheid en van de waanzin. De wiskunde, de logica en de welsprekendheid bieden een welbepaalde vorm van zekerheid en van juistheid maar dan alleen binnen het altijd vooraf bepaalde spel waarin zij zich verkneukelen en niet daarbuiten. Een wiskunde beoefenen doet men per definitie binnen het axiomatische kader dat haar constitueert, precies zoals men aan rechtspraak doet in relatie tot een geheel van geldende wetten: worden de wetten op een gegeven ogenblik en in een bepaalde staatsvorm te gortig, dan gaat de rechtspraak vloeken met ons kompas voor goed en kwaad waarmee normbesef en rechten op een dieper niveau correleren. Er ontstaan dan begrippen zoals 'legale misdaad' en 'burgerlijke ongehoorzaamheid' ('illegale rechtvaardigheid') die ons ervan bewustmaken dat de wiskunde, de logica en de rede niet hun eigen grondvesten kunnen zijn maar uiteindelijk berusten op maatstaven die meer te maken hebben met het gevoel en met nog andere duistere zaken – met normen die veranderlijk blijken, organisch haast. Het paradoxale van de hele toestand uit zich binnen de wetenschappelijke context nog het best in het opduiken van zogenaamde paraconsistente systemen, zoals ze zichzelf betitelen – grote woorden die eens te meer miskleunen maskeren waaraan men immers niet ontkomt van zodra men gelooft de kool en de geit te kunnen sparen. In een paraconsistente logica bijvoorbeeld gelooft men de consistentie van het redeneersysteem tijdelijk te kunnen verlaten in functie van een vooraf beoogde uitkomst, waarmee men de kar voor het paard spant; men blijkt blind voor het nochtans aperte feit dat de bewerkingen die men binnen het paraconsistente uiteraard alsnog hanteert, hun geldigheid exclusief ontlenen aan de consistentie van de redeneringen welke moeten bewijzen dat deze bewerkingen van kracht zijn. Zo ontsnappen die feitelijke inconsistenties dan ook

niet aan meta-inconsistenties (waarmee wij hier bedoelen: het gelijktijdige gebruik van een consistent en een inconsistent systeem) – *ad infinitum*.

De verwijzing naar het 'gezond verstand' maskeert al te vaak een onwetendheid en vooral ook een verantwoordelijkheidsvlucht, een onvermogen om persoonlijk te verantwoorden beslissingen te nemen. Wie komt aandraven met het 'gezond verstand' verwijst op die manier dikwijls genoeg naar vastgeroeste gewoonten, vaak lang voorbijgestreefde en zelfs achterlijke denk- en handelwijzen en andere heersende patronen van het moment waartegen elk verzet beschouwd wordt als 'not done'. Het 'gezond verstand' vertegenwoordigt aldus niets anders dan een instrument voor het faciliteren van een zekere sociale druk die noopt tot groepsaffiliatie en betekent zodoende gewoonweg repressie. Terwijl men de goegemeente in de waan brengt dat men alleen maar de kerk in het midden wil houden, worden meningen opgedrongen die allerminst het recht dienen maar die slechts dienen om aan een gevreesde meerderheid de garantie te bieden dat zij het naar haar zin zal blijven hebben, ook al geschiedt zulks ten koste van de rechtvaardigheid. De koppen die dan moeten rollen, zorgen voor de terugkeer van een zekere 'rust' of 'vrede' zoals ook de wraak dat doet, wat betekent dat zij niets anders zijn dan de kiemen voor een gegarandeerde wederwraak – in principe andermaal *ad infinitum*.

Van rationaliteit is al in het geheel geen sprake meer waar de redelijkheid synoniem geworden is van de waarschijnlijkheid en het wordt dan redelijk om iets voor waar aan te nemen als het alleen maar waarschijnlijk is, ook al houdt het probabiliteitsbegrip sowieso in dat de gevallen waarin de betrokken 'waarheden' onwaar zijn, ook feitelijk zijn en bovendien zijn zij dat in gekende aantallen. Zelfs het ganse hedendaagse werkelijkheidsbeeld van de fysica is op dit drijfzand van waarschijnlijkheden gebouwd, zodat wie nog geloven in het schone, het ware en het goede, doorgaan voor onredelijk – alleen de gokker handelt redelijk. Maar ook hier blijkt men volslagen blind voor de nooit weg te werken contradictie in het feit dat die waarschijnlijkheid dan wel mag gelden voor de in-

houd van de theorie terwijl aan de absolute waarheid van de theorie zelf uiteraard niet kan getornd worden.[51]

9. Godsdienstvrijheid

Ongeacht welke vrijheden kunnen nimmer gegarandeerd worden als niet tegelijk welbepaalde beperkingen worden opgelegd zonder welke de garanties in kwestie onbestaande zijn omdat garanties nu eenmaal beperkingen *zijn*. Als een verkoper aan zijn koper de garantie biedt dat het verkochte product degelijk is, dan beperkt hij zichzelf ertoe om een product dat niet aan die belofte beantwoordt, te vervangen en zonder die beperking – in dit geval een zelfbeperking – is de garantie een spook. Edoch, de betreffende calculus dient wel 'winstgevend' te zijn voor alle betrokken partijen, anders hebben de wetten helemaal geen zin ofwel zijn zij onrechtvaardig en kunnen zij slechts de voorrechten van enkelen dienen.

Zo is het onjuist om te stellen dat de garantie van de veiligheid moet betaald worden met een beperking van de vrijheid, zoals bepaalde dictatoriale regimes ons vandaag willen laten geloven: onder de belofte dat zij de veiligheid gaan verhogen en met het verzinsel dat veiligheid moet betaald worden met vrijheid, weten zij ons quasi ongemerkt van onze vrijheden te beroven. Daarentegen kunnen (rechtvaardige) wetten in geen geval bedoeld zijn om te beperken – zij doelen steeds op bevrijding – zodat ook de wetten welke de veiligheid moeten garanderen, de vrijheid ten goede zullen komen.

Wetten zijn door sancties bekrachtigde maatregelen welke onderling worden afgesproken met geen ander oogmerk dan het bereiken van een hoger niveau van vrijheid middels het stellen van beperkingen op een lager niveau. Zoals een stuwdam het water tegenhoudt met geen andere bedoeling om het wanneer men dit wenselijk acht met des te meer kracht te kunnen laten stromen, zo perken wetten onze vrijheid in om deze waar wenselijk te kunnen

51 Tekst d.d. 20.09.2018.

maximaliseren – het eindresultaat van de wet is niet beperkend doch bevrijdend en dat geldt zowel voor de vrijheid als voor de veiligheid. Wetten zijn niet plausibel als zij niet winstgevend zijn, wat wil zeggen dat het inleveren van bepaalde vrijheden gecompenseerd moet worden met nog grotere vrijheden. Wetten die niet bevrijdend zijn of waarvan het bevrijdende eindresultaat niet kan verantwoord worden, horen alleen in dictaturen thuis.

Ook bij het garanderen van de godsdienstvrijheid middels wetten, zijn die wetten pas gerechtvaardigd als zij uiteindelijk resulteren in meer bevrijding – voor iedereen. De godsdienstvrijheid in kwestie wordt uitgebreid binnen het persoonlijke leven maar wordt uiteraard bevochten waar haar grenzen de contouren raken van concurrerende religies. Het dulden van verschillende religies naast elkaar zal bijgevolg de maatschappelijke relevantie van de betrokken religies uithollen en wel in dezelfde mate waarin de betrokken wetten de vrijheden van de verschillende godsdiensten garanderen.

De toestand van vrede die aldus ontstaat is vergelijkbaar met de vrede welke resulteert uit het atoomtijdperk: de kracht van de atoombom verliest zijn relevantie waar het onmogelijk geworden is om hem te gebruiken. Op analoge wijze verliest de vrijheid van religie haar betekenis waar zij de met haar concurrerende religies als gelijkwaardig moet erkennen. Bij godsdienstvrijheid worden religies gedegradeerd tot onderling concurrerende ideologisch gekleurde en navenant praktiserende gemeenschappen die reclame kunnen maken voor zichzelf en die aanhangers kunnen winnen zoals de merken van ongeacht welke andere producten dat op de vrije markt kunnen doen.

De godsdienstvrijheid verheft de betrokken religies niet maar zij degradeert hen tot marktproducten die zich zoals alle andere consumptie-artikelen moeten weren om te kunnen blijven bestaan en om succes te boeken. Om niet te hoeven zeggen dat de vrije markt van die aard is dat zij garant staat voor het vroeg of laat sneuvelen van uiteindelijk alle religies op uitzondering van de triomferende welke het monopolie zal hebben verworven. Maar dat deze niet de

meest pacifistische van alle religies zal zijn, mag van meet af aan duidelijk wezen.

Dat godsdienstvrijheid als zodanig een goede zaak is voor de staat, valt wellicht niet te betwisten met democratische argumenten maar door het feit dat er vele onderling wedijverende godsdiensten gangbaar zijn, ontneemt de godsdienstvrijheid aan de religie haar diepte en haar inhoud. De wet die de godsdienstvrijheid garandeert is een van de talloze manifestaties van een heel andere en meer fundamentele wet, welke luidt: *divide et impera!*[52]

10. Privacy

Privacy is de mogelijkheid om zich af te zonderen met de zekerheid niet door anderen (incluis de overheid) gestoord of bespied te zullen worden. Het is "het recht om met rust gelaten te worden" (definitie uit 1879) en om aan derden informatie over zichzelf te onthouden.[53]

Informatie is een onderdeel van kennis en *kennis is macht.* Zoals de gelegenheid de dief schept, zo heeft een exponentiële toename van de gelegenheid tot informatievergaring, dit vergaren zelf sterk in de hand gewerkt, ook met betrekking tot het bekomen van informatie over de medemens die dan in feite bespied wordt. De spionage neemt ook toe evenredig met het recht op privacy.

Schendingen van de privacy in de vorm van allerlei bemoeienissen hebben vaak de vrije teugel omdat zij zich impliciet beroepen op een algemene angst voor mogelijkerwijze gevaarlijke personen, waarbij men niet geneigd is om wie waarschuwen voor gevaar daarvan te gaan verdenken dat zij zelf gevaarlijk zijn. Nochtans zijn bemoeials in vele gevallen levensgevaarlijk.

52 Tekst d.d. 21.09.2018.
53 https://nl.wikipedia.org/wiki/Privacy .

In het protestantse Holland van enkele decennia geleden maakte men zich verdacht als men bij valavond de gordijnen van zijn woonst dicht trok: door ze open te laten, toonde men dat men niets te verbergen had. Mensen die weten dat zij (kunnen) in de gaten gehouden worden, passen hun gedrag daaraan aan: ze conformeren zich aan de verwachtingen van hun toeschouwers; ze zijn zichzelf niet en moeten bovendien vrezen zichzelf te zijn; ze verliezen hun eigenheid en degraderen tot massamensen. Mensen aan wie privacy onthouden wordt, verworden tot vee. Niet het alleen zijn maar het niet meer alleen kunnen zijn, is het meest te vrezen kwaad – dat getuigen alvast de gevangenen en zij kunnen het weten.

Zo blijken hier de bespieders gevaarlijk en niet hun prooien die zij als gevaarlijk afschilderen – zij doen dat slechts teneinde hen ongehinderd te kúnnen bespieden. Bespieders schilderen hun prooien af als gevaarlijk voor anderen of voor zichzelf en in dat laatste geval spreekt men van paternalisme; vaker slaagt men erin iedereen op zijn hand te krijgen als men beweert te handelen voor de bestwil van de ander. Mensen worden aldus op slinkse wijze verdacht gemaakt, gedemoniseerd, geïnfantiliseerd of gewoon 'gedownload' terwijl wie hen bespieden in feite straffeloos lasteren, eerroof plegen of diefstal. Informatie is een immaterieel goed en dat is alles behalve niets.

De vrees dat niet alle mensen altijd verantwoorde beslissingen (kunnen) nemen terwijl zulks noodzakelijk is inzake *onomkeerbare* beslissingen over kwesties van leven of dood, maakt velen tot tegenstanders van de huidige Belgische euthanasiewet maar dat neemt niet weg dat de verdedigers van het recht op 'waardig sterven' een punt hebben. Niemand immers kan betwijfelen dat zij er volkomen terecht op wijzen dat zieke, bedlegerige of bejaarde mensen die lijden, die nog kunnen willen maar die niet meer in de mogelijkheid verkeren om te handelen, in feite van hun privacy worden beroofd en ook van hun leven(seinde) zelf waar derden op wie zij aangewezen zijn, eraan verzaken om hun wil te respecteren. Men kan wel hopen doch niemand mag verlangen dat men op vraag door medemensen zou worden gedood; men kan echter wel eisen van derden dat zij die handelingen staken die tegen de eigen

wil het levenseinde uitstellen. Hoe dan ook kan niemand rechten doen gelden over andermans tijd – laat staan over zijn of haar laatste dagen of uren. Terecht wordt de schending van de privacy aangevoeld als een aanslag op het leven zelf.

Ofschoon het recht op privacy in de huidige tijd belangrijk wordt geacht, wordt het als nooit voordien geschonden. De Securitate van de Roemeense dictator Ceaușescu, de KGB van Stalin en de Gestapo van Hitler mogen dan al gebeurtenissen wezen ver van ons bed – ook wij in ons vermeende luilekkerland ontsnappen niet aan verregaande controle welke ons gedrag stuurt in zo'n mate dat de eigen persoonlijkheid reeds voor het bereiken van de volwassenheid als een illusie wordt beschouwd. Het zich langer vasthechten aan een eigen 'unieke' identiteit, wordt geïnterpreteerd als kinderachtig; het zich toe-eigenen van zichzelf wordt steeds vaker beschouwd als een verraad en de leuze luidt: "Iederéén onderwerpt zich; doe het dus ook, anders ben je een lafaard!"

De mogelijkheid om met rust gelaten te worden is essentieel voor de geestelijke gezondheid. Mensen op wie om welke reden dan ook jacht wordt gemaakt, missen deze rust en gaan gebukt onder een verschrikkelijk leed. Nochtans deelt ook vandaag nog het merendeel van de wereldbevolking in een of andere vorm van dit lijden. Maar jammer genoeg is het verschil tussen de mensen die vervolgd worden en alle anderen slechts illusoir: wie vervolgd worden, weten dat ook en zij vluchten. Maar wie denken dat zij niet vervolgd worden, vergissen zich: zij vluchten niet en zijn derhalve vogels voor de kat.[54]

11. De meritocratie

In een schitterend artikel in het MO* nummer van 8 oktober 2018 beschrijft Mathieu Bokestael (onder meer docent Nederlandse letterkunde en cultuur aan de universiteit van Riga) de leugen van de meritocratie – het maatschappijmodel dat voorhoudt dat de meest

54 Tekst d.d. 23 september 2018.

verdienstelijke burgers het sociaaleconomisch ook het verst schoppen; met andere woorden dat hard werken en succes altijd hand in hand gaan. De meritocratie is ons bij uitstek bekend van de zogenaamde *American dream* welke ook in Europa gevierd wordt, namelijk als het neoliberalisme. Bokestael illustreert het bedrog in kwestie middels Steinbecks *The Grapes of Wrath* (over immigranten die de Amerikaanse droom nalopend hun ongeluk tegemoet gaan), F. Scott. Fitzgeralds *The Great Gatsby* (waarin het hoofdpersonage anderszins ervaart hoe die droom helemaal geen navenante realiteit garandeert), het geval Walt Withman (die zijn eigen *American dream* verwezenlijkte door zijn eigen recensies te schijven) en Leonard Bernsteins *West Side Story* (dat het racisme hekelt en waarin de American dream de vrouwen betovert, hebberig maakt en ze ertoe aanzet hun man te doen 'werken' tot aan zijn burn-out). De realiteit strookt niet met de meritocratie omdat er, aldus Bokestael, structurele ongelijkheden zijn (armoede en kansarmoede) en omdat ook geluk (in de betekenis van toeval of 'chance') een grote rol speelt in het leven en de auteur verwijst daarom naar de louterende werking van het Oudgriekse wereldbeeld zoals tot uitdrukking gebracht in de Helleense tragedie. De meritocratie is eigen aan het kapitalisme en aan het onbehouwen liberalisme, het geloof in *the survival of the fittest* – een illusie die overigens aan diggelen gaat bij elke beurscrash en bij andere gigantische problemen zoals die inzake het milieu. De meritocratie is verder in strijd met de bevinding dat de succesrijken overwegend bestaan uit blanke heteroseksuele mannen: vrouwen, homo's en kleurlingen verdienen minder of geraken niet aan de bak. Wie de droom nahollen oogsten veeleer een voortijdige *burn-out* dan succes en het maakt mensen ongelukkig te moeten leven in het zogenaamde 'dubbel bewustzijn' van W.E.B. Dubois (1903) waarin de mens worstelt tussen wie hij is en wie hij (in andermans ogen) zou moe-

ten zijn – de frustratie dus die uit deze gigantische leugen volgt. Mathieu Bokestael, de moeite van het lezen waard.[55] [56]

55 Mathieu Bokestael, *Over de illusie van de meritocratie. Hoe ons denken over succes onze mentale gezondheid schaadt*, MO* 08.10.18. https://www.mo.be/wereldblog/hoe-denken-over-succes-onze-mentale-gezondheid-schaadt.

56 Tekst d.d. 9 oktober 2018.

Dement met zijn allen

Als de kranten vandaag blokken dat één op de twee vrouwen en één op de drie mannen dement worden, ligt de reden voor het alarmerend karakter van dit bericht in geen geval in het feit dat ouderen nu eenmaal niet meer zo geïnteresseerd zijn in hun eigen toekomst op aarde – dat heel begrijpelijke fenomeen is immers de eigenlijke grondslag van het proces dat met dat grote woord met zijn negatieve connotatie 'dementie' heet.

Als er in dezer een reden voor ophef bestaat, dan ligt die hierin dat men – althans dezer dagen en in onze cultuur – aan ouderen deze afgang niet blijkt te gunnen, dat men van hen blijft eisen dat zij betrokken blijven in de economie, dat zij zich blijven bijscholen, kortom dat zij er moeten naar streven om, tegen beter weten in, eeuwig jong te blijven en te doen alsof de dood alleen maar een kwalijke droom was. En nu is het best mogelijk dat jongeren in staat zijn om het been stijf te houden inzake de ontkenning van het levenseinde – aan mensen van jaren verkoopt men die onzin niet meer.

Omdat oud worden ons aller deel is – als wij tenminste dat geluk hebben – verraadt onze houding tegenover 'dementie' dat de 'beschaafde' mens als zodanig zijn eindigheid niet aanvaardt. De westerse mens verwerpt niet alleen de pijn en de moeite eigen aan het leven maar tevens kan hij de eindigheid ervan niet dulden. En dat het leven eindig is, betekent in de eerste plaats dat het wordt beëindigd buiten de wil van wie aan het leven participeren.

De ervaring dat ons bestaan wordt be-eindigd zonder dat daarvoor naar onze toestemming wordt gevraagd, maakt ons ervan bewust dat het leven als zodanig niet het onze is: wij hebben geen beslissingsmacht, noch over onze geboorte – hoe zou dat ook kunnen als wij er niet eens waren – noch over onze dood – de 'geleerden' ten spijt die beweren dat euthanasie het vermag om die beperking op te heffen.

De ervaring dat het leven ons op een dag wordt ontnomen – dat wij het moeten teruggeven – leert ons dat het bestaan een gift is en geen bezit waarmee wij naar willekeur zouden kunnen handelen en de toestand van hovaardij waarin het merendeel van de rijken leven, zorgt ervoor dat dit gegeven van het onvermijdelijke én niet te voorziene sterven als een vernedering wordt ervaren. En blijft het dan 'voorlopig' onvermijdelijk, dan gaan sommigen er prat op dat men het nu wél kan voorzien of schikken en dat heet dan 'euthanasie' of 'de goede dood'.

Intussen neemt men het aan ouderen kwalijk dat zij, alleen maar door er te zijn, ons allen eraan herinneren dat ons bestaan eindig is en dat niemand ontsnapt aan de wet dat elke bloei gevolgd wordt door een ondergang. Zij die uit de boot vallen – in casu door de ouderdom – worden er welhaast van beschuldigd dat zij oud worden alsof dit zaken waren die zij zelf in de hand hadden.

De hypocriete waanzin van onze huidige westerse samenleving eist van haar bejaarden dat zij zich op zijn minst onzichtbaar zouden maken, dat zij zich zouden 'verkleden' – misschien niet in jongelui maar dan toch in mensen van zogenaamd 'middelbare leeftijd'. Op die manier immers hoeven zij die vooralsnog aan de ouderdom ontsnappen, de gewisse aftakeling niet meer voortdurend voor ogen te hebben. En wie er niet in slagen om met gesofisticeerde opsmuk onze ondergang onzichtbaar te maken, worden met huid en haar achter de muren van gespecialiseerde instituten gestopt welke niet langer 'concentratiekampen' heten maar 'zorginstellingen'. In wezen zijn deze instellingen nog gruwelijker dan de concentratiekampen van weleer want hier komt niemand ooit anders uit dan horizontaal en koud.

Maar hoe geraakt men er in godsnaam in? Heel eenvoudig middels een examen bij iemand die ooit de eed van Hippocrates aflegde maar die kennelijk de betekenis ervan vergat, met name dat men zijn kennis en kunde als arts nimmer zal aanwenden om een mens kwaad te doen. Een onderzoek wordt het genoemd maar het is een heus examen en dan nog een vreemd examen want er valt niets bij

te winnen, er valt alleen wat bij te verliezen – en wat dan wel? Het allerkostbaarste bezit: onze vrijheid!

"Waar brengen jullie mij naartoe?", vraagt moeder.

"Je hoeft helemaal niets te vrezen, mamma: je moet eens bij de dokter voor een heel klein onderzoekje, het duurt amper tien minuten".

Edoch, wee hen die voor het examen dat nog zo onschuldig leek, de helft van de punten niet halen, want zij krijgen gewis en zeker levenslang. En de geslaagden mogen, als alles eerlijk verloopt, hun vrijheid behouden. Althans voorlopig, want ongetwijfeld komt er zes maanden later of misschien al eerder een nieuw examen en dat houdt niet op totdat ook zij voor dat examen zakken. In feite is het examen in kwestie een hardnekkige poging tot liquidatie van een oudje. Een poging die kadert in de alomvattende poging van de mens om de schijn op te houden dat de eeuwige jeugd zijn deel is.

Alzo bestaan er op aarde weliswaar dementverklaarden maar er zijn ook nog de dementverklaarders. De eerste categorie van dementen is ons al langer welbekend; de laatst genoemde mag het bij dezer zijn.[57]

57Tekst d.d. 6 oktober 2018.

Over de medicalisering van de oude dag

De hoge leeftijd wordt in de westerse cultuur steeds vaker beschouwd als een ziekte en de remedie daar tegen luidt steeds vaker euthanasie. Edoch, alleen al omdat oud worden een teken is van een goede gezondheid, is de medicalisering van de oude dag een absurditeit. De neiging om negentigers en zelfs tachtigers en zeventigers als zieken te benaderen en de tendens om de eigenheden van de oude dag als abnormaliteiten te gaan catalogeren, verraadt een wel bijzonder onnatuurlijke attitude en vandaar ook een niet wetenschappelijk te verantwoorden houding tegenover het gegeven dat elk leven door de band genomen een opgang en een ondergang kent. De medicalisering van de ouderdom getuigt ervan dat men het gegeven van de fysieke ondergang als attribuut van de levensloop weigert te aanvaarden. Deze weigering toont de mens als een wezen dat in het onvermogen verkeert om zijn eigen werkelijkheid – en derhalve de realiteit zonder meer – onder ogen te zien. Het medisch behandelen van de ouderdom is derhalve een wetenschappelijk niet te verantwoorden bedrijvigheid welke helemaal niets te maken kan hebben met wat de geneeskunde hoort te zijn in de oorspronkelijke zin. En de eerste slachtoffers van die bedrijvigheid zijn de bejaarden zelf die, eenmaal zij als patiënten geboekstaafd staan, het worden ingeprent dat zij niet alleen ziek zijn maar dat zij bovendien lijden aan een zogenaamd ongeneeslijke kwaal. Paradoxaal genoeg worden zij daarvoor dan alsnog behandeld, bij uitstek in de geriatrie, en wel tot het einde, tenzij de behandeling niet langer plausibel is – wel te verstaan in economische zin.

De ondergang als een aan het leven inherente fase is bij de mens echter van louter fysieke aard omdat alleen de lichamelijke component van het mens-zijn materieel is en onderhevig aan entropie of aftakeling. De geest daarentegen blijft in principe groeien en in een welbepaald religieus opzicht vormt de fysieke neergang zelfs een onontbeerlijke component voor de voltooiing van dat geeste-

lijke groeiproces. Binnen het christelijke geloof kunnen het lijden en de dood namelijk gezien worden als noodzakelijk voor de heelwording en de bevrijding van de geestelijke mens. Het past weliswaar niet altijd meer even vanzelfsprekend in het vandaag hier in het westen gangbare mensbeeld maar niemand kan erom heen dat de ouderling slechts in de louter fysieke zin als een naar de kindertijd teruggekeerde mens beschouwd kan worden, met name in zijn toegenomen afhankelijkheid van andermans hulp. Maar wat betreft het geestelijke kan het verschil tussen twee mensen niet groter zijn dan zoals dat bestaat tussen het kind en de bejaarde. Het lijkt erop dat de geestelijke groei betaald wordt met de fysieke afgang of om het op een meer positieve manier uit te drukken, blijkt het lichaam zich te offeren aan de voltooiing van de geest zoals de was van de kaars zich offert aan de vlam die haar verteert. Pas in dat licht wordt het mogelijk om de hoge leeftijd te aanvaarden als een fysieke ondergang en om die ook naar zijn waarde te schatten.

Het alternatief is de pervertering van de geneeskunde en van de wetenschap in het algemeen, welke dan niet langer de al dan niet vermeende ziekten uitschakelen maar die hun pijlen richten op de zieken zelf. Hierin verschillen zij dan helemaal niet meer van de krankzinnige Hitler en zijn trawanten die van mening waren dat ongewenste mensen zijn zoals rotte appels in een mand en dat zij eruit verwijderd moeten worden. In elk geval is het veel makkelijker om zieken te doden dan om ziekten te bestrijden: voor dat laatste heeft men hoog opgeleide artsen en geleerden nodig; voor het eerste volstaan beulen. De tanende tolerantie jegens onze bejaarden drukt zich uit in de medicalisering van de ouderdom en dat gedoe lijkt wel het voorspel van een nieuwe holocaust.[58]

58Tekst d.d. 28 oktober 2018.

Over de uitroeiing van bejaarden

1. De naaste

Grote geleerden uit de voorgaande decennia hebben erop gewezen dat de zorg voor het kroost geen zelfopoffering zou vergen vanwege de ouders omdat mensen zich hierin allerminst onderscheiden van de andere dieren – die immers amoreel handelen – terwijl het er anders zou aan toe gaan inzake de zorg van de kinderen voor hun ouders: alleen mensen zouden hiertoe in staat zijn. Inmiddels hebben etiologen ook bij niet-menselijke dieren altruïstisch gedrag ontdekt dat niet direct zou te maken hebben met het soortbehoud en andersom blijken ook mensen in staat tot vormen van egoïsme die men zelfs bij wreedaardige dieren niet terugvindt maar de interpretaties van die bevindingen blijken nogal uiteen te lopen. Volgens sommigen staat niet het mens-zijn garant voor het overstijgen van het recht van de sterkste maar veeleer het christendom en de daaruit voortvloeiende beschaving die zich immers sterk onderscheidt van talrijke meedogenloze en barbaarse culturen: het ethisch besef is naar hun zeggen niet afkomstig van de menselijke natuur doch van de bovennatuur welke door de Godmens Christus in de natuurlijke wereld wordt naar binnen gebracht om deze op te tillen naar een hoger bestaansniveau. Hoe dan ook ziet men hoe in werelden die niet of nog niet gechristianiseerd werden, vaak een volkomen afwezigheid van de belangeloosheid welke de christelijke caritas kenmerkt waaraan men zo gewoon geworden was. Edoch, nog veel frappanter en tevens redelijk angstwekkend is het in het westen terugkerende egoïsme dat gestaag het wegebben van het christendom begeleidt. Het lugubere verschijnsel blijft voor velen vooralsnog verborgen omdat het verkapt wordt door een sociaal en politiek geïnstitutionaliseerde solidariteit die eveneens haar wortels in het christendom heeft gehad en die men 'normaal' is gaan vinden terwijl zij eigenlijk allerminst natuurlijk is. Maar

samen met de christelijke ethiek ziet men in onze contreien deze solidariteit sinds enkele decennia afbrokkelen en dat proces zet zich in met het verdwijnen van het universaliteitsbeginsel: de menselijke solidariteit is niet langer de solidariteit onder alle mensen – wat bij uitstek een christelijk idee is, een gedachte die zich kristalliseert in de betekenis van de term 'katholicisme' want 'katholicos' betekent 'universeel' – maar zij beperkt zich tot de mensen van het eigen werelddeel, tot de landgenoten, tot de streekgenoten of nog enger, zoals bijvoorbeeld daar waar zij zich beperkt tot de leeftijdgenoten. En die verenging houdt allerminst halt bij het egoïsme want ook het ego wordt nog verder opgedeeld, zoals dat het geval is bij allerlei verslavingen, waar deelsystemen van een individu eisen stellen welke de persoon in kwestie moet inwilligen en soms zelfs met zijn leven moet betalen: de maag controleert de hersenen, de morfine-, alcohol- of nicotinereceptoren bepalen de gedachten en de ideologie van het betrokken individu en zij controleren zijn gedrag. En ook in de andere richting – extern aan de mens – geldt niet langer het personalisme – de ideologie waarbij de (menselijke) persoon centraal staat en waar diens geluk het einddoel is van alle streven – maar een volkomen gefragmenteerde en gedepersonaliseerde werkelijkheid die niet langer bestuurd wordt door een wil maar door onpersoonlijke, anonieme en blinde tendensen zoals de koers van een munt, allerlei belangengroepen welke als abstracte eenheden hun belanghebbers overleven en overstijgen, economieën en industrieën, wisselende modes en mentaliteiten of 'geesten' die in feite datgene gemeen hebben met kanker dat aan hun groei nooit een einde kan komen omdat zij als zodanig onverzadigbaar zijn: men kan nooit rijk genoeg zijn, het genot moet zonder grenzen opgedreven kunnen worden, het energieverbruik moet samen met de economische groei eindeloos aangezwengeld worden, het enige moto luidt: *altius, citius, fortius* en concurrentie vervangt samenwerking, leidt tot monopolievorming, dictatuur en oorlog met als uiteindelijke uitkomst de dood voor allen.

Vreemd genoeg is het pas de bewustwording van onze eindigheid die als enige met een krachtdadige stem aan deze waanzin een halt

kan toeroepen: het bewustzijn van de eindigheid gaat gepaard met het zich realiseren van het bedrog van de droom waarin wij het echte leven voor een spel geloofden te mogen houden. De ernst keert pas terug als het de tijd menens wordt, als de krachten beperkt blijken en bijna op, als de bodem van de geldbeugel in zicht komt, als de voorraad aan grondstoffen slinkt, als de krachten uitgeput raken en de honger zich laat voelen. Pas de pijn drukt ons weer met de neus op de feiten, wekt ons abrupt uit het bedrog van de droom, herinnert ons aan de afspraken die ons bestaan dragen en die wij vergaten terwijl zij op hun beurt ons allerminst kunnen vergeten omdat het leven nu eenmaal niet wordt gedragen door wensen en verlangens maar door harde regels en door overeenkomsten met een geheugen zo feilloos als de natuurwetten zelf. En de bevinding van de eindigheid van het bestaan concentreert zich in de bejaarde, in de mens die zijn jaren begint te tellen en die vaststelt dat zijn tijd er bijna op zit: hij kan de verblinding niet langer handhaven, hij wordt met hoogdringendheid en tegen heug en meug tot ziener gemaakt en als hij zich niet in het verderf stort maar daarentegen rechtuit spreekt, blijkt hij in het bezit van een wetenschap waarvoor alle anderen op de vlucht zijn. En dat is ook de eigenlijke reden waarom de bejaarde – uiteraard op onvoorstelbaar gesofisticeerde manieren – door elke beschaving die haar illusies wenst te handhaven, uitgeschakeld wordt.

2. De dissident

In feite is de bejaarde de door de natuur tot dissident verheven mens – 'verheven', want het heersende regime is alles behalve goed, het is repressief omdat het haar ontmaskering niet kan dulden. Reeds in het jonge christendom wordt bij de vierde-eeuwse Augustinus van Hippo een onderscheid gemaakt tussen het rijk van de wereld (*civitas terrena*) en het rijk van God (*civitas caelestis* of *civitas Dei*), uitvoerig uitgewerkt in de waanzinnige dertiende eeuw door Thomas Aquinas. In de katholieke theologie kan men het geluk pas bereiken doorheen het lijden dat in de navol-

ging van Christus uit de wereldse beproevingen volgt aan welke men dient te verzaken en ook in de hedendaagse theologie geldt dat er zonder de kruisdood geen opstanding mogelijk is. In de Faustlegende ruilt het hoofdpersonage zijn eeuwige ziel voor tijdelijk aards voordeel, wat suggereert dat de twee elkaar uitsluiten en dat derhalve het leed een noodzaak is voor het hemelse geluk waaraan het wereldse moet opgeofferd worden. Atheïsten zien in die opvatting enkel zelfbedrog: de gelovige probeert het lijden te aanvaarden en goed te praten door er een zin aan toe te kennen en het als noodzakelijk uit te leggen maar ook die atheïstische verklaring doet niets af aan de realiteit van het lijden waarmee wij nu eenmaal moeten leven, alle 'pijnstillers' ten spijt. De dood te aanvaarden als de ultieme pijnstiller is een onverstand vanjewelste en te spreken van het meesterschap over het leven waar het euthanasie betreft, is de zaken op hun kop zetten omdat er voor moord nu eenmaal geen andere kennis vereist wordt dan deze waarover zelfs de laagste dieren beschikken, maar wij leven nu eenmaal in de waanzinnige eenentwintigste eeuw.

Alleen al door er te zijn confronteert de bejaarde de mens met de onafwendbaarheid van zijn lot – tenminste als hij zichtbaar is want precies daar ligt het paard gebonden: onze bedrieglijke samenleving doet er alles aan om haar bejaarden onzichtbaar te maken. Zij worden uit het actieve leven gehaald, naar hun mening wordt niet meer gevraagd, zij worden door de jongere en onwetende generaties paternalistisch benaderd, behandeld met pedanterie, betutteld en geïnfantiliseerd. Maar dat is slechts een fase welke voorafgaat aan de eigenlijke doodsteek.

Sinds jaar en dag weten wij allen dat sociale uitsluiting en moord een en dezelfde handeling zijn: karaktermoord gaat vooraf aan moord en bestaat erin dat het slachtoffer niet langer als mens benaderd wordt en het lot deelt van wie zichzelf hebben overleefd. De geschiedenis van de heksen van Salem waarbij weerlozen gedemoniseerd worden en op grond daarvan veroordeeld en omgebracht is het archetype van deze gruwelijke vorm van misdaad. Zij herhaalt zich telkenmale daar waar een bejaarde dement verklaard wordt op grond van het feit dat zijn prestatievermogen achteruit-

gaat, dat hij trager en vergeetachtiger wordt en zich vaker vergist – allemaal normale verschijnselen bij mensen op jaren. Of ware het dan veeleer normaal wanneer men op tachtigjarige leeftijd rapper kon lopen of spraakzamer was dan als jonge twintiger?

De vernietiging van de oude mens start met het tot patiënt verklaren van de persoon in kwestie – de geneeskundige sector wil immers van elke burger een dossier zoals ook de banksector van iedereen een fiche aanlegt – van klanten én van potentiële klanten en dat is al de rest – en zoals de staat iedereen tot het burgerschap heeft veroordeeld nog van voor zijn geboorte. Soms is dat een zegen, soms ook niet, maar het probleem is wel dat al deze instellingen welke aanvankelijk ten dienste stonden van de mensen, mede onder de invloed van het tanende christendom, het middel met het doel hebben verwisseld zodat zij vandaag in heel wat gevallen de mensen tot hun eigen nut hebben gemaakt. De toestand is dermate ernstig dat ook de directe toekomst van de mensheid aan de haak wordt gehangen: vaak staan zelfs onze scholen niet langer ten dienste van de opvoedelingen maar worden daarentegen de kinderen door hen feitelijk als klanten beschouwd, getuige hun verborgen agenda waarin zij de leerkrachten ertoe aanzetten om geen eisen meer te stellen aan de leerlingen en dat met de verborgen reden dat zij anders de school zullen verlaten zodat het personeel werkloos achterblijft: “Denk eraan dat elke leerling anderhalf lesuur waard is!” – zo klinkt het tijdens de besloten vergaderingen van de leerkrachten uit de mond van een voor zijn eigen job bezorgde directeur, weliswaar nadat deze eerst gewaarschuwd heeft dat voor al het in de vergadering besprokene geheimhouding geldt. Leerkrachten die zich daar niet aan houden, verliezen sowieso hun werk en op deze manier speelt de macht van het geld haar troeven uit... in de *civitas terrena*. Met betrekking tot de bejaarden die helemaal geen zorgzame ouders meer hebben en vaak ook geen kinderen waarin zij hun vertrouwen kunnen stellen, wordt vanzelfsprekend een nog veel omvangrijker carrousel op touw gezet, temeer daar zij behalve weerloos vaak ook gefortuneerd zijn, wat concreet betekent dat zich plotseling allerlei menslievende personages en instellingen komen aandienen om de last voor de zorg

voor dat fortuin van hun schouders te nemen of te helpen dragen. Dat zal de bejaarde waarschijnlijk worst wezen omdat zijn tijd op aarde er bijna op zit maar op de drempel van de *civitas caelestis*, is het zijn gelatenheid ter zake welke onmiskenbaar waarschuwt voor een lot waaraan geen mens ooit is ontsnapt.

3. Het onrecht

Oud worden als zodanig is niet per se problematisch maar dat wordt het wel vanaf het ogenblik dat men het opgeplakte etiket 'oud' beaamt omdat betutteling heteronoom maakt, de zelfzekerheid aantast en daardoor ook de zelfstandigheid: men wordt afhankelijk van derden die er in feite op uit zijn om zich boven de betuttelden te positioneren in een pikorde waarvan zij de agenda bepalen. Bejaarden worden dikwijls genoeg valselijk voor onverstandig gehouden terwijl zij alleen maar niet antwoorden op vragen omdat ze hardhorig zijn. Bejaarden zijn vaak minder spraakzaam, niet uit onwetendheid maar omdat de staat van hun gebit hun de spraak bemoeilijkt ofwel omdat zij geleerd hebben dat zwijgen soms het beste is. Bejaarden zijn slecht te been terwijl er vaak niets mis is met hun benen, het ontbreekt hen alleen aan ruimte om te lopen in de zorginstelling zonder tuin waarin zij opgesloten zitten. Als gevangenen worden zij onwillekeurig beschouwd als onzelfstandigen of als (geestes)zieken en onder meer om die reden krijgen zij in instellingen zelden bezoek. Zelf hebben zij ook moeite met het overbruggen van de afstanden die hen scheiden van hun bekenden, zodat zij minder converseren en het daardoor op den duur dan ook verleren om te communiceren, precies zoals zij het verleren om te lopen bij gebrek aan ruimte. Het lichaam en de geest zijn er nog maar bejaarden worden al te vaak beroofd van de mogelijkheden om die twee te laten functioneren met reeds na zeer korte tijd het teniet gaan van die bekwaamheden want bijvoorbeeld de atrofie van het spierapparaat dat ons in staat stelt om te lopen, treedt al in na twee weken bedlegerigheid. Voor hun gebreken zijn bejaarden aldus zelden zelf verantwoordelijk: de schuldige is meestal de al-

lerminst bejaardenvriendelijke maatschappij die de schijn hoog wil houden van een aards paradijs met als wetenschappelijk hoogstandje de eeuwige jeugd – alles wat niet beantwoordt aan de bedrieglijke droom, verdwijnt achter de façade in vergeetputten en crypten. En het aantal van die 'verdwijningen' neemt hals over kop toe: in 2016 telde België bijna drie miljoen zestigplussers – bijna een derde van de bevolking – en in 2050 zullen dat er vier miljoen zijn of bijna de helft van de bevolking. In 2060 zal de helft van de Belgen met pensioen zijn. Maar misschien zal dat het tij doen keren, want de bejaarden worden gewis een meerderheid en wij leven in een democratie...[59] [60]

59Tekst d.d. 29.10-02.11.2018.
60 https://wonenna60.be/de-vergrijzingstsunami/

De waarheid en de politiek

(N.a.v. de heisa over het meebesturen van PVDA in Zelzate na de verkiezingen van 2018)

Het belangrijkste punt in de hele heisa is dat er nooit een cordon sanitair is opgetrokken tegen een andere partij dan het Vlaams Blok. Wil men dat doen, dan moet dit gebeuren via een rechterlijke uitspraak, precies zoals dat gebeurd is tegen het Vlaams Blok van weleer: op grond van strafrechtelijke feiten en na een onderzoek de rechtsstaat waardig. Spreken over een 'feitelijk' cordon sanitair inzake andere partijen, is liegen: men verkapt het niet bestaan ervan en men poogt de achterklap te verheffen tot het niveau van de rechtspraak. Of moet men terug naar de tijd van het 'feitelijk' cordon sanitair tegen mensen met een andere huidskleur? Terug naar het 'feitelijk' cordon sanitair tegen vrouwen, tegen homo's, tegen andersvaliden en noem maar op? Wil men terug naar die toestanden van wetteloosheid en verdrukking dan belandt men alras in de middeleeuwen: men beseft niet langer dat wetten er zijn ter bevrijding van het volk en ter bescherming van alle burgers tegen allerlei vormen van geweld – onder meer tegen het geweld dat de waarheid wordt aangedaan. Buiten de wet opererende actoren oefenen druk uit – om niet te zeggen dat zij geweld gebruiken – om de rechtsstaat buiten werking te stellen: politici roepen zichzelf publiekelijk uit tot burgemeester vooraleer zij als zodanig rechtsmatig werden benoemd en verliezers van de verkiezingen manifesteren op straat in een poging om zich alsnog door het gezag als winnaars te doen erkennen; allerlei benoemingen gebeuren steeds vaker 'in den duik'; misdadigers gebruiken massamedia – desinformatie – om hun aanklagers een hak te zetten. En helaas ziet men steeds vaker de rechtsstaat bezwijken voor het geld van criminelen – misdaadgeld. Het is de zwakte van dit ruilmiddel dat er niet op vermeld staat waar het vandaan komt en zo kan allerlei geboefte zijn straf trachten af te kopen – van belastingontduikers tot topgangsters. Een staat die toehapt, gelooft verkeerdelijk aldus

winst te kunnen boeken: met haar onverstandig opportunisme capituleert zij voor de middel-doelomkering (een Augustiniaans begrip dat werd overgenomen door – jawel – Karl Marx!) welke die misdaad mogelijk maakt en zij verwerpt mét haar geloofwaardigheid niets minder dan het eigen voortbestaan.

Maar in de politiek wordt de waarheid nu eenmaal verkracht en het ergste is – dixit Primo Levi – dat men er massaal onverschillig voor blijft zodat het ganse volk medeplichtig is aan de schanddaden van haar leiders. Indien zoals bij Pinokkio ook de neuzen van de echte mensen langer werden van het liegen, het zou geen zicht meer zijn. Jamal Khashoggi deelt het lot van Lumumba en dat van zijn twaalf miljoen landgenoten op de koloniale rietsuiker- en rubberplantages van Belgisch Congo; het lot van de joden, de Roma en de homo's uit de Nazitijd wiens lijken men bij het einde van de oorlog nog rap wilde opgraven om ze te laten verdwijnen; het lot van de Armeniërs onder de Turken en dat van de eerste Christenen onder de Romeinen; het lot van Socrates in het Athene van meer dan tweeduizend jaar geleden – teveel om op te noemen. In alle gevallen heeft men kennelijk geloofd de waarheid mét haar vertegenwoordigers te kunnen uitschakelen. Hoopgevend is dat dit gewis en zeker nooit helemaal zal lukken. [61]

61Tekst d.d. 12 november 2018.

"Waar is Habel, uw broeder?"

> "En de HEERE zeide tot Kaïn: Waar is Habel, uw broeder? En hij zeide: Ik weet het niet; ben ik mijns broeders hoeder?" [62]

1. Het recht van de sterkste

Deze dialoog tussen God en Kaïn volgt op de moord en het antwoord van Kaïn is bedoeld als een rechtvaardiging: Kaïn erkent geen schuld, hij stelt dat elk voor zichzelf moet zorgen: *"Jedem das seine"*, zoals het in grote smeedijzeren letters boven het hek van het concentratiekamp van Buchenwald staat.[63]

Alleen al in Buchenwald verbleven 238.979 gevangenen – een derde waren kinderen jonger dan 20 jaar – waarvan er 56.545 omkwamen en in alle concentratiekampen samen lieten zowat zes miljoen mensen het leven.[64]

"Wir haben es nicht gewusst", zo beweerden de Duitsers na de oorlog.[65]

---

62 Genesis 4,9. Zie: https://www.statenvertaling.net/bijbel/gene/4.html#9

63 Daar werden reeds in 1937 communisten, Jehova's getuigen, Roma, Sinti, criminelen, homoseksuelen en later ook gehandicapten gevangen gezet en in 1938 werden daar samen met daklozen en vooraanstaande joodse kunstenaars en wetenschappers ook duizenden zogenaamde 'werkschuwen' geïnterneerd. Er waren executies, dwangarbeid, kou en ontbering en nadat in 1939 de oorlog was uitgebroken werd een crematorium gebouwd om de talloze lijken te verbranden die eerst werden beroofd van wat er nog bruikbaar aan was – van gouden tanden tot hoofdharen.

64 https://nl.wikipedia.org/wiki/Buchenwald

65 Zij werden hierin in het gelijk gesteld door "de naoorlogse Duitse bondspresident Richard von Weizsäcker die tijdens de oorlog in de

"Ik weet het niet", zo antwoordde Kaïn: "ben ik dan mijn broeders hoeder?" Een uitspraak die ook naar onze tijd gekatapulteerd werd: "Zijn wij dan verantwoordelijk voor de vluchtelingen? Is het dan onze plicht om voor hen te zorgen?" aldus schuift de N-VA-voorzitter de verantwoordelijkheid van zich af en hij doet dat in naam van een steeds groeiende massa kiezers.

Maar hoe kan het ook anders, het christendom immers is niet langer vanzelfsprekend; de gelijkheid van alle mensen vanuit de overtuiging dat wij allemaal kinderen van God zijn, geldt kennelijk niet meer; steeds vaker hoort en leest men dat alleen gekken geloven dat het hun plicht is om voor wildvreemden zorg te dragen en nu de handelaars huishouden in de tempels[66], weerklinken nergens nog de woorden uit de parabel van de barmhartige Samaritaan: de gift om niet bestaat niet langer, voortaan weergalmen heel andere wetten waarvan sprake in de Apocalyps, over de aanbidding van de onmens die al degenen doodt die hem weigeren te aanbidden – de onmens, de afgod, het geld – want wie de macht van het geld miskennen, aan hen wordt de toegang tot de wereld ontzegd die immers des duivels is.[67]

Wehrmacht diende" – zijn vader Ernst "was voor het naziregime eerst staatssecretaris van het ministerie van Buitenlandse Zaken en later ambassadeur in het Vaticaan". (Zie: https://historiek.net/wir-haben-es-nicht-gewusst-de-duitsers-en-de-holocaust/63703/)

66 Alom ten lande worden sinds kort kapellen en kerken omgebouwd tot handelsruimten, restaurants en zelfs bars en dit met de toestemming van de verantwoordelijke bisschoppen. Zie bijvoorbeeld: http://www.gondola.be/nl/news/food-retail/delhaize-wil-markthal-openen-gentse-sint-annakerk

67 Apocalyps van Johannes, hoofdstuk 13: "En ik zag uit de zee een beest opkomen, (...) en op zijn hoofden was een naam van godslastering. (...) En ik zag een ander beest uit de aarde opkomen (...) En het maakt, dat de aarde, en die daarin wonen het eerste beest aanbidden (...) En verleidt degenen, die op de aarde wonen, (...) dat zij voor het beest (...) een beeld zouden maken. (...) En hetzelve werd macht gegeven om het beeld van het beest een geest te geven, opdat het (...) zou spreken, en maken, dat allen, die het beeld van het beest niet zouden aanbidden, gedood zouden worden. En het maakt, dat het aan allen, kleinen en

Dat de wereld het terrein van de duivel is, spreekt uit het verhaal van de verzoeking van Jezus door de duivel want wanneer deze laatste zich als eigenaar van de aardse koninkrijken opwerpt, spreekt Jezus dit geenszins tegen. Zie: *Matteüs* 4:8-10: "De duivel nam hem opnieuw mee, nu naar een zeer hoge berg. Hij toonde hem alle koninkrijken van de wereld in al hun pracht en zei: 'Dit alles zal ik u geven als u voor mij neervalt en mij aanbidt.' Daarop zei Jezus tegen hem: 'Ga weg, Satan! Want er staat geschreven: "Aanbid de Heer, uw God, vereer alleen hem."' Zie ook: *Lucas* 4:5-8: "Toen bracht de duivel hem naar een hooggelegen plaats en liet hem in een en hetzelfde ogenblik alle koninkrijken van de wereld zien. De duivel zei tegen hem: 'Ik geef u de macht over dat alles en ook de roem die ermee gepaard gaat, want ik kan daarover beschikken en ik geef het aan wie ik wil; als u in aanbidding voor mij neervalt, zal dat allemaal van u zijn.' Maar Jezus antwoordde: 'Er staat geschreven: "Aanbid de Heer, uw God, vereer alleen hem."'

De geschiedenis heeft een vreemde wending genomen. De welluidende staatsvorm van de democratie of het recht van de meerderheid is niets anders dan een verschijningsvorm van het onwelluidende recht van de sterkste. Ook vandaag zijn het de sterkeren die heersen over de zwakkeren en dit door middel van de uitbuiting die de kloof tussen beide steeds groter maakt. Alleen het christendom is in staat gebleken om met de wet van de liefde weerwerk te bieden aan de natuur en die wet maakt het christendom dan ook bovennatuurlijk. Mede door de politieke werking van de kerk is het christelijke handelen deels vanzelfsprekend geworden maar evenzeer is het tot de sfeer van het onbewuste en het onpersoonlijke handelen en denken gaan behoren in die zin dat het doen en laten van de door de kerk gevormde menigten in een christelijk ge-

---

groten, en rijken en armen, en vrijen en dienstknechten, een merkteken geve aan hun rechterhand of aan hun voorhoofden; En dat niemand mag kopen of verkopen, dan die dat merkteken heeft, of den naam van het beest, of het getal zijns naams. Hier is de wijsheid: die het verstand heeft, rekene het getal van het beest; want het is een getal eens mensen, en zijn getal is zeshonderd zes en zestig."

kleurde trend verliep met dezelfde spontaneïteit waarmee elke trend zich doorzet als zijn tijd daar is. Veeleer dan de overtuiging was het dan de wet van de gewoonte die het gedrag van de massa's stuurde en het is dan ook niet verwonderlijk dat het verdwijnen van deze grotendeels onbewuste tendens zich quasi onopgemerkt voltrokken heeft. Verbaasd zoals langslapers die uit een droom ontwaken, staan plotseling fel aanzwellende menigten op die zich afvragen waarom ze eigenlijk nog langer hun naaste zouden beminnen nu ze zijn gaan beseffen dat hun zelfverrijking er aanzienlijk beter zou bij varen indien ze hun naaste zouden beconcurreren, uitbuiten of gewoon verorberen met huid en haar. Een aanzwellende groep ouders wenst niet langer dat hun kinderen goede mensen worden, zij verkiezen zonen en dochters die hun plan kunnen trekken in de strijd welke in de wereld wordt gevoerd om de macht maar ook gewoon om een plaats, een dak en een boterham want de te verdelen koek wordt kleiner en het aantal hongerigen neemt gestaag toe. De idealen van de barmhartige Samaritaan die zich buigt over de beroofde vreemdeling en die hem verzorgt, Sint Maarten die met een stuk van zijn mantel de naakte bekleedt en pater Damiaan die zijn leven deelt met de leprozen, zijn museumstukken geworden en de helden van vandaag heten Bill Gates, Mark Zuckerberg, Madonna en Cristiano Ronaldo. De goedheid heeft plaats gemaakt voor de roem, de schijn heeft de plaats ingenomen van het zijn, het hemelse geluk van weleer dat men pas kan verdienen met opoffering, volharding en toewijding staat voortaan in de schaduw van de 'chance' die aan het blinde lot is toe te schrijven en zo ook zetelt dat blinde en onrechtvaardige lot vandaag op de troon van de vermiste, alziende, rechtvaardige god.

Het stoort ons niet meer wanneer rechtvaardigen die zich het lot van de medemens behartigen, koelbloedig worden vermoord – het stoort ons niet meer in die mate dat we ervan wakker liggen, het is nog slechts 'nieuws' voor een dag, hooguit een week, om vervolgens te verdwijnen in een rugzak gevuld met duizend dergelijke verhalen, het ene feitelijk, het andere fictief, het lijkt niet meer uit te maken, alsof de grens tussen werkelijkheid en droom zelf fictief was zoals ook die tussen wil en wens dat steeds vaker wenst te

zijn. Haatdragenden verkiezen geheel democratisch 'leiders' die aan hun haat gestalte geven door de uitingen ervan middels nieuwe wetten te verheffen tot de legitieme praktijk. Populisten die de laagste verzuchtingen van het volk vertegenwoordigen laten zich bijstaan door leugenachtige praatbarakken die zij tot professoren benoemen om aldus de verkrachting van het redelijke door het louter autoritaire te kunnen bewerkstelligen. Zij vullen de media met hun oeverloos gedreun van steeds misselijker makende onzin en zij verplichten de massa's hun lelijke spel toe te schouwen en hen te gaan quoteren in het kiesbureau. Op die manier vernederen de massa's zichzelf, suïcideert zich het mensdom en staat een beest op uit de aarde – een beest dat alsnog spreekt zoals een mens spreekt, echter zonder een mens te zijn: de onmens, de afgod, het geld – want wie de macht van het geld miskennen, aan hen wordt de toegang tot de wereld ontzegd die immers des duivels is.

"En de HEERE zeide tot Kaïn: Waar is Habel, uw broeder? En hij zeide: Ik weet het niet; ben ik mijns broeders hoeder?" [68]

2. Het nationalisme en de mensenrechten

Het nationalisme ziet de staat als een socio-cultureel gegroeid geheel met een eigen identiteit, welhaast zoals een levend organisme. Een misvatting uiteraard omdat voor de vorming van een staat, een constitutie volstaat, precies zoals spelregels volstaan voor het spelen van een spel. Paradoxaal genoeg zien nationalisten de staat bovendien vaak als een volgroeid organisme, daar zij de eigen natie geen verdere verandering of ontwikkeling meer gunnen, wat eigenlijk een naïef essentialisme verkapt: de opvatting dat een staat een bevroren of onveranderlijk (geworden?) wezen is, geheel onafhankelijk van de rest van de wereld. Maar staten komen niet tot stand zoals individuen tot stand komen en zij leven ook niet, het zijn geen schepselen maar constructies, werktuigen die hun functioneren danken aan spelregels – wetten.

68 Tekst d.d. 15 december 2018.

Het nationalisme heeft als zorg de eigen natie en dit beginsel impliceert meteen een onafwendbare verdeling van de wereldgemeenschap in twee kampen: wij versus de anderen. De interne contradictie van die leer wordt apert van zodra men zich ook realiseert dat als alle andere staten het nationalisme zouden aanhangen, er uiteraard geen twee kampen ontstaan maar net zoveel kampen als er staten zijn, wat betekent dat deze opvatting de facto de ideologie van de versnippering is en dus een misvatting van dezelfde orde als het egoïsme.

Het egoïsme is niet slechts een morele keuze, het is vooreerst een misvatting en een miskleun omdat het de hefboomfunctie van het principe van de solidariteit miskent. Want zoals de geschiedenis aantoont, creëert het beginsel van de onderlinge solidariteit – in casu de solidariteit tussen staten – zelfs geheel los van het veld van het ethische handelen een win-winperspectief, zoals dat het geval is in alle mogelijke vormen van het internationalisme. Echt eumoreel wordt de onderlinge samenwerking tussen naties pas van zodra zij in de eerste plaats een samenwerking van personen is en dan betreft dit een universalisme, zoals bijvoorbeeld het katholicisme dat althans in woord beweert te zijn, wat betekent dat ongeacht wie er in principe kan tot toetreden: mensen van elke etnie, van elk geslacht enzovoort. En daar waar ook maar één persoon van toetreding uitgesloten wordt, kan geen sprake meer zijn van universalisme en is het universele slechts een voorwendsel, een leugen.

De idee dat er mensenrechten bestaan, is in wezen een bijzonder universalistische gedachte omdat zij impliceert dat deze rechten ook verdedigd horen te worden ongeacht de wetten van de naties waar de betrokken mensen het burgerschap genieten. De erkenning van de mensenrechten door de Verenigde Naties impliceert de bereidheid van de VN om naties die deze mensenrechten schenden, te veroordelen, te sanctioneren of op nog andere manieren onder druk te zetten om daar aldus de eerbiediging voor de mensenrechten af te dwingen. Politici die ervan uitgaan dat elk land zelf mag bepalen welke rechten het aan zijn burgers geeft, verzaken eraan zich het lot van medemensen die geen eigen medeburgers zijn,

te behartigen en in feite stellen zij aldus het burgerschap boven het mens-zijn, wat een perversie is. Hun opvatting impliceert de toelaatbaarheid van wetten wars van de mensenrechten. Dergelijke politici zijn in wezen aanhangers van de dictatuur. Het nationalisme is een staatsvorm die haaks staat op de eerbiediging van de mensenrechten.[69]

3. Waarom populisten dictators zijn

In een artikel in MO* van 6 december 2018 getiteld De grootste misdaad tegen de mensheid ooit, vat Louis De Jaeger de misdadige kern van het consumptisme mooi samen: de mensen worden (door onder meer de reclame) ongelukkig gemaakt en kunnen pas aan dat ongeluk ontkomen door met zuur verdiend geld overbodige spullen te gaan kopen.

Nu de politiek zelf verworden is tot een industrie, vindt men een toepassing van de valstrik van dit consumptisme terug bij de populistische politici die zich immers bedienen van dezelfde list als de misdadige reclamemakers. Zij maken hun kiezers wijs dat migratie hen ongelukkig zal maken en dat hun partij een oplossing in petto heeft welke hen te beurt zal vallen als zij het gedachtegoed van die partij binnenhalen – kopen – en er derhalve op stemmen teneinde deze criminelen aan de macht te brengen.

Het bedrog is danig complex dat bijna de helft van de Europese bevolking ziende blind in deze val trapt. Vooreerst is de 'reclame' in kwestie doorspekt van leugens en de eerste leugen verschuilt zich in een verzwegen tweevoudige premisse die enerzijds voorhoudt dat migratie een kwaad is en anderzijds dat politieke machthebbers in staat zouden zijn om migratie te manipuleren.

In elk van de twee gevallen wordt kennis voorgewend die er gewoon niet is en in het tweede geval wordt bovendien onbestaande macht voorgewend en deze leugens dienen uiteindelijk geen ander

69 Tekst d.d. 17 december 2018.

doel dan aan de betrokken populisten een job te gunnen waarvoor zij incompetent zijn: zij parasiteren quasi straffeloos op ons democratische systeem middels elementaire volksverlakkerij.

Zij verdienen daarvoor uiteraard de zwaarste straf maar het feit dat ze die niet krijgen, toont aan dat hier in feite geen scheiding der machten meer mogelijk is: de zieke democratie brengt onafwendbaar de dictatuur.[70]

70 Tekst d.d.20 december 2018.

Wensdenken

De apokatastasis[71] of de leer dat ooit alles zal hersteld worden in zijn oorspronkelijke toestand en meer bepaald in de toestand van voor de zondeval – met andere woorden de leer van de terugkeer naar het paradijs – mag dan wel hoopgevend lijken in tijden van rampspoed en ellende maar hij is uiteindelijk in hetzelfde bedje ziek als pakweg de reïncarnatieleer met zijn karmabegrip, het vooruitgangsgeloof en de meritocratie – om er maar enkele te noemen.

De meritocratie of de leer dat iedereen loon naar werken ontvangt, is de (vooral in de VS heel sterk verspreide) maatschappelijke variant van de apocalyptische leer van de scheiding van de bokken van de schapen of dus het geloof dat op het einde der tijden het goede wordt beloond en het kwaad wordt bestraft. In feite is die leer in strijd met de religie waaraan zij haar kern ontleent omdat het christendom precies het tegenovergestelde predikt inzake het aardse bestaan: de wereld is des duivels en derhalve loont het kwaad en blijft het goede tijdens het aardse leven onbeloond terwijl het kwaad dat de goeden overkomt, geldt als een maatstaf voor het gewicht van de liefde zoals dat wordt verklaard in het boek Job. Maar de meritocratie zorgt er wel voor dat allen die zij van haar waarheid kan overtuigen, in de samenleving het beste

71 De leer van de apokatastasis wordt vermeld in het Nieuwe Testament in *Handelingen* 3,19-21. De context hieronder is van de bijbeltekstversie van het NBG:
19 Betert u dan, en bekeert u, opdat uw zonden mogen uitgewist worden; wanneer de tijden der verkoeling zullen gekomen zijn van het aangezicht des Heeren,
20 En Hij gezonden zal hebben Jezus Christus, Die u tevoren gepredikt is;
21 Welken de hemel moet ontvangen tot de tijden der wederoprichting aller dingen, die God gesproken heeft door den mond van al Zijn heilige profeten van alle eeuw.

van zichzelf zullen geven, zij het in een jammer genoeg heel ijdele hoop; en wie dan voor alle goed bedoelde inspanningen bestraft worden, kunnen alsnog terugvallen op het geloof in het uiteindelijk geschieden van recht bij het laatste oordeel waar god zelf hen zal belonen. Een inconsistente en derhalve een toch wel bijzonder wankele om niet te zeggen totaal onhoudbare theorie – kortom een groteske leugen.

Het vooruitgangsgeloof is dan weer verwant met de meritocratie en met de reïncarnatieleer: hard werken wordt beloond, niet alleen met persoonlijke maar tevens met maatschappelijke vooruitgang; het leveren van inspanningen is verwant met het uitboeten van schulden en wie gehoor geven aan de wet van schuld en boete, mogen dan rekenen op een fikse beloning in een volgend leven: de promotie tot een hogere levensvorm of kaste. In deze leer – terug te vinden in de uitdrukking van *Jedem das Seine* zoals te lezen in smeedijzeren letters op het hek van Buchenwald – is het bieden van hulp aan noodlijdenden uiteraard uit den boze omdat het de ongelukkigen aldus belet dat zij hun schuld uitboeten want dat kunnen alleen zijzelf doen door voldoende te lijden. Die oosterse leer vindt men vanzelfsprekend terug in de katholieke leer van het vagevuur waar alleen persoonlijk leed in staat is om de zonden uit te wissen. En alsof het nog niet erg genoeg was dat in deze optiek de naastenliefde geheel onmogelijk wordt, blijkt die leer dan nog eens in strijd met de leer van de apokatastasis of het geloof dat op het einde de oorspronkelijke paradijselijke toestand wordt hersteld: allen worden gered en de hel is helemaal leeg!

Er bestaat een term voor dergelijke leugenachtige gedachteconstructies en alvast in het geval van de theorie van de apokatastasis gaat het om het zogenaamde wensdenken. Wij wensen dat ten langen leste alles goed zal komen en tegen alle logica in geloven wij dan gewoon de stap te kunnen maken van de wens naar het feit: op het eind van de rit zal alles weer zijn zoals voorheen en wij geloven dit te weten omdat wij het wensen.

Het wensdenken mag dan de schijn hebben dat het troost biedt en daarom niet te versmaden is maar tot spijt van wie het benijdt, is

de realiteit heel anders; het wensdenken is immers bijzonder gevaarlijk. Wie zijn wensen voor werkelijkheid houdt, maakt abstractie van de wetten die de werkelijkheid als zodanig constitueren en belandt zodoende in een droom en dat is het schrikbeeld van wie hun toevlucht zoeken in opium – hetzij in de opium welke gewonnen wordt uit papaver, hetzij in de zogenaamde 'opium voor het volk'.

De wens onderscheidt zich van de wil uitgerekend hierin dat hij abstractie maakt van de realiteit. Het is makkelijk om zichzelf of ieder ander alle goeds toe te wensen maar het is een heel ander paar mouwen om het goede ook werkelijk te willen. In het eerste geval volstaan enkele woorden en de kous is af – een kous die doet denken aan deze die gebreid wordt met de woorden 'ik hou van jou' of 'ik beloof u dat' – de wens. Het laatste geval daarentegen – de wil – impliceert de totale verwerkelijking van wat men zegt te willen en dat houdt een volgehouden engagement in dat een gans leven kan overspannen en waarbij men al zijn tijd en zijn krachten in de weegschaal werpt totdat het gewilde doel wordt bereikt. De realisatie van het gewilde gebeurt niet in een droomwereld of in een fantasie maar het heeft plaats in de tastbare werkelijkheid met zijn onverbiddelijke wetten en regels, strikken en valputten, bijzondere verleidingen, problemen, handicaps, tekorten, omwegen en doodlopende paden. Als wij geloven dat op het einde alles sowieso terecht zal komen omdat dan de oorspronkelijke paradijselijke toestand hersteld zal zijn, dan beweren wij daarmee dat wij helemaal niets meer hoeven te willen en te doen en dat het volstaat om het beste te wensen. Wij geloven dan dat de derde wet van de thermodynamica – die van het onverbiddelijke verval – omkeerbaar zou zijn. Wij geloven dan met andere woorden in de omkeerbaarheid van de tijd!

Nu zullen alle fysici ons vertellen dat de tijd onomkeerbaar is maar geheel los van dit argument tegen de theorie van de apokatastasis is er nog een heel andere reden denkbaar om de omkeerbaarheid van de tijd radicaal te verwerpen, namelijk een argument deels van ethische aard: indien de tijd omkeerbaar was, dan zou ongedaan kunnen gemaakt worden wat nu eenmaal geschied is en

dan waren bijvoorbeeld de rechtspraak en het recht volstrekt onmogelijk en in het zog daarvan waren ook de waarheid en de leugen niet langer onderscheidbaar en hetzelfde gold dan met betrekking tot de werkelijkheid en de droom en met betrekking tot het leven en de dood.

Nog anders gezegd zou in dat geval de chaos terugkeren waarvan gezegd wordt dat die er voor het begin van de tijden was. Want het is de onomkeerbaarheid van de tijd die ervoor zorgt dat er zoiets als het verleden bestaat. En alleen de feitelijkheid van het verleden waakt erover en staat er garant voor dat wat eenmaal gebeurd is, voorgoed bewaard zal blijven, ook al kunnen wij er met onze veel te korte benen en armpjes helemaal niet bij. Vooralsnog niet.[72]

72 Tekst d.d. 4 januari 2019.

Weten en geweten

Wie zou een treinconducteur kunnen dulden die reizigers mét geldig vervoerbewijs van de trein gooide en die aan zijn vrienden gratis ritten aanbood? Onmogelijk, denkt u. Maar realiseert u zich ook dat het niet een vermeende burgerzin is of een persoonlijke moraliteit welke een dergelijk misbruik verhindert, doch de openbaarheid waarin zich de beroepsdaden voltrekken? Er zijn immers tal van postjes waar dit groteske machtsmisbruik de regel is, eenvoudigweg omdat het scherm van de discretie en de privacy meteen verkapt wat om heel andere redenen het licht niet mag zien. En de arbitraire toekenning van jobs aan onbekwame vrienden gaat niet alleen gepaard met de broodroof van vaklui: deze misdaad bezegelt tevens de teloorgang van het product van de arbeid. En is dat niet wraakroepend, vooral dan waar dat eindproduct een mens is, bijvoorbeeld een opvoedeling? De arbeid als zodanig wordt dan negatief, hij brengt niet langer iets voort maar hij maakt iets kapot. Of iemand.

In het belang van de leerlingen wordt over de vakbekwaamheid van kandidaat-leraren beslist door hoogleraren of vakspecialisten aan universiteiten en aan hogescholen en wel op een bijzonder scrupuleuze manier: wie als master afstudeert, heeft met vrucht meer dan honderd examens afgelegd bij soms evenveel professoren. Andermaal: in het belang van de leerlingen wordt over de vakbekwaamheid van kandidaat-leraren beslist door professoren en niet door bijvoorbeeld clerici, logebroeders, politici, ambtenaren van de VDAB of schooldirecteuren. Laatst genoemden dienen zich te beperken tot het aanbieden van de infrastructuur welke het lesgeven mogelijk maakt: goed verluchte en verwarmde klaslokalen, propere toiletten, werkbare uurroosters, orde en tucht. Waar schooldirecteuren zich bemoeien met de aanwerving van leraren plegen zij hetzelfde machtsmisbruik als de onmogelijke treinconducteur uit de bovenstaande paragraaf.

De vriendjespolitiek en het cliëntelisme maken dat scholen dreigen te verworden tot plekken waar tot lesgeven onbekwaam personeel zijn eigen inkomen verzekert ten koste van (de opvoeding van) de kinderen. De onderlinge concurrentie tussen scholen zet bepaalde scholen ertoe aan om het lerarenkorps onder druk te zetten om veel minder van de leerlingen te eisen dan goed voor hen is. Want zij beschouwen hun leerlingen eigenlijk als hun klanten terwijl zij geloven dat de leerlingen die scholen kiezen die de minste eisen stellen voor het bekomen van een getuigschrift. Intussen eisen zij van hun leerkrachten getuigschriften van pedagogische bekwaamheid waarvan alle insiders weten dat deze louter formeel zijn – de buitenwereld verkijkt zich erop – en dit spook van de pedagogische bekwaamheid wordt stilzwijgend beaamd omdat het de omvang van de wedde flink doet toenemen. De aanwerving van vakonbekwame doch zogenaamd pedagogisch bekwame leerkrachten zit in de lift in tijden van lerarentekort omdat het de burger zand in de ogen strooit maar het doet denken aan wat bepaalde critici zegden over het zogenaamde Copernicusplan van een paar decennia geleden: politici delen veeleer aan competente dan aan gediplomeerde lui jobs uit in ruil voor hun stem terwijl geschoolde mensen aan de kant blijven staan en vervolgens eisen de ongeschoolden op de koop toe de wedde die ook gediplomeerden trekken onder de slogan 'gelijk loon voor gelijk werk'.

Niet aan een tekort aan vakmanschap gaat een land ten onder maar aan een tekort aan ethiek. Niet het weten moet worden verbeterd doch het geweten. Er zijn er die zeggen dat men de mensen een geweten moet schoppen en inzake deze zeer ernstige aangelegenheden hebben zij misschien wel overschot van gelijk.[73]

73 Tekst d.d. Driekoningen 2019.

De ruk naar rechts

Steeds meer opportunisten doen zich de politiek in stemmen en horen zichzelf o zo graag aan het woord en als het maar even kan ook op de buis met de mond vol over wat we met zijn allen wel zullen moeten gaan doen om onze levensstandaard in stand te houden en daarvoor zullen zij zorgen.

Om te beginnen kunnen de meeste mensen makkelijk aan de slag blijven tot hun zeventigste – dat staat wetenschappelijk vast, evenals het feit dat de bedreiging van onze welvaart niet te wijten is aan de omkoperij en de onbekwaamheid van politici maar aan de sociale fraude gepleegd door de armen. Langdurig zieken zullen opnieuw een kans krijgen op de arbeidsmarkt, de herinvoering van de dienstplicht zal onze burgerzin ten goede komen en het milieu vereist dat opnieuw geïnvesteerd wordt in kernenergie. Alle stages kunnen best wat worden uitgebreid en niet te vergeten komt er ook nog een verplichte burgerdienst van één of twee jaar, daar zijn we nog niet uit, als voorbereiding op de participatie aan het maatschappelijke leven.

Lui die ontegenzeggelijk ter kwader trouw zijn beweren dat de nieuwe 'politici' er niet in slagen om een enkele zin te vormen die minder dan drie fouten tegen het Nederlands bevat, weliswaar, doch dit, zo antwoorden zij, is vanzelfsprekend ook niet nodig aangezien het niet de taal is waarover zij beloven zich te zullen buigen: hun altruïstisch engagement betreft de politiek en de economie; onze economie moet blijven groeien, zo zegt het eerst de ene en vervolgens de andere; we moeten jobs creëren, jobs, jobs, jobs voor iedereen. En zij behartigen zich het lot van de medeburgers, de toekomst van onze kinderen en van de hele natie, onze plaats in de wereld van morgen en als dat niet van heldhaftigheid getuigt!

De regering slaagt er weliswaar niet in om de helft van de burgers van een job te voorzien, laat staan van een passende job maar kijk,

ook voor dat probleem hebben de nieuwelingen een oplossing in petto: de algehele onbekwaamheid tot regeren moet beantwoord worden vanwege de burger met flexibiliteit!

Flexibiliteit betekent: niet vies zijn van een overuurtje, wat avondwerk of eens bijspringen in het weekend en betalingen in natura ter verkapping van lonen die het minimum niet benaderen. Maar flexibiliteit betekent ook: geneesheren die al eens het huisvuil ophalen als zij niet aan de bak komen op de arbeidsmarkt én ijzervlechters die bereid zijn om een snelcursus te volgen met het oog op het lerarenambt of wat dacht u van ervaringsdeskundige parlementairen?

Flexibiliteit is het negeren van de eindtermen als de concurrentie onder scholen dit vereist maar het betekent ook de bereidheid om af te stappen van het klassieke examensysteem; de bereidheid om voor de beoordeling van examens de professoren van weleer te vervangen door weliswaar onopgeleide doch door de autoriteiten als bevoegd bestempelde krachten – en laten we hen voor de gelegenheid 'human resource management-experten' noemen: zij worden door onze legaal verkozenen aangeworven op grond van hun 'competentie' waar in het 'oude stelsel' alleen maar diploma's werden vereist. Want ook mensen die niet houden van studeren en die hun vak niet kennen, moeten aan de bak kunnen komen en dan vooral diegenen onder hen die hand- en spandiensten verlenen aan bevriende politici – het kan toch niet dat dergelijke engagementen onbezoldigd blijven? En zo galmt dan hun frisse song al door een nieuwe dageraad:

Weg met de blokbeesten die het allemaal voor zichzelf inpalmen; zij mogen dan al vakkennis hebben: zij maken ons, nitwits en opportunisten, het leven zuur! En de macht om aldus het land om zeep te helpen, vereist van ons niet één examen, wij schamen ons niet analfabeet te zijn, het volstaat dat wij gelijk de leurders doen, van deur tot deur gaan, eens schoon lachen naar de mensen en hen beloven wat zij het liefst horen; zo immers winnen wij hun stem en krijgen wij het voor het zeggen: de juiste man op de juiste

plaats! *Jedem das Seine!* En opruimen geblazen voor wat onze kas niet spijzigt![74]

74 Tekst d.d. 15 januari 2019.

Terug naar de middeleeuwen

1. Onzin

Iemand had, zo geloof ik mij te herinneren, een reusachtige boete gekregen voor een ontbrekend achterlicht op de fiets bij valavond en het was toen ik dat voorval vertelde aan een vriend, een veel te jong overleden, grote Vlaamse schrijver, dat hij mij een bijzonder geheim verklapte.

Als iemands misdaden maar groot genoeg zijn, zo stelde hij, dan wordt de dader niet langer beschouwd als een crimineel. Misdaden die dermate groot zijn dat ze eigenlijk ons bevattingsvermogen te boven gaan, krijgen wonderlijk genoeg het uitzicht van hun tegendeel; ze worden dan veeleer beschouwd als heldendaden en de misdadiger in kwestie wordt door het volk op de handen gedragen en op een voetstuk geplaatst.

Neem bijvoorbeeld een van de grootste massamoordenaars aller tijden, zo repliceerde de wijze man op mijn ongeloof en hij noemde er een bij naam: Napoleon Bonaparte! Hoeveel standbeelden van deze supercrimineel sieren de grootste pleinen alom ter wereld? Werden van hem niet ontzaglijk veel meer portretten geschilderd dan van de heilige Antonius, om maar iemand te noemen? Wordt de naam van deze onbarmhartige slachter niet geschonken aan de meest prominente lanen en pleinen in onze wereldsteden? Luisteren ontelbare restaurants en cafés dan niet naar zijn naam? En wat dacht u van sterke dranken, koekjes, pralines en bonbons Napoleon? Met het guitige hoofddeksel en in de hem kenmerkende pose situeren wij Bonaparte prompt naast sinterklaas en de kerstman! De bijwoorden 'berucht' en 'beroemd' lijken ineens synoniemen geworden.

Mijn zeer belezen vriend had het gewis bij het rechte eind en wat meer is: ik ontdekte dat zijn stelling niet enkel gold voor exuberante misdaden; ze blijkt ook toepasselijk op buitensporige onzin.

Mensen die beweren dat er ooit kabouters en vuurspuwende draken rondliepen op deze aarde, worden scheef bekeken of dat was dan toch tot voor kort het geval want bijvoorbeeld in Harari's jongste 'wereldwijde bestseller' wordt verteld hoe deze kleine mensensoort de Sapiens vergezelde tot een paar duizend jaar geleden – overigens samen met nog andere soorten – en het is intussen ook geen geheim meer dat niet alleen draken maar ook gewone kevers vandaag de dag nog vuurspuwend vijanden te lijf gaan, net zoals diepzeevissen dat doen met stroomstoten om u tegen te zeggen.

Maar wat hier gezegd moest worden: voor kleine onzin wordt men beslist veroordeeld, zelfs als die helemaal geen onzin blijkt te zijn, terwijl daar tegenover staat dat het overgrote deel van het mensdom zijn gedrag laat bepalen – inzake leven én dood – door fabels waarvan men maar moeilijk kan geloven dat een mens ze ooit heeft kunnen verzinnen. En dan heeft men het over oorlogen aangevoerd door jaloerse goden die hun priesters gebieden dat zij hun trouw bewijzen door het bloedeigen kroost om te brengen.

U raadt inderdaad goed als u vermoedt dat hier de bijbel wordt bedoeld en meer bepaald het zogenaamde Oude Testament, dat Christenen, Joden en Moslims delen. Meer dan zeven van de acht miljard mensen die momenteel de aarde bevolken, geloven hun ganse leven te kunnen en te moeten verantwoorden aan de hand van de verhalen die men leest in de bijbel en in gelijkaardige geschriften uit de tijd dat de uilen nog spraken.

Edoch, dit verhaal wordt nog sterker eens men zich realiseert dat dit feit dienst doet als argument ter verdediging van de waarde van de betrokken fabels. En zo hebben ook hier te lande recentelijk de bisschoppen beslist om de lectuur van de bijbel weer bovenaan op de agenda te plaatsen voor de lessen godsdienst op school.

2. Genesis en genetica

Wij willen terug de bijbel gaan lezen, aldus spreken de bisschoppen vandaag in koor: de Joden leren de Thora uit het hoofd en de Moslims kunnen moeiteloos de Koran reciteren terwijl wij onze eigen Bijbelse verhalen vergaten en zo kan het beslist niet verder. En zij krijgen bijval, zelfs van atheïsten en in het bijzonder van taal- en cultuurkundigen, die er immers op wijzen dat wij ons taaleigen en onze beschaving voor een flink stuk aan die bijbel te danken hebben.

Edoch, als dat zo is, dan blijft het wel zeer de vraag of dat deel van onze cultuur dat wij aan de bijbel te danken hebben – of moet men veeleer zeggen 'te wijten' – wel wenselijk is in functie van onze toekomst en van ons geluk, want is dat uiteindelijk niet de inzet als het gaat om de opvoeding van kinderen?

Zo bijvoorbeeld staat te lezen in het Bijbelboek *Genesis* dat God de mens heeft geschapen als Adam en Eva, als man en vrouw, en wel uit kleiaarde. Geen probleem voor mensen van nu die immers weten dat alle leven op aarde uiteindelijk uit de aarde zelf voortkomt, zij het wellicht via een proces van scheppende evolutie. Maar niet veel verder in datzelfde boek dat kennelijk meer dan één auteur had, leest men dat Eva werd gemaakt uit een rib van Adam. Moderne theologen wijzen er dan wel op dat 'rib' wellicht een wat ongelukkige vertaling is van een woord dat veeleer 'deel' betekent maar het probleem van de zaak ligt elders. Vooreerst blijken mensen niet enkel te bestaan uit twee strikt gescheiden geslachten en vervolgens ware het wellicht geloofwaardiger indien gezegd werd dat de man was voortgekomen uit een deel van de vrouw in plaats van andersom. Want de eer van het moederschap wordt hier aan de vrouw ontzegd en aangezien daarvoor geen goede argumenten te vinden zijn, kan men niet anders dan besluiten dat hier de man die eer naar zich toe trekt omdat hij nu eenmaal de sterkste is van de twee. Iedereen weet dat alle mensen uit vrouwen geboren worden maar welke vrouw zal de man tegenspreken als hij het been stijf

houdt en beweert dat zij gemaakt is uit een deel van de man? Of zal het zwakkere schepsel dan met het sterkere ruzie zoeken als haar leven haar lief is?

Andermaal krijgt het zwakkere geslacht een dreun in het verhaal van de zondeval want het is niet Adam die zich laat verleiden door de slang: de mens wordt ten val gebracht door de zwakte van de vrouw, die op haar beurt, als het ware als een vermomming van de slang, de man ten val brengt en daardoor de mens als zodanig.

Wat verderop kan men lezen dat de aartsvader Abraham een harem vol met vrouwen had, zij behoorden omzeggens tot zijn bezittingen. De vraag rijst uiteraard of in onze toekomstige wereld ons geluk dan echt op het spel staat als wij eraan verzaken om die oude Bijbelse ongelijkheid en rivaliteit tussen man en vrouw in ere te herstellen.

Immers, heel anders dan *Genesis* wijzen genetici erop dat bijvoorbeeld inzake sportwedstrijden het onderscheid tussen man en vrouw vandaag in feite irrelevant is geworden: andere categorieën dringen zich op sinds men kennis heeft van het spel der hormonen dat het sterkere geslacht tot het sterkere maakt en men oppert het invoeren van categorieën al naar gelang het testosterongehalte in het bloed van de deelnemers – ongeacht of zij 'man' dan wel 'vrouw' zijn. In welke zin kan men dan nog spreken over het nut van de bijbel of over de wijsheid van het boek als daar van een derde geslacht dat zich gestaag doch gewis aan ons opdringt, geen sprake kan zijn en wat met de rechten van homo's, lesbiennes en transgenders? In de fabel over Sodom en Gomorra wordt dit dan toch aanzienlijke segment van de wereldbevolking meedogenloos veroordeeld en in de zevende hellekring in zijn *Commedia* laat Dante de straf die de sodomieters reeds op aarde te verduren krijgen door de algemene haat ingevolge de veroordeling van hun bestaan door de bijbel, onbarmhartig voortduren: onder een regen van vuur lopen zij over hete kolen en krijgen aldus nimmer de rust die zelfs de simpelste dieren genieten:

'O zoon', sprak hij, 'alwie van deze kudde

één oogwenk stilhoudt, ligt dan honderd jaren

hier hulpeloos, terwijl het vuur hem geselt. [75]

Het Oude Testament is het wetboek van de Joden en de fundamentele wet aldaar is die van de vergelding of de wraak: een oog voor een oog en een tand voor een tand. In het Nieuwe Testament daarentegen breekt de jood Jezus van Nazareth categoriek met die zeden: hij onderwijst de Schriftgeleerden, noemt hen witgekalkte graven en hij vervangt hun wet door de wet van de naastenliefde met het loodrecht daarop staande principe van de vergeving. Die breuk met alle voorgaande Bijbelboeken is van dezelfde orde van grootte als de tegenstelling tussen de inzet van de twee rivaliserende engelenscharen, respectievelijk geleid door Gabriël en Lucifer, in de hemelse oorlog zoals beschreven door Joost van den Vondel (°1587-†1679): de stadhouder Gods wenst recht en orde en veroordeelt de 'gril' van de Schepper om de engelen die zuiver geestelijke wezens zijn, in dienst te stellen van de mens die behalve uit geest ook nog gemaakt is... uit stof:

'Men zou ons Paradys om Adams hof verwenschen.

't Geluck der Engelen moet wycken voor de menschen' [76]

3. De handelaars in de tempel

En laat de Eerwaarde Heren Monseigneurs nu vooral niet komen aandraven met het excuus dat die Bijbelse verhalen die veelwijverij propageren alsook moord in naam van God en de veroordeling van homo's, onschuldig zijn daar zij 'uiteraard' niet letterlijk mo-

75 Dante's leermeester Brunetti Latini aan het woord in Dante Alighieri, De goddelijke komedie, De hel, Vijftiende zang, verzen 37-42, in de Nederlandse vertaling uit 1929-'30 van Christinus Kops O.F.M. (°1877-†1951), De Nederlandse Boekhandel, Antwerpen 1985, p. 94.

76 De woorden van Belzebub nadat Apollion teruggekeerd van het aards paradijs aan de andere engelen verslag heeft uitgebracht over het nieuwe schepsel dat de mens is.

gen worden genomen! Laat hen nu vooral niet proberen ons te paaien met de uitleg dat het dikke boek vol beeldspraak staat en dat het niet de bedoeling is om van de nieuwe kinderen fundamentalisten te maken! Laat hen nu ons niet komen vertellen dat het hier slechts om mythen gaat zoals ook Hellas, het Oude Egypte en de beschaving van de Inca's die hebben want als puntje bij paaltje komt, citeert vanuit zijn Heilige Stoel de paus van Rome, tevens staatshoofd van het Vaticaan, onverbiddelijk letterlijk 'het woord van God'. Als het er werkelijk op aan komt, prevelt de zelfverklaarde plaatsbekleder van de stoel van Christus op aarde in Rome langs de ene kant weliswaar iets in de zin van: “Wie ben ik om homo's te gaan veroordelen?” maar enkele dagen later tijdens een trans-Atlantisch uitstapje vervoegt hij daar op straat prompt een massa fundamentalisten die protesteren tegen het homohuwelijk, de wereld eraan herinnerend dat in de bijbel staat geschreven dat Onze-Lieve-Heer Adam en Eve geschapen heeft en niet Adam en Steve.

Neen, die bisschoppelijke excuses zijn echt misselijk makend want o zo bedrieglijk leiden ze ons om de tuin: het gaat om verhaaltjes, zeker niet letterlijk te nemen, die onze woordenschat verrijken en die behoren tot de fundamenten van onze beschaving... tot op het ogenblik dat men moet ondervinden dat men in die sectoren die alsnog onder de kerkelijke macht staan, niet aan de bak komt omdat men vrouw is, homoseksueel, transgender en noem maar op: geen jobs voor wie behoren tot dit segment van de mensheid en dus voor hen geen inkomen en geen menswaardig bestaan en klinkt daar onder de mijters van de haters van de moeders en de sodomieters dan niet verborgen en gedempt doch nog heel duidelijk hoorbaar en gestemd niet een of andere christelijke hymne doch het ketterse lied uit – jawel – de Driestuiversopera van Kurt Weill en Bertolt Brecht?

“Erst kommt das Fressen, und dann kommt die Moral.” [77]

77 Kurt Weill en Bertolt Brecht, Die Dreigroschenoper, 1928. Het stuk in kwestie is geïnspireerd op de exact tweehonderd jaar oudere The Beggar's Opera van John Gay.

Tegelijk etaleren de doortrapte excuses dat die bijbel ons toch ook alleen al omwille van zijn rijke fabels ten goede komt, de erbarmelijke situatie waarin het machtsinstituut van de kerk na de Verlichting beland is: men ziet het huis helemaal afbranden en men probeert nog rap enkele meubels te redden; in zijn wanhoop poogt men alsnog iets te verkopen van die dingen waarvan men niet langer de eigenaar is; in de misleidende verpakking van 'allerlei culturele lekkernijen, spreuken en zegswijzen, voor elk wat wils' tracht men ons nog rap te doen tekenen voor ontvangst van een meedogenloos discriminerende zending vol met zedenwetten uit de middeleeuwen. En andermaal: de bisschop van Rome zal niet nalaten om te gepasten tijde letterlijk te citeren uit dit wetboek en wel met dezelfde ijver waarmee de schuldeiser voor de schuldenaar citeert uit de ellenlange tekst met minuscule lettertjes onder welke hij geheel te goeder trouw zijn naam neerkrabbelde ter vermeende bezegeling van een luchtige grap van de geslepen commerçant.

4. Dictatuur

Maar til toch niet zo zwaar aan wat de paus allemaal uitkraamt, zo proberen ons de lagere echelons bij de clerus alsnog te bezweren: pauselijke encyclieken zijn louter theorie, niet al te serieus te nemen; het zijn hoogdravende epistels; het echte werk gebeurt in de pastoraal en daar is de toon beslist heel anders!

Edoch, over de feitelijke invloed op het volk van wat autoriteiten allemaal 'uitkramen' wordt altijd listig gezwegen omdat potentaten zelden verantwoordelijk handelen. Herinneren wij ons bij deze gelegenheid maar een keer de verbanden tussen enerzijds de extremistische theoretici die niet echt lijken te handelen en die derhalve onschuldig lijken en anderzijds zij die met deze ideeën plannen smeden om ze ook in de praktijk te brengen – de uitvoerders of de

beulen. Het zijn verbanden die verborgen blijven... zolang zij zich niet manifesteren in een of ander bloedbad!

Een voorbeeld van net geen acht jaar geleden biedt ons de zaak van de Noorse massamoordenaar Anders Breivik uit wiens geschriften bleek dat tot diens grootste inspiratiebronnen de teksten behoorden van Vlaams-nationalist Paul Belien die na de calamiteiten en na de bekendmaking van de inhoud van het racistische manifest van Breivik, zijn verwondering uitte over het feit dat hij door de moordenaar meer dan tachtig keer geciteerd werd. Dat de man niet leek te kunnen begrijpen dat hij de muze was geweest van een massamoordenaar, illustreert uitnemend het schromelijke tekort aan mensenkennis en aan realiteitszin bij haat zaaiende politici en ofschoon de gedachten vrij zijn, volgt daaruit niet zo vanzelfsprekend dat ook de uitgesproken of de neergeschreven woorden dat zijn – zij zijn immers specifieke daden – en derhalve kan men stellen dat de psychopathie welke wordt toegeschreven aan blinde volgers van dergelijke profeten, evenzeer deze profeten zelf treft, en zeker daar waar zij kunnen geacht worden het impact in te schatten van de selectieve misantropie die racisme heet en die uiteraard wordt vergezeld van en uitgelokt door een zekere verschijningsvorm van de immer verblindende megalomanie.

Want het is een wetenschappelijk gegeven dat mensen kuddedieren zijn en dat de kuddegeest zich uit in onder meer een sterke afhankelijkheid van autoriteiten; in de navenante volgzaamheid worden dikwijls onnadenkend en aldus geheel gewetenloos de bevelen van de autoriteit ten uitvoer gebracht – onder meer het zogenaamde gehoorzaamheidsexperiment van Stanley Milgram uit 1963 illustreert dit overtuigend. Vandaag worden wij jammer genoeg met talloze modellen van deze waarheid geconfronteerd in het verschijnsel van het zogenaamde islamterrorisme.

God is voor velen de autoriteit bij uitstek en zij die aan een boek het auteurschap van die allerhoogste autoriteit toeschrijven – en dat zijn nota bene geen goden doch mensen – dragen zodoende een wel bijzonder grote verantwoordelijkheid; het is een verantwoordelijkheid die op de keper beschouwd geen mens in staat is

om te dragen en het getuigt daarom van een volstrekt onverantwoord gedrag waar een mens beweert die link te kunnen leggen.

Een mens of veeleer mensen, in het meervoud, omdat gedeelde verantwoordelijkheid zo kenmerkend is voor de verantwoordelijkheidsvlucht of voor het onverantwoordelijk gedrag dat we bijvoorbeeld kennen van de fusillade; daarbij wordt immers een truc gebruikt om iemand ter dood te kunnen brengen zonder de mogelijkheid om de schuldigen aan te wijzen – in het vuurpeloton wordt namelijk één van de geweren geladen met een losse flodder. In dit geval wordt de verantwoordelijkheid gevlucht door hem te verdelen onder de clerus en meer specifiek onder de ('door God geïnspireerde') kerkvaders: zij kiezen de teksten welke zullen worden erkend als het woord van God; zij benoemen auteurs tot profeten en aldus schuiven zij het auteurschap voor door hen gekozen teksten in de schoenen van hun schepper; zij vertellen aan het volk dat zij beweren te weten dat God gesproken heeft en wat hij dan precies gezegd heeft en meer bepaald beweren zij te weten wat God aan de mensen bevolen heeft om te geloven, te hopen, te denken, te doen en te laten.

Edoch, wie dat plaatje aandachtig bekijken en ook weigeren om tegen de logica te zondigen, zien noodzakelijkerwijze een groep van lieden aan het werk die zelf voor god spelen, een bende die alle anderen proberen te dwingen om te erkennen dat zij God zelf zijn. En in wezen is dit niets anders dan de reinste dictatuur.

5. De grootinquisiteur

We moeten terug naar de bijbel, zo haasten zich de bisschoppen, en zij hebben het over Mozes, Abraham, Job en talloze andere figuren uit de geschiedenis van een volk dat sinds de oudste tijden in oorlog is en dat niets minder dan de wereldheerschappij nastreeft, waarin het zich van talloze andere volken helemaal niet onderscheidt. Tegen die eer- en wraakzucht reageerde een wijze uit het eigen joodse volk, Jezus van Nazareth, die helemaal niets opte-

kende maar over wie verslag werd uitgebracht door anderen – het werd zijn dood. En Hij verrees in de gedaante van zijn aanhangers, zoals dat met echte helden meestal het geval is. Edoch, de politieke heersers zagen Hem als een rivaal, zij vreesden voor het verlies van hun wereldlijke macht die Hij immers des duivels noemde en zij deden verwoede pogingen om de christenen uit te moorden. De volgelingen van de Opstandeling tegen het wereldlijke gezag verborgen zich in catacomben, zij werden afgeslacht doch hun aantal slonk geenszins, zij vermenigvuldigden zich zoals hun Leidsman het hun had opgedragen. Het wereldlijke gezag zag geen andere oplossing meer dan de nieuwe sekte in te lijven: de kerk van het zogenaamde christendom werd een erkende staatsgodsdienst in het Romeinse Rijk en vanaf die dag smeedden de koning en de paus samen en niet zelden verenigden zij zich in de gang der tijden in het keizerschap dat onder meer Napoleon te beurt viel – de man wiens misdaden dermate groot zijn dat hij welhaast met de kerstman werd vereenzelvigd. Niet te geloven! Ha, stel eens dat Jezus van Nazareth nu terugkwam!

Ja, stel dat eens. Een groot Russisch schrijver liet de Messias naar deze wereld wederkeren en wel in een van zijn wereldberoemde romans die bestonden uit de vervolgverhalen die hij voor de kranten schreef om zijn schulden af te betalen want Dostojevski was een verwoed gokker maar desalniettemin en misschien precies daardoor, gedreven door de noodzaak, maakte hij wereldliteratuur. In een raamvertelling in De gebroeders Karamazov zette hij naar het voorbeeld van Christus zelf, een heuse parabel neer, De grootinquisiteur van Sevilla.[78] De inhoud ervan is een openbaring:

In Sevilla ten tijde van de Inquisitie worden de ketters verbrand; Jezus is teruggekeerd en wordt door de grootinquisiteur betrapt bij de opwekking uit de dood van een zevenjarig meisje. De kerkvorst laat Jezus gevangennemen en vermaant Hem dat Hij op aarde niets meer te zoeken heeft, daar Hij lang geleden zijn macht heeft overgedragen aan de kerk; Hij noemt Hem de allergrootste ketter en dreigt Hem op de brandstapel te gooien. De grootinquisiteur herin-

78 Fjodor Dostojevski, *De gebroeders Karamazov*, II-5.5.

nert Jezus eraan dat tijdens zijn vasten in de woestijn de duivel Hem verzocht om stenen in brood te veranderen maar dat Hij weigerde, zeggende dat de mens niet leeft van brood alleen doch van Gods woord; verder weigerde Hij te erkennen dat de mens een kuddedier wil zijn en het er beter af brengt zonder vrijheid en geheel onderworpen aan het kerkelijke gezag. Tenslotte wees Jezus de Hem door de duivel aangeboden heerschappij over de wereld af. En de grootinquisiteur maakt nu zijn standpunt duidelijk: wij (de kerk van Rome) zijn niet met U doch met hem (doelend op de duivel), ziedaar ons geheim! En wij zullen de mensen bedriegen en hun zeggen dat wij in Uw naam heersen. U bezit de uitverkorenen maar wij bezitten alle mensen. De mensen zijn zwak en willen gedomineerd worden; wij zullen hun toestaan te zondigen en we zullen hun zonden vergeven als zij maar met onze toestemming bedreven worden. Zo zullen zij uiteindelijk gelukkig zijn dankzij ons die hen bedriegen en die ons geluk aan hen opofferen.

Het enige antwoord van Christus op de woorden van de grootinquisiteur is een kus; de kerkvorst jaagt Hem weg en bezweert Hem nooit meer terug te komen.[79]

79 Tekst d.d. 23-25 januari 2019.

Over seks en samenleving

1. Seks en macht

Vandaag vragen steeds meer mensen zich verontwaardigd af waarom in 's hemelsnaam derden moeten betrokken worden in de overeenkomst die twee volwassenen met elkaar sluiten om samen door het leven te gaan: met welk recht dringen volstrekt onbekende machthebbers zich via totaal onpersoonlijke instituten op om hun zegen te geven over de meest serieuze en intieme relaties die mensen met elkaar kunnen aangaan? Want het huwelijk is een contract waarbij de partners in feite bij de staat dit allerintiemste gaan opbiechten, zodat zij daarvoor dus als het ware zo niet aan vreemden dan toch aan een onpersoonlijke instantie de toelating vragen en zodoende beamen dat hun onderlinge intieme relaties ondergeschikt worden aan hun relaties met die instantie. Door te trouwen, belijden zij dat hun huwelijk in dienst staat van de staat; zij maken hun onderlinge intimiteit ondergeschikt aan de volstrekt onpersoonlijke relatie die zij als burger hebben met de staat. Door middels onder meer sociale druk het huwelijk af te dwingen, pleegt de staat in feite een machtsgreep op de burger: de staat vernietigt de persoonlijke intimiteit tussen mensen door deze aan een onpersoonlijke machtsrelatie ondergeschikt te maken.

Misschien staat men er niet bij stil dat dit alleen maar kan gebeuren omdat mensen als het ware van in den beginne in de klauwen van potentaten gevangen zitten, voor wie het erom te doen is beslag te leggen op het leven zelf: het levend wezen 'mens' dankt zijn bestaan aan zijn burgerschap; het burgerschap gaat aan het mens-zijn vooraf; men kan pas mens zijn als men eerst burger is, wat betekent: als men eerst zijn mens-zijn aan de staat heeft verkocht, wat zich bijvoorbeeld manifesteert in de problematiek van de sans-papiers: wie niet over identiteitsbewijzen beschikken, be-

staan ook niet want wij bestaan niet bij de gratie van onze schepper maar dankzij 'vadertje staat', 'het vaderland'. Analoog aan de problematiek van de sans-papiers volgt uit diezelfde perversie de armoedeproblematiek: de mens is wat hij heeft, hij is niets meer dan zijn bezit, een getal op zijn bankrekening en hij dwingt pas respect af als eigenaar; men is eerst eigenaar en dan pas mens. Een gevolg daarvan is dat wie geen ander bezit hebben dan het eigen leven, gedood kunnen worden zonder dat een haan daar naar kraait, bezitsloze mensen kunnen immers geen rechten doen gelden. Een bijzonder geval daarvan is de onbestrafte moord op het ongeboren kind dat immers nog geen burger is.

De machtsuitoefening over menselijke intieme relaties is slechts een onderdeel van een alles en allen omvattende beheersing van onderdanen en een verklaring in de vorm van een beschrijving van de historische evolutie daarvan vindt men bij Michel Foucault: vroeger had de vorst het recht over leven en dood van zijn onderdanen zoals ook de pater familias die, omdat hij aan zijn kinderen en slaven het leven schonk, ook het recht had het hen weer te ontnemen. Dit uit zich tot vandaag bijvoorbeeld in het recht van de staat om van de burgers te eisen dat ze in oorlogstijd naar het front gaan vechten – weigeraars krijgen de dood met de kogel – al kan dit ook worden uitgelegd als een afgeleide van het recht op zelfverdediging. In de zeventiende eeuw is dit recht om te doden 'omwille van het leven' verschoven naar het recht om het leven te maximaliseren, wat in feite neerkomt op het recht om het uit te buiten: de macht organiseert de staat met het oog op het uitoefenen van controle over alle beschikbare energieën die aan personen onttrokken worden door hun wil uit te schakelen en deze te vervangen door de wil van de staat. Zo zijn de burgers eraan gewend geraakt dat zij tewerkgesteld worden en dat zij aldus in feite het meesterschap over hun fysieke en mentale krachten uit handen geven aan een overheid die hun gebiedt in welke activiteiten zij die krachten dienen om te zetten, wat betekent dat de overheid haar burgers gebiedt wat te doen en te laten. De machtsgreep gebeurt via de politiek, de economie, de opvoeding en noem maar op en een bijzondere toepassing daarvan is de macht die de staat uitoe-

fent over de intieme relaties van mensen onderling.[80] Een ontleding van het samenspel van staat en kerk op dit vlak brengt een duizelingwekkende beheersing door de machthebbers van de meest innerlijke kern van de mensen aan het licht. En in wezen gaat het in dezer over niets minder dan fascisme.

Seks en fascisme

In een artikel getiteld Soldatenhardheid en opofferende moeders. Over gezin en seksualiteit tijdens 'De Nieuwe Orde', schrijft Bob Carlier (1931-1990) – "in Vlaanderen de meest prominente vertolker van een progressief perspectief op seksualiteit en relaties"[81] – hoe in de periode 1930-1940 Europa in de ban kwam van het fascisme, alhier bekend als 'De Nieuwe Orde': een "autoritair systeem waarnaar de burgerij grijpt om haar belangen in crisisperiodes te verdedigen als dit met democratische middelen niet (meer) gaat"[82] Op vlak van relaties en seksualiteit worden de traditioneel burgerlijke waarden gehuldigd; het gezin als hoeksteen van de staat vormt een staat in het klein, gebouwd op een levenslange monogame relatie waarin de vrouw bij de haard, onderworpen aan haar man, in feite haar bestaansrecht ontleent aan haar functie als 'broedmachine' van de staat. Alle vormen van seks die dit politiek vooropgesteld einddoel niet dienen zijn daarom uit den boze, en dus ook praktijken zoals anticonceptie, prostitutie, abortus, masturbatie en homoseksualiteit – zelfs al te frequente (en dus niet functionele) seksuele betrekkingen binnen het huwelijk worden

80 Michel Foucault, *Geschiedenis van de seksualiteit*, Boom Amsterdam 2018. (Oorspronkelijk verscheen deel 1 van *Histoire de la sexualité* in 1976 onder de titel: *La volonté de savoir*).
81 Wim De Temmerman, uitgever en redacteur van *"Bob Carlier. Diep en duizendvoudig leven. Over seksualiteit, relaties en ethiek"*, VUBPRESS, Brussel 1993 (een bundel met teksten van Bob Carlier) in zijn Ten geleide op het boek.
82 Carlier, Bob, *Diep en duizendvoudig leven. Over seksualiteit, relaties en ethiek*, VUBPRESS, Brussel 1993:24 haalt onder meer deze economisch deterministische definitie aan van P. Aycoberry 1979.

om die reden afgekeurd: "(...) een overdaad aan geslachtsverkeer [is] de doodsteek van alle hogere liefde"[83] (en de toenmalige kardinaal Mercier spreekt dan over doodzonden. Tegenover die repressie vanwege de staat, kweekt de overheid in het nazisme koel berekend en ongeremd 'raszuivere' specimen in Lebensborn. Fascistische mannen vrezen de vrouwelijke erotiek vanwege onder meer geslachtsziekten en zij beantwoorden die met de 'verstarring tot een rots' – een schild van gevoelloosheid en geweld. Hun moraal is de katholieke zedenleer met bijvoorbeeld de aanmaningen gericht tot de vrouwen van Cyriel Verschaeve, die propageert dat de vrouw ondergeschikt is aan de man en het gezin aan de staat. Vrouwen moeten zich oefenen in versterving en zelfbeheersing, alleen in het moederschap vinden zij hun bestaansrecht, in dienst van het volk, het ras en de toekomst; 'kinderloze dames' en 'moderne moeders' (met één kind) worden gehekeld en vrouwenarbeid in fabrieken en kantoren wordt verboden omwille van de goede zeden. Homoseksualiteit wordt volledig afgewezen, homo's worden vervolgd, in kampen opgesloten en uitgeroeid en dit geschiedt feitelijk ingevolge de burgerlijke en kerkelijke moraal. [N.B.: sinds de publicatie in 2015 van Psychogenocide van psychiater Erik Thys weten wij ook dat homo's in België tot 1971 naar de katholieke Willibrordusstichting in Heiloo gebracht werden waar ene dokter Aimé Wijffels hen castreerde[84]]. Dat lesbische vrouwen het minder hard te verduren krijgen, volgt slechts uit een geringschatting van de vrouwelijke seksualiteit. De seksuele opvoeding uit die tijd weerklinkt uit repressieve publicaties met titels zoals Mijn jongen, nu wordt gij man! waarin verhaald wordt hoe ontelbaren ingevolge zelfbevlekking krankzinnig werden; er wordt een Bond voor openbare moraliteit opgericht met het lijfblad Zedenadel. Heel wat boeken worden verboden alsook het bioscoopbezoek en de kerk sticht een Katholieke Filmcentrale en een Katholieke Filmliga met eigen propagandafilms en voorlichting. In zijn artikel wijst Bob Carlier erop dat we inzake de fascistische ideeën over

83 Carlier 1993:30.

84 Thys, Erik, Psychogenocide. *Psychiatrie, kunst en massamoord onder de nazi's*, Epo, Berchem 2015. Zie ook het artikel: *Helden en heldinnen. Over schone schijn, schaamte en schande*.

gezin en seksualiteit, ook onze periode moeten betrekken: de vermeende emancipatie van de sixties bleef immers vaak elitair en louter verbaal. Bob Carlier overleed – veel te vroeg – bijna dertig jaar geleden maar zijn waarschuwing blijft actueel.[85] [86]

2. Big brother

Machthebbers dringen door tot in de intiemste wezenskern van mensen en zij doen dat door zelfs de meest hechte en persoonlijke banden die mensen onderling met elkaar kunnen hebben, ondergeschikt te maken aan hun relatie met elk individu afzonderlijk. Het is bekend dat machthebbers beducht zijn voor samenscholing of bendevorming en om die reden moeten wie verenigingen stichten van welke aard dan ook, hiervoor eerst de goedkeuring van de overheid bekomen en geregeld verslag uitbrengen over de gevoerde activiteiten. Persoonlijke contacten tussen twee mensen kunnen uiteraard moeilijk verboden worden, al is de kerk erin geslaagd om dit alsnog te realiseren binnen de kloostermuren middels de regel numquam duo semper tres (wat wil zeggen: groepjes van twee zijn verboden, zij moeten altijd uit tenminste drie personen bestaan) – een regel die ervoor zorgt dat als twee mensen samenzijn en misschien wel wat vertellen of bekokstoven, er altijd een mogelijk oog van het gezag aanwezig is in de vorm van de verplicht aanwezige derde. Maar ook contacten tussen twee mensen worden aan banden gelegd, bijvoorbeeld als zij van langdurige aard zijn of als zij een economische betekenis hebben. Het instituut van het huwelijk werd niet in het leven geroepen om mensen bij te staan doch om volledige controle uit te oefenen over alle mogelijke activiteiten die zich in dergelijke engagementen kunnen ontplooien en dan vooral inzake het kroost: de opvoeding van kinderen tot gehoorzame burgers – arbeidskrachten in vredestijd, soldaten in tijd van oorlog. In 1984 moeit de overheid zich met principieel alle intieme relaties en die worden in feite in de kiem gesmoord met de

85 Carlier 1993:23-41.
86 Tekst d.d. 30 januari 2019.

meest gruwelijke middelen: Big brother bespioneert intieme contacten en vernietigt ze door de partners er middels folteringen toe te brengen dat ze elkaar verraden (– in de dystopische roman van Orwell geschiedt dat in de gevreesde *room 101*).

Hedendaags fascisme

Vandaag zorgt het internet ervoor dat zelfs de intieme relatie van mensen met zichzelf onmogelijk wordt: ingevolge de verregaande controle van onze activiteiten op het internet kan niemand nog zeggen: *die Gedanken sind frei*. En de psychologie leert ons dat als mensen weten dat zij gevolgd worden, zij hun gedrag gaan aanpassen aan de verwachtingen van wie hen volgen. Dit betekent zonder meer het definitieve einde van onze vrijheid.

Het hedendaagse fascisme manifesteert zich niet langer met stokken of met geweren maar met het veel efficiëntere middel van de spionage die in feite de diefstal is van de privacy. Iemand zijn privacy ontnemen, is hem zijn wil ontnemen en wie willoos worden gemaakt, worden van zichzelf beroofd: zij doen slaafs wat van hen wordt verwacht door wie hen controleren, precies zoals degenen doen die onder hypnose zijn. De fascist van vandaag is hij aan wiens blik men zich niet kan onttrekken en zijn macht is nog groter dan die van de biechtvader van weleer die in feite zijn prototype is omdat men ongewild bij hem te biechten gaat – hij is de god uit de spreuk God ziet u, hier vloekt men niet.

Welbeschouwd is het hedendaagse fascisme in feite een nabootsing van de dwang die ook uitgaat van de wetten welke in een staat van kracht zijn. De wetten waarborgen de vrijheid van de burgers doordat zij met sancties van eenieder een gewenst gedrag afdwingen en vaak is het alleen de wetenschap dat men gadegeslagen kan worden welke burgers aanzet tot een gedweeë volgzaamheid aan de wetten.

Wat hier werd omschreven als het hedendaagse fascisme is dan noodzakelijk een praktijk welke zich aan de controle van de wet onttrekt: het zijn de vrijwel onzichtbare vormen van gesofisticeerd geweld die in feite uitsluitend het slachtoffer tot getuige hebben. Precies omdat zij zich onttrekken aan het oog van alle anderen, zodat er geen getuigen zijn, gaan ze vrij hun gang en brengen ze het slachtoffer niet zelden in een toestand van complete wanhoop, wat dan ook hun wreedheid uitmaakt. De meest gangbare vorm van hedendaagse fascisme is het pestgedrag en de zaak wordt nog verergerd waar de betrokken pesters vaak blinde en verwisselbare actoren zijn van een systeem waaraan discriminatie inherent is – een systeem dat binnen de staat geduld wordt omdat zijn vernietigende effecten zich aan elke controle van derden onttrekken.

Zo bijvoorbeeld bestond er tot voor kort in het westen vaak helemaal geen tolerantie voor holebi's zodat zij straffeloos konden worden achtergesteld en compleet weerloos waren tegen openbaar verbaal en fysiek geweld. Sinds het van kracht zijn van de antidiscriminatiewetten wordt intolerantie en homofoob gedrag bestraft maar een gevolg daarvan is dat fascistoïde individuen daardoor gefrustreerd raken: zij onderdrukken hun geweldplegingen niet doch verplaatsen ze van de openbaarheid naar de privésfeer en van de arena naar de plekken waar geen getuigen meer zijn. Zij plegen vormen van geweld waarvan alleen het slachtoffer getuige is en bovendien zorgen zij ervoor dat dit geweld geen uiterlijke sporen nalaat.

Pesterijen gebeuren inderdaad per definitie onttrokken aan het oog van derden en zij hebben een voor derden onnaspeurbaar effect op het lichaam van het slachtoffer. Pesters brengen hun slachtoffer zo vaak als zij kunnen in een stresstoestand. Het staat vandaag wetenschappelijk vast dat mensen die herhaalde en langdurig grote stress moeten ondergaan, hiervan ernstige fysieke gevolgen dragen: hun lichaam produceert stresshormoon dat in grote hoeveelheden bijzonder giftig is; stress jaagt de stofwisseling op, de hartslag en de bloeddruk, stress doodt hersencellen, zorgt (vooral bij nog onvolgroeide individuen) voor onherstelbare hersenschade en achterlijkheid en jaagt wellicht nog veel vaker dan men kan bewij-

zen het slachtoffer de zelfmoord in. Insiders spreken het sterke vermoeden uit dat heel wat ongevallen in feite zelfmoorden zijn terwijl wellicht heel wat zelfmoorden in feite moorden zijn. Het ongeval blijkt een uitgelezen schuilplaats voor de moordenaar. Fascisten opereren vandaag onttrokken aan de openbaarheid in een subcultuur waar straffeloos gemoord wordt.[87]

3. De legitimering van waarden middels onwaarheden

De staat controleert de meest intieme relaties tussen mensen en degradeert ze zodoende tot levenszaken van secundair belang: wat primeert, is immers de relatie tussen burger en staat. Deze controle van de intiemste relaties betreft in de eerste plaats uiteraard de koppelvorming en de seksualiteit – welke immers vaak de kern uitmaken van alle verdere 'economische' relaties – en zij wordt georganiseerd vanuit het opleggen van welbepaalde wetten en normen naar welke men zich dient te schikken. Deze wetten en normen zijn bedoeld om de controle – de overheersing, de macht – ingang te doen vinden, te handhaven en te versterken: wie tegen de wetten en de normen zondigen, wacht een gewisse straf en aldus gaan burgers zich noodgedwongen schikken naar wat de wet voorschrijft, ook en vooral inzake relatievorming en seksualiteit.

Edoch, er is in dezer uiteraard ook een natuurlijke dwang werkzaam welke de opgelegde wetten en normen kan tegenspreken, zodat een machthebber die gehoorzame burgers wil, er moet voor zorgen dat de door de staat uitgeoefende druk groter is dan elke andere mogelijke dwang en meer bepaald moet hier worden gedacht aan natuurlijke dwang. Maar in vele gevallen volstaat voor de machthebber zelfs de doodstraf niet om bijvoorbeeld homoseksualiteit onmogelijk te maken omdat aldaar nog twee krachten werkzaam zijn die in de gestelde situatie elkaar tegenwerken, namelijk die van het zelfbehoud en die van het (veronderstelde) soortbehoud. Want de doodstraf kan bij degenen aan wie zij wet-

87 Tekst d.d. 3 februari 2019.

ten oplegt weliswaar de drang tot zelfbehoud van de betrokkenen aanspreken, maar die ene natuurlijke drang botst in dat geval met een andere, met name de (onterecht) veronderstelde drang tot soortbehoud die immers (verkeerdelijk) geacht wordt aan de basis te liggen van de seksuele aantrekkingskracht.

Want meteen moet hier opgemerkt worden dat de klassieke voorstelling van zaken een welbepaalde perversie bevat omdat daar waar men de seksuele aantrekkingskracht wetenschappelijk gelooft te verklaren middels de drang tot soortbehoud, men exact hetzelfde doet als wat de bioloog van weleer deed waar hij stelde dat vogels nesten bouwen vanuit een nestbouwinstinct. En precies zoals men heeft leren inzien dat deze uitleg strandt in het spelletje van de kip en het ei, moet men ook toegeven dat het poneren van de zogenaamde drang tot soortbehoud als basis van de seksualiteit, geen wezenlijke verklaring kan zijn voor het verschijnsel als zodanig: het verklaart noch de heteroseksualiteit (die achteraf gezien wel het soortbehoud tot gevolg heeft maar dan helemaal onbedoeld) noch de homoseksualiteit – uiteraard niet. Waar koppelvorming, 'geslachtelijke liefde' en paring de voortplanting in de hand werken, gebeurt zulks geheel onbedoeld door de betrokkenen en indien dan gesteld wordt dat het aldus bedoeld zou worden door de soort of door de natuur, begaat men dezelfde redeneerfout ('inductie' genaamd) welke ook gemaakt wordt door wie inzake de evolutie de theorie van het *Intelligent Design* aanhangen. Werden paarden speciaal geschapen om de karren van de mensen mee voort te trekken? Zijn bepaalde grassoorten genetisch veranderd in granen om mensen te kunnen voeden? Dienen appels en peren om ons van vitamine C te voorzien? Of benutten wij paarden, granen en vruchten omdat zij nu eenmaal voorhanden zijn, terwijl er ook heel andere omstandigheden hadden kunnen zijn welke van ons heel andere wezens hadden gemaakt? Deze laatste stelling lijkt ons het meest voor de hand liggende omdat zij geen geloof vergt in veronderstelde doch onbewezen krachten en zo beantwoordt zij veel beter aan de eis van simpliciteit waarmee uiteraard rekening moet worden gehouden in de keuze van een optimaal verklaringsmodel.

Met betrekking tot de seksualiteit welke de staat probeert te normeren en te controleren, moet men besluiten dat men tegen alle wetenschappelijke inzichten in handelt waar men gelooft te mogen verwijzen naar de veronderstelde natuurwet van het soortbehoud waar men de heteroseksualiteit als enige norm vooropstelt. Heteroseksuelen hebben er geen enkele persoonlijke verdienste aan waar zij door de beleving van hun seksualiteit kinderen voortbrengen. Ofschoon zij weten dat hun specifieke seksuele betrekkingen kunnen resulteren in het voortbrengen van nakomelingen, stellen zij deze daden niet noodzakelijk met dat doel – in het merendeel van de gevallen moeten zij daarentegen zelfs bekennen dat zij seksuele contacten hebben ondanks het risico dat er kinderen van komen of ook nog ondanks het besef dat zij geen kinderen (meer) kunnen krijgen. Net zoals homoseksuele betrekkingen, worden heteroseksuele betrekkingen aangegaan omwille van zichzelf en omdat ze op de een of andere manier 'goed' zijn voor de participanten, zoals ook mensen dagelijks voedsel tot zich nemen, voldoende slapen, aan sport doen en muziek maken omdat zij zich daar goed bij voelen, ook als zij weten dat zij voedsel en slaap nodig hebben om te leven – sport en muziek kunnen zij op de keper beschouwd missen. Mensen beschermen zich tegen honger, tegen kou, tegen eenzaamheid door te eten, door zich te kleden en door intieme relaties met anderen aan te gaan; zij gaan relaties aan met die bedoelingen en niet omdat zij vermoedens hebben over een of andere natuurlijke noodzaak daarvan. Mensen zullen niet nalaten om piano te leren spelen op het ogenblik dat men hen vertelt dat onze vingers niet gemaakt zijn met dat doel omdat een pianoklavier nu eenmaal een maaksel is uit een welbepaalde cultuur en helemaal geen natuurproduct. De tegenstelling tussen natuur en cultuur is nu eenmaal een theoretisch maaksel uit vervlogen eeuwen, in wezen een al te grove theorie van lui op zoek naar de gewenste verklaringen voor allerlei verschijnselen, op zoek naar ordentelijke indelingen van de chaos, op zoek naar middelen om controle te handhaven, macht uit te oefenen en naar zich toe te trekken, op zoek naar redenen om oorlog te kunnen voeren en wat niet al meer.

Wetten en normen worden door machthebbers opgelegd, niet omdat zij absoluut zijn en opgesteld worden vanuit absolute waarheden en waarden maar als en omdat zij nuttig voor hen zijn en in dit geval dienen zij ter controle van de burgers. Waar immers de wetten en normen hun doel voorbij schieten, blijken zij met het grootste gemak van de wereld bijgesteld te kunnen worden of zelfs helemaal omgekeerd en het homohuwelijk is daarvan een uitnemend voorbeeld. Waar verboden burgerlijke praktijken zich sowieso aan de controle van de macht onttrekken, weigert de machthebber alsnog te bekennen dat hij de teugels niet langer in handen houdt en hij probeert dan maar de kool én de geit te sparen door het betreffende verbod op te heffen – alle voordien op handen gedragen waarden ten spijt – zodat het lijkt alsof de praktijken veeleer dan een overtreding van een verbod of dus van een aanfluiting van zijn macht, een gevolg zijn van zijn toestemming en een bevestiging van zijn macht. De machthebber gedraagt zich dan zoals de pantoffelheld uit het werk van de grote Vlaamse dramaturg Dirk Biddeloo, die uitroept: "Als ik zeg: ik doe de afwas, dan doe ik de afwas!"[88]

4. Het geweten en de wet

Het machtsinstituut bij uitstek dat het ganse westen gedurende twee millennia onder de duim hield en dat in het bijzonder het gedrag van mensen stuurt daar waar de controle van de wereldlijke macht op haar grenzen botst (met name onder het beddenlaken en onder het schedeldak) heeft het in haar catechismus over het menselijk geweten als over een door God geschreven wet vanbinnen in zijn hart[89] en zij opponeert dan ook deze onveranderlijke goddelijke wet aan de externe wetten uitgevaardigd door koningen en parlementen die van wereldlijke aard zijn, arbitrair en veranderlijk.

88 Tekst d.d. 5 februari 2019.
89 *Catechismus van de katholieke kerk*, artikel 6: *Het morele geweten*: https://www.rkdocumenten.nl/rkdocs/index.php?mi=600&doc=1&id=1279

Aan atheïsten die immers een ethiek wensen te grondvesten op bijvoorbeeld wetenschappelijke basis wordt verweten dat zij het geweten reduceren tot een interiorisering van externe wetten maar bij die gelegenheid blijken zij te vergeten dat de apostel Paulus in zijn *Brief aan de Romeinen* het feit benadrukt dat er geen (innerlijke) kennis van goed en kwaad mogelijk is zonder de (externe) wet. "Ik zou de zonde niet hebben leren kennen zonder de wet", zo zegt Paulus het letterlijk.[90] Driehonderd jaar later herhaalt de kerkvader Augustinus hetzelfde in zijn *Belijdenissen* waar hij zich een roof van peren uit zijn jeugd herinnert en waar hij zegt dat de zonde niet ligt in de lust in zoete peren doch in de lust om de wet – Gij zult niet stelen! – te overtreden.

Paradoxaal genoeg wordt het feit dat het geweten zijn grond vindt in een aan onszelf externe wet, door katholieke hedendaagse filosofen zoals Rüdiger Safranski aangehaald[91] en dat geschiedt terwijl de waarheden, de wetten en de geboden van de katholieke kerk doorheen de geschiedenis onder de druk van de feiten bij bosjes moeten sneuvelen: in weerwil van de pauselijke mening van destijds draait de aarde rond de zon en niet andersom, ook niet als wie hem tegenspreken op de brandstapel belanden wegens ketterij.[92] En dan hebben we het nog niet gehad over het geweten in relatie tot de wetten in het jodendom, een zaak welke bijvoorbeeld in verband met de heilige *eroev* dan toch wel proporties aanneemt die alvast bij buitenstanders de wenkbrauwen doen fronsen.[93]

---

90 Rom:7,7: *"Wat zullen wij dan zeggen? Is de wet zonde? Volstrekt niet! Ja, ik zou de zonde niet hebben leren kennen dan door de wet. Ik zou immers ook niet geweten hebben dat begeerte zonde was, als de wet niet zei: U zult niet begeren."*

91 Rüdiger Safranski, *Het kwaad*, 2011 (1997): 21 resp. 41.

92 In het jaar 1600 hing de kerk het geocentrisme aan en Bruno het heliocentrisme en of het die ketterij was ofwel een andere welke de dominicaan op de brandstapel deed belanden, kan vandaag bezwaarlijk gelden als verschoning voor de kerk.

93 De heilige eroev is een ijzerdraad die op zes meter hoogte een gebied omspant (bijvoorbeeld de stad Antwerpen) dat dan beschouwd kan worden als 'binnenshuis'; volgens het joodse geloof mag immers op de sabbath alleen binnenshuis gewerkt worden.

Als nu de kerk zelf bij monde van haar apostelen en kerkvaders de zonde definieert als de overtreding van de (externe) wet – haar wet – terwijl de wetenschappen ons voortdurend tot de bijsturing van waarheden en wetten dwingen, sneuvelt daardoor niet alleen de vermeend onveranderlijke innerlijke wet of het geweten maar gaat evenzeer het boven de tijd verheven onderscheid tussen goed en kwaad onder de hamer.

Tot op zekere hoogte kon de kerk zich nog uit de slag trekken met de uitleg dat de veranderlijkheid van goed en kwaad slechts schijn is ingevolge een niet altijd naar behoren in acht genomen onderscheid tussen de letter en de geest van de wet want waar het ooit goed was om veel kinderen te krijgen en slecht om er helemaal geen te krijgen terwijl de paus vandaag mensen vermaant dat wij niet moeten kweken zoals de konijnen dat doen, kan men nog zeggen dat het achterliggende goed in wezen hetzelfde is gebleven, namelijk het op het ideale peil houden van de bevolkingsdruk.

Op gelijkaardige gronden kon men zelfs veranderlijke wetten inzake het al dan niet geoorloofd zijn van het gebruik van voorbehoedsmiddelen verdedigen. Maar ook rest om diezelfde reden geen enkel argument waarom men dezelfde logica niet zou doortrekken inzake de discriminatie van homoseksualiteit. Als de kerk volhoudt dat de seksualiteit van heteroseksuele echtparen gelegitimeerd wordt door hun intentie om kinderen te krijgen – ook als zij onvruchtbaar zijn – dan onderscheiden zich met betrekking tot dit criterium de hetero- en de homoseksualiteit niet van elkaar en dat doen ze al helemaal niet van zodra gedacht wordt aan adoptie. Overigens, in acht genomen de schokkende onthullingen over het verleden van (vaak katholieke) weeshuizen, zal voor een kind dat wordt geadopteerd door een homopaar de kans op een gelukkige jeugd waarschijnlijk veel groter zijn dan voor een kind dat zijn jeugd in een weeshuis moet doorbrengen.[94]

94 Tekst d.d. 14 februari 2019.

5. De kerk en het celibaat[95]

Seks en voortplanting

Er wordt heel wat gepraat en geschreven over seks en seks wordt uiteraard ook duchtig bedreven, maar op de keper beschouwd weet eigenlijk geen mens wat seksualiteit precies is. Principieel iedereen ondergaat zijn geslachtelijkheid zoals men zijn leven zelf ondergaat en ook zijn dood, maar doorgronden doet men die zaken allerminst, ze blijven mysterieus en duister.

Louter technisch kon men seks als voortplanting definiëren, meer bepaald als voortplanting middels twee verschillende geslachten (de zogenaamde geslachtelijke voortplanting), want sommige planten kan men 'afleggen' en er bestaan ook diertjes die zich delen om zich aldus te vermenigvuldigen (de ongeslachtelijke voortplanting). Welnu, als men dát beschouwt als seks, dan is de term homoseksualiteit een contradictio in terminis: het kan geen seksualiteit zijn want er is geen voortplanting mee gemoeid. Sommige clerici benadrukken dit dan ook voortdurend: seks is voortplanting en het mag want het kan ook niets anders zijn dan dat...

De verliefden

Tegenover die definitie dat seks voortplanting is, staat nu dat vrijwel geen normaal mens zal trouwen, laat staan verliefd worden met de bedoeling kinderen te verwekken, en dit alleen al omdat verliefd worden niet iets is wat men beslist te doen. Dit kan vreemd klinken daar wij danig gewoon geworden zijn, enerzijds aan de verwisseling van drijfveren met redenen en, anderzijds, aan het identificeren van een geordend historisch proces met de noodzaak ervan.

---

95 Tekst d.d. 10 november 2010.
https://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=973932

Dat laatste toont zich in onze neiging om causale verbanden te induceren in louter opeenvolgende gebeurtenissen – een denkfout waarop onder meer de grote wijsgeer David Hume heeft gewezen. Indien mensen zouden vrijen met de bedoeling kinderen te verwekken, dan waren voorbehoedsmiddelen uiteraard overbodig en ook zou het aantal abortussen dan fors slinken. Eveneens zou in dat geval de zogenaamde homoseksualiteit vanzelfsprekend helemaal niet bestaan, evenmin als de seksualiteit met onvruchtbaren – van nature of door ziekte onvruchtbaren, nog niet vruchtbaren of dus kinderen en niet meer vruchtbaren of bejaarden, en bij uitstek bejaarde vrouwen.

Maar wie beweren dat mensen seks hebben om kinderen te verwekken, miskennen niet alleen het bestaan van allerlei vormen van seks waarbij voortplanting uitgesloten is. Zoals gezegd verwisselen zij tevens redenen, of redelijke argumenten, met drijfveren, beweegredenen of motieven, en zij doen dat wel zodanig dat hun redenen daardoor tot drogredenen verworden, wat wil zeggen dat zij worden gemotiveerd door drijfveren die zij niet redelijk verstaan, terwijl zij tegelijk redelijke argumenten genereren die uiteindelijk geen hout snijden maar die zij aanwenden als een soort van beveiligende dekmantel die er voor zorgt dat de blinde of redeloze lusten zich kunnen botvieren.

Evenwel mag hier niet voorbijgegaan worden aan een bijkomende realiteit waarvan vandaag vermoedelijk nog niet zo heel veel wordt begrepen, en dat is wat men zou kunnen aanduiden als een objectieve, natuurlijke redelijkheid welke dan uiteraard het menselijke begrip te boven ging. Zo'n veronderstelde realiteit zou dan het vermoeden voeden dat de natuur altijd 'redenen' te over had om schepselen met specifieke aandriften op te zadelen, daar deze immers in dienst stonden van die hogere, natuurlijke 'rede' die overigens ook de menselijke redenen in haar schaduw zou stellen.[96] Kortom: er wordt door de band niet gevrijd of getrouwd om

96 In wezen gaat de natuurlijke 'redelijkheid' aan de menselijke vooraf, wat inhoudt dat het niet zozeer de natuur is die nadenkt, doch veeleer ons verstand dat 'natuurlijk selecteert'. Denken immers is anticiperen, het is

kinderen te verwekken, terwijl men aan seks en aan de instelling van het huwelijk wél die bedoeling toeschrijft. En zo ook ondergaat men de verliefdheid, zeker in zijn jeugd, precies zoals men zijn eigen bestaan en zijn dood moet ondergaan.

Op zich is dat reeds mysterieus, denk maar aan de overtuiging van de verliefde dat hij de ander om zichzelf bemint, terwijl wij heel goed weten dat die ander eigenlijk om het even wie had kunnen zijn. Geliefden blijken soms bijzonder verwisselbaar, terwijl zij nochtans overtuigd aan elkander de volstrekte uniciteit toedichten. Weliswaar is elke mens uniek, in die zin dat een persoon als persoon – bijvoorbeeld een overleden geliefde – nooit door een ander kan worden vervangen. Maar tegelijk kan men zeggen over ongeacht welk koppel dat, indien zij elkaar nooit hadden ontmoet, zij hoogst waarschijnlijk wel een ander hadden gevonden. Alle koppels kunnen best geloven dat zij verliefd zijn op de unieke persoon van de ander, maar alvast de statistieken blijken dat geloof hoe dan ook geen kracht te willen bijzetten, aangezien maar bitter weinig prinsessen met schooiers huwen, hetero's met homo's of zwaar mentaal of fysiek gehandicapten met 'gezonde' mensen. Het ziet er dan veeleer naar uit dat de verliefdheid niet zozeer de persoon betreft doch een welbepaald natuurlijk type, en het zijn dan ook niet de personen die elkaar uitkiezen, doch die natuurlijke typen, die welbepaalde eigenschappen, die haast onkenbare scheikundige processen die zich voltrekken... ondanks de betrokken personen. Al te vaak immers ziet men koppels uiteen vallen van zodra de natuur haar werk heeft verricht en zich de personen áchter de typen met elkaar op een soms ontnuchterende wijze geconfronteerd weten.

Als dus verliefdheid iets te maken heeft met voortplanting, dan moeten we stellen dat dit, alvast vanuit het menselijke perspectief, vermoedelijk geheel toevallig zo zal zijn, want indien verliefdheid

een (onvolmaakte) vorm van natuurlijke selectie, het is logische mogelijkheden op een rijtje zetten en ze toetsen aan (opgeslagen) ervaringen om de ongeldige te elimineren en de geldige over te houden. De natuur doet hetzelfde, maar dan niet in gedachten anticiperend op de werkelijkheid, doch in de werkelijkheid zelf.

niét leidt tot voortplanting, maar bijvoorbeeld wel tot een gewisse dood, bijvoorbeeld als zij bij onwetenden daaromtrent zou leiden tot een vrijpartij met hiv-besmetting, dan zou zij helemaal niet ophouden te bestaan, en ze zou ook niet anders worden beleefd. De verliefdheid trekt zich er vaak zelfs niets van aan of zij zal leiden tot sociale aanvaarding ofwel tot sociale verwerping: de band van de tweeheid lijkt vaak krachtiger dan het deel uitmaken van een grote groep. En schijnbare verliefdheid blijkt ook te kunnen leiden tot verkrachting en zelfs tot moord, al spreekt men dan uiteraard niet langer van verliefdheid en van liefde, maar van (egoïstische) lust, van genotzucht en van moordlust. Dit gehele gebied blijkt bijzonder donker en mistig.

Seksualiteit en scheikunde, huichelarij en ethiek

Als men het nu heeft over homoseksualiteit, dan is het wel duidelijk dat men het niet heeft over seks in de zin van voortplanting; wel bedoelt men dan het gebied dat zich geheel wars van de procreatie ontwikkelt, vaak eerst als verliefdheid en eventueel ook als liefde, en verliefdheid is het ondergaan van iets, het is een betoverd worden of een zich laten betoveren, al dan niet met gekende wenselijke of onwenselijke gevolgen. De gebeurlijke overgang van verliefdheid naar liefde is dan een stap welke apart kon worden besproken.

Men moet hier vooraf toch wel de nadruk leggen op het feit dat de ethische uitleggingen die hieromtrent vaak worden verkocht, meestal bijzonder huichelachtig of ongeloofwaardig blijken, en laten we het houden bij slechts een enkel maar wellicht genoeglijk overtuigend voorbeeld.

Toen in de jaren zestig en zeventig de geslachtsziekten overwonnen werden met een simpele pil of een spuit antibiotica, ontstond de ethiek van de vrije liefde. Het vreemde daaraan was nu dat de argumenten voor de vrije liefde niet verwezen naar die pillen, maar daarentegen naar een wereld van mysterie en mystiek!

Men gelooft dit niet natuurlijk, maar kijk: enkele decennia later steekt aids de kop op en wat ziet men? Prompt ontstaat een nieuwe seksuele ethiek, meer bepaald wordt nu het huwelijk weer gepropageerd. Andermaal spreekt die propaganda helemaal niet over het ontoereikend geworden zijn van de antibiotica – welnee: zij heeft het enkel over idealen van trouw, over het gezin en over nog veel hoogdravender mystiek.

Er is dus iets bijzonder huichelachtig inherent aan deze zaken: verliefdheid, seksueel genot en voortplanting blijken soms in verband te staan met elkaar, maar wij weten niet hoe dan wel en die verbanden blijken bovendien door ons niet anders dan als toevallig te moeten worden omschreven. Zoals men er niet voor kiest of men een man is of een vrouw, zo ook is men seksueel bepaald. De fysieke of de chemische rollen die de natuur door blinde doch feilloze selectie blijkt te hebben toegekend aan mannen, vrouwen, seksuele typen en zo meer, komen niet of niet noodzakelijk overeen met de bestaande sociale of maatschappelijke rollen van verschillende individuen, en het rollenspel zal afhankelijk van de wisselende context mee veranderen.

Het onderverdelen van mensen in seksuele typen (homo, hetero...) lijkt overigens nogal lomp, het doet denken aan die allang achterhaalde typologieën van Kretschmer en anderen in het begin van de voorgaande eeuw.

Seksualiteit en maatschappij: het recht van de sterkste versus de wet van de naastenliefde

Op zich (i.e. biologisch) al zo complex, wordt de zaak echter nog ontelbare keren complexer als zij gaat raken aan andere gebieden, zoals het sociale leven. We moeten ons hier noodgedwongen beperken tot een enkel voorbeeld: de verstoting van homo's.

Vooreerst gebeurt deze discriminatie niet omdat men zou inzien dat homoseks minderwaardig was aan heteroseks maar, heel wat simpeler dan dat, bestaat de neiging om homo's achter te stellen

omdat zij nu eenmaal een minderheid vormen. Om dezelfde reden kregen linkshandigen slaag op de kneukels, en niet omdat ze schreven met de hand van de duivel (de *manu sinistra*). Opnieuw om dezelfde reden moeten allochtonen het ontgelden. En ook de praktijk van abortus oogst succes om geen andere reden dan omdat een foetus zich niet kan verweren. Om dezelfde reden maken terroristen winst – van zodra namelijk het Stockholmsyndroom gaat spelen waarbij gijzelaars gaan sympathiseren met hun gijzelnemers: omdat zij angst hebben voor die criminelen, sluiten ze zich bij hen aan. Tegen dat recht van de sterkste reageert nu het christendom. En hier zijn we vermoedelijk beland bij een mogelijke verklaring waarom er zoveel homo's onder de clerus te tellen zijn.

Van nature wordt de minderheid der homo's (tot de dood toe) vervolgd in een heterowereld en die vervolging is wel veel fataler dan velen denken. Het mechanisme dat daar voor zorgt, gaat als volgt.

Homo's vormen een minderheid en worden daarom gelaakt. Maar homoseksualiteit is relatief onzichtbaar. Ze wordt echter wel zichtbaar bij tekenen van sympathie: wie een homo helpt, wordt er op zijn beurt van verdacht een homo te zijn. Iedereen schuwt het dus om homo's te helpen. Wie echter een homo vervolgt, verstevigt zijn positie als hetero.

Dit lijkt debiel, maar men moet goed weten dat de ruime meerderheid van de bevolking niet veel hoger scoort dan iemand met de ontwikkelingsleeftijd van een (jong) kind.[97] Bovendien werd inmiddels aangetoond dat de vervolging van minderheden een activiteit is welke vooral beoefend wordt door lui die van die minderheden zelf deel uitmaken, meer bepaald wanneer zij de eigenschappen die hen tot de bewuste minderheidsgroepen doen behoren, voor de buitenwereld willen verborgen houden. Het mag worden opgemerkt dat het aan het licht brengen van deze waarheid uiteraard een gedragsverandering teweeg zal brengen bij de betrok-

97 Zie het onderzoek van Yerkes in 1921, USA, bij 160.000 volwassen Am. rekruten in het leger. Bron: Gie van den Berghe, *De mens voorbij*, pag. 233.

kenen, al dan niet gevolgd door een wijziging van de onderliggende attitude.

Het christendom reageert tegen het blinde recht van de sterkste (en dus ook tegen de blinde voortplantingsdrang, paradoxaal genoeg) en zou dan in de plaats de naastenliefde moeten stellen, wat hier dus die 'verliefdheid' is die niet doelt op vermenigvuldiging of op eventueel andere natuurlijke 'voordelen' maar die louter 'gratuit' is – een graag gebruikte term onder christenen.

De verborgen afspraak

Maar tegelijk neemt het christendom als kerk nog een ander voordeel te baat: zij verenigt homo's terwijl zij voorhoudt dat dezen niet ongehuwd zijn omdat zij homo zouden zijn, doch om een heel andere reden, namelijk omdat zij de seksualiteit waarmee zij anders een gezin hadden gesticht, sublimeren, vergeestelijken en als het ware omtoveren in een liefde voor de hele mensheid of voor de maatschappij: de liefdadigheid volgt als het ware uit zelfopoffering om niet te zeggen zelfcastratie.

En pas op dit moment heeft dan de rest van de maatschappij (de heteroclan, de meerderheid) een reden om die homo's niét aan te vallen. Zij worden gespaard omdat zij winstgevend zijn: ze verzorgen de ouderen, de zieken, de kinderen en op die manier nemen ze vele soms vervelende en verlieslatende taken van hetero's op zich. Hieraan moet ter vervollediging nog worden toegevoegd dat niet alleen homo's geneigd zijn om de clerus te gaan vervoegen, maar ook heel wat andere menstypen die vaak om heel uiteenlopende redenen niet direct geïnteresseerd zijn in het stichten van een eigen gezin. Bovendien bestaan er naast de kerk nog andere organisaties waar om gelijkaardige redenen homo's relatief sterk vertegenwoordigd zijn, zoals bijvoorbeeld het leger en, meer bepaald, de marine. Het zal voor elkeen duidelijk zijn dat bijvoorbeeld een vaak maandenlang verblijf op zee, ver van huis en vaak ook in groot levensgevaar, niet de aangewezen job kan zijn voor jonge vaders.

Heel ongenuanceerd uitgedrukt, is de kerk zodoende het resultaat van een gesloten handeltje tussen hetero's en homo's waarbij men voor elkaar graag wat door de vingers ziet omdat de twee partijen daar garen bij spinnen zoals de oude Hollanders het zegden. Vandaag echter is er sociale zekerheid en dies meer, wat liefdadigheid zowat overbodig maakt, en dus ook de kerk verliest alvast voor de buitenstaanders haar zin en haar recht van bestaan. Wellicht is het om die reden dat buitenstaanders er niet langer voor terugschrikken om de clerus aan te vallen, want dat is tenslotte wat vandaag gebeurt. De mistoestanden binnen de kerk waarover men nu bericht, bestonden vroeger immers evenzeer – uiteraard.

Zelfveroordeling?

Nog een woord over de discriminatie van homo's door de kerk – uitgerekend die organisatie die als geen andere homo's groepeert. De afkeuring van homoseksueel gedrag door de kerk is immers makkelijk te begrijpen in het kader van wat zij voorwendt jegens de rest van de maatschappij, namelijk de gelofte van het celibaat, welke rechtstreeks volgt uit het geloof dat men zijn seksualiteit kan sublimeren of transformeren in liefdadigheid: de liefde van de geestelijke verdwijnt niet in het niets, maar zij richt zich voortaan niet langer op een echtgeno(o)t(e) doch op God zelf die krachtens de leer van het christendom met de naaste wordt geïdentificeerd.

Maar hieraan dient onmiddellijk een correctie te worden toegevoegd: de afkeuring van homoseksualiteit en van promiscue gedrag in het algemeen door de kerk, mag echter slechts de clerici als zodanig betreffen, daar alleen zijzelf het zijn die in de genoemde sublimatie voorhouden te geloven. Daarentegen: over de seksualiteitsbeleving van de homo's die niet tot de clerus behoren, mag de kerk uiteraard niet oordelen omdat leken geen geloften hebben afgelegd. Nog veel minder mag zij oordelen over deze dingen waar het mensen betreft die niet tot het katholieke geloof behoren.

Vervolgens moet de sublimatie van de seksualiteit een richtsnoer blijven en dat is, met andere woorden, niet zomaar een verplich-

ting doch een ideaal. Niet het niet bereiken van het ideaal kan dan als zijnde zondig worden bestempeld, maar wel het niet langer nastreven ervan en, andermaal, alleen op voorwaarde dat men tegelijk zelf en vrijwillig voorhoudt dit ideaal na te streven want alleen dan verkeert men met zichzelf in tegenspraak.

Waar daarentegen de kerk de homoseksualiteit (dood)zondig noemt, veroordeelt zij onvermijdelijk en meteen alle homo's zelf, terwijl die veroordeling, krachtens het sociaal karakter van de kerk, eveneens een maatschappelijk karakter heeft en in feite neerkomt op excommunicatie. Het betreft dan meer bepaald niet slechts het buitensluiten van mensen uit de kerkgemeenschap: omdat de kerk ernaar streeft iederéén te bekeren, worden zodoende mensen principieel uitgesloten uit de maatschappij zonder meer. Omdat wij ons mens-zijn exclusief danken aan onze intersubjectiviteit, houdt sociale uitsluiting niets anders in dan regelrechte moord. De moordenaar in kwestie beseft dat hijzelf ongestraft zal blijven omdat bij dit type van moord de fysieke doodslag achterwege blijft of wordt overgelaten aan het slachtoffer, wat de misdaad des te wreedaardiger maakt. Wanneer nu de clerus de discriminatie van homo's aldus bevordert met de verborgen bedoeling om zelf buiten schot te blijven, kan het wezen, het bestaansrecht en de ware aard van de kerk terecht in vraag worden gesteld.

De zaak anders bekeken

Het onderwerp werd hiermee vanzelfsprekend allesbehalve afdoende behandeld, en meer vragen rijzen. Zo bijvoorbeeld de kwestie of en in hoeverre het zich aansluiten van homo's en andere menstypen bij de kerk een geplande activiteit is. Vervolgens ook de vraag of die al dan niet bewuste organisatie van de maatschappij dan wel zo'n slechte zaak is en of er daarvoor dan betere alternatieven bestaan.

Onmiskenbaar is er maatschappelijke organisatie van bovenaf – denk maar aan de beruchte woorden: "Houdt gij ze dom, wij houden ze arm". Maar tegelijk komt die organisatie heel waarschijn-

lijk tegemoet aan een lacune, aan een nood aan ordening en meer bepaald: een nood aan ontwikkeling en aan welstand. Het volk zoekt met andere woorden wel naar leiding maar die blijkt niet altijd naar behoren te worden ingevuld. De democratie lijkt het best mogelijke regime om mistoestanden ingevolge dictaturen te voorkomen, maar tegelijk kan zij zelf verworden tot een dictatuur van de massa die, zoals hoger vermeld, maar al te dikwijls geen bijster verstandige antwoorden te bieden heeft op de grote uitdagingen van deze tijd. Zij lijdt in feite een beetje aan hetzelfde euvel als de vrije markt, die voortdurend wordt geconfronteerd met de gevaren van de middel-doelomkering, de vraag- en aanbodomkering en de contraproductiviteit in het algemeen – allemaal deviaties welke te wijten zijn aan een tekort aan die leiding die daarentegen in de dictaturen al te nadrukkelijk aanwezig is en al te machtig.

Het menselijke handelen, op persoonlijk en maatschappelijk vlak, technisch, wetenschappelijk, religieus en noem maar op... is en blijft een fantastische improvisatie; onze wereld blijkt een compositie die soms aan een kunstwerk denken doet, maar soms ook aan een machine. Het is hoe dan ook niet altijd feest voor iedereen en hoe om te gaan met de medemens, de wereld en het leven, is een vraag die in het licht staat van antwoorden op grote levensvragen – antwoorden die, bijzonder halsstarrig, hetzij afwezig blijven, hetzij zeer ambigu zijn. Wat er te doen valt en te laten, is zoals al het andere aan evolutie onderhevig. Naast het brede terrein van nauwkeurig gereglementeerde doelstellingen en acties, bestaat er altijd ook een marge waarin de dingen minder vast liggen, als het ware vloeibaarder zijn en ook onzekerder. Daar zijn geen voorschriften voor elk van onze handelingen; daar wordt van ons gevergd dat wij zelf keuzen maken, en die vaak ongemakkelijke situatie is tegelijk de vrijheid – het summum van al 't menselijke waar vele anderen die in zekerheden geloven te leven, in wezen naar verlangen.

En zo komt het allemaal zo lang als het breed is, zoals men dat in de volksmond zegt: kritiek op bestaande gebeurtenissen, toestanden en organisaties kan terecht zijn, maar het blijft een louter theoretische aangelegenheid, die alleen daarom al maar weinig recht

van spreken heeft. De beste stuurlui staan altijd aan wal, woorden kunnen afschrikwekkend of enthousiasmerend zijn, maar zij missen spierkracht, zij kunnen geen huizen bouwen, hun greep op de stoffelijke werkelijkheid blijft vaak zeer beperkt. Theorieën missen daarom ook ervaring, wat ze a priori geheel waardeloos maakt. En misschien is ook de huidige kritiek van woorden op het instituut van de aloude kerk in die zin veeleer onvruchtbaar en ook onterecht. Dat de kerk overigens alleen in het 'beschaafde' westen blijkt te wankelen terwijl zij het in nog onontwikkelde gebieden bijzonder goed doet en zij aldaar zelfs groeit, doet tevens het vermoeden rijzen dat haar verzwakking wel eens het gevolg zou kunnen zijn van het feit dat de meer ontwikkelde staten essentiële functies van haar overnamen, en dan vooral sociale functies die alles te maken hebben met caritas, liefdadigheid of noem het sociale zekerheid.

Staten met een uitgebreid ontwikkelde sociale zekerheid, hebben de behoefte aan de liefdadigheid, die anders kerken kunnen bieden, niet meer nodig. Eenmaal het vangnet van de menslievendheid vervangen werd door een systeem dat burgers welhaast machinaal verzekert tegen honger, kou en zelfs tegen onwetendheid, verliest de religie een groot stuk van haar aantrekkingskracht. Het voordeel van die 'afschaffing' der armoede, om het zo maar te zeggen, ligt hierin dat men bij niemand nog moet gaan bedelen om in leven te kunnen blijven. Het nadeel echter is dat men op den duur niet meer geven kán omdat alle behoeften automatisch worden bevredigd door de staat: de vrije menselijke interactie werd vervangen door een strikt gereglementeerde en haast machinale activiteit tussen enerzijds het staatsapparaat en anderzijds de burgers. De ziel dreigt volledig te vervluchtigen in een wereld waarin, samen met allerlei belemmeringen, ook de vrijheid werd weggewerkt.

Menstypen die hun liefde niet natuurlijkerwijze aan een gezin schenken, worden in die omstandigheden ook niet langer gestimuleerd tot de transformatie van hun zorginstincten in de richting van de behoeftige medemens, die in een verzorgingsstaat immers niet meer bestaat – alvast theoretisch – omdat hij wordt opgevangen door beroepsverzorgers die voor hun werk worden betaald, wat

wil zeggen dat zij zullen staken als hun loon uitblijft. Het gouden kalf dreigt daar met andere woorden elke plaats in te zullen nemen waar voorheen een mens aan 't werk was die handelde vanuit het binnenste van zijn ziel: hij hielp omdat hij er nood aan had te helpen – omdat hij er nood aan had om mens te zijn – terwijl hij van nature niet bestemd was om die zorg aan een eigen gezin te geven. Een verschuiving dreigt dan op te treden van het levend organische, dat te maken heeft met menselijke klieren, zorg en ziel, naar het institutionele, dat aanvankelijk door plichten geregeerd werd maar dat nu steeds afhankelijker wordt van geld, dat op zijn beurt niet langer verwijst naar zorg en ziel, maar veeleer naar een principieel onbevredigbare hebzucht: de nood om te helpen wordt dan vervangen door de weigering van hulp van zodra de geldelijke vergoeding of de sanctionering achterblijft, wat concreet betekent dat hulp niet langer wordt beschouwd als een genade – waarbij men blij mag zijn dat men iemand helpen kán – maar als een last – waarbij men 'vergoed' wordt, met name voor het (materiële) nadeel dat men al helpende gebeurlijk ondervindt. En als het loon uitblijft, dan staakt men die hulp, wat betekent dat men geconditioneerd werd – in niet mis te verstane termen: afgericht, zoals een dier.

Want dat is wat geld met het volk doet: het africhten, zoals het vee wordt afgericht. En africhting lijkt ons alvast een heel wat groter kwaad dan opvoeding. Opvoeding is het bijbrengen van begrip of inzicht, met name in de noodzaak van de dingen, en uitgerekend dat is vrijheid, zou Spinoza zeggen. Edoch, beter nog dan africhting en opvoeding is liefde, meer bepaald dan naastenliefde. En als de caritas nu kon gewonnen worden op een degelijk bewerkt veld van aanvankelijk ongeordende aandriften en relatief blinde verlangens: wat kon er dan op tegen zijn om haar te telen? Het dunkt ons dat geen patriarch haar niet te baat zou nemen als hem die kans geboden werd. En was het niet de kerk die aan de wereld een dergelijk compromis aanbood doorheen de tijden? Wie zal het zeggen![98]

98 Tekst d.d. 10 november 2010.

6. De kerk en het kindermisbruik

Op 21 februari 2019 verscheen het aangekondigde boek van de Franse socioloog Frédéric Martel, getiteld: *Sodoma. Het geheim van het Vatikaan*. Reeds werd het werk alom gelezen en gerecenseerd door talloze journalisten maar onder meer doordat het hier gaat om (1°) een turf van 670 bladzijden, te lezen door mensen die met deadlines werken, (2°) een onderwerp dat danig sensationeel is maar tegelijk ernstig tragisch en (3°) het een nogal complexe zaak betreft, is het allerminst denkbeeldig dat door de bomen het bos de mist ingaat, dat men met andere woorden blijft hangen bij allerlei openbaringen welke alleen maar in functie van het onderwerp staan en dat men uit deze moeilijke zaak al te simpele tot zelfs totaal foute conclusies trekt.

Insiders weten allang hoe de vork aan de steel zit maar met dit boek werd voor het eerst publiek gemaakt wat de feiten zijn. Het boek van Martel heeft een wat misleidende titel – *Sodoma* – die immers verkeerdelijk insinueert dat het onderwerp van gesprek de homoseksualiteit (binnen de kerk) zou zijn. Ofschoon hieraan weliswaar vele bladzijden worden gewijd, is dat uitdrukkelijk niet het geval. Waarover gaat het boek dan wel? Het opzet van het werk van Martel en de grondstelling van het boek zijn heel eenvoudig. Martel wil het kindermisbruik in de kerk verklaren en hij stelt dat dit niet alleen wordt veroorzaakt door pedofilie maar evenzeer door homofobie.

Sinds enkele decennia – en in België pas sinds de zaak Vangheluwe in 2010 – is een grootschalig kindermisbruik in de kerk aan het licht gekomen. De verbijstering daaromtrent is begrijpelijkerwijze zeer groot en men zoekt naar verklaringen. De Franse socioloog heeft met zijn boek een verklaring gegeven of beter: de verklaring bij uitstek. In twee woorden komt die hier op neer.

Vooreerst moet gezegd worden dat het merendeel van de clerici al dan niet praktiserende homoseksuelen zijn: homoseksuelen hebben zich zelden welkom gevoeld in de maatschappij en zij zijn

overal vervolgd geweest terwijl de kerk aan dit segment van de samenleving in feite altijd een toevlucht (of is het een uitvlucht?) heeft aangeboden, namelijk het celibataire priesterschap of het leven binnen de kloostermuren onder de kuisheidsgeloften.

Nu is het niet zo dat homo's in de kerk welkom zijn omdat de kerk een verkapte homogemeenschap zou zijn – uiteraard niet, want het katholieke geloof wijst de homoseksuele praktijk af daar het die beschouwt als een ernstige zonde die vanuit dat geloof in het Oude Testament de zonde van Sodoma ofwel sodomie wordt genoemd. Maar het bloed kruipt waar het niet gaan kan en zo bijvoorbeeld gaat het slinkend aantal priesterroepingen niet toevallig gepaard met de emancipatie van de homoseksuelen. Zoals overal gaapt er ook in de kerk een grote kloof tussen hoe de zaken zouden moeten zijn en hoe ze uiteindelijk zijn – de kloof tussen schijn en zijn. En om die schijn hoog te houden, wordt de praktijk van de homoseksualiteit in de kerk geheim gehouden.

Intussen echter kan in het geëmancipeerde westen met zijn scheiding van kerk en staat de homoseksualiteit niet langer als een misdaad worden beschouwd: de emancipatie van de homo's door het werk van zelfhulpgroepen maar ook dankzij hun bevrijding van repressieve religies en dankzij nieuwe wetenschappelijke inzichten maakt dat men zich niet langer hoeft te schamen voor deze geaardheid: vandaag is in het westen niet de homofilie een zonde en een kwaad maar daarentegen de homofobie – en terecht zoals onmiddellijk zal blijken. In een inclusieve maatschappij hoeven homo's niet te worden vergast; zij kunnen als zij dat wensen huwen en kinderen opvoeden.

Intussen echter blijft de katholieke kerk vasthouden aan een geloof dat verwijst naar de bijbel – 'het woord van God' – waaraan zij kennelijk niet durft te tornen en dit niet alleen alle wetenschappelijke inzichten ten spijt maar ook ondanks het gezond verstand. Want wie kan in alle eerlijkheid nog langer geloof hechten aan een 'goede God' die aan zijn menselijke schepselen (tot aan de generatie van aartsvader Abraham) gebiedt dat zij een zoon aan Hem offeren (dat wil zeggen: de keel oversnijden en dan roosteren aan het

spit) als bewijs van liefde en trouw? Gelijkt dat immers niet veeleer op de meedogenloze inwijdingspraktijken van zekere drieste maffiosi? Nochtans houdt de kerk daaraan vast want de bijbel, zo zegt zij, is het woord van God.

De mens is gemaakt uit kleiaarde omdat het zo gezegd wordt in het Oude Testament. De vrouw is gemaakt uit een rib van de man omdat dit in de bijbel staat. Onze sterfelijkheid is er doordat onze voorouders aten van de verboden vrucht want zo staat het in het boek Genesis. En sodomieters worden door Jahweh gedood zoals beschreven in het verhaal over Sodoma en Gomorra. Gelovigen – en bij uitstek de clerus – moeten zich derhalve blijven schamen voor hun homoseksualiteit en daarom ook verbergen zij hun geaardheid.

Maar precies die geheimhouding maakt de misdaad van het kindermisbruik mogelijk en wel op de volgende manier. Wanneer zich onder de clerici pedofielen bevinden die zich schuldig maken aan kindermisbruik, worden zij niet aangegeven door andere clerici die immers meestal homoseksueel zijn... omdat deze homoseksuele clerici vrezen dat als het kindermisbruik gerechtelijk wordt onderzocht, ook hun homoseksualiteit aan het licht zal komen – en dat willen zij niet. De reden waarom zij dat niet willen is niet dat homofilie strafbaar zou zijn – dat is homofilie alvast in Rome niet; de reden is dat zij geloven dat homofilie een zonde is ofwel dat zij de schijn van dat geloof willen ophouden.

In het eerste geval willen zij niet dat hun vermeende zonde aan het licht komt; in het tweede geval willen zij vermijden dat hun ongeloof aan het licht komt. In de twee gevallen draait alles rond hypocrisie en het is die hypocrisie inzake homofilie welke ervoor zorgt dat binnen de kerk de kindermisbruikers altijd quasi ongehinderd hun gang hebben kunnen gaan.

Misschien zal het kindermisbruik binnen de kerk altijd blijven bestaan maar het zou waarschijnlijk wel flink ingedijkt kunnen worden als het taboe dat binnen de kerk op homoseksualiteit rust, overwonnen kon worden en dus wanneer homoseksualiteit maar

ook seksualiteit in het algemeen ook binnen de kerk niet langer als zondig zonder meer werd beschouwd. Want het is uitgerekend de homofobe houding van de kerk maar ook haar 'aseksuele moraal', welke de clerus slaat met de angst dat zij uit de kast zullen worden gejaagd als zij betrokken worden in rechtszaken na het aangeven van kindermisbruik gepleegd door collega's. Andermaal vrezen zij dat aldus hun hypocrisie aan het licht zal komen.

Homofobie is derhalve niet alleen verwerpelijk omdat deze afwijking homo's schaadt: binnen het instituut van de kerk blijkt homofobie om de hoger aangegeven redenen ook voor onschuldige kinderen noodlottig. Het boek van Frédéric Martel leert ons in feite dat de oorzaak van het kindermisbruik binnen de kerk niet alleen te wijten is aan de onmiddellijke daders – de pedofielen – maar evenzeer en misschien in een nog grotere mate aan de homofoben.

Personen die homofilie laken, moeten na de publicatie van Martel's boek goed beseffen dat zij in een niet geringe mate bijdragen tot de misdaad van het kindermisbruik. Bij uitstek mensen met aanzien en gezag dragen in dezer bijgevolg een grote verantwoordelijkheid; vanaf heden kunnen zij zich niet langer bedienen van het excuus van de vrije meningsuiting omdat het nu eenmaal onmogelijk is om op een zinvolle manier een mening te hebben over het al dan niet feitelijk zijn van feiten.[99]

7. Homofobie

Zoals reeds gezegd moet de reden voor de vervolging en voor de discriminatie van homo's niet gezocht worden in het specifieke van deze geaardheid zelf. Homo's worden vervolgd om dezelfde reden waarom in onze contreien bijvoorbeeld ook mensen met een andere huidskleur vervolgd worden of mensen met een handicap of tot voor kort ook linkshandigen. Zij hebben namelijk allemaal dit ene kenmerk gemeen dat zij in ongeacht welke eigenschap verschillen van de meerderheid van de bevolking terwijl zij zelf een

99 Tekst d.d. 22 februari 2019.

minderheid vormen. En de meerderheid vreest wie anders zijn en zo spreekt men over homofobie, over xenofobie, over de achterstelling van anderstalige minderheden en zo voort. Wie anders is dan ons, is slecht, zo luidt de eerste wet van wie tot een specifieke meerderheid behoren en die andersheid kan verwijzen naar een neutraal verschil, naar een handicap of naar een criminele ingesteldheid maar evengoed kan zij verwijzen naar een superieure lichaamskracht, naar een briljante intelligentie, naar vroomheid of naar menslievendheid, zoals dat bij uitstek het geval was met de stichter van het christendom die geen vlieg kwaad deed terwijl het volk liever Hem veroordeelde dan de moordenaar Barabbas. De kwestie is dat andersheid op zich als slecht bestempeld wordt en zo is ook homofobie in feite net zoals racisme een vorm van xenofobie: het is de vrees voor wat ongewoon is of vreemd, de angst voor het onbekende want op wat men niet kent, kan men niet anticiperen; het onbekende wordt ervaren als een dreiging, een gevaar en gevaren maken alert, gevaren verwijzen naar een mogelijk kwaad. Vandaar geldt meteen het devies: wat slecht is, moet bestreden worden, wat in dit geval betekent dat men het ideaal nastreeft van de volstrekte uniformiteit – de tegenpool van diversiteit. Mensen die om welke reden dan ook uit de toon vallen, worden uit de groep gebannen of meteen gedood.

Voorzichtigheid is een deugd maar tegelijk stamt uit de ervaring van alledag het gezegde dat vrees een slechte leermeester is: het benaderen van de dingen vanuit weetgierigheid maakt de wetenschap mogelijk en brengt ons kennis bij maar de angst voor het onbekende maakt dit onbekende bij voorbaat tot vijand waardoor men zich ervoor afsluit; men gaat het demoniseren teneinde aldus een schijn van gelijk op te hangen als men overgaat tot de bestrijding ervan: de meerderheid executeert de minderheden en doet dat op geen andere grond dan het zogenaamde 'recht van de sterkste' in de betekenis van *the survival of the fittest*, een term van Herbert Spencer verwijzend naar het door Charles Darwin in zijn evolutietheorie aan het licht gebrachte feit dat binnen een volk de beste overlevingskansen toekomen aan de best aangepaste leden – een natuurwet die indien zij wordt binnengeloodst in de cultuur, het

'recht van de sterkste' betekent of de regelrechte barbarij zoals verhaald in de gelijknamige roman van Cyriel Buysse, verwijzend naar een brute verkrachting. Tussen haakjes betekent de term barbaar – barbaros in het oud Grieks – brabbelaar want zo noemden de Hellenen wie geen Grieks spraken – in de wereld van vandaag zou men hen paradoxaal genoeg cultuurbarbaren noemen. De onwetendheid gaat zelfs zo ver dat bijvoorbeeld heel wat inwoners van Angelsaksische landen trots zijn op de specifieke onwetendheid welke erin bestaat dat zij geen andere taal dan het Engels (/het Amerikaans) hoeven te verstaan omdat ingevolge hun imperialisme (incluis: kolonialisme, fascisme, genocide) de hele wereld Engels als tweede taal is gaan spreken, wat zich uiteraard wreekt in het feit dat nu iedereen kan verstaan wat de Angelsaksen wel allemaal te vertellen hebben (of niet te vertellen hebben) terwijl alle anderstalige volkeren voor deze egocentrische potentaten geheel ontoegankelijk werden en bijgevolg verdacht zijn en welhaast gedemoniseerd dreigen te worden wegens 'gebrabbel', vandaag al vlotjes door de goegemeente opgevat als 'geheimtaal'.[100]

8. Homohaat

In onze contreien is het intussen algemeen bekend dat in de jaren 1933 tot 1945 onder het naziregime zowat 50.000 homo's door een speciale afdeling van de Gestapo werden opgepakt, veroordeeld en gevangen gezet en dat tot 15.000 van hen omkwamen in concentratiekampen.[101] De vervolging gebeurde op grond van een (buiten de naziperiode zelden toegepaste) Duitse wet uit 1871 die pas in 1994 werd afgeschaft.[102] Gedwongen castratie en opname in psychiatrische instellingen waren courant.

---

100 Tekst d.d. 28 februari 2019.

101 https://nl.wikipedia.org/wiki/Homoseksualiteit_in_nazi-Duitsland

102 https://nl.wikipedia.org/wiki/Paragraaf_175 https://www.amnesty.nl/encyclopedie/homoseksuelen-homofobie-homohaat https://www.amnesty.nl/encyclopedie/conversietherapie-en-mensenrechten

Pas sinds de publicatie in 2015 van *Psychogenocide* van de Leuvense psychiater Erik Thys, weten wij dat vervolging van homo's ook in België gangbaar was: totdat de castratiewet uit 1911 na protesten onder intitiatief van onder meer Gerard Reve in 1971 werd afgeschaft, werden hier te lande de homo's naar dokter Aimé Wyffels van het Willibrordusgesticht in het Nederlandse Heiloo gebracht om daar gecastreerd te worden.[103] Het boek verhaalt eveneens dat onder de nazi's ook in de Belgische psychiatrische instellingen de patiënten werden vermoord met de medewerking van het medische corps en dit gebeurde middels de feilloze moordmethode van het vetloze dieet.[104]

Vandaag is homoseksualiteit nog steeds strafbaar in 73 landen – dat is de helft van alle landen ter wereld – en in een tiental landen geldt de doodstraf. Het homohuwelijk is nu weliswaar in 25 landen toegestaan maar de wettelijke bescherming tegen homodiscriminatie bestaat slechts in enkele Europese landen en in Canada.[105] Dat de oud-gouverneur van Indiana die in zijn staat de homodiscriminatie legaal maakte onder de dekmantel van godsdienstvrijheid vandaag de functie bekleedt van vice-president van de V.S. – het land met het grootste vrijheidsbeeld ter wereld – spreekt boekdelen.[106] En voor het Vaticaan blijft homoseksualiteit tegennatuurlijk en dit in weerwil van alle verbluffende onthullingen van de meest recente tijd, waaronder de jongste publicatie van Frédéric Martel: *Sodoma. Het geheim van het Vaticaan*.[107]

Vandaag wordt Ramzan Kadyrov, de president van de Tsjetsjeense Russische autonome republiek, ervan beschuldigd middels folterende en moordende doodeskaders terreur te zaaien in het ganse

103 Thys, Erik, *Psychogenocide. Psychiatrie, kunst en massamoord onder de nazi's*, Epo, Berchem 2015, p. 246.
104 Ibidem, p. 231-267.
105 https://www.amnesty.nl/encyclopedie/homoseksuelen-homofobie-homohaat
106 http://time.com/4406337/mike-pence-gay-rights-lgbt-religious-freedom/
107 Frédéric Martel: *Sodoma. Het geheim van het Vaticaan*, Van Halewyck 2019.

land: de berichten dat er jacht wordt gemaakt op homo's en dat zij in regeringsgebouwen en in Kadyrov zijn ranches worden gevangen gehouden, gefolterd en vermoord, worden bevestigd door Amnesty International.[108] Het herinnert aan de joodse filosofe Hannah Arendt die wreedheid koppelt aan een gebrek aan intelligentie, als men moet vernemen dat Kadyrov de lagere school niet afmaakte.[109]

Een verkapte vorm van homovervolging bestaat in het beschouwen van homoseksualiteit als een ziekte. Van 1952 tot 1987 werd homoseksualiteit door het *Internationaal Handboek voor Psychiatrie* effectief als een ziekte beschouwd. Nadien werden de zogenaamde 'conversietherapieën' of methoden welke pretenderen dat zij de geaardheid van mensen kunnen veranderen, moreel veroordeeld of verboden. Conversietherapieën gebruiken drastische vormen van conditionering die de behandelde mensen allerminst helpen maar wel vaker de zelfmoord in drijven.[110] Vandaag steken die sinds 2014 door het *Internationaal Comitee tegen Marteling* als martelpraktijken bestempelde methoden opnieuw de kop op naar aanleiding van de beruchte *Nashville-verklaring* die in 2017 ontstond in de V.S. in hypocriet genoemde rechts-conservatieve religieuze middens rond Donald Trump, die zich keren tegen onder meer homoseksualiteit.[111]

9. Stigmatiseren en afschepen

Vandaag lijken concentratiekampen in het westen voorlopig ondenkbaar maar schijn bedriegt andermaal omdat het bloed kruipt waar het niet gaan kan: de stigmatisering en de excommunicatie van homo's is bij wet verboden maar dat is belastingontduiking

108 https://www.amnesty.nl/actueel/tsjetsjenie-aanval-op-homoseksuelen-lesbiennes-hervat
109 https://nl.wikipedia.org/wiki/Ramzan_Kadyrov
110 https://www.amnesty.nl/encyclopedie/conversietherapie-en-mensenrechten
111 Tekst d.d. 5 maart 2019.

ook en zoals de meeste grootverdieners geen cent belastingen betalen terwijl zij ogenschijnlijk toch altijd binnen de lijntjes van de wet blijven kleuren, zo ook gaan homohaters onverminderd door met hun allerminst ijdele pogingen om de mensen die zij haten het leven onmogelijk te maken en de zelfmoordcijfers liegen er niet om.

In de bijzonder complexe materie van de sociologie duikt een probleem op dat omwille van zijn immaterieel karakter vergelijkbaar is met een probleem dat zich voordeed toen de elektriciteit voor het eerst alom langs de wegen door de koperdraden stroomde. Diefstal van elektriciteit kon toen immers nog een geruime tijd geheel straffeloos gebeuren omdat het ging om een onstoffelijk product zodat er volgens de wetgeving van dat ogenblik van misdaad eigenlijk geen sprake kon zijn. Een gelijkaardig probleem deed zich voor inzake auteursrechten en vandaag dienen zich weer andere, principieel daarmee vergelijkbare doch nog veel complexere problemen aan met betrekking tot zaken die verband houden met privacy, openbaarheid, eer, schande, schaamte, stalking, laster, reputatie, stigmatisering, verleiding, seks, misleiding, invloed en macht.

Verkeerdelijk wordt er door velen vanuit gegaan dat alles wat kenbaar is, ook gekend wordt, dat alle kennis principieel voor iedereen beschikbaar is, dat in de wereld waarheid en rechtvaardigheid heersen, dat er geen geheimen (meer) zijn, dat voor iedereen gezorgd zal worden, dat het leven voor onschendbaar wordt gehouden, dat de wetten de eerlijkheid dienen, dat de staat de armen bijstaat en nog meer van die beloften die luilekkerland naar de kroon steken. En zo moet het merendeel van de mensen eerst oud worden en hulpbehoevend om geconfronteerd te worden met het feit dat velen onder hen hun leven in dwangarbeid hebben doorgebracht en dat zij daarvoor vaak helemaal niet beloond worden zoals het hoort, als zij er al niet voor gestraft worden. De krachten die het intermenselijke verkeer regelen of ontregelen zijn niet zozeer de wetten – zij vormen slechts een façade – maar het zijn de moeilijk in te schatten handelingen, gedragingen, tendensen, modes, gewoonten, kortom subtiele en geheel ondefinieerbare krach-

ten die zich niets gelegen laten aan redelijkheid, wettelijkheid, maat, norm en orde maar die veeleer verband houden met sympathie en antipathie, empathie, psychopathie, kunst, gevoelens en nog talloze andere blinde werkingen die onderwerpen zonder zelf bestuurd te kunnen worden tenzij heel tijdelijk en door enkelingen. Ludwig Wittgenstein schrijft in zijn *Tractatus*: "*Die stillschweigenden Abmachungen zum Verständnis der Umgangssprache sind enorm kompliziert"* en bij uitbreiding zou met hetzelfde kunnen zeggen over alle vormen van omgang en communicatie.

Komt daarbij dat uit de hand gelopen wetenschappen, technologieën en industrieën ons opzadelen met structuren die zich quasi autonoom boven onze hoofden ontwikkelen en die ons doen en denken binnen hun blinde banen en bochten dwingen die dan zoals door Herbert Marcuse beschreven onder meer leiden tot wat men nu de milieuproblematiek noemt – een van de vele resultaten van het contraproductieve handelen waarmee de mens zichzelf de das omdoet. De economie is niet langer een van onze werktuigen maar zij dicteert ons, wij zijn een werktuig in haar greep. Zo ook is informatie niet langer iets dat wij kunnen verwerven maar zijn wijzelf verworden tot informatiedeeltjes binnen alles verslindende databanken. Datgene aan ons wat niet omzetbaar is in cijfers, bestaat niet langer. Het persoonlijke verdwijnt uit de stuurcabine; personen worden van hun wil ontdaan en zo ook van de vrijheid welke nog restte; de wereld mist een stuurman, hij wordt 'gestuurd' door blinde krachten en in het licht van deze verontrustende omkeringen blijken de vrijheid en de wil, het ik en de eigen gedachten en emoties, die allerdiepste gevoelens waaruit eens sprookjes ontsproten, symfonieën, balletten en romances... blijken al die mooie dingen niets meer dan illusies, zeepbellen, lucht. Felix Timmermans schrijft:

Ik hou van nevel bij de val der blaadren;

het stemt tot weemoed om ik weet niet wat.

Verlangen en betreuren glimmen mat,

het hart zwijgt loom in 't struikgewas der aadren.

Dit is de stilte die 't geluk laat naadren,

het ver geluk, dat iets van God bevat,

maar telkens als een zeepbel openspat

bij al 't gedruis, dat wij in ons vergaadren.[112]

Hoe ver van ons verwijderd klinkt de werkelijkheid weergegeven in dit gedicht. Maar in die bijna helemaal aan de stof onttrokken sferen is het ook dat de meest verfijnde vormen van criminaliteit zich zijn gaan huisvesten en gedijen; in feite parasiteren zij op de cultuur door haar te gebruiken als voertuig: de dief gaat aanzitten aan de tafel van de koning op de plaats waar de edelman had moeten zitten wiens kledij hij stal nadat hij hem eerst met zijn eigen mes vermoordde. De gesofisticeerde crimineel bedient zich van het protocol als was het een wapen door het in functie van beledigingen aan te wenden: iedereen is getuige van begroetingen maar het niet begroeten van mensen blijft onwaarneembaar. Mensen worden onzichtbaar beledigd in het openbaar met complimenten met titels of met eigenschappen welke hen niet toebehoren. Beschuldigingen worden geïnsinueerd bij afwezigheid van getuigen. Gepeste mensen kunnen onmogelijk een klacht hard maken omdat de pester ervoor zorgt dat er geen getuigen zijn. Ook de toegebrachte schade blijft onzichtbaar daar zij zich situeert in de ziel van de betrokkene of in de hoofden van diegenen aan wie laster werd verteld. De pester herhaalt zijn pesterijen eindeloos, de druppel op het hoofd voelt aan als een kassei maar een voorbijganger ziet slechts de waterdruppel en noemt het slachtoffer met zijn luide schreeuw kleinzerig. De pester doodt zijn slachtoffer met diens eigen stresshormoon dat continu in grote hoeveelheden geproduceerd, functioneert als een genadeloos zenuwgif dat hem gestaag ten gronde richt.

Stigmatisering en karaktermoord gaan vooraf aan en staan ten dienste van excommunicatie: waar homofobie heerst, worden in het beste geval de slachtoffers alom afgescheept, wat wil zeggen

112 Felix Timmermans, uit een sonnet d.d. 7 augustus 1946.

dat zij onder voorwendsels onverrichter zake weggestuurd worden – als zij solliciteren voor een job, als zij op zoek gaan naar een woonst, als zij in een winkel iets bestellen, als zij om een inlichting verzoeken of als zij gewoon de weg vragen: men zendt hen prompt de verkeerde kant op en men lacht. Karaktermoord kondigt vaker zogenaamd 'zinloos geweld' aan, moord, zelfmoord of een ongeluk.

En daar komen de neo-neonazi's

Met manifestaties zoals de Nashville-verklaring wordt de democratie verdrongen en probeert een zekere illegaliteit zichzelf tot effectieve wet te maken. Zoals de burgerwachten in Ierland het recht in eigen handen nemen en mensen kreupel maken of vermoorden omdat zij menen dat de politie haar taak niet naar behoren vervult als zij niet de dingen bestraft die door deze sekten zelf worden afgekeurd, zo ook opereren bendes die zich scharen achter verklaringen over een eigen soort moraal die volledig losstaat van de wet. In weerwil van democratisch tot stand gekomen wetten, leggen deze bendes aan het volk wetten op van eigen fabricaat en bestraffen zij middels geheel anonieme doodseskaders vergelijkbaar met de 'slapende cellen' van I.S. al diegenen die eraan verzaken deze nieuwe ongeschreven wetten te erkennen – men herinnere zich de massamoord gepleegd door Anders Breivik. Deze bendes die zich voordoen als groepen van eensgezinde intellectuelen pakken schaamteloos uit met een eigen wetgeving – 'verklaringen' – waarin zij op de keper beschouwd stellen dat zij niet langer de wet erkennen maar enkel de zelf gebrouwde eigen regels, zo bijvoorbeeld inzake de huwelijksmoraal. Mensen hebben weliswaar het recht om voor zichzelf te beslissen dat zij niet met iemand van het zelfde geslacht willen samenleven maar zij hebben niet het recht om deze eigen keuze ook aan anderen op te leggen als de wet deze keuze vrij laat; zij hebben het recht om elk voor zichzelf te geloven dat ongeacht welke, soms duizenden jaren oude geschriften het woord van god zijn maar zij hebben niet het recht om anderen ertoe te dwingen hetzelfde geloof te belijden waar staat en kerk

gescheiden zijn. Maar aan anderen hun eigen willetje opleggen is wat zij doen middels hun doodseskaders (momenteel in Ierland) én middels hun verklaringen (sinds een viertal jaren in de V.S. en nu ook in Europa) waarmee zij niets minder doen dan de democratische wereldgemeenschap uitdagen. Zij verschillen in dat opzicht helemaal niet van de sekten (over welke men moet zeggen dat zij zich meestal nog gedeisd houden) of van de Islamitische Staat; zij promoten een heuse terugkeer van onze cultuur – niet naar de dictatoriale middeleeuwen maar nog veel verder terug in de tijd, naar de barbarij, de totale willekeur, het recht van de sterkste, de arbitraire regels van een handvol potentaten, afgedwongen met marteling en moord.[113]

10. Het einde van de liefde

In 1948 schreef de Schot Eric Arthur Blair – alias George Orwell – de succesrijke dystopische roman, getiteld: *1984*. Samen met zijn *Animal Farm* is dit werk een aanklacht tegen het totalitarisme dat door velen geïdentificeerd wordt met het Stalinisme uit die tijd – Stalin regeerde van 1922 tot 1952 – maar dat volgens vele anderen evengoed slaat op elke andere totalitaire staat, van het nazisme en het Britse imperialisme tot het kapitalisme in het algemeen – Blairs vader diende het Britse imperium in de toenmalige Indische kolonie maar hijzelf keerde zich tegen die uitbuiting en werd geëngageerd journalist, marxist en socialist. De roman 1984 toont hoe de totalitaire staat, verbeeld door *big brother*, haar macht put uit het corrumperen van de meest intieme relatie tussen (twee) mensen: hij dwingt hen ertoe elkaar te verraden en doet dat middels gruwelijke martelpraktijken. De totalitaire staat onderwerpt de burgers door hen te controleren en hen aldus van hun privacy te beroven en van zichzelf, van hun eigen wil: zij worden herleid tot gehoorzame werktuigen van het regime. In feite wordt de mens beroofd van zijn geheimen precies omdat het die geheimen zijn waarop machthebbers nooit vat kunnen krijgen en het geheim bij

113 Tekst d.d. 8 maart 2019.

uitstek is de liefde in de intiemste relatie tussen (twee) mensen. De instelling van het huwelijk is in wezen een poging om dit geheim te vernietigen door het te schenden want het huwelijk maakt de liefde openbaar zodat zij niet langer door het geheim geborgen wordt. Het koppel staat na het huwelijk te kijk voor iedereen en werd herleid tot nog slechts een werktuig van de staat die de beide participanten in de echt geslagen heeft.

Tot voor kort ontsnapten het merendeel van de holebi's aan deze staatscontrole en waren zij in feite de enigen die nog konden blijven beschikken over het geheim van hun liefde en zo waren zij ook de enigen die nog in staat waren tot liefde in de betekenis van de meest intieme relatie tussen twee mensen, geborgen door het grootst denkbare schild: het geheim. De tentakels van de macht konden niet tot in hun intimiteit reiken en homo's bleven derhalve gespaard van de wurggreep van de macht en behielden als enigen de mogelijkheid om zich te onttrekken aan de identiteitsroof die alle 'normale' burgers treft wanneer zij tot het huwelijk gedwongen worden, waarbij zij hun geheim aan de staat prijsgeven, wat inhoudt dat zij de intimiteit en dus ook het diepste wezen van hun liefdesband mét het prijsgeven van deze allersterkste bescherming teniet doen . Holebi's behielden aldus hun eigen 'ik' – hun privacy en hun vrijheid – wat verklaart waarom deze groep altijd zo goed vertegenwoordigd is geweest in de middens van kunstenaars en intellectuelen want creativiteit zonder vrijheid is ondenkbaar.

Wanneer vandaag het totalitarisme, nu in de gedaante van het kapitalisme, als nooit voordien om zich heen grijpt, blijkt men blind te blijven voor de ware toedracht van bijvoorbeeld de instelling van het homohuwelijk, dat helemaal niet bedoeld is als een tegemoetkoming aan een of andere nood aan gelijkberechtiging bij de homo's, zoals men het graag voorstelt, maar veeleer als een poging om de nog resterende vrijheden aan banden te leggen middels de verregaande controle die zich uit als een huwelijksplicht verkapt als huwelijkstoelating, waarbij men in feite uit de kast gejaagd wordt: de liefde wordt beroofd van haar heimelijk karakter dat in wezen haar meest efficiënte bescherming is en met het prijsgeven van haar geheim, houdt zij op als liefde te bestaan: zij bestaat niet

langer vanuit zichzelf maar in het beste geval als een door de staat gedefinieerde en gecontroleerde relatie met verplichtingen voor de participanten, alsof zij zich helemaal niet onderscheidde van alle andere relatievormen die in wezen economisch van aard zijn.

Het verdwijnen van de liefde zal definitief zijn ofwel zal zij zich ontwikkelen in de marge van de hedendaagse totalitaire maatschappijen: om te kunnen voortbestaan zal de liefde het leven zelf van haar participanten eisen als enige geldige borgsom – in een totalitaire wereld is dat een onontkoombare consequentie. Zoals de held eerst moet sneuvelen en derhalve eerst dood moet zijn om als held te kunnen bestaan, zo ook zal voortaan de liefde bestaan. Zij die haar niet erkennen, zullen beweren dat de liefde niet langer bestaat maar zij die haar genegen zijn, zullen terecht volhouden dat zij blijft voortduren in een andere wereld.[114]

114 Tekst d.d. 11 maart 2019.

Graden van zijn – over hedendaags vampirisme

To be or not to be, that's the question. Edoch, zij die geloven dat hiermee alles gezegd is, slaan de bal flink mis want het gaat hier om een tautologie, een uitspraak die altijd waar is en die derhalve helemaal niets zegt. Bedoelt men met die dooddoener dat men niet tegelijk kan bestaan en niet bestaan, dan gaat men er alsnog vanuit dat men slechts voor de volle honderd percent kan bestaan ofwel helemaal niet maar die essentialistische opvatting is vandaag achterhaald: het is weliswaar correct dat doden niet weer tot leven gewekt kunnen worden maar dat neemt niet weg dat men kan spreken van een continuüm als het gaat om het al dan niet bestaan en dit ziet men allang weerspiegeld in de wetgeving omtrent abortus. Maar ook anderszins kan de continuümtheorie best van tel zijn in een wereld waarin men gelijkgeschakeld wordt met zijn bezit.

In feite gaat het dan over macht, over het gewicht van iemands zijn, over wat men in de pap te brokken heeft, over het al dan niet erkend worden, over meetellen en over hebben: het volstaat niet meer te zijn; het levend wezen dat mens heet, werd herleid tot amper de kruier van een welbepaald burgerschap, een eigenaarschap of een bankrekening, een titel, een vakmanschap, een politieke en economische betekenis, een gewicht in de weegschaal die aangeeft hoe ernstig iemand mag of moet genomen worden. Lichtgewichten worden alom geschrapt en ingezet als slaven zonder stem; zwaargewichten lopen in de kijker en vreten de aandacht op van tientallen, honderden, miljoenen en soms miljarden mensen. Het is een handeltje waarover het laatste woord nog lang niet gezegd is maar het lijkt er wel heel sterk op dat mensen, of alvast bepaalde wezens die de mens als kruier hebben, zich voeden met aandacht zoals de kruier zelf zich voedt met brood.

Slaat men in de ochtend de kranten open – of de tablets – dan wordt men tot vervelens toe met almaar dezelfde figuren gecon-

fronteerd: een of andere koning of prins, een politicus, een mediageile professor, een paus, een miljardair – noem maar op. Sommigen van hen beweren het allerminst prettig te vinden om dagelijks nieuwsjagers van zich af te moeten schudden maar anderen komen er dan weer voor uit dat zij hun bestaan te danken hebben aan de massale aandacht van de wereld: zij leven van andermans aandacht... maar dan wel zoals vampieren leven van andermans bloed.

En dat betekent dat zij zonder die aandacht gedoemd zijn om binnen de kortste keren te sterven, precies zoals vampieren voorgoed vergaan als zij niet op tijd en stond hun tanden in de kelen der levenden kunnen planten.

Verandert men echter van perspectief, wat hier betekent dat men de zaak nu eens niet bekijkt vanuit de positie van wie de aandacht trekken maar vanuit deze van wie aandacht geven, dan rijst onmiddellijk de vraag waarom men eigenlijk aandacht schenkt aan welbepaalde zaken of figuren en voor het antwoord op die vraag kan men best te rade gaan bij de waarnemingspsychologie. Mensen schenken aandacht aan figuren die op de een of andere manier opvallen, bewegen of die, kortom, als een bedreiging overkomen: iets of iemand trekt de aandacht wanneer die zaak of die persoon in het gezichtsveld treedt als een gevaar; de meest levensbedreigende figuren zijn de grootste aandachtstrekkers.

Terecht trekken vooral en uitgerekend die dingen en die mensen die een gevaar vormen voor ons ook onze aandacht; wat niet problematisch is, verschijnt nauwlijks of helemaal niet in ons bewustzijn en doet het dat wel, dan verdwijnt het er algauw weer uit, het wordt onzichtbaar. Maar opnieuw is dit een medaille met twee zijden: de aandachtstrekkers zelf staan ons in feite naar het leven, precies zoals vampieren dat doen. En een voor de hand liggend voorbeeld van het feit dat aandachtstrekkers niet onschuldig zijn, is de reclame.

De realiteit van de reclame leert ons dat zij niet vrijblijvend onze aandacht trekt; dat zaken die onze aandacht trekken, niet onschuldig zijn: hebben wij onvoldoende weerstand tegen de reclame dan

worden wij erdoor verleid – met name om te kopen: vaker gaat de aandachtstrekker er ten langen leste met ons geld vandoor en geld is energie want het wordt pas verworven door noeste inspanningen – geld is... bloed. Vandaar is het een waarheid als een koe dat aandachtstrekkers in wezen vampieren zijn.

Reclame is de aandachtstrekker bij uitstek maar ook propaganda is dat, het is een vorm van verborgen reclame die wij immers gemakkelijk verwarren met informatie. En het belang van de bronvermelding bij het verstrekken van informatie, waarschuwt ons andermaal voor het feit dat zogenaamde objectieve informatie een al te mooi sprookje is: wie iets vertelt, doet dat met een zekere bedoeling, met in het achterhoofd een zeker belang en hij beïnvloedt diegenen aan wie hij het vertelt, hij manipuleert, hij liegt, alleen al doordat bij het verstrekken van informatie, zekere zaken gezegd worden en andere weer niet.

Reclame, propaganda, informatie: uitgerekend die zaken die wij voor onze oriëntatie en voor onze handhaving in de wereld nodig hebben, verkappen vaker dan wij dat vermoeden precies het omgekeerde van datgene wat wij met hen voor hadden: in plaats van ons ten dienste te staan, zien zij ons eigenlijk als prooien aan wie zij zich voordoen zoals de wolf in het beroemde sprookje van de gebroeders Grimm: *De wolf en de zeven geitjes.* Achter het decor van reclame, propaganda en informatie maar ook achter de façade van mode, stijl, kunst én... leerrijke sprookjes, verbergen zich steeds vaker manipulatoren die het erop gemunt hebben onze ideeën en derhalve ons gedrag – en bij uitstek ons koopgedrag – te sturen volgens hun eigenste voordeel en ten koste van ons bloed.[115] [116]

115Voor een beschouwing over vampirisme, zie:
https://www.bloggen.be/omskvtdw/archief.php?ID=2746284 en
http://blogimages.bloggen.be/tisallemaiet/attach/226442.pdf
116 Tekst d.d. 18 maart 2019.

Het narrenschip

Een bedenking n.a.v. de verkiezingen in België in mei 2019

1. De democratie

In het jaar 427 voor Christus werd in Athene de wijsgeer Plato geboren die in zijn *Politeia* de verschillende staatsvormen bespreekt en als de democratie aan de beurt is, vergelijkt hij deze met een narrenschip. Hij vraagt zijn publiek zich in te beelden dat zij zich op een schip bevinden waarvan de stuurlui weliswaar charmante, welbespraakte of opvallende figuren zijn maar zij weten helemaal niets af van de stuurmanskunst; zij worden door de meerderheid van de opvarenden aangeduid om het schip te besturen maar dan omwille van eigenschappen die met zeevaartaangelegenheden niets te maken hebben. Tegelijk krijgen bekwame stuurlui zelfs geen kans om aan het roer te gaan staan omdat zij bij de meerderheid niet in de smaak vallen: zij worden prompt als nietsnutten aan de kant geschoven. Plato zegt vervolgens dat men de (democratisch verkozen) politici van dat ogenblik gerust mag vergelijken met de matrozen van dit narrenschip en dat in een democratie de bekwame stuurlui verplicht aan wal moeten blijven toezien hoe het dat narrenschip vergaat.[117]

2. Het tijdperk van het sadisme

In het in 1997 verschenen werk *Das Böse oder Das Drama der Freiheit* verhaalt de Duitse wijsgeer Rüdiger Safranski[118] over het

117 Zie: Plato, *De staat*, VI, 478-488.

118 Rüdiger Safranski, *Das Böse oder Das Drama der Freiheit*, Carl Hanser Verlag, München, Wenen. Nederlandse vertaling van Mark

kwaad dat onvermijdelijk want als prijs van de vrijheid in de wereld kwam. De poging tot een terugkeer naar de (eerlijk geachte) natuur die de (als hypocriet bestempelde) cultuur achter zich meent te kunnen laten, werd aangedreven door een streven naar het vermeerderen van de lust. Edoch, de lustmaximalisatie is een in wezen mateloos streven en waar dit zijn grenzen bereikt, tracht het zichzelf alsnog te overtreffen door aan de eigen lust het leed toe te voegen dat men aan derden berokkent. *La maladie du voisin reconforte, même guérit*, maar het leed van de buur maakt niet alleen gezond: het zorgt omzeggens voor een overmaat aan gezondheid in die zin dat het lust verschaft. In zijn bespreking van Markies de Sade, schrijft Safranski: "De lust is tiranniek. Hij wil geen genoegen schenken, maar zichzelf een genoegen verschaffen. En hij kan dat genoegen intensiveren door de ander kwaad te doen, door hem pijn te laten lijden."[119] De kwellingen waaraan men de ander onderwerpt, veroorzaken een heel bijzondere kitteling van de lust en inzake de lust is mateloosheid een principe: "Alles is goed als het maar mateloos is".[120] De wellust van het moorden wordt opgedreven door de moord te herhalen in de massamoord. Maar dat delirium, aldus de Sade, slaat uiteindelijk om in monotonie en daarom wil de lust een (tegenstribbelend) publiek, ontheiliging en schandaal.

Het kwaad is een mogelijkheid van de vrijheid en de politieke beweging van het liberalisme lijkt derhalve bijna gedoemd om, ook daar waar het niet ontspoort in het libertinisme, tot het kwaad te verworden. Het principe van de concurrentie is in wezen sadistisch omdat in de roes van het winnen, het genot dat voortkomt uit de nederlaag van de verliezer, niet te versmaden blijkt: de winnaar beklimt het podium en kijkt neer op de verliezer; hij verwerft in één klap allerlei voorrechten en het gelijkheidsbeginsel wordt als vanzelfsprekend opgeschort; het bedrieglijke gezegde dat niet de overwinning maar de deelname belangrijk is, is de enig resterende troostprijs voor de loser van wie men het normaal vindt dat hij de

Wildschut: Het kwaad, Atlas en Olympus, Amstel Uitgevers BV, 1998.
119 R. Safranski, *Het kwaad*, Olympus, 2011, p. 164.
120 Ibidem, pag. 165.

facto ook heel wat rechten kwijtspeelt: in economische termen staat winst gelijk met geld en geld zijn rechten omdat rechten zijn verworden tot marktproducten die immers gekocht en verkocht worden.

Waar open VLD-voorzitster Rutten voor de sterkeren – zij die een job hebben – belastingvoordeel vraagt en zij tegelijk de zwakkeren – de werklozen – ook nog van hun recht op een vervangingsinkomen wil beroven[121], toont zij het feitelijke sadisme dat zich in het hedendaagse liberalisme verschuilt: de eigen lust – de winst – heeft niet langer genoeg aan zichzelf: zij wil zich intensiveren middels het berokkenen van leed aan derden. Dit is de wansmakelijke perversie van een vrijheidsideologie die zichzelf heeft uitgehold; zij kan zich spiegelen aan het lelijke Amerika van Trump met aan de ene kant het leugenachtige vrijheidsbeeld dat staat voor de universele verwelkoming van alle mensen – want aan de andere kant de muur die de slavernij in stand houdt door illegale en derhalve rechtenloze arbeid voort te brengen welke de autochtone bevolking haar rijkdom garandeert.

3. Het tijdperk van de leugen

Hoe speelt men het klaar om in een democratie die zich beroept op de open debatcultuur, het positief-wetenschappelijk karakter van haar stellingen en een zogeheten algehele transparantie, de waarheid weg te moffelen en de meest belachelijke en gemene leugens te doen zegevieren? En laten we eerst het geheugen opfrissen inzake slechts één van de meest recente gebeurtenissen teneinde alle verdenking weg te nemen dat wat hier gezegd werd overdreven zou zijn.

Op 2 oktober van vorig jaar verdween journalist Jamal Khashoggi. Hij was de ambassade van Saoedi-Arabië in Istanboel naar binnen gegaan om papieren in orde te maken voor een huwelijk terwijl

121 Zie: *https://www.hln.be/nieuws/binnenland/de-ideale-samenleving-volgens-open-vld-minder-overheid-en-minder-belastingen~a39fb32f/*

zijn toekomstige vrouw hem buiten opwachtte. De man kwam nooit terug. Speurders vonden bewijzen dat hij gefolterd en vermoord was, dat zijn lijk in stukken werd gesneden en zo de plek naar buiten werd gesmokkeld. Ook werden bewijzen gevonden dat dit het werk was van de Saoedische regering. Maar wat had de journalist dan wel mispeuterd? De man had kritiek op de islam en in het jaar dat hij werd omgebracht, stichtte hij de politieke partij *Democratie voor Saoedi-Arabië*. Ook was hij de enige van niet koninklijken bloede die weet had van de band tussen de koning van Saoedi-Arabië en al-Qaeda voor de terreuraanslagen van 11 september 2001. Trump reageerde op de moord op deze vrijheidsstrijder door te stellen dat de economische relaties met de Saoedi's voorrang hebben op het achterhalen van de waarheid die niet gekend zou zijn – terwijl dat laatste werd tegengesproken door het hoofd van de CIA: Trump loog en dat werd ook bevestigd door het op 7 februari 2019 uitgebrachte rapport van een onderzoek van de VN naar de moord... die gepland bleek en uitgevoerd door regeringspersoneel van Saoedi-Arabië. Deze maand (april 2019) werd bekendgemaakt dat de vier kinderen van de omgebrachte journalist een compensatie aanvaard hebben van de Saoedische regering, onder meer in de vorm van een villa in dat land en een maandelijkse uitkering.[122] De waarheid als koopwaar.

Formuleren we andermaal de vraag: hoe speelt men het klaar, in een parlementaire democratie, om de waarheid te verduisteren en de leugen te doen zegevieren? En het antwoord blijkt uit het onderzoek van een vernuftig mechanisme in het systeem zelf van de besluitvorming, een machinatie welke garandeert dat zelfs de meest overtuigende argumentatie aan de kant kan geschoven worden zonder dat ook maar sprake zou kunnen zijn van enige tegenstand. De truc bestaat er in wezen in dat uitspraken, bij de verwerking ervan in de democratische machine, van hun betekenis worden ontdaan: ze zijn niet langer waar of onwaar maar ze krijgen een zeker gewicht, meer bepaald krijgen ze een getal opgeplakt: hun inhoud verdwijnt en maakt plaats voor wat nog overschiet van een ding eenmaal het van zijn inhoud werd ontdaan, en dat is zijn

122 https://nl.wikipedia.org/wiki/Jamal_Khashoggi

marktprijs. Op de markt is een ding net zoveel waard als men bereid is ervoor te betalen en dat geldt ook voor de waarheidswaarde van een ding: een waarheid die niet rendeert, is voortaan een leugen en een leugen die zaad in het bakje brengt, wordt tot waarheid uitgeroepen. Deze verdraaiing van de werkelijkheid gaat zo ver dat zij ook de nieuwsfeiten aantast en wel tot in het absurde. Niet alleen verhindert het kapitalistische Amerika dat er nog gesproken of geschreven wordt over de moord op Khashoggi; het nieuws wordt gevuld met wat er gebeurt of te gebeuren staat in televisiefeuilletons zoals *Thuis*: feiten en fantastische verzinsels worden door elkaar gehaspeld en zo ook echte mensen en de rollen die gespeeld worden door acteurs. Fictieve verzinsels worden in de media als nieuwsfeiten medegedeeld.

Maar hoe speelt men het dan klaar *in het parlement* om de leugen te laten triomferen over de waarheid? In het parlement met haar open debatcultuur, worden eerst argumenten te berde gebracht, argumenten met betrekking tot de inhoud van de naar voor gebrachte stellingen. Dan volgt een discussie over de inhoud van die stellingen. Edoch, de kat komt op de koord wanneer er tenslotte handel wordt gedreven in de argumenten zelf, wat hier op neer komt dat de ene moet zwijgen voor de andere: men doet aan elkaar bepaalde toegevingen in ruil voor andere toegevingen, in die zin dat de ene partij belooft om de andere bepaalde zaken niet te zullen aanrekenen als die andere partij op haar beurt belooft om de eerste bepaalde zaken niet te zullen aanrekenen. En dat is op de keper beschouwd verkapte chantage omdat het vertaalbaar is in deze zin: "Als jullie ons feit X aanrekenen dan zullen we met feit Y tegen jullie op de proppen komen". Als er tenslotte gestemd wordt waarbij de argumenten zich transformeren in loutere hoeveelheden of dus getallen, geschiedt er een kwantificering van kwaliteiten – lees: de dingen worden van hun inhoud ontdaan – en speelt de inhoud al helemaal niet meer mee: niet de stellingen die krachtens zekere argumenten ook waar bleken, winnen maar wel deze die de meeste stemmen achter zich verzamelden, en dus deze welke men voor waar wil doen doorgaan – met andere woorden leugens.

4. De ochlocratie

De verworden monarchie is de tirannie; de aristocratie kan afglijden naar de oligarchie en de gedegenereerde democratie is de ochlocratie. In het laatst genoemde geval is het gepeupel aan de macht ingevolge doorgedreven populisme: politici kiezen dan de kant van het volk – uiteraard in de negatieve betekenis: het volk als 'asociale bende'. Zo bijvoorbeeld kan de partij van de Catalaanse Carles Puigdemont populistisch heten omdat de streek rond Barcelona – een van de meest welvarende ter wereld – met de nagestreefde onafhankelijkheid de solidariteit met de armere Spaanse regio's poogt te ontvluchten. De Nederlandse PVV van Geert Wilders en het Belgische Vlaams Belang zijn in hetzelfde bedje ziek waar zij teren op xenofobie voortkomend uit egoïsme gekoppeld aan megalomanie. In Frankrijk gaat de partij van Marine Le Pen dezelfde richting uit, in Italië wil het rijke Noorden met de *Lega Nord* van Matteo Salvini niet langer delen met de armere zuiderse streken; in Duitsland teren de populisten van de AfD (*Alternative für Deutschland*) op de kortzichtige verzuchtingen van dat segment van de bevolking dat schaamteloos het eigenbelang nastreeft terwijl het precies daardoor zichzelf de das omdoet. Kennelijk daartoe aangespoord door de wrede aanslag uitgelokt en gepleegd door extreem rechts, gaat ook Denemarken verder de populistische toer op. In de verwesterde landen van het Oostblok, met als koplopers Polen en Hongarije, wakkeren populisten het nationalisme aan terwijl ze het eigen volk uitbuiten met dezelfde ijver die de dictators in Afrika aan de dag leggen en in Noord-Amerika maakt de populist Trump de V.S. voor de ogen van de ganse geciviliseerde wereld te schande met onder meer een ver doorgedreven vreemdelingenhaat gekoppeld aan feitelijke neokolonialistische uitbuiting.

Maar niet de aanslagen hebben de verrechtsing in de hand gewerkt, aanslagen zijn er immers altijd geweest: het op zichzelf terugplooien van de samenleving is een verraad aan de beloften gedaan door de Verenigde Naties ter bekrachtiging van de solidariteit

onder alle wereldburgers na de tragedie van de holocaust. Extreem rechts betekent derhalve de terugkeer van Adolf Hitler of van alles waarvoor deze waanzinnige volksmenner staat: de zelfverheerlijking die belachelijk ware indien zij niet resulteerde in de meedogenloze genocide; de stompzinnige logica van ongeletterden die menen dat zij 'de natuur' een handje moeten toesteken inzake het laten zegevieren van het zogenaamde 'recht van de sterkste' en de barbaarse vernietiging van alle kunst en cultuur.

Maar er is nog een ander aspect aan de ochlocratie dat tevens de tirannie en de oligarchie kentekent maar, veel meer nog dan dat kenmerkt het ook de zogenaamd gezonde staatsvormen: de monarchie, de aristocratie en de democratie. Het gaat om een intrinsiek kenmerk van de wereldse rijken ongeacht hun aard en om hiervan enig begrip te kunnen krijgen, moet eerst verwezen worden naar het feit dat staatsstructuren als zodanig maar bijvoorbeeld ook kerken, beschouwd kunnen worden als instituten die individuen van een deel van hun denkarbeid *ontlasten* – of moet men veeleer zeggen dat zij ons van ons denken en van ons bewustzijn *beroven*?

Een vruchtbare toegang tot de problematiek in kwestie verschaft ons de parabel van de grootinquisiteur en wel dat gedeelte van het verhaal dat handelt over het probleem dat wordt uitgelokt door het voorstel van de duivel aan Christus om stenen in brood te veranderen teneinde de honger uit de wereld te helpen – een voorstel dat door Christus afgewezen wordt met de befaamde woorden: "De mens leeft niet van brood alleen". Dostojevski laat de grootinquisiteur zeggen dat Christus de mens veel te hoog ingeschat heeft omdat hij niet in staat zou zijn om voor zijn eigen zielenheil te zorgen: de kerk doet dat in zijn plaats... in ruil voor zijn vrijheid. Het instituut van de kerk denkt en beslist eigenlijk in de plaats van elke gelovige in ruil voor zijn blinde gehoorzaamheid precies zoals de wetenschap en de techniek denken in de plaats van alle enkelingen die daar dan de vruchten van plukken. Zoals alle enkelingen de door wetenschap en techniek uitgevonden instrumenten benutten en de voorgeschreven pillen slikken, zo volgen de gelovigen de religieuze geboden en nuttigen zij de geconsacreerde hostie. De mens die zich op de kerk verlaat, geeft dan eigenlijk de

vrijheid die hij van zijn Schepper ontving, uit handen aan een autoriteit die in ruil daarvoor zorg belooft te zullen dragen voor zijn ziel. Edoch, de tragedie van dit handeltje ligt hierin dat mét de vrijheid onoverkomelijk het daaraan inherente bewustzijn en het menszijn zelf overboord gaan: gehoorzame wezens die zich aan de regels houden in ruil voor hun zielenheil, handelen niet in vrijheid en kunnen derhalve nooit dat heil bereiken waarvoor mensen voorbestemd zijn – wat uiteraard zonde is in de eigenlijke betekenis van het woord omdat mensen daar worden herleid tot geprogrammeerde subjecten, tot vee.

Het communisme geldt als voorbeeld bij uitstek van een regime dat de menselijke vrijheid miskent en fnuikt en dat derhalve rampzalig is voor de mens als zodanig – vandaar ook de niet aflatende strijd van de kerk tegen deze staatsvorm. Maar zoals reeds aangestipt met betrekking tot het verhaal van de grootinquisiteur, doet – althans volgens Dostojevski – de kerk zelf eigenlijk niets anders. Staten, kerken, instituten en nog allerlei andere structuren ontlasten ons van een deel van onszelf omdat zij taken van ons overnemen met de bedoeling aldus aan onze persoonlijke vrijheid meer armslag te kunnen geven maar steeds vaker blijkt dit tegendoelmatig te werken: dat deze structuren ons *ontlasten* van bepaalde taken, betekent tegelijk dat ze ons van deze taken *beroven* en dit laatste perspectief is heel terecht waar men moet erkennen dat de mens *is* wat hij *doet*. Het delegeren van zijn werk en van zijn beslissingsmacht aan derden resulteert hoe dan ook in zelfverlies en het drama van de hele zaak bestaat hierin dat het slachtoffer van deze contraproductieve gang van zaken zich hiervan niet alleen onbewust blijft maar dat hij bovendien in de illusie verkeert van het tegendeel: prompt gelooft hij gebruik te maken van zijn vrijheid en denkt hij macht over anderen uit te oefenen. Het is de paradox van de machtsuitoefening dat men zijn macht verliest door anderen met de eigen taken op te zadelen – en hetzelfde kan gezegd worden over de vrijheid (men verliest ze door er gebruik van te maken – vrijheid is immers keuzevrijheid en wie kiest, beperkt zichzelf), over de rijkdom, het geld, de tijd en het leven als zodanig. Staten, kerken, instituten en nog andere sociale koepels en

structuren weten mensen ertoe te verleiden zich bij hen aan te sluiten door aan hen hulp te beloven terwijl zij hen in feite al helpende afhankelijk of dus hulpeloos maken. Het is de list van elke politicus dat hij zich aan het volk weet op te dringen als de helper bij uitstek terwijl hij het volk er uiteindelijk toe brengt dat het hem onderhoudt. Deze manier van werken bestaat principieel in alle staatsvormen maar in de ochlocratie die immers uit het populisme voortkomt, doen politici in feite niets anders dan dit omdat zij zich principieel bereid verklaren om de wil van het volk te volbrengen – ongeacht wat die wil inhoudt.

Nog erger dan de contraproductiviteit van dit gebeuren is het feit dat via het delegeren van denk- en doewerk aan staatsstructuren, kerken en andere instellingen in feite het leven zelf geautomatiseerd wordt: de lasten – het werk – en het bestuur – het denkwerk – worden overgeheveld naar volstrekt onbewuste mechanismen, machinaties die weliswaar werkzaam zijn doch die niet weten wat ze doen en die zelfs niet weten dàt ze iets doen omdat ze in feite niet handelen. De idee dat aldus de menselijke vrijheid groter wordt, is dan een kostelijke illusie die een heel andere realiteit verkapt, namelijk de transformatie van het bewuste handelen naar het passief behandeld worden, de overgang van het kunnen en het kennen naar de stilstand, de onwetendheid en de gevoelloosheid die onder de mom van de beloofde rust, het gemak, de pijnloosheid en het genot, niets anders dan de dood in het leven naar binnen loodsen. En zoals mensen aan sport beginnen te doen op het ogenblik dat zij gaan beseffen dat het vermeende gemak en het vermijden van zweet het leven zelf uit hun lichaam wegneemt, zo ook gaan zij beseffen dat het overlaten van het bestuur over hun leven aan politici in feite uitdraait op het verlies van de eigen geest, de eigen wil en de eigen toekomst. Andermaal: dit gevaar dreigt in ongeacht welke staatsvorm maar in de ochlocratie is de vernietigende werking ervan gegarandeerd.

5. De verloren dimensie

Zoals de twintigste eeuw heden berucht is voor de wereldwijde explosie van het geweld dat daarin heeft plaatsgehad, zo staat het nu al vast dat het begin van de eenentwintigste eeuw in het Westen de geschiedenis zal ingaan als een tijdspanne van uit de welstand voortgekomen vadsigheid, onwetendheid, anti-menselijkheid en egoïsme.

Het is een algemeen bekend gegeven dat de menselijke capaciteiten pas uitputtend aangesproken worden in tijden van nood, met andere woorden: waar de noodzaak tot handelen ontbreekt, neigt men ertoe om op zijn lauweren te rusten. Het duizenden jaren oude gezegde, stammend uit de tijd van Herakleitos of uit nog vroegere eeuwen, namelijk *dat de oorlog de vader is van alle dingen*, verwijst heel waarschijnlijk naar deze grote waarheid.

De mens heeft altijd heel wat mogelijkheden gehad maar die werden niet altijd benut omdat het inspanningen kost om die ook te realiseren terwijl al te vaak blijkt dat pas de noodzaak ons tot inspanningen kan bewegen. Edoch, waar bijvoorbeeld een tijdperk van grote welstand bewerkt dat die inspanningen achterwege blijven, blijven ook onze mogelijkheden onbenut en op de keper beschouwd betekent dit niets anders dan dat wij dan ons mens-zijn niet ten volle realiseren. Soms is de vadsigheid zo overheersend dat een algehele verdierlijking optreedt: men wordt blasé, wat wil zeggen dat men ingevolge overprikkeling (van de lusten) ongevoelig wordt voor verder genot; de ijver maakt plaats voor luiheid; de slaap vervangt de waakzaamheid en de deur staat open voor rovers: de mens dreigt zijn mens-zijn te verliezen.

Maar deze regel geldt niet alleen met betrekking tot onze fysieke en intellectuele capaciteiten: ook de voor de mens zo kentekenende morele dimensie deelt in de klappen waar niet een of andere noodzaak ons tot meer bezonnenheid inzake de omgang met onze naaste dwingt. Van een moreel tekort getuigt in feite reeds *de noodzaak van een noodzaak* tot ontwikkeling. Immers, indien wij

moreel beter waren dan wij heden zijn, dan zouden wij misschien uit eigen beweging overgaan tot de ontwikkeling van al onze menselijke mogelijkheden; wij zouden bijvoorbeeld niet wachten om stookolie te vervangen door windenergie tot de dag dat het uitgeput raken van de oliereserves ons daartoe dwingt.

Oog in oog met de vrijwel volstrekte onverschilligheid waarop het verraad aan de door de Verenigde Naties ondertekende Universele Verklaring van de Rechten van de Mens in deze tijd onthaald wordt, kan men moeilijk anders dan de toekomst van de humaniteit met pessimisme tegemoet te zien. Waar na de holocaust ten tijde van de Tweede Wereldoorlog een solidariteitsverdrag gesloten werd onder alle mensen, blijkt men zich in deze tijden helemaal niet te storen aan het feit dat dit hoogdravende gebaar gewoon een groteske leugen is gebleken. Men kan de hypocrisie terzake uiteraard niet langer met *plaatsvervangende* schaamte ondergaan omdat men zelf tot de mensensoort behoort en waar alsnog schaamte bestaat, blijkt deze niet eens door schuld begeleid te worden – getuige de hoger genoemde onverschilligheid.

Maar de zorg om anderen is niet alleen belangrijk voor die anderen: zoals de arbeid niet alleen goed is voor de economische productie maar ook voor de arbeider zelf omdat hij in zijn werk zichzelf realiseert of ontwikkelt – zoals trouwens bij uitstek blijkt in de sport die immers een arbeid is welke geen ander doel dient dan de ontwikkeling van de sporter – zo ook is de zorg voor anderen ook goed voor de zorgdragenden. Immers, door zorg te dragen voor anderen, boort men in zichzelf een dimensie van het menszijn aan die anders gedoemd zou zijn om in de duisternissen en de diepten van de ziel volledig weg te kwijnen. Bij het opvoeden van kinderen herbeleeft men zijn eigen kindertijd doordat men zich met zijn kinderen identificeert maar, meer nog dan dat, gaat men aldus in de ziel van zijn kinderen over: de opvoeding brengt de kinderen weliswaar groot maar zorgt er tegelijk voor dat de ouders zich in hun kroost transplanteren. In de zorg voor de stervenden troost men de stervenden maar tegelijk ontmoet men aldus het eigen menselijke lot, men anticipeert erop en men leert ermee omgaan. Er bestaat geen betere manier om de eigen kennis in vraag te

stellen, op punt te stellen en bij te stellen dan door deze kennis te onderwijzen aan anderen. En in het algemeen bestaat er geen betere zelfhulp dan via de hulp aan anderen: de verantwoordelijkheid voor de medemens is onze verantwoordelijkheid, ze is *voor* de ander maar ze is ook *van* ons omdat ook ons bestaan er is *voor* de ander en tegelijk *van* ons – de twee zijn immers onscheidbaar omdat wij pas over ons bestaan beschikken in de mate dat wij er voor anderen zijn.

Waar de mensheid als zodanig verantwoordelijkheid opneemt voor zichzelf, kan zij dat nooit anders doen dan in de overeenkomst krachtens dewelke elke enkeling zich ertoe verbindt om voor zijn naaste zorg te dragen. Dat is geschied in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, afgelegd nadat de mensheid oog in oog stond met een van de grootste verschrikkingen uit de geschiedenis – de shoa. Zes miljoen burgers werden toen welbewust door hun eigen regering vermoord en wel op een industriële wijze en dus op dezelfde manier waarop men in fabrieken koekjes bakt, auto's monteert of vuilnis sorteert. Een volledig uit haar lood geslagen mensheid beloofde toen plechtig aan zichzelf dat zij dit nooit meer zou laten gebeuren: nooit meer zou een mens zijn broeder in de steek laten; nooit zou hij nog door zijn broeder in de steek gelaten worden. Een gloednieuw tijdperk werd aangekondigd, de mensheid leek één geworden.

Maar kijk, er is oorlog, steden en hele landen in het Midden-Oosten en in Afrika worden platgebombardeerd, mensen sneuvelen bij tienduizenden, zij laten alles achter en slaan op de vlucht, in rubberen bootjes steken zij de zeeën over, zij verdrinken, enkelen geraken tot op het Europese continent waar zij asiel zoeken, moeders met kinderen en ook jongemannen – de ouderen zijn gebleven: "Gaan jullie maar!", zo spraken ze hun zegen uit over hun nakomelingen: "Wij redden het toch niet meer!" De gelegenheid doet zich aldus voor dat mensen hun beloftes waar kunnen maken; het westen krijgt de kans om gestalte te geven aan een eengemaakte mensheid; de mogelijkheid dient zich aan om die dimensie van het mens-zijn aan te spreken en tot bloei te laten komen die wellicht onze allerdiepste dimensie is en die kan bewerken dat wij ons ver-

heffen boven het loutere burgerschap naar het niveau van de humaniteit – wat een ervaring en wat een toekomst in het verschiet!

Moeders met op de arm kleine kinderen, wadend door rivieren, mager en ziek na maandenlange trektochten zoeken de open armen vanwege die Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, zo plechtig afgesloten, zo eensluidend, zo sonoor, zo gedragen na die wrede oorlog – de holocaust is ten langen leste niet vergeefs geweest!

Edoch open armen vinden zij niet: wat zij vinden zijn muren, in geen tijd opgetrokken, muren om hen die hulp zoeken af te weren. Laaghartige lieden hitsen elkaar op en zij schilderen hen die om hulp smeken af als vijanden, ja, als moordenaars; zij demoniseren de vluchtelingen teneinde aldus excuses te kunnen verzamelen om hen niet te moeten helpen. En de laaghartigen verenigen zich en zweren samen, zij richten politieke partijen op die zich voeden met mensen besmet met vreesachtigheid en ziek gemaakt met paranoïa en in geen tijd scandeert het ganse Europese continent – een van de welvarendste ter wereld, in de allerwelvarendste tijd ooit: "Ben ik soms mijn broeders hoeder?"[123]

6. Het bolletje en de kogel

Nog lang geen eeuw heeft het geduurd en de concentratiekampen zijn terug. In Europa. En wie concentratiekampen zegt, zegt nazisme. Hitler is terug. Zes miljoen mensen stierven tijdens de tweede wereldoorlog in Europese concentratiekampen en in datzelfde Europa zitten vandaag opnieuw uitgerekend zes miljoen mensen in nieuwe concentratiekampen. Het gaat om vluchtelingen uit Syrië, Irak, Congo en nog andere oorlogsgebieden. Op de vlucht naar Europa worden ze tegengehouden in Turkije. Europa geeft namelijk geld aan Turkije om die vluchtelingen daar ter plekke op te sluiten. Op die manier komen ze ons hier niet lastig vallen. Nota bene: niet alle Europeanen weigeren het om oorlogsvluchtelingen

123 Tekst d.d. 31 maart tot 13 april 2019.

op te vangen, alleen de rechtse en de rechts-extremistisch partijen willen dat. Maar die zijn vandaag nu eenmaal in de meerderheid. Dankzij de kiezer, de Europese en dus ook de Belgische kiezer. Wie in het stemhokje een bolletje zwart maakt naast de naam van een man of een vrouw die belooft te zullen ijveren voor het terugsturen van oorlogsvluchtelingen, is zonder meer medeplichig aan het opsluiten van mensen in onze gloednieuwe concentratiekampen. Nog een tip: de politici die deze misdaad tegen de mensheid begaan, herkent men hieraan dat zij de huidige migratiepolitiek waarbij Europa aan Turkije geld geeft om de vluchtelingen op te sluiten, "een succes" noemen. Medemisdadiger wordt men middels de propere kogel: het in te kleuren bolletje naast hun (partij)naam.[124] [125]

7. De onmacht van de meerderheid

Vernuftig, zo'n smartphone en wat dat ding niet allemaal kan, de alomtegenwoordigheid van god zelf werd werkelijkheid. God is mens geworden? De mens is god geworden! Maar niet alleen de technologie en de wetenschappen aangaande de materie zijn gesofisticeerd, ook de psychologie is dat en de sociologie en al die aanverwante vakken die het gemunt hebben op het bezit van onze ziel. Edoch, hoe welluidend de term 'wetenschappen' ook moge klinken, paradoxaal genoeg hinken zij gewis achterop in de wedloop met hun toepassingen en zo gebeurt het vaker dat medische theorieën van een elite niet kunnen bijbenen wat de ervaring aan jan met de pet reeds lang geleden leerde; de scheikundige uitleg over ontstekingsmechanismen komt pas ter sprake als de tondel-

124 Zie: https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2019/03/20/artsen-zonder-grenzen-over-3-jaar-eu-turkije-deal-vluchtelinge/ en: https://www.oneworld.nl/achtergrond/hoe-de-eu-deal-syrische-vluchtelingen-klem-zet-turkije/?gclid=CjwKCAjw-4_mBRBuEiwA5xnFIEwFc7yJh18r-gpuB3acb2M-DMYilrV20HZv6EvDGyV2r99tk1bXAhoCtOUQAvD_BwE

125 Tekst d.d. 27 april 2019.

doos al duizenden jaren in gebruik is en de criminologie moet in de leer gaan bij misdadigers die sowieso altijd een ruime voorsprong zullen behouden. De praktijk immers heeft wat de theoreticus moet missen: een directe drijfveer, een noodzaak, soms zelfs een verslaving, zoals dat het geval was bij de grote Russische romanschrijver Fjodor Dostojevski, die wel verplicht was om wereldliteratuur te produceren teneinde zijn gokverslaving in stand te kunnen houden.

Niet anders gaat het eraan toe op de hedendaagse markt die even bikkelhard is als de wetten van het gouden kalf dat de plaats inneemt van de religie zoals de giftige parasiet van het moederkoren de plek bezet van het voedzame graantje. En de feiten ter zake zijn schokkend zonder meer.

Wij weten dat een bijzonder groot deel van ons budget wordt besteed aan voedsel. Ooit was dit een simpele commerce, bestaande uit de elementen productie, producten, consumptie, consumenten, prijs-kwaliteitverhouding, concurrentie en nog enkele aanverwante en heel zichtbare zaken. Vandaag echter vormt de praktijk van het winkelen zelf een steeds belangrijker onderdeel van de hedendaagse markt. Onderzoekers hebben ongetwijfeld in de gaten gekregen dat bezoekers van magazijnen niet alleen komen om te kopen; zij begeren weliswaar de koopwaar maar zij zijn ook tuk op het kopen als zodanig; zij bezichtigen de geëtaleerde waren maar evenzeer weten zij dat zij op hun beurt bekeken worden, dat zij deel uitmaken van een etalage *in* de etalage en derhalve komen zij niet alleen om te kopen maar op de koop toe paraderen zij en slaan zij andere kopers gade in een gesofisticeerde vorm van concurrentie. Bijna dansen zij, er is alvast achtergrondmuziek, hun bewegingen moeten vloeiend zijn: oprapen, in het mandje leggen en doorgaan naar het volgende product en dan weer het refrein: oprapen, in het mandje leggen en doorgaan. Aarzelen is uit den boze, lange stilstanden worden niet geduld: "Kan ik u helpen?" – en dat betekent: "Niet slenteren maar kopen: schiet op!"

Een vriendin van mij werkte daar in dat magazijn met die vele roltrappen en in een hokje achteraan zat een man aan de schermpjes

van de bewakingscamera's, zo verklapte ze mij op een dag. De man hield het gedrag van de klanten in de gaten. Telkenmale als hij zag dat een klant op het punt stond om te kopen, stuurde hij haar op hem af om hem over de streep te trekken. En dat lukte altijd, zo vertelde ze mij maar er was meer.

Iedereen weet hoe mensen praten over magazijnen: "Daar is het tof winkelen", zo zeggen ze: "daar komen heel wat jonge mensen en die weten wat goed is". Ofwel waarschuwen ze: "Ginds is het niet aangenaam shoppen, daar komt een raar publiek, heb je die mensen al eens goed bekeken?" En mijn vriendin beweert dat de bemanning van de camera's ongewenste bezoekers detecteert, signaleert en hen eruit laat zetten!

"Maar dat kan toch niet?", zo wierp ik tegen toen ze mij daarvan vertelde: "Men kan toch geen mensen aan de deur zetten die niks mispeuterd hebben, alleen omdat zij geen filmsterren zijn, omdat ze oud zijn, manken of veelvuldig niezen!?" Mijn vriendin knikte vastberaden: "Ik zal u vertellen hoe ze het doen maar gij zult het niet geloven!"

Zij worden dus gedetecteerd door de man die via de camera's alle klanten in de gaten houdt. Hij signaleert wie daar niet passen en wie dus ongewenst zijn en stuurt dan telkenmale een fotootje door naar de kassajuffen. Op het ogenblik dat de 'verdachte' met zijn koopwaar bij de kassa arriveert, doet de juffrouw – zoals afgesproken – het alarm afgaan van het detectiepoortje. Hou de dief, weet je wel! Ooit meegemaakt? Alle ogen zijn gericht op de ongelukkige, zijn hart begeeft het haast, zijn bloeddruk gaat gelijk een raket de hoogte in, hij komt in ademnood: voortaan bekijkt elkeen hem voor die dief die betrapt werd in de supermarkt! Hebt u niets in uw zakken zitten, meneer, mevrouw? Hebt u onlangs misschien een kledingstuk gekocht waaruit het klikplaatje niet verwijderd werd? Neen? Niets? Wilt u eens spontaan uw handtas openen? Nou, ik ga niet moeilijk doen, gaat u maar door, het is goed voor een keer...

Edoch het kwaad is dan allang geschied: ik moet u niet vertellen dat wie het aldus vergaat, daar in dat magazijn geen voet meer binnen zet.

Uiteraard worden mensen niet aangesproken met de woorden: "Mevrouw, u moet eruit want u bent veel te oud: ga elders winkelen, er zijn magazijnen genoeg, wij mikken op een jong publiek en jongelui houden niet zo van besjes, kijk maar naar al die nokvolle bejaardentehuizen!" Aan oudjes *zegt* men wel dat zij er nog goed uitzien, zo hoort het ook, maar dit is slechts bedrieglijke vernis, de wet immers verbiedt discriminatie: nog lang voor men de pensioenleeftijd bereikt, wordt men er overal uit gebonjourd. Van uitheemse mensen hoort men overigens exact dezelfde klachten als zij bijvoorbeeld solliciteren: het heeft helemaal niets te maken met uw huidskleur, zo wordt hun op het hart gedrukt door de schijnbare examinandus die in feite een ordinaire buitenwipper is. Over vrouwen is allang geweten dat zij het met veel minder moeten stellen omwille van hun geslacht en dan hadden we het nog niet over lesbiennes, homo's en transgenders, die te horen krijgen dat zij al blij mogen zijn dat zij niet in Iran leven, in Saoedi-Arabië of in Tsjetsjenië waar zij opgehangen worden, te pletter gegooid van hoge gebouwen of anderszins gefolterd en vermoord. Ook werklozen die zich bij de VDAB moeten gaan verdedigen dankt men heel beleefd voor hun bezoek nadat zij eerst uitgenodigd werden met het dreigement dat wie niet op de uitnodiging ingaan, hun uitkering verliezen. Dat laatste is te begrijpen maar het eerste is verkapt machtsmisbruik en sadisme.

Magazijnen aantrekkelijk maken doet men dus niet alleen door kwaliteitsvolle producten te veilen aan lage prijzen; men krijgt dat met nog meer succes gedaan door ook nog eens in het publiek te gaan snoeien. Magazijnen weten immers dat zij naast de koopwaar ook de kopers zelf etaleren, ook al is het cliënteel zich daarvan helemaal niet bewust. De klanten worden weliswaar niet verkocht maar in zekere zin worden zij dan toch verhuurd en meer bepaald aan andere klanten en wel in de hoedanigheid van figuren die het winkelen nog aangenamer maken: alle klanten maken zonder het te weten deel uit van een bijzondere etalage. In dit verholen han-

deltje zijn allen tegelijk koper en koopwaar, precies zoals dat het geval is in huwelijksbureaus, waar dat echter expliciet en bewust gebeurt omdat naast de deelnemers geen andere koopwaar in het geding is.

Magazijnen selecteren hun publiek door hun ligging, door een doelgerichte prijsklasse te hanteren en als ik die vriendin van mij mag geloven doen zij dat dus ook door mensen met nauwelijks te detecteren methoden uit te sluiten en letterlijk aan de deur te zetten of nog erger. En het gaat dan wel om misdaad want om mensen voorgoed weg te krijgen wordt er gebruik gemaakt van schandalisering door middel van valse beschuldigingen. Mensen worden gebrandmerkt als dief en blijven daarna weg uit de bewuste winkel. Ja, bepaalde winkels staan ervoor bekend een net publiek te hebben zoals dat heet en in die bewuste winkels wordt men tijdens het winkelen gewis niet gehinderd door bijvoorbeeld ouderlingen terwijl deze mensen, die toch ook zoals elk ander dagelijks moeten eten om in leven te kunnen blijven, in heel andere magazijnen dan weer oververtegenwoordigd zijn.

De verkapte etalage waarvan sprake – de parade of de catwalk – is geen inbeelding: soms neemt zij zelfs de overhand op het kopen zelf zoals op de Meir in Antwerpen en in de Gentse Veldstraat, in de Louizalaan in Brussel of op de Parijse Schamps-Elysées. En worden daar niet openlijk de 'storende elementen' door een gespecialiseerde eenheid van de politie weggeplukt? Plaagt men allochtonen daar niet onophoudelijk met identiteitscontroles? Heb ik onlangs niet vernomen dat bedelaars 'hun straten' hebben buiten het gebied waar rijkelui hun parades houden? Werd sinds jaar en dag de ooit in het stadscentrum gevestigde dagelijkse stempelcontrole niet verplaatst naar het havengebied en nog later helemaal afgeschaft zodat de schooiers de lanen en de pleinen waar de toeristen hun geld spenderen niet langer hoeven te ontsieren? Bestaan onze treinstellen anno 2019 niet nog steeds uit twee klassen waarvan in de tweede zelfs de staanplaatsen overbezet zijn terwijl de eerste klassereiziger een ganse wagon overhoudt voor zich alleen? En hoe zit het met de kamers in de ziekenhuizen? Maken de prijzen van de entreekaartjes voor festivals niet dat cultuur uitsluitend

voor de rijken is – de armen mogen na de uitspattingen de leeggezopen blikjes oprapen.

Edoch, de buitenwippers zijn nergens zo uitdrukkelijk aanwezig als onder de politici en meer bepaald in die afzichtelijke partijen van de rijken. Waar warenhuizen het nog doen in het geniep – de mensen die zij haten aan de deur zetten – kafferen politici verkozen door een onderontwikkelde meerderheid schaamteloos ganse segmenten van de samenleving uit en zij beschuldigen hen openlijk van alles wat niet deugt: Trump in zijn lelijke *States* geeft de toon aan en de libertijnen hier te lande volgen met de liberalen in hun zog, de nationalisten en de separatisten. Het zijn dezen die de rijkdom van het land voor zichzelf willen houden en die de armen willen uithongeren of steriliseren om aldus, zo blijken zij godbetert te geloven, alleen nog rijken over te houden. Zij blijken helemaal niet te beseffen dat de welvaart in een kapitalistische wereld sowieso gerelateerd is aan de concurrentie, zodat er altijd klassen zullen zijn, zoals trouwens ook het geluk verworden is tot een kwestie van sociale vergelijking: de aanwezigheid van ongelukkigen is een fundamentele voorwaarde voor het geluk van de rest waar het sadisme heerst en de moraal der lege hulzen.

Maar mensen onterecht beschuldigen zoals de rechts-extremisten doen, kan nooit een onschuldig misbaar zijn dat ongestraft kan blijven: demonisering immers is de eerste stap van een letaal vergiftigingsproces, een enkele richting straat met op het eind niets minder dan wat ooit *Endlösung* heette of 'oplossing': een heuse genocide. Muren bouwen of hoge hekkens aan de grenzen om noodlijdenden uit te sluiten staat gelijk met het oprichten van een gevangenis waaruit ontsnappen niet meer mogelijk zal zijn omdat de ketenen die de ingezetenen binden, immaterieel en derhalve niet verbreekbaar zijn. Want elke samenzwering houdt zichzelf in stand middels meedogenloze straffen voor de overtreders zodat zelfs met de strengste wetten een land, eenmaal dit terrein wordt betreden, niets anders meer kan dan capituleren. Want dit is de macht die sinds oudsher wordt toegeschreven aan de duivel – "legioen is mijn naam" – en die wij vieren met het zogenaamde meerderheidsbeginsel in onze heilige 'democratie'. Al te vaak immers

wordt de volkssoevereiniteit verward met de macht aan de meerderheid terwijl het volk in wezen heel divers is en in een waar democratisch bestuur de macht zou moeten toekomen aan de vele minderheden – ja: aan alle enkelingen.

Zij verworden immers tot een meerderheid waar zij zichzelf reduceren tot een bolletje; zij blijven echter mens waar zij argumenten naar voren kunnen brengen, zoals bijvoorbeeld ook de wiskundigen doen die een stelling wensen te bewijzen. Het argument van één man kan dan doorslaggevend zijn als dit het juiste argument is. Het is niet de taak van een democratie om aan alle argumenten een gelijk gewicht toe te kennen; het is haar taak om aan elkeen de kans te geven om met het beste argument op de proppen te komen.[126]

8. politiek en misdaad, voor elkaar geboren

Onder druk van zowel de oorlog als de economische strijd of de concurrentie heeft de gedragspsychologie een aantal factoren geïsoleerd welke bij criminelen het plegen van misdaden niet alleen bevorderen maar op de koop toe plausibel maken. Zo is er een wet die zegt dat het voltrekken van misdaden vlotter verloopt als die begaan worden onder de verantwoordelijkheid van een autoriteit verschillend van de dader zelf. Het bekendste voorbeeld hiervan stamt uit het nazi-tijdperk waar zij die gruweldaden pleegden zich geloofden te kunnen verschonen met de uitvlucht: "Befehl ist Befehl". En nu is het wel zo dat iedereen naar de stembus moet om het bestuur van het land te kiezen maar eenmaal de verkiezingen achter de rug zijn, berust het landsbestuur op autoriteiten en zij delen dan ook de lakens uit: hun onderdanen en vertegenwoordigers kunnen zich met gemak en met verzekerd succes verschuilen achter de uitvlucht dat zij alleen maar bevelen uitvoeren – bevelen die op de koop toe te langen leste door de kiezer zelf worden gegeven die ze ook ondergaat.

126 Tekst d.d. 4 mei 2019.

Een andere wet zegt dat men makkelijker tot een misdaad overgaat naarmate de afstand tussen de pleger van het misdrijf en het slachtoffer groter is. Zo bijvoorbeeld blijkt dat soldaten die moordende springtuigen tot ontploffing moeten brengen, hier tegenover minder weerstand bieden wanneer zij vanop afstand werken dan in het geval waarin ze ter plekke opereren. In het eerste geval hoeven ze immers hun slachtoffers niet te zien of worden ze door hen niet in de ogen gekeken; zij worden met andere woorden minder direct geconfronteerd met de gevolgen van hun gruweldaden. Gelijkaardig is het argument dat men vlotter iemand bedot, misbruikt, martelt of doodt wanneer het slachtoffer aan de dader onbekend is. En aan al deze voorwaarden is voldaan waar het de activiteit betreft die politiek heet: de zogenaamde kloof tussen de regering en de burger wordt kunstmatig zo groot mogelijk gehouden en omwille van die (vooral administratieve) afstand is het bijzonder moeilijk en vooral bijzonder duur voor de onderdanen om zich te verzetten tegen onrecht gepleegd vanwege het gezag.

Maar ook waar het een afstand in de tijd betreft, begaat men vlotter het kwaad: elkeen kan vaststellen dat de vernieling van het leefmilieu zonder veel scrupules kan worden voortgezet omdat de totale vernietiging van de natuur een zaak is voor de kleinkinderen: pas als die zelf op straat komen, wordt aan de alarmbel getrokken, al stelt men helaas vast dat de gewetenloosheid danig groot blijkt dat men ook dan nog de verantwoordelijkheid van zich afschuift. Zonder veel tegenstand immers verandert men naar aanleiding van de huidige kinderprotesten de achterliggende theorie en beweert men nu ineens aanwijzingen te hebben dat niet de mens verantwoordelijk zou zijn voor het stijgende CO.2-gehalte in de lucht en voor de navenante opwarming van de aarde: de schuldige is nu plotseling de zon. Het opwarmingsthema zet dan alle andere vormen van milieuvervuiling in zijn schaduw en men vergeet dat men niet ook de schuld voor de plastiekvervuiling of voor de kernafvalberg in de schoenen van de zon kan schuiven.

Een derde wet zegt dat het veel minder lastig is om misdaden te plegen met gedeelde verantwoordelijkheid of dus in groep. Eén losse flodder in het executiepeloton van bijvoorbeeld twaalf man

blijkt te volstaan opdat elk van de daders de hoop zou kunnen koesteren dat niet hij de effectieve moordenaar geweest is. Het zich wegsteken achter een groep is eigen aan politici die zich immers moeten voegen naar de partij waartoe ze behoren en zo kunnen zij het spel van het spreken met de dubbele tong spelen zonder een al te groot risico op beschuldigingen: de burger brengt alras begrip op voor het feit dat een politicus zijn beloften niet gestand kan doen als hij komt aandraven met het verhaal dat hij wordt teruggefloten door zijn partij.

Een vierde wet zegt dat men misdaden makkelijker kan plegen als men de al dan niet vermeende toestemming van het slachtoffer heeft bekomen, bijvoorbeeld waar men een slachtoffer heeft kunnen overtuigen van zijn eigen schuld aan het ongeluk ofwel van het feit dat er helemaal geen verantwoordelijkheid in het spel zou zijn omdat het zou gaan om een niet te voorziene tegenslag waartegen niemand zich kon verzekeren, bijvoorbeeld een onvoorzien falen van een of ander instrument. In een democratie is dit argument *a priori* van de partij omdat, zoals reeds gezegd, de burger in feite zijn eigen wetgever is. Althans op papier.

Last but not least is er uiteraard de wet dat daden die (bij uitstek financieel) beloond worden alras de goedkeuring krijgen van de dader en zo spreekt men het woord van diegene wiens brood men eet, ook al is dat woord een leugen. Hetzelfde geldt waar de weigering tot bijvoorbeeld het plegen van moorden gelaakt wordt, zoals dat ook in België ooit het geval was met de zogenaamde desertie in oorlogstijd: tot 1918 kregen deserteurs de dood met de kogel.[127] Ook waar groepsdruk heerst, blijkt het moeilijk zich te onttrekken aan het plegen van geweld wanneer dat door de groep wordt toegejuicht. Men spreekt het woord van wiens brood men eet? Welnu, de weddes van politici (door henzelf aan zichzelf toegekend) zijn danig hoog dat zij hen wel moeten laten geloven dat zij onfeilbaar zijn en van die onfeilbaarheid is niet alleen sprake

127 Later werd een wet voor de tegemoetkoming aan gewetensbezwaarden goedgekeurd maar sinds 1994 geldt die niet langer wegens de opschorting van de dienstplicht.

bij de pausen van Rome maar ook de parlementairen hebben zichzelf op een zogenaamde 'parlementaire onschendbaarheid' getracteerd en zij dekken zich er ook te allen tijde mee in, bijvoorbeeld ook om gerechtelijke onderzoekshandelingen te blokkeren wanneer zij bijvoorbeeld verdacht worden van moord. Waar dat gebeurt wordt uiteraard de rechtsstaat belachelijk gemaakt omdat die rust op onder meer het principe van de scheiding der machten en werd de democratie *de facto* ingeruild voor een dictatuur.

Conclusies op grond van deze wetenschap kunnen bezwaarlijk opbeurend zijn en wie naar de stembus trekken, dienen zich te realiseren dat, ongeacht voor welke partij men kiest, men nooit kan vermijden dat de keuze die men maakt in feite een kiezen is tussen de cholera en de pest.[128]

9. Staat en kerk

Het ontbreekt de politiek aan universaliteit en dat is een paradox omdat het in de politiek zou moeten gaan om eenheid en om eenmaking: politiek is in wezen de kunst van het samenleven en politiek zou derhalve zeer verwant moeten zijn met katholiciteit, wat immers eveneens universaliteit betekent, al beperkt zich de nationale politiek tot het eigen land (terwijl elk land sowieso gedwongen aan buitenlandse politiek zal doen en zich derhalve expandeert – principieel over de gehele wereld). In de politiek zal bijgevolg altijd het internationalisme onder een of andere vorm een streefdoel blijven: de eenheid van alle mensen, de overtuiging dat het mens-zijn zelf – de verwantschap van elke mens met elke andere mens – het ei is waaruit zich die eenheid wel *moet* ontwikkelen.

Zo bijvoorbeeld kan het vanuit een universalistische of een katholieke visie niet dat in China de praktijk van de kinderarbeid gangbaar zou zijn terwijl tegelijk de andere landen zouden oordelen dat deze flagrante schending van de mensenrechten een aangelegenheid was voor China waarmee niemand anders zich te moeien had.

128 Tekst d.d. 6 mei 2019.

Het aan hun lot overlaten van mensen waar ook ter wereld en onder wiens gezag ook, wordt in een katholiek of in een universalistisch perspectief beschouwd als een verraad aan de mensheid zelf en het is vanuit deze overtuiging dat de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens tot stand is gekomen: mensen mogen geen speelballen zijn van machthebbers die hen immers objectiveren, gebruiken en allerminst respecteren of erkennen.

Politiek zou derhalve bovenal de kunst van het respect moeten zijn en politici die mensen uitsluiten van vrede, veiligheid en welvaart, verdienen de naam van politicus niet. Bovendien zijn zij ervoor verantwoordelijk dat de politiek in diskrediet geraakt en waar dat het geval is, blijken zich *naast* de politiek – aanvankelijk om principsredenen en dus terecht maar algauw ook gedreven door heel andere motieven – parapolitieke structuren te ontwikkelen die veel weg hebben van maffiapraktijken. Want wat vandaag doorgaat voor politiek, is helaas heel vaak het tegenovergestelde van de kunst van het samenleven; het is dikwijls veeleer regelrechte antipolitiek of de 'kunde' van het volksbedrog. Het is dan allerminst de kunst van het verenigen maar veeleer de kunde van het verdelen in functie van het verwerven, het behouden en het uitbreiden van persoonlijke macht en dit volgens het voorschrift van wie te kwader trouw zijn: *divide et impera – verdeel en heers*.

Staat en kerk hebben derhalve meer met elkaar te maken dan op het eerste gezicht mocht blijken maar toch toont de geschiedenis ons dat zij elkaar vaak tegenwerken en nog erger: dikwijls blijkt een evenwichtige samenwerking in de vereniging van de twee – de theocratie – een regelrechte gruwel.

Waarom dat zo is, valt niet zo moeilijk te begrijpen maar toch is het een groot probleem. In een staat wordt de onderlinge samenwerking tussen de burgers gegarandeerd door wetten waarvan de naleving verzekerd wordt door controle en door sancties: geen burger kan zich aan de wet onttrekken en bovendien heeft hij zich meestal niet te kiezen over zijn burgerschap als zodanig dat hij immers geheel onvrijwillig bezit van bij zijn geboorte. In een religie daarentegen zijn er geboden die in feite nooit perfect navolgbaar

zijn omdat zij te langen leste van de gelovige de perfectie eisen en zo hebben controle en sanctionering daar maar weinig zin: zij zijn niettemin aanwezig in de vorm van het alziend oog van god die het goede beloont en het kwaad bestraft.

En ook al kan over staatsvormen geredetwist worden: de staat is een *noodzaak* voor het leven van alle enkelingen, religiositeit is dat niet; een religie volgt men principieel uit vrije wil (de godsdienstvrijheid) en ook al probeert de kerk mensen in te lijven (te dopen) terwijl zij nog wilsonbekwaam zijn en vertelt zij hen bovendien eenmaal zij volwassen zijn dat zij zich in feite niet meer kunnen lostrekken van de kerk omdat het doopsel in de ziel van elke dopeling een onuitwisbaar merkteken nalaat – toch laat men zich in de praktijk niet langer door deze aanwervingsmethode corrumperen.

De eenheid van kerk en staat vergt met andere woorden dat mensen verplicht worden om een bepaald geloof aan te hangen en dat is nu eenmaal een onmogelijkheid: een geloof kan men uiteraard van niemand afdwingen; of men al dan niet gelooft, is een feit dat men vaststelt bij zichzelf en verder niets – de religie stelt zelf dat het geloof een genade is. Edoch, bekijkt men de zaak in zijn historische ontwikkeling, dan komt een en ander aan het licht dat tot nog toe verborgen bleef.

Mensen staan immers niet zomaar tegenover elkaar in het niets: er is tussen de ene mens en de andere(n) altijd nog de wereld, of eerder nog: de natuur, hetzij als (samen te overwinnen) vijand, hetzij als (te) vriend (te houden mogelijke vijand) maar altijd als een verbindende derde. De verering van natuurgoden die schrik inboezemden omdat men heel terecht zijn leven van hen afhankelijk achtte, was de eerste vorm van religie. En de overwinning op de natuur middels de (vermeende) verschalking ervan, vertaalde zich in het aan het licht komen van talloze (natuur)wetten en resulteerde aldus in feite in een onafwendbare onderwerping. Op die manier vertaalt zich de menselijke triomf op de natuur in het zich (paradoxaal genoeg tegendoelmatig) voltrekken van een verregaand en definitief menselijk knechtschap: het is de triomf van de mach-

tige natuur over de machtswellustige doch tot onmacht gedoemde mens. Omdat er geen beheersing van de natuurkrachten mogelijk is zonder eerst de knieval voor de natuurwetten, is de verhoopte macht over de natuur in wezen een soort van onomkeerbare castratie voor de mens: de eens zo dichterlijke volkeren die leefden te midden van mysterieuze wouden vol nimfen en feeën, saters, goden van donder en bliksem en ook talloze fantastische wezens te land, ter zee en in de lucht – die volkeren die leefden van gedichten en verhalen, sprookjes, mythen, sagen en legenden, verloren met het op de voorgrond treden van de doodse en meedogenloze natuurwetten, de vrijheid van het wilde denken: in de zucht naar macht verspeelden zij de gevleugelde geest. Wonderen immers werden voortaan onmogelijk en de mensen werden vrijwel herleid tot willoos meedraaiende raderen in de machine van de natuur en tot burgers die gedwongen gehoorzaamheid bieden aan de machine van de staat.

Automatisering van het tijd- en energie rovende handelen moet ons meer vrijheid geven en zelfbeschikking maar in de praktijk blijkt daar helemaal niets van terecht gekomen, zeer in tegendeel zelfs: alle ellende ten spijt is aan de mens van honderd jaar geleden het jachtige leven dat de hedendaagse burgers behept met onrust en met alle daarbij horende kwalen, bespaard gebleven. Andermaal alle ellende van toen ten spijt heeft het vaste vertrouwen in de goede god van weleer plaats gemaakt voor een gigantisch wantrouwen in de niet-persoon die zijn plaats innam en die zich enerzijds manifesteert in de wetenschappen die ons reduceren tot onderworpenen aan blinde natuurwetten maar ook in de politieke machten die het mens-zijn ondergeschikt maken aan het burgerschap, bij uitstek daar waar zij hardnekkig het bestaan blijven loochenen van wie geen papieren hebben en dit overeenkomstig de middeleeuwse (!) stelling: *quod non est in scriptis, non est in mundo*.

De relatie tussen staat en kerk is een oud zeer, ons bekend sinds sprake was van het 'rijk Gods' (de verhoopte, toekomstige wereldorde) als soelaas voor wie met het huidige wereldse rijk geen vrede konden nemen: het feitelijke maar onvolmaakte staat tegenover

het volmaakte dat slechts in de verzuchting leeft. Maar gescheiden zijn zij niet: het onbestaande is het zout voor het bestaande, het alles vermogende sprookje lest de dorst van een verdorrende realiteit en op die manier is de politiek ook onafwendbaar het terrein bij uitstek van de teugelloze beloftes die gedoemd zijn tot leugens te verworden, de (veel te) goede wil en de vergeeflijke mislukking.

10. De partijlozen en die Entlösung

Simplistisch gezegd representeert elke partij een segment uit de samenleving met elk hun eigen soort van activiteit: *VLD* vertegenwoordigt zelfstandigen, werkgevers, renteniers, beleggers en grootgrondbezitters; *SP.A* staat voor arbeidende werknemers (incluis de verkopers van cola, jenever en tabak – producten die mensen verslaafd maken en ziek); *Groen!* steunt mensen die willen fietsen en sporten. Zelfs bepaalde gelovigen hebben met de *CD&V* (vooralsnog) hun partij.

Zij die auto's bouwen en huizen maar ook zij die (legale) drugs verkopen en zij die gebaren maken in de lucht en toverformules uitspreken: zij allen worden erkend als actieven, als werkenden, als productieven omdat zij allen een eigen partij hebben die deze bezigheden verkoopt als maatschappelijk relevante activiteiten.

Edoch, een partij voor armen is er niet en evenmin een partij voor werklozen; er is geen partij voor zieken en gehandicapten; er zijn geen partijen voor ouderlingen of voor kinderen. Ziek en gehandicapt zijn, oud zijn of kind zijn worden (door politieke partijen) niet beschouwd als verdedigbare bestaanswijzen.

En al die partijlozen worden bij elke verkiezing weer over het hoofd gezien of erger nog: zij worden door alle partijen, die immers niet de hunne zijn, beschouwd als inactieven, als nuttelozen en zelfs als lastposten en parasieten die vroeg of laat moeten ver-

dwijnen want verdwijnen is de oplossing: schrappen, aborteren, herscholen zijn in feite eufemismen voor *die Entlösung*.

Volgens de bestaande partijen produceren zieken en gehandicapten helemaal niets, zij teren alleen maar op het zweet van alle 'werkenden', waartoe bijvoorbeeld diegenen behoren die dagelijks duizend flessen cola verkopen. Deze laatsten – handelaars in fantasie maar ook in rotte tanden – worden beschouwd als arbeidend en als bijdragend aan de maatschappij, ook al zorgen zij er alleen maar voor dat meer mensen obees worden, diabetes krijgen en ook hart- en vaatziekten.

Priesters die de heilige mis opdragen zijn vooralsnog beschermelingen van het regime: hun gebaren in de lucht, de (tot voor kort Latijnse) gezangen en het in het rond sprenkelen van wijwater worden vooralsnog beschouwd als maatschappelijk relevante activiteiten. Maar die tijd is bijna om want nu reeds bestaan er geen politieke partijen meer voor kunstenaars, schrijvers en schilders. Kunstschilders bijvoorbeeld zijn immers inactieven: de bestaande partijen beschouwen hen als mensen die helemaal niet werken want zij schilderen 'slechts' en voor schilderen heeft men (zo denken althans wie niet schilderen kunnen) geen spieren nodig, schildersborstels zijn geen lawaaierige drilboren en *dus* is schilderen geen arbeid, zo oordelen de hedendaagse machthebbers die wel rijk zijn maar helaas ook gevaarlijk dom: schilderen is een volstrekt nutteloze bezigheid. Hetzelfde geldt voor schrijvers en voor alle andere kunstenaars.

In de ogen van onze kortetermijnpolitici zijn daarin begrepen de wetenschappelijke vorsers die immers niet in staat zijn om te garanderen dat hun onderzoek ook maar iets zal opleveren en nu reeds gaat men *bedelen* voor kankeronderzoek. Ook het onderwijs dat pas na decennia vruchten aflevert, staat op de helling en daarmee onze hele beschaving, die belachelijk gemaakt wordt door de *jagers* van de potentaten die zich hebben verkapt als 'arbeidsbemiddelaars': in minder dan een uur tijd ondervragen zij academisch geschoolde werkzoekenden; zij vegen de intellectuele bekwaamheden van de geschoolden, geverifieerd door meer dan

honderd gespecialiseerde professoren onder de mat en dringen aan hen een door de machthebbers geprepareerd verdict op: de academici dienen hun talenten die middels jarenlange vorming tot ontwikkeling zijn gebracht, voorgoed op te bergen en zich te herscholen tot bijvoorbeeld chauffeurs omdat zij nu eenmaal ook nog kunnen autorijden. Deze verkrachtingen van mens én maatschappij geschieden nadat de slachtoffers eerst gebrandmerkt werden als parasieten, waarbij de onbekwaamheid van de regering totaal verdonkeremaand wordt: het is immers haar taak en niet die van de vakmensen om ervoor te zorgen dat zij aan de slag kunnen.

Het is een paradox dat kunstenaars niets als arbeiders worden erkend want de allerduurste objecten ter wereld zijn kunstwerken. Mensen verkopen hun ziel voor muziek en zij geven fortuinen uit aan instrumenten die alle vormen van kunst voor hen bereikbaar maken. Kunst wordt beschouwd als het hoogste goed op deze wereld, datgene waarvoor men werkt en spaart en dat wat men voor immer wil bewaren. Maar artiesten hebben altijd armoede geleden: het is een verworven onrecht.

Zieken en gehandicapten hebben geen partij omdat zij voor inactieven doorgaan en ook dat is een paradox: in feite behoren zieken en gehandicapten tot de allergrootste werkgevers van het land: zij creëren jobs, jobs, jobs zoals niemand anders dat vermag.

Wie boeken schrijven, muziek componeren of schilderen, worden (een enkele uitzondering niet te na gesproken) beschouwd als parasieten, terwijl net zij het zijn die een unieke bijdrage leveren aan de cultuur en derhalve ook aan de economie van het land. Alles moet nuttig zijn maar de eindwaarden zijn dat uiteraard niet langer: muziek beluisteren is een door allen begeerd doel op zichzelf maar muziek voortbrengen zal altijd hard knokken blijven.

De betekenis van 'werken' werd door de bestaande partijen verengd tot 'het betaald produceren van ongeacht welke goederen of diensten', inbegrepen drugs zoals alcohol en tabak, leugens, spot en onzin. In feite werd de kijk op arbeid en activiteit door het ka-

pitalistische model dat bijna de hele wereld beheerst, totaal verziekt.

Terwijl arbeid een recht is want een voorwaarde voor zelfontplooiing en maatschappelijke ontwikkeling, wordt het door potentaten die mensen manipuleren en uitbuiten, beschouwd als een plicht maar dan wel in de betekenis van een straf welke gecompenseerd wordt door een (financiële) beloning. Dit is het geval omdat ook de wereld van het werk geregeerd wordt door de oorlog die alleen oog heeft voor het stelsel van de wraak: voor wat, hoort wat. Een oog voor een oog, een tand voor een tand. Driewerf helaas maar potentaten met die verwerpelijke, enge kijk blijken het nog altijd voor het zeggen te hebben. [129]

11. De val van Europa

Op het ogenblik dat het volk gelooft aan de macht te komen, is het narrenschip reeds in handen van piraten en aan het roer, nu schaamteloos triomferend, staat niemand minder dan de mammon: luttele maanden geleden heeft Trump zijn beste strateeg naar het hart van Europa gestuurd om aldaar met het corrupte extreem rechts als wapen de Europese Unie aan diggelen te slaan.[130] Divide et impera, het duizenden jaren oude devies dat nimmer faalt, komt uit de muil van de duivel zelf. Het toeval wil dat in 1888 onze eigen James Ensor met een koperets de bekoring van Christus uitbeeldde – Kniel voor mij en de wereld mag de uwe zijn![131] – met op de prent het stadhuis en het justitiepaleis van wat nu de Europe-

129 Tekst d.d. 15 mei 2019.
130 Zie: https://www.thedailybeast.com/inside-bannons-plan-to-hijack-europe-for-the-far-right ;
https://www.nrc.nl/nieuws/2018/08/09/steve-bannon-wil-de-george-soros-op-rechts-worden-a1612640 ;
https://www.rtl.de/cms/schulung-im-kloster-hier-lernen-die-rechten-aus-ganz-europa-den-trump-trick-4281857.html .
131 Het betreft de derde verzoeking. Zie: *Mattheus* 4:8 en *Lucas* 1:9.

se hoofdstad is.[132] Wereldse macht immers wordt niet anders verworven dan door misdaad; als de grootmachten de satanische instructie in de wind sloegen, zij zouden niet langer grootmachten zijn. Der Untergang des Abendlandes?[133] [134]

132 http://jamesensor.vlaamsekunstcollectie.be/nl/collectie/de-bekoring-van-christus-0
133 https://ia800502.us.archive.org/31/items/deruntergangdesa02spen/deruntergangdesa02spen.pdf
134 Tekst d.d. 27 mei 2019.

De perfecte genocide met... stress!

De verkiezingsbelofte *Bescherm onze mensen!*[135] verkapt een gemene beschuldiging van alle migranten waarvan het merendeel oorlogsvluchtelingen over welke de VN zich na het Hitler-tijdperk beloofde te zullen ontfermen. Zoals op de beruchte Nazi-affiches die attenderen op een te dure ziekenzorg (*"60.000 RM kostet dieser Erbkranke die Volksgemeinschaft auf Lebenszeit. Volksgenosze, das is auch Dein Geld"*[136], worden noodlijdenden opnieuw schaamteloos openbaar beschuldigd en het racistisch neologisme 'crimigranten' viseert wel degelijk *alle* immigranten, aangezien het VB-rekensommetje bij migratiestop een verschil van 200 euro pensioen oplevert. De affiche beweert: *alle vluchtelingen zijn misdadigers*. Op een tweede affiche omarmt een VB-kopstuk een mishandeld besje waarmee hij het tegenovergestelde suggereert van de aangehangen nazi-ideologie van 'het recht van de sterkste' maar in feite maskeert die affiche de boodschap dat misdaad het monopolie is van de vluchtelingen: *alle misdadigers zijn vluchtelingen.* De twee affiches samen maken de woorden 'vluchteling' en 'misdadiger' tot synoniemen (volgens de predicatenlogica: *als alle V gelijk zijn aan M en alle M zijn gelijk aan V dan geldt dat V=M*) en zodoende wordt 'vluchteling' een scheldwoord.

Hetzelfde gebeurt met werklozen, gehandicapten, ouderlingen, sans-papiers – kortom met alle mensen die tot een of andere minderheidsgroep behoren en die derhalve in een zwakkere positie verkeren. Deze slachtoffers van een steeds driester optredend volk dat de solidariteit mist die het tot een maatschappij moet maken, krijgen stelselmatig zelf de schuld voor hun uitsluiting: de regering schuift haar verantwoordelijkheid voor de arbeidsvoorziening in de schoenen van de slachtoffers van haar wanbeleid en allochtonen worden van hun afwijzing beschuldigd met het integratiefa-

135 http://www.standaard.be/cnt/dmf20180415_03463183
136 https://www.focus.de/wissen/mensch/geschichte/aktion-t-4-euthanasie-im-dritten-reich_did_44200.html

beltje. Met de veroordeling (met fikse boete) van een arts die door een vrouw met spina bifida werd aangeklaagd omdat hij haar liet geboren worden, werd al een juridisch precedent geschapen voor de veroordeling van wie weigeren abortus te plegen op risico-foetussen en onze 'tolerante' maatschappij steekt de nazi's naar de kroon waar zij belooft om de kosten van de zorg voor gehandicapten niet langer te zullen dragen waar de ouders afzien van abortus.

Reeds worden noodlijdenden opnieuw schaamteloos openbaar beschuldigd en de betekenis van deze vaststelling is niet niks: met het feit dat mensen vaker pijn verkiezen boven onrecht leert ons de psychologie dat het gebukt gaan onder (onterechte) beschuldigingen ondraaglijker is dan fysieke martelingen.[137]

De bewijzen voor deze stelling zijn overigens legio: onlangs werd in Gent een blinde muur beschilderd met de tekst: "RVA=zelfmoordfabriek"[138] – 'graffiti' die in een mum van tijd verwijderd werd; in Frankrijk plegen jaarlijks 600 boeren zelfmoord en naar verluidt spelen daarbij trots en schaamte een belangrijke rol[139]; in Chinese fabrieken worden mensonwaardige werkomstandigheden eveneens met collectieve suïcide beantwoord[140] en er is een significant groter aantal zelfmoorden onder sociaal verdrukte bevolkingsgroepen.[141]

In al die gevallen is sprake van depressie. Depressie is een complexe ziekte met vele mogelijke oorzaken maar vaak is depressie te wijten aan sociale uitsluiting. De psychiatrie leert wat de fysie-

137 Nochtans gebeurt dit onrecht geheel straffeloos en eisen de racisten naast de opheffing van het cordon sanitaire ook nog regeringsdeelname.
138 http://www.actiris.be/Portals/36/Documents/NL/enquete-uistluiting-werkloosheid-Actiris_UCL_april2017.pdf
139 https://radio1.be/frankrijk-plegen-600-boeren-jaar-zelfmoord-er-heerst-een-klimaar-van-schaamte
140 https://www.hln.be/ihln/multimedia/-overuren-24-uur-rechtstaan-en-netten-tegen-zelfmoord-werk-in-chinese-ipad-fabriek~a4b19860/
141 Zie bijvoorbeeld: https://www.zelfmoord1813.be/sites/default/files/Factsheet%20LGBT-min.pdf

ke effecten zijn op mensen die verdrukt worden, gepest worden, sociaal geïsoleerd worden of onterecht beschuldigd worden. Sociale stress is immers niet 'slechts' een psychische aangelegenheid; openbare verwijten zijn niet zomaar woorden van lucht en dat bewijst het lot van hen wiens reputatie wordt vernield, van hen op wie karaktermoord gepleegd wordt en van hen die gestigmatiseerd en gedemoniseerd worden maar al te vaak. Stress is meetbaar in het lichaam aan het hartritme en de bloeddruk maar ook aan tal van andere fysieke parameters. Sinds kort weet men dat stresshormoon in grote hoeveelheden in wezen een bijzonder krachtig zenuwgif is dat mettertijd hersencellen doodt, achterlijkheid veroorzaakt bij kinderen en zelfs geheel wars van zelfmoord onmiddellijk het levenseinde kan inluiden.

Een mens heeft stress als hij voelt dat zijn leven bedreigd wordt en de dreiging als zodanig is een bijzonder subtiele en vaak een welhaast geheel onstoffelijke zaak. Ofschoon door mensen veroorzaakte dreigingen onheil en de dood tot gevolg hebben, worden zij slechts zelden afdoende geregistreerd of in kaart gebracht, zodat bedreigers in de meeste gevallen ongestoord munt kunnen blijven slaan uit de sfeer van angst en onzekerheid waarin zij hun slachtoffers onderdompelen. Tegen natuurlijke dreigingen, gezondheidsrisico's en de gevaren die het verkeer met zich meebrengt, kan men zich enigszins verzekeren maar er zijn ook dreigingen die heel moeilijk te duiden zijn en waartegen kennelijk geen kruid gewassen is.

Het merendeel van de dreigingen ontspringen aan een sfeer van onduidelijkheid of dubbelzinnigheid die met opzet wordt geschapen om willekeur mogelijk te maken en de slachtoffers onzeker te maken en te verzwakken zodat zij makkelijke prooien worden. Zo bijvoorbeeld wordt aan werkloze zestigplussers per brief medegedeeld dat zij omwille van hun leeftijd en/of hun arbeidsverleden niet langer actief naar werk moeten zoeken terwijl zij wel nog 'vrijblijvend' aanbiedingen krijgen maar als zij weigeren te solliciteren voor door hun bemiddelaars gekozen vacatures, dreigen zij hun werkloosheidsuitkering te verliezen: dit statuut heet 'aangepaste beschikbaarheid (voor de arbeidsmarkt)'. Het is duidelijk dat

hier geenszins sprake kan zijn van een aanpassing aan de leeftijd van de werkzoekende: wel is hier sprake van een eis tot aanpassing van de werkzoekende aan de arbeidsmarkt en wel in die zin dat door deze misleidende regeling de oudere werklozen niet alleen verplicht blijven om te solliciteren maar bovendien zijn zij niet langer vrij om zelf te bepalen welke job overeenkomt met hun opleiding, ervaring en capaciteiten – wat in strijd is met de universele verklaring van de rechten van de mens. Deze onduidelijkheid maakt dat een ingenieur scheikunde die niet als schoonmaker wil werken, als werkweigeraar bestempeld kan worden; hij wordt dan gestraft voor het feit dat de verantwoordelijke regering haar job niet doet, namelijk voorzien in passende betrekkingen voor iedereen.

Een gelijkaardig bedrog maakt dat hongersnood onopgelost blijft: "deze perversie schuilt in het feit dat derde wereldburgers in slavernij gehouden worden door hen naast een pensioen ook nog het recht op kinderen te ontzeggen onder de dreiging dat hun kroost een overbevolking zou veroorzaken terwijl hun ecologische voetafdruk verwaarloosbaar is – of hoe slachtoffers de schuld krijgen van het kwaad waarvan zij de dupe zijn."[142] Met andere woorden: "In een wereld die de slavernij als eigenlijke oorzaak van de hongerdood van dagelijks twintigduizend mensen miskent en die deze oorzaak op malafide wijze verwisselt met religie vanwege het verbod aldaar op voorbehoedsmiddelen, worden alle slaven een tweede keer gestraft omdat zij niet alleen worden uitgebuit maar ook nog eens beroofd van de hoop op een beëindiging van het onrecht van de slavernij."[143]

Door de zwakkeren de schuld te geven van hun zwakte, worden zij nog meer verzwakt omdat het geculpabiliseerd worden nu eenmaal bijzonder energierovend is en middels deze vicieuze cirkel zet zich de verzwakking van de slachtoffers door totdat zij uiteindelijk werden afgemaakt. En bij dit 'werk' worden uiteraard ambtenaren ingezet die hun vooropgestelde quota moeten halen – in de huidige

142https://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=3047472
143https://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=3041345

tijd van resultaatgericht werken met het oog op carrière en promotie zijn dat premiejagers. Of er nu Indianen gedood worden met geweren[144] of anderszins ongewapenden met stresshormoon – het resultaat is eender: massamoord.[145]

144https://www.trouw.nl/opinie/erken-ook-de-allergrootste-genocide-die-op-indianen~a0fd2930/
145 Tekst d.d. 8 ju,i 2019.

De levenden en de doden

"God is niet een God der doden maar der levenden" (Mattheüs 22:32)

Volgend jaar zullen in Oostende de 193 drenkelingen van de scheepsramp uit 1980 met de Harold of Free Enterprise voor het veertigste jaar naeen herdacht worden[146] maar alleen al in 2018 verdronken bij de tocht over de Middellandse Zee 2262 (oorlogs)vluchtelingen – in 2017 waren dat er 3139; in 2016: 5096.[147] En na 18 jaar wordt op 11 september nog steeds wereld-wijd een minuut stilte gehouden ter nagedachtenis van de 3000 slachtoffers van de terreurdaden in 2001[148] maar voor de dagelijks 30.000 hongerdoden is er niks.

---

146 N.B.: bij de scheepsramp met de Titanic uit 1912 lieten 1522 opvarenden het leven. Zie ook: https://nl.wikipedia.org/wiki/Titanic_(schip,_1912) en https://nl.wikipedia.org/wiki/Herald_of_Free_Enterprise_(schip,_1980)

147 Deze drenkelingen vormen slechts een fractie van het aantal slachtoffers van de crisissen die aan de grondslag liggen van de migratiegolf naar Europa sinds 2011 – zie: https://www.nrc.nl/nieuws/2019/01/03/ruim-tweeduizend-doden-bij-oversteken-middellandse-zee-in-2018-a3127776 . Sinds de Noord-Afrikaanse (Egyptische en Libische) revolutie in 2011 en de Syrische oorlog kwamen honderdduizenden vluchtelingen vanuit Afrika en het Midden-Oosten Europa binnen. Velen van hen reisden over de Middellandse Zee in gammele bootjes van mensensmokkelaars en zij strandden massaal op het Italiaanse eiland Lampedusa – vele duizenden verdronken. Geconfronteerd met een gestaag stijgend aantal asielaanvragen geeft Europa (in strijd met de eigen en de internationale wetten) 'steekpenningen' – in feite vele miljarden euro – aan transitgebieden zoals Turkije om de migranten tegen te houden en zij belanden daar in kampen.

148 https://nl.wikipedia.org/wiki/Aanslagen_op_11_september_2001

Verontwaardiging lijkt een bijzonder selectief proces: er zijn stemmen die onmiddellijk en door iedereen gehoord worden en andere stemmen worden nooit door ook maar iemand gehoord zodat het wel lijkt alsof er twee welonderscheiden groepen van mensen bestaan: enerzijds zij die echt bestaan en anderzijds zij die alleen maar in de illusie verkeren dat zij bestaan.

Het bestaan immers, is op de keper beschouwd altijd sowieso een relationele zaak omdat niemand of niets op zichzelf bestaat: bestaan is altijd bestaan-voor-anderen; mensen en dingen bestaan uitsluitend in de aandacht – van anderen. En waar die aandacht afwezig is, kan er in feite geen sprake zijn van bestaan: daar is alleen het onbewuste in de betekenis van datgene waarvan niemand zich bewust is; het ongekende in de betekenis van datgene waarvan niemand akte neemt; het mogelijke in de zin van datgene wat wel had kunnen bestaan – namelijk op voorwaarde dat het gekend werd, erkend werd, bemind of verworpen werd – terwijl het nu eenmaal niet bestaat omdat het genegeerd wordt, miskend werd en geheel onopgemerkt bleef, precies zoals een oude vrijster op wie niemand ooit een oogje heeft gehad en die dan eenzaam stierf, zoals men zegt: "zonder ooit geleefd te hebben".

En in dat geval verkeren de dertigduizend hongerdoden van elke nieuwgeboren dag, alsook de duizenden drenkelingen die voor de oorlog vluchtten, die met de moed der wanhoop kozen voor het ruime sop, die uit noodzaak gokten met hun leven en het aldus verloren, vaak zonder dat ook maar een schim zich van hun ongelukkig einde bewust was. Want zij die stierven zonder dat iemand om hen treurde, leefden geheel buiten de aandacht van allen en daarom bevond hun leven zelf zich in een onvolledig bestaan, in een schijnbestaan, in de ruimte van de dood of in het graf van het zijn.

Een levend wezen ontstaat pas daar waar iemand er om geeft, het wordt pas zichtbaar in het licht en waar het van alle licht verstoken blijft, is zijn gestalte eender omdat zij enkel in de duisternis bestaat en derhalve vastgenageld zit op de eigen plek, geheel gescheiden van al het andere, precies zoals een lijk ligt in zijn kist.

Vandaar is de wereld zoals een groots kerkhof met daarop enerzijds graven vol met doden en anderzijds levende wandelaars. Maar de wandelaars zijn geenszins bezoekers van de doden, zij laten zich om hen die liggen in hun graf helemaal niets gelegen zijn; zij gaan alleen om met de levenden. Ook verschillen de graven op het wereldkerkhof enigszins van de graven op een echt kerkhof want zij hebben elk een venstertje en doorheen dat venstertje kunnen de doden de wandelaars bewonderen. Ook is er een luchtgat aan elk graf maar het dient niet om te ademen – doden immers hebben niet langer nood aan zuurstof. Het luchtgat is er om het applaus van de doden hoorbaar te maken voor de wandelaars die immers niet zonder de aandacht van de doden kunnen.[149]

149 Tekst d.d. 21 juni 2019.

Over onze perverse economie

Deel 1: Vernielen maakt rijk

Als wij de jongste nieuwsberichten mogen geloven, bestaat de grootste politieke dreiging van het ogenblik erin dat landen zoals Iran kernwapens gaan aanmaken waarmee zij het Westen kunnen bestoken. Een gegarandeerd efficiënte oplossing hier tegen ligt in het blokkeren van de inkomsten van dergelijke staten en wel door de consumptie van het exportproduct dat vrijwel hun enige bron van inkomsten uitmaakt, te halveren omdat zowat de helft van alle olie uit het Midden-Oosten afkomstig is[150] en dit zou meteen een bijzonder milieuvriendelijke beslissing zijn: minder benzinemotoren en plastics. Edoch, deze oplossing is te simpel om ooit toegepast te worden want eenvoud wordt gelaakt, eenvoud is *not done*.

Enkele decennia geleden begonnen in de Verenigde Staten van Amerika de mensen sterk in volume toe te nemen; de mooie natuurlijke vormen van hun lichamen verdwenen door een overmaat aan vet, spierweefsel maar vooral heel veel water. Hetzelfde water waarin onze biefstukken en carbonnaden zwemmen als men ze in de pan gaat braden; het water dat de weefsels van de geconsumeerde dieren doet uitzetten onder invloed van aan hun voedsel toegevoegde hormonen. Het begon in de V.S. en het doet zich nu ook al geruime tijd voor op het Europese continent: mensen die gaan gelijken op de dieren die zij dagelijks verorberen omdat zij mét het vlees eveneens de hormonen tot zich nemen die de lichamen doen opzwellen. Slanke en mooie mensenlichamen worden ook in onze contreien een zeldzaamheid, zij vormen een uitzondering op de algemene regel van obesitas. Er is een oplossing voor

150 In 2011 waren 753 van de 1471 miljard vaten ruwe aardolie afkomstig uit het Midden-Oosten. Zie: https://nl.wikipedia.org/wiki/Aardolie#Wereldvoorraden

dit niet onschuldige en bijzonder jammerlijke probleem: verbied hormonen in veevoeder of wordt vegetariër. Maar alweer is deze oplossing te simpel zodat niemand ze wil en er straks alleen nog dikke mensen zijn die zich nog met heel veel moeite kunnen verplaatsen, die in jeeps rijden of in halve vrachtwagens en wiens maaltijden vier keer meer calorieën bevatten dan deze van onze gezonde grootouders.

Geheel in dezelfde lijn zijn er een onnoemelijk aantal problemen – milieuproblemen, gezondheidsperikelen, economische en staatkundige noodtoestanden, ethische zaken en noem maar op, waarvoor elk weldenkend mens in staat is om onmiddellijk een oplossing te bedenken. Verslaving aan tabak is onbestaande als de teelt ervan verboden wordt of als niemand meer die allereerste sigaret rookt en hetzelfde geldt voor alle andere verslavingen. De vergiftiging van het milieu met plastics, kernafval en chemische vergiften stopt als ook de productie ervan stopt. De meeste gezondheidsproblemen worden veroorzaakt door onvoldoende beweging en worden voorkomen door een minimum aan sport. De afvalberg kan worden beperkt als de overproductie stopt welke makkelijk kan worden teruggedrongen met duurzame producten en met het bekampen van de consumptiedrang. En de werkloosheid kan worden bestreden door de herverdeling van het beschikbare werk onder alle burgers.

Geheel in tegenspraak met wat de intuïtie doet vermoeden, blijkt zelfs voor grote problemen de oplossing telkens voor de hand te liggen. Helaas is zij al te eenvoudig om ernstig genomen te worden zodat alles altijd bij het oude blijft en de ellende alleen maar kan toenemen. Terecht rijst dan de vraag wat in Gods naam maakt dat wij het simpele reeds bij voorbaat de rug toekeren, zelfs als het gaat om zaken van levensbelang. Waar vandaan ons misprijzen voor de eenvoud? Vanwaar de eis van complexiteit, omleidingen en poespas?

Intussen decennia geleden werd een auto uitgevonden die rijdt op water. Vandaag worden fietsen ontworpen waarmee men zich snel en efficiënt verplaatst in het drukke stadsverkeer en waarmee men

ontsnapt aan de files die dagelijks steeds meer minuten of zelfs uren van onze tijd oppeuzelen. Er zijn drones die postbedeling mogelijk maken en het systeem van magazijnen waar iedereen met de auto heen moet om er zijn voorraden op te slaan is dringend aan herziening toe. Zijn de oplossingen echt te simpel? De waarheid is dat in België in 2018 de inkomsten van accijnzen op auto's de kaap van twintig miljard euro overschrijden: auto's zijn moordtuigen maar zij brengen geld in het laatje. Geld staat de eenvoud in de weg.

Intussen vierentwintig jaar geleden kweet veearts-keurder Karel Van Noppen zich van zijn taak inzake de bestrijding van de hormonenhandel, oorzaak van talloze gezondheidsproblemen waaronder obesitas. De moedige man werd koelbloedig vermoord en kreeg tot op vandaag nog van niemand navolging. Er waren vier veroordeelden maar op de opdrachtgever na zijn ze inmiddels allemaal allang op vrije voet.[151] Nog steeds staan de runderen opgeblazen in de wei en hetzelfde lot delen alle rundereneters. Geld!

Nog niet zo heel lang geleden verkeerden de arbeiders in euforie vanwege het perspectief op veel vrije tijd dankzij de machines die in navolging van ezels en paarden voortaan al het werk zouden doen. En waar alsnog een overschot aan werkkrachten heerste, drong de simpele oplossing van de werkherverdeling zich spontaan aan ons op. Helaas al te simpel want men verkoos het om van hen die er al een leven lang vol dwangarbeid hadden opzitten, nog een stuk van het pensioen af te pakken. De eigenlijke reden? De pensioenkas is leeg, de verantwoordelijke ministers hebben de inhoud ervan vergokt. Geld!

Het is een raadsel maar oude gebruiksvoorwerpen verslijten nauwelijks terwijl nieuw alaam om de haverklap dient te worden vervangen; het is perfect mogelijk om duurzame spullen te fabriceren maar exact het tegengestelde gebeurt: sleet wordt opzettelijk in alle instrumenten ingebouwd en zo verworden zij tot wegwerppro-

151 https://nl.wikipedia.org/wiki/Moord_op_Karel_Van_Noppen

ducten. Alles moet zo snel mogelijk verslijten en de reden daarvoor is andermaal geld!

Blijkbaar staat geld de eenvoud in de weg, kennelijk maakt geld alles moeilijk en kijk: verschuilt zich in deze vreemde realiteit geen enorme contradictie? Immers, eenvoud betekent per definitie gemak, besparing en forse winst terwijl uitgerekend het geld de eenvoud tegenwerkt! Onze economie draait evenredig met de afname van de kwaliteit van de geproduceerde waren en dat wil zeggen dat vandaag niet de opbouw van de wereld rijk maakt doch de vernietiging ervan! Onze economie is met andere woorden een oorlogseconomie: zij dankt haar groei aan haar vermogen om te vernielen, te misleiden en te bedriegen. En als men zegt dat de economie moet groeien, dan is dit bevel in wezen een oorlogsverklaring.[152]

Deel 2: Het afval van de rijken als beleg op het brood voor de armen

In de jongste maanden leest men steeds vaker dat derde wereldlanden plastic afval, schroot van afgedankte computers en ander vuil dat niet kan vergaan, wensen terug te sturen naar de plek van herkomst[153] – iets wat men hier trouwens ook doet met afgedankte mensen op de vlucht. Rijke landen geloven immers dat zij het recht hebben om de armen in ruil voor geld met hun vuilnis op te zadelen: zij zullen ons afval niet weigeren want zij hebben het geld dat zij ervoor krijgen broodnodig, zo redeneren zij – overigens geheel in de lijn met wat destijds een Vlaamse professor ethiek zegde over de te steriliseren vrouwen uit de Haïtiaanse sloppenwijken na de aardverschuiving aldaar: als wij hen in ruil voor sterilisatie vijftig dollar schenken, zullen zij niet neen zeggen want zij hebben het geld hard nodig.

152 Tekst d.d. 13 juli 2019.
153 *https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2019/07/17/cambodja-wil-83-containers-met-plastic-afval-terugsturen-naar-la/*

Edoch, vandaag beantwoorden de slachtoffers deze volstrekt immorele brutaliteit met het terugsturen van het afval naar de plaats van herkomst. Zoals ook de oorlogsvluchtelingen aan wie alle hulp geweigerd wordt, spontaan terugkeren naar de plaats van herkomst. In de beide gevallen verkiest men een gewisse dood (hetzij door honger, hetzij door geweld) boven de bedelaarsstaf die immers een onrecht bestendigt waarbij op de koop toe de uitbuiters geëerd worden als milde schenkers. De achterliggende gedachte welke de confronterende reactie uitlokt, luidt dat rechten geen koopwaar kunnen zijn, dat aan zekere principes niet getornd mag worden en dat men geen handel kan noemen wat in feite chantage is omdat wie in armoede verkeren, de keuzevrijheid missen die gezond handel drijven kenmerkt.

Meteen spelt de derde wereld aldus de les aan wie zichzelf tot het beschaafde deel der mensheid rekenden. Uiteraard komen dan in eenzelfde beweging en onafwendbaar die vele andere vormen van hetzelfde onrecht naar de oppervlakte: de juridische wanpraktijken waarbij het afkopen van schuld wordt toegestaan "omdat de staat nu eenmaal krap bij kas zit" en het aborteren of het euthanaseren van medemensen die aan 'ons' (!) alleen maar geld gaan kosten. Dit geheel overeenkomstig de achterliggende wet "voor wat hoort wat" – het principe van de wraak, de grondslag van onze economie.[154]

Deel 3: Onze afgod, de hel

We want more: deze drie woorden drukken op een ongeëvenaarde wijze het wezen uit van onze huidige economie die immers leeft bij de gratie van een ongeremde en immer toenemende groei – een groei die nog het best kan worden omschreven als een woeker of een kanker. Het maximaliseren van de verbruikssnelheid is dan ook haar ultieme devies. En de omschrijving van onze economie als een noodzakelijke kanker is heel letterlijk te nemen aangezien

154 Tekst d.d. 18 juli 2019.

alle economen het erover eens zijn dat het inderdaad een vaststaand feit is dat het einde van de groei van onze huidige economie, tegelijk haar eigen einde inluidt.

Edoch, de fatale uitputtelijkheid van alle dingen garandeert dat onze economie ten dode opgeschreven is: in tegenstelling tot wat onze economie eist, is de voorraad aan grondstoffen eindig en ook onze afvalberg kan niet blijven groeien. We want more betekent vrij vertaald: nooit genoeg en het gaat hier om verteer. Maar verteer, verbruik en consumptie zijn synoniemen voor een welbepaalde vorm van vernietiging. Het gaat hier meer bepaald om het verbruiken of het verslinden van prooien welke gevangen worden op jacht in de hedendaagse jungle die wordt vertegenwoordigd door wat men de markt noemt.

Evenals de economie zelf, zijn de jagers onverzadigbaar. En onverzadigbaarheid is het hoofdkenmerk van een zucht of een verslaving. Omdat zij gericht is op alleen maar groei, leeft onze huidige economie aldus bij de gratie van verslaafden.

De economie is een dwingeland die de jagers onverzadigbaar – begerig – maakt teneinde de jacht almaar te kunnen opdrijven. In het geheel is dan de jacht een constante, precies zoals het vuur een constante is middenin steeds weer nieuwe dingen die dat vuur voeden om erdoor verteerd te worden. En zoals het product van een brand bestaat uit niets dan as omdat vuur nu eenmaal elke grote verscheidenheid of rijkdom aan dingen herleidt tot die ene stof die van ongeacht welke andere het eindproduct is, zo ook herschept de hel van onze economie onze kleurrijke wereld met al zijn variëteit tot één zwart en uniform product dat – zeer in tegenstelling tot de economie zelf – stand zal houden tot het einde der tijden.

In de bijbel leest men op meer dan één plaats dat God een verterend vuur is.[155] Alvast geldt dit voor de mammon.[156]

---

155 Zie: Exodus 24 vers 17, Deuteronomium 4 vers 24, Deuteronomium 9 vers 3, Jesaja 30 vers 27, Jesaja 30 vers 30, Jesaja 33 vers 14 en Hebreeën 12 vers 29.
156 Tekst d.d. 19 juli 2019.

Het kwaad is altijd een geweld, het verschuilt zich achter natuurkrachten, epidemieën, kankers, modes en andere collectieve dwangneurosen die verband houden met kuddegeest en kermissen en daarom antwoordt de duivel op de vraag: "Wat is je naam?", met de woorden: "Legioen is mijn naam want wij zijn met velen".[157]

De stem van God of het persoonlijke geweten kan worden gedempt en zelfs tijdelijk worden verstomd middels de tactiek van de gedeelde verantwoordelijkheid waarbij de enkeling zich schuil houdt in de anonimiteit van de groep. In een maatschappij met democratische funderingen waarin de verbanning sinds oudsher de meest gevreesde sanctie is, gelooft men al te makkelijk dat het goede moeiteloos geïdentificeerd kan worden met wat iedereen doet, waarbij het achterliggende argument luidt dat die straf van de verbanning bezwaarlijk een meerderheid te beurt kan vallen maar aldus spant men uiteraard de wagen voor het paard.

Wat enkelingen doen of denken wordt dan a priori veroordeeld en dikwijls wordt aldus met deze enkelingen de waarheid – God – buiten de gemeenschap gesloten. Socrates, Giordano Bruno en vele anderen hadden het bij het rechte eind maar dat rechte eind blijkt jammer genoeg maar al te vaak ook het kortste. De grote Roemeens-Amerikaanse filosoof Costica Bradatan schreef over deze problematiek een werk getiteld *Dying for Ideas. The dangerous lives of the philosophers*.[158]

Demonie en kuddegeest zijn daarom welhaast synoniemen en de geschiedenis biedt talloze voorbeelden van deze onthutsende reali-

157 Marcus 5:9.

158 Costica Bradatan, *Dying for Ideas. The dangerous lives of the philosophers*, Bloomsbury Publishing, London 2015, luidt in de Nederlandse vertaling van Corrie van den Berg en Carola Kloos: Sterven voor een idee. Filosoferen met gevaar voor eigen leven, Uitgeverij Ten Have 2016.

teit. De massahysterie die aan dictators zoals Hitler, Mussolini, Stalin en Mao hun onaantastbaarheid gaf, het gebrul van de menigte – "Barabbas vrij! Kruisig Hem!" – bij de terechtstelling van Jezus van Nazareth en alle mogelijke vormen van idolatrie etaleren gedragingen die niet aan personen toebehoren maar aan een massa waarbij die massa optreedt als een (gevaarlijk) superwezen – of beter: als een onwezen – dat zich alleen maar van mensen bedient.

Zich bedienen van mensen is ook wat bewegingen doen welke te maken hebben met modes, ideologieën, sekten en religies, extremistische politieke strekkingen en bepaalde kunstuitingen. Maar in de wereld van vandaag is het bovenal de mammon – het geldwezen in al zijn vormen – dat zich van mensenmassa's bedient, dat mensen onderwerpt, instrumentaliseert, manipuleert, uitbuit, gebruikt, misbruikt, leegzuigt. Aan het consumptisme van de massa, het massale koopgedrag, de slavernij van de arbeid in functie van de aanschaf van obligate spullen wordt tegemoetgekomen door de massaproductie: een en hetzelfde hebbeding verspreidt zich massaal onder de menigte alsof het zich tot die menigte zelf vermenigvuldigde, wat resulteert in een uniformiteit die de uniciteit aan alle in beslag genomen personen ontneemt en zo worden zij herleid tot allemaal dezelfde cellen van een weefsel dat geld voortbrengt, macht en aanzien voor hun bezetter of parasiet.

In een economie die middels massaproductie, reclame en koopdwang de transformatie van mensen tot winstgevend vee bewerkstelligt, verdwijnt de mens zonder meer omdat hij aan die economie onderworpen wordt. Zijn economie is dan niet langer een werktuig in zijn handen maar andersom werd hij zelf gedegradeerd tot een werktuig van de economie. De economie – aanvankelijk een middel van de mens – werd verheven tot doel en het aanvankelijke doel – de mens – werd gedegradeerd tot middel van de economie. Deze middel-doelomkering weerkaatst aan de buitenkant de middel-doelomkering die ook plaatsheeft binnen de economie en waarbij het ruilmiddel de plek inneemt van de authentieke waren die zelf tot middelen zijn verworden.

In die ziekelijke constellatie wordt de mens zelf een massaproduct en derhalve verliest hij op een noodlottige manier zijn menselijke waarde: een mensenleven is daar niet langer intrinsiek waardevol doch nog slechts gelijk aan zijn economische waarde of zijn prijs welke ook negatief kan zijn, namelijk daar waar men niet langer een bron van opbrengst kan zijn voor zijn bezetter. Zieken, ouderlingen maar ook ongewenste kinderen op komst, asielzoekers en oorlogsvluchtelingen dienen verantwoording af te leggen aan politici die hun bestaan aan een kosten-batenanalyse onderwerpen, alsof deze overheersers daar ook het recht toe hadden. Deze roofdieren willen immers de mensen inprenten dat zij hun leven te danken hebben aan hun marktwaarde, welke een eigenschap is van een burgerschap dat in de waan verkeert de bron te zijn van de menselijkheid.[159]

Deel 5: Onze economie als golem

Het werktuig heeft zijn gebruiker overmeesterd en zo trad in de werkelijkheid een mythe naar binnen die in vele culturen doorheen alle tijden de gemoederen heeft beroerd: de mythe van de golem die in wezen een variatie is op de Oedipusmythe: de vadermoord, waarbij de zoon de plaats inneemt van de vader, verwant aan de mythe van de ongehoorzaamheid aan het gezag, de mythe van de zondeval en van de erfzonde met in haar nasleep de angst voor de eeuwige verdoemenis in de hel of de verwachting van een Verlosser en ziedaar de oorsprong van de Religies van het Boek.[160]

159 Tekst d.d. 20 juli 2019.

160 De religies van het Boek, zijnde het Jodendom, het Christendom en de Islam, verwachtten alle drie een verlosser en die verwachting werd voor de Christenen al ingelost met de geboorte van de Messias, Jezus van Nazareth. Voor de Islam is Jezus slechts een profeet; hun grootste profeet is Mohammed en zij verwachten nog steeds de komst van de verlosser, de Mahdi, volgens sommigen de teruggekeerde Isa (Jezus). Ook de Joden erkennen Jezus niet als hun verlosser, zij geloven dat de verlosser nog moet komen en een wereldlijk heerser zal zijn.

De huidige westerse economie echter verkeert in dit opzicht nog altijd in de primitieve fase van de zondeval maar het is dit keer niet de mens die god naar de kroon steekt: het zijn de menselijke scheppingen – zijn werktuigen – die hem belagen en onderwerpen.

De Joodse legende van de golem gaat over een lemen man tot leven gewekt door een geleerde. De bekendste versie van het verhaal is deze waarin rabbi Löw uit de zestiende eeuw de golem schept om de mens te dienen door zijn hard labeur over te nemen; hij wordt geprogrammeerd met een stukje perkament onder zijn tong waarop zijn opdrachten staan. Men ziet in hem een voorafspiegeling van de machines die het industriële tijdperk inluidden of het computertijdperk. De golem wil echter worden zoals de mens maar hij raakt gefrustreerd omdat hij er niet in slaagt menselijke emoties te hebben. De mensen gaan de golem vrezen en ze wilden hem vangen – tevergeefs.

Op een gelijkaardige manier heeft onze ganse economie de benen genomen en zij loopt haar opdrachtgever onder de voet. De beurscrashes zijn slechts één van haar hallucinante strubbelingen. De jaloezie van de economie die er niet in slaagt om het menselijk leven te evenaren verraadt zich in de noeste pogingen van het geld om de plaats in te nemen van de authentieke waren in de middeldoelomkering. De banken willen zich presenteren als vruchtbare akkers waarop kapitaal zich zou vermenigvuldigen maar die waanzin wreekt zich en zo is het geldwezen gedoemd om in te storten. Een citaat uit het boek *Van ruilmiddel tot god*:

> "(...) De vermeende vruchtbaarheid die aan het geld wordt toegedicht, is feitelijk even bedrieglijk als het wezen zelf van het geld, dat enkel bestaat op grond van afspraken... die alleen maar nageleefd worden uit dwang en die overtreden zúllen worden van zodra die dwang om de een of andere reden wegvalt. Het beleggen van geld bij een bank wordt vergeleken met het zaaien van graan op een akker, maar die voorstelling is hoogst verfoeilijk en leugenachtig: geld vermenigvuldigt zichzelf niet, het leeft immers niet, en banken zijn geen vruchtbare akkers. Akkers schenken

hun rijke bodem aan het graan en laten het op die manier ook groeien, maar munten zijn geen graantjes en banken geven niet omdat ze alleen maar worden opgericht omwille van zichzelf: niet om te geven maar om te ontnemen. De gehele voorstelling van het bankwezen, de kredietinstellingen, de beleggingsmogelijkheden en alles wat daarmee te maken heeft, is een fantoom dat zich bedient van de vormen van het levende, maar dat in wezen nog doder is dan het stof en de stenen. En het bankwezen is niet zomaar doods: het zuigt bovendien het leven uit zijn misleide klanten weg, die zich immers ten dienste stellen van wat een middel hoort te zijn. (...)" [161]

Deel 6: Kwantiteit ten koste van vooruitgang

Het komt geregeld aan bod met betrekking tot het onderwijs: als iederéén moet kunnen volgen in de klas, zakt het niveau naar dat van de zwakste leerling. Aan de oorsprong van de tendens om aan iedereen kennis te willen opdringen, ligt inderdaad een onvergeeflijke denkfout. Het is waar dat een ketting slechts zo sterk is als haar zwakste schakel maar geloven dat deze waarheid van toepassing kon zijn op de intellectuele capaciteit van een samenleving is een blunder vanjewelste. De vooruitgang immers wordt gemaakt door de sterkste schakel, met name de uitvinder en de aanwezigheid van zelfs een niet te tellen aantal analfabeten kan aan zijn maatschappelijke bijdrage en derhalve aan de vooruitgang helemaal niets afdoen.

De absurditeit van de genoemde vermeend democratische aanpak blijkt waar bijvoorbeeld weinige jaren geleden de staat zich ertoe heeft laten verleiden om een bijzonder project te financieren (ter waarde van een paar honderdduizend euro) voor een filosofieprofessor – een project dat het beoogde om de evolutietheorie ingang

161 Tekst d.d. 21 juli 2019.

te doen vinden bij de bredere lagen van de bevolking.[162] De zaak is complexer maar zoals iedereen weet zijn er inzake de meningen over het ontstaan van de mens in hoofdzaak twee ideologische kampen onder de geleerden: het kamp van wie geloven in de goddelijke schepping en dat van wie geloven in een natuurlijke evolutie zonder god. De professor in kwestie is darwinist en beweert dat de evolutietheorie een wetenschappelijk bewezen zaak is. Een (kleine) meerderheid onder de geleerden deelt die mening maar deze geleerde acht het ook nodig dat de staat hem een flinke som geld uitkeert om aan iedereen dit wetenschappelijke bewijs kenbaar te maken en om dit waar nodig ook uit te leggen in een versie aangepast aan het niveau van de 'bredere bevolkingslagen' want kennelijk is het daar dat zich zijns inziens de aanhangers van de scheppingsleer situeren – zij die zich zijns inziens vergissen. Daar de professor in kwestie een fervent aanhanger is van het sciëntisme, zou men van hem mogen verwachten dat hij inziet dat wetenschappelijke waarheden stoelen op bewijzen met een quasi wiskundig karakter en dat het feit of de grote massa mensen die van wiskunde en wetenschap geen kaas gegeten hebben er al dan niet geloof aan hechten, aan de geloofwaardigheid van die bewijzen helemaal niets kan afdoen. Niemand zal het toch in zijn hoofd halen om de stelling van Pythagoras te gaan promoten!?

Het tegendeel is waar en de professor hengelt naar aanhangers, precies zoals in een democratie de politici dat doen. Het professoraat is inderdaad een politieke benoeming maar is nu ook de wetenschap gedegradeerd tot het niveau van de politiek?

Wat betreft de economie gaat het er uiteraard eender aan toe en dwarsboomt de aandacht voor de kwantiteit de vooruitgang. Een apert voorbeeld van achteruitgang toont zich in het verdwijnen van de televisieantennes op de daken van de huizen: de draadloze ontvangst is nu vervangen door kabeltelevisie om het zwartkijken tegen te gaan en zo blijkt men bereid om een stap achteruit te zetten wanneer die stap meer zaad in het bakje brengt. Een tweede

162 *https://www.hln.be/wetenschap-planeet/gentse-prof-krijgt-200-000-euro-om-evolutieleer-te-redden~aff20044/*

voorbeeld is de achteruitgang in ons onderwijs ingevolge het cliëntelisme: de directies manen hun pedagogisch personeel aan om in het eigen belang geen studie-eisen meer te stellen aan de leerlingen omdat zij sowieso kiezen voor scholen die het behalen van het getuigschrift garanderen. Maar het meest frappante voorbeeld van het feit dat het winstbejag de vooruitgang in de weg staat is wel dat van de ingebouwde slijtage in de producten die aldus wegwerpproducten worden: zij lijken goedkoop maar dienen om de haverklap vervangen te worden en blijken uiteindelijk peperduur. Vervolgens produceren deze wegwerpproducten een gigantische afvalberg waarbij het afval in kwestie voor het overgrote deel bestaat uit niet afbreekbare kunststoffen met bovendien een nefaste invloed op het milieu en op onze levenskwaliteit want wij eten wekelijks niet minder dan vijf gram plastics terwijl de navenante gezondheidsrisico's daarvan alsnog onbekend zijn.

Deel 7: een economie van de afgoderij

Terwijl de intrinsieke waarde van de mens en van de waren in de schaduw komt te staan van hun marktwaarde en terwijl het geld, dat aanvankelijk slechts een ruilmiddel is, als waardevol op zichzelf wordt nagejaagd, is onze economie als zodanig om nog een heel andere reden een gedrocht.

In feite zou de economie een extrapolatie moeten zijn van het allerbeste van de natuurlijke huishouding naar het domein van het maatschappelijke. Geheel in tegenstelling tot de vaak gehoorde spreuk dat in de natuur het recht van de sterkste geldt zonder meer, kan iedereen observeren hoe in de natuurlijke huishouding dikwijls een heel andere wet geldt, namelijk de regel dat de ouders – de sterkeren – zorgen voor hun jongen – de zwakkeren. Zelfs bij primitieve dieren zoals vogels staat de ganse economie – het bouwen van een nest, het broeden op de eieren en het hele proces van het voederen – in functie van de jongen en dat gaat door totdat zij de zelfstandigheid bereikt hebben. Ofschoon dit gedrag al te makkelijk wordt afgedaan als instinctief en in functie van het soortbe-

houd, blijft die natuurlijke economie ontegenzeggelijk een economie van de zorg: de sterken verzorgen de zwakken in die zin dat zij hen sterk maken totdat zij tenslotte zichzelf overbodig hebben gemaakt. En daar waar alsnog geweld gebruikt wordt en gemoord wordt, gebeurt zulks vrijwel uitsluitend uit een noodzaak gedicteerd door de wet van het zelfbehoud. In menselijke samenlevingen daarentegen wordt op dieren gejaagd voor de sport en wordt slachtvee gekweekt terwijl daartoe voor de mens niet alleen de noodzaak ontbreekt maar tevens de wenselijkheid: de vleesconsumptie is ongezond, milieubelastend, perfect vervangbaar en derhalve ook economisch niet te verantwoorden.

Een onderdeel van de menselijke economie wordt vooralsnog gekenmerkt door het patroon van de zorg voor de zwakkeren. Maar bij de meeste dieren en jammer genoeg ook in bepaalde menselijke samenlevingsvormen waaronder de kapitalistische geldt tevens dat alles wat zich buiten de gezinssfeer situeert, daar vreemd aan is: de macro-economie is er dan voor de sterken en ten koste van de zwakken; de sterken maken zichzelf niet overbodig, zeer integendeel stellen zij alles in het werk om zichzelf onmisbaar te maken. En in feite is de menselijke economie vanaf het punt waar zij het dierlijke kon overstijgen terwijl zij dat nalaat te doen, wreedaardig zonder meer.

In onze economie wordt de medemens dikwijls niet langer als soortgenoot beschouwd maar overwegend als concurrent of als vijand; hij neemt de plaats in die in de dierenwereld aan de natuur toekomt en derhalve moet hij overwonnen worden, gemanipuleerd en tot knecht herleid.

In de huidige economische constellatie is zulks mogelijk middels de manipulatie van de ander als anonieme massa in het spel van handel drijven en nog meer in dat van het beleggen – de woeker. Het onethische daarvan is apert: wie beschikken over veel rechten (geld) hoeven er niet nog meer te krijgen door die kapitalen te gaan beleggen, vooral ook omdat rijken dan nog rijker worden zonder daarvoor nog arbeid te moeten leveren en dat gebeurt uiteraard op de kap van wie niet beschikken over kapitaal. Maar het eu-

vel lijkt wel tijdloos en zit al zo diep verankerd in de sociale ethiek dat het nog wordt toegejuicht, zelfs in de christelijke ethiek. Men spreekt over het Mattheüseffect – "Want wie heeft, dien zal gegeven worden, en hij zal overvloediglijk hebben; maar wie niet heeft, van dien zal genomen worden, ook dat hij heeft." (Mattheus 13:12)[163] – en in de parabel van de talenten (het geld) geldt het goddelijke devies dat men met zijn geld moet woekeren: het woekeren met zijn talenten (het beleggen van zijn geld) wordt als een vanzelfsprekende vooronderstelling beschouwd in de vergelijking van de talenten met de geestelijke vermogens.

Zo ook zou de oorsprong van het kapitalisme christelijk van aard zijn en meer bepaald toe te schrijven aan de combinatie van de arbeidsplicht met de lustangst: wie hard werken, verdienen veel geld en weigert men bovendien om van het leven te genieten, dan wordt men rijk: een grote som geld – een kapitaal – is het gewisse resultaat van een devote (protestants) christelijke ethiek. Max Weber[164] publiceerde hierover in 1905: Die protestantische *Ethik und der Geist des Kapitalismus*.[165] Industrialisering en rationalisering 'onttoveren' de wereld, er volgt een ontmenselijking, de massa verdringt de mens.

Maar in feite is niet het christendom de schuldige bij het ontstaan van het kapitalisme – het christendom immers predikt de armoede. De boosdoener is de moraal tot welke het christendom verdraaid werd door een politiek die met de macht van de religie haar profijt wilde doen. Meer nog dan het protestantisme ligt het jodendom aan de basis van onze economie en wel door het wraakprincipe – "Een oog voor een oog, een tand voor een tand" – dat door de christelijke genade – het "geven om niet" – radicaal wordt tegengesproken. Uitgerekend deze joodse principes waartegen Christus in opstand kwam, werden door de eeuwen heen op handen gedragen door de katholieke kerk – men herinnere zich de gepersonali-

163 *https://www.statenvertaling.net/bijbel/matt/13.html#12*
164 *https://historiek.net/max-weber-1864-1920-socioloog/68116/*
165 *https://homepage.univie.ac.at/henning.schluss/seminare/2016-SS/Potsdam-Bi-po/TExte/Weber-Protestantische-Ethik.pdf*

seerde economie van schuld en boete zoals bijvoorbeeld in de praktijk van de aflaten: elkeen is verantwoordelijk voor zijn eigen heil. Op de keper beschouwd is het jodendom op dat punt nog christelijker dan het katholicisme omdat de joden hun zonden in groep belijden. Hoe dan ook accordeert de katholieke grondstelling dat men zijn hemel moet verdienen met het basisprincipe van de kapitalistische economie en op die manier weerspiegelt de aardse sfeer met de rijken en de armen, de hemelse sfeer met de goeden en de bozen en vloekt zij grondig met de leer van Christus zelf. Maar heeft Dostojevski ons in zijn 'parabel van de grootinquisiteur' met betrekking tot die zaken niet diets gemaakt dat de kerk aan de kant van de duivel staat?[166]

166 Tekst d.d. 1 augustus 2019.

Over de duivel

1. Gewenning

Dat wij niet langer werken op de manier waarop dat anderhalve eeuw geleden het geval was zoals beschreven door Stijn Streuvels en dat wij daardoor onze sterke ranke pezen en spoelvormige spieren zien atrofiëren tot vormeloze massa's van bleke cellulitis is één zaak. Een andere echter is dat de obese, welhaast bolvormige figuur met wegkwijnende ledematen en een hoofd gevuld met alleen nog de echo's van een ontelbaar aantal frustrerende reclameboodschappen, nog voor we er erg in hebben, de nieuwe norm wordt – het nieuwe normaal.

Uiteraard moeten wij niet terug naar het tijdperk van de jagers-verzamelaars met de daarbij horende honger en kou en de natuurlijke selectie die alleen de sterksten in het leven duldt terwijl zij de zwakkeren genadeloos ombrengt. Uiteraard is onze onderlinge samenwerking met de navenante verregaande specialisatie van elke burger intussen een maatschappelijke noodzaak voor de handhaving van onze vrijheid. Maar wat is die vrijheid nog waard als wij onszelf gevangen weten in de meelijwekkende immobiliteit van het immense vleesblok in hetwelke wij zodoende metamorfoseerden? Het is slechts de vrijheid om de immobiliserende gevangenis die ons lichaam geworden is, moeiteloos te transporteren over snelwegen, in liften, door de lucht en over zee terwijl wijzelf genadeloos gekluisterd blijven aan die kerker waarmee wij nu eenmaal samenvallen. Dit wrede noodlot is allerminst onafwendbaar maar andermaal: het inzicht in de nood aan afwending ontbreekt kennelijk want zonder dat wij er erg in hebben, dreigt dit de nieuwe norm te worden waarbij iedereen zich gedwee blijkt neer te leggen: het kolossale lijf als allernieuwste schoonheidsideaal en

het nieuwsoortige leed dat ermee gepaard gaat als het normaal van de dag.

En wie denken dat het wel zo'n vaart niet zal lopen, dienen zich dringend te realiseren dat groepsaffiliatie als verborgen drijfveer ons, democraten, binnen de kortste keren blind zal maken voor het sublieme door dit algauw als een hersenschim te gaan bestempelen – zoals men dat gedaan heeft met het goede en met het ware: alles immers, zo beweert men nu liegend doch met het hoogste gezag, is relatief – het goede, het schone en het ware. Edoch, wie beweren dat het sublieme niet bestaat en wie zeggen dat het ware een illusie is, dienen zich rekenschap te geven van het feit dat ze met dit oordeel geen uitzondering kunnen maken op die eigenste bewering en aldus tart haar oneigenlijkheid voortaan elke twijfel.

Gewenning immers is een vervaarlijk sterk onderschat verschijnsel en men herinnere zich uit de handboeken elementaire waarnemingspsychologie hoe wij binnen de kortste keren wennen aan het beeld dat wij verkrijgen door het dragen van een bril die ons de wereld op zijn kop laat zien: na weinige uren blijken onze hersenen zich volkomen te hebben aangepast en zien wij warempel alles opnieuw rechtop staan; nemen we de bril weer af, dan duurt het nog een hele poos vooraleer het omgekeerde beeld dat we nu zónder bril verkrijgen weer netjes op zijn poten valt.

Wat het geval is met het gezichtszintuig, geldt uiteraard en met dezelfde kracht voor alle andere zintuigen en zo zijn wij gewoon geworden aan het helse lawaai van het dagelijkse (en voor wie slapen langs een stadsring ook het nachtelijke) verkeer; wij worden niet langer de stank gewaar van de lucht die wij niettemin met elke ademteug in onze longen, in ons bloed en in al onze organen naar binnen pompen; wij vinden de afschuwelijke smaken van de vele gifstoffen waarvoor onze tong en ons verhemelte ons initieel waarschuwden, 'normaal'. Waarmee gezegd is dat wij niet langer zien wat wij zien, horen wat wij horen, ruiken en smaken en voelen wat wij voelen: door de gewenning aan velerlei kwaad, verliezen onze zintuigen hun zin zelf en blijven wij geheel onbeschermd achter,

ten prooi aan ontelbare kwalen en ziekten met steeds vaker een fatale afloop.

En de gewenning aan het kwaad geldt uiteraard niet alleen voor onze zintuigen: ook ons verstand deelt in de klappen en zo geraken wij gestaag gewoon aan de talloze leugens en aan de onzin waarmee bedriegers en bedrieglijke systemen ons in hun greep houden, manipuleren en gebruiken alsof wij louter instrumenten waren, alleen goed genoeg om opgebruikt te worden en vervolgens afgedankt en herleid tot as. Eeuwen lang, generatie na generatie, hebben mensen vormen van geloof beleden die regelrecht in strijd zijn met wat het simpele en nuchtere denken – het 'gezond verstand' – ons voorhoudt zonder complicaties maar wij ruilden ons natuurlijke inzicht telkens weer voor het dictaat van een of andere autoriteit die zichzelf uitgaf voor de vertegenwoordiging van het goddelijke op aarde. De informatie die onze eigenste gezonde zintuigen ons gaven, zetten wij prompt opzij om gehoor te geven aan de meest vergezochte fabels van lui welke ons imponeerden met schitterende kazuifels en hoge, blinkende mijters, gewapend met het machtsteken van een ivoren toverstaf en een quasi onbegrijpelijke Latijnse taal, ondoorgrondelijke theorieën en mysteries, dogma's, geheime rituelen en machtige taboes. De gewenning aan de bril die de wereld op zijn kop zet, speelt ons derhalve evenzeer inzake onze kennis parten. Maar dat is nog lang niet alles.

Naast de waarneming en de kennis heeft de mens van nature ook nog de beschikking over de faculteit van de wil, zoals men dat ooit noemde. En ook de wil blijkt aangetast door het beschreven kwaad en wel in die mate dat wij nog slechts geloven dat wij doen wat wij willen terwijl wij in feite handelen overeenkomstig een opgelegde wil waarvan ons niet alleen de oorsprong duister blijft maar tevens de bestemming. Want quasi elke burger handelt overeenkomstig wetten omwille van de verloning die zijn volgzaamheid hem schenkt ofwel vanuit de angst voor de dreiging uitgaande van elke vorm van rebellie daartegen en hoeveel arbeiders weten nog waartoe het werk dat zij verrichten dient? Een fabrikant van vijzen weet uiteraard wel dat hij vijzen maakt die passen in de moeren geleverd door een tweede fabrikant maar welke dingen daarmee

aan elkander worden vastgemaakt weten geen van beide: wij zijn radertjes in een machine die niemand onder ons nog kan overzien en wij werken omdat wij instinctief in leven willen blijven terwijl het ons te langen leste eender is wat wij allemaal moeten doen. Dat heet dan plicht maar in tijden van verrechtsing, dictatuur en genocide horen wij de plichtethiek weergalmen in het historische Befehl ist Befehl waarmee de heiligheid van de autoriteit die volgzaamheid oplegt, bevestigd wordt en waarmee de waanzin dan apert vrij spel krijgt: wij zien niet langer wat wij zien, wij denken niet na met ons eigenste hoofd en de wil die ons doet handelen, is ons vreemd; wij weten niet langer wat wij doen omdat wij nog louter instrumenten zijn en als kers op de taart geloven wij bovendien dat het zo ook hoort te zijn.

De betekenis van de toestand waarin mensen op die wijze zijn verzeild, heeft sinds het begin der tijden een eigen naam: het is bezetenheid. Bezetenheid wil letterlijk zeggen dat men het bezit is – het bezit van een ander uiteraard. En waar volgens de evangelisten de Gezalfde via de bezetene naar de identiteit van die bezitter of bezetter vraagt, weerklinkt uit diens schuimbekkende mond prompt het antwoord: "Ik ben legioen", waarmee te kennen wordt gegeven dat de mens in kwestie wordt bezeten door een bende. Wij zien, denken, voelen, willen en handelen met andere woorden niet langer zelf maar enkel nog als handlangers van een bende die ons geheel beheerst zonder dat wij daar vat op hebben; wij gehoorzamen vanuit onze natuurlijke instincten aan autoriteiten die met honger dreigen, met kou en met nog heel wat andersoortig leed als wij dat weigerden te doen; wij zijn niet langer mens, een bende regisseert ons doen en laten.

Dat alles ware helemaal niet erg en zelfs plausibel indien de zogenaamde bende waarvan sprake gewoon de mensheid was: de maatschappij of het geheel van burgers die nu eenmaal samenwerken zoals ook muzikanten doen in een orkest om aldus schone dingen ten gehore te kunnen brengen aan een publiek van liefhebbers die hen dan danken met een luidruchtig en herhaald applaus. Edoch, van 't stuk dat in dit tranendal wordt opgevoerd bestaat helemaal geen partituur, het is immers geen compositie, er is geen compo-

nist, het stuk wordt door de niet-persoon gedirigeerd en is de niet-persoon dan niet een van de talloze benamingen voor de duivel?

2. De tragedie

Het kwaad zit hem in het bijna ongemerkt wegglijden van het sublieme en in de navenante gewenning aan wat niet langer subliem is maar middelmatig of ronduit slecht. De verleiding tot het afglijden is die van het relativisme dat het bestaan van objectieve waarden loochent. Het ontbreken van een duidelijk criterium dat het ware van het valse onderscheidt – de werkelijkheid van de droom en de wil van de wens – vindt zijn oorsprong in de rampzalige cultuur van verdoving en verslaving omdat op de keper beschouwd uiteindelijk alleen de pijn in staat is om ons van het bestaan van objectieve waarden te overtuigen want wat echt is, biedt weerstand: het lijden vormt het fundament van de gewaarwording, van de kennis en van het bewustzijn.

De noeste arbeid tot welke wij, mensen, krachtens de goddelijke vloek, volgend op de zondeval, veroordeeld zijn, is de moeder van het leed dat op zijn beurt de verwekker is van het besef omdat pas datgene wat problematisch is, in het bewustzijn kan verschijnen. Ik word me pas bewust van het krijt waarmee ik schrijf op het ogenblik dat het breekt, zo zegt de Duitse wijsgeer Martin Heidegger. In wat andere bewoordingen kan men vaststellen dat zolang de dingen vanzelf gaan, zij ook geen aandacht vergen: zij vormen geen gevaar en het loont dan ook niet de moeite om er acht op te slaan. Pas de dreiging schrikt ons op, wekt ons uit de slaap en uit het onbewuste en noopt ons tot de inspanning van het nadenken dat altijd een gevecht is met de mogelijkheid van het verlies – van levenskracht of van het leven zelf.

Reeds de grote Afrikaanse filosoof Augustinus van Hippo (354-430) definieerde het kwaad als een tekort aan het goede en dat wil zeggen dat het goede niet vanzelf bestaat doch dat het moet verworven worden en in stand gehouden. Het aards paradijs waarin

wij tezamen met alle andere wezens het wonderlijke leven delen, is er niet zomaar, het is daarentegen een uitzonderingstoestand welke bovendien in een bijzonder precair evenwicht balanceert boven de afgrond van het niets – zoals overigens het leven zelf. De aarde is een unieke planeet, de dampkring waarin het leven gedijt, voldoet aan onvoorstelbaar strenge eisen en het feit dat wij weten dat wij bestaan, danken we aan een fysiologische en een neuronale complexiteit die ons petje ver te boven gaat. De gedachte dat het leven een liefdevolle goddelijke schepping is, ontstaat spontaan uit het besef dat het oneindige uitspansel leeg is en verlaten, koud, eeuwig donker en een gruwel voor de denkers en de dichters uit alle tijden. De aarde is een uitzonderlijke plek middenin de hel van het heelal. Het sublieme is nu eenmaal uniek: we hebben slechts één aarde, alle andere plekken in het uitspansel zijn dor en duister; we hebben slechts één thuis, elders kunnen we niet blijven; wiskundige vraagstukken hebben slechts één correcte oplossing, het aantal foute antwoorden is legio – kortom: het ware is uniek omdat het net zoals het schone en het goede behoort tot het sublieme. En waar wij het sublieme verliezen, verliezen we de kern en mét de kern vergaat ook al het andere: onze thuis, onze diepste, eigenste gedachten, onze wil en onze wensen, onze persoon, ons eigen ik, onze leefwereld en het leven. Wat overschiet is chaos, het is een toestand tussen zijn en niet-zijn, een onbestaand bestaan tussen echt en onecht, tussen droom en wakkerheid, tussen gasvormig en vast – daar zijn alleen nog zogenaamde spoken ofwel schimmen.

Men waarschuwt ons dat wij erover moeten waken dat we het sublieme niet verliezen want met het sublieme verloren we alles, incluis onszelf. Tot de overgang van de waaktoestand naar de slaap worden wij verleid door zogenaamde duistere machten die in wezen onmachten zijn en die – althans volgens Augustinus – slechts bestaan uit een tekort aan macht. Macht ontleent zijn wezen aan inspanningen en uiteindelijk aan leed omdat geen inspanning geleverd wordt tenzij vanuit geduld. Geduld is per definitie een persoonsgebonden zaak maar personen dreigen te worden in slaap gewiegd of opgeslokt door de onpersoon van de veelvuldigheid die

zich aan ons voordoet als een maatschappelijk weefsel en wie dat weefsel ter wille te zijn, worden erdoor gevoed, zij het enkel in de maag en vaak ten koste van het hoofd. Zij worden weldoorvoede burgers die hun mens-zijn hebben overleefd: zij zijn 'papieren zonder mensen' die, paradoxaal genoeg, de 'mensen zonder papieren' voor onbestaande dingen houden.

Maar een tragedie doet zich voor. Ons aards paradijs, onze dampkring, ons leven, ons bewustzijn: het bestaat allemaal slechts dankzij moeizaam volgehouden inspanningen, zoals ook onze tuin er alleen maar kan zijn door voortdurend onderhoud. En zoals een tuin zonder tuinman binnen de kortste keren verwildert, vergaat en geheel ontoegankelijk wordt, zo ook verdwijnt het leven zelf van zodra de toevoer van energie bij de gratie waarvan het gedijt, wordt afgesneden. Het is waar dat slechts één plek in het uitspansel onze thuis kan zijn en dat wij op geen andere plek kunnen blijven. Maar meer nog dan dat is het helaas ook waar dat ook onze thuis ons niet in eeuwigheid gegund wordt: Wir haben hier keine bleibende Stadt. Dit dramatische bijbelse vers, beroemd uit Ein Deutsches Requiem van Johannes Brahms, wordt door het daarop volgende vers als het ware getroost met een verzuchting die zich tracht te handhaven als een belofte: sondern die zukünftige suchen wir. (Hebreeën 13:14) Maar andermaal helaas blijft het bij de belofte die men aan zichzelf doet, precies zoals iemand die verdwaald is aan zichzelf belooft om door te blijven gaan totdat hij de goede weg zal teruggevonden hebben. Maar waar is de garantie? Ook de enige plek waar men tot rust kan komen en waar men kan blijven – onze thuis – is allerminst een vaste stek. En hetzelfde lot delen ons aards paradijs, ons eigen zelf en ons leven: vroeg of laat, laat het sublieme ons in de steek, wat wil zeggen dat wij uiteindelijk onszelf in de steek zullen moeten laten. En dat wrede lot, eindeloos bezongen in de meest verscheurende verzen, is het onze bij de gratie van de duivel. De duivel is nu eenmaal diegene die de schepping verwerpt.

3. De wrange vruchten van de canon

Volgens de Heilige Schrift is de schepping er ter wille van de mens en derhalve betekent de verwerping van de schepping in de eerste plaats de verwerping van de mens: de mens is een doorn in het oog van Gods stadhouder omdat hij als zuivere geest in de mens een wezen moet dienen dat slechts voor de helft geest is en voor de andere helft stof en dat vloekt zijns inziens met de juiste hiërarchie. Lucifers opstand omwille van deze 'goddelijke vergissing' werd dichterlijk beschreven door de in 1587 in Keulen geboren, grootste Nederlandse dichter ooit, Joost van den Vondel, wiens Lucifer uit 1654 wellicht model stond voor het beroemde Paradise lost (uit 1563) van John Milton. Hoe dan ook heeft volgens het Bijbelboek Genesis de slang de mens ten val gebracht waardoor hij sterfelijk werd en zonder die daad had het Christendom helemaal niet bestaan aangezien Christus geboren werd om de gevallen mensheid te verlossen.

Lucifers vernietiging van de mens zal uiteraard gebeuren door het 'legioen' waaraan hij zegt gelijk te zijn en waartoe hij het mensdom poogt te reduceren, meer bepaald door onder het volk de kuddegeest te voeden: het door een leider makkelijk manipuleerbare gedrag dat in de hand gewerkt wordt door het opleggen van uniformiteit in kledij en in bewegingen alsook door het aan de mensen opdringen van gemeenschappelijke liederen, vlaggen, helden, geschiedenissen – kortom: de canon.

Zo stuurt men soldaten naar het front door hen onder grote psychologische druk te zetten want dat is groepsdruk ook. De moed wordt openbaar verheerlijkt en de lafheid openbaar bestraft zodat men geen andere keuze heeft dan voor de groep te sterven: ofwel doodt men wie niet behoren tot de eigen groep en vecht men aldus tot de dood om dan eervol te sterven, ofwel weigert men mensen te doden, men deserteert en men krijgt de kogel wegens plichtsverzuim. Op die manier kwamen alleen al in de twintigste eeuw naar schatting 180 à 220 miljoen mensen aan hun einde.

Het immorele en het rampzalige aan groepsvorming ligt niet in het feit van de eendracht en de samenwerking maar daarentegen in het gebrek daaraan, met name waar de universaliteit ontbreekt. Waar zich een niet-universele en dus gesloten groep vormt, onderscheiden zich de groepsleden bewust van alle anderen – de niet-leden – en zo ontstaan kampen en scandeert men alras "schild en vriend" teneinde te kunnen discrimineren en al wat vreemd is aan te vallen.

Groepsvorming gaat vooraf aan oorlog en oorlog is in wezen gericht op de reductie van het aantal groepen middels inlijving maar wel ten koste van de groepsleden zelf die tenslotte mensen zijn. Waar uiteindelijk één groot rijk tot stand komt keert zich dan die groep tegen de eigen leden omdat hij in oorsprong een dictatuur is en zo verdeelt zich paradoxaal genoeg de via oorlogvoering één gemaakte wereld in zoveel afzonderlijke groepen als er mensen zijn en dan rest nog slechts het devies van *Jeder für sich und Gott gegen alle*, wat een andere benaming is voor de wet van de jungle – de wetteloosheid.

4. De geboorte van de schimmen en de ontwaarding van de waarden

Vandaag, 24 augustus 2019, kost het goud 43.942,94 euro voor 1 kg, wat wil zeggen dat de huidige euro een waarde heeft van 0.02275678413 gram goud. Dat is een serieuze devaluatie vergeleken bij 4 mei van dit jaar toen de goudprijs nog op 36.600 euro stond en een euro dus nog 0,0273224 gram goud waard was. Wie in mei zijn bezit omgezet heeft in euro, is armer geworden en wie in goud investeerde, werd rijker. Nu zijn er talloze factoren welke invloed hebben op de waarde van een munt maar wil men de waarde van de euro doen dalen dan kan men dat zonder twijfel doen door bankbiljetten bij te drukken.

Het geldwezen is uiteraard een stuk ingewikkelder dan hier beschreven maar in grote trekken luidt de onderliggende wet die dit

garandeert dat de waarde van de dingen stijgt naarmate ze schaarser zijn. Wat wil zeggen dat ontwaarding optreedt bij overvloed. 'Te' is nooit goed: het geheim van het sublieme is dat van het evenwicht of het juiste midden, zoals de Hellenen al wisten. Waarmee meteen gezegd is dat zowel het tekort als de overdaad kenmerken zijn van het kwaad.

Wat gratis is, heeft per definitie niet de minste marktwaarde en soms kost het zelfs geld omdat het afval is; wat daarentegen duur is, wordt op de markt begeerd en wordt daardoor ook schaars. Schone lucht om in te ademen, bomen in de tuin, drinkwater en zelfs mensen: van deze bijzonder waardevolle zaken die principieel gratis zijn, was er ooit een overvloed maar dat het tij nu keert, heeft alles te maken met het feit dat bijvoorbeeld peperdure kunstwerken en andere vergelijkbare, totaal waardeloze en vaak zeer schadelijke prullen een opmars kennen - een opmars te wijten aan het feit dat het überhaupt mogelijk is dat aan waardeloze en soms schadelijke dingen een zekere marktwaarde wordt toegekend, wat heel concreet betekent dat schimmen in het leven worden geroepen. Die schimmen zijn wat authentiek en waardevol is, gaan overheersen.

Zo kopen mensen onder de invloed van reclame pantalons met gaten omdat dit nu eenmaal de mode is van de dag, ook al strijdt dit met de essentie van kledij. Of zij investeren in een kunstwerk dat over zichzelf zegt geen kunstwerk te zijn maar dat de handtekening draagt van een erkende artiest. Uiteraard vergt het gesofisticeerde listen om waardeloze zaken begerenswaardig te maken maar dat die trucs niet zo onschuldig zijn, komt doordat zij altijd hand in hand gaan met de afbraak van het waardevolle. En de meest listige van alle schimmen is het geld.

5. De duivel als de teruggekeerde Christus

De grote Russische schrijver Fjodor Dostojevski laat de duivel in de geschiedenis naar binnen treden in De grootinquisiteur van Se-

villa, een raamvertelling in zijn roman uit 1880 getiteld De gebroeders Karamazow.

Het gebeuren speelt zich af in de Zuid-Spaanse cultuurstad Sevilla, vijfhonderd jaar geleden, tijdens de inquisitie, toen de christenen het land heroverden op de Moren.

Er wordt verhaald hoe Christus teruggekeerd is op aarde, hij heeft een gestorven meisje tot leven gewekt. De grootinquisiteur, die de kerk vertegenwoordigt, is er getuige van, valt Jezus aan en blijkt een vertegenwoordiger van de duivel.

In feite verwijt in zijn persoon de kerk aan Gods zoon wat Vondels Lucifer de schepper zelf aanwreef in de opstand der engelen: God zou zich in de mens hebben vergist en hem te hoog hebben aangeslagen.

De duivel wil de mens zijn vrijheid weer ontnemen: terwijl Jezus weigerde om stenen in brood te veranderen, wil hij hem conditioneren met zijn honger; hij wil hem voeden in ruil voor zijn aanbidding.

Dit herinnert aan het Oudtestamentische boek Job waarin God de duivel toestaat om Job op de proef te stellen in de hoop aldus zijn vroomheid als een gevolg van conditionering en dus van onvrijheid te kunnen uitleggen, wat echter mislukt. Edoch, hier verjaagt de duivel Christus en tracht hij de mens te ketenen met de kerkelijke autoriteit die hem het heil belooft in ruil voor zijn onderwerping en dus voor de prijs van zijn vrijheid.

In feite bekleedt de duivel zich op een perverse manier met het offerschap van Christus zelf door te stellen dat hij, als kerk, zijn geluk - en dat van de clerus - opoffert aan dat van een aan hem gehoorzame en door hem bedrogen mensheid. Zo is de duivel in wezen de teruggekeerde Christus.

6. Het moederkoorn en de komedie

Moederkoorn is een schimmel die in het koren gaat woekeren bij vochtig weer; ze gaat in de korenaar zitten en neemt daar de plek in van een graantje. De schimmel probeert zich onzichtbaar te maken door de vorm aan te nemen van het gouden graantje maar hij wordt verraden door zijn zwarte kleur. Moederkoorn ontleent zijn naam aan het medicinaal gebruik ervan in het kraambed. De schimmel is zeer giftig en hallucinogeen en zorgde in de middeleeuwen voor epidemieën met vaak veel slachtoffers. Ook de beruchte historie van de heksen van Salem zou met moederkoorn te maken hebben.

Het moederkoorn is een parasiet: hij leeft op de kap van een gastheer maar hij doodt die niet omdat hij ervan afhankelijk is en zeer zeker is dat een eigenschap die ook aan de duivel kan toegeschreven worden: omdat de essentie van het kwaad ligt in een tekort aan het goede, kan het kwaad niet zonder het goede bestaan en is het sowieso ondenkbaar dat het kwaad het goede volledig ongedaan maakt. Diabolo betekent dwarsligger of tegenstrever en van tegenwerking kan geen sprake zijn zonder een of andere werking. Het kwaad is een tekort aan het goede en voor zover het op zichzelf bestaat, teert het op het goede en is het daarvan ook in zijn bestaan afhankelijk.

Zoals nu een parasiet zich kan verbergen in zijn gastheer door diens vorm of uiterlijk aan te nemen zodat hij aldus mogelijke tegenstanders kan verschalken, zo ook kan hij de werking van zijn gastheer nabootsen om anderen te laten geloven dat zij met de gastheer te maken hebben en niet met de parasiet. En stel nu eens dat zich in onze wereld een plaag manifesteert waarbij mensen met specifieke activiteiten of beroepen systematisch beheerst worden door parasieten die de schijn ophouden deze beroepen uit te oefenen terwijl de eigenlijke vaklui werden uitgeschakeld.

De dokter ziet er nog wel uit zoals voorheen, hij draagt een witte schort en om de nek een stethoscoop, ontvangt patiënten en

schrijft pillen voor, maar zijn activiteit is slechts een nabootsing van het beroep van de echte geneesheer: deze parasiet-geneesheer immers geneest niet doch hij verrijkt alleen zichzelf terwijl zijn geneespraktijk slechts een vertoon is, een voorwendsel, een toneeltje.

De dokter, maar ook de garagist die aan uw wagen prutst en die u op kosten jaagt, alleen maar om er zelf beter van te worden. De leraar op school die doet alsof hij lesgeeft maar die niet langer eisen stelt aan zijn leerlingen omdat hij die beschouwt als zijn klanten die naar hij verhoopt, op de makkelijkst mogelijke manier een getuigschrift willen halen. De rechters die zich laten omkopen door misdadigers en die hun slachtoffers straffen. De politici die de staat verarmen door in haar naam nooit meer af te betalen leningen aangaan bij banken die de superrijken vertegenwoordigen. De producenten van allerlei goederen die kopers in de maling nemen met waren van verwerpelijke kwaliteit.

Ongetwijfeld wordt alras duidelijk dat deze helse toestanden reeds de regel zijn. Toegegeven, er wordt nog een klein beetje genezen door de dokters en er wordt nog een beetje les gegeven door de leraren, de waren hoeven nog niet onmiddellijk in de vuilnisbak te belanden, de blinde rechtspraak werkt nog min of meer en onze politici houden het land ternauwernood recht. Maar dat geschiedt alleen, zoals gezegd, omdat het kwaad parasiteert op het goede: de parasiet doodt zijn gastheer niet maar dan alleen uit eigenbelang.

7. Het kwaad als enige werkelijkheid?

Het relativisme duwt het sublieme weg en men went aan wat slecht is; een cultuur van verslaving en verdoving maskeert het onderscheid tussen waar en vals, tussen wil en wens, terwijl alleen de pijn verwijst naar het sublieme. Het leven wordt gedragen door moeizaam volgehouden inspanningen maar het kwaad zit die inspanningen dwars: het is een tekort aan het goede maar ook het teveel is een tekort (aan de juiste maat). Bij ontsporing gaan schim-

men de plaats innemen van het authentieke, het doel wordt verwisseld met het middel. Christus' plaats wordt ingenomen door de duivel en Dostojevski's grootinquisiteur die staat voor de kerk openbaart een geheim: "De Schepper heeft de mens overschat en daarom staan wij nu borg voor zijn heil in ruil voor zijn vrijheid, zoals de duivel het wil". De duivel parasiteert op zijn gastheer - Christus - maar hij doodt die niet omdat hij ervan afhankelijk is; hij verbergt zich achter zijn uiterlijk en zo holt het kwaad het leven uit.

De gedachte dat het kwaad ons verschalkt door zich met het goede te omkleden vindt men terug in de oudste sprookjes en legenden maar het verhaal laat steeds ruimte voor de hoop omdat uiteindelijk het kwaad niet zonder het goede kan bestaan. In De wolf en de zeven geitjes van de gebroeders Grimm doopt de wolf zijn zwarte poot in wit meel om de geitjes ertoe te bewegen de deur voor hem te openen en hij verslindt ze - op eentje na. Uit de geopende doos van Pandora ontsnappen alle kwalen - op één na. De gevallen mens wordt uit het paradijs verjaagd en verliest alle beloften - op één na.

Het sluwe geitje dat op haar beurt het kwaad heeft verschalkt, werd gespaard door het sprookje zelf en wel om het te kunnen navertellen. Eén kwaal bleef in de doos van Pandora zitten: is het de kwaal die alle andere kwalen zal treffen? En na de zondeval werd aan de mens een redder beloofd: hij werd gedood doch herrees zoals een vuurvogel uit zijn eigen as in de vorm van de kerk waarvan hij het hoofd is maar die teruggekeerde Christus blijkt de duivel zelf en zo geraken wij tenslotte elk spoor bijster.

Dit verliezen van elk spoor - de uiteindelijke absolute onwetendheid - blijkt ons gewisse lot dat even zeker is als de dood. Wie leven, bevinden zich op een trein en de sporen waar die over heen raast, liggen even vast als zijn bestemming die ook onze toekomst is. Wij geloven te bewegen doch wij worden slechts bewogen; wij geloven te spreken doch het is de taal zelf die doorheen onze monden spreekt; wij geloven in een eigen wil doch wij kunnen slechts willen wat ons ingeboren verlangen ons voorhoudt te doen. En als

wij tegen die plicht 'zondigen', dan schuiven wij de schuld daarvoor in de schoenen van de duivel - diegene die verantwoordelijk wordt voor ons eigen kwaad, precies zoals Christus dat wilde zijn, die de schuld van alle mensen op zich nam en uitboette. En zijn Christus en de duivel dan inderdaad niet één en dezelfde? Zijn het goede en het kwaad dan niet de twee kanten van één munt? De dag en de nacht van de wereldbol? Het wel en het wee? Het genot en de pijn? Het sublieme dat verheft en datgene wat weer afvlakt? En is het goede dan niet slechts een illusie waarin het kwaad zich verbergt? Een mantel omheen een illuster spook?

8. De duivel genaamd Economie

"En niemand mag kopen of verkopen, dan wie dat merkteken heeft, of de naam van het beest, of het getal van zijn naam". (Openbaring 13:17).

In tegenstelling tot de godheid en de heiligen, verschijnen de duivels helemaal niet. De persoonlijke manifestatie van demonen in de menselijke wereld gebeurt uitsluitend op het ogenblik dat ze uitgedreven worden. Het kwaad blijft verborgen zolang men de andere kant op kijkt, pas het verzet tegen het kwaad dwingt het om aan het licht te komen en zo bijvoorbeeld kunnen verkrachters en andere criminelen hun gang blijven gaan zolang hun slachtoffers zwijgen; slachtoffers die de moed vinden om te spreken, jagen hun misdadigers tegen zich in het harnas en worden aldus dikwijls het zwijgen opgelegd.

Nu gebeuren duiveluitdrijvingen bij de vleet: in het katholicisme wordt het exorcisme uitgevoerd over elke dopeling en driewerf helaas voor wie hun geloof willen afzweren maar volgens de kerkelijke leer laat het doopsel een onuitwisbaar merkteken na in de ziel.

Bepaalde atheïsten verwijten aan de 'religies van het Boek' - het Jodendom, het Christendom en de Islam - dat zij al te antropocen-

trisch zijn want de ganse schepping draait daar uiteindelijk om de mens. Er valt inderdaad wat te zeggen voor een ethiek die de menselijke persoon centraal stelt want het gevaar dreigt dat men hem gaat zien als een dier zoals een ander, als een dienaar van de maatschappij of, erger nog, als een werktuig van de economie en dat ware een onvergeeflijke aberratie.

In het communisme wordt de staat aanzien als belangrijker dan de menselijke persoon en op dit punt vloekt deze ideologie met de christelijke leer. Christus vertelt dat de goede herder zijn kudde achterlaat om één schaap te gaan zoeken in het onherbergzame, zoals elke ouder zou doen omwille van zijn kind, maar een communist ziet er geen graten in om enkelingen op te offeren aan de staat.

En niet alleen in het communisme gebeurt dat want in feite zijn staten door de band geïnfecteerd met welbepaalde eenzijdige socialistische beginselen - zoals onder meer in het nationaalsocialisme ten tijde van het Derde Rijk - die zich met betrekking tot hun ethiek richten op wat zogeheten moraalfilosofen in elkaar hebben geflanst ter vervanging van de naastenliefde als maatschappelijk cement.

Met name het Britse utilitarisme van tweehonderd jaar geleden met aan het roer zeer welgestelde edellieden zoals Thomas Malthus (1766-1834), Jeremy Bentham (1748-1832) en John Stuart Mill (1806-1873) met hun al te simplistische en wereldvreemde leer dat men het grootste geluk moet nastreven (waarbij geluk wordt gelijkgesteld aan genot) voor het grootst mogelijk aantal mensen en dit eventueel ten koste van een minderheid aan slaven, frontsoldaten of andere mensenoffers, waarbij tevens gedacht kan worden aan de praktijken van abortus en euthanasie.

Deze verdedigers van het inhumane kapitalisme ten tijde van de Industriële Revolutie in Manchester en andere ellendige fabriekssteden krijgen overigens een rake veeg uit de pan van de sociaal geëngageerde Charles Dickens in zijn Hard Times uit 1854 maar ook reeds in A Christmas Carol uit 1843: daar weigert de misan-

trope vrek Ebenezer Scrooge aalmoezen aan de bedelaars met het argument dat ze maar beter verhongeren omdat ze aldus nog meehelpen in de strijd tegen de overbevolking, waarmee hij zinspeelt op Malthus' omstreden overbevolkingstheorie.

Het katholiek geïnspireerde westen veroordeelt het communisme met de mond maar past in de praktijk principes toe die op een nog veel rampzaliger manier afbreuk doen aan het principe dat de menselijke persoon tot einddoel maakt van het maatschappelijke streven. Immers, waar het socialisme individuen onderwerpt aan de staat, fnuikt het kapitalisme de menselijke persoon ten bate van godbetert de economie. In feite hoort de economie te functioneren in dienst van mens en samenleving als een louter instrument, overigens net zoals het ruilmiddel van het geld. Edoch, ook hier werden middel en doel onderling verwisseld en geldt dat wie geen nut hebben voor de economie, beschouwd mogen worden als maatschappelijk waardeloos.

Wie uit louter winstbejag drugs verkopen of plastics produceren die het milieu om zeep helpen, worden hoger aangeschreven dan wie zich zonder vergoeding inzetten voor de medemens omdat de grootte van iemands bezit het ultieme waardecriterium is geworden. Mensen worden vandaag getaxeerd op hun vermogen, ongeacht of het gaat om een consumptievermogen of om een potentiële vernietigingskracht. En in een kapitalistische economie die stoelt op concurrentie geeft de laatstgenoemde functie uiteraard de doorslag: waar het recht van de sterkste heerst, komen, zoals ooit de Chinese dictator Mao Zedong het verwoordde, de macht en het recht uit de loop van een geweer.

9. Het nieuwe Über-Ich

Opvoedelingen gehoorzamen hun ouders, de leraren en de autoriteiten en zij maken zich geleidelijk al de maatschappelijke (en eventueel ook de religieuze) wetten en regels eigen tegen de tijd dat zij volwassen zijn en op de eigen benen moeten kunnen staan.

Dat proces van toe-eigening heet interiorisering: de van buitenaf opgelegde wet wordt een zaak die men zich ter harte neemt; de ouders en de opvoeders vallen niet weg maar zij transformeren zich in wat dieptepsychologen zoals Sigmund Freud (1856-1939) het Über-Ich hebben genoemd - het geweten dat gehoorzaamheid opeist, ook al gaat dat vaak in tegen de onmiddellijke individuele behoeftebevrediging en de persoonlijke belangen en ook tegen het platvloerse principe dat de maximalisatie van het genot beoogt vanuit de in feite volstrekt immorele gelijkstelling van genot aan geluk.

Maar honderd jaar later zijn de tijden behoorlijk veranderd. Onze westerse beschaving, rustend op de pijlers van de Grieks-Romeinse cultuur en het Christendom, bleef tweeduizend jaar lang als een onaantastbare reuzin overeind met Europa onder het patronaat van de moeder Gods zelf. Nu de intensifiëring van de communicatie van de wereld een dorp heeft gemaakt, kon de ontmoeting - vaak ook de botsing - van de vele wereldculturen niet langer uitblijven en heeft het navenante cultuurrelativisme een definitief einde gemaakt aan de zekerheden van weleer. De paus van Rome krijgt hier voor het eerst af te rekenen met meerdere concurrenten om u tegen te zeggen, waarvan het atheïsme niet de geringste is en in de onvermijdelijke aanvaringen die eruit volgen treden niet alleen de weldaden van de eigen cultuur in het voetlicht: zij confronteren ons ook met de arrogantie van het katholicisme dat eeuwenlang de luxe genoot van een onaantastbaar monopolie. De zopas verschenen turf van Frédéric Martel, getiteld: Sodoma. Het geheim van het Vaticaan, laat er geen twijfel over bestaan dat die arrogantie heeft geleid tot een hypocrisie die zijn gelijke niet kent. Naar Christus' eigen woorden is zijn imperium niet van deze wereld en dient men, anders dan de rijke jongeling, zijn bezit uit te delen aan de armen teneinde in het spoor van de Godmens te kunnen treden maar het (in dank van dictator Mussolini ontvangen) wereldse imperium van de kerk blijft na eeuwen van kolonialisme en neokolonialisme de armen (die nota bene Christus zelf vertegenwoordigen op aarde) uitbuiten en misbruiken en ik citeer Martel over de Roma Termini, waar de prostitués hun klanten ontmoeten: "Mo-

hammed is sex worker. Zelf zegt hij 'escort', dat klinkt beter. En nog opmerkelijker: deze moslim heeft voornamelijk priesters en prelaten als klant, uit de kerken van Rome en het Vaticaan. 'Ik ben een van de migranten voor wie paus Franciscus opkomt', zegt hij ironisch"[167] Immers, "De twee grote migrantenroutes (...) leiden allebei naar de Roma Termini. Voor veel migranten is het letterlijk een 'terminus'. Een eindpunt".[168] "De priesters houden de markt (van de mannelijke straatprostitutie) in stand, ook al wordt die in deze internettijd steeds anachronistischer. En vanwege de anonimiteit richten zij zich voornamelijk op migranten".[169]

In wat andere bewoordingen hebben de autoriteiten van weleer zichzelf aardig in diskrediet gebracht terwijl de duivel zelf van de menselijke nood aan gezag gretig gebruik maakt om de ontstane leemte op te vullen met voorbeelden die niet langer het goede voor de opvoedelingen voor ogen hebben doch het eigen gewin ten koste van het geluk van wie zij manipuleren. Want deze demonen die dankzij de nieuwste media de ooit aan god zelf toegeschreven alomtegenwoordigheid genieten, liegen voor, bedriegen, verleiden en palmen in; zij verslaven en verdoven, misleiden en misbruiken. Het Über-Ich van weleer ging op in rook en zijn zetel werd ingepalmd door onwezens die wel een uiterlijk hebben (zij zien er van buiten uit als personen) maar die een innerlijk missen en die met andere woorden volstrekt zielloos zijn.

10. De koning van de wereld

Het Über-Ich of het geweten van weleer, gevormd op grond van de geïnterioriseerde wetten en regels van ouders, opvoeders en autoriteiten, heeft plaats geruimd voor motto's en deviezen van een heel andere makelij. Het begon in de golden sixties (maar in feite

167 Frédéric Martel, Sodoma. Het geheim van het Vaticaan, Van Halewyck 2019, pagina 157. (Oorspr.: Sodoma. Enquête au coeur du Vatican, Éditions Robert Laffont, Parijs 2019).
168 Ibidem, pagina 161.
169 Ibidem, pagina 165.

begon het ten tijde van de 'zondeval') met de rijmelarijen van rebellerende idolen en van alternatieve diëtisten, de wijsheid van sterrenwichelaars en handlezers en de raadgevingen van mode-barons - afkomstig uit sectoren die het bijzonder goed bleken te doen sinds de klassieke toonbeelden hun krediet verloren. Maar deze zijn nog relatief onschuldige 'Ersatz-modellen' vergeleken bij de sinds kort opgang makende, nieuwe demonen van extreem-rechts.

De cruciale wet bij het streven naar macht luidt sinds de oudste tijden zoals iedereen wel weet: "Verdeel en heers!" Wie de macht wil veroveren of bestendigen, moet de vijand verzwakken en doet dat het best door in diens kamp verdeeldheid te zaaien. Waar machtswellustelingen alom ter wereld voortdurend op aansturen, is uitgerekend het tot stand brengen van die verdeeldheid maar daarbij mag nooit uit het oog worden verloren dat er vaak nauwelijks goede en slechte machtswellustelingen te onderscheiden vallen: van zodra iemand naar macht streeft, zal hij zich op straffe van een gewisse mislukking bedienen van de wel beproefde machiavellistische principes waaronder het beginsel dat het doel de middelen heiligt, waarmee duidelijk wordt dat voor hem alle middelen goed zijn aangezien het hoogste goed bestaat in het behouden of verkrijgen van de macht. En het tegen elkaar opzetten van mensen blijkt, zoals iedereen kan getuigen, een gegarandeerd product van de tweestrijd tussen rivaliserende partijen - in extenso: tussen extreem links en extreem rechts.

Extreem links pleit voor een nieuwe orde die indruist tegen de bestaande en die via het (intolerant) opleggen van exuberante tolerantieprincipes de vroegere orde op haar kop zet. In de praktijk veroorzaakt dit een herverdeling van de koek, wat wil zeggen dat de bevoordeelde klasse van weleer voortaan het onderspit zal delven terwijl de tot dan toe verguisden hun plaats innemen, zoals dat bijvoorbeeld het geval was bij de bevrijding van Mandela in Zuid-Afrika. Maar het gevaar is allerminst denkbeeldig dat de balans dan zo ver doorslaat naar het andere uiterste dat op den duur het volk zelf gaat smeken om de vroegere toestand te herstellen, wat niet zelden resulteert in een ware dictatuur. En door de band genomen lopen de underdogs van links na de machtsgreep van rechts

gewoon over naar de partij van de nieuwe winnaar en zij worden daar bovendien ontvangen met open armen omdat tenslotte iedereen daar beter van wordt: de overlopers uiteraard maar ook de nieuwe machthebbers die zodoende hun aanhang alleen maar zien toenemen. Zo blijven (op een handvol 'naïevelingen' na - zoals Machiavelli ze zou noemen) dezelfde mensen aan de macht. Het verschil met voorheen bestaat erin dat de machthebbers met succes hun greep op het volk hebben versterkt.

Macht wordt verworven door twist te zaaien en uitgerekend dat is het waartoe de duivel Christus poogt te verleiden nadat hij Hem heeft meegenomen op een hoge berg van waar hij Hem de wereld toont: het zaaien van twist is wat men moet verstaan onder het knielen voor en het aanbidden van de duivel (want 'duivel' betekent 'twistzaaier') in de volgende passage van het Mattheüs- evangelie:

"Wederom nam Hem de duivel mede op een zeer hogen berg, en toonde Hem al de koninkrijken der wereld, en hun heerlijkheid;

En zeide tot Hem: Al deze dingen zal ik U geven, indien Gij, nedervallende, mij zult aanbidden." (Mattheüs 4:8-9)[170]

Opmerkelijk hierbij is dat Christus de duivel niet tegenspreekt waar deze suggereert dat al de koninkrijken van de wereld hem toebehoren en zo weet de gelovige voor eens en voor altijd dat de wereld des duivels is, wat andermaal bevestigd wordt door de woorden van Jezus: "Mijn koninkrijk is niet van deze wereld".[171] [172]

170 Mattheüs 4:8. Zie:
https://www.statenvertaling.net/bijbel/matt/4.html
171 Johannes 18:36.
172 Tekst d.d. 13 augustus - 21 september 2019.

De wijngaard des Heren

De vertrumpisering van de wereld beperkt zich niet tot de politiek, de trend heeft ook haar entree gemaakt in onze universiteiten, al zullen sommigen beweren dat hij daar al eerder huishoudt maar dat is dan wellicht de kwestie van de kip en het ei. Iemand die nog dagelijks de nieuwsberichten bijhoudt, vertelde mij dat een leerstoel Etienne Vermeersch gesticht zou worden ter nagedachtenis aan de grote geleerde die zich ook sterk maatschappelijk engageerde, onder meer met het adviseren van bijzonder originele sterilisatiemethodes voor de armen (het aanbieden van sterilisatie aan armelui in ruil voor een biljet van vijftig dollar dat ze immers niet kunnen weigeren omdat ze honger lijden) en met de repatriëring van illegalen. De eerste vier jaar zou die leerstoel bekleed worden door Maarten Boudry over wie men schrijft dat hij een paus is van het ecomodernisme,[173] een stroming die het heeft over de dringende noodzaak voor het volk om zijn geitenwollen sokken te ontgroeien en het probleem van de kernafval met kernenergie te bestrijden. Het ecomodernistisch manifest spreekt meer bepaald over "de rol van technologie in het reduceren van de menselijke afhankelijkheid van de natuur (...) ondanks de vaak gehoorde bewering sinds de jaren 1970 dat er fundamentele “grenzen aan de groei” zouden zijn" en zonder blozen wordt beweerd: "Hoewel de menselijke impact op het milieu in zijn totaal blijft stijgen, is er een waaier aan trends die op lange termijn voor een substantiële ontkoppeling van menselijk welzijn en milieu-impact kunnen zorgen."[174] Kortom, het ecomodernisme verspreidt het geloof dat wetenschap, techniek en kapitalisme samen garant staan voor een schitterend 'Antropoceen' (de zogenaamde toekomst der ecomodernisten waarin de mens zich wars van alle kritieken op het antropocentrisme zonder complexen centraal stelt), in de overtuiging

173 **https://www.demorgen.be/meningen/met-maarten-boudry-is-de-nieuwe-paus-van-het-ecomodernisme-opgestaan~be0d6eb1/**
174 http://www.ecomodernism.org/nederlands

dat hij zich helemaal kan ontkoppelen van de natuur. Toevallig had de scheurkalender het er zopas ook over: een stadsmeisje vertelt dt ze afgelopen zomer op vakantie geweest is op het platteland en dat ze daar tot haar verbazing heeft moeten vaststellen dat de boeren nog altijd koeien houden. "Niet te geloven", zo roept zij uit, "nu je overal melk in kartonnen dozen kunt krijgen!"[175]

Inderdaad, er zijn nog steeds mensen die niet mee zijn met hun tijd en die niet weten dat de nieuwste trend het ecomodernisme is: het geloof dat het driemanschap Wetenschap, Techniek en Kapitalisme een schitterende toekomst garanderen voor de mens die zich opnieuw en dit keer geheel bevrijd van zelfkritiek en van complexen en ook wars van de bijbel, centraal kan stellen in de natuur waarvan hij nu immers zichzelf tot oppergod verklaart.

Hetzelfde geldt voor wie zich verbazen over het feit dat uitgerekend een paus van dat ecomodernisme[176], de leerstoel zal bekleden genaamd naar de auteur van "De ogen van de Panda", een boek dat destijds behoorde tot de verplichte studentenlectuur en waarvan de (nota bene in alle stilte aan Rudolf Boehm en uiteindelijk aan Herbert Marcuse ontleende) grondstelling luidt dat het samengaan van Wetenschap, Techniek en Kapitalisme - aldaar het WTK-bestel genoemd - rampzalig zou zijn voor het milieu. Want ook hierover hoeven zij zich niet te verbazen, zij dienen immers te weten dat naast originaliteit ook flexibiliteit een vandaag hoog aangeschreven managementtool is.[177]

175 Bron: *De Druivelaar* d.d. 23 september 2019.

176 https://www.demorgen.be/meningen/met-maarten-boudry-is-de-nieuwe-paus-van-het-ecomodernisme-opgestaan~be0d6eb1/

177 Tekst d.d. 25 september 2019.

Over het misbruik van macht

1. Armageddon

In zijn meest recente boekwerk *Sodoma* schrijft Frédéric Martel: *"Tegenwoordig vormen de Afrikaanse seminaries, naar voorbeeld van de Italiaanse seminaries uit de jaren vijftig, locaties waar veel homoseksuelen een zekere veiligheid vinden. (...) door homoseksuelen in Afrika te stigmatiseren, dwingt de kerk ze zich te verbergen. Als ze de kans krijgen, zoeken ze hun toevlucht in Europa, waar de Italiaanse, Franse en Spaanse kerken een beroep op ze doen om te komen werken in hun onderbemande parochies. En zo is de cirkel rond."*[178]

Martel laat zien hoe mensen door de kerk 'gesjareld' worden maar wat hij hier zegt over de Afrikanen geldt in feite wereldwijd en ook voor alle tijden: de kerk demoniseert de homoseksuelen, zij worden via haar kuddegeest opgejaagd en vluchten naar de seminaries van waaruit diezelfde kerk hen dan te werk stelt. Precies zoals krijgsgevangenen wiens leven wordt gespaard in ruil voor levenslange dwangarbeid.

Met betrekking tot (wilde) dieren heet deze handelwijze *domesticatie*: het wild wordt door mensen gevangen gezet en benut: om karrenvrachten voort te trekken, om gemolken te worden, geschoren of gekweekt om te worden opgegeten. Met betrekking tot soortgenoten, kennen wij dit als *kannibalisme* en met betrekking tot quasi soortgenoten is het ons in de (fantastische) literatuur bekend als de verschrikking van het *vampirisme*. In feite zijn dit de archetypen van kastensystemen, van sociale standen en klassen en

178 Frédéric Martel, *Sodoma. Het geheim van het Vaticaan,* Uitgeverij Balans Amsterdam 2019 (oorspr.: Éditions Robert Laffont, Parijs 2019), pag. 402.

van allerlei vormen van uitbuiting zoals in het kolonialisme en het neokolonialisme, die zich rechtvaardigen via een geweten dat grondt in racisme, homofobie, xenofobie en nog andere opgedrongen haatgevoelens jegens welbepaalde zogenaamde 'zondaren' en 'vijanden' die in feite zwartgemaakte mensen zijn - in meer religieuze termen uitgedrukt: mensen die gedemoniseerd werden, die uitgeroepen werden tot demonen, tot van demonen bezetenen of tot krankzinnigen. En ziedaar hoe men de door het sociaal geweld van de kudde aan mensen toegebrachte schade in de schoenen van de duivel schuift waarmee deze slachtoffers dan samenvallen - wat hun definitieve excommunicatie moet rechtvaardigen. Niet voor niets heet de duivel dan 'legioen'.

De rooms-katholieke kerk is een staat in oorlog, haar vijanden zijn de 'ongelovigen', zij kampen met uitsluiting en blijven werkloos, een extreem-rechtse regering doet de rest: zij dwingt hen tot 'gemeenschapsdienst' - een eufemisme voor onderbetaald werk dat, wars van de verklaring van de rechten van de mens, niet strookt met de opleiding en de competenties der betrokkenen. Aldus krijgen homo's *de facto* levenslang in concentratiekampen, alleen werden die kampen vandaag onzichtbaar gemaakt, met het gevolg dat er geen ontkomen meer aan is: "Laat varen alle hoop, gij die hier binnentreedt!" Welkom in de hel van Dante.

Hoogopgeleide homo's die ingevolge discriminatie naast hun job grijpen en die dan maar vrede moeten nemen met onderbetaalde klusjes, zijn nog slechter af dan hen aan wie de toegang wordt ontzegd tot universiteiten en tot hogescholen en het is een jongvolwassene in dat geval geraden om hierop maar beter niet te anticiperen. Maar zeg nu zelf: wat voor een verschrikkelijke toekomstverwachting hebben homofiele kinderen, aan wie men geen betere raad kan geven dan met betrekking daartoe de kop in het zand te steken en tegen beter weten in te volharden in het geloof dat onverdroten arbeid loont?

Dit zegt allemaal iets over de *graad* van terreur die uitgaat van de kerk en van de extreem-rechts georiënteerde staat waarmee zij wereldwijd sinds jaar en dag een pact heeft: zij zijn dusdanig dat men

er moet voor vrezen hen bij naam te noemen en men plooit ervoor zoals een maagd die instemt met de gruweldaad van haar verkrachter omdat zij weet dat zij alleen op die manier haar eigen leven redden kan.

Het is bovendien een illusie om te geloven dat de kerk haar macht nu kwijt is. Weliswaar wonen nog weinig mensen de zondagsmissen bij maar met de macht van de eeuwen heeft de kerk, die zich godbetert uitgeeft voor de herrezen Christus, het volk onherroepelijk ingeprent wie het moet haten en excommuniceren. En een geweten dat elk besef mist van haar oorsprong is stekeblind en gevaarlijker nog dan de gewetenloosheid: in de waan te handelen in vanzelfsprekendheid, worden wie gehersenspoeld zijn, letterlijk bezeten en zij ageren als gehoorzame instrumenten van een dwingeland van wie zij het bestaan zelfs niet meer kunnen vermoeden.

Vandaag vormt zich in Vlaanderen een regering die haar macht belooft te zullen misbruiken, onder meer met de geplande feitelijke afschaffing van het gelijke kansenbeleid en de bestraffing met dwangarbeid van wie geëxcommuniceerd werden en in de werkloosheid belandden. Dezelfde terreur zet zich momenteel door in alle Europese landen en over de hele wereld waarvan het aanschijn aldus transformeert in een waar armageddon.

2. Kinderverachters, toekomstverkrachters

Eén miljoen doden en vijftig miljoen gewonden, dat is de jaarlijkse tol van het autoverkeer, plus de CO.2-uitstoot die het broeikaseffect in de hand werkt en ervoor zorgt dat nu reeds de ijsberen verdrinken omdat de ijskap smelt en wij gestaag een nieuwe zondvloed tegemoet kijken, en dat terwijl de auto een tijdverslindend voertuig is! De kapitalistische economie zorgt voor het in stand houden van het onrecht in de wereld met dagelijks dertigduizend hongerdoden; haar middel-doelomkering eist wegwerpproducten en zorgt voor een enorme afvalberg: de weidse oceanen van weleer zijn in minder dan een eeuw vuilnisbelten geworden, het plas-

tic klit samen tot een 'plasticsoep' met een oppervlakte van vijftig keer België - van de jaarlijks geproduceerde 300 miljoen ton is geen gram afbreekbaar en zo *eet* vandaag elk van ons 5 gram microplastics per week. Insecticiden doden heden alle bijen, noodzakelijk voor de bevruchting van de planten; het zijn neurotoxines die niet alleen het zenuwstelsel van insecten maar ook dat van mensen aantasten. Kernenergie zit dankzij de 'ecomodernisten'[179] opnieuw in de lift met onafbreekbaar kankerverwekkend afval waarmee men geen blijf weet en zo werd tussen 1971 en 1982 meer dan 74.000 ton afval met in totaal 47,5 petabecquerel aan radioactiviteit in vaten in het Kanaal gedumpt op 800 km ten Zuidwesten van Land's End nabij Cornwall. In 1995 bleken die vaten lek en zij verontreinigen de zee; hetzelfde probleem doet zich in alle wereldzeeën voor. Overal gaan kerncentrales lekken - Tsjernobyl zorgt sinds 1984 voor miljoenen kankers - en dan zijn er nog de kernwapens...[180]

Onze politici zijn kortetermijndenkers, tenminste als men mocht aannemen dat zij überhaupt denken want veeleer zijn zij opportunisten die volstrekt onverschillig blijven voor het lot van anderen en voor de toekomst van onze kinderen.[181] Op 9 september 2018 kwam de toen vijftienjarige Greta Thunberg hiertegen in opstand door tijdens de schooltijd met een spandoek voor het Zweedse parlement aandacht te vragen voor het milieu en te eisen dat het Akkoord van Parijs werd nageleefd, wat leidde tot een wereldwijde beweging, in België voorgezeten door (de nu achttienjarige) Anu-

179Het ecomodernisme wordt hier te lande mede aangevoerd door Maarten Baudry over wie Dirk Draulans schrijft: *"Het doet me veel deugd dat het collega Jan Lippens en* Knack *waren die deze zogenaamde 'onafhankelijke academicus' en 'kritische denker' ontmaskerden als iemand die een onorthodoxe procedure zonder tegenkandidaat nodig had om een leerstoel aan de UGent te krijgen. In de feiten blijkt hij vooral een eenvoudige verspreider te zijn van het neoliberale gedachtegoed van zijn broodheren."* Zie: https://www.knack.be/nieuws/belgie/de-feiten-pleiten-tegen-journalist-joel-de-ceulaer/article-opinion-1516121.html
180 http://blogimages.bloggen.be/tisallemaiet/attach/275907.pdf
181 Zie: *"Politiek en misdaad, voor elkaar geboren"*: http://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=3157231

na De Wever. Het was onmogelijk om de milieuactivisten te blijven negeren, zij mochten spreken voor de VN maar werden aldaar door de leiders van de grootste naties ter wereld bespot.[182] In eigen land en meer bepaald in extreemrechtse middens, proberen nitwits alsnog het volk te doen geloven dat niet de zorgwekkende toestand van de aarde de jeugd wereldwijd tot protest drijft maar hun eigenste politieke tegenstanders (!)

Deze verachting van de jeugd en van de toekomst van de aarde kent zijn gelijke niet in de ganse geschiedenis van de mensheid: hier 'triomfeert' de onverschilligheid waarover de overlevende van de concentratiekampen Primo Levi schrijft dat ze nog erger is dan de gruwel van de Shoah.

3. Eigen zak eerst

In het Evangelie volgens Mattheüs staat een tekst die bekend is als de "parabel van de rijke jongeling". Een jongeling vraagt de Heer wat te doen om het eeuwig leven te verkrijgen. *"Onderhoud de geboden"*, zo antwoordt Heer: "*Zo gij wilt volmaakt zijn, ga heen, verkoop wat gij hebt, en geef het den armen, en gij zult een schat hebben in den hemel; en kom herwaarts, volg Mij."* Doch het verhaal eindigt in mineur: "*Als nu de jongeling dit woord hoorde, ging hij bedroefd weg; want hij had vele goederen."*[183]

Nu is de volmaaktheid allerminst een menselijke eigenschap maar van de zelfverklaarde plaatsvervanger van de Heer op aarde kan wel verwacht worden dat hij het goede voorbeeld geeft. Edoch, in de aanloop naar de wereldjongerendagen in Rio schrijven de kranten dat de paus zo maar eventjes 5 miljoen dollar doneert om het evenement te helpen bekostigen.

182 https://www.hln.be/nieuws/buitenland/trump-spot-met-greta-thunberg-ze-ziet-er-heel-gelukkig-uit~a76adf63/
183 Mt.1 9:16-21. Zie: http://www.online-bijbel.nl/bijbelboek/Mattheus/19/16-30

Genoemd naar de heilige die de totale armoede predikte, treden volgens het onderzoek van Frédéric Martel een hele "paternoster aan kardinalen" in het zog van Franciscus. De auteur van *Sodoma* op bezoek bij kardinaal Burke schrijft: *"We zien de zeventigjarige kardinaal op een aspergegroene troon die twee keer zo groot is als hijzelf, omgeven door goudbrokaten drapperieën. Hij draagt een geel-fluorescerende mijter, die me doet denken aan de toren van Pisa, en lange Turquoise handschoenen waarin zijn handen wel van ijzer lijken; zijn mozetta is koolgroen met gele borduursels, daarover draagt hij een preigroen koorhemd, waar roodpaars kantwerk onderuit steekt. (...) Ik zeg dat ik het toilet zoek. (...) Ik loop zijn badkamer binnen. (...) Het vertrek doet denken aan een luxe wellnessresort en heeft de temperatuur van een sauna. Bekende zeepmerken met subtiele geuren op zijn Japans gerangschikt (...). Terug in de gang ontdek ik tientallen flessen champagne. Van de grootste huizen! (...) "*[184] Wat verderop heeft Martel het over *"de honderden vierkante meters grote appartementen van kardinalen als Raymond Burke, Camillo Ruini, Paul Poupard, Giovanni Battista Re, Roger Etchegaray, Renato Raffaele Martino en zovele andere die ik in Rome heb bezocht. Om nog maar te zwijgen van het paleis van kardinaal Giuseppe Betori in Florence, of dat van kardinaal Carlo Caffarra in Bologna, of dat van kardinaal Carlos Osoro in Madrid. Of de buitensporige luxe en extravagant grote appartementen van de voormalige staatssecretarissen Angelo Sodano en Tarcisio Bertone, waarvan schande werd gesproken"*.[185] En hier zijn we pas aan de bladzijde 81, het boek van Martel gaat zo nog zeshonderd pagina's door...

Naar aanleiding van het ontslag van bisschop Vangheluwe werd in herinnering gebracht dat sinds Napoleon de bezittingen van de kerk aansloeg, de clerici door de staat worden betaald. In België ontvangen ze een loonbrief van de Dienst Vaste Uitgaven van de

184 Frédéric Martel, *Sodoma. Het geheim van het Vaticaan,* Uitgeverij Balans Amsterdam 2019 (oorspr.: Éditions Robert Laffont, Parijs 2019), pag. 46.
185 Ibidem, pag. 81.

Federale Overheid en bijvoorbeeld voor een bisschop maakt dat een bruto jaarwedde van meer dan 80.000 euro.

De wereldlijke leiders dan. Terwijl het bijvoorbeeld bij de vissen de gewoonte is dat de oudsten aan de buitenkant van de scholen zwemmen om zodoende hun jongen aan de binnenkant te beschermen, zorgen bij de (meer ontwikkelde) mensen de leiders eerst en vooral voor zichzelf. Om het bij één voorbeeld te houden: vicepremier Didier Reynders ontvangt maandelijks 11.000 euro. En wat betreft de zogenaamde uitstapvergoedingen van de parlementairen, zitten we algauw in de honderdduizenden euro. De cijfers zijn overigens algemeen bekend, ook met betrekking tot de fortuinen van presidenten en koningen.

Toch nog te vermelden is dat men hierbij al te gemakkelijk vergeet dat de genoemde figuren in buitensporige rijkdom leven 'dankzij' de slavernij en de bittere ellende van niet te tellen mensenmassa's. Als er een hiernamaals bestaat, zullen het deze armen zijn hieromtrent zullen mogen oordelen. Kennelijk is er alvast bij de rijken van geloof geen sprake maar is het dan geen rechtvaardige zaak dat het bestaan van de hemel en de hel niet afhangt van het feit of men er al dan niet in gelooft?

4. De mediamisbruikers

Tot spijt van wie het benijdt heeft verkiezingspropaganda helemaal niets te maken met redelijke argumenten en met intellectuele strijd: wie verkozen willen worden, proberen er alleen maar voor te zorgen dat de mensen hun gezicht zo vaak zien dat ze onbewust gaan denken dat de opdringerige politici tot hun eigen familie behoren. Niet de intellectuele argumenten doch de gemene list vormt aldus de basis van de democratie en hierin speelt de zogenaamde vierde macht een vooraanstaande rol en dat zijn de media.

Zij die de media bezetten en er het monopolie over uitoefenen bewerken de volksgeest door de beïnvloeding en de vorming van het

oordeel van jan met de pet. Wie de media beheersen, beslissen om te beginnen wat zal bestaan en wat niet omdat de zaken die niet in de media verschijnen, als onbetekenend en derhalve als onbestaande worden afgedaan: pas wie paraderen op de buis, bestaan ook echt, alle anderen zweven tussen werkelijkheid en droom, zij zijn slechts meelopers.

Zo bijvoorbeeld gebeurt het steeds vaker dat nieuwslezers, acteurs of nog andersoortige bekendheden van de vertrouwdheid van hun gezicht profiteren om op de kar van de politiek te springen; hun bekendheid houdt geen enkel verband met hun politieke (on)bekwaamheid maar dat zal een opportunist worst wezen!

Nog een stap verder gaan zij die van hun macht over de media gebruik maken om het publiek te desinformeren. Op het ogenblik dat HIV de wereld teistert en bijvoorbeeld in Afrika kinderen met de ziekte geboren worden en de volwassen leeftijd niet bereiken, verkondigt paus Franciscus vanuit zijn katheder dat aids een zaak is van 'immanente rechtvaardigheid', waarmee hij dan bedoelt dat de pandemie de schuld is van de slachtoffers zelf, waarvan in Afrika, naast de met de ziekte geboren baby's, het merendeel verkrachte vrouwen zijn. De zogenaamde 'verklaring' snijdt niet alleen geen hout maar zij werd opgezet teneinde het goedgelovige volk te kunnen misleiden. Hetzelfde doet een naaste medewerker van de paus, met name de "obsessief praktiserende homofoob" kardinaal Tarcisio Bertone, waar hij de flagrante leugen verspreidt dat er geen enkel verband bestaat tussen het celibaat en pedofilie maar wel tussen homofilie en pedofilie en op de koop toe beroept hij zich daarbij valselijk op de wetenschap. Frédéric Martel klaagt ook dit misbruik aan in zijn nieuwste boek, *Sodoma.*[186] En de leugens verspreid door politici, met als absolute topper de huidige Amerikaanse president Trump, zijn niet te tellen.

186 Frédéric Martel, *Sodoma. Het geheim van het Vaticaan,* Uitgeverij Balans Amsterdam 2019 (oorspr.: Éditions Robert Laffont, Parijs 2019), pag. 564-565.

5. Kamer 101

Als men met ouderen spreekt over het verleden en men werpt de vraag op wat een mens in zijn hele leven het meest tegen de borst heeft gestuit, dan schrikt men ervan hoe dikwijls mensen zich op hun oude dag nog kwaad bloed kunnen zetten over hoe zij als goedgelovig kind voor de gek werden gehouden. En het gaat dan niet om fopperijen maar over het misbruik dat wordt gemaakt van de spontane openheid waarmee kinderen de wereld tegemoet treden en het vertrouwen waarmee zij van anderen nieuwe dingen aanleren.

Dit misbruik van vertrouwen is vergelijkbaar met de brute verkrachting omdat ook daar een gelijkaardig machtsmisbruik aan de orde is, een vergrijp waartegen een zwakkere en bij uitstek een kind geen enkel verweer heeft: het kind steekt op vraag van de meerdere de hand uit maar het zal helemaal niets ontvangen, het wordt daarentegen bestolen.

Zo vertrouwen ouders hun kinderen toe aan de opvoeders van een school terwijl het vandaag gebeurt dat op een besloten lerarenvergadering de directie de leerkrachten aanmaant om voortaan geen slechte cijfers meer toe te kennen "omdat elke leerling anderhalf lesuur waard is": de ouders komen nooit te weten dat de leerkrachten aan wie zij de opvoeding van hun kinderen toevertrouwen, deze kinderen beschouwen als *klanten* van wie zij vrezen dat zij wel eens zouden kunnen overlopen naar een andere school waar zij makkelijker hun getuigschrift behalen. De 'opvoeders' waarvan sprake zien de school als een instrument tot zelfverrijking, desnoods *ten koste van* de ontwikkeling van de leerlingen en deze agenda houden zij voor de buitenwereld verborgen: geheimhouding onder de dekmantel van bescherming van de privacy terwijl het privacybeginsel hier vloekt met de vereiste transparantie aangaande gemaakte afspraken.

De tragedie van de beschaming van het vertrouwen als exponent van het misbruik van macht wordt op meesterlijke wijze beschre-

ven in Georges Orwells *1984* waar de auteur immers toont hoe definitief en onherroepelijk de band tussen twee mensen die ooit een koppel vormden, door verraad teniet kan worden gedaan. In de roman wordt het verraad uitgelokt door *big brother* die in de gevreesde *"room 101"* de methode van de marteling hanteert om aldus mensen ertoe te brengen dat zij elkaar verraden. De nadenkende lezer wordt aldus geconfronteerd met de kwestie of het menselijk geluk dan een zaak van toeval is aangezien niet elk geluk op dezelfde manier op de proef wordt gesteld.

In wat andere bewoordingen rijst dan de vraag of de onbeproefde liefde wel terecht als liefde kan worden beschouwd. Immers, ook in het meest indrukwekkende van alle Bijbelboeken, blijkt de duivel te kunnen eisen van God dat Hij hem toelaat om Job op de proef te stellen en dus om diens liefde te *wegen*. Hoe immers kunt Gij weten dat Job U oprecht bemint, zo daagt de jaloerse Satan de Heer uit, als Gij hem alles geeft wat zijn hartje lust?

Maar de beschaming van het vertrouwen werd sinds jaar en dag tot essentieel onderdeel van de economie en wel door het betaalverkeer: iets is zoveel waard als men bereid is daarvoor neer te tellen en zo komt het dat alles wat door God gegeven is en dus alles wat gratis is, als waardeloos wordt beschouwd, ook al is het levensnoodzakelijk: de gezonde lucht, het water, het voedsel dat op de akkers groeit. Terwijl ooit de menselijke noden bepalend waren voor het intermenselijk verkeer van goederen - een werkwijze waaraan dankbaarheid inherent was - verkiest men vandaag te betalen in plaats van te bedanken: het zwaartepunt ligt bij de rechten en niet aan wie honger lijden, wordt een brood gegeven doch aan wie het kunnen betalen, ook als zij reeds lang verzadigd zijn terwijl anderen van honger omkomen.

Het centraal stellen van de rechten komt in feite neer op een veralgemening van het wraakprincipe dat zegt: *voor wat, hoort wat*. "Een oog voor een oog en een tand voor een tand" waar het een beschadiging betreft maar evengoed "een brood voor een brood" waar het een vergoeding betreft en in dat laatste geval schuilt de beschadiging in de dreiging van de honger namelijk daar waar

men wel nood heeft aan het brood terwijl men het niet kan betalen zodat men er geen recht op heeft.

Hier wordt de chantage gelegitimeerd en zo wordt het geweld geïnstitutionaliseerd; het wordt tevens onzichtbaar maar niet minder beschadigend want de dreiging mat af, ook fysiek eist zij haar tol van het hart. Het misbruik van vertrouwen dat de ergste vorm van machtsmisbruik is, zit hem in de hulde aan het wantrouwen: het instemmen met het betaalverkeer en het laten prevaleren van de rechten boven de noden betekent eer brengen aan de god van het wantrouwen - de duivel.

6. 'In naam van' en 'om bestwil van'

Amper een goed jaar geleden ontstond een controverse omtrent uitspraken van (de intussen overleden) filosofieprofessor Etienne Vermeersch inzake de wenselijkheid van zwangerschapsonderbreking in geval van te verwachten kinderen met het syndroom van Down en wel omdat de geleerde de mening was toegedaan dat een wereld zonder 'mongooltjes' een betere wereld zou zijn. Maar wie die mening verdedigen zijn zich kennelijk niet bewust van het onderscheid tussen de intrinsieke waarde van een mens en zijn nut en dat geldt dan ook heel dikwijls voor wie beweren dat mensen (vervangbare) machines zijn met een (illusoire) ziel die wordt voortgebracht door de hersenwerking.

Geheel los daarvan getuigt het afleggen van dergelijke verklaringen uiteraard reeds van een schrijnend gebrek aan empathie met diegenen over wie de uitspraak wordt gedaan. Edoch, ook die afwijking delen al diegenen wiens denken zich heeft verengd tot wat de Duitse filosoof Martin Heidegger het 'rekenende denken' ("das rechnende Denken") heeft genoemd dat onder meer wordt geken-

merkt door het herleiden van kwaliteiten tot kwantiteiten en van waarden tot louter nut.

In feite gaat het hier om een pathologie van het oordeelsvermogen die ook kenmerkend is geweest voor Adolf Hitler die immers geloofde dat het goed is voor de staat om alle rotte appels te verwijderen want dat wordt dan de 'oplossing' (die 'Entlösung') en de 'verantwoording' voor de uitroeiing (op industriële wijze en schaal) van de (toentertijd zes miljoen) 'nuttelozen'.

Die ziekelijke visie neemt vaak verraderlijke vormen aan die er bij minder nadenkende segmenten van de bevolking kennelijk ingaan als zoete koek en waarmee opportunistische politici op een volstrekt gewetenloze wijze hun voordeel doen. Zo is er het beruchte betoog van de *Führer* dat het niet hoort om jonge en gezonde mensen naar het front te sturen om daar de thuisblijvende ouderen en zieken te gaan verdedigen. Of de op affiches geadverteerde overtuiging dat krankzinnigen maar beter geëuthanaseerd worden omdat zij alleen maar dure lastpakken zijn. En vandaag verspreidt men die leugen onder meer in de vorm van de mening dat een wereld zonder gehandicapten een betere wereld is en, in extenso, dat gehandicapten voor hun eigen bestwil maar beter worden geaborteerd. De arrogantie neemt bij steeds meer mensen dusdanige proporties aan dat zij geloven zich het recht te mogen toe-eigenen om te beslissen over het al dan niet waardig zijn van andermans leven en aldus over het leven zelf van een ander. En uiteraard moeten medemensen tegen die waanzin beschermd worden.

Maar die waanzin gaat nog verder want wie weigeren deel te nemen aan deze moordpartijen, dreigen te worden bestraft: precies zoals Hitler de euthanasie (wat betekent: 'de goede dood') voorstelde als een tegemoetkoming aan de noden van de afgeschrevenen in kwestie op wiens instemming hij rekende omdat ze aldus niet alleen aan zichzelf maar ook aan hun volk een dienst zouden bewijzen, (!) zo ook wordt vandaag bijna als in een standaardprocedure de foetus gescand op 'tekortkomingen' waarbij de keuze om het kind al dan niet te laten geboren worden aan de willekeur van de ouders wordt overgelaten en waarbij tevens te verwachten valt

dat eerlang de moeder zal moeten opdraaien voor de extra kosten welke de handicap zal meebrengen in geval zij het kind wenst te behouden. Reeds werd een arts veroordeeld en financieel bestraft nadat hij was aangeklaagd door een vrouw met spina bifida omdat hij eraan verzaakt had haar als foetus te aborteren. De actualiteit van dergelijk moorddadig nuttigheidsdenken toont zich in de kwestie van de financiering van dure levensreddende geneesmiddelen.

Het spoort niet dat bij het nemen van onomkeerbare beslissingen over het leven van derden, de betrokken verantwoordelijken zich laten leiden door nuttigheidsberekeningen - dat doen zij ook niet als zij moeten beslissen over het eigen leven: dan blijken zij de intrinsieke waarde van het leven ineens wél te begrijpen. Het solidariteitsbeginsel heeft precies met dit punt te maken en is daarom een wezenlijk uitvloeisel van de empathie - het tegendeel is psychopathie, welke leidt tot het ongepast aanwenden van een nuttigheidscalculus inzake kwesties van leven en dood.

Maar niet alleen met betrekking tot het fysieke leven speelt dit probleem: mensen maken ook keuzes over het geloof en de opvoeding van anderen, vooral waar het gaat om de eigen kinderen. Nemen zij die keuzes in volle vrijheid, dan kan dit recht weliswaar verdedigd worden maar inzake bijvoorbeeld religie blijkt vaak veel druk uitgeoefend te worden en worden beslissingen ter zake dikwijls door vreemden gestuurd.

Zo lieten eertijds de gelovigen hun kinderen dopen omdat zij ervan overtuigd waren dat die anders naar de hel zouden gaan: volgens de katholieke theologie heeft elke boorling ingevolge de erfzonde de duivel in zich en die moet uitgedreven worden; aan mensen die hun kinderen niet lieten dopen werd gezegd dat zij verantwoordelijk waren voor hun zielenheil en er trad een peter op die in naam van het kind de doopgeloften aflegde. Vandaag laat men zijn kinderen vaak nog steeds dopen onder het moto: baat het niet, het schaadt ook niet. De dopeling hernieuwt zijn geloften bij de volwassenwording maar als hij ze wil afzweren, kan daar een familiaal conflict van komen zodat aldus de vrijheid waarin god de mens

heeft geschapen, in feite quasi ongedaan wordt gemaakt. Hetzelfde geldt voor de politieke opvattingen want men kan statistisch vaststellen dat het stemgedrag van het merendeel van de burgers door hun oudere verwanten wordt bepaald.

Religies en politieke partijen doen er helemaal niets aan om de keuzevrijheid te bevorderen omdat zij meer baat hebben bij het tegendeel en zo kan men vaststellen dat ter gelegenheid van de verkiezingen politici cadeautjes gaan overhandigen aan de inwonenden van rust- en verzorgingstehuizen, *de facto* in ruil voor hun stem of dat mensen nog steeds door hun werkgevers onder druk worden gezet om zich bij een welbepaalde zuil te gaan aansluiten voor verzekeringen, bankverrichtingen, onderwijs en dergelijke zaken meer. In al die gevallen gaat het om beloften en om 'goede raad', wat eigenlijk paternalisme heet en dat is op de keper beschouwd het inpalmen van iemands persoonlijke rechten, het zich toe-eigenen van andermans politieke, religieuze, sociale en financiële stem en dus het beroven van iemands keuzevrijheid met het oog op eigen voordeel.

7. Nieuwe heilige huisjes

Alvast in het westen lijkt de triomf van de religie weg te ebben: de kerken lopen niet alleen leeg maar worden nu ook gesloopt ofwel verkocht en heringericht tot musea, winkelcentra, bars of restaurants; de roepingen blijven weg, waarschijnlijk omdat ook de motieven om toe te treden tot de seminaries in rook zijn opgegaan en volgens een diepgaand onderzoek van de Franse socioloog Frédéric Martel heeft dat - behalve met de pedofilieschandalen - alles te maken met het onmenselijke systeem van het katholicisme. Het is immers altijd de tactiek van de kerk geweest om de homo's naar de 'veilige' seminaries en kloosters doen te vluchten na hen eerst te hebben gedemoniseerd en de gelovigen tegen hen in het harnas te hebben gejaagd, hierbij schermend met het oudtestamentische verhaal over Sodom en Gomorra. Deze lugubere tactiek verklaart overigens een vreemde paradox: enerzijds voert de kerk ware

kruistochten tegen de gays met de meest homofobe uitlatingen terwijl zij anderzijds zelf bestaat uit een clerus met een meerderheid aan al dan niet praktiserende (crypto-)homofielen. Vandaag echter hebben homo's alvast in het westen aantrekkelijkere perspectieven.[187]

De mensen zijn niet langer bang voor de hel na de dood omdat zij niet langer geloven in een voortbestaan na de dood maar hiermee is het (bij)geloof allerminst verdwenen, het heeft zich slechts verplaatst: de hel na de dood heeft de stok doorgegeven aan de hel in dit leven - de hel van de pijn en het ongemak - en zo wordt voortaan de plaats van de religie ingenomen door de wetenschappen.

Men wordt niet langer heilig van bidden maar van studeren - een andere vorm van 'blokken' - terwijl het nog steeds dezelfde waarheid is die wordt gezocht, die opnieuw wordt geformuleerd en die tenslotte in andere verpakkingen wordt verkocht. Alhoewel, helemaal anders zijn die verpakkingen nu ook weer niet want nog steeds zoekt men naar het levenselixir en zo werd de heilige hostie vervangen door de pil. Wie vroeger studeerden voor pastoor, denken er vandaag aan om huisarts te worden; de dokter is de Eerwaarde van destijds, de professor treedt in de plaats van de monseigneur, het Vaticaan maakt plaats voor de universiteit en de kerk voor de VN. En er zijn ook nieuwe heilig huisjes, er is een nieuwe geloofsbelijdenis met nieuwe credo's (canons!), nieuwe taboes, heiligen en ketters.

Intussen eeuwen geleden beschreef Joost van den Vondel in zijn grootse *Lucifer* de kern van de oorsprong van het katholicisme en de grote Russische romancier Fjodor Dostojevski deed dat nog eens over in zijn *De gebroeders Karamazov* met *De grootinquisiteur van Sevilla*: nog voordat de zondeval plaatshad, bij de schepping van de mens, ontstond een conflict tussen god en een deel van zijn engelen die immers van mening waren dat de schepper zich had vergist door de mens als een half stoffelijk en vrij wezen

187 Frédéric Martel, *Sodoma. Het geheim van het Vaticaan,* Uitgeverij Balans Amsterdam 2019 (oorspr.: Éditions Robert Laffont, Parijs 2019), onder meer pp. 332-367.

in zijn hiërarchie der schepselen nog boven de zuivere geesten te plaatsen: het was een daad van Liefde die kennelijk niet werd begrepen door de jaloerse Lucifer, vertegenwoordiger van de Rede. Na de val van Lucifer, die ook de mens deed vallen, herhaalt zich deze liefdedaad in de Verlosser die de zonden van de mensheid op zich neemt en uitboet en zo wordt de eindtijd (de tijd sinds de geboorte van Christus) opnieuw een strijd van de door de vertegenwoordiger van de Rede (Lucifer) onbegrepen Liefde (God). Sinds tweeduizend jaar vecht het vriendelijke vertrouwen dat de noden centraal stelt met het vijandige wantrouwen dat met de wraak, de filosofie van de rechten huldigt. Bijna splitst zich de wereld in twee waar enerzijds de kerk met ontelbare opofferingsgezinde geroepenen - de zogenaamde missionarissen - de hele wereld gaat onderwijzen terwijl parallel maar ook strijdig daarmee de staten in het kolonialisme de nog niet ontwikkelden gaan uitbuiten. Deze splitsing doet zich andermaal voor binnen de kerk en binnen de staat: binnen de kerk bewerkt zij dat het lichaam van Christus een politiek hoofd krijgt waar eerst Napoleon en vervolgens Mussolini erin slagen om de kerk ertoe te brengen politieke macht te aanvaarden (wat haar uiteraard zal corrumperen) - terwijl Christus die daartoe door de duivel werd verleid op een hoge berg in de woestijn, dit weigerde - en welhaast gelijktijdig wordt binnen de staat de christelijke genade geïnstalleerd met de sociale rechten en wetten, de solidariteit, de empathie en de barmhartigheid die uit het christendom lijken voort te komen terwijl zij toch verschillende gronden hebben - het uitgebreide egoïsme van een zekere solidariteit is immers geen naastenliefde. Het wordt een zich uitbreidend kluwen, een alom om zich heen grijpend conflict: goed en kwaad of vermeend goed en vermeend kwaad gaan een dans aan doorheen de eeuwen en zo lijkt vandaag de ziel van een uitgeholde kerk zich te hebben verplaatst in een zogenaamd wetenschappelijke activiteit. En de vraag rijst of de tegenstelling tussen geloof en wetenschap wel echt bestaat en of het niet gaat om een moeizame transformatie van een en hetzelfde zoeken naar iets waarvan wij willen geloven dat het bestaat: de Waarheid.

Maar nog heeft zich de transformatie niet voltrokken of reeds misbruikt de nieuwe 'kerk' haar macht. Ivan Illich toonde dit aan inzake verschillende wetenschappelijke bedrijvigheden en in tal van maatschappelijke sectoren en zijn *Medical Nemesis* is daarvan niet de geringste: zoals de kerk, die de liefde van god moet uitdragen, een broeinest lijkt geworden van het tegendeel, zoals de schandalen suggereren, zo dreigt de geneeskunde de mensen ziek te maken, zo dreigen de technische uitvindingen die het leven moeten vereenvoudigen, alles nodeloos ingewikkeld te maken en ons in ademnood en in tijdnood te brengen.

8. Het misbruik van de rede

Dat het geloof (het vertrouwen) kan worden misbruikt, staat als een paal boven water maar een ernstiger want even onvoorstelbaar als feitelijk probleem is het misbruik van de rede. En dan wordt hier niet gedoeld op de drogredenen welke in de logica ontmaskerd worden of op de kunst van de misleiding waarvan de retorica en de apologetiek vaak wel de tentakels lijken. Het meest drastische bedrog van de rede situeert zich in het blinde geloof van de rationalist in deze afgod van hem, vooral waar hij meent de rede te moeten opponeren aan het geloof - een kwalijke vergissing ontsproten uit een simplistische opvatting aangaande deze begrippen.

In zijn *Topica,* (later gecategoriseerd als het vijfde boek van zijn *Organon*), ontmaskert niemand minder dan Aristoteles de ware aard van de rede, welke hij 'het redeneren door afleiding' noemt en daar blijkt dat het helemaal niet zo is dat wat wij geloven, loodrecht staat op wat wij kunnen bewijzen: ook de rede berust op geloof. Wij zoeken naar een bewijs van dingen die wij niet spontaan aannemen en het leveren van dat bewijs, zo schrijft Aristoteles, is niets anders dan het plaatsen van het 'te bewijzene' in een context van wél aanvaarde zaken, op zo'n manier dat het aannemelijk wordt dat dit 'te bewijzene' spontaan, onafwendbaar en dus met noodzaak voortvloeit uit de reeds aanvaarde zaken. Hoe het dan gesteld is met de zaken die wij wél aanvaarden, laat zich alvast ra-

den: ook deze waren ooit problematisch en behoefden een bewijs, hetzij in de hier beschreven zin, hetzij in een andere. Dat vuur heet is bewijzen wij soms theoretisch (door afleiding) maar uiteindelijk door - in dit geval - zintuiglijke ervaring: wij verbranden onze vingers aan een vlam. Aristoteles is uiteraard minder simplistisch dan hier aangegeven maar het moge duidelijk zijn dat de vermeende tegenstelling tussen geloof en rede illusoir is.

Waar nu de wetenschappen, of beter: sommige van haar zogenaamde voorvechters die wel inquisiteurs lijken, zich beroepen op het bestaan van heel andere gronden dan deze waarop het geloof berust, maken zij gewag van het bestaan van een entiteit - de Rede - die in wezen helemaal niet nieuw is. De zogenaamde Verlichtingsfilosofen neigen in die richting te gaan, al doen zij dat in zekere zin begrijpelijkerwijze doordat zij heel terecht reageren op een hypocriet en misdadig geloofssysteem dat allerminst iets te maken heeft met begrip maar alles met bedrog. De woordenstrijd die dan ontstaat is uiteraard oneigenlijk en gedoemd om op helemaal niets uit te lopen: het is zonder meer een doodlopende straat.

Via nog een heel andere weg toont zich deze malaise en wel in de tegenstelling tussen wat men beschouwt als, enerzijds, *clair et distincte* - zoals Descartes het uitdrukte - en, anderzijds, wat 'mysterieus' wordt genoemd. Simplistische rationalisten immers zweren het mysterie af (opnieuw dikwijls op terechte gronden, namelijk waar zij zich afzetten tegen bedrieglijke praktijken) terwijl ernstige wetenschappers het mysterie als vertrekpunt van hebben van hun onderzoek. Deze laatsten beseffen dat wetenschappelijk onderzoek zich beperkt tot pogingen tot observaties en beschrijvingen en voorlopige conclusies waarbij geldt dat elke ontdekking, elke beantwoording van een vraag, onmiddellijk wordt gevolgd door de geboorte van talrijke nieuwe vragen. De biologie bijvoorbeeld brengt ons geen begrijpen van het mysterie van het leven in die zin dat ons begrip het leven van zijn mysterieus karakter zou ontdoen - wel in tegendeel.

Het misbruik van de rede bestaat nu precies in het voorwenden van een gloednieuwe entiteit - de rede - welke een 'onttovering'

van de hele schepping teweeg zou brengen, welke de geheimen van de schepper transparant zou maken en welke op termijn de mens in staat zou stellen om zelf gelijk aan god te worden en aldus meester van het leven. En precies dat soort van verzuchtingen kenmerken een bijzonder gevaarlijke waanzin die soms de geschiedenis naar binnen treedt en die dat altijd doet op de meest lugubere wijze. In veel wijsheid is veel verdriet, zoals de ouden het zegden, maar nog meer geldt dat in vermeende kennis veel terreur schuilt.

9. Het misbruik van de waarheid

Waarheid is macht: wie de waarheid kennen, beschikken over macht. Men spreekt over de macht van de kennis maar de bron van de macht van de kennis is de waarheid. Zelfs de leugen haalt haar macht uit de waarheid omdat de kennis van de waarheid een vereiste is om te kunnen liegen: men kan pas een leugen vertellen en daar 'zijn voordeel mee doen' als men ook weet dat men liegt en daartoe moet men eerst op de hoogte zijn van de waarheid.

Iedereen heeft recht op de waarheid en als men ervan uitgaat dat rechtvaardigheid heerst, kan men zich ook op anderen vertrouwen. Het vertrouwen is het zich verlaten op een ander inzake de kennis van de waarheid. Maar vertrouwen is onmogelijk zonder het risico te lopen dat er onrecht geschiedt in die zin dat de ander op wie men zich vertrouwt, de waarheid achterhoudt. Het achterhouden van de waarheid of het liegen betekent: de ander beroven van (zijn recht op) (de) waarheid. Omdat niemand wars van de waarheid in leven kan blijven, zal wie een ander beliegt, hem tevens van (het) leven beroven. Zozeer heeft de waarheid te maken met het leven zelf.

In de bedrieglijke walm van de leugen ontwaart men om die reden dan ook de stank van de dood. De leugen huist in de betekenis van de woorden en de gebaren maar verraadt zich evenzeer in de klank en in de toon van de stem die deze woorden draagt omdat elke drager op een specifieke manier gebukt gaat onder zijn specifieke

vracht als hij de inhoud ervan kent. De stem van wie een blijde boodschap mogen verkondigen, klinkt anders dan de stem van wie een jobstijding moeten brengen omdat het mogen gepaard gaat met heel andere emoties dan het moeten; de waarheid heeft een heel andere toonaard dan de veinzerij en de leugen. De vermoeidheid van de kruiers van de waarheid maakt hen gelukkig wanneer zij zich bevrijden van hun vracht: zij jubelen. Wie daarentegen een zware gewetenslast meezeulen en uiteindelijk tot spreken komen, biechten. De bekentenis klinkt anders dan de kennis en nog anders dan de leugen; elke behandeling van de waarheid heeft haar eigen timbre en leugens kunnen niet geveinsd worden.

Op het eerste gezicht is men geneigd om te denken dat leugens apert zijn eens de waarheid gekend is en dat derhalve het tonen van de waarheid volstaat om leugens aan het licht te brengen maar niets is minder waar. Ook al wordt de waarheid door iedereen gekend, dan nog zijn er machten die er kunnen voor zorgen dat mensen oordelen en handelen tegen beter weten in. Maar wat meer is: het zich voordoen van die machten is helemaal niet uitzonderlijk, het is veeleer de regel.

Op een archetypische manier heeft zich deze werkelijkheid voorgedaan bij de veroordeling van Jezus van Nazareth door het Joodse volk ten tijde van de Romeinse overheersing: Pontius Pilatus, de toenmalige prefect van Judea onder het gezag van de Romeinse keizer Tiberius, was bekend als een onbuigzame man[188] maar toch zwicht hij voor het volk dat zijn kruisiging eist en het verkiest om de moordenaar Barabbas vrij te laten. De beschrijving van de evangelist Lucas gaat als volgt:

188 Volgens de filosoof Philo Van Alexandrië alsook ook volgens de geschiedschrijver Flavius Josephus, zwichtte Pilatus niet en bij ongehoorzaamheid van het volk, aarzelde hij niet om een bloedbad aan te richten. het was de hogepriester Kajafas die Pilatus adviseerde om Jezus te veroordelen omdat hij vreesde dat Jezus een politieke tegenstander van hem was en hij beschuldigde hem valselijk van godslastering. Pilatus stemde hiermee in om een gevreesde volksopstand te voorkomen. Pilatus zou later uit zijn ambt worden gezet wegens onterechte executies.

"En hij moest hun op het feest een loslaten. Doch al de menigte riep gelijkelijk, zeggende: Weg met Dezen, en laat ons Barabbas los. Dewelke was om zeker oproer, dat in de stad geschied was, en [om] een doodslag, in de gevangenis geworpen. Pilatus dan riep [hun] wederom toe, willende Jezus loslaten. Maar zij riepen daartegen, zeggende: Kruis [Hem], kruis Hem! En hij zeide ten derden male tot hen: Wat heeft Deze dan kwaads gedaan? Ik heb geen schuld des doods in Hem gevonden. Zo zal ik Hem dan kastijden en loslaten. Maar zij hielden aan met groot geroep, eisende, dat Hij zou gekruist worden; en hun en der overpriesteren geroep werd geweldiger. En Pilatus oordeelde, dat hun eis geschieden zou. En hij liet hun los degene, die om oproer en doodslag in de gevangenis geworpen was, welken zij geëist hadden; maar Jezus gaf hij over tot hun wil."[189]

De machten die maken dat mensen tegen beter weten in oordelen en handelen waarbij aldus de aperte waarheid volstrekt genegeerd wordt, zijn altijd al alom onafgebroken werkzaam geweest in de

189 Lukas 23:17-25 (NBG 1951, Statenvertaling). Deze passage wordt voorafgegaan door de volgende tekst: *"En als Pilatus de overpriesters, en de oversten, en het volk bijeengeroepen had, zeide hij tot hen: Gij hebt dezen Mens tot mij gebracht, als een, die het volk afkerig maakt; en ziet, ik heb [Hem] in uw tegenwoordigheid ondervraagd, en heb in dezen Mens geen schuld gevonden, van hetgeen daar gij Hem mede beschuldigt; Ja, ook Herodes niet; want ik heb ulieden tot hem gezonden, en ziet, er is van Hem niets gedaan, dat des doods waardig is. Zo zal ik Hem dan kastijden en loslaten. En hij moest hun op het feest een loslaten. Doch al de menigte riep gelijkelijk, zeggende: Weg met Dezen, en laat ons Barabbas los. Dewelke was om zeker oproer, dat in de stad geschied was, en [om] een doodslag, in de gevangenis geworpen. Pilatus dan riep [hun] wederom toe, willende Jezus loslaten. Maar zij riepen daartegen, zeggende: Kruis [Hem], kruis Hem! En hij zeide ten derden male tot hen: Wat heeft Deze dan kwaads gedaan? Ik heb geen schuld des doods in Hem gevonden. Zo zal ik Hem dan kastijden en loslaten. Maar zij hielden aan met groot geroep, eisende, dat Hij zou gekruist worden; en hun en der overpriesteren geroep werd geweldiger. En Pilatus oordeelde, dat hun eis geschieden zou. En hij liet hun los degene, die om oproer en doodslag in de gevangenis geworpen was, welken zij geist hadden; maar Jezus gaf hij over tot hun wil."* (Lukas 23:13-25)¨.

wereld en de veroordeling van Socrates (eveneens op valse beschuldigingen van onder meer godslastering) in 399 voor Christus is ons bekend uit de *Apologie van Socrates* zoals opgetekend door Plato in zijn *Dialogen*. Een ander historisch voorbeeld is de veroordeling van Giordano Bruno in Rome in het jaar 1600.

Wie in het bezit zijn van de waarheid lopen gevaar wanneer duistere machten die niet de waarheid nastreven maar bijvoorbeeld wél het persoonlijk gewin, willen verhinderen dat de waarheid aan het licht komt. Over de moordende machten die de waarheid tegenwerken publiceerde de Roemeens-Amerikaanse filosoof Costica Bradatan onlangs het boek: *"Dying for ideas: The dangerous lives of the philosophers"*[190] De lijst op Wikipedia van vermoorde journalisten - mensen die beroepshalve pogen de waarheid te achterhalen om die openbaar te maken - telt vijftig bladzijden.[191] Alleen al in 2018 werden 84 journalisten vermoord[192] en de moord d.d. 2 oktober 2018 op de kritische journalist Jamal Khashoggi ligt nog vers in het geheugen.

Volgens het rapport van VN ging het daar om "een brutale moord met voorbedachten rade, gepland en uitgevoerd door overheidspersoneel van Saoedi-Arabië".[193] Deze laffe en gruwelijke daad mag dan tot internationale verontwaardiging hebben geleid: president Trump blokkeerde de door het Huis Van Afgevaardigden voorgestelde sancties tegen Saoedi-Arabië omwille van economische belangen en vriendjespolitiek: Salman bezit een verdieping in

190 Costica Bradatan, "Dying for ideas: The dangerous lives of the philosophers", Bloomsbury Academic edition 2015. In het Nederlands verschenen bij Ten Have (2015) onder de titel: Sterven voor een idee filosoferen met gevaar voor eigen leven.
191 https://nl.wikipedia.org/wiki/Categorie:Vermoord_journalist
192 https://www.demorgen.be/nieuws/84-journalisten-gedood-in-2018-meeste-slachtoffers-vielen-in-afghanistan~be827fa9/
193 Zie: https://www.bbc.com/news/world-middle-east-47161037 ; zie ook het rapport van de mensenrechtencommissie van de VN: https://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=24143&LangID=E .

de Trumptower en is close met Trumps schoonzoon Jared Kushner.

10. Machtsmisbruik en verspilling

Ook energie is macht en bijgevolg is verspilling machtsmisbruik. Vandaag heeft men het over de ecologische voetafdruk maar men kan het even goed hebben over het verbruik of gewoonweg het inkomen: hoe hoger iemands inkomen, hoe groter de (kans op) verspilling. En verspillen is het tegendeel van recycleren: het is afval produceren. En uiteraard is ook de overproductie een vorm van verspilling (en van machtsmisbruik).

Mensen ademen zuurstof in en ademen CO.2 uit. Met behulp van de zon recycleren planten deze CO.2 opnieuw tot zuurstof. Mensen eten andere wezens op, verteren ze en brengen fecaliën voort. Planten zetten die fecaliën weer om in voedsel. De natuur verspilt niets, natuurlijke recyclage garandeert een voortbestaan van alle leven tot in de eeuwigheid. Maar de mens verstoort die gang van zaken.

Mensen fabriceren stoffen die niet afbreekbaar zijn, die niet of niet tijdig recycleerbaar zijn en dat betekent: afval, giftig afval dat alleen maar dienen kan om vuilnisbelten mee te vullen. Maar vuilnisbelten nemen plaats in, veel plaats, parkeerplaats om het zo te zeggen en naarmate de bevolkingsdruk toeneemt, stijgt de waarde van het land en wordt parkeren duurder. Vandaar komt heel wat afval in niemandsland terecht, in zee bijvoorbeeld. Een plastieksoep met een oppervlakte van vijftig keer België drijft over de wereldzeeën, de magen van alle vissen en vogels zitten volgepropt met stukken van flessen en boterdoosjes en zij stikken er letterlijk in. Bij ons, mensen, die alles met plastiek verpakken, zit sinds jaar en dag de verpakking vanbinnen: zowat vijf gram microplastics per week staat er op het menu van ons nieuwste dieet en dat krijgen wij er nooit meer af.

Elektrische auto's maken geen fijn stof maar zij produceren kernafval omdat elektriciteit met kernenergie wordt opgewekt. Het fatale aan kernafval is dat men er geen blijf mee weet, het moet omzeggens tot in de eeuwigheid worden gestockeerd. Met radioactiviteit besmette gebieden zijn bijvoorbeeld de regio rond Tsjernobyl in de Oekraïne, Hiroshima en Fukushima in Japan en de zee aan de Zuidwestkust van Engeland om er slechts enkele te noemen. Stortplaatsen voor radioactief afval kunnen slechts toenemen en zij maken de begaanbare aarde kleiner, een steeds grotere oppervlakte wordt ontoegankelijk en vaten met radioactief materiaal zijn tijdbommen omdat zij na verloop van tijd sowieso gaan lekken. Binnenkort zal niet langer de bevolkingsdruk maar het om zich heen grijpend radioactief afval zorgen voor plaatsgebrek op de aarde.

Een zogenaamd beschaafde westerling verbruikt tot duizend keer meer dan een paria in Indië, zijn ecologische voetafdruk is duizend keer groter, de paria verbruikt minder dan een euro per dag terwijl de rijke westerling dagelijks vaak meer verteert dan duizend euro. Toch zijn het uitgerekend de westerlingen die de volkeren uit de derde wereld ervan beschuldigen dat zij voor overbevolking zorgen. Maar omdat overbevolking een probleem is omwille van die ecologische voetafdruk, terwijl de afdruk van de armen verwaarloosbaar is, snijdt het verwijt van de rijken aan de armen geen hout: die leugen is een puur repressiemiddel en zij behoort tot de meest cynische vormen van machtsmisbruik ooit.[194]

194 Tekst d.d. 1-19 oktober 2019.

Sodoma

Een interview met Omsk van Togenbirger over het nieuwste boek van Frédéric Martel: *Sodoma: enquête au coeur du Vatican*[195]

- Omsk Van Togenbirger, op 21 februari 2019 verscheen van de hand van een Franse socioloog een turf van een boek over de rooms-katholieke kerk, een ontluisterend boek, zo sensationeel dat het meteen in meer dan twintig talen werd gepubliceerd. Is dit het einde van de kerk? Ik heb namelijk het gevoel dat wie dat boek lezen, wel niet anders kunnen dan zich onmiddellijk af te keren van het katholieke geloof...

Omsk Van Togenbirger (OVT): Het boek verscheen inderdaad op de dag dat daar in het Vaticaan een conferentie liep over het kindermisbruik door de clerus omdat het kennelijk een bedoeling van de schrijver was om te achterhalen hoe die pedofilieschandalen dan mogelijk waren, of zijn. En de auteur geeft dan ook een verklaring, een plausibele verklaring, zo dunkt mij, al kunnen daar wel enkele opmerkingen bij gemaakt worden.

Het boek verklaart waar de misbruiken in de kerk vandaan komen?

OVT: Frédéric Martel stelt dat het merendeel van de clerici al dan niet praktiserende homoseksuelen zijn waarvan, en dat is belangrijk, de praktiserenden cryptohomofielen zijn, dus homo's die wel seksuele contacten hebben maar dan zonder dat ze daarvoor uitkomen. Die middens van cryptohomofielen zijn een uitgelezen schuilplaats voor pedofielen die immers sowieso crypto's zijn omdat zij er van weerszijden alle belang bij hebben elkaar niet te verraden. Een homofiele kardinaal die een pedofiele collega aangeeft voor kindermisbruik, begint uiteraard een rechtszaak en weet dat

195 Frédéric Martel, *Sodoma. Het geheim van het Vaticaan*, Van Halewyck 2019. (Oorspr.: *Sodoma. Enquête au coeur du Vatican*, Éditions Robert Laffont, Parijs 2019).

bij het uitspitten van de affaire zijn eigen homoseksualiteit aan het licht zal komen. Hij verzwijgt het misbruik om zijn eigen carrière niet op het spel te zetten.

Hij wordt gechanteerd?

OVT: Inderdaad, maar niet omdat hij homo is want homofilie is niet strafbaar in Italië: hij is chanteerbaar omdat hij een cryptohomo is, omdat een ander zijn geaardheid tegen zijn wil kan naar buiten brengen als hij praat.

Dus is hij chanteerbaar omdat de kerk homofilie verbiedt?

OVT: Alle priesters leggen de gelofte van kuisheid af, niet alleen de homo's, maar daar komt uiteraard nog eens bij dat het katholicisme homofilie beschouwt als een ernstige zonde. In feite geeft de auteur tussen de regels aan de kerk de goede raad om het celibaat op het heffen en om homofilie te accepteren.

Zou dat de zaak oplossen?

OVT: Dat zou het einde van de kerk betekenen!

Hoezo?

OVT: Heel eenvoudig omdat de kerk nu eenmaal gesticht werd met de bedoeling de homo's in de maatschappij te integreren!

Dat begrijp ik niet: de kerk keurt homoseksualiteit toch af!?

OVT: Inderdaad en zo ontstaat een paradox die door Martel verklaard wordt. In het boek wordt duidelijk dat een meerderheid van de clerus homo is terwijl de kerk homoseksualiteit streng veroordeelt. Die paradox wordt verklaard met het inzicht in het sociologisch systeem van de kerk. De kerk schermt met het Bijbelse verhaal van Sodoma om aldus de homo's te kunnen demoniseren zodat het volk een heksenjacht opent tegen hen. Maar de homo's krijgen een vluchtheuvel aangeboden, namelijk de seminaries. Zij worden priester, broeder of non en leggen de gelofte van kuisheid af en soms ook die van armoede. Als zij kuis leven, maakt het niet

meer uit welke geaardheid zij hebben: zij worden met rust gelaten en genieten bovendien maatschappelijk aanzien. In ruil daarvoor moeten zij wel in armoede leven of dus in slavernij. Althans in theorie, wat wil zeggen: in de ogen van de rest van de maatschappij.

Maar in de praktijk blijkt men het met die geloften niet zo nauw te nemen?

OVT: Ik zou zeggen dat het in de praktijk vaak nogal blijkt mee te vallen. Want kijk, men moet natuurlijk in acht nemen dat priesters en kloosterlingen in feite als jonge mensen door de kerk opgezadeld werden met een lot dat niet hun eigen eerste keuze was. Homo's worden net zoals alle andere mensen verliefd en verlangen niet beter dan samen met hun lief door het leven te gaan en eventueel een gezin te stichten en kinderen op te voeden. Dat was vroeger onmogelijk en het is nog steeds onmogelijk in grote delen van de wereld. Daar waar het wél mogelijk is, zijn er nog nauwelijks roepingen en dat verklaart meteen heel veel. Maar toen dit nog niet mogelijk was, werden mensen die in hun jonge jaren naar de seminaries waren gevlucht, zich op latere leeftijd uiteraard wel bewust van hoe de vork aan de steel zit. Velen gingen er dan een lief op na houden en leidden een dubbelleven, wat men hen naar mijn oordeel helemaal niet kwalijk kan nemen.

Dus geen wrok tegen de kerk?

OVT: Men moet uiteraard onderscheid maken tussen de kerk als systeem en de clerici: priesters, broeders en nonnen kunnen, tenminste als zij om oneigenlijke redenen ingetreden zijn, gerekend worden tot de slachtoffers van het volgens sommigen misdadige systeem van de kerk.

Samen met een goed deel van de gelovigen?

OVT: Voorzichtig, voorzichtig! Mensen willen vaak bedrogen worden! Hoeveel ongelovigen zoeken niet hun toevlucht tot een sekte? Karl Marx noemde het geloof 'opium voor het volk': arbeiders hebben geen geld om opium te kopen en zoeken troost voor

hun leed in de zaligsprekingen en in het geloof dat god zelf geleden heeft en lijdt. Of dat terecht is, wil ik hier in het midden laten, dat is een heel andere discussie.

Bent u gelovig?

OVT: Ik vind het bijzonder problematisch om nog enig enthousiasme op te brengen voor de openbaringsgodsdiensten. Het gaat daar om lui die beweren instructies gekregen te hebben van hogerhand, zij gaan het volk ermee betuttelen. Sluwe politici die zich beroepen op goddelijke macht om daarmee het volk te gaan 'beschaven', wat vaak neerkomt op overheersen of onderdrukken. Zij wenden kennis en macht voor die zij helemaal niet bezitten maar wat de zaak bijzonder tragisch maakt, is dit: van zodra het volk geloof gaat hechten aan de pretenties van die bendes, verkrijgen zij effectief macht over de mensen! Zij handelen zoals een inbreker die uw huis leeg rooft terwijl hij u in bedwang houdt met een nepwapen. Als men niet weet dat het wapen nep is, werkt het precies zoals een echt wapen, tenminste zolang het niet gebruikt hoeft te worden.

Omsk Van Togenbirger, gesteld dat gij gelovig waart, zou dit boek u dan ongelovig maken?

OVT: Iemands geloof heeft helemaal niets te maken met wat er in dat boek van Martel staat: een gelovige legt zich neer bij de menselijke zondigheid, de heiligheid blijft altijd een streven. Een communist laat zich ook niet ontmoedigen omdat het wereldcommunisme geen feit is en voor een wetenschapper is het feit dat men nog niet alles weet precies een stimulans om met nog veel meer ijver te gaan vorsen. Afgezien van de pedofilieschandalen die immers over misdaad gaan, zijn de 'zonden' die beschreven worden in het boek 'des mensen'. Maar wat mij dwars zit, is de kennelijke hang naar rijkdom en naar luxe bij heel wat hooggeplaatsten in het Vaticaan: daarvoor kan ik geen begrip opbrengen, gezien die parabel van de rijke jongeling... Hetzelfde geldt voor het feit dat de kerk een puur werelds politiek orgaan blijkt te zijn, en dat terwijl

de man van wie zij het hoofd van het verrezen lichaam beweren te zijn, waarschuwde dat zijn rijk niet van deze wereld is.[196]

196 Tekst d.d. 21 oktober 2019.

Zal de kerk de Amazonevolkeren redden?

De aarde stikt: haar longen staan in brand. Naar aanleiding van de bosbranden in het Amazonewoud[197] heeft de paus begin oktober 2019 een synode gehouden om het Amazonewoud te redden en de inheemse volkeren tegemoet te komen.[198] Men kan zich ernstige vragen stellen bij dit opzet aangezien het er pakweg vijfhonderd jaar geleden wel even anders aan toe ging en de Indianen vragen dan ook dat Franciscus de aanpak van zijn voorganger van toentertijd, paus Alexander VI, herbekijkt. Paus Franciscus staat overigens opnieuw te schermen met de brieven van Paulus, de 'vurige' bekeerder uit de tijd van de eerste christenen...

In de vijftiende eeuw maakte de scheepvaart opgang, en met Pizarro en Cortés veroverden de Spanjaarden en de Portugezen de rijken van de Inka's en de Azteken. De nieuwe wereld werd ingepalmd vanuit de overtuiging dat de Europeanen superieur waren qua ras en godsdienst maar in feite ging het er niet om de 'wilden' te beschaven: de veroveraars waren besmet met de goudkoorts.

De hedendaagse cineast Werner Herzog heeft die hebzucht van de conquistadores treffend uitgebeeld in zijn Aguirre, der Zorn Gottes (1972) die de waanzinnige zoektocht uitbeeldt van Caspar de Carvajal onder het bevel van Gonzalo Pizarro naar het legendarische El Dorado, de stad van goud. Maar vijfhonderd jaar geleden was het Luther die de hebzucht van het Vaticaan aanklaagde en in 1520 noemde hij de paus zelfs de antichrist.

Niet te verwonderen want nadat in 1492 Colombus Amerika was binnengevaren, verleende in 1493 paus Alexander VI aan de katholieke Spaanse vorsten de heerschappij over Amerika met de op-

197 https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2019/08/23/branden-in-het-amazonewoud-wat-is-er-aan-de-hand/
198 https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2019/08/23/branden-in-het-amazonewoud-wat-is-er-aan-de-hand/

dracht die volkeren te kerstenen.[199] Deze paus richtte zich tot de inheemse bevolking met een tekst, het zogenaamde Requierimento (1514), waarin hij uitlegt dat God zelf zijn macht over de wereld overhandigd heeft aan de heilige Petrus en zo aan zijn opvolgers, de pausen, die daar nu dat enige ware geloof kwamen verspreiden. Dit pauselijke bevel klinkt als volgt:

"Zijne Majesteit en ik in zijn naam zullen u ontvangen, uw vrouwen en kinderen vrijlaten zonder enige slavernij [...] en wij zullen u niet verplichten christenen te worden. Indien gij dat echter niet doet, zal ik met Gods hulp met kracht tegen u optreden, u overal bestrijden en u onderwerpen aan het juk en de gehoorzaamheid van de kerk en Zijne Majesteit. Uw vrouwen en kinderen zal ik meenemen en tot slaven maken, uw goederen zal ik in beslag nemen. Ik zal u alle kwaad en schade berokkenen die een heer vazallen kan aandoen die hem ongehoorzaam zijn of hem niet aanvaarden. Ik verklaar plechtig dat de doden en de schade die hieruit zullen volgen aan uw schuld toe te schrijven zullen zijn en niet aan Zijne Majesteit of mij, noch aan de heren die mij vergezellen".[200]

Edoch, het antwoord van de koning van de Inka's, Atahualpa, luidde:

"Mijn geloof verander ik niet. Uw eigen God, zoals u mij vertelt, werd gedood door de mannen die Hij zelf schiep. Maar mijn God kijkt nog steeds van bovenaf naar zijn kinderen"[201]

Er bestaat een prachtige mozaïek die de ontmoeting uitbeeldt tussen de koning van de Inka's, Atahualpo, en de Spaanse veroveraar Pizarro. De Inkakoning wordt gedragen door zijn volk, kennelijk vredige mensen, mannen, vrouwen en kinderen; de Spanjaard zit op een strijdvaardig ros, omgeven door soldaten; Atahualpo's

199 Historische atlas. De geschiedenis van de wereld, red. Geoffrey Wawro, Ullmann, Potsdam (Nederlandstalige uitgave 2012 (oorspr. 2008)), pp. 188v.
200 *W.P. Blockmans, Karel V, Kok Omniboek, Utrecht, 2012,* uit het hoofdstuk, getiteld *"De ziel van de Indianen".*
201 Historische atlas, o.c., p. 196.

hoofd wordt getooid door pluimen van paradijsvogels, de conquistador draagt een ijzeren helm. De ogen van Pizarro zijn gericht op het goud dat de troon van de koning der Inka's siert. Twee culturen 'ontmoeten' elkaar en zij die met het bevelschrift van de paus de beschaving komen brengen en de superieure christelijke cultuur, zullen de inheemse volkeren - de Indianen - bijna tot de laatste man uitmoorden - scalperen - en het hele land - Amerika - innemen. Nog enkele exemplaren van Indianen zijn te bezichtigen in reservaten.[202] [203] [204]

202 https://www.google.be/search?q=Il+Per%C3%B9+il+mosaico+in+Cajamarca+mostrando&safe=ac

203 Zie ook: de voorgeschiedenis van de Verenigde Staten: http://blogimages.bloggen.be/tisallemaiet/attach/218372.pdf

tive&dcr=0&sxsrf=ACYBGNSOAFxi2D0Mm8xTBP52zE4LDodHaQ:1571854324371&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjRxJHV_bLlAhWRbFAKHRvcDKgQ_AUIESgB&biw=984&bih=501&dpr=1.5#imgrc=NWJh3YMms3Bl6M:&spf=1571899360072

204 Tekst d.d. 24 oktober 2019.

De kerk en extreem-rechts

Op 27 april 2019 werd in Rome een Argentijnse bisschop van La Rioja, Enrique Angelelli, door paus Franciscus zalig verklaard.[205] Angelelli werd op 4 augustus 1976 van de weg gereden en vervolgens doodgeslagen nadat hij had geprotesteerd tegen een dictatoriaal regime tijdens de zogenaamde 'vuile oorlog' die aldaar woedde met de steun van (Nobelprijswinnaar voor de Vrede in 1973!) Henri Kissinger onder de dictatuur van Jorge Rafael Videla van 1976 tot 1981. Toen werden zo'n 30.000 mensen ontvoerd en vermoord, waaronder 150 priesters die verzet boden.[206] Die misdaden werden dertig jaar lang wekelijks herdacht door de zogenaamde 'dwaze moeders' - de moeders van verdwenen kinderen - die zwijgend in Buenos Aires over het Plaza de Mayo of het Meiplein kwamen lopen waar de regering zetelt.[207]

Dat Angelelli een martelaar was, werd duidelijk na later onderzoek want de officiële versie van de doodsoorzaak luidde dat de bisschop was omgekomen bij een verkeersongeval en de katholieke kerk is die officiële versie blijven onderschrijven totdat de kust veilig was, meer bepaald tot dertig jaar na zijn dood.[208]

Die politieke strategie herinnert aan de historie van pater Damiaan en aan die van Oscar Romero, nog twee martelaren die werden genegeerd zolang er geen profijt mee te behalen was. Pater Damiaan

---

205 https://www.vaticannews.va/en/church/news/2019-04/beatification-modern-martyrs-argentina.html

206 https://nl.wikipedia.org/wiki/Jorge_Videla ; https://nl.wikipedia.org/wiki/Katholieke_Kerk_in_Argentini%C3%AB ; https://en.wikipedia.org/wiki/Catholic_Church_in_Argentina ; https://www.trouw.nl/nieuws/wat-deed-de-kerk-in-de-tijd-van-videla~b2899ed3/

207 https://nl.wikipedia.org/wiki/Dwaze_Moeders ; https://nl.wikipedia.org/wiki/Grootmoeders_van_de_Plaza_de_Mayo

208 https://en.wikipedia.org/wiki/Enrique_Angelelli

werd door de katholieken wandelen gestuurd toen hij het verbod overtrad nog terug te keren naar het vasteland waar hij om hout kwam bedelen om de leprozen mee te begraven; hij werd echter als groot weldoener erkend door het stamhoofd van een plaatselijke gemeenschap en pas nadat zijn heiligheid boven alle twijfel verheven was, werd zijn lijk in stukken gereten door de 'relikwieënjagers' van de kerk.[209]

Ook de El Salvadoraanse aartsbisschop Oscar Romero verzette zich tegen de door de latere president Duarte gesteunde en door de USA bewapende militaire junta die zowat 75.000 burgers ombrachten en hijzelf werd op 24 maart 1980 vermoord, korte tijd nadat hij in Leuven een eredoctoraat ontving; de kerk weigerde hem lange tijd te erkennen terwijl zij zich verschuilde achter de valse beschuldiging van communisme terwijl Romero alleen maar zijn bevrijdingstheologie (het geloof in solidariteit met de armen) praktiseerde.[210]

Dat de Argentijn Jorge Bergoglio paus is kunnen worden, is mede te danken aan het feit dat deze steunpilaar van de conservatieve autoritaire katholieke elite die de bevrijdingstheologie bestreed, tijdens die vuile oorlog niet behoorde tot de verzetslieden-martelaren ofschoon hij toentertijd (van 1973 tot 1979) provinciaal was van de Jezuïetenorde.[211]

Nog in Zuid-Amerika was er in Chili van 1974 tot 1990 de eveneens door de VS gesteunde dictatuur van de rooms-katholieke mensenrechtenschender Augusto Pinochet met 130.000 arrestaties, tienduizenden martelingen en drieduizend executies.[212] Deze dictatoriale regimes werden ingezet met de middels het pauselijke re-

209 Zie: Ludo Noens, Molokaï: het eiland der verworpenen.

210 https://nl.wikipedia.org/wiki/Jos%C3%A9_Napole%C3%B3n_Duarte ; https://nl.wikipedia.org/wiki/%C3%93scar_Romero

211 https://nl.wikipedia.org/wiki/Paus_Franciscus ; https://nl.wikipedia.org/wiki/Isabel_Mart%C3%ADnez_de_Per%C3%B3n#President_van_Argentinië

212 https://nl.wikipedia.org/wiki/Augusto_Pinochet

querimiento gesteunde Spaanse veroveraars die zowat vijfhonderd jaar geleden in het spoor van Columbus de Inca's en de Azteken kwamen onderwerpen op straffe van totale vernietiging en dood.[213]

In Afrika kennen we de katholieke dictatuur van de onlangs overleden Robert Mugabe van Zimbabwe maar ook in Europa kunnen we er niet naast kijken: het verkapte bondgenootschap van de kerk met extreemrechts toonde zich van 1939 tot 1975 in het Spanje van massamoordenaar Franco "die zich in 1953 na het concordaat met de Heilige Stoel "Caudillo de España por la Gracia de Dios" ("leider van Spanje bij de Gratie Gods") liet noemen."[214], in de praktijken van de kerk(en) tijdens de tweede Wereldoorlog "waarbij de angst voor het communisme ze soms in de handen van rechts-autoritaire regimes dreef."[215] en vandaag in het Hongarije van Victor Orbán die zichzelf ziet als redder van het christendom en het dagblad Trouw wijst er op dat aldus de scheiding tussen kerk en staat in gevaar komt - Orbán's late 'bekering' in 1993 bleek overigens een politieke zet.[216]

---

213 Zal de kerk de Amazonevolkeren redden? - Zie:
http://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=3184707 ;
https://en.wikipedia.org/wiki/Spanish_Requirement_of_1513
https://answersafrica.com/worst-dictators-africa.html

214 https://nl.wikipedia.org/wiki/Francisco_Franco

215 Jan Bank, God in de oorlog. De rol van de Kerk in Europa 1939-1945, Balans 2017. Recensent E. Sengers schrijft over het boek: "[Bank] (...) laat zien dat de kerken in het interbellum een weg moeten zoeken tussen de autoritaire regimes die soms sterk voor, soms sterk tegen ze zijn – waarbij de angst voor het communisme ze soms in de handen van rechts-autoritaire regimes dreef." Zie: https://www.bol.com/nl/f/god-in-de-oorlog/9200000036327109/?country=BE ;
zie: https://www.historischnieuwsblad.nl/nl/artikel/43466/boeken-jan-bank-god-in-de-oorlog.html ;
https://www.knack.be/nieuws/wereld/kerk-stemde-in-woii-boodschap-af-op-hitler/article-normal-570845.html

216 https://www.trouw.nl/nieuws/hongarije-is-nu-het-land-van-god~b53cc869/ ;
https://www.hln.be/nieuws/buitenland/orban-voert-campagne-vanop-preekstoel-de-christelijke-cultuur-is-de-bron-van-alle-kracht~a3d64cb1/

En dan is er in het Europa van vandaag nog een nauwe samenwerking op til tussen extreemrechts en de katholieke kerk die de haren ten berde doet rijzen. Iedereen weet dat bij het in voege treden van de euro, de Amerikaanse dollar flink is gezakt en dat de euro dreigde de plek van de dollar in te nemen op de internationale markt.[217] Amerika bleef niet bij de pakken zitten en sommige critici beweren dat het nu een prioriteit geworden is voor de USA om de EU de wind uit de zeilen te halen en wel met de beproefde divide et impera-tactiek. Alvast heeft Trumps beste strateeg, Steve Bannon, zich heden gevestigd in een klooster op een boogscheut van het Vaticaan - een klooster dat onder de dekmantel van centrum voor het herstel van de christelijke waarden in Europa, een opleidingscentrum blijkt voor extreem-rechtse nationalisten die de autonomie van de eigen natie willen terugwinnen en dus ook de ondergang van de EU. De huidige Hongaarse president Victor Orban die het eigen land tot een ware slavenstaat heeft herschapen, is alvast één van de beste leerlingen van de klas en een straks niet meer te tellen aantal extremisten zitten klaar om in zijn spoor te treden eenmaal zij, gefinancierd door 'geheim privékapitaal', verkozen zullen zijn.[218] Precies zoals in de achtertuin van de USA in het verdokene financiële, militaire maar ook katholieke steun werd verleend aan de Argentijnse, Salvadoraanse en Chileense dictaturen, kunnen vandaag de Europese dictators in opgang rekenen op de kerk die in de samenzwering met superpopulisten zonder twijfel een kans ziet om uit het diepe dal te klimmen waarin zij ingevolge de huidige wereldwijde schandalen is beland.[219] [220]

---

217 https://www.wisselkoers.be/dollar

218 De VRT wijdde er een reportage aan, getiteld: "Op bezoek in het Italiaanse klooster waar Steve Bannon 'gladiatoren' wil opleiden om joods-christelijke waarden te verdedigen": https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2019/01/28/italiaanse-klooster-steve-bannon/

219 Zie onder meer: Frédéric Martel, *Sodoma. Het geheim van het Vaticaan*, Uitgeverij Balans Amsterdam 2019 (oorspr.: Éditions Robert Laffont, Parijs 2019).

220 Tekst d.d. 30 oktober 2019.

De dood te koop

Sinds geldt dat je bent wat je hebt, werd het leven koopwaar en het voorrecht van de rijken - de durvers, de dieven of hoe men hen ook noemt - terwijl weldoeners arm blijven (de rijke jongeling indachtig) en derhalve niemand zijn. Uiteraard als geldt dat je bent wat je hebt.

De waarheid echter wordt een weinig verdraaid als men wil dat geldt dat je bent wat je hebt: het is een leugen zonder meer. Wel waar, helaas, is dat 'hebben' een mogelijkheidsvoorwaarde is voor 'zijn' en dat houdt in dat wie een ander al zijn bezit ontneemt, hem tevens berooft van zijn leven.

Die laatste waarheid maakt dat uit het gebod dat men niet zal doden, het verbod om te stelen vanzelf voortspruit. En omdat ook het laten doodgaan, moord is, is de overbemiddelde ook verantwoordelijk voor de levens-voorwaarden of -middelen van derden. Het fundament van solidariteit is geen zaak van probabiliteit maar een kwestie van verantwoordelijkheid: het is het kunnen antwoorden op de vraag: "Waar is Abel, uw broeder?"

Het extreem liberalisme dat voortkomt uit de verwisseling van werkelijkheid en waan of van wens en wil, negeert het objectieve ingevolge een eindeloos doorgedreven soevereiniteit van het ik: alles moet wijken voor de eigen wensen en de illusie dat zulks mogelijk is, wordt gevoed door het systeem van de mammon dat inhoudt dat alles voor geld te koop hoort te zijn: het hebben én het zijn, incluis het geluk, het leven en nu ook de dood.

De dood van het kind dat nog niet is geboren, de dood van de ouderling die geen nut meer heeft en de eigen dood van wie het leven moe zijn en zichzelf voorliegen dat 'uit het leven stappen' - zoals men dat zo bedrieglijk weet uit te drukken - een mogelijkheid zou zijn.

Maar 'uit het leven stappen' is onmogelijk omdat ook 'in het leven stappen' onmogelijk is. Mogelijk zijn alleen: 'het uit het leven weghouden' en 'het niet in de dood stappen', en dat is een heel verschil. Mogelijkheidsvoorwaarden kunnen wel weggenomen worden maar nimmer gecreëerd: men kan iemand doden maar geen mens is in staat om aan een ander het leven te schenken. Nochtans verkeert kennelijk menigeen vandaag in de illusie dat de macht om aan iemand het leven te ontnemen, dezelfde macht is als die van god, die namelijk aan iemand het leven kan schenken. Maar de macht om te doden is geen macht over het leven.

Als de zogenaamde voorvechters van abortus en euthanasie die zich pioniers wanen die voor de mensheid nieuwe horizonten openen, met trots beweren dat zij naast de vermeende macht over het leven nu ook de macht hebben over de dood, verkeren zij in dezelfde waanzin als dezen die zich god wanen. Het maaksel van klei verheft zich boven zijn maker en zegt: voortaan ben ik uw boetseerder!

De geldhandel, oorspronkelijk bedoeld als een vereenvoudiging van de ruil, heeft een vreselijke bijwerking en dat is de mogelijkheid van de middel-doelomkering die door velen wordt aangegrepen en verheerlijkt: het geld dat aanvankelijk een middel was, een ruilmiddel, is doel geworden en tegelijk verworden de koopwaren, vaak levensmiddelen en dus ook 'stukken van mensen', tot nog louter middelen.

Zo ging met ooit naar de markt met eieren en kwam men terug met appelen - het geld was een middel waarmee men het ene tegen het andere ruilde; vandaag gaat men naar de markt met geld en komt men terug met nog meer geld - het geld is doel, de waren op de markt zijn ruilmiddelen geworden.

Een moordend gevolg van die omkering is uiteraard dat geld onterecht als intrinsiek waardevol wordt aanzien terwijl de vruchten des velds, de mens zelf en alles wat de schepping ons gratis aanbiedt, tot een louter betaalmiddel wordt gedegradeerd.

Bovendien ontstaat in deze verwisseling van noden door rechten de gevaarlijke illusie dat alles te koop is en de eis van de verwaande dat alles te koop moet kunnen zijn en dat ook is: de waren maar ook de mensen: hun energie, hun tijd, hun lichaam, hun leven en hun dood.

Vandaag zijn er die doen alsof de dood iets is dat men kan kopen. Het begint met de eigen dood en die wordt geheel bedrieglijk de goede dood genoemd maar het zal eindigen met de dood van anderen en dus met moord.

Reeds is er abortus, als de dood van het eigen kind waarover men zich de baas waant. Alras zullen volgen: de dood van andermans kinderen, bijvoorbeeld als die gehandicapt zijn, men moet immers kunnen weigeren om op te draaien voor de kosten die dat meebrengt. Tenslotte zal men ook de dood willen kunnen kopen van ongeacht wie: men zal stellen dat men daar ook recht op heeft van zodra men het er over eens is dat ook mensen ruilmiddelen zijn. Want wat doet men anders als men de armen naar het front stuurt of als proefkonijn gebruikt, of zij die maatschappelijke lastposten zijn of van weinig of geen nut? En weerklinken in die logica dan niet de krankzinnige redevoeringen van Adolf Hitler?[221]

221 Tekst d.d. 31 oktober 2019.

Fundeert het katholicisme onze beschaving?

1. De engte van het eigen gelijk

De vraag of het katholicisme het fundament is van onze beschaving is in wezen de bijzonder moeilijke vraag naar de verhouding tussen kerk en staat. Omdat de relatie tussen kerk en staat verwant is met de relatie tussen lichaam en ziel, kunnen we de kerkstaatverhouding pas begrijpen als we ook het zogenaamde *mind-body-problem* begrijpen. Edoch, hoe lichaam en ziel zich tot elkaar verhouden, is tot vandaag de dag een mysterie gebleven. Althans op het eerste gezicht lijkt dit niets goeds te beloven inzake een zoektocht naar een antwoord op de hier gestelde vraag.

Over de relatie tussen lichaam en ziel bestaan er om te beginnen talloze opmerkingen over de legitimiteit van de probleemstelling zelf en niet de minste daarvan is de opmerking dat de tweedeling van lichaam en ziel oneigenlijk zou zijn. Echter, indien men eenzelfde kritiek zou uiten over de tweedeling van kerk en staat, dan kwam die kritiek zelf onmiddellijk in een ander licht te staan. De consequenties worden duizelingwekkend omdat de geproblematiseerde relaties zich meteen gaan vermenigvuldigen: de verhouding lichaam-ziel en de relatie kerk-staat brengen namelijk ook de relaties aan het licht tussen lichaam en staat, ziel en kerk, lichaam en kerk, ziel en staat. Maar ook de relaties tussen de staten onderling zijn in het geding en die tussen de kerken onderling want er zijn niet één maar vele staten en er zijn niet één doch talloze kerken. Op de koop toe veranderen zowel de kerken als de staten onophoudelijk. Ook zijn er vele zielen en talloze lichamen, er zijn conglomeraten van zielen, instituten, wetenschappen, ideologieën en er zijn lichamen van soorten en ondersoorten, dierlijke en plantaardige en dan is er nog de zogenaamde dode stof en naast de aarde is er het heelal, behalve het heden zijn er het verleden en de

toekomst en de vraag of zij bestaan en hoe dan wel. En zo lijkt elke hoop om het raadsel ooit te kunnen ontsluieren bij voorbaat andermaal op te gaan in rook.

Een historische benadering van de verhouding tussen kerk en staat heeft menig filosoof, theoloog en historicus kopbrekens bezorgd en zij was tevens een bron van nooit eindigende en altijd politiek en ideologisch gekleurde discussies die echter nog nooit tot een consensus hebben geleid tussen de strijdende partijen. Maar men moet zich afvragen waarom dit het geval is en of er dan een andere en gebeurlijk meer directe invalshoek mogelijk is.

Het is een zekerheid dat het katholicisme niet het fundament is van onze beschaving maar het is een even grote zekerheid dat het katholicisme het fundament is van *een welbepaalde richting* binnen de beschaving die nillens willens de onze is: de katholieke kerk heeft haar stempel gedrukt op de dopelingen en zij heeft met haar moraal het zogenaamde geweten van haar al dan niet vrijwillig gelovigen - alvast tijdelijk - mede bepaald - op een al dan niet wenselijke manier.

Maar het is niet alleen een zekerheid dat de kerk met haar moraal een goed deel van haar gelovigen moreel gevormd heeft: het staat tevens als een paal boven water dat het deel van het volk dat door de kerk gevormd werd, op haar beurt mede vorm gegeven heeft aan de kerk en het gaat hier meer bepaald over dat volksdeel dat het staatshoofd identificeert met de vertegenwoordiging van god zelf, met andere woorden: de theocratie (zoals vandaag nog in Vaticaanstad, in het door ayatollahs geregeerde Iran, in het door de Dalai Lama geregeerde Tibet en in Saoedi-Arabië), welke vaak voortleeft in keizerrijken en dynastieën maar ook in zekere vormen van het nationalisme dat in feite de tegenhanger is van het socialisme waarin het volk (via haar afgevaardigden) zichzelf regeert - zoals op Plato's narrenschip, zo beweren alvast de theocraten.

Zoals gezegd zijn de binnen hun eigen partij gezaghebbende auteurs over de geschiedenis van kerk en staat en bij uitstek de werken over de funderende rol van de kerk in het tot stand komen van

beschaving en vooruitgang bijna per definitie ideologisch gekleurd omdat hun opzet dikwijls ontspringt aan de behoefte om het belang en derhalve *het gelijk van de eigen ideologie* in de verf te zetten. Dergelijke, vaak hoogdravende werken zijn niet het ideale vertrekpunt voor discussies en de navenante discussies hebben ook nooit tot een consensus geleid - andermaal: omdat elke partij, met het eigen belang in het achterhoofd, met hand en tand eigen ideologieën en interpretaties van wat geschied is, verdedigt. Een meer vruchtbaar uitgangspunt lijkt het ons daarom om na te gaan hoe bepaalde aparte concrete facetten van de kerkelijke theologie en moraal, mee vorm gegeven hebben aan persoonlijke opvattingen en overtuigingen en zo ook aan normen en wetten, en hoe die wetten dan mee concreet gestalte gaven aan zekere strekkingen binnen de beschaving. Tevens moet in dit opzet een belangrijk onderscheid gemaakt worden tussen, enerzijds, de katholieke kerk (die zich overigens niet als enig machtig instituut op het christendom beroept) en, anderzijds, het christendom zelf - als zoiets ook al los van elke interpretatie kon bestaan.

Om te beginnen beroept het katholicisme zich, zoals de term zelf aangeeft, op katholiciteit, wat vrijwel hetzelfde betekent als universaliteit of algemeen geldigheid. De oorsprong van deze idee is niet zomaar het geloof in een god doch de overtuiging dat er slechts één god bestaat en dat god derhalve voor alle mensen dezelfde is: alle mensen zijn kinderen van één en dezelfde god of de ganse schepping is het werk van één god. En op het eerste gezicht lijkt dit ook een revolutionaire gedachte.

Op het eerste gezicht, want in feite wordt ons hier zand in de ogen gestrooid: ongeacht welke godsdienst die over zichzelf beweert de enige ware te zijn - en dat doen uiteraard *alle* religies - bevestigt daarmee eigenlijk het geloof in één god voor alle mensen en van de ganse schepping. Wie een andere god aanbidden dan de eigen voorgedragen godheid, worden bestempeld als dwalend en als 'te bekeren'. Aldus valt meteen de aanspraak die de katholieke kerk maakt op haar uniciteit op grond van haar universaliteit, in duigen: wat voor universaliteit wordt gehouden, blijkt in feite een bijzonder verdraaide interpretatie van de stelling van het eigen groot ge-

lijk die per definitie aan alle religies eigen is. Elke religie beschouwt zichzelf als de enige ware met één god van wie alle mensen kinderen zijn, alleen zouden diegenen die een andere god aanhangen, zich vergissen. Alle religies zijn dan 'katholiek', zoals ook alle andere irrationele overtuigingen, zodat de term zelf in deze context ontmaskerd wordt als totaal zinledig.[222]

2. Kerk en kuddegeest

Zichzelf profileren als uniek met het argument de enige ware te zijn, mag een wel bijzonder goedkope en doorzichtige vorm van volksverlakkerij heten maar een wetenschappelijke analyse van de reclame en de propaganda leert ons dat mensen door de band genomen helemaal niet malen om een gebrek aan redelijkheid en dat drogredenen hen in geen geval storen - zeer integendeel zelfs. Als mensen een bepaald geloof aanhangen, doen zij dat uiteraard niet op redelijke gronden en als die gronden irrationeel zijn, dan is er altijd wel een of andere vorm van *dwang* in het geding, ook al zijn de gelovigen in kwestie zich daar slechts zelden goed van bewust - zij zijn overigens de eerste slachtoffers van deze geweldpleging.

De geschiedenis toont overtuigend dat bekeringen niet zelden gepaard gaan met oorlog en met fysiek geweld maar er zijn ook de sociale druk, het taboe, de overtuiging in de letterlijke betekenis van het woord en allerlei vormen van leugen en bedrog. Heden ten dage zijn wij allen getuige van dergelijke geweldpleging bij de fundamentalistische islam (IS en het salafisme) maar mensen bekennen niet graag dat zij handelen onder dwang en zij zoeken naar uitvluchten om hun geloof te rechtvaardigen - 'argumenten' die hen maar al te gretig door de religie in kwestie worden aangereikt. Het ligt nu eenmaal in de natuur van het merendeel van de mensen dat zij liever *doorgaan* voor vrij dan het effectief te zijn: hoe anderen *over* ons denken, bepaalt in hoge mate ons denken - en ons gedrag, en dat heet kuddegeest.

222 Tekst d.d. 10.11. 2019.

Vrijwel iedereen is aan kuddegeest onderhevig omdat sociale uitsluiting zowat het ergste is wat een mens kan overkomen en niet voor niets wordt paradoxaal genoeg ook in de hedendaagse theologie de hel getypeerd als een plek waar men afgesneden is van alle andere personen. Tegelijk is het een feit dat de verbanning begenadigde kunstenaars heeft voortgebracht - het typevoorbeeld is ongetwijfeld Dante Aleghieri - omdat blijkt dat alleen het lijden de vruchtbare bodem bereidt voor de wijsheid en de kunst.

Dat kuddegeest van het grootste belang is inzake religie kan niet onder stoelen of banken worden gestoken: het Griekse woord 'kyriakè' waarvan het woord 'kerk' is afgeleid, betekent 'van de Heer' en wat van de Heer of van de herder is, is de kudde. De enigen die niet aan de kuddegeest onderhevig zijn, zijn de leiders van de kudde en over hen kan worden gezegd dat zij hun leiderschap betalen met een zekere eenzaamheid waarvan ook Dostojevski gewag maakt in zijn parabel van de grootinquisiteur: "*Wij zullen alle beslissingen nemen",* zo zegt de grootinquisiteur die de leiding van de kerk vertegenwoordigt, *"en daardoor is [de kudde] verlost van de grote zorg en de vreselijke kwelling van de vrije beslissing. En al die miljoenen schepselen zullen gelukkig zijn, behalve de honderdduizenden die over hen zullen heersen. Want alleen wij, de behoeders van het mysterie, zullen ongelukkig zijn (...) [wij] die de vervloekte kennis van goed en kwaad op zich genomen hebben. Zij zullen vreedzaam sterven en aan gene zijde van het graf niet anders dan de dood vinden. Maar wij zullen het geheim bewaren en hen voor hun eigen geluk misleiden met een eeuwige hemelse beloning. Wij die voor hun geluk ons met hun zonden hebben beladen."*[223]

De Franse socioloog Frédéric Martel ontsluiert een tot vandaag de dag goed verdoken gebleven vorm van dwang als de motor zelf van de katholieke kerk waar hij impliciet onthult hoe de clerus middels het oudtestamentische verhaal van Sodoma het volk opzet

223
https://nl.wikipedia.org/wiki/De_grootinquisiteur_van_Sevilla#U_hebt_uitverkorenen,_wij_hebben_alle_mensen

tegen de homo's aan wie zij tegelijk de vluchtheuvel van de seminaries aanbiedt: de homo's, beducht voor de vervloeking van het volk, veinzen hun goddelijke roeping en redden aldus het eigen hachje maar zij worden zodoende door het systeem gebruikt en leven in zelfverloochening (kuisheid) en onder de gelofte van armoede, wat neerkomt op slavernij.[224] De kudde zelf gehoorzaamt sowieso aan haar herder en geeft aldus haar vrijheid uit handen in ruil voor een geluk dat in feite van dierlijke aard is en mensen onwaardig.[225]

3. Moord op bevel van god

De verdediging van het eigen gelijk of de *concurrentie* alsook de *irrationaliteit* zijn elementen van onze beschaving die wij misschien wel in hoofdzaak aan het katholicisme danken, samen met de *kuddegeest*. Maar er is uiteraard ook nog de *hypocrisie*, bijvoorbeeld in de tegenstelling tussen (openbaar beleden) redenen en (verborgen gehouden) eigenlijke drijfveren van het handelen en het denken. Want zo edel en hoogdravend als de opgegeven redenen klinken, zo laaghartig worden de feitelijke motieven uitgebroed. Het gaat hier meer bepaald over de ontdekking van de dubbele agenda of de volksverlakkerij - met andere woorden: *de rechtvaardiging van macht en misdaad* bij oorlog, verknechting, sociale uitsluiting, moord en doodslag.

Dat het succes van een religie te danken is aan dwang staat als een paal boven water en dat geldt ook voor het katholicisme, getuige Michael Hebeis' *Zwartboek Katholieke Kerk*. In het jaar 1075 verklaarde paus Gregorius VII dat voortaan de paus het allerhoogste gezag was inzake de kerkelijke leer en de rechtspraak en dat hij zelfs de keizer kon afzetten; pausen zijn verzekerd van hun zaligheid, zij kunnen onmogelijk in de hel belanden, zo staat het in het

224 Frédéric Martel, *Sodoma. Het geheim van het Vaticaan*, Uitgeverij Balans Amsterdam 2019 (oorspr.: Éditions Robert Laffont, Parijs 2019).
225 Tekst d.d. 11.11.2019.

Dictatus Papae en aldus kunnen pausen moorden naar hartelust en dat doen zij ook prompt wanneer zij het volk oproepen om deel te nemen aan de kruistochten die aan meer dan honderdduizend mensen het leven kostten - meestal armedrommels en avonturiers. Tussen haakjes: de kerk betaalde deze 'redders van het heilig land' niet met goudstukken maar met aflaten...

De moordpartijen in Barbasto maakten 50.000 doden in 1064; het bloedbad in Jeruzalem kostte aan 100.000 Joden en Moren het leven. Geschiedschrijvers hebben het over lijken die huizenhoog opgestapeld liggen. Als onze beschaving vandaag gekenmerkt wordt door terreur, dan heeft de kerk daarvoor inderdaad het fundament gelegd: de gruwel van duizend jaar geleden staat nog steeds in het collectieve geheugen van de moslims gegrift en daar ligt dan ook de oorsprong van de tegen de christenen gerichte moslimhaat die *Al Quaeda* mogelijk maakte en *ISIS*. In 1098 vernielden de kruisvaarders de Syrische stad Maraat an-Numan, ze stichtten er een bloedbad met 22.000 doden waarbij kleine kinderen aan het spit werden geroosterd en opgegeten en volwassenen werden levend opengesneden om de tijdens de inval ingeslikte goudstukken te kunnen bemachtigen.

De heilige abt Bernard van Clairvaux van de beroemde Cisterciënzers en de grondvester van de Tempeliers wordt wijd en zijd geëerd maar hij was het die toentertijd de preken organiseerde waarmee deelnemers voor de kruistochten werden geronseld en massaal de dood ingejaagd. De Tempeliers of de Ridders van de Tempelorde werd speciaal opgericht om de tweede kruistocht te voeren ter verdediging van de tempel van Salomo tegen de moslims. De heilige opruier slaagde erin om ook de Franse en de Duitse koning met hun legers aan te zetten tot deelname aan de bloedbaden. Bij de slag van Hattin (nabij het meer van Tiberias) werden zij afgeslacht door moslimleider Saladin en viel het koninkrijk Jeruzalem.

Ook de volgende pausen startten nieuwe kruistochten. Innocentius III veranderde zijn paustitel van "plaatsvervanger van Petrus" tot "plaatsvervanger van Christus", hij noemde de profeet Mohammed "een bedrieger" en "de eerstgeborene van de satan", de koran "een

sluier van duisternis" en vernielde met zijn vierde kruistocht in 1204 Constantinopel waar schatten buitgemaakt werden waarmee de kerk nog steeds schaamteloos pronkt, onder meer de lijkwade (in de Dom van Turijn), de doornenkroon (in de Notre-Dame van Parijs), stukken van het heilig kruis, kroonjuwelen en andere relikwieën. Wie denken dat Hitler de eerste was die de Joden tot schietschijven maakte, heeft het mis: deze paus was het die in 1215 de 'Christusmoordenaars' verplichtte tot het dragen van kentekens. En voor wie dacht dat de Franciscus van Assisi een Gandhi avant-la-lettre was: deze heilige behoorde tot de kruisridders en hij predikte (vergeefs) voor de sultan.

De kruistochten waren in feite veroveringstochten tegen de Joden, de Albigenzen, de Moren, de Turken en nog andere volkeren. Als de pausen vandaag een witte soutane dragen - het dominicanenkleed - dan doen zij dat sinds dominicaan en grootinquisiteur Antonio Ghislieri in 1566 tot paus Pius V werd verkozen: hij beval een dagelijks middaggebed tot Maria voor goddelijke bijstand in de oorlog tegen de Turken en de zege werd opgedragen aan Onze-Lieve-Vrouw en wordt nog steeds herdacht op 7 oktober als het 'rozenkransfeest' - bij de slag vielen 37.000 doden.

De allergruwelijkste kruistocht is van zeer recente datum en toch vrijwel onbekend: het is de oorlog in 1935-1936 van de Italiaanse fascist Mussolini tegen Ethiopië (Abessinië) waarbij mosterdgasbommen vanuit vliegtuigen op burgers en op klinieken werden gegooid, op kerken en kloosters (Ethiopië was nochtans overwegend christelijk) met als resultaat 730.000 doden. Deze wrede oorlog had de enthousiaste steun van de kerk in de persoon van de aartsbisschop van Milaan, Alfredo Ildefonso Schuster die de soldaten zegende en hen bezwoer dat god aan hun zijde stond. Schaamte is de kerk ook vandaag nog volkomen vreemd: in 1996 verklaarde Joannes-Paulus II Schuster zalig![226]

226 Tekst d.d. 14.11.2019. Bronnen: Michael Hebeis, *Zwartboek Katholieke Kerk. En leid ons niet in bekoring*, Standaard uitgeverij 2011, pp. 9-53. (Oorspronkelijke titel: *Swarzbuch Kirche*, Bastei Lübbe 2010).

Neen, de pausen hebben de zes miljoen Joden onder de nazi's niet vergast maar reeds keizer Theodosius II vervolgde hen en in 438 bouwde hij de synagogen om tot kerken. Velen volgden zijn voorbeeld en zo bijvoorbeeld is de *Frauenkirche* van Neurenberg in 1352 *"gebouwd op de plek waar tot de pogrom van 1349 de synagoge stond. Sinds 1933 (!) opent het 'kerstekind' daar vanaf het dak van het voorportaal de kerstmarkt. [...] het verwijt van geestelijke legitimatie van deze vervolgingen, van geestelijk brandmerken blijft overeind."*[227]

Een rusteloos leven is hun straf, zo verklaarde de kerk bij monde van haar talloze predikers, want de Joden hebben Christus gekruisigd. Alras circuleerden verhalen over een *vermeende* hostieschending door Joden: de *Deggendorfer Gnad* in Neder-Beieren, tot 1992 jaarlijks herdacht door tienduizenden pelgrims. Ook griezelverhalen over rituele moord van Joden op kinderen deden de ronde. Op het vierde Lateraans Concilie in 1215 was het dat de kerk de te mijden Joden verplichtte om speciale kentekens en hoeden te dragen. In 1447 stelde paus Nikolaas V 'Jodeninquisiteurs' aan. Predikermonnik Giovanni da Capistrano zette de eerste Joden op de brandstapel in Breslau in 1453. Andermaal de schaamteloze kerk: in 1690 werd deze moordenaar heilig verklaard en heden is hij de patroonheilige van de juristen!

De enige uitweg voor de Joden was de doop, de toetreding tot de kerk. De Jodenvervolging was het ergst in Spanje waar de gedoopte Joden 'Marranen' werden genoemd, wat 'zwijnen' betekent. De Spaanse koningin Isabella, bijgenaamd 'de katholieke' duidde een grootinquisiteur aan en vaardigde in 1492 het 'verdrijvingsverdict' uit in Alhambra en *"honderdduizenden Joden verloren hun thuis"*[228]; de beruchte Borgia-paus Alexander VI smeedde samen met Isabella maar ving de rijksten onder hen op... voor hun geld.

227 Michael Hebeis, *o.c.,* p. 62.
228 Ibidem, p.64.

Kers op de taart: in 1974 (!) werd in Rome de zaligverklaring van Isabella opgestart!

Anti-joodse propaganda werd door onder meer de predikheren en de augustijnen maar ook door Luther wijd verspreid dankzij de boekdrukkunst en in 1543 schrijft Luther: *"(...) dat men uw synagogen in brand steekt en wat niet verbranden wil, met aarde bedekt en dichtgooit, zodat in de eeuwigheid geen mens ooit nog een steen of een overblijfsel ervan te zien krijgt. En dat moet men doen om onze Heer en de christenheid te eren, zodat God ziet dat wij christenen zijn. - In de tweede plaats, dat men uw huizen net zo afbreekt en vernietigt."*[229]

Joden werden herhaaldelijk verdacht van rituele moorden en van kindermisbruik - geheel onterecht, zo bleek later - maar zij werden erom vervolgd en in ultraconservatieve katholieke kringen worden de vermeende slachtoffers nog steeds vereerd. Joden werden afgeschilderd als gewetenloze bankiers die parasiteren op andermans zweet en de kerkleiders keken de andere kant op.

In de katholieke liturgie en meer bepaald op Goede Vrijdag wordt gebeden voor de 'ongelovige' en 'trouweloze' Joden met 'blinddoeken om hun harten'. Pas paus Johannes XXIII schrapte in 1959 het woord 'trouweloos' uit de voorbeden en in 1974 werd uiteindelijk een minder kwetsende formulering gebruikt. Edoch, in 1984 gaf paus Joannes Paulus II toestemming aan de conservatieven om weer de oude tekst te gebruiken en in 2008 deed paus Benedictus XVI er nog een schep bovenop door deze goedkeuring nog uit te breiden.

In de ambtstermijn van Paus Pius XII begon WOII: Polen werd aangevallen, 2600 Poolse geestelijken werden vervolgd en belanden in concentratiekampen, onder meer vijf Duitse bisschoppen lieten er het leven maar de paus zweeg ondanks het aandringen van de geallieerden. Met de smoes van neutraliteit zweeg het Vaticaan over de miljoenen doden in Auschwitz waarvan het al heel vroeg - in 1942 - op de hoogte was. De kerk voert aan dat de paus

229 Ibidem, p.65-66.

in zijn kersttoespraak van 1942 wel iets zou hebben gezegd over de 'moord op honderdduizenden onschuldigen' maar hij zweeg in alle talen over de razzia van de *SS* tegen de Joden in Rome op 16 oktober 1943. De paus legde ook massamoordenaar en antisemiet Mussolini geen strobreed in de weg. Na WOII bood de kerk hulp bij het ontkomen van duizenden Kroatische en Duitse oorlogsmisdadigers, onder wie Adolf Eichmann en Josef Mengele maar ook massamoordenaar Ante Paveli die zich twee jaar lang in een Romeins klooster kon verstoppen. Zij ontkwamen via de zogenaamde 'Rattenlinie' via Spanje naar Zuid-Amerika. De kerk legde niet alleen het fundament voor de holocaust, zij zorgde er ook voor dat de massamoordenaars hun straf konden ontlopen.

Dat deze praktijken helemaal niets te maken hebben met de leer van Jezus van Nazareth, staat buiten kijf. Maar dan dringt een andere vraag zich op: wat is de kerk dan wel en wiens belangen dient zij?[230]

5. "Gaat en onderwerpt alle volkeren!" - Leugens, diplomatisch genaamd: diplomatie.

Kort na de ontdekking van Amerika door Columbus in 1492 werden de inheemse volkeren door de paus per brief (het zogenaamde Requierimento van 1514) voor de keuze gesteld: zich onderwerpen aan de veroveraars en zich laten dopen ofwel tot slaven gemaakt en uitgemoord worden.[231] De misdaden van de veroveraars staan historisch vast: de inboorlingen werden gedecimeerd, hun land werd hen ontnomen en wie alsnog in leven bleven, werden in reservaten ondergebracht en worden ook vandaag nog 'behandeld' met de harddrug alkohol die er, zoals de dubbele agenda het wil, officieel verboden is maar tegelijk goed bereikbaar wordt gehou-

230 Tekst d.d. 15.11.2019. Bronnen: Michael Hebeis, *Zwartboek Katholieke Kerk. En leid ons niet in bekoring*, Standaard uitgeverij 2011, pp. 57-79. (Oorspronkelijke titel: *Swarzbuch Kirche*, Bastei Lübbe 2010).
231 Zie het artikel: *"Zal de kerk de Amazonevolkeren redden?"*: http://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=3184707

den.[232] In 2007 verklaarde paus Benedictus XVI op de opening van de Latijns-Amerikaanse bisschoppenconferentie dat "de verkondiging van het evangelie daar werkelijk op geen enkel moment een vervreemding van de precolombiaanse culturen met zich meebracht en dat het niet het opdringen van een vreemde cultuur was."[233] Men moet maar durven! Maar er is meer en ziehier nog een staaltje van volkverlakkerij.

Om de Indianen te kunnen overhalen om zich te laten bekeren werd in 1531 door de missionarissen een Mariaverschijning verzonnen met een Maria die geleek op de roodhuidige maagd van Guadelupe. In 1648 werd het verzinsel nog uitgebreid: zij zou zijn verschenen aan Juan Diego, een eveneens verzonnen Indiaan die zich zou hebben laten dopen. Daarop vroegen de Indianen om de zaligverklaring van de Indiaan in kwestie, wat gebeurde in 1990. Vervolgens vroeg men om een heiligverklaring. De nodige bewijsstukken ontbraken uiteraard maar in 1994 kwam de kerk met een uit het niets opgedoken document op de proppen en in 2002 verklaarde Joannes Paulus II de fictieve Indiaan prompt heilig!

In 1789 brak de Franse revolutie uit en dat vernamen ook de onderdrukten in de kolonies: sinds 1810 riepen ze hun onafhankelijkheid uit en dictaturen en revoluties wisselden elkaar af tot heden. In Argentinië maakten de dictaors 30.000 doden, bekend zijn de protesterende 'zotte moeders' van de slachtoffers. De kerk was medeplichtig en Begoglio (die vandaag paus is) was hoofd van de Argentijnse kerk maar zweeg.[234] Dom Helder Camara koos de kant

232 Zie het artikel: ""De Verenigde Staten van Amerika. Een zeer summiere historiek":
http://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=1796780 ;
Zie ook:
https://www.hln.be/nieuws/buitenland/alcoholverslaafde-moeders-het-indianenreservaat-waar-1-op-4-kinderen-misvormd-is~aa1fc420/

233 Michael Hebeis, *Zwartboek Katholieke Kerk. En leid ons niet in bekoring*, Standaard uitgeverij 2011, p. 83. (Oorspronkelijke titel: *Swarzbuch Kirche*, Bastei Lübbe 2010).

234 Zie de artikels: "De kerk en extreem rechts":
http://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=3185753 en "De

van de verdrukten in de sloppenwijken en Gutiérrez schreef zijn "Theologie der Bevrijding" in 1972, een beweging die echter deels radicaliseerde met een militante socialistische vleugel. Anti-communist Karol Wojtyla werd echter paus en bestreed de bevrijdingstheologen, hij koos de kant van de dictators tegen de dreiging van het communisme.

En dan is er nog Afrika. Sinds 1455 eigenden de Portugezen zich alle land toe dat voorbij Kaap Bojador lag alsook het recht om alle heidenen tot slaven te maken. Congo en Angola werden gechristianiseerd. De Christusorde, opvolger van de Tempeliers in Portugal werd door de paus bevrijd van het celibaat en van de gelofte van armoede, waardoor de leden verwoed handel ging drijven in goud en in slaven. In 1885 op de Congoconferentie werd de slavernij afgeschaft maar Leopold II lijfde Congo in en continueerde de facto de slavernij voor zijn rubberplantages. Hij verzamelde de vrijgelaten slaven in 'schoolkolonieën' onder de leiding van een Belgische missie-orde, de Concregatie van het Onbevlekt Hart van Maria, die de scholieren onder zware tucht plaatste, ze kregen lijfstraffen, zweepslagen en werden seksueel misbruikt. Als de rubberverzamelaars hun quota niet haalden, werden ze de handen afgehakt of het hoofd. De beestachtige Congopolitiek van Leopold II duurde tot WOI en maakte tien miljoen doden. Hierbij heeft de missie-orde Leopold II actief gesteund en zij heeft de genocide helemaal niet afgekeurd.

In 1994 in Rwanda vochten Hutu's en Tutsi's en er vielen in geen tijd 800.000 doden.[235] Opnieuw was de kerk medeplichtig maar in 1996 ontkende paus Joannes Paulus II elke verantwoordelijkheid.[236]

---

arme paus, Europa en de oorlog":
http://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=2170233

235 Zie het eerste deel van het artikel: "Verborgen massamoord":
http://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=3039205

236 Tekst d.d. 17.11.2019. Bronnen: Michael Hebeis, *Zwartboek Katholieke Kerk. En leid ons niet in bekoring*, Standaard uitgeverij 2011, pp. 83-105. (Oorspronkelijke titel: *Swarzbuch Kirche*, Bastei Lübbe 2010).

6. De mammon

De misbruikschandalen liggen nog vers in het geheugen, zij werden uitgediept door Frédéric Martel in zijn Sodoma.[237] Maar de kast van Rome herbergt nog een ander lijk, het is er nog niet uitgevallen maar de stank belooft. En het gaat om geld, de afgod van de wereld die de weg verspert naar de vrede en het geluk waarvoor de kerk zich borg stelt voor wie haar in het hart dragen...

Toen op 15 april l.l. de Nôtre-Dame van Parijs afbrandde, viel godzijdank geen enkel dodelijk slachtoffer te betreuren maar de aartsbisschop van Parijs reageerde met de woorden "dankbaar te zijn dat de uiterst waardevolle relikwieën die in de schatkamer van de kathedraal worden bewaard, zijn gered."[238] Ook in de recente misbruikschandalen blijkt de hoofdzorg van de kerk niet de slachtoffers te betreffen maar de gerechtskosten. De katholieke realiteit contrasteert schril met de inhoud van de evangeliën die de armoede prediken en die deze als voorwaarde stellen voor het christelijke geluk.

In 1929 werd een overeenkomst gesloten met dictator Mussolini - het Lateraans verdrag - waarbij de kerk 1,75 miljard lire (goed voor 79 ton zuiver goud) schadevergoeding kreeg voor het vermogen dat zij in 1870 verloor toen het Vaticaan met haar eigendommen door Italië werd ingelijfd.[239] Het Vaticaan stichtte een eigen bank (de IOR) en directeur Michael Phayer handelde in Duits roofgoud uit onder meer tandvullingen van in concentratiekampen vermoorde joden. Het Vaticaan bood ook hulp aan de Ustasha, de Kroatische fascisten en op die manier werd haar kapitaal in een kwarteeuw vertwintigvoudigd.

---

237 Frédéric Martel, Sodoma. Het geheim van het Vaticaan, Uitgeverij Balans, Amsterdam 2019. (Oorspr.: Éditions Robert Laffont, Parijs 2019).

238 Zie: https://www.kro-ncrv.nl/katholiek/nieuws/mgr-aupetit-prijst-brandweer-parijs

239 Zie: https://nl.wikipedia.org/wiki/Verdrag_van_Lateranen

Nadien werd de bank geleid door Paul Marcinkus en Michele Sidona die sinds 1950 samenwerkte met de *Cosa Nostra* om heroïnegeld wit te wassen. Met dat geld financierde het Vaticaan de Italiaanse christendemocraten. Ook Roberto Calvi werkte voor de bank van het Vaticaan; hij financierde de Contra's in Nicaragua en Solidarnosc in Polen en hij richtte postbusbedrijven op in belastingparadijzen zoals Panama waarmee wapen- en drugshandel afgewikkeld werd.

Ingevolge faillissementen vluchtte Sidona naar de VS en na het faillissement van de Vaticaanse *Banco Ambrosiano* had het Vaticaan 1,2 miljard dollar schulden. Calvi ('de bankier van god') vluchtte naar Londen en op 18 juni 1982 vond men hem bengelend onder de *Black Frair's Bridge* met 15.000 dollar op zak. Sidona stierf in 1986 in de gevangenis van Voghera aan cyaankalivergiftiging.

De bank kwam in handen van prelaat Donato De Bonis die zich voordeed als armoedige franciscaan maar die er in de bank een dubbele boekhouding op nahield voor het mogelijk maken van witwaspraktijken en omkoperij. Nadien werd de bank geleid door Angelo Caloias die lid was van het *Opus Dei*.

Het *Opus Dei* ('werk van God') werd gesticht in 1928 door de in 2002 heilig verklaarde Spanjaard Josemaria Escriva die in Navarra een pauselijke universiteit bouwde met heden 15.000 studenten voor de opleiding van ordeleden. *Opus Dei* telt meer dan 85.000 leden waarvan 1900 priesters en is onafhankelijk van plaatselijke bisschoppen. Tot de leden behoort kardinaal Cipriani die zo ultraconservatief is dat hij voorstander is van de doodstraf.

En dan is er nog de orde van de '*Legionairs van Christus'*, gesticht door Marcial Maciel, die wordt beschouwd als de grootste bedrieger ooit in de kerk. Ook zijn orde is ultraconservatief en anticommunistisch en genoot daarom het vertrouwen van de Pool Joannes Paulus II die ze in 1983 erkende. Edoch, sinds 1997 klaagden vele gewezen seminaristen Maciel aan voor seksueel misbruik dat plaatshad in de jaren 1940 tot 1960. Maciel bleek ook drugsver-

slaafd. Zijn leerboek voor de ordeleden bleek een plagiaat: 80 pct. van de tekst kwam letterlijk uit een ultraconservatief en anticommunistisch boek van de hand van de in 1947 overleden Luis Lucia. Maciel had een dubbelleven, hij had meerdere vrouwen en zes kinderen waarvan twee klacht tegen hem indienden voor seksueel misbruik. De orde bestaat nog steeds en beschikt over een vermogen van 25 miljard euro.

Vandaag zijn er vele nieuwe orden die echter meestal onzichtbaar zijn voor de buitenwereld: de leden zijn gewone mensen met een baan, ze dragen geen uniform en er zijn ook geen kloosters. Ze doen aan liefdadigheid, zoals de *focolare*-beweging of de *Cominio e Liberazione* die 100.000 leden telt. De '*neokatechumenale weg*', in de jaren 1970 opgericht door onder meer de Spaanse schilder - 'apostel' - Kiko Argüllo heeft een sterrencultus rond haar stichter, organiseert een soort geloofsretraites, vraagt de leden een tiende van hun loon af te staan, duldt geen kritiek en legt zwijgplicht op, houdt publieke biechten, is in feite een inquisitie op zich maar werd in 2008 niettemin erkend door Joannes Paulus II en werd ook door de volgende paus gesteund. Kiko heeft een miljoen volgelingen.

Er zijn nog meer nieuwe ordes zoals de zogenaamde familie van het Engelenwerk (1 miljoen leden) waarbij naast een 'engelenwijding', neoromantiek, visioenen en mystiek een rol spelen.

De kerk heeft ook wereldlijke verenigingen met onder andere politieke doelen, zoals de Amerikaanse patriottistische republikeinse *'Knights of Columbus'* die zichzelf als een soort van Kruisridders beschouwen. De groep telt 1,8 miljoen leden die jaarlijks 150 miljoen dollar ophalen, 70.000 uur gemeenschapsdienst presteren en 200.000 liter bloed inzamelen. Streng anticommunistisch en ook tegen abortus steunen zij naast de republikeinse partij ook de *Catholic University of America* en de paus.

En uitgerekend deze week berichtten de kranten inzake de financiën van het Vaticaan dat deze theocratie voor 200 miljoen euro heeft belegd in vastgoed voor luxeappartementen - geld groten-

deels afkomstig van de Pieterspenning en dus bedoeld voor goede werken.[240] [241]

7. Bijgeloof, ketterij en inquisitie

De kerkleer belijdt een ander niveau van de werkelijkheid, zo schrijft Michael Hebeis in zijn *Zwartboek*, waarin onze zielen samen met God, de engelen, de heiligen (martelaren en andere heiligen) maar ook de duivels, in de tijdloze eeuwigheid bestaan. Hij merkt op dat van de ongeveer 14.000 zaligen en heiligen, er slechts 807 personen na 1588 heilig verklaard zijn; bovendien werden 482 personen heilig verklaard door paus Joannes Paulus II. Van hen worden relikwieën bewaard op plaatsen waar bedevaarders deze gaan aanbidden, wat de economie begunstigt. Heiligen verrichtten wonderen (bloedwonderen, hostieverkleuringen, verschijningen, stigmata...) en de volksvroomheid dwingt de vaak niet overtuigde kerkelijk overheid die alsnog te erkennen en zo wordt kennelijk uit opportunisme het paard achter de kar gespannen. Soms fabriceert de kerk verschijningen om politieke redenen.

Ook de wereld van de duivelen maakt deel uit van het andere werkelijkheidsniveau en het Vaticaan heeft dan ook haar exorcisten: Gabriële Amorth, de jongste huisexorcist van Rome, verrichtte naar eigen zeggen zo'n 70.000 duiveluitdrijvingen. Dit alles naar het voorbeeld van Christus zelf die, als we de evangelisten Mattheüs, Marcus en Lucas mogen geloven, de boze geesten uitdreef uit mensen en die dan in een kudde varkens overplaatste die zich daarop in de afgrond stortten, iets waarvoor de veeboeren uiteraard beducht waren.[242]

---

240 https://www.standaard.be/cnt/dmf20191118_04723999
?articlehash=1D712731BD9C388B7E96DB3CBFD5B6BB4B
4E36E6FC9435565CC83FEDF3A0623061C6AECB1235BA
2E9813891CE30D8DBF30A29F205B777D58DE01389041F51C87
241 Tekst d.d. 20.11.2019.
242 Zie: *Mattheüs 8:30, Marcus 5:11 en Lucas 8:32.* Vertaling volgens het NGB: Mattheüs 8: *"30Nu werd er ver van hen een grote kudde*

Reeds in de eerste eeuwen ontwikkelden de kerkvaders een theologie of een leer van het goddelijke en wie het daarmee niet eens waren, bestreden zij niet alleen met het woord: nadat het christendom in 380 door de keizers tot staatsgodsdienst werd uitgeroepen, besliste het concilie van Constantinopel in 381 dat wie daar anders over dachten, hun burgerrechten verloren. In 385 werd de eerste geloofsafvallige - Priscillianus - in Trier ter dood gebracht, wat eigenlijk het vroegste begin was van de inquisitie, de kruistocht te-

---

zwijnen gehoed. 31De boze geesten smeekten Hem en zeiden: Indien Gij ons uitdrijft, laat ons dan in de kudde zwijnen varen. 32En Hij zeide tot hen: Gaat heen! Zij voeren uit en gingen in de zwijnen; en zie, de gehele kudde stormde langs de helling de zee in en zij kwamen om in het water. 33En de hoeders namen de vlucht en kwamen in de stad en berichtten alles, ook van de bezetenen."; Marcus 5: *"8Want Hij zeide tot hem: Onreine geest, ga uit van deze mens. 9En Hij vroeg hem: Hoe is uw naam? 10En hij zeide tot Hem: Mijn naam is legioen, want wij zijn talrijk. En hij smeekte Hem dringend hen niet buiten het land te zenden. 11Nu werd daar bij de berg een grote kudde zwijnen gehoed. 12En zij smeekten Hem, zeggende: Zend ons in de zwijnen, dat wij daarin varen. 13En Hij stond het hun toe. En de onreine geesten gingen uit en voeren in de zwijnen; en de kudde, ongeveer tweeduizend, stormde langs de helling de zee in en zij verdronken in de zee. 14En die ze hoedden, namen de vlucht en berichtten het in de stad en op het land. En de mensen gingen zien, wat er gebeurd was.";* Lucas 8: *"27Toen Hij aan land gegaan was, kwam Hem een man uit de stad tegemoet, die door boze geesten bezeten was (...) 28Toen hij nu Jezus zag, stiet hij een kreet uit en hij viel aan zijn voeten en sprak met luider stem: (...) Ik smeek U, dat Gij mij niet pijnigt. 29Want Hij gaf de onreine geest bevel van de man uit te varen. (...) 30En Jezus vroeg hem: Wat is uw naam? Hij zeide: Legioen; want vele geesten waren in hem gevaren. 31En zij smeekten Hem, dat Hij hun niet gelasten zou in de afgrond te varen. 32Nu werd op de berg een talrijke kudde zwijnen gehoed; en zij smeekten Hem, dat Hij hun zou toestaan daarin te varen. En Hij stond het hun toe. 33En de geesten voeren uit die mens en voeren in de zwijnen en de kudde stormde langs de helling het meer in en verdronk. 34Toen de hoeders zagen wat er gebeurd was, namen zij de vlucht en berichtten het in de stad en op het land. 35En de mensen liepen uit om te zien wat gebeurd was, en zij kwamen bij Jezus en vonden de mens, van wie de boze geesten uitgevaren waren, aan de voeten van Jezus zitten, gekleed en goed bij*

gen de 'ketters', zo genoemd naar de afwijkende leer van de katharen, ook Albigenzen genaamd.

Vooraanstaande theologen (zoals de heilige Alanus van Rijsel) beslisten wie ketters waren en zij droegen die dan over aan de staat die hen daarop ter dood bracht. Katharen maar ook waldenzen, humiliaten, begijnen, arnoldisten en andere groepen wantrouwden de vaak immorele clerus die hen de lectuur van de Bijbel verboden, opgelegd in 1199 door paus Innocentius III die zich 'plaatsvervanger van Christus' liet noemen. De eerste verbrandingen van (door waldenzen) vertaalde bijbels geschiedde in 1200 in Metz en zo bijvoorbeeld werden in Bézier en Carcassonne alle burgers uitgemoord door pauselijke troepen, de ketters belandden op de brandstapels.

De Dominicaner orde werd speciaal opgericht om de katharen te bestrijden. Verdenking van ketterij volstond voor vervolging. In 1252 stond de paus officieel de folterpraktijk toe en de grootste katholieke 'wetenschappelijke theoloog', de Dominicaan Thomas van Aquino, rechtvaardigde in 1273 de doodstraf voor de ketters; wie eenmaal gedoopt was, kon het christendom nooit meer afzweren. De celestijnse monnik Petrus Zwicker verbrandde na 1390 zelfs kinderen, hij verbrandde duizenden ketters. Met die terreur behield de kerk haar macht maar zij verloor haar geloofwaardigheid.

In 1415 werd hervormer Jan Hus op de brandstapel gezet met als gevolg de Hussietenoorlog die twintig jaar duurde: Bohemen werd verwoest, velen sneuvelden. De sterfdag van Jan Hus werd in 1926 tot nationale feestdag van Tsjechoslowakije uitgeroepen.

Ter dood veroordeelden door de inquisitie werden verbrand; kregen ze op 't laatste nog berouw, dan werden ze gewurgd voor ze op de brandstapel werden gezet.

---

zijn verstand, en zij werden bevreesd. (...) 37En de gehele bevolking van de streek der Gerasenen vroeg Hem, of Hij van hen wilde weggaan, want zij waren door grote vrees bevangen."

De opkomst van de boekdrukkunst resulteerde in steeds meer publicaties en vanaf 1542 werden die door de inquisitie gecontroleerd: er werd een lijst van verboden boeken opgemaakt die tweejaarlijks ververst werd... tot 1965. Op dat ogenblik telde de 'index' 6000 auteurs onder wie Kant, Luther, Walschap en Maeterlinck.

Zeer bekend inzake de inquisitie is de zaak Giordano Bruno, een dominicaan die wegens ketterij zeven jaar opgesloten werd in de Engelenburcht in Rome; op 17 februari 1600 werd hij verbrand "terwijl de toeschouwers tijdens zijn doodsstrijd vrome liederen zongen".[243] Galilei werd om gelijkaardige redenen veroordeeld maar omdat hij zijn leerstellingen afzwoer, werd de terechtstelling niet voltrokken maar hij kreeg wel levenslang huisarrest.

De inquisitie duurde tot pakweg honderdvijftig jaar geleden maar in feite bleef zij bestaan in haar administratie en zij heet nu *Congregatie voor de Geloofsleer.* Zo bijvoorbeeld ontnam zij in 1979 de theoloog Hans Kung zijn onderwijsbevoegdheid omdat hij de onfeilbaarheid van de paus in twijfel trok. In 1985 (onder het voorzitterschap van Ratzinger) kreeg bevrijdingstheoloog Leonardo Boff spreek- en onderwijsverbod. In 1986 werd moraaltheoloog Charles Curran zijn leerstoel aan de *Catholic University of America* ontnomen. De Congregatie gelooft zich te moeten moeien met de homoseksualiteit van iedereen, en dus ook van niet-katholieken. De inquisitie gaat met andere woorden gewoon door; de kerkleiding is zo arrogant dat zij niet beseft dat zij haar geloofwaardigheid allang verspeeld heeft. Dat sinds 2001 de Congregatie ook de gevallen van kindermisbruik door geestelijken moet onderzoeken, laat uitschijnen dat de kerk niet door heeft dat zij zelf de grote schuldige is.[244]

---

243 Michael Hebeis, *o.c.*, pag. 227.

244 Tekst d.d. 21.11.2019. Bronnen: Michael Hebeis, *Zwartboek Katholieke Kerk. En leid ons niet in bekoring*, Standaard uitgeverij 2011, pp. 179-236. (Oorspronkelijke titel: *Swarzbuch Kirche*, Bastei Lübbe 2010).

8. Een conclusie

Wellicht was de ellende waarin de mensheid altijd ondergedompeld zat, een goede voedingsbodem voor het geloof - het is immers geen geheim dat in tijden van rampspoed alle mensen zich naar de kerk haasten om te bidden. De wetenschappelijke, technische en economische vooruitgang zorgde voor een draaglijker aards bestaan en de kerk werkte die vooruitgang alleen maar tegen: zij veroordeelde Galilei en zij predikte eenvoud en armoede terwijl zij zelf in rijkdom leefde en op macht belust was. Zelfs de elementaire morele christelijke principes loochende zij metterdaad waar zij zogenaamde ketters ombracht en ook op politiek vlak kende zij slechts de dictatuur, de 'securitate' van de inquisitie, de onverdraagzaamheid, de jodenvervolging, de achterstelling van vrouwen, de veroordeling van homoseksuelen, het racisme en de xenofobie, vooral met betrekking tot andere geloofsovertuigingen en atheïsme.

Voor vrijheid - en dus voor menselijke waardigheid - was er geen plaats in de kerk, ofschoon de Bijbel (waarvan de clerus met de catechismus een eigen herkauwde versie maakte) vertelt dat God de mens schiep als een vrij wezen - en dit zeer tegen de zin van Lucifer. Dostojevski zijn *Grootinquisiteur van Sevilla* laat de kerk zien als het instrument bij uitstek van de duivel waarmee hij het plan dat volgens de Bijbel God met de mens heeft, onmogelijk probeert te maken.

De geschiedkundige feiten liegen er niet om en wie kennis nam van de boekwerken die de kerkgeschiedenis tot onderwerp hebben, kan er niet omheen dat het zogenaamde verrezen lichaam van Christus maar weinig met de heiland te maken kan hebben. Als het Vaticaan zichzelf dan nog beschouwt als het hoofd van dat lichaam, dat gehoorzaamheid eist van alle ledematen (welke de 'gewone' gelovigen vertegenwoordigen), moet men veeleer vrezen dat het instituut in kwestie een parasiet is die de plek inneemt en ook bezet wil houden die toekomt aan de ware kerk.

Edoch, het rijk Gods is niet van deze wereld en heeft derhalve evenmin een plek als Christus zelf die immers geen steen had om zijn hoofd op neer te leggen. De steenrots waar de kerk op rust is niet van steen omdat haar fundament niet stoffelijk kan zijn: zij is van zuiver geest en niet inneembaar door wereldlijke heersers die in koffers goud en zilveren kruisen opsparen, belegd met diamanten en robijnen.

De vraag of het katholicisme onze beschaving fundeert, is niet zo moeilijk te beantwoorden eenmaal men de moed opbrengt om te erkennen dat de term 'beschaving' niet *per se* iets voortreffelijks betekent. Een exhaustieve opsomming ligt allerminst in de bedoeling van deze tekst maar niemand kan ontkennen dat het voorbeeld van de clerus duchtig nagevolgd werd in het seculiere: de onfeilbaarheid van de paus weerkaatst zich in de onschendbaarheid van de parlementairen, de onaantastbare theologie vindt haar gelijke in de heilige huisjes van de wetenschappen, de idolatrie rond de heiligen wordt ijverig nagevolgd in de verering van de alomtegenwoordige televisiesterren, de biechtvader van weleer is nu de huisarts en waar men eertijds alle heil verwachtte van de hostie, rekent men nu voor al zijn kwalen op een pil.

Uiteraard valt het christendom niet als de katholieke kerk de geest geeft of wordt opgegeven maar de figuur van Jezus krijgt er wel een ander aanschijn door. In zijn De terugkeer van de Nazoreeër[245] schildert de Vlaamse auteur en kenner van dat 'andere niveau' van de werkelijkheid, Ludo Noens, een realistischer en aannemelijker beeld van de wijze en ook goede man van Nazareth, die 'een man van god' was, wat wil zeggen: een mens met buitengewone gaven die het ook goed met ons meende en die zijn medemensen hielp en onderrichtte. En zonder ook maar enige twijfel heeft deze wijze mens van tweeduizend jaar geleden ons een toegangsweg tot het goddelijke aangeboden. Het christendom is niet de kerk en de kerk heeft overigens meer met politiek te maken dan met religie. En wij weten hoezeer die twee in schril contrast staan tot elkaar. Waar wij

245 Ludo Noens, *De terugkeer van de Nazoreeër. Fabuleuze lotsbestemming van een bliksemsjamaan,* Aspekt, 2016.

dan van beschaving spreken in de authentieke zin van het woord, is het ongetwijfeld wél terecht om de rol van het christendom te erkennen. Maar dat is uiteraard stof voor een tekst apart.[246]

246 Tekst d.d. 22.11.2019. Andere verwijzingen:
https://www.amazon.com/Catholic-Church-Built-Western-Civilization/dp/1596983280
https://mens-en-samenleving.infonu.nl/religie/99725-christendom-christelijk-fundament-westerse-beschaving.html

"De paus trachtte meermaals met exorcisme op afstand de duivel uit Adolf Hitler te drijven"

Op 27/01/2020 zal het 75 jaar geleden zijn dat de Russen het nazi-vernietigingskamp van Auschwitz-Birkenau in Polen hebben bevrijd waar meer dan een miljoen mensen de dood vonden. Het boek Pius XII en de vernietiging van de Joden uit 2008 van Dirk Verhofstadt verklaart de rol van de kerk in die nooit geziene massaslachting. Hier volgt een samenvatting van het eerste deel van het vijfhonderd bladzijden tellende geschrift.

"In het christelijke Europa hebben zich de grootste moordpartijen uit de geschiedenis voorgedaan, aangericht door mensen die in naam van God en van hun vermeende superioriteit ten strijde trokken tegen de andersdenkenden, de ongelovigen, de volksvreemden of de zgn. 'Untermenschen'" - aldus Dirk Verhofstadt in de aanvang (p. 12) van zijn Pius XII.[247] Met de opkomst van de rede zag de kerk haar macht tanen en klampte zich vast aan fascistische regimes. In Duitsland was dat het nazisme dat leidde tot de holocaust. Men kan vaststellen dat de kerk met aan het hoofd de paus, in casu Pius XII, niet alleen niets gedaan heeft om de moord op zes miljoen mensen - voornamelijk joden - te voorkomen maar dat zij bovendien aan de basis ligt van deze tragedie.

In 1933 sloot Eugenio Pacelli, secretaris van Vaticaanstand, een overeenkomst met het naziregime om de rechten van de kerk in Duitsland te vrijwaren en deze overeenkomst resulteerde in de pauselijke bescherming van het moorddadige regime: toen in 1939 Pacelli verkozen werd tot paus Pius XII, verhinderde deze meteen de publicatie van een brief tegen het racisme en het antisemitisme van zijn voorganger, Pius XI. Deze brief werd de 'verborgen ency-

247 Dirk Verhofstadt, Pius XII en de vernietiging van de Joden, Houtekiet/Atlas, Antwerpen 2008, pp. 17-93: deel 1: 'Strategie'.

cliek' genoemd en Pius XII, de 'oorlogspaus' of de 'paus van Hitler'.

Dirk Verhofstadt toont overtuigend aan dat het onmogelijk was dat het Vaticaan niets afwist van de uitroeiingskampen - integendeel was het Vaticaan de eerste en ook de best geïnformeerde instantie. Nochtans protesteerde de paus niet, hij weigerde een veroordeling van de geallieerden m.b.t. de uitroeiing der Joden te ondertekenen, reageerde niet toen de Joden vanuit Rome naar Auschwitz gedeporteerd werden en nu nog weigert het Vaticaan bepaalde documenten uit die tijd vrij te geven.

Edoch, sinds 1933 waren quasi alle Duitsers getuigen van de Jodenvervolging: Joden waren de zondebok voor alles wat fout ging, van het zedenverderf tot de pest. Zij verdwenen massaal en keerden nooit terug, hun honderdduizenden huizen met inboedels werden openbaar aan de Duitsers voor een habbekrats verkocht. Ook het regime stak niets onder stoelen of banken: op 20 maart 1933 opende Himmler het concentratiekamp van Dachau met een persconferentie. Op 25 maart 1933 schreef Hermann Hesse over de gevangenneming van en de moord op 30.000 tot 40.000 Joden - deportaties gebeurden openlijk overdag. Ook Heinrich Böll verklaarde dat sinds 1933 iedereen op de hoogte was van het bestaan van de concentratiekampen. Ernst Weiss schreef in 1938: *"Duitsland stonk naar moord en verraad en allen ademden die lucht in als was het rozengeur."*

Op 10 november van dat jaar werden onder gejuich van het volk 267 synagogen in brand gestoken, Joodse gebouwen en kerkhoven verwoest en meer dan honderd joden vermoord: Kristallnacht. In Regensburg werden de Joden in stoet de straat op gedreven en uitgejouwd, verplicht tot het dragen van een plakkaat: "Uittocht der Joden" - de 'schandmars'. De deportaties gingen door, alleen al in Wenen pleegden 680 Joden zelfmoord om aan de nazi's te kunnen ontkomen.

Joden werden behandeld alsof zij misdadigers waren, zij werden 'preventief' opgepakt door de Gestapo en op school werd aan kin-

deren de plicht bijgebracht om 'volksvijanden' te verklikken. Duizenden opgepakten moesten hun eigen graf delven en werden er dan in doodgeschoten. Onder meer het vernietigingskamp Majdanek was goed zichtbaar vanuit de stad Lublin maar het volk bleef onverschillig.

De Duitsers wisten niet alleen van het regime maar werkten er bovendien aan mee: grote bedrijven zoals Volkswagen, BASF en Siemens zetten Joden in als slaven. Topf & Söhne leverde ovens aan het regime en perfectioneerde ze. Iedereen zweeg, kennelijk uit lijfbehoud, de kerk incluis. Toch hielpen sommigen op gevaar voor eigen leven, Joden onderduiken.

De Joden werden gedemoniseerd, ze waren de belichaming van alles wat gehaat, gevreesd en veracht werd, er werden mythen gefabriceerd die hen in een slecht daglicht stelden: het fabeltje van 'de protocollen van de wijzen van Zion', rituele moorden op kinderen, hostieschendingen...

Christenen hebben zich altijd tegen de Joden gekeerd, zo betoogt het boek, vanaf de heilige Chrisostomos (345-407) die de Joden 'Christusmoordenaars' noemde. In 38 was er de Jodenvervolging van Alexandrië; in 379 vernielde keizer Theodosius de synagogen; tijdens de kruistochten werden de Joden uitgemoord in heel Europa; in 1348-1350 moordden de Duitsers vrijwel alle Joden in Duitsland uit; eind veertiende eeuw werden de Joden verdreven uit Spanje en Portugal; in 1543 vervloekte Luther de Joden en riep hij alle wereldleiders op hen te doden; vanaf 1556 zaten alle Joden in Rome achter muren, in 1569 werden ze uit het Vaticaan verwijderd. De Franse Revolutie gaf in 1797 de Joden rechten maar na de val van Napoleon stuurde Pius VII hen terug naar de getto's, de inquisitie werd hersteld en katholieke geschriften waarschuwden voor het 'gevaar' der Joden; het Vaticaan prees de antisemitische rellen. Omstreeks 1918-1921 werden 100.000 Joden vermoord in de pogroms in Rusland en Polen, de katholieke liturgie noemt Joden 'dienaren van de duivel'.

Edoch, de kerk blijft haar aandeel in het antisemitisme, dat leidde tot de holocaust, ontkennen: in 1998 verklaarde Joannes-Paulus II dat de kerk niet verantwoordelijk is voor de Jodenhaat, terwijl de nazi's voltrokken wat de kerk gedurende eeuwen verkondigde. Elie Wiesel schrijft: "Toen alle slachtoffers Joden waren, waren alle moordenaars Christenen". Vandaag worden de katholieken hierin afgelost door de islam, vooral dan in Iran.

Dat de paus niets wist, is een leugen, zo stelt Verhofstadt: naast het feit dat de clerus alom beter geïnformeerd was dan ongeacht wie, publiceerden de kranten wereldwijd over de massamoord op de Joden. The Manchester Gardian publiceerde op 11/08/1938 het artikel Forest Concentration Camps for German Jews. Where They Are Send To Die Quickly. Op de voorpagina van The Illustrated London van 22/03/1941 staat een fotoreeks met Duitse soldaten die Joodse burgers verzamelen en doodschieten. De frontpagina van The New York Journal American van 13/11/1941 brengt een verslag van de moord op 25.000 Joden in Odessa. The Christian Science Monitor meldt op 29/11/1941 dat de nazi's de Joden volledig willen uitroeien. Op 18/05/1942 bericht de New York Times over de moord op 400.000 Joden in de Baltische Staten en ook de Internationale Gemeenschap wordt hierover officieel ingelicht. De hoofdredacteur van de Volkszeitung, Szmul Zygielbojm, bericht op 02/06/1942 over de massamoord op 700.000 Poolse joden op BBC radio en op 11/06/1942 bericht de New York Times over de lijsten met de dodentallen zoals door de regeringen in ballingschap werden doorgegeven aan het Vaticaan - ook over het gebruik van gaskamers en crematoria wordt bericht.

Een gezamenlijke verklaring over de uitroeiing van de Joden werd wereldwijd uitgezonden in 23 talen, ook de paus kreeg de tekst. Thomas Mann sprak op de BBC over de aan de gang zijnde moord op miljoenen mensen. De aartsbisschop van Riga schreef aan de paus dat er van de 50.000 Joden in het getto van Riga nog amper enkele duizenden overbleven. Kortom, alle wereldlijke en geestelijke leiders (incluis president Roosevelt en het Vaticaan) wisten wat gebeurde maar keken de andere kant op. De enige reactie van de paus was het slot van zijn saaie kerstboodschap van 1942 waar-

in hij het in bijzonder vage bewoordingen had over niet nader genoemde daders en slachtoffers van misdaden alom. Op de vraag waarom de paus zweeg, antwoorden zijn verdedigers dat hij zich wel degelijk heeft ingespannen en zo schrijft Michael Hesemann: "De paus probeerde meerdere keren tijdens de Tweede Wereldoorlog door middel van exorcisme op afstand de duivel uit Adolf Hitler te drijven"!

Onder meer de vrees voor het goddeloze communisme zal een rol gespeeld hebben telkenmale waar de kerk de kant van de fascisten koos, die zij omarmde "als een door God gezonden bolwerk tegen het grote socialistische gevaar", zoals sommigen betogen. Ook vreesde de kerk haar klanten onder de katholieke nazi's in Duitsland te zullen verliezen. Maar het zwijgen van de paus heeft de nazi's ongetwijfeld gesterkt in de overtuiging dat ze moreel juist handelden. Op de riemen van de Duitse moordenaars stond de tekst: "Gott mit uns"; veldbisschop Josef Rarkowski zei: "Duitsland is de redder van Europa. De oorlog tegen Rusland is een Europese kruistocht (...) Een kruistocht tegen het bolsjevistisch Untermenschentum".

Tot slot nog een onthutsend citaat (pp. 89-90): "In hun memorandum van 10/12/1941 verklaarden alle katholieke bisschoppen dat zij met voldoening de strijd van de Duitse katholieken tegen de macht van het bolsjevisme volgden. Bisschop Franz Bornewasse van Trier zette de gelovigen ertoe aan om de nazistaat te dienen (geestelijken overtuigden de jeugd zich aan te sluiten bij de Waffen-SS) en verklaarde bombastisch: 'Met opgeheven hoofd en kordate stap zijn we in het Nieuwe Rijk binnengetreden en zijn we bereid hem (Hitler) te dienen met inzet van alle krachten van ons lichaam en onze ziel'. De Duitse soldaten en SS'ers werden in hun moordpartijen door de protestantse en katholieke geestelijken dus niet afgeremd, maar juist aangespoord". [248]

248 Tekst d.d. 7.12.2019

Hoe Europa groot en rijk werd

De plundering van de zwarten en de roodhuiden

Volgens de Conventie van de Volkerenbond uit 1926 is een slaaf sociaal gezien dood en dus geen mens doch een eigendom. Inzake slavernij wordt altijd geweld gebruikt, anders zouden slaven vluchten naar hun vrijheid. Een bijzondere vorm van slavernij is de schuldslavernij waarbij schulden (vaak eindeloos) afgelost worden door werk. Omdat slaven geen mensen zijn en dus geen mensenrechten hebben, is dwangarbeid eigen aan slavernij.

Een bron van slavernij is de oorlog waar krijgsgevangenen worden gemaakt wiens leven gespaard wordt in ruil voor slavernij en een andere bron is de armoede die mensen dwingt om zichzelf of hun arbeid te verkopen teneinde in leven te kunnen blijven; in de beide gevallen worden mensen minderwaardig aan de overwinnaar en de rijke: *"De overwinnaar en de rijke ervaren meer waarde dan de andere partij: ze hebben een onoverbrugbaar sociaal leiderschap verworven. De ervaring van ongelijkheid, van triomfantelijke superioriteit, is de basis van alle menselijke onvrijheid. De ultieme vernedering van een verslagen persoon - afgezien van hem ter dood te veroordelen - is hem tot een ding te reduceren."*[249]

De geschiedenis van de slavernij begint waar men dit onrecht aanvaardt of moet aanvaarden omdat verzet van de zwakkere met geweld de kop wordt ingedrukt. Er bestaat namelijk een minachting voor zwakkeren zonder welke slavernij ondenkbaar zou zijn.[250]

---

249 Dick Harrison, *De geschiedenis van de slavernij van Mesopotamië tot moderne mensenhandel*, Uitgeverij Omniboek, Utrecht 2019. (Oorspr.: *Slaveriets historia*, Historiska Media, Zweden 2015), p. 43.

250 In *Slavernij was er altijd en overal* - zijn bespreking van Dick Andersons boek - vat Bart Funnekotte het als volgt samen: *"Minachting.*

Slavernij is van alle tijden en culturen: in een lijvig boek over de geschiedenis van de slavernij begint de Zweedse professor Harrison met de prehistorie en de oudheid en hij gaat door tot in onze eeuw. Slavernij werd gezien als een natuurlijk gegeven en zelfs het christendom heeft geen kritiek geleverd op het bestaan van de slavernij: *"De kerkslaven waren zo talrijk dat een synode bepaalde dat elke parochiekerk minstens honderd slaven moest hebben, anders was de kerk niet belangrijk genoeg om een eigen priester te krijgen."*[251] Maar ongeëvenaard in de geschiedenis was de trans-Atlantische slavenhandel die zich voltrok gedurende drie eeuwen.

In 1492 ontdekte Columbus Amerika en met het *requerimento* - een bevelschrift van de paus - werd van de autochtone bevolking - de 'Indianen' - geëist zich over te geven, wat inhield dat men zich liet dopen en onderdaan werd van de Spaanse vorst - op straffe van verslaving of dood. Echter, alras kwam vrijwel de ganse autochtone bevolking van Amerika om door ziekten die de Europese veroveraars - de *conquistadores* - meebrachten en waartegen de inboorlingen geen immuniteit hadden. De Spanjaarden vonden in de zogenaamde 'Nieuwe Wereld' landbouwgrond voor de teelt van vooral suikerriet maar zij misten nu de mankracht om de grond te bewerken en daarom gooiden ze het op een akkoord met de Portugezen: zoals de Spanjaarden onder het voorwendsel de wereld tot het christendom te gaan bekeren, Amerika onderwierpen, zo engageerde Portugal zich met de verovering van Afrika en de Portugezen kochten van de koningen van de Afrikaanse landen slaven die zij met hun vloot naar Amerika transporteerden om daar op de

---

Dat is de basis voor elke vorm van slavernij. Aldus slavernij-onderzoeker Dick Harrison. „Het is het dédain van de winner voor de loser. Als je een ander mens zijn vrijheid wilt ontnemen, moet je hem verafschuwen, én die afschuw rechtvaardigen en institutionaliseren. Dat doe je door te zeggen dat die persoon zijn lot aan zichzelf te wijten heeft, bijvoorbeeld omdat hij een oorlog heeft verloren, of arm is. Alleen als je op zo'n manier een psychologische barrière opricht tussen jou en de ander, kan slavernij bestaan." (Zie: https://www.nrc.nl/nieuws/2019/10/18/slavernij-was-er-altijd-en-overal-a3977235)

251 Dick Harrison, *o.c.*, p. 103.

plantages te gaan werken.[252] De afgewerkte producten werden dan naar Europa gevaren en aldus bestond er een verkeersdriehoek over de Atlantische Oceaan: ambachtelijke producten reisden van Europa naar Afrika, slaven werden van Afrika naar Amerika gebracht en suiker van Amerika naar Europa - waar het geraffineerd werd: *"De Atlantische Oceaan, vroeger weinig meer dan een groot, koud, met water gevuld graf tussen de Oude en de Nieuwe wereld, werd in de zeventiende eeuw het toneel van een van de beruchtste en winstgevendste handelsactiviteiten van alle tijden"*.[253]

Hier moet worden aan toegevoegd dat de grootscheepse slavenhandel van Afrika naar Amerika, waarbij miljoenen mensen als werkdieren verkocht werden, aanvankelijk onmogelijk zou geweest zijn indien de koningen van de Afrikaanse landen hun mensen niet aan de Portugese slavenhandelaars verkochten. Toen echter de Afrikaanse koningen hoge belastingen gingen heffen, verhuisden de Portugezen hun handel en de meest rendabele havens voor slavenexport werden de in 1576 gestichte handelspost Sao Paulo de Luanda (in het huidige Angola), in 1617 gevolgd door Sao Filipe de Benguela.[254]

Nog wat betreft de trans-Atlantische slavenhandel volgden in het spoor van de Portugezen en de Spanjaarden, de Hollanders die, met hun Oost-Indische Compagnie uit 1602 al specerijen verscheepten: met een nederzetting in 1612 in Mori aan de Afrikaanse Goudkust hadden zij het eerst op goud gemunt maar alras volgde in 1621 de West-Indische Compagnie (heropgericht in 1674) voor een volleerde slavenhandel, in de periode tussen 1658 en 1729 goed voor de verhandeling van 97.000 slaven. Ook de Britten (met onder meer in 1624 hun kolonie in Saint Christopher of Saint Kitts, in Barbados en in 1655 in Jamaica) betraden het toneel en bij gebrek aan slaven lokten zij arme landbouwers naar hun plantages in Barbados die daar eerst jarenlang gratis moesten werken

252 Pas later ontdekten de Portugezen Brazilië, het enige Amerikaanse land dat niet door de Spanjaarden gekoloniseerd was.
253 Dick Harrison, *o.c.*, p. 242.
254 Dick Harrison, *o.c., p. 242.*

om hun overtocht te kunnen betalen, zodat zij op die manier slaven werden - 46.000 in 1685. Ook Frankrijk werkte met slaven en Franse nederzettingen waren Nevis, Montserrat, Antigua, Saint-Martin, Guadeloupe, Martinique en Saint- Domingue (Haïti). Maar het waren de Britten die van op hun oninneembaar eiland met hun vloot allen overtroefden: in het *British Empire* ging de zon nooit onder en tussen 1701 en 1800 vervoerden de Britten 2.460.000 Afrikaanse slaven. De Portugezen werden verdrongen naar de tweede plaats met een Afrikaanse slavenexport van 1.888.000 'stuks'. In de achttiende eeuw kwam de slavenhandel dan in handen van particulieren.[255]

Hoe was de werkelijkheid voor de slaven? Zij werden buit gemaakt in een jacht van een machtige Afrikaanse koning die hen geboeid in karavanen of in kano's naar de kust bracht waar zij verkocht werden en ingescheept. De ongelukkigen wisten niet wat hen te wachten stond, zij zagen voor het eerst blanken, ze verstonden hun talen niet, zij zagen voor het eerst de wijde oceaan. Zij panikeerden wanneer het schip van wal stak want *"de wijdverspreide perceptie was dat Europeanen zeewezens waren, kannibalen uit het Land van de Doden. Het gerucht ging dat het leer van hun zwarte schoenen de huid was van dode en opgegeten Afrikanen. (...) De meeste opstanden op de schepen (...) vonden plaats in deze fase van de overtocht"*[256]

Maar die paniek was heel terecht: de slaven leden erg onder dorst, stank en wreedheid en tot een derde van de slaven stierven aan dysenterie, pokken en scheurbuik.[257] Wat betreft de wreedheid: bekend is het tragische lot van het op 1 januari 1738 in een storm bij Oost-Suriname vergane Hollandse schip *Leusden*: *"Zich er goed van bewust dat er niet genoeg reddingsboeien waren voor iedereen aan boord, hield de bemanning de luiken stevig op slot en liet de slaven verdrinken (...). Van de oorspronkelijk 716 slaven die op*

255 Dick Harrison, o.c., p. 255v. Omstreeks 1850 had zendeling Sigismund Koelle 177 interviews met vrijgelaten mannelijke slaven zodat historici goed geïnformeerd zijn over hun lot.
256 Dick Harrison, *o.c.*, p. 280.
257 Dick Harrison, *o.c.*, p. 278-279.

19 november de kust van Afrika verlieten, waren er [nog] slechts 14 in leven". En nu komt het: *"Dezen hebben, net als de 73 overlevenden van de bemanning, op 4 januari Paramaribo bereikt, waarna ze volgens plan werden verkocht"*![258]

De wreedaardigste handel ooit

Meer dan vier eeuwen lang heeft zich de meest wreedaardige uitbuiting uit de hele geschiedenis voltrokken over de Atlantische oceaan tussen de continenten, een uitbuiting van mensen door mensen met meer dan tien miljoen slachtoffers en kennelijk in een volstrekte afwezigheid van ook maar een greintje menselijkheid of geweten, meer nog: een wreedheid onder initiatief en toezicht van de zelfverklaarde vertegenwoordiger van God zelf op aarde: de paus. Een uitbuiting waaraan het Westen zijn exuberante rijkdom nog steeds dankt, want in enigszins verdoken vormen gaat de slavernij vandaag gewoon door.

Zoals gezegd begon het met de ontdekking van Amerika door Christoffel Columbus, een Genuees die ook thuis was in Portugal en Spanje en die voer onder Spaanse vlag. Tot zijn dood heeft hij geloofd Azië ontdekt te hebben maar het ging om de Amerikaanse continenten en direct zag het Westen brood in de 'Nieuwe Wereld': paus Adrinanus VI stuurde in 1513 een brief naar de 'Indianen' (het beruchte 'requerimento') waarin hij duidelijk maakte dat hij het goddelijke gezag was op aarde en dat zij hem bijgevolg gehoorzaamheid verschuldigd waren. Zij moesten zich laten dopen en onderdaan worden van de Spaanse vorst, op straffe van verslaving en dood.

Het opzet was om de hele bevolking van roodhuiden te laten werken op aldaar aan te leggen plantages van vooral suikerriet. Toen de inheemsen verzet boden, dreigden zij allemaal te worden uitgemoord, edoch de meesten van hen stierven binnen de kortste keren ingevolge westerse ziektes waartegen zij geen weerstand hadden.

258 Dick Harrison, *o.c.*, p. 281.

De plantages van de Spanjaarden geraakten bijna onbemand en daarom deden zij een beroep op de Portugezen die handel dreven aan de Afrikaanse kustgebieden. Daar kochten de Portugezen slaven van de grote Afrikaanse koningen die jacht maakten op hun eigen volk en zij transporteerden hen met zeilschepen naar Amerika. De slaven werden betaald met geweren. De vloot reisde aldus in driehoeksvorm: van Europa naar Afrika geladen met geweren, van Afrika naar Amerika geladen met slaven en van Amerika naar Europa geladen met suiker.

Na Spanje en Portugal gingen ook Frankrijk, Engeland, Nederland en de Scandinaviërs in slaven (maar ook in specerijen, ivoor en goud) handelen en de tol aan menselijk leed en aan mensenlevens was enorm: vele slaven stierven nog voor zij inscheepten en soms meer dan de helft van hen kwamen om op zee ingevolge dorst, scheurbuik, besmettelijke ziekten en wreedheden. In zijn *Transformations in Slavery* geeft Paul E. Lovejoy de cijfers inzake de Trans-Atlantische slavenhandel: tussen 1450 en 1900 werden 11.313.000 zwarten, door hun eigen Afrikaanse koningen buit gemaakt en verkocht, als slaven naar Amerika verscheept. En het was niet een of andere mentaliteitsverandering die hieraan een einde dreigde te maken, maar de slavenopstanden zelf.

De Afrikaanse koningen moesten contractueel, in ruil voor geweren, jaarlijks vele tienduizenden slaven leverden voor het transport naar de Amerikaanse plantages omdat de slaven al binnen de paar jaar crepeerden en vervangen moesten worden en het Afrikaanse binnenland geraakte ontvolkt. In tegenstelling tot de slaven uit de oudheid, die een relatief comfortabel leven leidden en vaak ook in hoge functies werkzaam waren en gezag droegen, werden in dit tijdperk de slaven als verwaarloosde dieren behandeld: zij werden veracht.

Congo was een grote leverancier van slaven en sprak zich uiteindelijk tegen de slavenhandel uit maar de Portugese koning antwoordde leugenachtig dat Congo daar wel moest mee doorgaan omdat het niets anders te verkopen had. Uiteindelijk viel Congo uiteen en het is toen dat de charismatische hervormster Beatrix

Kimpa Vita opstond: *"Ze verklaarde zich geïnspireerd door Sint-Antonius en werd krachtig gesteund door Congolese boeren, die haar prezen als heerser in een herbouwd Sao Salvador. De poging eindigde in een tragedie. Als een Afrikaanse Jeanne d' Arc eindigde Beatrix in 1706 op de brandstapel."*[259]

Maar de grootste wreedheden speelden zich af op de suikerrietplantages, en dan vooral in Jamaica, waar men de afgedankte slaven, vastgebonden op een plank, in de ravijn wierp. Zoals in de latere concentratiekampen en dat alles naar het voorbeeld van het kleed van Christus, toont zich de meedogenloosheid in het hergebruik van de kleren van de ongelukkigen, getuige dit slavenlied:

Breng hem naar de geul! Breng hem naar de geul!

Maar breng de kleren en de plank terug.

O! Meester, meester! Ik nog niet dood!

Breng hem naar de geul! Breng hem naar de geul!

Draag hem weg![260]

Intermezzo 1

De media berichten dat Melania Trump de lichtjes van haar kerstboom heeft opgestoken - of beter: de duizenden lichtjes van haar tientallen kerstbomen - terwijl haar echtgenoot die dankzij de macht van het gouden kalf de wereld leidt - of misleidt - de vluchtelingen het land uit jaagt. Weten de Trumpen dan niet dat het Kerstfeest het feest is van de vluchtelingen die nergens onderdak vinden of varen Trump en zijn gade elk een andere koers? Of is het vandaag inderdaad zo ver gekomen dat alle dingen van hun inhoud zijn ontdaan en dat wij alleen nog te maken hebben met oppervlakkige verschijningen, uitzichten, spookbeelden die opkomen

259 Dick Harrison, *o.c.*, p. 309.
260 Dick Harrison, *o.c.*, p. 326.

en weer vergaan, sferen zonder ook maar de minste betekenis zoals de warrige emoties die worden geconsumeerd bij de inname van allerlei medicijnen of drugs?

Voor de laatst genoemde verklaring valt wel wat te zeggen, gezien het quasi eindeloze bedrog waarin de wereld wordt gedrenkt bij de aanvang van *2020*. Moordenaars van journalisten die het nog aandurven om de waarheid te schrijven, worden door de huidige wereldleiders beschermd. Afzichtelijke neoliberalen die hun slogans van "het zal onze tijd wel duren" met mooie praatjes verkappen, beledigen kinderen die zich genoopt weten tot verzet omdat zij nog voor hun volwassenheid in het vuilnis van de rijken zullen stikken. En de tijd dat er nog uilenspiegels, artiesten en filosofen waren om die wantoestanden aan de kaak te stellen, ligt allang in de mist van een ver verleden want zoals iedereen weet produceren dictators hun eigen 'kritiek'.

"In alle bescheidenheid ben ik van mening", zo vangen zij met spreken aan en geen mens kan hen er nog van beschuldigen dat zij zo onbescheiden zijn om hun ongevraagde mening op te dringen - wat zij overigens doen via opgekochte kanalen waartoe eerlijke en derhalve arme mensen de toegang missen. Zo vindt men hier te lande bij de aanvang van *2020* in alle prullenmagazijnen waar schaduwen van mensen ronddolen op zoek naar cadeautjes voor de kerst, de dikke boeken van de naar zijn eigen zeggen "grootste denker van deze tijd", Yuval Noah Harari. Boeken die luisteren naar ronkende titels zoals *Homo Deus*, *Sapiens* en *21 lessen voor de 21ste eeuw* waarin de 'futuroloog' al na enkele bladzijden de wenkbrauwen doet fronsen. Meer dan tweeduizend jaar geleden werd Socrates voor het spreken van de waarheid ter dood veroordeeld maar vandaag krijgen de Socratessen (die er ongetwijfeld in overvloed zijn) zelfs geen kans meer om uit te kijken naar een heldendood omdat hun plaats werd ingenomen door flink betaalde leugenaars van het heersende neoliberale regime dat onze wereld in sneltempo naar de afgrond drijft. In de joodse krant *Haaretz* noemt de eminente filosofieprofessor Danny Gutwein van de uni-

versiteit van Haifa, Harari de huisideoloog van de neoliberale elite[261] en in *Liberation* klinkt het als volgt: *"Pour l'historien Dany Gutwein, sous couvert d'apolitisme, la «mythologie» émanant des best-sellers de l'auteur israélien* [Harari] *légitime en réalité les règles néolibérales et les élites de la Silicon Valley."*[262] En wij weten allen heel goed dat Silicon Valley, die goudmijn van de allernieuwste technologie, gesponsord wordt door olieleveranciers die er hun hand niet voor omdraaien om wie de waarheid vertellen ook letterlijk in mootjes te hakken.

De geschiedenis wordt verdraaid, het toekomstoptimisme is een groteske leugen, de gangbare economie maakt de wereld kapot en de huidige welvaart is geen product van arbeid en vernuft doch het bittere loon van wreedheid, ontmenselijking en slavenhandel. Wij weten hoe de zogenaamde 'Nieuwe Wereld' groot en rijk werd én onleefbaar en die geschiedenis moet verteld worden, ook als daar geen oren meer naar zijn. Het verhaal immers zal de oren schep-pen, precies zoals het licht ooit huidcellen omvormde tot ogen.

Haïti, wereldproducent onder dwang van suiker en koffie

Het *racisme* heeft deels religieuze wortels ("mensen met een zwarte huid hebben geen ziel"; "wij zijn het uitverkoren volk"...) maar is vaak een *gevolg van de slavernij*: racisme en slavernij zijn *elkaars* oorzaak en gevolg en vandaar is het niet alleen zo dat de Afrikaanse slavernij wordt goedgepraat met het argument dat zwarten minderwaardig zijn maar, andersom, worden zwarten door blanken als minderwaardig beschouwd precies *omdat* zij hun slaven zijn. En soms zijn inzake racisme zowel religie als slavernij in het geding, zoals in het *requerimento* van paus Adrianus VI: hij eist de onderwerping van de Indianen én omdat hij zich als zelfverklaard goddelijk vertegenwoordiger meer waard acht dan hen,

261 https://www.haaretz.com/us-news/MAGAZINE-how-yuval-noah-harari-became-the-pet-ideologist-of-the-liberal-elites-1.6673776
262 https://www.liberation.fr/debats/2019/03/20/dany-gutwein-dans-le-monde-intellectuel-harari-est-l-anti-piketty_1716408

én omdat zij Spaanse oorlogsbuit zijn. Weliswaar werkt de beschaving het recht van de sterkste tegen maar het blijft jammer genoeg vaak de regel dat mensen neerkijken op hun zwakkere soortgenoten: *"[Het grootschalig gebruik van slavenarbeid (op Jamaica, "een van de grootste en meest authentieke slavengemeenschappen die ooit hebben bestaan"*[263]*] kleurde de hele cultuur en legde de basis voor sociale ongelijkheid en racistische overtuigingen, die ook tegenwoordig nog wijdverspreid zijn".*[264]

Het is niet overbodig om iets te zeggen over de concrete leefomstandigheden van de slaven teneinde een beeld te krijgen van de menselijke wreedheid en het kennelijk volstrekte onvermogen tot empathie bij de uitbuiters - alles werd overigens minutieus opgetekend. Op een suikerplantage waar zowat 80 slaven werkten, stonden een kasteeltje waar de blanke oversten verbleven, de barakken voor de slaven, de pakhuizen en de molen. Het werk in de molen, waar het suikerriet geplet werd en verhit voor de productie van *muscovado* (ruwe suiker), melasse en rum, was het zwaarst en eiste de meeste mensenlevens. In het seizoen werd dag en nacht gewerkt en kregen de slaven niet meer dan vier uur slaap per etmaal. *"[Het werk bij de molen] was zo gevaarlijk dat als - door slaperigheid of door onvoorzichtigheid - een uiteinde van een vinger tussen de palen blijft steken, de rest van het lichaam onvermijdelijk volgt. Om dit te voorkomen, heeft de volgende neger altijd een kleine bijl klaar om zijn arm af te hakken, in het geval van een dergelijk ongeluk".*[265] Volgens de codex van Barbados uit 1661 *"moesten de zwarten worden beschouwd als gevaarlijke heidenen. De eigenaar had geen onbeperkte macht over hen, maar bijna. Hij mocht de slaaf naar eigen goeddunken straffen en ontsnapte zelf aan straf als hij hem per ongeluk mishandelde of doodde. In het geval een slaaf werd betrapt, bijvoorbeeld omdat hij stal, vluchtte of een vluchteling verborg, was de straf hard, inclusief zweepslagen of brandmerking".*[266] In Jamaica waar begin achttiende eeuw

263 Dick Harrison, o.c., p. 325.
264 Dick Harrison, *o.c.*, p. 327.
265 Dick Harrison, *o.c.*, p. 332.
266 Dick Harrison, *o.c.*, p. 340.

slechts zevenhonderd blanken woonden maar in 1768 al zeventienduizend, liep tegen 1775 het aantal slaven op tot 350.000. Slavenkinderen gingen al vanaf de leeftijd van 3 à 4 jaar aan het werk en ook oude slaven moesten aan de slag blijven. De eigenaars van de plantages verbleven meestal in Engeland. Ook op de Franse kolonie Saint-Domingue (het huidige Haïti) was de toestand onmenselijk. Haïti leverde 40 pct. van alle suiker en 50 pct. van alle koffie in de wereld. In 1731 tekende een bezoeker op dat de slaven dom en volgzaam waren, niet in staat om voor zichzelf te zorgen: *"Sommigen (...) kunnen niet tot meer dan drie tellen en het gebed van de Heer niet leren. Ze bedenken nooit iets uit zichzelf, en het verleden is voor hen even onbekend als de toekomst. Het zijn machines (...)"*[267]

Nieuwjaarsintermezzo: de slavenfabriek van 2020

Trump bouwt een muur (trouwens samen met Orban en de hele EU) en zogenaamde kritische stemmen roepen: "Maar laat de vluchtelingen toch binnen!" Echter, op den duur ziet men niet meer dat de promotie van deze kritiek de eigenlijke reden voor de bouw van een muur verkapt. Politici doen er wel hun profijt mee om het als zodanig voor te stellen maar het is verre van de bedoeling om met een muur de vluchtelingen uit het land te houden. Trouwens, muur of geen muur, mensen met honger komen sowieso het land binnen en alle grenzen bewaken is gewoon praktisch onmogelijk. De bedoeling van de muur is niet om vluchtelingen tegen te houden. De bedoeling van de muur is de productie van slaven.

Hoezo?

Stel eens dat men buitenlanders binnen laat en dat men hen onmiddellijk en zonder meer legaliseert: zij gaan aan het werk zoals ieder ander en zij hebben dezelfde rechten en plichten als de inboorlingen. Edoch, precies dat willen extreem-rechtse politici ver-

267 Dick Harrison, *o.c.*, p. 345.

mijden. Zij willen namelijk niet dat nieuwkomers dezelfde rechten hebben als zijzelf: zij willen dat de nieuwkomers hun slaven zijn. Maar er is een probleem.

Hoe spelen zij dat klaar in de eenentwintigste eeuw, 161 jaar na de ter dood veroordeling van John Brown en zowat 150 jaar na het verbod op slavernij?

Het antwoord is even simpel als bedrieglijk: de slavenfabriek van vandaag is gewoon een muur.

De muur staat symbool voor het verbod aan buitenlanders om het land in te komen. Een louter symbool omdat mensen met honger zich uiteraard niet laten afschrikken door een muur. Zij komen sowieso het land in maar dan wel *illegaal* en precies dat was de bedoeling: de muur zorgt voor de gegarandeerde import van illegalen.

Maar wat zijn dat illegalen?

Illegalen zijn mensen zoals u en ik, alleen hebben zij geen rechten zoals u en ik. Als u en ik gaan werken, dan kunnen wij een minimumloon eisen, invaliditeitsverzekering, een inkomen bij verlies van werk en pensioen, kindergeld en nog andere zorg. Mensen zonder rechten kunnen dat *niet*. De bouw van een muur zorgt er dus voor dat in een land waar sociale zekerheid zogezegd iedereen beschermt tegen uitbuiting, de uitbuiting alsnog ongehinderd kan doorgaan, precies zoals 150 jaar geleden. Uiteraard niet door de sociale zekerheid af te schaffen want dat is onmogelijk. Het gebeurt via een sluwe omweg. Er worden namelijk mensen gefabriceerd die geen recht hebben op sociale bescherming: slaven. De fabricatie van slaven gebeurt simpelweg door de bouw van een muur.

De muur zorgt ervoor dat het land bevolkt wordt met mensen die wel honger hebben en die dus moeten eten en dus werken, maar die helemaal geen rechten hebben. Waar een fabriek voor de aanmaak van 'machines' (zoals de slaven van weleer vaker werden genoemd), behalve een muur bijvoorbeeld ook een dak nodig heeft

en wat niet nog allemaal, volstaat voor de fabricatie van een slavenfabriek een simpele muur.

Hoeveel illegalen bevinden zich in het vrije westen? Hoeveel bedrijven werken met onderaannemers en werknemers die niet over de nodige papieren beschikken en die zogezegd niet bestaan? Wie zorgt ervoor dat de "geen geld is om controleurs te betalen" op het terrein? Waarom organiseren allerlei ministers zogenaamde etentjes voor bedrijfsleiders die dan een enveloppe meebrengen voor de excellentie in kwestie? Was het niet Jo Lernout die na de gemene streek die met zijn bedrijf werd uitgehaald de anekdote opdiste van het envelopje ter bekostiging van het etentje met de minister? Niet de minister werd veroordeeld voor corruptie maar de 'verrader' van het systeem. Hoe kan het ook anders, het gaat immers om een bijzonder machtig systeem. Een systeem dat in staat is om ook nog in 2020 miljoenen slaven te produceren door middel van een simpele muur.

Slavenopstanden, abolitionisme en de terugkeer van de slavernij

In 1685 vaardigde Lodewijk XIV een 'Code noir' uit maar die werd niet nageleefd, de plantage-eigenaren deden hun zin met de slaven en zo kwamen er aan het einde van de achttiende eeuw slavenopstanden, mede door het abolitionisme, geïnspireerd door de baptisten en de methodisten. Tegen 1804 was de slavernij in Noord-Amerika afgeschaft, in het Zuiden hield zij nog een tijdlang stand maar vele slaven vluchtten ondanks het gevaar gemarteld, gecastreerd of gedood te worden: deze revolutionairen werden 'marrons' genoemd en zij stichtten eigen gemeenschappen waar zij gewassen teelden en ook smokkelhandel dreven; zij stichtten onder meer San Lorenzo de los Negros (sinds 1932 Yanga geheten (Veracruz)) en Palmares (waarvan de hoofdstad uitgroeide tot de Braziliaanse stad União). Rond 1740 kwamen de slaven in opstand in de Britse kolonie Jamaica waar de Britten de opstandelingen voor zich trachtten te winnen en in 1763 in de Nederlandse kolonie Berbice waar wrede repressies volgden. In Frans-Guyana

groeide een gemeenschap van ontsnapte slaven (marrons) en ook daar was de repressie wreed, velen lieten het leven, een van de voormannen werd geradbraakt. In 1730 trachtten de Nederlanders het verzet van de slaven in hun kolonie in Suriname te breken door middel van wrede terreur en martelingen: *"Eén werd opgehangen aan een ijzeren haak die recht tussen zijn ribben werd gestoken. Twee werden aan palen vastgeketend en langzaam verbrand tot de dood. Zes vrouwen werden gemarteld totdat ze de geest gaven en twee meisjes werden onthoofd."*[268] Maar de marrons lieten zich niet afschrikken en streden voort, een halve eeuw lang. In Florida werd de marronsamenleving (Mose) aangemoedigd. In 1739 brak een opstand uit in South Carolina: de slaven stalen geweren, onthoofdden hun opzichters, roofden huizen leeg, staken ze in brand, slachtten de gezinnen af en trokken verder als een steeds aangroeiend leger dat de blanken die hun pad kruisten vermoordde. Mose viel in 1763. De Franse Revolutie in 1789 maakte de plantage-eigenaren doodsbang en in 1791 brak opstand uit in Saint-Domingue waar een half miljoen slaven woonden: *"Gewapend met de scherpe messen die ze anders gebruikten om suikerriet te kappen, vielen ze het herenvolk aan en doodden iedereen die ze tegenkwamen. Al snel lagen de plantages in de noordelijke provincies in de as."*[269]

In 1793 werd de slavenhandel verboden, men hoopte dat de bevrijding rust zou brengen maar die hoop bleek ijdel. De slaven wilden naast vrijheid ook macht, ze gingen Saint-Domingue zelf besturen. Maar in 1802 stuurde Napoleon een leger van 23.000 man, versloeg de opstandelingen en wilde de slavernij opnieuw invoeren, wat tot een nieuwe opstand leidde die gewonnen werd door de zwarten: in 1804 werd het eiland de onafhankelijke staat Haïti.

268 Dick Harrison, o.c., p. 379.
269 Dick Harrison, *o.c.*, p. 385.

Batavia

Indonesië is een enorme archipel die toentertijd Nederlands Indië heette en waarmee de Nederlanders met hun Vereenigde Oost-Indische Compagnie of VOC handel dreven en het handelscentrum Jayakarta werd Batavia gedoopt omdat de Bataven een Germaans volk waren dat in de prehistorie in Nederland had gewoond. Batavia werd een grote slavenmaatschappij met aanvankelijk ketting-slaven (slaaf gemaakt door straf) en arbeidsslaven (geimporteerd uit India en Birma).[270] De Nederlanders behandelden hun slaven met wreedheid, onder meer beschreven in Multatuli's *Max Havelaar*.[271] Bekend is de tragische liefdesgeschiedenis van Saïdjah en Adinda, in het zeventiende hoofdstuk, dat als volgt begint:

*"*Saïdjah's *vader had een buffel, waarmede hij zijn veld bewerkte. Toen deze buffel hem was afgenomen door het distriktshoofd van* Parang-Koedjang*, was hij zeer bedroefd, en sprak geen woord, vele dagen lang."*[272]

Naast slaven waren er de vaak efficiëntere 'dwangarbeiders': zij waren vrij maar moesten zwaar werk doen voor de kost. Waar de islam heerste, behoedde de sharia de moslims ervoor dat zij verkocht en verscheept werden.

Ook in Kaapstad (Zuid-Afrika) waar de Nederlanders arriveerden in 1652, deden zij aan slavenhandel: omdat de streek dun bevolkt was voerden zij er Afrikaanse slaven in uit Guinee, Angola en Madagaskar. Uit vrees voor opstanden werden de slaven er onderdrukt, opgesloten en door speciaal getrainde honden bewaakt. *"Het was niet ongebruikelijk dat slaven werden onderworpen aan martelingen om bekentenissen af te dwingen. Slaven werden geradbraakt op een wiel. Slaven werden op palen gespietst. Slaven werden langzaam dood gewurgd. De knecht werd opgedragen om*

---

270 Dick Harrison, *o.c.*, p. 389.
271 Zie: https://nl.wikipedia.org/wiki/Eduard_Douwes_Dekker
272 Zie: http://www.gutenberg.org/cache/epub/11024/pg11024.html

vlees van slaven te trekken met behulp van gloeiende tangen. (...) Slavinnen die weigerden met hun eigenaren te slapen, werden zwaar gestraft, wat erin resulteerde dat ongeveer 7 procent van de hedendaagse Afrikaanssprekende witte bevolking van Zuid-Afrika slavenbloed in de aderen heeft."[273] Hoewel ze zich ertegen verzetten, kregen de loonarbeiders in de praktijk dezelfde sociale status als de slaven. *"De eigenaardige slavernij bij Kaap de Goede hoop droeg het zaad van de apartheid in zich."*[274] Verzetsbewegingen kwamen op.

Onder invloed van de Verlichtingsideeën van Montesquieu en het liberalisme van Adam Smith maar ook vanuit religieuze hoek (quakers, methodisten) kwam in de tweede helft van de achttiende eeuw het abolitionisme op, het verzet tegen de slavenhandel en tegen de slavernij zelf. In de negentiende eeuw werden daarrond in Engeland alom druk bijgewoonde lezingen gegeven en verenigingen opgericht en vooral twee symbolische acties maakten veel indruk: de wijdverspreide Wegwood-medaille met daarop de afbeelding van een geknielde en geketende zwarte met de tekst: *"Am I not a man and a brother?"* alsook een tekening van het slavenschip *Brookes* met in het ruim 450 opeengepakte slaven voor de overtocht over de Atlantische Oceaan.

Na Denemarken in 1803 verbiedt Engeland in 1807 de slavernij, in 1814 volgen Nederland en de VS, dan Frankrijk. Maar militair geweld was nodig om het slaventransport te verhinderen en in de praktijk bloeide de slavenhandel in de negentiende eeuw als nooit voordien. Werner Herzog's *Cobra Verde* geeft er een aangrijpend beeld van. In de negentiende eeuw werden 3.330.000 slaven uit West-Afrika (Loanga, Angola, Mozambique) geëxporteerd, een even riskante als winstgevende handel. Na het verbod op slavernij bleef de handel nog 50 jaar bestaan in Spanje (Cuba, Puerto Rico), Brazilië en Portugal. De bevrijde slaven moesten worden teruggebracht naar hun thuislanden maar dat bleek ondoenbaar. De negentiende eeuw werd met de Caraïben (Jamaïca) en Latijns-Amerika

273 Dick Harrison, *o.c.*, p. 411.
274 Dick Harrison, *o.c.*, p. 416.

(Brazilië) de eeuw bij uitstek van de slavernij. Esaias Tegnér dicht in 1806:

"*Hindoes met parels en bloed kopen hun Eden niet van jou,*

De neger is dood gegeseld, och! om jouw thee te zoeten."[275]

De Caraïben en Latijns-Amerika in de 19de eeuw

Ondanks het verbod op slavernij telden de Britse kolonies meer slaven dan ooit: 775.000 op de Caraïben en 354.000 op Jamaica. Maar ook op Cuba waar tabaksteelt veranderde in suikerteelt werd in het zwart in slaven gehandeld: tussen 1840 en 1866 werden ('s nachts) nog 250.000 Afrikaanse slaven ingevoerd en de suikerteelt werd zeer winstgevend sinds de stoommachine de productie nog verdertigvoudigde. Cubaanse slaven werken 20 uur per dag en werden wakker gehouden met de zweep. Ook in Brazilië bleef de slavernij (in 1872 telde het land 1,5 miljoen slaven), ook nadat het in 1889 een van Portugal onafhankelijk keizerrijk werd en er waren volop martelingen. *"Slaven die (...) hun eigenaren mishaagden, werden onderworpen aan verminking, brandmerking, marteling met duimschroeven (...) en zweepslagen (...) [ze] werden gedwongen om kettingen, boeien, handboeien, houten blokken, ijzeren ballen of het gevreesde halsijzer,* gargalheiras*, te dragen. Een Braziliaanse specialiteit was het masker voor het hoofd, meestal gemaakt van tin."*[276]

Berucht was de slavenmarkt in Valongo (een kronkelpad van de zee naar de stad Rio de Janeiro) en ziehier de beschrijving van een passant in 1880: hij zag *"[...] een enorme karavaan slaven die op weg waren naar de velden van São Paulo. Tussen de mannen, met kettingen om hun nek, liepen evenveel vrouwen met hun kinderen op hun schouders. De kinderen waren van alle leeftijden. Alles ging te voet en de weg en het zand van de weg kleurde rood van*

275 Dick Harrison, *o.c.*, p. 431.
276 Dick Harrison, o.c., p. 443.

het bloed. Ik wilde wegrennen van dit pijnlijke tafereel, maar ik werd meteen tegengehouden door een kreet van verdriet. Het was een arme moeder van twee kleuters die aan de kant van de weg ineen was gezakt, schijnbaar levenloos vanwege de brandende zon."[277] Bovendien: *"Het denken in rassen legitimeerde en versterkte de onderdrukking van de zwarten"*[278] *"Met de kleur als uitgangspunt trokken de racisten van de Nieuwe Wereld niet alleen conclusies over de oorsprong van het individu, maar ook over zijn algemene geestesgesteldheid, betrouwbaarheid en werkvermogen. Vanuit het perspectief van de Caraïbische slaveneigenaar was het over het algemeen beter naarmate de slaven zwarter waren, omdat werd aangenomen dat het fijne witte bloed het vermogen om zwaar werk te doen zou schaden. Op de suikerplantages van Jamaica werd een neger daarom als waardevoller beschouwd dan twee mulatten."*[279]

Tragisch en onvoorspelbaar echter was in de negentiende eeuw het Amerikaanse Zuiden mede dankzij de industriële revolutie 's werelds grootste slavenmaatschappij: in 1850 telde het zogenaamde *Cotton Kingdom* 3,2 miljoen slaven. In het zuiden van de VS was de vraag naar zwarte slaven danig groot dat zwarten in het noorden moesten vrezen voor terreur: *"Hoe meer de vraag toenam, des te wanhopiger methoden de slavenhandelaren gebruikten om in die behoeften te voorzien. Het was niet ongebruikelijk dat goed georganiseerde kidnappersbendes de grens van noordelijke staten als Pennsylvania overstaken om vrije zwarten te roven, die vervolgens aan de planters in het zuiden werden verkocht. Andere vrije zwarten werden in bars bedwelmd en op schepen geladen op dezelfde manier als zeelieden werden geronseld. Toen ze wakker werden en met geschreven bewijzen van vrijheid zwaaiden, kregen ze slechts schoppen en zweepslagen van hun bewakers. De meest besproken ontvoeringszaak betrof een man met de naam Solomon Northup."*[280] Hij verkeerde 12 jaar lang in slavernij vooraleer zijn

277 Dick Harrison, *o.c.*, p. 444-445.
278 Dick Harrison, *o.c.*, p. 446.
279 Dick Harrison, *o.c.*, p. 447.
280 Dick Harrison, *o.c.*, p. 453-454.

vrouw hem terugvond en uiteindelijk vrij kreeg. De man gaf omstreeks 1850 lezingen tegen de slavernij maar verdween spoorloos. Zijn lotgevallen werden in 2013 verfilmd met *Twelve Years a Slave*.

Kapitalisten willen de slavernij tot elke prijs behouden: de grote Amerikaanse burgeroorlog

"Het deed er niet toe dat de trans-Atlantische slavenhandel verboden was. De Verenigde Staten konden hun eigen slavenmassa's creëren."[281] In *The Cotton Kingdom "werd van een gemiddelde katoenplukker verwacht dat hij tussen de 50 en 150 pond katoen per dag verzamelde. Aan het einde van de dag werd de oogst van elke slaaf gewogen, en degene die zijn quotum niet had gehaald kreeg zweepslagen."*[282] Bijzonder bedroevend is dat de slavendrijvers er welhaast leken in te slagen om het eigen geweten te sussen door de slaven middels gesofisticeerde repressie ertoe te brengen om hun smerige spel ook zeer tegen hun zin mee te spelen: aldus prepareerden de onderdrukkers met de afgedwongen hulp van de slaven een rad dat zij zichzelf en de rest van de wereld voor de ogen konden draaien. Zij wendden het voor alsof zij allerminst uitbuiters waren doch weldoeners en zij dwongen van hun slaven de bevestiging af dat zij hen derhalve dank verschuldigd waren. Harrison schrijft: *"De slaven werden* [op zondag] *naar het 'grote huis'* [de woonst van hun eigenaren] *geroepen en kregen koekjes aangeboden. Wat de slaven het meest op prijs stelden, was echter dat de slaveneigenaren hen met rust lieten."*[283] Dat laatste bleek uiteraard ook uit de bloedige opstanden die de vrees van de slavendrijvers bevestigden dat elke slaaf een tijdbom is die alleen geketend kan bestaan. Men mag ook niet vergeten dat het weekmenu van de slaven niet bestond uit koekjes maar uit rot varkensvlees.

281 Dick Harrison, o.c., p. 461.
282 Dick Harrison, *o.c.*, p. 463.
283 Dick Harrison, *o.c.*, p. 465.

New Orleans was een centrum van Noord-Amerikaanse slavenhandel en in *Twelve Years a Slave* beschrijft Solomon Northup hoe hij daar in 1841 werd verkocht: de slaven moesten zich wassen en scheren en leren hoe te paraderen om hun eigenaars een goede prijs te kunnen garanderen voor de 'goederen' die zij waren. *"De slaven en slavinnen moesten heen en weer lopen, fysiek worden geïnspecteerd door de klanten en hun gebit laten zien voor de kieskeurige speculanten. (...) Het gebeurde dat [zij] werden meegenomen naar een huisje op de binnenplaats, ontkleed werden en onderworpen aan een zorgvuldig onderzoek. Wat de klanten het meest interesseerde waren littekens van zweepslagen. Hoe meer littekens de slaaf had, hoe lastiger men moest aannemen dat hij of zij was, en hoe lager de prijs."*[284] Vaak werden slavenhuwelijken gearrangeerd omdat hun voortplanting een probleemloze bron van verse slaven was. Sommigen lieten hun bejaarde slaven vrij *"om niet voor hun levensonderhoud te moeten betalen."*[285]

Het abolitionisme en het verbod op slavernij ten spijt, werd de slavernij goedgepraat met de meest onzinnige argumenten, hier op een rijtje gezet: (1°) de slavernij is een noodzaak voor de maatschappij maar ook voor de slaven; (2°) met het verhaal over Kanaän, de vervloekte zoon van Cham, legitimeert de Bijbel de slavernij; (3°) het einde van de slavernij zou ook het einde van de economie van de VS betekenen; (4°) blanken en zwarten zijn nu eenmaal verschillende rassen, de zwarten zijn tot slavenwerk voorbestemd van nature; (5°) de slaven werd geleerd dankbaar te zijn dat ze er niet nog erger aan toe waren; (6°) zwarten kunnen niet voor zichzelf zorgen, het is de christelijk plicht van de blanken hen te 'beschermen'; (7°) zonder de slavernij zouden de zwarten verhongeren.[286]

In het Noorden van de VS werd de slavernij verboden maar in het Zuiden hield zij stand en daarom trachtten velen naar het Noorden te ontsnappen (*the Underground Railroad,* zo heette de vluchtrou-

284 Dick Harrison, *o.c.*, p. 471.
285 Dick Harrison, *o.c.*, p. 472.
286 Dick Harrison, *o.c.*, pp. 474-475.

te) en vluchtelingen kregen dikwijls onderdak van inboorlingen (Indianen) maar meestal werden zij gevat en zwaar gestraft met zweepslagen en eenzame opsluiting aan de ketting. Ene Harriet Tubman slaagde er in 1863 in om aldus 750 slaven te bevrijden - het ging alles samen jaarlijks om een duizendtal geslaagde vluchtpogingen.

Meer angst hadden de slavendrijvers voor opstanden en bekend zijn de bloedige opstanden onder Denmark Vesey in Charleston (1822) en die onder Nat Turner in Virginia (1831) met vele doden - beide leiders werden gemarteld en opgehangen.

De abolitionisten in het Noorden werden bedreigd door de slavendrijvers in het Zuiden die dik verdienden aan de slavernij. *"In oktober 1935 werd Garrison* [een belangrijke blanke abolitionist] *door een opgewonden menigte door de straten van Boston gesleept. In 1937 werd de krantenuitgever E.P. Lovejoy in Alton, Illinois, vermoord door slavernij-aanhangers. Volgens de abolitionistische pers vonden er alleen al in de jaren 1833-1838 ten minste 160 soortgelijke incidenten plaats."*[287]

Slaven en abolitionisten begonnen biografieën te publiceren waaronder Harriet Beecher Stowe met *Uncle Tom's Cabin* (*De negerhut van oom Tom*) - oplage: 3 miljoen exemplaren. Voor- en tegenstanders van de slavernij dwongen elk hun 'rechten' af in de politiek en de toenmalige VS werd verdeeld in voor de helft vrije en voor de andere helft slavenstaten. De meest bekende opstandelingenleider uit die tijd was John Brown die werd opgeknoopt op 2 december 1859 en hij voorspelde met zijn laatste woorden de bloedige burgeroorlog die een goed jaar later een feit was.

Afrika in de negentiende eeuw

Voor Afrika was de negentiende eeuw de grote slavernij-eeuw, verschrikkelijker dan ooit. Een hoofdreden was de Amerikaanse

287 Dick Harrison, *o.c.*, p. 485.

burgeroorlog waardoor daar geen katoen meer geteeld werd: de katoenplantages verschoven naar onder meer Egypte en in de 19de eeuw werden daar meer dan 1,2 miljoen slaven ingevoerd. Op Mauritius (genoemd naar Maurits van Oranje) werden slaven ingevoerd die gekidnapt werden (in Madagaskar, Darfoer, Ethiopië, Soedan). Het Ottomaanse rijk verbood de slavernij alleen op papier; drie kwart waren slavinnen voor verkoop en ook Eunuchen waren in trek voor de harembewaking: in 1903 hadden de Ottomaanse heersers er nog een paar honderd van. Naar het voorbeeld van Napoleon stichtte Muhammed Ali van Egypte een slavenleger van 30.000 man waarvan alras 90 percent stierf; een nieuw slavenleger van 200.000 man vergde een voortdurende slavenjacht via de Nijl tot diep in Afrika (Soedan, Oeganda, Congo...). De abolitionisten wonnen aan invloed en om het slavernijverbod kracht bij te zetten werd een rivierpolitie gevormd in Khartoem maar de slavenhandelaren wonnen veld, wat leidde tot de Mahdistische opstand (tegen de Egyptische heerschappij), onder leiding van een zichzelf tot mahdi (verlosser) uitgeroepen Arabier die de slavernij in stand wilde houden. De slavenjacht en de slavernij gingen door op de eilanden in Oost-Afrika: La Réunion, Mauritius, Madagascar, de Mascarenen, de Seychellen, Mozambique, de Comoren, waar de Arabieren concurreerden met de Portugezen. Het was ook de tijd van de kruidnagelslavernij en Zanzibar werd een belangrijke basis voor de slavenhandel: van daaruit werden tussen 1859 en 1872 elk jaar een paar tienduizend slaven geëxporteerd naar Pemba, Malindi, Lamu en andere plaatsen. *"De vraag naar slaven was zo groot dat er imperialistische koloniale oorlogen nodig waren om de verwoesting van Centraal-Afrika te stoppen. Maar toen had het continent al decennialang gebloed."*[288]

De jacht op slaven en ivoor diep in het Afrikaanse binnenland mondt uit in geweld en het is de tijd van de beruchte op Zanzibar geboren Arabisch-Afrikaanse wrede slavenhandelaar Tippu Tip. Wanneer Stanley in opdracht van Leopold II in Congo in 1883 met de hem reeds bekende Tippu Tip geconfronteerd werd, gingen de twee samenwerken en in 1887 werd de massamoordenaar be-

288 Dick Harrison, o.c., p. 530.

noemd tot gouverneur van de Stanley Falls... met de opdracht om de slavenhandel te bestrijden!

In 1802 riep ene Usiman dan Folio van de Fulani-stam de jihad uit tegen de politieke elite van Hausaland en stichtte een kalifaat, het Sokoto-kalifaat, een van de grootste slavenmaatschappijen ooit, in het Noorden van Nigeria; eind 19de eeuw waren daar van de 10 miljoen inwoners 2,5 miljoen slaven. Er waren constant oorlogen en dus krijgsgevangenen die de slavenhandelaren rijk maakten. Ook in Bornu (Nigeria) leefde de slavernij op met de markt in hoofdstad Kuka(wa). Een volwassen mannelijke slaaf kostte er minder dan een paard of een kameel. Ook in West-Afrika kwamen eind 19de eeuw nieuwe generaties slavenkoningen en plantages, vooral in Niger. Ook in Ethiopië: in 1907 werden vanuit Kaffa per jaar 6000 tot 8000 slaven verscheept. Alleen al in Oost-Afrika vielen tenminste 20 miljoen slachtoffers van de slavenhandel, het aantal in heel Afrika is niet te schatten.

Intermezzo 3: Hitler en de slavernij

In het eerste hoofdstuk van zijn Geschiedenis van de slavernij schrijft Dick Harrison: *"De overwinnaar en de rijke ervaren meer waarde dan de andere partij: ze hebben een onoverbrugbaar sociaal leiderschap verworven. De ervaring van ongelijkheid, van triomfantelijke superioriteit, is de basis van alle menselijke onvrijheid."*

Misschien is het intussen al veranderd maar zo'n halve eeuw geleden was er op het einde van de examenperiode op school een zogenaamde prijsuitreiking waarbij de namen van alle leerlingen werden afgeroepen in volgorde van de geleverde prestaties: eerst de naam van de eerste van de klas. Die eerste ontving een prijs en een applaus. Dan volgden de namen van de tweede, de derde en zo verder tot en met de laatste van de klas. De laatste kreeg geen boegeroep maar evenmin een applaus, ofschoon hij misschien meer inspanningen had geleverd dan de eerste. En de prijsuitreiking was

een openbare aangelegenheid, wat eigenlijk unfair was aangezien niemand uit vrije wil aan die competitie deelnam omdat er leerplicht geldt en voor wie geen privé-onderwijs kunnen betalen, betekent dat ook schoolplicht.

Maar bovenal was de verplichte competitie als zodanig behalve volstrekt onnodig ook nog eens misplaatst en misdadig en ik wik mijn woorden. Misplaatst omdat het zich bekwamen via studie de persoonlijke ontwikkeling tot doel heeft en niet de eer en trots van een elite. Want waar geduld wordt dat mensen fier zijn op hun prestaties, wordt tevens uiteraard verwacht van de verliezers dat zij zich schamen. Nu neemt iedereen gedwongen deel aan die competitie en dat betekent dat mensen die van zichzelf weten dat zij geen schijn van kans maken, wellicht helemaal niet zouden deelnemen indien zij die keuze hadden. Alvast hebben zij niemand uitgedaagd en waren zij ook nooit in de gelegenheid om de uitdaging van anderen af te slaan. Maar kennelijk zijn er mensen die de zwakkeren alsnog willen vernederen: zij dwingen hen in competitie met hen te treden inzake bekwaamheden waarvan zij weten dat zij er beter in zijn. En nu schrijft Harrison: *"De ervaring van ongelijkheid, van triomfantelijke superioriteit, is de basis van alle menselijke onvrijheid."* De slavernij kent met andere woorden zijn oorsprong op de uitgelezen plekken en momenten waar de 'beste' wordt gelauwerd en waar altijd onvermijdelijk ook een laatste van de klas met een bang hartje moet wachten totdat zijn naam wordt afgeroepen. Want de eerste neemt plaats op een schavotje en kijkt op de anderen neer; hij wordt bekleed met gezag en eigent zich het recht toe om aan de laatste bevelen uit te delen terwijl ongehoorzaamheid aan de autoriteit door de gemeenschap met uitbanning wordt bestraft.

Nu zijn er die zeggen dat het beter zo is dan andersom; dat het beter is om de verantwoordelijkheid over alle anderen aan te bieden aan de winnaar en gehoorzaamheid te eisen van de verliezer. Maar die lui verwarren verantwoordelijkheidszin met macht. Het zogenaamde 'recht van de sterkste' is een onmenselijke natuurwet en alleen gewetenloze schurken zoals Adolf Hitler propageren dat het een goede zaak is om de natuur in dezer een handje toe te steken

en zij drenken deze onzin in een pseudowetenschappelijk racistensausje met gebruikmaking van termen zoals 'herenvolk' en 'slavenvolk'. Een roedel mag dan al geleid worden door het sterkste dier: humaniteit vergt dat leiderschap wordt toegekend aan wie zich - net zoals 'de goede huisvader' - de bescherming van de zwakkeren behartigen. En wie aan anderen het afslaan van hun uitdagingen ontzeggen of onmogelijk maken, eerbiedigen sowieso de menselijke vrijheid niet: zij hebben de anderen reeds tot slavernij veroordeeld.

Van slavernij naar loonslavernij

Waar de slavernij werd afgeschaft bleken de redenen allerminst gelijk aan de eigenlijke motieven. Om te beginnen was het abolitionisme een bedrieglijke vlag waaronder ongebreidelde expansiedrang schuilging. En vervolgens bleken (onderbetaalde) loonarbeiders voor de kapitalisten nog goedkoper dan slaven: zij konden zomaar worden aangeworven en afgedankt en waar het aanbod groot genoeg was, moesten zij het stellen met een hongerloon. Edoch, in het Zuiden van de USA wilden de eigenaars van de plantages niet zomaar afstand doen van hun slaven en deze staten scheurden zich van de USA af en vormden de CSA (Confederate States of Amerika). Abraham Lincoln kon niet beletten dat in 1861 tussen de Noordelijke en de Zuidelijke staten de zogenaamde Amerikaanse burgeroorlog uitbrak met 600.000 doden en 500.000 gewonden. In 1865 werd de slavernij in Amerika volledig verboden maar in Cuba en Brazilië bleef zij bestaan tot in de jaren 1960.

Slaven werden prompt vervangen door loonslaven en dat waren nu vooral Aziatische contractarbeiders die net zoals de slaven van voorheen, massaal werden gekocht: niet de slaven werden verkocht maar de contracten en in de praktijk maakte dat geen verschil met de slavenhandel. *"De eerste scheepsladingen met Chinese arbeiders arriveerden in 1847 in Cuba en in 1854 in Peru. (...) De Chinees tekende een contract in zijn thuisland, een overeenkomst die hem verplichtte om na de overtocht naar de Nieuwe We-*

reld gedurende vijf of zes jaar een baan in de landbouw (dat wil zeggen, op een plantage) aan te nemen, voor een belachelijk laag salaris (...) De kosten van de reis van China naar de Nieuwe Wereld waren voor rekening van de Latijns-Amerikanen maar in ruil daarvoor moesten de Chinezen hun reis met terugwerkende kracht betalen door hun kleine maandsalaris [4 tot 10 peso] af te staan. Als het contract afliep kon de Chinees in theorie kiezen tussen terugkeren naar China en blijven (...) In de praktijk was de Chinees vaak dood voordat hij deze keuze kon maken. (...) De sterfte was angstaanjagend groot."[289] Peru importeerde in 1854-1874 circa 84.250 Chinezen; Cuba: 125.000.

Voor WOI hadden de koloniale machten Afrika verdeeld. Frankrijk had zijn imperium in West-Afrika, de afschaffing van de slavernij gebeurde alleen op papier: *"(...) de koloniale heren, die op papier abolitionisten waren, ontvingen slaven als belastingen van hun nieuwe onderdanen."*[290] De Fransen hielden de slavernij in stand tot het begin van de twintigste eeuw.

De Britten bezetten Kaapstad en ook daar werden de slaven veranderd in onderbetaalde loonarbeiders - ze bleven m.a.w. slaaf. Er was armoede, schuldenlast en alcoholisme. *"De 'bevrijding' van de slaven verergerde ook de raciale tegenstellingen en verscherpte de grenzen tussen zwarten en witten (...) gescheiden door huidskleur en vooroordelen. (...) De segregatie werd steeds duidelijker in de steden waar witten en zwarten zich tot verschillende woongebieden beperkten. Op deze manier werd steen na steen toegevoegd aan het gemeenschapsgebouw dat in de twintigste eeuw bekend zou worden als apartheid."*[291] Ook in Nigeria vervingen de Britten de slavernij geleidelijk door de loonslavernij en wat betreft Oost-Afrika transporteerden de Britten tussen 1834 en 1910 zo'n 451.000 arme contractarbeiders uit hun Indiase kolonie naar Mauritius waar ze nog steeds twee derden van de bevolking uitmaken. Overal moest de strijd tegen de slavernij voorrang geven aan de

289 Dick Harrison, *o.c.*, pp. 557-558.
290 Dick Harrison, *o.c.*, p. 565.
291 Dick Harrison, *o.c.*, p. 567.

economie wat resulteerde in een dubbele moraal. In de kolonie Congo van Leopold II werd de slavernij vervangen door dwangarbeid, zogezegd om de strijd tegen de Arabieren te bekostigen, meer bepaald op de rubberplantages. *"Veel Congolezen werden gedwongen de bossen in te gaan om onder deplorabele omstandigheden rubber te tappen. Vrouwen en kinderen werden gedood als de dwangarbeiders weigerden. De opstanden die uitbraken, werden genadeloos neergeslagen."*[292] *"Na enorme kritiek van de buienwereld verloor Leopold II in 1908 zijn controle over de kolonie aan de Belgische staat. De Congo-Vrijstaat werd Belgisch-Congo."*[293] *"Britten, Fransen, Portugezen, Duitsers en Belgen verdeelden in een paar jaar tijd zelfs de ontoegankelijkste bergen en bossen in Afrika tussen hun koloniale rijken (...) met het grootst mogelijke geweld."*[294] Tussen 1900 en 1930 *"hebben de slaven vooral zichzelf bevrijd."*[295] *"Pas toen de laatste koninklijke onvrijen in de jaren veertig en vijftig van de twintigste eeuw waren overleden, behoorde de slavernij in het land van de Mangbetu [in Noord-Oost Congo] tot de geschiedenis."*[296] In Boeganda (nu Oeganda) onder de Britten weigerden woedende slavendrijvers hun bronnen van rijkdom op te geven. [Het is *nota bene* een publiek geheim dat in het huidige Europa (net zoals in de USA) niet alleen in privébedrijven maar ook in staatsinstellingen via onderaanneming talloze onderbetaalde rechtenloze illegalen (feitelijke slaven) aan de slag zijn terwijl niemand het voor die mensen opneemt uit vrees voor de woede van de op grove winst beluste, gewetenloze ondernemers en eenzelfde feitelijke slavernij overleeft in voormalige Oostbloklanden waar nauwelijks sociale rechten en milieuwetten bestaan.] Het moeilijkst uit te roeien waren de slaafsoldaten die hun status als eervol beschouwden en wiens zonen 'gun-boys', schildknapen of kindsoldaten waren.

---

292 Dick Harrison, *o.c.*, p. 573.
293 Dick Harrison, *o.c.*, p. 573.
294 Dick Harrison, *o.c.*, p. 574.
295 Dick Harrison, *o.c.*, p. 574.
296 Dick Harrison, *o.c.*, p. 576.

Batavia (het huidige Jakarta) was door de Nederlanders gekoloniseerd, de Indische Oceaan was al duizenden jaren een slavenzee, Indië werd gekoloniseerd door de Britten die daar slaven, verkleed als familieleden, importeerden tot rond 1900 en slavernij werd loonslavernij terwijl dat niets aan de praktijk veranderde: veel slaven wisten niet eens dat ze vrij waren. De Britten hielden in Indië slaven in de vorm van schuldslavernij en kinderslavernij tot 1976 en nadien werd dat contractarbeid waarbij de arme werknemer onmogelijke afbetalingen moest doen en dus in feite (schuld)slaaf bleef. *"Tussen 1846 en 1932 zwermden in totaal ongeveer 28 miljoen Indiërs uit over de hele wereld om er te gaan werken. (...) dat zijn twee keer zoveel als de slavenschepen in totaal over de Atlantische Oceaan verscheepten tussen de vijftiende en de negentiende eeuw. De Indiërs werden vergezeld door miljoenen Chinezen, Javanen en Japanners. (...) Formeel (...) beschouwd als vrije contractarbeiders maar in de praktijk was dit een nieuwe variant van de slavernij."*[297] In de buurt van Borneo werden honderdduizenden slaven buit gemaakt door piraten die hen dan verkochten. Slavernij werd dikwijls vervangen door loonslavernij of schuldslavernij zoals in Siam (het huidige Thailand) waar slavernij in 1905 verboden werd: krijgsgevangenen werden slaaf en konden zichzelf vrijkopen met hun loon maar in de praktijk konden ze zelden de vereiste som verzamelen en konden ze dat wel, dan veranderde dit nauwelijks iets aan hun levenskwaliteit. *"De Nederlanders [op Java] [gebruikten het slavernijverbod] als excuus om de eilanden die mensen exporteerden binnen te vallen."*[298] Zij vervingen de slavernij door dwangarbeid en de systematische uitbuiting kon gewoon doorgaan. *"Het abolitionisme was het goede geweten van het imperialisme."*[299]

In de negentiende eeuw werd de seksslavernij een massa-industrie: *"Miljoenen arme Chinese mannen gingen naar nabijgelegen Britse kolonies, zoals Hongkong en Singapore (...). De bijna uitsluitend mannelijke Zuidoost-Chinese immigratie naar Singapore*

297 Dick Harrison, *o.c.*, p. 593.
298 Dick Harrison, *o.c.*, p. 600.
299 Dick Harrison, *o.c.*, p. 610.

vanaf 1880 resulteerde in een verviervoudiging van de bevolking van het eiland. Rond de eeuwwisseling waren er veertien mannen op één vrouw. (...) In het kielzog van deze mannelijke volksverhuizingen ontstond er een groeiende markt voor prostituees."[300] De meisjes werden geronseld door vrouwen van middelbare leeftijd, soms met medeweten van de hongerige familie [*"Liever een dochter in een bordeel in het buitenland dan een dochter die in haar geboortedorp van de honger omkwam"*[301]], soms onwetend over hun lot waarbij ze ook nog eens schuldslaven werden doordat ze de reiskosten nooit konden terugbetalen zoals contractueel vastgelegd. De slavernij *leek* te verdwijnen ingevolge vier veranderingen: het verdwijnen van krijgsgevangenen na de pacificaties, de morele afkeuring, de slavenopstanden en de transformatie ervan in loonslavernij. Maar het aantal slaven verveelvoudigde...

Hedendaagse slavernij[302]

In *The Arabs as Master Slavers*, een boek verschenen in 1982, beschrijft ene John Laffin een slavenmarkt in Djibouti in 1956 waarover Dick Harrison zegt: *"Hier en daar in ontwikkelingslanden worden soortgelijke veilingen tot op de dag van vandaag georganiseerd, in de eenentwintigste eeuw"*[303] John Laffin schrijft: *"Mannen, vrouwen en kinderen werden uit een magazijn gehaald en een voor een op een verhoogd platform geleid, zodat alle slavenhandelaren hen goed konden bekijken."*[304] De ongeveer tweehonderd slaven moesten hun tanden laten zien, de vrouwen hun billen en borsten, kinderen werden in de anus onderzocht ten behoeve van

300 Dick Harrison, *o.c.*, p. 608.
301 Dick Harrison, *o.c.*, p. 609.
302 Dick Harrison schrijft (p. 614-615) dat hij het in zijn boek inzake hedendaagse slavernij niet wil hebben over de wijdverbreide maar tijdelijke en atypische slavernij zoals in de werkkampen van de nazi's of de Goelags van de Sovjets waar 18 miljoen slaven verbleven waarvan 4,5 miljoen aldaar omkwamen.
303 Dick Harrison, *o.c.*, p. 614.
304 Dick Harrison, *o.c.*, p. 613.

pedofiele kopers. De kopers waren Arabieren, ze vervoerden hun koopwaar over de Rode Zee voor wederverkoop op markten in Jeddah en Medina. Striptekenaar Hergé onthult voor het eerst in een 'fictief' verhaal - *Kuifje* - de hedendaagse slavenhandel op de Rode Zee. *"In* Cokes in voorraad *[duikt] een vrachtschip [op] geladen met Afrikaanse slaven die zelf beweren pelgrims te zijn. (...) [Men] gebruikt het woord 'cokes' in plaats van 'slaven'. (...) De vrome Afrikaanse moslims zijn misleid [en] denken dat ze op weg zijn naar Mekka. In feite zouden ze op een slavenmarkt in Saoedi-Arabië verkocht moeten worden."*[305]

De tragedie bestaat erin dat de zogenaamde strijd tegen de slavernij eigenlijk maar bitter weinig heeft opgeleverd omdat de slavernij zich altijd wist aan te passen en te vermommen, zodat ze alleen maar toegenomen is: ze is vandaag uitgebreider en wreder dan ooit. In 1926 verbood de Volkenbond de slavernij nadat gebleken was dat ze allerminst was uitgeroeid en zeker niet in de kolonies van het Westen. In 1948 verbood de mensenrechtenverklaring van de VN de slavernij maar de schuldslavernij bleef gestaan en een nieuwe overeenkomst was nodig in 1956. In 1975 werd een speciale rapporterende werkgroep tegen slavernij opgericht maar ook die bleek niet doeltreffend tegen *"dwangarbeid, kinderarbeid, mensenhandel, prostitutie, pornografie, contractwerk, uitbuiting van de arbeidskracht van illegale arbeidsmigranten, gedwongen huwelijken, adoptie van kinderen om werkredenen, het gebruik van kinderen in strijdkrachten, vrouwenbesnijdenis, incest, eerwraak en moorden met als doel om aan organen voor transplantatie te komen. Het slavernijbegrip is zo verwaterd dat het geen enkele functie meer vervult."*[306] Vandaar een nieuwe werkgroep die doelt op hedendaagse vormen van slavernij, doch de VN blijkt in de praktijk 'tandenloos'. Ook de ILO (*International Labour Organization*) blijkt inefficiënt: die wordt afgewezen want beschouwd als protectionistisch vanwege het Westen. *"Goedkope arbeid geeft*

305 Dick Harrison, *o.c.*, p. 629.
306 Dick Harrison, *o.c.*, p. 616.

ontwikkelingslanden immers een concurrentievoordeel ten opzichte van de industriële landen."[307]

Dwangarbeid was de regel in de Italiaanse kolonie Somalië onder het fascistische regime van Mussolini en in Congo onder dat van Leopold II en hij bleef bestaan tot omstreeks 1960. De schuldslavernij nam toe. In Nigeria onder de Britten werd een slavin voortaan 'bijvrouw' genoemd en daar bleef het dan bij. In 1936 werden in Nigeria nog 120.000 slaven geteld, het verbod op slavernij kon niet gehandhaafd worden. In Ahaggar onder de Fransen bleek in 1949 bijna de helft van de bevolking slaaf. Mozambique onder de Portugezen behield de slavernij. Na de afschaffing van de slavernij in Mauretanië (onder Frankrijk) in 1961, moest het decreet herhaald worden in 1980, in 1981 en in 2007 maar ongeveer een half miljoen mensen bleef gewoon in slavernij leven, zij het dikwijls gemaskeerd, al werden zij in 1990 nog openlijk verkocht.[308]

Naast armoede was ook de islamwetgeving een probleem in de strijd tegen de onvrijheid: *"De staat, als die islamitisch is, heeft niet het recht om mijn huis, mijn vrouw en mijn slaaf in beslag te nemen."*[309] Maar vooral is er de onwetendheid: *"De meerderheid van de arme Mauretaniërs ziet niets verkeerds in onvrijheid als zodanig en weet niet dat er een buitenwereld is waar met afschuw naar slavernij wordt gekeken."*[310] Ook in Soedan heerst een dubbele moraal, slavernij blijft wijdverspreid op het platteland. Wanneer in 1971 de islamwet werd ingevoerd was er opstand tot aan de burgeroorlog van de jaren 1980 en later. In 1987 werden daar hele dorpen afgeslacht met automatische wapens, kinderen werden voor verkoop gekidnapt, de bevolking werd verdreven om plaats te maken voor olieproductie van multinationals. Een nieuwe burgeroorlog tegen de Arabische onderdrukking brak uit in Darfoer en maakte van 2003 tot 2006, 200.000 doden; 2,5 miljoen mensen vluchtten; er was een *opleving* van de slavernij. De belofte in 1936

307 Dick Harrison, *o.c.*, p. 617.
308 Dick Harrison, *o.c.*, p. 620.
309 Dick Harrison, *o.c.*, p. 621. Het betreft hier een citaat uit E. Burkett, *God created me to be a slave*, NYTimes-magazine d.d. 12.10.1997, p. 58.
310 Dick Harrison, *o.c.*, p. 621.

van Ibn Saoed (de stichter van Saoedi-Arabië) aan Engeland om de slavernij te stoppen, bleek van papier. In de jaren 1950-60 telde men daar nog 50.000 slaven, het merendeel van de handel verhuisde naar het binnenland waar vele arme meisjes worden gekidnapt en op markten verkocht. In 1962 schaften de Saoedi's de slavernij formeel af, in 1962 deed Jemen dat, in 1970 Oman. Maar iedereen weet dat in die streken *vandaag* meer dan ooit talloze slaven uit onder meer India aan het werk zijn: *"Rond de eeuwwisseling in 2000 was kindslavernij op de renbanen de meest uitgesproken slavernijvorm in de kleine emiraten langs de Perzische Golf. Duizenden kinderen vanaf drie jaar oud werden geïmporteerd uit India, Bangladesh, Pakistan en Soedan, en getraind om kamelen te berijden. Nadat ze waren gekocht door de eigenaren van de kamelen, de sjeiks in de Verenigde Arabische Emiraten (VAE), werden ze slachtoffer van mishandeling en seksueel misbruik. Ze werden midden in de nacht wakker gemaakt om met hun blote handen de mest van de kamelen op te ruimen. Tijdens de race werden ze vastgebonden aan de kamelen om er niet af te vallen, en als ze het slecht deden, werden ze geslagen. Velen raakten ernstig gewond of stierven voordat hun kamelen over de finish kwamen."*[311] In 2003 verboden de VAE de kindslavernij maar *"de invoering van kindslaven gaat door."*[312]

In die regio breidt ook de seksslavernij nog uit, vooral met Aziatische slachtoffers. De Seksslavernij wordt door de westerling opgemerkt omdat hij daarmee in contact kan komen. *"Maar de slavernij in Azië is helaas veel uitgebreider"*[313]: tenminste 2,6 miljoen Indiërs zijn schuldslaven.[314]

Ook in Europa en in Noord-Amerika breidt de seksslavernij nog uit. Miljoenen via nepjobs naar het buitenland ontvoerde vrouwen wordt hun paspoort ontnomen en zij dienen een schuld van 3000 euro af te betalen, te verdienen met prostitutie maar voor die tijd

311 Dick Harrison, *o.c.*, p. 631.
312 Dick Harrison, *o.c.*, p. 631.
313 Dick Harrison, *o.c.*, p. 633.
314 Dick Harrison, *o.c.*, p. 633.

sterven zij aan aids. Volgens het Amerikaanse Ministerie gaat het om 600.000 tot 900.000 mensen per jaar, de meesten vrouwen en kinderen, vooral uit Rusland en Azië.

"Er zijn fabrieken in de geïndustrialiseerde wereld die volledig gebaseerd zijn op slavernij. We merken ze alleen op als ze worden ontdekt (...) maar dat gebeurt zelden."[315] Volgens het rapport van de ILO waren in 2005 aldus 12 tot 13 miljoen slaven werkzaam. Het werkelijke aantal is beduidend hoger. *"(...) bijna de helft van de slaven in de vroege eenentwintigste eeuw bestaat uit kinderen."*[316]

Het voorportaal van de hel

Het hoofdstuk over de slavernij is verre van voltooid. In de conclusies die Dick Harrison in zijn studie trekt, komt vooral naar voor dat de slavernij nog uitbreidt. De slavernij past zich aan, maskeert zich, en heeft vele gezichten: prostitutie, mensenhandel, kindsoldaten, gearrangeerde huwelijken, *"hordes legale en illegale immigranten die in fabrieken en privéwoningen aan het werk worden gezet (...) politieke dissidenten die naar werkkampen worden gestuurd (...) schuldslavernij van hetzelfde soort dat al volop bestond in het oude Mesopotamië."*[317] *"Tegenwoordig (...) zijn er meer slaven op de aardbol dan de West-Europeanen in totaal gedurende vierhonderd jaar over de Atlantische Oceaan hebben vervoerd. De reden is gemakkelijk te bepalen (...): slavernij gaat over veel meer dan alleen economie."*[318]

Slavernij blijft bestaan omdat zij vooral een kwestie is van mentaliteit: *"De essentie van slavernij is minachting voor zwakheid. (...) Slavernij is oneindig veel meer dan economie. Slavernij gaat over vermeende superioriteit en minachting. Slavernij gaat over status.*

315 Dick Harrison, *o.c.*, p. 637.
316 Dick Harrison, *o.c.*, p. 638.
317 Dick Harrison, *o.c.*, pp. 640-641.
318 Dick Harrison, *o.c.*, p. 645.

Slavernij gaat over seks, luxe en gemak. Slavernij gaat over traditie. Slavernij gaat over macht."[319] *"Als we ons gedrag laten leiden door minachting jegens personen die het slechter hebben getroffen, wat noodzakelijk is om ons ertoe te brengen hen op een schijnbaar natuurlijke manier te onderdrukken en te behandelen, alsof het dingen waren en geen mensen - dan hebben we een broedplaats voor slavernij. Wanneer dergelijk gedrag routine wordt en deel uitmaakt van de alledaagse trage structuren, wordt het ook moeilijk uit te roeien. Met dit kernprobleem moet de strijd tegen de slavernij beginnen - niet met economische en juridische overwegingen die ervoor zorgen dat de onvrijheid alleen maar van gedaante verandert en in nieuwe vormen verschijnt."*[320]

"Etnocentrisme, xenofobie, racisme en minachting voor vreemdelingen in het algemeen hebben ertoe bijgedragen dat de slaaf en de slavin niet helemaal als menselijk werden gezien. (...) Op dit punt is er nauwelijks verschil tussen de Oekraïense seksslavin in het Westen in de jaren negentig en een Afrikaanse slaaf op Jamaica twee eeuwen geleden."[321]

"*De VN kennen zeker resoluties tegen deze onmenselijkheid. Maar aangezien regeringen en autoriteiten de VN negeren of te zwak, te arm en te corrupt zijn om de resoluties en conventies te kunnen of willen uitvoeren, leeft en gedijt de slavernij."*[322] Tot dusverre Dick Harrison.

En hieruit kunnen we meteen zelf besluiten dat de slavernij niet alleen volgt uit een minachting voor de zwakkeren maar tevens uit een minachting voor wie niet corrupt zijn: eerlijkheid wordt door velen blijkbaar beschouwd als een zwakheid - en corruptie als een kenteken van durf en moed. Onrecht - en dan in het bijzonder het onrecht van de slavernij - heeft dan kennelijk te maken met de verwerping van de christelijke deugd van de naastenliefde of, als men het zo wil zien, met de verwerping van waarden zoals solidariteit

319 Dick Harrison, *o.c.*, p. 641-642.
320 Dick Harrison, *o.c.*, p. 643.
321 Dick Harrison, *o.c.*, p. 646.
322 Dick Harrison, *o.c.*, p. 641.

die het humanisme kenmerken. In zijn *Jenseits von Gut und Böse* pleitte Friedrich Nietzsche tegen de christelijke moraal welke een moraal voor de zwakkeren zou zijn, iets waaraan de (racistische) *Übermensch* zich maar niet moet storen. De nazi's spanden onder meer deze 'filosofie' voor hun kar om tot hun gruweldaden te kunnen overgaan.

En eenzelfde mentaliteit delen alle zogenaamde 'heersers der aarde': de imperialisten, de kolonialen, de zichzelf tot God uitgeroepen verkondigers van het 'ene ware geloof'.

Toen op een keer de duivel Jezus meenam op een hoge berg van waar hij Hem de wereld toonde, reageerde de Schepper helemaal niet op Satans pretentie die begrepen was in zijn voorstel tot de overdracht van de wereld in ruil voor een knieval. Kennelijk beaamde de Schepper zelf dat de wereld des duivels is en derhalve slechts te bemachtigen door het doen van kwaad.[323]

Het ware een mooi verhaal als Europa of het Westen of het rijke Noorden of hoe men de 'eerste wereld' ook noemt, zijn rijkdom zou te danken hebben aan arbeid, intelligentie, uitvindingen, genialiteit, economie, wetenschappelijke bedrijvigheid, kunst en moraal. Als figuren zoals Yuval Harrari op applaus worden vergast door de machtigen der aarde wanneer zij reclame maken voor het neoliberale antropoceen en het futuristische tijdperk van nog meer computers, cyborgs en macht, en zij beweren dan dat de mens, om tenslotte echt aan god gelijk te kunnen worden, *alleen nog maar zijn macht moet kunnen omzetten in geluk*, blijken zij net zoals de kerkvorsten volslagen blind voor de Evangelische les hierboven geschetst, die immers duidelijk maakt dat macht en geluk noodzakelijkerwijze elkaars opponenten zijn. Wie het geluk bezitten, weigeren uiteraard om het te ruilen tegen wereldse macht omdat het geluk, ofschoon onzichtbaar in de wereld, waarachtig is, terwijl wereldse macht, ofschoon theatraal, ja, het theater van de wereld zelf, volstrekt nutteloos is voor het verwerven van geluk, en niet alleen nutteloos maar ook tegendoelmatig. Het rijke deel van de

323 Zie: *Mattheüs* 4:3-10 en *Lucas* 4:3-12.

wereld omvat om te beginnen een kleine minderheid van de bevolking want het is niet omdat Berlusconi uitkraamt dat de restaurants in Rome vol zitten, dat er alom rijkdom is; het is niet omdat villawijken uit de grond rijzen dat iedereen een prinsenleven leidt; het is allerminst omdat enkelingen hun leven hebben gewijd aan studie en aan onderzoek, dat miljarden mensen hoogontwikkeld en beschaafd zijn. Niet geniale machthebbers doch massa's slaven brachten deze rijkdommen voort maar wij zien hen niet omdat zij bezweken onder het juk van de repressie of omdat hun uitbuiters hen angstvallig verborgen houden; de eindeloze huizenrijen van de daklozen zien wij niet omdat zij er niet zijn; de onderontwikkelde toestand van het gros van de wereldbevolking blijft voor ons een spook maar het is het spook van hebzucht, uitbuiting, oorlog en ellende. Het rijke deel van de wereld of de bezittende klasse, die kleine minderheid die op de buis paradeert en op al die plaatsen waar schijnwerpers stralen, heeft haar (altijd tot kortstondigheid gedoemde) luxeleven niet te danken aan zichzelf en aan de eigen prestaties maar wel aan het onnoemelijke leed dat zij aanricht jegens ontelbaren doorheen de eeuwen. Zo, inderdaad, werd Europa groot en rijk en houdt dit werelddeel zijn exuberante rijkdom in stand: door gewetenloze uitbuiting achter een bedrieglijke façade van plastiek. De wereld is *fake* en de tragedie zit hem hier in dat het leed dat vereist wordt om die bedrieglijke wereld mee in stand te houden of te betalen, zeer reëel is. In feite huurt de mens nu reeds zijn voorportaal in de hel en hij doet dit tegen woekerprijzen.[324]

324 Tekst d.d. 15.12.2019-03.02.2020.

II. DE NIEUWE PEST

Over de intrede van de chaos in de wereld

(Twee kortverhalen en een artikelenreeks naar aanleiding van de aanvang van de 'coronacrisis' in 2020)

Over de verschillende graden van dood zijn - een verhaal ter inleiding

Wij leven nog in de tijd van het primitieve denken, het ongenuanceerde denken, het zwart-wit denken dat, zoals elkeen eigenlijk wel weet, geen echt denken kan geheten worden. We 'denken' dus in termen van goed en kwaad, schoon en lelijk, waar en onwaar, alsof wij ook perfect wisten wat het goede was, alsof wij konden zeggen hoe iets moet zijn om schoon te zijn, en alsof er een simpele en absolute waarheid bestond en aldus een onmiddellijk antwoord op elke vraag die men zich maar kon stellen. Echter, de wat minder onbeschaafden onder ons weten ondertussen wel dat het ongenuanceerde helemaal geen recht heeft op bestaan: bijna niets is absoluut, en de tweedelingen van de dingen zijn slechts kostelijke grappen uit de tijd van toen. Er is geen strakke scheidingslijn tussen goed en kwaad en schoon en lelijk, er is geen waarheid absoluut genoeg opdat hij niet in twijfel zou getrokken kunnen worden en, zo ook, bestaat er helemaal geen grenslijn tussen het leven en de dood.

Wat betreft dat laatste kennen wij allen wel het probleem omtrent de definitie van het leven. 'Leven' is een woord en een begrip dat wij naar believen kunnen invullen en van zodra wij in de werkelijkheid een zaak ontmoeten die aan dat begrip beantwoordt, mogen we zeggen dat zij op grond van onze definitie leeft. Als wij zeggen dat iets leeft van zodra het beweegt, dan leeft de aarde die tolt om haar as en die draait rond de zon. Als wij zeggen dat iets leeft als het ook eet en ademt, dan leeft een virus kennelijk niet. Bepalen wij het leven als datgene wat zich voortplant, dan stellen wij terecht de vraag of dan ook golven leven en, nog abstracter, opvattingen en ideeën. Analoog spreken we dan over sterven als een ding waarvan wij zegden dat het leefde, met bewegen ophoudt, of met eten, ademen of zich vermenigvuldigen. Toch weten wij allen dat leven en dood, hoe ook gedefinieerd, helemaal niet

naast elkaar bestaan zoals bijvoorbeeld zwart en wit. Omtrent een wezen waarvan wij door de band zeggen dat het leeft, discussiëren wij over het tijdstip waarop het met leven aanvangt en ophoudt, en tussen die twee ogenblikken is het een en al verandering wat wij zien.

Ofschoon er veel discussie is over de bepaling van het leven, zal geen mens het in zijn hoofd halen om te betwijfelen dat een kind dat hier voorbij fietst, leeft, en laten we het bij die consensus houden die wij hebben zonder de diepste gronden ervan expliciet hoeven te maken. Met een heel ander paar mouwen moet worden afgerekend als een mens gekluisterd aan zijn ziekbed plotseling niet meer beweegt. Slaapt hij? Ademt hij nog? Klopt het hart? En als het antwoord op elk van die vragen negatief is, zo weten wij intussen, dan is het perfect mogelijk dat de hersenen van de zieke nog steeds werken en dat een reanimatie volstaat om de onderbreking in de andere genoemde lichaamsfuncties op te heffen. Een mens kan schijndood zijn zoals hij ook kan slapen, en soms weet niemand precies te zeggen of een ander levend is dan wel dood. En misschien is het in dat geval ook wel zo, dat iemand eigenlijk in een toestand kan verkeren waarin hij geen van beide is: geen levende en geen dode.

Onzin, zal men hierop zeggen: wie dood is, kan immers niet meer terug worden gehaald en wie teruggehaald werd, was niet dood. En wie zo spreken, die doen dat warempel met veel overtuiging. Edoch, waar anders halen wie zo oordelen hun zekerheid dan uit de feiten nadát zij zich ook voltrokken hebben? Men kan immers pas zeggen dat iemand níet dood wás nadát die eerst weer aan het ademen ging. Maar wat zou ons verbieden om hier te spreken over graden van bestaan of dood zijn? Of over onbepaaldheid daaromtrent? Of oordelen wij dan niet op die manier als wij het hebben over bijvoorbeeld de winnaar van een duel?

Als wij zeggen over een winnaar - uiteraard nadat hij ook de kamp gewonnen heeft - dat hij de sterkste was - tijdens de kamp - dan dreigen wij daarmee twee keer niets te zeggen. Zouden wij immers na het gevecht beweren dat de winnaar minder sterk was, dan

stelden de feiten zelf ons meteen in het ongelijk. Ons besluit over de sterkte van de strijders tíjdens het gevecht mag dus rustig luiden dat geen van hen op dat ogenblik de sterkste of de zwakste is: zij worden dat pas nadien en wel op grond van de overwinning of het verlies die op de tweestrijd volgen.

Er is geen sterkste en er is geen zwakste totdat de strijd voorbij is, en tijdens het gevecht waren ze elk wat betreft hun sterkte volledig onbepaald ofschoon het zijn sterkte was die van de sterkste ook de overwinnaar maakte. Welnu, hetzelfde kon men misschien zeggen over het levend of het dood zijn van een bedlegerige die niet meer beweegt en ademt; pas als hij op een gegeven ogenblik rechtop springt, kunnen wij zeggen dat hij niet dood was, maar voor die tijd was het niet alleen zo dat wij hieromtrent onwetend waren: het was bovendien zo dat hij zich effectief niet in één van die beide toestanden bevond; hij was wat betreft zijn levend-zijn gebeurlijk volkomen onbepaald.

Vanaf welk ogenblik is iemand die door een rechter wordt berecht, ook schuldig? Het is een meer bekende, netelige vraag die ons doet nadenken en die ons met een flinke kater achterlaat, want eens wij ons bereid hebben verklaard om te erkennen dat het geweten een zaak van de gemeenschap is en van haar waarden, gaat onze schuld in feite aan het zweven op de winden die daar op dat ogenblik waaien. De uitspraak van de rechter betreft nochtans een toestand die op het moment van de veroordeling of van de vrijspraak allang aan de gang is. Zal de schuld van alles wat wij doen pas achteraf worden bepaald of, misschien nog erger: blijven wij omtrent onze schuld niet eeuwig in het duister tasten? En als onze schuld zo'n hoogst onzeker lot beschoren is, waarom dan ook niet ons bestaan zelf dat immers diep met schuld verbonden is?

Ons bestaan wordt bepaald door zaken die op hun beurt helemaal niet bestaan, of is men het verhaal van de belastingcontroleur dan vergeten? Hij controleert slechts één van elke honderd burgers, terwijl ook de negenennegentig andere zich gedragen alsof hij hen bezoeken zal. Hij komt niet maar zijn invloed doet ons onverminderd aan en hij haalt zijn sterkte niet uit een of andere materie of

uit energie doch enkel en alleen uit onze onwetendheid omtrent zijn komst - omtrent de toekomst. Onze onzekerheid maakt hem sterker dan hij op grond van zijn eigen kracht alleen kon zijn, en zo gaat het ook met alle andere instanties die erop azen ons in hun macht te krijgen. De dood is een van hen, wij weten niet of hij ons heden zal bezoeken en die onwetendheid maakt zijn invloed groter omdat zij ons verlamt. Misschien bestaat hij zelfs helemaal niet en ontleent hij alles wat hij is aan de verlamming die uit al onze onzekerheden volgt.

Wij zweven dus, wij zijn onvast, fragiel en ijl, gelijk de spoken in een niet echt gebeurd verhaal, en ons bestaan hangt enkel af van 't feit of wij door de verteller effectief worden verteld en hoe dan wel. Waar hij ons Zijn verzwijgt, daar krijgen wij wellicht het voordeel van de twijfel, zodat ons dan een leven wordt gegund dat helemaal onbepaald blijft gelijk ook het bestaan is van een kabouter in een kast: hij is daar zolang wij de deur gesloten houden, zo wordt ons namelijk verteld, en wijselijk houden wij ons ook aan dat verbod omdat wij niet willen hervallen in wat men ooit de erfzonde heeft genoemd. Wij stellen ons eigen Zijn niet op de proef, wij verzaken aan de test die ons in leven zijn bevestigt, wij proberen niet of wij in de stoel die wij kregen ook kunnen gaan zitten, of het voedsel dat ons werd geschonken, eetbaar is, of de beloften die ons zijn gedaan, wel waar zijn. Dat alles laten wij wijselijk in 't midden, en zo ook blijft ons bestaan in 't midden, ons eigen leven blijft onzeker. Misschien zijn wij al dood of misschien leven wij niet meer voor de volle honderd percent, wij weten immers dat het stervensproces aanvangt bij de geboorte maar, andermaal, wij vertikken het om na te gaan hoe dood wij zijn omdat wij de confrontatie uit de weg gaan die ons van onze droom ontvreemdt waarin wij tenminste nog in het bezit zijn van de onzekerheid, dat is tenslotte onze allerkostbaarste schat: het is de hoop.

Ik heb gehoord van mensen die omtrent hun leven in de hoogste twijfel verkeerden. Vertel mij, zo zegden zij, of ik ofwel nog leef, ofwel al dood ben, maar vertel het mij niet abrupt, hou rekening met het feit dat ik een zwak hart heb dat helemaal niet bestand is tegen al te griezelige informatie. En als ik niet meer leef, vertel

mij dan hoe dood ik ben, en ik bedoel: in welke graad ik dood ben. Want een mens kan slapen, lange tijd niet ademen en zonder beweging zijn, het hart kan ophouden met kloppen terwijl de hersenen intact blijven en verder denken, dromen, of ware ofwel onware veronderstellingen maken. Misschien ben ik wel dood maar blijf ik verder dromen dat ik leef: bewaar mij in dit geval dan alstublieft tegen het verlies van die vergissing en behoed mijn zoete droom daar hij, zoals gij ook wel ziet, het enige zou zijn dat ik nog had, indien dit alles het geval was.

Eens vertelde mij een man die zegde dat hij arts was - en hij was al oud, hij had veel ondervinding - dat een mens die sterft door vele graden van het dood zijn gaat, en dat hij neerwaarts dalen kan maar ook terug kan keren. Het vlees staat stil, vertelde hij, maar dat betekent niets: het is er namelijk allemaal nog en in het vlees van onze hersenen worden onze gedachten nog vele dagen en soms jaren vastgehouden, zoals ook de inkt wordt vastgehouden op het papier van oude, afgeschreven boeken. Het vlees van lijken kan ook kazig worden en doorschijnend zoals dat van engerlingen die eens rupsen waren maar die op een dag, na jaren in een graf, weer aan 't bewegen gaan en een prachtige kever worden terwijl geen mens weet hoe ze 't doen of hoe dat mogelijk is. En dit is geen verzinsel, zo bezwoer hij mij, en hij nam me mee naar zijn spreekkamer en toonde mij daar boeken met daarin foto's van mensachtige wezens, kazig en doorschijnend, sommige met een staart en grote en gesloten ogen, op engerlingen geleken zij maar hij zegde dat zij mensen waren: het zijn foetussen, zei hij. Zij leven ergens en zij weten niet dat na hun dood daar, zij straks elders zullen verder leven.

De dood is helemaal niet mysterieuzer dan het leven, zo vertelde hij me, of om het anders uit te drukken: wat wij zo vanzelfsprekend vinden in verband met ons bestaan, is in feite ongelooflijk wonderbaar. Een individu kent een opgang en een ondergang, het groeit en vooraleer het sterven zal, stelt het een daad waarbij het zijn dood als 't ware voor is: hij plant zich namelijk voort en als de dood hem wegmaait, blijft hij in zijn nazaat voortbestaan. En die doet uiteraard hetzelfde als hij de dreiging van zijn nakend einde

voelt, en zo vereeuwigt zich de mens die anders een ééndagsvlieg was geweest. Let op, ik zeg niet zoals 't algemeen aanvaard wordt, dat een enkeling sterft en dat een nazaat een nieuw en ander individu is, neen: mijns inziens gaat van allen die zich voortplanten gewoon het eigen leven door. Wij zijn in zekere zin de genen die zich steeds herhalen, ook al bestaan we tegelijk op een heel andere manier, met name als een specifiek relatiecentrum, maar dat is een bijzonder zwaar probleem apart.

Moet je eens kijken naar die beelden, zo nodigde hij me opnieuw uit, en hij toonde me een cahier met een soort van Röntgenfoto's die mij deden duizelen. Ze hadden iets van de foto's die de NASA publiceert over de ruimte, het heelal, de melkwegstelsels en de nevels, maar 't waren beelden uit het microscopische dit keer, het waren mensjes zoals gij en ik, piepjong nog, amper één cel groot en dan een handvol cellen. Die ene cel leek al een wereld op zichzelf te zijn, een kosmos, microkosmos, duizelingwekkend ingewikkeld, welke zich ontvouwen zou tot een professor Kruithof, een mevrouw Tulp of een kabouter Pinnemuts. Ik onderbrak hem niet toen hij dit in alle ernst zo zegde, ik had ook niet de tijd, ik gaf mijn ogen nu de kost, zij zochten in de mystieke vormen van de kunstige foto's naar een andere verklaring voor ons mens-zijn dan deze die wij tot dan toe voor waar hadden gehouden. Kijk, zei hij: die ene cel in 't centrum van zijn moeder, bootst gewoon zijn moeder na: zij groeit, zij deelt zich en zij lijkt door 't lijf dat haar omhult gekneed te worden in welhaast exact dezelfde vorm. Het heeft er alle schijn van dat het moederlichaam tovert met die ene, uitverkoren cel: het bezweert ze, vormt ze, drukt ze op het hart dat zij zichzelf is, maar dan wel een tweede keer gelijk een echo die een roep nadoet maar die dan zelf tot roep wordt, aldus de aanvankelijke kreet die wegsterft, reddend.

Wanneer zijn wij dan dood? zo vroeg ik hem tenslotte, want ik was blijven zitten met de vraag van al die graden en met de wonderbare kwestie van het onbepaalde. Was het dan werkelijk zo dat alles onbepaald blijft totdat wij zelf het onbepaalde niet langer kunnen dragen, hysterisch worden en gaan roepen om de openbaring van de feiten?

Erger nog, antwoordde hij en hij had geen ogenblik over zijn antwoord hoeven na te denken: er zijn gewoon geen feiten, er is geen zekerheid, het leven is een droom en wie het leven échter hebben wil dan het in wezen is, die zal het zich voorwaar beklagen. Daarop keek hij me recht aan en fluisterde alsof het ging om een geheim: de dood is niet voor niets taboe. Het taboe mag niet geschonden worden. Uiteraard zijn er graden van dood zijn en laat men zich beter niet verassen. Ontelbaren ontwaken in hun graf, dagenlang, soms vele jaren nadat ze begraven werden, de toestand van de binnenbekleding van de kisten die als de huur niet meer betaald wordt, worden opgedolven, laat daaromtrent geen zweem van twijfel over. Sommigen klauwen zich een weg door 't harde hout en graven dan het begin van een tunnel naar boven, maar zij worden gedwarsboomd door de arduinen zerk die ook met die bedoeling op het graf ligt en zij stikken vooraleer zij er in slagen om zich te bevrijden. Het gebeurt wel eens dat iemand helemaal tot boven raakt en dan een tijd op 't kerkhof ligt, want meestal zijn de spieren van de dode al zo fel geatrofieerd dat na het graafwerk door de aarde 't lichaam helemaal is uitgeput. Er zijn toch meer voorbeelden van doden die zijn opgestaan? Na drie dagen in het graf? Of nadat iemand hen eens flink dooreen schudde?

Er is geen enkele reden om aan te nemen, zo ging hij verder, dat men direct na het zogenaamde sterven niets meer voelt of denkt, of dat men niet meer denken kan. Het lijf wordt weliswaar heel koud, maar ook het lichaam van een drenkeling geraakt vaak onderkoeld ofschoon het lange tijd nadat het is gezonken weer tot leven kan worden gebracht. Uiteraard kan men dan zeggen dat de drenkeling nooit dood wás, trouwens net zo min als iemand die verkeerd heeft in een diepe slaap zoals ooit Doornroosje. Het is precies de daling van de lichaamstemperatuur die ons behoedt voor de ontbinding, al moet men tegelijk ook zeggen dat ontbinding helemaal niet is wat men vermoedt.

Ik keek hem ongelovig aan en hij vervolgde: ontbinding is bevrijding, zegde hij: het is verbranding, en de verbranding wacht niet tot de dood intreedt om zijn werkzaamheden te voltrekken, daar reeds het leven zelf verbranding is. De vlam, die het licht, de

warmte en het leven is, verbrandt de kaars en zet haar vaste vormen om tot ijle, grijze rook die oplost in de atmosfeer en die zich zo bevrijdt van alle enge vormen die haar tot dan toe in een keurslijf vingen. Een kaars die helemaal niet brandt, is ook haar naam niet waardig, zij is pas kaars als zij opbrandt en hoe vuriger zij brandt, des te meer licht en warmte geeft zij ook; hoe heller zij licht en warmte geeft, of leeft, des te eerder snelt zij haar dood ook tegemoet. Maar voor het zo ver is dat een lichaam helemaal gaat ontbinden - tenminste als er geen verassing plaats heeft - blijft er die toestand van het koude vlees waarvan wij pas zullen weten of het nog steeds met ons eigen wezen samenvalt op 't ogenblik dat wij zelf tot lijk geworden zullen zijn. Maar ik zie alvast geen reden om aan te nemen dat onze onbepaaldheid op zou houden te bestaan vanaf het ogenblik van overlijden.

Dat laatste snap ik niet zo goed, zo smeekte ik hem om wat meer uitleg en hij zuchtte eens diep, stopte een pijp en stak ze op vooraleer hij met praten doorging. Het was avond geworden, in de verte achter de Schelde zakte de rode zon achter purperen wolken weg, het was ook een beetje frisser nu op het terras van het ouderlingentehuis en tijdens deze korte pauze zag ik uit de garage in de kelders van het enorme gebouw waarin wij ons ophielden, haast geruisloos een dodenwagen wegglijden tussen het lover in de richting van de stad.

Het is de onbepaaldheid waarmee wij ons redden, zegde hij: onze onzekerheid is tevens onze enige hoop, en dat wil zeggen dat wij moeten leren leven met die allerdiepste twijfel aan ons eigenste bestaan omdat een alternatief volstrekt ondenkbaar is. In feite leven wij louter in de hoop en is de onzekerheid het lot van onze ziel, de onbepaaldheid is het lot van gans ons wezen.

Ik vrees dat ik het nog steeds niet snap, zei ik, en hij lachte eens en keek dan ernstig in het donkere water van de avond. Een vrachtschip dreef voorbij, er stak een felle wind op maar om de een of andere reden bleef de warmte hangen waar wij zaten, de tabak in zijn pijp had een aroma uit allang vervlogen tijden.

In feite bestaan wij helemaal niet echt, zei hij tenslotte, en ik zeg 'echt' in de betekenis van 'absoluut'. Precies om die reden kan de dood ook niet fataal zijn, en begrijpt ge nu waarom er sprake is van graden in de dood? Er zijn graden van bestaan, dat weet gij ook wel: stenen leven onbewust en dieren denken simpel, zij maken nauwelijks het onderscheid tussen wat zij beleven tijdens 't waken en de droom. Wij, mensen, leven wat bewuster, tenminste als we niet slapen, niet te jong of niet te oud zijn. De tijdstippen waarop wij geloven te voelen dat wij echt bestaan, zijn schaars, zij vallen ons te beurt middenin de bloei van onze jeugd en zonder dat wij er acht op slaan zijn deze stonden weer voorgoed voorbij. En dan verzinken wij gestaag in heel wat woeliger wateren, het licht gaat uit, wij tasten om ons heen, wij weten niet meer of het echt is wat wij nog beleven ofwel louter illusie. Het onbepaalde woekert dan, de chaos neemt toe en het is ook beter dat wij niet langer proberen om er achter te komen of het allemaal echt is wat ons lijkt te beurt te vallen. Kent gij het verhaal van Job?

Het boek *Job* uit het Oude Testament? vroeg ik. Precies, zei hij, dat bedoel ik. Job wordt gestraft terwijl hij niet kan denken waar hij dat verdiend heeft, niet? En zo eist hij uiteindelijk van God dat Hij aan hem de reden voor zijn tegenspoed kenbaar zou maken. Hij wil als 't ware de Heer zelf berechten, want dat is juist wat iemand doet die de rechtvaardigheid van andermans beslissingen wil onderzoeken. Maar van bij het begin van dat verhaal is het voor elkeen duidelijk dat er geen recht bestaan kan los van de ultieme Rechter, men kan immers geen rechter voor de rechter dagen, het recht ligt in zijn woorden welke eerst door hem gesproken moeten worden. Wij zijn producten van een rechtspraak, ons bestaan steunt op de woorden die ons eens het leven gaven, wij hebben geen benul van recht en van de kracht van het bevel waardoor 't gesproken woord ons schiep.

Ik keek hem onbegrijpend aan en hij ging verder: of neem het verhaal van de zondeval, zei hij. Het verbod aan de allereerste mensen om van de vrucht te eten van die ene boom. Met dat verbod wordt feitelijk aan de mens zijn vrijheid geschonken, want het is pas vanaf dat ogenblik dat hij vrij kiezen kan of hij het verbod zal

onderhouden ofwel of hij het zal schenden, want dat kán hij voortaan ook doen. Welnu, zolang hij zijn vrijheid niet uittest, blijft hij ze behouden. Hij verliest ze echter waar hij ook wil dat zij zich manifesteert omdat zij zich niet anders manifesteren kan dan in de overtreding van dat enige verbod.

En toen hij nu die woorden sprak, ging mij ineens een licht op. Adam en Eva, zij waren vrij, maar hun vrijheid bleef in 't onbepaalde hangen, zij vervulde hen met een onzekerheid die zij blijkbaar niet dragen konden, ofschoon dat tegelijk hun enige hoop was: de hoop dat zij inderdaad vrij waren om in de eerste plaats over het eigen lot te gaan beslissen. Maar wilden ze nu echt ook wéten of ze beschikten over vrijheid, dan konden ze dat pas doen door het verbod te overtreden. En kijk, dat deden ze tenslotte, en toen zagen zij meteen dat ze vrij waren: ze waren vrij gewéést tot op dat ogenblik. Want uiteraard is het ná de overtreding van het verbod niet langer mogelijk om nog te kiezen om het alsnog te onderhouden. Uiteraard hadden zij vanaf dat ogenblik hun eigen vrijheid opgeheven.

Hadden ze gekozen voor het onbepaalde, zo ging hij door, dan hadden ze hun vrijheid ook behouden, of tenminste toch de hoop dat ze die ook bezaten. Maar zij kozen voor de zekerheid: door hun beslissing om het verbod te overtreden, ruimde het onbepaalde fataal plaats voor het bepaalde, en mét de onzekerheid verdween voorgoed de hoop; de vrijheid behoorde voortaan tot een voltooid verleden.

En zij bestonden niet meer echt? vroeg ik. Hij toonde zijn handpalmen, alsof hij zijn onschuld aan die zaak wilde bevestigd zien: waar men de onzekerheid niet meer verdragen kan, waar men bewijzen eist, moet men daarvoor een prijs betalen en uiteraard is die prijs hoog, er bestaan geen kortingen op die zaken. Maar laten we nu naar binnen gaan, zei hij, want het wordt koud, de nacht is al gevallen en morgen is er een nieuwe dag, als 't God belieft.

Zijn woorden waren nog niet koud of er ging plotseling een felle rilling door mijn rug. Ik zat tegenover hem, in 't laatste donkere

licht boven de stroom en zag zijn silhouet, gebogen in de stoel, de armen stil rustend op de leuning, het hoofd wat achteruit, de blik ten hemel, de mond lichtjes opengevallen. Hij is dood. Het was de stem van een verpleegster achter mij. Ik schrok. Zij nam haar gsm en belde iemand op, zij vroeg of ik familie was, vertelde mij dat hij bij haar beste weten geen familie had. Er kwamen mensen met een rolbed en het duurde nog een hele tijd voor zij met hem vertrokken. En intussen keek ik naar het lijk en vroeg me af of hij al dood was en hoe onbepaald hij was. Heeft hij een wilsbeschikking achtergelaten? vroeg ik nog aan een verpleegster. Een testament? vroeg zij. Welnee, dat bedoel ik niet, antwoordde ik: een brief waarin hij bepaalt dat hij niet verast zal worden? Zij keek me aan: heeft dat belang? Ik geloof het wel, zei ik. Ik geloof dat hij helemaal niet verast wil worden. Hij vertelde het me zopas. Hij vertrouwde me ook toe dat hij geen zerk wilde op zijn graf. Kunt u daar rekening mee houden?[325]

325 Tekst d.d. 4 juli 2011. Zie:
http://www.bloggen.be/omskvtdw/archief.php?ID=1260205

1. Virusvee

De mens acht zichzelf de koning van het dierenrijk en de beesten gunnen hem die titel zolang zij daar maar garen bij spinnen want vaak is het net andersom: thuis is de kat de baas en sloven de mensen zich uit. Maar nog sluwer dan de kat is het griepvirus.

Een virus zou een microbe zijn, ware het niet dat virussen als zodanig niet kunnen gerekend worden tot de levende organismen omdat zij niet aan alle vereiste criteria voldoen: zij missen een eigen stofwisseling (zij bestaan uitsluitend uit erfelijk materiaal in een omhulsel van eiwit) en zo zijn zij parasieten die niet alleen van hun gastheer smullen maar die tevens zijn metabolisme inschakelen voor eigen gebruik. Een virusinfectie is in feite een bijzonder griezelig gebeuren omdat men kan zeggen dat virussen schijndood zijn zoals vampieren en pas opnieuw tot leven komen van zodra zij hun gastheer infecteren. Net zoals vliegtuigkapers het stuur in de cockpit overnemen, schakelen virussen het celbrein van de gastheercel uit en vervangen het door hun eigen commando (RNA/DNA) en zo zijn onze geïnfecteerde cellen in feite niet langer de onze.

Een virus mist ook eigen voortplantingsorganen: het gebruikt deze van de cel waarop het parasiteert. Een virale infectie is besmettelijk omdat een virus in leven wil blijven: indien het niet zou overspringen naar een volgende gastheer zou het samen met zijn eerste gastheer sterven. Een epidemie of een pandemie is een bijwerking van de virale ijver tot zelfbehoud. Voor een virus zijn mensen (en/of andere levende wezens) gewoon levensmiddelen zoals onder meer het vee dat voor de mensen is.[326]

326 Tekst d.d. 3 maart 2020.

2. De Spaanse griep

De grootste slachting van de twintigste eeuw, zo noemt Laura Spinney de Spaanse griep in de inleiding van haar drie jaar geleden verschenen boek[327]: een half miljard mensen of een derde van de toenmalige wereldbevolking werden door het griepvirus besmet en vijftig tot honderd miljoen mensen stierven tussen maart 1918 en maart 1920. Ter vergelijking: de Eerste Wereldoorlog maakte 17 miljoen doden, de Tweede 60 miljoen. Maar deze catastrofe werd kennelijk snel vergeten, wellicht omdat zij wetenschap, techniek en menselijke macht in het algemeen te kijk zette. Laura Spinney: *"Er wordt vaak gezegd dat de Eerste Wereldoorlog de Romantiek en het geloof in de vooruitgang de nek om heeft gedraaid, maar het is ook waar dat de wetenschap niet alleen een slachting op industriële schaal in de vorm van een oorlog mogelijk heeft gemaakt, zij heeft ook nog eens niet kunnen voorkomen dat de Spaanse griep opnieuw een slachting aanrichtte."*[328]

In het jaar 412 voor Christus schreef de beroemdste geneesheer uit de Oudheid, Hippocrates, over een hoest in de stad Perinthus en dat is wellicht de oudste gekende griepepidemie. Zeker en vast bestond de griep al lang voordien maar wellicht niet vroeger dan 12.000 jaar geleden omdat uitgerekend dan de mens evolueerde van jager naar landbouwer: een voorwaarde voor de verspreiding van griep is immers dat mensen dicht op elkaar leven omdat het virus zich verspreidt via snot (hoesten en niezen).

De griep komt uiteraard niet uit het niets: voordien vormden de dieren het reservoir voor de griepvirussen. Spinney heeft het impliciet over de arrogantie van de hedendaagse murenbouwers waar zij Epicurus citeert: *"Tegen andere dingen kan een mens zich beschermen maar*

---

327 Laura Spinney, *De Spaanse Griep. Hoe de pandemie van 1918 de wereld veranderde,* De Arbeiderspers, Amsterdam 2018. (Oorspronkelijke uitgave: 2017).
328 Ibidem, pag. 21.

waar het de dood betreft leven we allemaal in een stad zonder muur."[329]

In 212 voor Christus werd het Romeinse leger op weg naar Syracuse vernietigd door griep en de Romeinse geschiedschrijver Livius beschrijft hoe er van alle kanten, dag en nacht, het gejammer om de doden te horen was. Ten tijde van Karel de Grote woedde de Italiaanse koorts. In 1557 stierf zes percent van de Britten ingevolge griep. Maar vooral niet te vergeten: de ontdekking van Amerika in 1492 door Columbus betekende in een mum van tijd de quasi uitroeiing van de autochtone bevolking, de Indianen, en omdat zij bestemd werden om op de plantages van de blanken te werken, dienden zij vervangen te worden door slaven die men gedurende de drie daarop volgende eeuwen ging kopen in Afrika en per schip naar Amerika bracht - twaalf miljoen in totaal.

De pandemie van 1580 ging in geen tijd de wereld rond en alleen in Rome vielen achtduizend doden. Tussen 1700 en 1800 waren er twee pandemieën; in 1781 kwamen er in Sint-Petersburg per dag dertigduizend nieuwe zieken bij. De verstedelijking na de Industriële Revolutie baande in de negentiende eeuw de weg voor twee epidemieën: de griep van 1830 was even hevig als de latere Spaanse griep en wil men *De schreeuw* (d.d. 1893) van Edvard Munch begrijpen dan moet men weten dat dit werk de Russische griep van 1889 uitbeeldt, die een miljoen doden maakte en die vergezeld ging van longontsteking en zware depressies. Spinney citeert Munch: *"Ik voelde me moe en ziek (...) de zon was bezig onder te gaan, en de wolken werden bloedrood. Ik voelde een schreeuw door de natuur trekken; ik had het idee dat ik de schreeuw kon horen."*[330]

Met Louis Pasteur (1822-1895) kwam het inzicht dat ziekten veroorzaakt werden door microben en de hygiëne werd geboren, het belang van zuiver water, het wonder van de vaccinaties, de eugenetica werd toonaangevend.

329 Ibidem, pag. 36.
330 Ibidem, pag. 41.

Toen in 1918 de Spaanse griep kwam, die overigens in Engeland samenviel met de laatste pestuitbraak, was de dood veel minder angstaanjagend dan vandaag, de mensen waren er omzeggens aan gewoon.

De Spaanse griep kwam in drie golven: de eerste, vanaf maart 1918, was mild en men dacht dat het voorbij was. Maar in augustus overspoelde een tweede, bijzonder dodelijke golf de wereld en die bespoedigde het einde van de Eerste Wereldoorlog: drie kwart van de Franse en Britse soldaten werden ziek. In Rusland werd de griep vergezeld van vlektyfus, pokken, hersenvliesontsteking en krankzinnigheid. Bij de bevrijding op 11 november leidde de feestvreugde alom tot een explosie van de ziekte. Australië dat lange tijd de griep buiten hield door strikte toepassing van de quarantaine, verslapte de maatregelen zodat daar alsnog 12.000 griepdoden vielen.

Laura Spinney beschrijft ook hoe de griep er werkelijk uit zag tijdens de tweede en dodelijkste golf die gepaard ging met bacteriële longontsteking: *"Er verschenen twee mahoniebruine vlekken op hun jukbeenderen, en binnen een paar uur had hun hele gezicht die kleur van oor tot oor (...) Blauw verdichtte zich tot zwart. Het zwart was het eerst te zien aan de uiteinden van de ledematen - aan de handen en voeten, de nagels incluis -, kroop dan langzaam richting lijf en trok uiteindelijk door buik en borst. Zolang je nog bij bewustzijn was, zag je de dood dus bij je vingertoppen binnenkomen en langzaam verder binnendringen. (...) 'Het lichaam begon heel snel te bederven en de borst richtte zich letterlijk op (...) Het deksel van de kist moest meteen dicht."* Pathologen vonden gezwollen longen vol bloed, de slachtoffers verdronken in hun eigen bloed.

Op 29 september 1918 vertrok de Leviathan, een reusachtig schip, uit Hoboken (New Jersey) naar Frankrijk met 9000 militairen aan boord toen de griep er uitbrak: tweeduizend mensen werden ziek en negentig waren bij aankomst overleden. Aan boord zaten mensen opeen gepakt, besmeurd met elkanders bloed en braaksel. *"'Het gekreun en geschreeuw van hen die de dood in de ogen zagen maakte de verwarring van al die mensen die om hulp riepen des te groter.'"*

"Het hele gestel werd aangetast. Mensen zeiden dat de Spaanse griep stonk, als beschimmeld stro. (...) 'Het was afschuwelijk' [herinnerde

zich een zuster] 'Tanden vielen uit. Haren vielen uit. Er zat vergif in dat virus'."

"Sommige patiënten hadden niet één symptoom vertoond voor ze ter plekke in elkaar zakten. Een delirium was heel gewoon. 'Ze werden heel opgewonden en geagiteerd', schreef een arts in Berlijn, 'Ze moesten aan het bed worden vastgebonden om te voorkomen dat ze zichzelf iets aandeden' (...) [Een andere arts in Parijs beschreef] het kwellende gevoel dat zijn patiënten hadden dat het einde van de wereld nabij was, en hun langdurige, vreselijke huilbuien.'"[331] *"Mensen maakten gewag van duizeligheid, slapeloosheid, aangetast gehoor of reukvermogen, een vlekkerig gezichtsveld. (...) kleurenblindheid (...) Maar het meest beangstigende was nog wel hoe de ziekte zich aandiende: stilletjes, zonder waarschuwing vooraf."*[332]

"'In mijn straat', herinnerde een carioca zich, 'zag je uit het raam een oceaan van lijken. Mensen legden de doden met de voeten op de vensterbanken, zodat de ophaaldienst ze zo kon meenemen. Maar dat ging allemaal erg traag, en er brak een tijd aan dat de lucht erg smerig werd; de lichamen begonnen op te zwellen en weg te rotten. Velen begonnen hun lijken gewoon op straat te gooien.'"[333] [334] 335

331 Ibidem, pag. 67-69.

332 Ibidem, pag. 70.

333 Ibidem, pag. 76-77.

334 *Andere verwijzingen:*
https://nl.wikipedia.org/wiki/Virus_(biologie)
https://nl.wikipedia.org/wiki/Micro-organisme
https://nl.wikipedia.org/wiki/Parasiet
https://nl.wikipedia.org/wiki/Stofwisseling

335 Tekst d.d. 1 maart 2020.

3. De pest in de 14de eeuw

In gevolge de grote pestepidemie die Europa teisterde in de veertiende eeuw, vielen tussen de 75 en de 100 miljoen doden. Dat aantal komt overeen met het aantal slachtoffers wereldwijd van de Spaanse griep uit 1918-19 dat geschat wordt op 50 tot 100 miljoen, wat vijf keer meer is dan het aantal gesneuvelden in de Eerste Wereldoorlog die eindigde middenin de tweede golf van de Spaanse griep, op 11 november 1918. De Spaanse griep kwam in drie golven en een eerste golf, beginnende in maart 1918, was eerder mild; de tweede golf, in het najaar van 1918, was echter des te dodelijker en het was toen dat de meeste slachtoffers vielen.

In 1893 publiceerde de Benedictijner monnik en historicus, Francis Aidan Gasquet (1846-1929), bij George Bell & sons in Londen een werk over de zwarte dood in de veertiende eeuw, getiteld: "The black death of 1348 en 1349".[336]

Opvallend genoeg begon ook deze verschrikkelijke pandemie in Azië en zette in Europa voet aan wal in Italië. Als reden wordt vaak aangegeven dat de grote handelsroutes uit het Oosten naar Italië voeren, denk maar aan de havens van Genua en Venetië. Toch is dit nu niet langer het geval en desalniettemin blijkt alweer Italië het eerste besmette Europese land. Misschien moet men aan andere oorzaken denken, zoals de trek van vogels, vissen of nog andere dieren? Het huidige griepvirus zou volgens sommigen van een schubbendier afkomstig zijn en sinds oudsher is het dierenrijk hoe dan ook het reservoir van allerlei virussen en dat zou mogelijkerwijze ook de vele besmettingen kunnen verklaren die kennelijk niet zijn geschied via intermenselijk contact.

---

336 De ingescande tekst van de tweede editie (1908) van de oorspronkelijke uitgave alsook een PDF en een ePub-bestand kunnen hier gedownload worden:
https://archive.org/stream/blackdeathof1908gasq#page/n7/mode/2up

Ofschoon sommige historici sterk twijfelen aan de onderlegdheid en de accuraatheid van de historicus in kwestie, volgen hierna alsnog enkele citaten uit het boek van kardinaal pater Gasquet: vooreerst uit het voorwoord, vervolgens uit het eerste hoofdstuk over het begin van de pestepidemie, uit het tweede hoofdstuk over de epidemie in Italië, uit het derde hoofdstuk over het voortschrijden van de pest in Frankrijk, uit het vierde hoofdstuk over de verspreiding van de pest in de rest van Europa, uit het negende hoofdstuk over de verlatenheid in Engeland en uit het tiende hoofdstuk over enkele gevolgen van de grote sterfte:

"Het verhaal over de grote pest van 1348-1349 is nooit ten voeten uit verteld geweest. Meer bepaald werd tot op heden maar weinig aandacht besteed aan een gebeurtenis die zowel m.b.t. haar catastrofaal karakter als m.b.t. haar verrijkende gevolgen, nochtans zonder twijfel een van de belangrijkste is in de geschiedenis van ons volk.

(...) In het midden van de veertiende eeuw kent Engeland haar toppunt van glorie. De overwinning op de Fransen te Crecy in 1346, het jaar daarop gevolgd door de belegging van Calais, brachten Edward III naar de top van zijn roem. Toen hij (...) op 14 oktober 1347 aanmeerde in Sandwich, leken de Engelsen aangestoken door het succes van zijn legers. De kroniekschrijver Walsingham meldt: "Een nieuwe zon lijkt te zijn opgestaan over het volk, in de volmaakte vrede, in de volheid van alle dingen, en in de glorie van die overwinningen. [Alle mensen bezaten allerlei spullen uit den vreemde en gingen rijkelijk gekleed] (...) Dit was het gouden tijdperk van de ridders (...) [En uitgerekend dan komt de grote pest, vandaag gekend als de 'zwarte dood']."[337]

337 Eigen samenvattende vertaling van: Francis Aidan Gasquet, *The Black death*, George Bell & sons in Londen, 1908 (The Project Gutenberg EBook of *The Great Pestilence (A.D. 1348-9)*, by Francis Aidan Gasquet), pag. xiii-xiv. Oorspronkelijk: "*"The story of the Great Pestilence of 1348–9 has never been fully told. In fact, until comparatively recent times, little attention was paid to an event which, nevertheless, whether viewed in the magnitude of the catastrophe, or in regard to its far-reaching results, is certainly one of the most important*

"De grote pest, die Europa bereikte in de herfst van 1347, zou drie of vier jaar eerder ontstaan zijn in het Oosten [en overgebracht geworden zijn via de handelsroutes over zee om alras 24 miljoen slachtoffers te maken]. (...) [Op het hoogtepunt van de pest vielen in Cairo dagelijks 10.000 tot 15.000 doden; in China vielen 13 miljoen doden. (...)][338]

---

in the history of our country.
Judged by the ordinary manuals, the middle of the fourteenth century appears as the time of England's greatest glory. Edward III. was at the very height of his renown. The crushing defeat of France at Crecy, in 1346, followed the next year by the taking of Calais, had raised him to the height of his fame. When, wearing the laurels of the most brilliant victory of the age, he landed at Sandwich, on October 14th, 1347, the country, or at least the English courtiers, seemed intoxicated by the success of his arms. "A new sun," says the chronicler Walsingham, "seemed to have arisen over the people, in the perfect peace, in the plenty of all things, and in the glory of such victories. [p-xiv] There was hardly a woman of any name who did not possess spoils of Caen, Calais and other French towns across the sea;" and the English matrons proudly decked themselves with the rich dresses and costly ornaments carried off from foreign households. This was, moreover, the golden era of chivalry, and here and there throughout the country tournaments celebrated with exceptional pomp the establishment of the Order of the Garter, instituted by King Edward to perpetuate the memory of his martial successes. It is little wonder, then, that the Great Pestilence, now known as the "Black Death," coming as it does between Crecy and Poitiers, and at the very time of the creation of the first Knights of the Garter, should seem to fall aside from the general narrative as though something apart from, and not consonant with, the natural course of events."
338 Francis Aidan Gasquet, o.c., p. 1-3, *Chapter 1: The commencement of the epidemic*. Oorspronkelijke tekst: *"The Great Pestilence, which first reached Europe in the autumn of 1347, is said to have originated in the East some three or four years previously. So far as actual history goes, however, the progress of the disease can be traced only from the ports of the Black Sea and possibly from those of the Mediterranean, to which traders along the main roads of commerce with Asiatic countries brought their merchandise for conveyance to the Western world. Reports at the*

"De vreselijke ziekte bereikte Italië in het begin van 1348 [via de havens van Genua en Venetië] (...) [Hoe de pest evolueerde weten we onder meer uit de inleiding tot de Decamerone van Boccaccio]"[339]

"Vrijwel gelijktijdig met het uitbreken van de pest in Italië zette zij voet aan wal in het Zuiden van Frankrijk, [daar binnengebracht

---

time spoke of great earthquakes and other physical disturbances as having taken place in the far East, and these were said to have been accompanied by peculiar conditions of the atmosphere, and followed by a great mortality among the teeming populations of India and China. Pope Clement VI. was informed that the pestilence then raging at Avignon had had its origin in the East, and that, in the countries included under that vague name, the infection had spread so rapidly, and had proved to be so deadly, that the victims were calculated at the enormous, and no doubt exaggerated, number of nearly four-and-twenty millions.

A Prague chronicle speaks of the epidemic in the kingdoms of China, India, and Persia, and the contemporary historian, Matteo Villani, reports its conveyance to Europe by Italian traders, who had fled before it from the ports on the eastern shores of the Black Sea. The same authority [p002] corroborates, by the testimony of one who had been an eye-witness in Asia, the reports of certain Genoese merchants as to earthquakes devastating the continent and pestilential fogs covering the land. "A venerable friar minor of Florence, now a bishop, declared," so says Villani, "that he was then in that part of the country at the city of Lamech, where by the violence of the shock part of the temple of Mahomet was thrown down.

A quotation from Hecker's "Epidemics of the Middle Ages" will be a sufficient summary of what was reported of the plague in eastern countries before its arrival in Europe. "Cairo lost daily, when the plague was raging with its greatest violence, from 10 to 15,000, being as many as, in modern times, great plagues have carried off during their whole course. In China more than thirteen millions are said to have died, and this is in correspondence with the certainly exaggerated accounts from the rest of Asia. India was depopulated. Tartary, Mesopotamia, Syria, Armenia were covered with dead bodies; the Kurds fled in vain to the mountains. In Caramania and Cæsarea none were left alive. On the

met schepen uit Genua]. [Binnen een maand stierven 57.000 inwoners van Marseille.]"[340]

"Van daaruit verspreidde zich de pest in Vlaanderen, eerst in Doornik, vervolgens in andere parochies. Er vielen tot dertig doden per dag, de lijken werden onmiddellijk begraven, zes voet diep. [In Doornik alleen vielen 25.000 doden, vooral onder de leiders en de welstellenden en ook daar waar mensen dichter opeen

---

roads, in the camps, in the caravansaries unburied bodies were alone to be seen. In Aleppo 500 died daily; 22,000 people and most of the animals were carried off in Gaza within six weeks. Cyprus lost almost all its inhabitants; and ships without crews were often seen in the Mediterranean, as afterwards in the North Sea, driving about and spreading the plague wherever they went ashore."

339 Francis Aidan Gasquet, pag. 16: CHAPTER II. THE EPIDEMIC IN ITALY. Oorspronkelijke tekst: *"The great sickness reached Italy in the early days of 1348. The report at Avignon at the time was that three plague-stricken vessels had put into the port of Genoa in January, whilst from another source it would appear that at the same time another ship brought the contagion from the East to Venice. From these two places the epidemic quickly spread over the entire country. What happened in the early days of this frightful scourge is best told in the actual words of Gabriel de' Mussi, who possessed special means of knowledge, and who has until quite recently been looked upon, but incorrectly, as a passenger by one of the very vessels which brought the plague from the Crimea to Genoa. The history of the progress of the plague may be gathered from the pages of the detailed chronicles, which at that time recorded the principal events in the various large and prosperous cities of the Italian peninsula, as well as from the well-known account of the straits to which Florence was reduced by the sickness, given in the introduction to the "Decameron" of Boccaccio."*

340 Francis Aidan Gasquet, pag. 34-35: CHAPTER III. PROGRESS OF THE PLAGUE IN FRANCE. Oorspronkelijke tekst: *"Almost simultaneously with the outbreak of the pestilence in Italy it obtained a foothold in the South of France. According to a contemporary account, written at Avignon in 1348, the disease was brought into Marseilles by one of the three Genoese ships, which had been compelled to leave the port of Genoa when the inhabitants discovered that by their means the dreaded plague had already commenced its ravages in their city. It*

gepakt woonden. Viel er in een huis een ode, dan volgden meestal ook alle andere bewoners, honden en katten inbegrepen. Stilaan werden de lijken in massagraven geworpen. De plaag breidde zich uit naar de Balearen en op Majorca stierven binnen de maand 15.000 inwoners. In de kloosters overleefde geen enkele monnik. Bij de aanvang van 1348 kwam de pest in Spanje, Almeira en Barcelona werden ontvolkt en raakten geïsoleerd zoals ook andere steden. De naastenliefde verdween, zieken werden aan hun lot overgelaten en de doden bleven in de straten achter.]"[341]

---

would consequently appear most likely that the mortality began in Marseilles somewhere about the first days of January, 1348, although one account places the commencement of the sickness as early as All Saints' Day (November 1), 1347. The number of deaths in this great southern port of France fully equalled that of the populous cities of Italy. In a month the sickness is said to have carried off 57,000 of the inhabitants of Marseilles and its neighbourhood. One chronicle says that "the Bishop, with the entire chapter of the cathedral, and nearly all the friars, Preachers and Minorites, together with two-thirds of the inhabitants, perished" at this time; and adds that upon the sea might be seen ships, laden with merchandise, driven about hither and thither by the waves, the steersman and every sailor having been carried off by the disease. Another, speaking of Marseilles after the pestilence had passed, says that "so many died that it [p035] remained like an uninhabited place."

341 Francis Aidan Gasquet, pag. 58-59: CHAPTER IV. THE PLAGUE IN OTHER EUROPEAN COUNTRIES. Oorspronkelijke tekst: *"After speaking of the evidence given by a pilgrim to Santiago, Li Muisis proceeds to relate his own experiences in Tournay in the summer of 1349. This he does in verse and prose. The poem, after speaking of the manifestation of God's anger, describes the plague beginning in the East and passing through France into Flanders. (...)*
John de Pratis, the Bishop of Tournay, was one of the first to be carried off by the sickness. He had gone away for change of air, and on Corpus Christi Day, June 11th, 1349, he carried the blessed Sacrament in the procession at Arras. He left that city the next day for Cambray, but died the day after almost suddenly. He was buried at Tournay; and "time passed on," says our author, to the beginning of August, up to which no other person of authority died in Tournay. But after the feast of St. John the plague began in the parish of St. Piat, in the quarter of Merdenchor,

"Vanuit Vlaanderen kwam de pest in Holland binnen en woedde er als nooit voorheen. De mensen vielen dood neer op straat."[342]

"Ook in Engeland stierven mensen massaal."[343]

---

and afterwards in other parishes. Every day the bodies of the dead were borne to the churches, now five, now ten, now fifteen, and in the parish of St. Brice sometimes twenty or thirty. In all parish churches the curates, parish clerks, and sextons to get their fees, [p052] rang morning, evening, and night the passing bells, and by this the whole people of the city, both men and women, began to be filled with fear. (...) The bodies of the dead were to be buried immediately in graves at least six feet deep. There was to be no tolling of any bell at funerals. The corpse was not to be taken to the church, but at the service only a pall was to be spread on the ground, whilst after the service there was to be no gathering together at the houses of the deceased. Further, all work after noon on Saturdays and during the entire Sunday was prohibited, as also was the playing of dice and making use of profane oaths.
(...) I have tried, says our author, to write what I know, "and let future generations believe that in Tournay there was a marvellous mortality. I heard from many about Christmas time who professed to know it as a fact that more than 25,000 persons had died in Tournay, and it was strange [p053] that the mortality was especially great among the chief people and the rich. Of those who used wine and kept away from the tainted air and visiting the sick few or none died. But those visiting and frequenting the houses of the sick either became grievously ill or died. Deaths were more numerous about the market places and in poor narrow streets than in broader and more spacious areas. And whenever one or two people died in any house, at once, or at least in a short space of time, the rest of the household were carried off. So much so, that very often in one home ten or more ended their lives together, and in many houses the dogs and even cats died. Hence no one, whether rich, in moderate circumstances, or poor, was secure, but everyone from day to day waited on the will of the Lord. And certainly great was the number of curates and chaplains hearing confessions and administering the Sacraments, and even of parish clerks visiting the sick with them, who

4. De rode pest

Toen exact honderd jaar geleden de Spaanse griep was uitgewoed, had hij het derde deel van de toenmalige wereldbevolking van anderhalf miljard mensen geïnfecteerd en tussen de vijftig en honderd miljoen mensen gedood, wat 2,5 à 5 percent van de wereld-

---

died."
In the parishes across the river, the mortality was as great as in Tournay itself. Although death as a rule came so suddenly, still the people for the most part were able to receive the Sacraments. The rapidity of the disease, remarked upon by Petrarch and Boccaccio in Italy, is also spoken of in the same terms by the Abbot of St. Martin's. People that one had seen apparently well and had spoken to one evening were reported dead next day. He specially remarks upon the mortality among the clergy visiting the sick, and speaks of the creation of two new cemeteries outside the walls of the town. One was in a field near the Leper House De Valle, the other at the religious house of the Crutched Friars. Strange to say Li Muisis speaks of the disfavour with which this necessary precaution of establishing new grave-yards was regarded. People, he says, grumbled because they were no longer [p054] allowed to be buried in their own family vaults. The town authorities, however, were firm, and as the pestilence increased deep pits were dug in these two common burying places, and into them numbers of bodies were constantly being thrown and covered up with a slight layer of earth.
(...) From Sicily, Sardinia, and Corsica the plague was carried to the Balearic Islands. The three streams of infection met with destructive force at Majorca. The historian Zurita declares that in less than a month 15,000 persons had perished on the island. Another writer estimates the total loss of life during the epidemic at double that number, and some ancient records have been quoted as stating that in the island eight out of every ten people must have died, a proportion, of course, exaggerated, but sufficient to show local tradition as to the extent of the misfortune. In the monasteries and convents, according to this authority, not one religious was left; and the Dominicans are said to have been obliged to recruit their numbers by enrolling quite young children.
The scourge fell upon Spain in the early part of the year 1348. It is supposed to have first appeared at Almeira, and in Barcelona whole

bevolking betekende. Het sterftecijfer van het huidige coronavirus blijkt in dezelfde orde van grootte te liggen en als het virus niet kan ingedijkt worden zoals verhoopt, dreigt de huidige wereldbevolking van 7,77 miljard mensen terug te lopen tot 7,58 à 7,57 miljard... gesteld dat de slachtoffers in één ogenblik zouden vallen. Neemt men daarentegen aan dat de griep zich spreidt over een periode van twee jaar (zoals dat het geval was met de Spaanse griep) dan moet ook de normale bevolkingstoename in rekening gebracht

---

quarters of the city were depopulated and rendered desolate by it. In May, 1348, it was already raging in Valencia, and by midsummer 300 persons a day are reported to have been buried in the city. At [p059] Saragossa, where Pedro IV. then was, the malady was at its height in September. The people here, as elsewhere, became hardened, and charity died out in the presence of the terrors of death. They fled from the sick, leaving them to die alone, and abandoned the corpses of the dead in the streets. Most of the cities and villages of Spain suffered more or less severely, and the sickness appears to have lingered longer here than in most other countries. The new Queen of Aragon had been one of the earliest victims; Alphonsus XI. was one of the last. In March, 1350, he was laying siege to Gibraltar, when the plague broke out suddenly with great violence amongst his troops. He refused to retire, as his officers desired him to do, and fell a victim to the epidemic on Good Friday, March 26th, 1350."

342 Francis Aidan Gasquet, pag. 162-163: CHAPTER IX. THE DESOLATION OF THE COUNTRY. Oorspronkelijke tekst: *"From Flanders, where the pestilence was at Tournay in December, 1349, as before reported, the epidemic spread into Holland. Here in the following year its progress was marked by the same great mortality, especially among those who lived together in monasteries and convents. "At this time," writes the chronicler, "the plague raged in Holland as furiously as has ever been seen. People died walking in the streets. In the Monastery of Fleurchamps 80 died, including monks and lay brethren. In the Abbey of Foswert, which was a double monastery for men and women, 207 died, including monks, nuns, lay brethren, and lay sisters."*

"So far the course of the epidemic in England has been followed from south to north. It is now necessary to consider some statistics and immediate results of the plague.

The diocese of Salisbury comprised the three counties of Dorset, Wilts, and Berkshire. The total number of appointments made by the Bishop, in

worden: de dagelijkse toename met 227.000 mensen betekent in twee jaar tijd 165,71 miljoen mensen erbij. In dat geval zal tegen 2022 de wereldbevolking bestaan uit 7,54 à 7,73 miljard mensen, wat bijna een stagnatie betekent.

Maar het nauwelijks teruglopen van het wereldbevolkingsaantal houdt niet in dat de pandemie helemaal geen invloed zou hebben op het wereldgebeuren omdat de huidige wereldeconomie onder-

---

his entire diocese, is said to have been 202 in the period from March 25th, 1348, to March 25th, 1349; and 243 during the same time in the year following. Of this total number of 445 it is safe to say that two-thirds were institutions to vacancies due to the plague. Roughly speaking, therefore, in these three counties, comprised in the diocese of Sarum, some 300 beneficed clergy, at least, fell victims to the scourge. The county of Dorset may first be taken. The list of institutions taken from the Salisbury episcopal registers, given in Hutchins' history of that county, numbers 211. During the incidence of the plague ninety of these record a change of incumbent, so that, roughly, about half the benefices were rendered vacant. In several cases, moreover, during the progress of the epidemic changes are recorded twice or three times, so that the total number of institutions made to Dorsetshire livings at this time was 110. As regards the non-beneficed clergy, secular and regular, their proportion to those holding benefices will be considered in the [p163] concluding chapter. Here it is sufficient to observe that the proportion commonly suggested is far too low.

It is almost by chance that any information is afforded as to the effect of the visitation in the religious houses. All contemporary authorities, both abroad and in England, agree in stating that the disease was always most virulent and spread most rapidly where numbers were gathered together, and that, when once it seized upon any house, it usually claimed many victims. Consequently when it appears that early in November, 1348, the abbot of Abbotsbury died, and that about Christmas Day of that year John de Henton, the abbot of the great monastery of Sherborne, also died, it is more than probable that many of the brethren of those monasteries were also carried off by the scourge.

In the county of Wilts the average number of episcopal institutions, for three years before and three years after the mortality, was only 26. In the year 1348 there are 73 institutions recorded in the registers, and in 1349 no less a number than 103, so that of the 176 vacancies filled in the two

hevig is aan de vrije markt, wat betekent dat zij pas kan blijven voortbestaan op voorwaarde dat zij onafgebroken groeit en daarom ook spreekt men inzake de vrije markteconomie over een suïcidale economie. Dat betekent dat een economische stilstand rampzalig zal zijn voor de westerse economie, terwijl China aan deze catastrofe ontsnapt omdat dit communistisch land met 1,4 miljard inwoners een planeconomie heeft.

---

years the deaths of only some 52 incumbents were probably due to normal causes, and the rest, or some 125 priests holding benefices in the county, may be said to have died from the plague."

343 *"Francis Aidan Gasquet, pag. 194-195: CHAPTER X. SOME CONSEQUENCES OF THE GREAT MORTALITY. Oorspronkelijke tekst: "It will be evident to all who have followed the summary of the history of the epidemic of 1349, given in the preceding chapters, that throughout England the mortality must have been very great. Those who, having examined the records themselves, have the best right to form an opinion, are practically unanimous in considering that the disease swept away fully one-half of the entire population of England and Wales. But whilst it is easy enough to state in general terms the proportion of the entire population which probably perished in the epidemic, any attempt to give even approximate numbers is attended with the greatest difficulty and can hardly be satisfactory. At present we do not possess data sufficient to enable us to form the basis of any calculation worthy of the name. From the Subsidy Roll of 1377—or some 27 years after the great mortality—it has been estimated that the population at the close of the reign of Edward III. was about 2,350,000 in England and Wales. The intervening years were marked by several more or less severe outbreaks of Eastern plague; and one year, 1361, would have been accounted most calamitous had not the memory of the fatal year 1349 somewhat overshadowed it. At the same time the French war continued to tax the strength of the country and levy its tithe upon the lives of Englishmen. It may consequently be believed that the losses during the thirty years which followed the plague of 1349 would be sufficient to prevent any actual increase of the population, and that somewhere about two and a half millions of people were left in the country after the [p195] epidemic had ceased. If this be so, it is probable that previously to the mortality the entire population of the country consisted of from four to five millions, half of whom perished in the fatal year."*

Deze prognose inzake de huidige pandemie mag dan wel simplistisch klinken maar niemand kan om de feiten heen en de kleur van de beurzen is vandaag al bloedrood. Een pandemie lijkt warempel een zege voor de Chinese economie en zo zal men binnenkort misschien wel spreken over de rode pest.[344]

344 Tekst d.d. 8 maart 2020.

5. De boemerang

Het ware geheel strijdig met de christelijke leer van de vergeving om, zoals de huidige paus doet, te geloven dat de plagen die de mensheid treffen iets konden te maken hebben met een zogenaamde 'immanente rechtvaardigheid': God wreekt zich niet en nog veel minder zal Hij onschuldigen straffen. Maar de gang van de geschiedenis brengt vandaag wel andermaal de verpletterende menselijke verantwoordelijkheid aan het licht wanneer bij het uitbreken van een pandemie de onverbiddelijkheid van de natuur gaat contrasteren met de onverschilligheid van het rijke Noorden jegens de vluchtelingen uit het arme Zuiden. De natuurlijke onverbiddelijkheid en de menselijke onverschilligheid mogen dan al gelijkaardige gevolgen hebben: door het feit dat menselijke onverschilligheid een gewilde en dus bewuste keuze is, rest de onverschilligen zelf geen enkel verhaal meer tegen de onverbiddelijkheid van de natuur.

Indien toeval bestond dan zou men kunnen zeggen dat het toeval wil dat de belangrijkste attributen van het ten hemel schreiende onrecht in natuurlijke en dus in geheel onafwendbare vormen als een boemerang zijn teruggekeerd: de oorlog onder mensen wordt een oorlog tussen mens en virus waarbij voor de mens noch transcontinentale raketten noch geavanceerde nucleaire wapens nog van enig nut kunnen zijn; de zogenaamde vluchtelingenkampen waarin zeven miljoen mensen opgesloten werden en die in feite concentratiekampen zijn, krijgt zijn evenbeeld in de quarantaine waaraan steeds meer rijke steden zich op straffe van een snelle en algehele ondergang moeten onderwerpen; de verdrinkingsdood van zovele duizenden bootvluchtelingen in de Middellandse Zee keert terug in de longpest welke de huidige griep vergezelt en waarbij de longen zich vullen met bloed zodat de zieke in zijn eigen bloed verdrinkt en tenslotte: van bij voorbaat delen de overhe-

den aan de bevolking mede dat de zieken niet welkom zijn bij hun huisdokters en in de hospitalen omdat er voor hen geen plaats is.[345]

345 Tekst d.d. 9 maart 2020.

6. Het coronavirus en de bejaarden

Mensen met een sterk immuunsysteem hebben een hogere levensverwachting, waaruit volgt dat zij beter vertegenwoordigd zijn in de categorie van de bejaarden. Nochtans blijkt vandaag (en dit was heel anders een eeuw geleden ten tijde van de Spaanse griep) de meeste slachtoffers van corona onder de bejaarden vallen. Edoch, te concluderen tot een oorzakelijk verband tussen leeftijd en sterftekans is mogelijkerwijze een serieuze misvatting: niet de ouderdom doch de leefomgeving kon wel eens de oorzaak zijn van het opvallende verschil. Het biotoop van bejaarden verschilt vandaag immers in niet geringe mate van dat van een eeuw geleden.

Honderd jaar geleden bleven de mensen thuis wonen tot aan hun dood, ze trokken bij hun kinderen in ofwel bleven hun toekomstige erfgenamen bij hen inwonen op het erf. Uit de sterftecijfers ten tijde van de Spaanse griep blijkt dat ouderen *onder*vertegenwoordigd waren bij de slachtoffers van de verschrikkelijke pandemie: het leeuwendeel van de doden trof men aan onder de jonge mensen - de soldaten. Sommigen wijten dat aan een overgeactiveerde afweer als uiteindelijke doodsoorzaak maar dit lijkt bijzonder twijfelachtig. Meer zekerheid heeft men over het feit dat hun huidige leefomgeving de bejaarden extra gevoelig maakt voor besmettelijke ziekten.

Een groot gedeelte van de bejaarden beëindigen vandaag hun leven immers in zorgcentra of tehuizen en daar zijn wel meer factoren aanwijsbaar die hen kwetsbaar maken voor infectieziekten. Het uit de vertrouwde omgeving gerukt worden van ouderlingen brengt desoriëntatie en depressie mee terwijl die psychosociale malaise een nefaste weerslag heeft op de fysieke conditie: een tekort aan levenslust ondermijnt de immuniteit van de betrokkene.

Edoch, afgezien van deze psychosociale factoren die de gezondheid onmiskenbaar kunnen beïnvloeden, zijn in de eerste plaats uiteraard de lichamelijke en de fysische omstandigheden verant-

woordelijk voor een vandaag toegenomen sterftekans onder de bejaarden.

Zorginstellingen voor ouderlingen doen vaak denken aan klinieken - soms zelfs aan gevangenissen - en waar mensen verblijven die aan dementie lijden, zijn ze dat in feite ook. Uit veiligheidsoverwegingen zijn deze gebouwen quasi hermetisch van de buitenwereld afgesloten zodat het wel lijkt dat de bewoners daar in quarantaine zitten. Alle gesofisticeerde airconditioning ten spijt, zorgen de uit voorzorg gesloten ramen dan toch voor een broeierige atmosfeer waaraan insiders wennen maar die bezoekers vaker commentariëren. Als de lichaamsbeweging bij de bewoners onvoldoende wordt gestimuleerd, vergroot niet alleen de kans op breuken maar baant de spieratrofie de weg naar een algemene verzwakking van de afweer. Vooral de onafgebroken dagelijkse in- en uitloop van medisch en paramedisch personeel - huisartsen, verplegers, diëtisten, fysiotherapeuten, kinesisten, voeten- en handen verzorgers - vergroot de infectiekansen omdat deze beroepsgroepen onmogelijk de verspreiding van ziektekiemen onder hun patiënten kunnen vermijden.

Scholen kunnen de deuren sluiten voor de duur van de pandemie en ook crèches kunnen dat doen maar voor zorginstellingen valt dat heel wat moeilijker en is het praktisch gezien dikwijls geheel onuitvoerbaar: men kan slechts aanbevelen om de ouderen waar mogelijk voor de duur van de pandemie uit de instellingen weg te halen en bij familieleden te huisvesten.[346]

346 Tekst d.d. 10 maart 2020.

7. Corona en de hongersnood

"Let them starve" - aldus blokten enkele jaren geleden de kranten de beruchte uitspraken van de beroemde sir David Attenborough waar hij het had over de bestrijding van de overbevolking in Afrika: laat ze verhongeren, anders blijven ze zich vermenigvuldigen![347] En de internationaal geaccepteerde definitie van genocide indachtig, welke bepaalt dat ook maatregelen bedoeld om geboorten binnen de geviseerde groep te voorkomen als genocide moeten bestempeld worden[348], keken wij toentertijd aan tegen de uitlatingen van hooggeleerde heren zoals moraalfilosoof Etienne Vermeersch die via specifieke geboortebeperking zijn ideaal wenste te verwezenlijken van een wereld zonder gehandicapten, zoals hij ook een wereld zonder honger wenste te bekomen door de hongerigen over te laten aan hun bittere lot, waarmee hij de prominente David Attenborough naar de mond praatte. Beide geleerden konden alvast rekenen op enige bijval van eugenetici en wereldverbeteraars in het zog van Thomas Malthus, over wie literatuurprofessor David Paroissien schrijft dat de wereldberoemde auteur en tijdgenoot van Malthus, Charles Dickens, hem middels zijn misantrope vrek Ebenezer Scrooge een veeg uit de pan geeft: in *A Christmas Carol* weigert Scrooge aalmoezen aan de bedelaars met het argument dat ze maar beter verhongeren omdat ze aldus nog meehelpen in de strijd tegen de overbevolking. Dickens haatte kennelijk deze utilitaristen, vaak van hogere komaf en zonder voeling met het volk, zoals Malthus, Bentham en Mill en in romans zoals *Hard Times* klaagt hij ze ook aan als onrechtplegers en onmensen.[349] Het gaat daar in feite om de verdedigers van het inhumane kapitalisme ten tijde van de industriële revolutie in ellendige

347 Zie: https://www.dailymail.co.uk/news/article-2424129/Sir-David-Attenborough-Sending-food-Africa-solve-famine-barmy.html
348 [E. Thys, *Psychogenocide*, EPO, Berchem, 2015, p. 270]
349 [https://en.wikipedia.org/wiki/Thomas_Robert_Malthus#In_popular_culture]

fabrieksteden zoals Manchester - toestanden welke Friedrich Engels tot zijn sociaal engagement dreven.

Behalve volstrekt immoreel zijn deze schandalige uitspraken ook wetenschappelijke onzin. Immers, waar ondervoeding heerst, wapent zich de natuur via vooralsnog onbekende mechanismen door meer meisjes te laten geboren worden zodat een vermenigvuldigings*toename* ontstaat waarmee de soort de sterfte en de onvruchtbaarheid probeert te compenseren.[350]

Maar niet alleen op biologisch vlak, ook socio-economisch gezien kan een oplossing van vermeende overpopulatie in streken waar armoede heerst enkel bestaan in een versterking van de sociale zekerheid en in het bijzonder door het garanderen van pensioenen zodat ouderen m.b.t. hun overleving niet langer moeten terugvallen op hun kinderen.

Last but not least is vermeende overbevolking allereerst een ecologisch probleem en precies omdat overbevolking een probleem is omwille van de ecologische voetafdruk[351] terwijl de afdruk van de armen verwaarloosbaar is, snijdt het verwijt van overbevolking van de rijken aan de armen helemaal geen hout: die leugen is een puur repressiemiddel dat behoort tot de meest cynische vormen van machtsmisbruik ooit.[352]

Nu het ernaar uitziet dat de huidige pandemie wel eens zou kunnen zorgen voor een terugloop van de aangroei van de wereldbevolking, zal echter niet in de eerste plaats het aantal coronadoden daarvoor verantwoordelijk zijn. Het is weliswaar zo dat het te verwachten aantal slachtoffers van deze pandemie - gesteld dat zij niet tijdig kan ingedijkt worden - de prognoses zoals die in de me-

350 Zie: De Standaard d.d. 10 april 2012: "Honger levert extra dochters op":
https://www.standaard.be/cnt/h33ohd2h , alsook:
https://nl.wikipedia.org/wiki/Hongersnood#Gevolgen .
351 Het verbruik van een rijke westerling is vaak het duizendvoudige van dat van een Indische paria.
352 http://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=3183513

dia bekend werden gemaakt ver zal overtreffen. Het zogenaamde 'geruststellen' van de bevolking waarin onverantwoordelijke beleidsvoerders zich bij de aanvang van elke grote ramp welhaast lijken te verkneukelen, verkapt vaker een catastrofaal minimaliseren van de ernst van de toestand en zo blijkt men bij de eerste voorspellingen helemaal geen rekening te hebben gehouden met de incubatietijd van de ziekte. Omdat alleen mensen met ziektesymptomen op de aanwezigheid van het virus worden getest, tonen de navenante statistieken niet de huidige besmettingstoestand doch de situatie zoals deze was over een periode gelijk aan de incubatietijd - bijvoorbeeld twee weken. Maar dat houdt dan ook in dat de statistieken de verspreiding van het virus van *twee weken geleden* weergeven. En de *actuele* verspreiding is dan gelijk aan het aantal gevallen *dat binnen twee weken zal gemeten worden*. Telt men bijvoorbeeld vandaag 100 gevallen terwijl men weet dat de ziektegevallen zich dagelijks verdubbelen en dat de incubatietijd twee weken bedraagt, dan moet daaruit afgeleid worden dat het actuele aantal besmettingen niet 100 is doch 100x2[tot de macht 14]=1638400.

Maar wellicht zullen niet zozeer de coronadoden verantwoordelijk zijn voor een inperking van de wereldbevolking (die, zoals eerder aangegeven, uitsluitend op grond van de genoemde factoren wellicht zou stagneren) maar veeleer de slachtoffers van de onafwendbare hongersnood die zeer binnenkort zal toeslaan zoals dat ook gebeurde bij eerdere pandemieën. Omdat de complexiteit van een samenleving recht evenredig is met haar kwetsbaarheid terwijl de wereldgemeenschap almaar complexer wordt door toenemende specialisatie en interdependentie, moet men zich ervoor hoeden de gevolgen te onderschatten.[353]

353 Tekst d.d. 11 maart 2020.

8. Van struisvogelpolitiek naar massahysterie

Wie zich de ramp herinnert van 26 april 1986 met de kerncentrale in het Oekraïense Tsjernobyl waarbij 31 mensen ter plekke stierven, zal weten dat het 33 uur duurde vooraleer met de evacuatie begonnen werd en toen op 2 mei van dat jaar een zeer hoge radio-activiteit gemeten werd in België, verplichtte toenmalig minister Miet Smet de weerman Armand Pien om daarover te liegen - het uiteindelijke aantal slachtoffers ligt momenteel om en bij de 200.000. Toen op Tweede Kerst 2004 een tsunami in de Indische Oceaan een vloedgolf veroorzaakte, was aanvankelijk sprake van enkele tientallen doden maar het werden er uiteindelijk 230.000. In zijn roman *La peste* uit 1947 verhaalt Nobelprijswinnaar voor de Literatuur Albert Camus hoe men het in de besmette stad Oran op de lange baan schuift om het kwaad bij naam te noemen en het woord 'pest' valt dan ook pas na vele hoofdstukken vol struisvogelpolitiek. De pest maakte miljoenen slachtoffers, de pokken 5 miljoen, de Spaanse griep tussen de 50 en de 100 miljoen.[354]

Wanneer een kwaad ongewone proporties aanneemt, hebben wij de neiging om aan struisvogelpolitiek te gaan doen, alsof het uberhaupt mogelijk was dat het ook zou verdwijnen door de andere kant op te kijken. Uiteraard is dat onmogelijk maar wat daarentegen wel kan gebeuren, is dat een al te bruuske jobstijding een nog groter kwaad veroorzaakt en zo vervalt men van de struisvogelpolitiek in het andere uiterste van de massahysterie. Een brand in een cinemazaal is gevaarlijk maar voor de tol aan mensenlevens is niet zelden veeleer de paniek dan de brand zelf verantwoordelijk; een vermeende brand met vals alarm kan dodelijker uitpakken dan een echte vuurzee.

Massahysterie dreigt ook dit keer te zorgen voor talloze slachtoffers via de impact van het gebeuren op de menselijke psyche en op de economie die een ontwrichting te wachten staat. Zal net zoals

354 Voor een overzicht, zie: https://vimeo.com/134233380

ten tijde van de Spaanse griep andermaal moeten blijken dat, als het er echt op aan komt, de wetenschappen machteloos staan? Zullen bij deze historische gebeurtenis net zoals ten tijde van de ondergang van de Titanic, ethiek en heldendom droombeelden blijken terwijl egoïsme en cynisme brandhout zullen maken van de hoogdravende leuzen van de christelijkheid en de humaniteit?[355]

355 Tekst d.d. 14 maart 2020.

9. Het recht van de sterkste

Zeventienduizend, dat is het aantal **abortussen** dat jaarlijks wordt uitgevoerd in België, een land met twaalf miljoen inwoners. Als onder alle acht miljard wereldburgers even ijverig geaborteerd wordt als in België, betekent dat jaarlijks:

17.000:12.000.000x8.000.000.000=**11,3 miljoen doden per jaar.**

Het aantal van **honger** omkomende kinderen bedraagt:

30.000 per dag of 30.000x365= **11 miljoen per jaar.**

Het aantal **vluchtelingen** wereldwijd bedraagt **60 miljoen**.

Het aantal **slaven** wereldwijd bedraagt **42 miljoen**.

Het aantal mensen dat sterft aan **pandemieën** die 50 tot 100 miljoen slachtoffers maken terwijl zij een keer in een eeuw opduiken, bedraagt **een half tot 1 miljoen per jaar**.

Foetussen zijn levende wezens van de menselijke soort, alleen hebben zij geen burgerrechten. Het gemak - de straffeloosheid - waarmee men hen doodt, hangt samen met de idee dat men pas mens is - en dat men pas mensenrechten heeft - als men burger is en daarover kunnen de 'sans-papiers' of de 'illegalen' meepraten: zij zijn op de vlucht of worden gevangen gehouden in concentratiekampen opgericht met smeergelden. Foetussen, illegalen, slaven en verpauperde kinderen zijn sociaal dood.

Terwijl men jaarlijks wereldwijd met een obligate minuut stilte de eenmalig drieduizend slachtoffers van de aanval op het Wereld Handels Centrum blijft herdenken waar, tussen haakjes, de wereldeconomie geregeld wordt en waar kennelijk wordt toegestaan dat aan die wereldeconomie dagelijks dertigduizend kinderen worden geofferd met de hongerdood, worden de dagelijkse dertigduizend hongerdoden met gemak genegeerd. Een ongeschreven wet zegt

dat iemands rechten gelijke tred houden met zijn bezit - waarmee hij die immers kan afdwingen. Foetussen, vluchtelingen, slaven en verpauperde kinderen hebben geen geld en kunnen derhalve geen rechten afdwingen. Het recht is een koopwaar geworden en is dus veranderd in een onrecht. Rechtspraak is *de facto* corrupt. Bezitslozen zijn sociaal dood. De cijfers omtrent de slachtoffers van onrecht kunnen de plegers van dat onrecht kennelijk niet raken. Onder mensen heerst het recht van de sterkste.

Het aantal slachtoffers van pandemieën is een peulschil vergeleken bij het aantal slachtoffers van allerlei vormen van bewuste moord. Zij doen diegenen duizelen die zich er door bedreigd voelen. Het drama is dat niet het verrichten van kwaad de mens zorgen baart maar slechts het ondergaan ervan. Maar inzake pandemieën is helemaal geen sprake meer van recht en onrecht, goed en kwaad: zij bevinden zich *jenseits von Gut und Böse*. Rijk en arm, geborenen en ongeborenen, vrijen en slaven, gegoede burgers en paupers: allen worden wij overgeleverd aan de willekeur van een onooglijk wezentje dat alleen maar gebruik maakt van het recht van de sterkste. En daartegen heeft de huidige 'beschaving' uiteraard geen verhaal.[356]

356 Tekst d.d. 15 maart 2020.

10. De Gaia-hypothese

In 1969 formuleerde de Britse scheikundige en geneeskundige vorser James Lovelock de zogenaamde Gaia-hypothese: de wetenschappelijke theorie die stelt dat de aarde een zichzelf regulerend systeem is, een superorganisme: de aarde zelf is een levend wezen dat bij verstoringen zichzelf terug in evenwicht brengt, zoals ook elk ander levend wezen tracht te doen en wat 'homeostase' wordt genoemd. Het Gaia-model is complex en wordt nog niet helemaal doorgrond. Lovelock alarmeerde de wereld inzake de algehele opwarming van de planeet ingevolge het broeikas-effect maar toonde zich een voorstander van kernenergie, een uiteraard nog aanslepende discussie omdat men nog steeds niet weet waarheen met het radioactief afval.

Toen Lovelock afgelopen zomer honderd jaar oud werd, publiceerde hij het boek "Novaceen" waarin hij een beetje fantastisch stelt dat robots het (ecologisch) bestuur over de aarde van mensen zullen overnemen om haar te redden. Het klinkt inderdaad een beetje fantastisch en het doet ook denken aan de betogen van Harari maar robots of computers zijn instrumenten van menselijke makelij: zij voeren uit wat mensen programmeren en niet wat Gaia wikt en beschikt. Het lijkt er daarom eerder op dat niet menselijke instrumenten of robots maar veeleer Gaia's eigen instrumenten zouden kunnen pogen om het evenwicht van de planeet te herstellen. Wellicht is dat nu gaande. Alvast blijkt nu reeds dat (alle menselijke ellende buiten beschouwing gelaten) uitgerekend op dit kritieke moment van opwarming en dreigende catastrofe, onze aarde wereldwijd gebaat blijkt met het nieuwe coronavirus: de catastrofale luchtvervuiling houdt op, de overproductie en de overconsumptie worden een halt toegeroepen en onze suïcidale economie met haar

vrije marktmodel en moordende concurrentie krijgt eindelijk de klappen die zij allang verdient.[357] [358]

357 Zie ook: https://edition.cnn.com/2020/03/16/asia/china-pollution-coronavirus-hnk-intl/index.html
358 Tekst d.d. 17 maart 2020.

11. De angst, de ijver en de waan

In België zijn er ongeveer 350 sterfgevallen per dag waarvan 100 mensen sterven aan hart- en vaatziekten, 95 aan kanker, 34 aan longziekten, 21 sterven een niet natuurlijke dood (ongevallen, zelfmoorden en moorden), 24 sterven aan een andere natuurlijke doodsoorzaak en de overige 76 aan ziekten van de spijsvertering, het zenuwstelsel, parasitaire aandoeningen en nog andere kwalen. Ongeveer 1 Belg sterft om de andere dag aan griep.[359]

Ten tijde van de Spaanse griep stierven in 2 jaar tijd nog eens 2,5 percent van de bevolking, wat in het huidige België met zijn 12 miljoen inwoners, zowat 500 extra sterfgevallen per dag zou betekenen of dus nog iets meer dan een schijnbare verdubbeling van het aantal sterfgevallen. Maar uiteraard zouden deze extra doden in de jaren daarop geen schijn van kans meer maken om andermaal te overlijden, zodat het aantal overlijdens in de daarop volgende decennia zou dalen met een aantal gelijk aan het aantal griepdoden. Wonder genoeg vallen op de lange termijn dus uiteindelijk evenveel doden mét als zonder griep: de Spaanse griep, de corona griep of de pest maken uiteindelijk geen extra doden, ze vervroegen slechts een deel van de overlijdens, ze bezorgen aan mensen die anders door andere ziekten sterven, door ongelukken of door hoge ouderdom, een andere doodsoorzaak. Maar andermaal: noch de Spaanse griep, noch het nieuwe coronavirus, noch ongeacht welke andere doodsoorzaak kan het aantal overlijdens doen toenemen: er sterven altijd exact evenveel mensen als er geboren worden - uiteraard: de ten hemel opgenomenen niet te na gesproken.

Ofschoon wij hiermee instemmen, kunnen wij ons hierover alsnog enigszins een ogenblik verbazen en dat geschiedt omdat wij ons

359 https://leif.be/data/press-articles/2016/Het_Nieuwsblad_-_Dit_zijn_de_belangrijkste_doodsoorzaken_in_Belgie_18-01-17.pdf

niet realiseren dat de dood van elk van ons altijd het enige nimmer ontvreemdbare bezit is. Het naarstige temmen van 'het virus' brengt ons in de zoete waan dat wij warempel de dood zelf verslaan.[360]

360 Tekst d.d. 17 maart 2020.

12. De ultieme complottheorie?

Miljoenen Syrische oorlogsvluchtelingen, in kampen opgesloten aan de grenzen van de EU, wachten al jaren ofwel op het einde van een zoveelste aanslepende oorlog tussen Oost en West, ofwel op de toestemming voor een doorreis naar Europa. Jammer genoeg is de Europese bevolking onder de invloed van gewetenloze populisten die enkel op eigen gewin uit zijn, danig geëvolueerd naar een extreem rechts gedachtegoed, dat zij enkel nog politici verkiezen die beloven om de grenzen gesloten te zullen houden.

In Turkije waar zich de miljoenen vluchtelingen ophouden in kampen, regeert een corrupte dictator die nu door de EU betaald wordt om de oorlogsslachtoffers daar gevangen te houden en uiteraard zet hij deze onschuldigen als menselijk wapen of als chantagemiddel.

Geleerden ter zake hebben vergaderd over de toestand en meer bepaald rond de vraag of de xenofobe bevolking van het rijke westen tot andere gedachten kon gebracht worden en hoe dan wel. Het grootste probleem, waarvoor Primo Lévi die de concentratiekampen onder de nazi's overleefde, al waarschuwde, is immers dat van de onverschilligheid.

De meeste mensen immers blijven onverschillig voor het leed van anderen zoals Stanley Millgram en in zijn spoor nog vele anderen dat ook wetenschappelijk hebben aangetoond. Men is alleen gevoelig voor het eigen leed en nadeel.

Misschien, aldus bedisselden de geleerden, heeft de Europese bevolking alleen maar geen idee van wat het is om zo lang in kampen opgesloten te moeten blijven, zij hebben immers nooit een oorlog meegemaakt. Dat was anders in de Tweede Wereldoorlog, toen mensen vrijwillig en op gevaar voor eigen leven aan de vervolgde Joden onderdak gaven: dikwijls hadden zij zelf nog die Eerste Wereldoorlog meegemaakt. Kunnen wij aan het ongevoeli-

ge westerse volk die ervaring dan niet openbaren? - zo hebben zich de geleerden afgevraagd.

Boeken, documentaires, zelfs getuigenissen op film brachten geen aarde aan de dijk, geen empathie: het publiek bekijkt die dingen alsof ze een eeuwigheid geleden zijn, alsof ze van de andere kant van de wereld komen, uit een andere wereld en helemaal ondenkbaar in de onze. Daarom besloten de geleerden om de bevolking van het westen de ervaring van de vluchtelingen in de kampen zélf te laten ondergaan. Maar hoe zet men zoiets in de praktijk op touw?

Welnu, de rijke westerling is niet alleen blasé, hij is ook lichtgelovig. De religie mag dan al afgedaan hebben, de cultus van vedetten tiert nog welig en de geneesheren hebben de plaats ingenomen van de biechtvaders nu niet langer de duivels en het hellevuur worden gevreesd doch de ziekte, de pijn en de dood. Laten wij onze artsen verkondigen dat iedereen in quarantaine moet door een hoge noodzaak, zo hebben de geleerden besloten.

Aan politici zal uiteraard geen kat nog gehoor willen geven maar laten we de maatregelen aan de bevolking voorzeggen op televisie door de vedetten van de dag. Wellicht volstaan amper een paar weken om mensen te doen inzien dat quarantaine geen lachertje is en als wij daarna de vraag stellen aan de Unie of zij bereid is om de miljoenen ongelukkigen op te vangen, zullen de neuzen hopelijk allemaal in dezelfde richting staan en zullen de mensen zeggen: laat de vluchtelingen gauw binnen, die mensen hebben al genoeg moeten doorstaan, wij zullen goed voor hen zorgen! Mooi meegenomen is dan bovendien de schone lucht, wereldwijd.

Kunnen geleerden zo verstandig zijn? Misschien, als zij onooglijk klein zijn en bijna niet bestaan, zoals ook de wezens uit de sprookjes.[361]

361 Tekst d.d. 18 maart 2020.

13. Het tweede slachtoffer

Ook bij corona is het eerste slachtoffer altijd de waarheid, zo blokten amper een week geleden de kranten, want de onzin en het bijgeloof tieren weer welig op alle sociale media.[362] Maar jammer genoeg is de waarheid niet het enige slachtoffer en hebben de sociale media niet het monopolie over de onzin: twijfel wordt ook gezaaid door specialisten en maakt ook een slachtoffer van de geloofwaardigheid van wetenschapslui. Ten onrechte want bij uitstek wetenschappers doen hard hun best maar de zaak is dat als puntje bij paaltje komt, de uitdrukking 'wetenschappelijke waarheid' alles behalve verzekerend werkt: hij dreigt af te zwakken naar het niveau van de theologische waarheid of de geloofszekerheid. Het tweede slachtoffer is de (illusie van) zekerheid of de rust. Samen met de morgenzon klimt voortaan de onrust ten hemel. Daar daagt de schuld.

Als het waar is dat alle stenen altijd naar beneden vallen dan zullen wie deze waarheid kennen, elkaar hierin ook altijd kunnen bijtreden. Spreken zij elkaar echter tegen terwijl zij beweren de wetenschap te beoefenen, dan gelijkt hun geloofwaardigheid op die van de theologen wiens neuzen immers in uiteenlopende richtingen staan. Maar de geneeskunde is nu eenmaal geen exacte wetenschap, veel kennis steunt op gissen en missen en dit corona-experiment is nieuw en uitdagend: het mensdom zelf wordt het proefkonijn, helaas.

Reeds had de wetenschap de plaats van de religie ingenomen, zij bood ons alvast een nieuwe zekerheid, doch die 'Verlichting' blijkt niet te zijn wat velen verhoopten: als er geen waarheid is, dan ook geen zekerheid.

Geen waarheid zonder eerlijkheid en gelukkig koppen de kranten vandaag dat virologen bekennen dat zij zich vergisten en dat men

362 https://www.standaard.be/cnt/dmf20200313_04888617

de scholen nooit had mogen sluiten.[363] De zaak is dat in tegenstelling tot de Belgische vorsers, de Nederlanders en de Britten meer krediet geven aan de factor 'groepsimmuniteit': als het virus wat speelruimte krijgt, worden mensen besmet, ze maken antistoffen en van zodra zowat zestig percent die hebben, slinkt de besmettingskans.

Het nadeel is wel dat aldus vele doden vallen: de sterfte in Italië bedraagt 7 percent. Toch zouden die wellicht ook vallen waar met strenge quarantaine wordt gewerkt, zij het op langere termijn... tenzij intussen een geneesmiddel verschijnt maar wie kan dat voorspellen? Wil men zeker spelen dan is die spreiding op langere termijn wel nodig om te vermijden dat velen ziek zijn op hetzelfde moment.[364] En dan komt er misschien licht aan het einde van de tunnel.

Blijkt immers plotseling dat kinderen het virus wel dragen en doorgeven doch er zelf niet ziek van worden: misschien kunnen zij worden 'ingezet' als buffer om te zorgen voor die reddende groepsimmuniteit?

Sommigen spreken van Russische roulette. De dreiging van een onbedoelde 'genosuïcide'? Het is eens wat anders dan een wereldoorlog. Met de mensheid als proefkonijn kan geen grotere verantwoordelijkheid worden bedacht dan deze die nu rust op de schouders der geleerden en wie zei ook weer dat de schuld pas intreedt met de pretentie van kennis?

Geen eeuw geleden waren het de veldmaarschalken op wie de volkeren alle hoop moesten stellen. Hoe anders zijn nu de vijand en de strijd! En men herinnere zich de woorden van moraalfilosoof Jaap Kruithof: als een ramp dreigt, zullen wij nog van geluk spreken als de verantwoordelijkheid daarvoor niet bij ons berust.

---

363 https://www.hln.be/de-krant/interview-marc-van-ranst-en-steven-van-gucht-geven-toe-we-hadden-scholen-nooit-mogen-sluiten~a0f64930/
364 https://www.ad.nl/binnenland/over-groepsimmuniteit-en-het-nederlandse-coronabeleid-het-virus-blijft-hier~aa55d987/

Maar het noodlot stribbelt tegen en het verdict is hard: de verantwoordelijkheid voor de afwending van de ramp blijft onafwendbaar.[365]

365 Tekst d.d. 19 maart 2020.

14. En nu de cijfers...

Coronadoden vallen er in China kennelijk niet meer: vandaag 19 maart 2020 geen enkel nieuw geval, zo melden de kranten. Het virus heeft in de volksrepubliek China in 3 maanden tijd 3245 slachtoffers geëist. Op welgeteld 1,4 miljard inwoners en dat is uitgerekend 2,3 doden op 1 miljoen mensen op drie maanden tijd of bijna 10 per jaar. Ter vergelijking: aan de 'gewone' griep bezwijken jaarlijks wereldwijd 80.815 mensen en dat is 10 op 1 miljoen...[366] [367]

366 https://www.hln.be/wetenschap-planeet/medisch/bijna-3-000-coronadoden-versus-80-800-aantal-slachtoffers-gewone-griep-nog-altijd-veel-hoger~aedc3cda/
367 Tekst d.d. 19 maart 2020.

15. De oorlogsgriep

Wie Wikipedia raadpleegt - het kost amper vijf minuten - weet dat de gewone griep jaarlijks aan 250.000 tot 500.000 mensen het leven kost.[368] Momenteel hebben we drie maanden of dus een kwartaal van een jaar het coronagriepvirus gehad met wereldwijd ruim 6000 doden. Over een jaar zijn er dat dus vier keer meer ofwel vijfentwintigduizend - wereldwijd.

De coronagriep maakt vijfentwintigduizend doden per jaar en dat is tien tot twintig keer minder dan de gewone griepvirussen die ons jaarlijks treffen. Corona lijkt dus helemaal geen erge griep. Maar waarom dan al die heisa? Waarom die maatregelen die het leven grondig ontwrichten en die ons opzadelen met torenhoge schulden?

Het antwoord kon simpel zijn: zoals gewoonlijk wordt aan het volk de waarheid onthouden. Het lijkt erop dat de maatregelen die getroffen worden - ophokplicht op straffe van hoge boetes, isolering, gedwongen werkloosheid, sluiting van bedrijven, rantsoenering van voedsel binnenkort en zo meer -, niet anders kunnen geïnterpreteerd worden dan als voorbereidselen op een oorlogstoestand.

Iedereen weet intussen dat de gevechten in Syrië een oorlog zijn tussen de Russen en de Navo of moet men zeggen de Amerikanen. De Syrische president Assad wordt door Poetin gesteund en de Turken maken deel uit van de Navo. Een navenante vluchtelingenstroom verlamt Europa. Sinds Poetin in 2004 zonder veel moeite de Krim innam, is het westen bang dat hij hetzelfde zal doen met Oekraïne, Polen, Roemenië, de Baltische staten, Finland, Oost-Duitsland en noem maar op: de gewezen agent van de KGB wil de vroegere landen van het Oostblok terug. En Europa staat niet

368
https://nl.wikipedia.org/wiki/Griep#Aantal_griepgevallen_en_mortaliteit

langer vijandig tegenover Rusland (en China) sinds het van het oosten afhankelijker werd voor gas en andere levensnoodzakelijke producten. Amerika ziet in Europa een overlopende klant.

De vijandschap tussen het communistische werelddeel en het zogenaamde vrije westen is niet nieuw: het gaat om twee levens- en wereldvisies die lijnrecht tegenover elkaar staan en die elkander radicaal uitsluiten. De daaruit voortspruitende conflicten bestaan onophoudelijk en wereldwijd. Nu en dan komt het tot een grote uitbarsting en het ziet er naar uit dat het binnenkort weer tot vuurwerk zal komen. Een andere verklaring voor de corona-gekte is er vooralsnog niet.

Dat China en Lombardije zoveel griepgevallen kennen, komt alleen hierdoor dat daar relatief weinig kinderen zijn. Die vormen namelijk een natuurlijke immuniteitsbron: zij krijgen het virus, worden niet ziek maar bouwen wel een groepsafweer op. In Afrika en in Zuid-Amerika zijn corona en andere vormen van griep eerder zeldzaam om diezelfde reden: de bevolking daar is arm en armen houden zoveel mogelijk kinderen omdat hun oude dag niet anders dan door het eigen kroost verzekerd wordt.[369]

369 Tekst d.d. 19 maart 2020.

16. Het narrenschip

In het jaar 427 voor Christus werd in Athene de wijsgeer Plato geboren die in zijn *Politeia* de verschillende staatsvormen bespreekt en als de democratie aan de beurt is, vergelijkt hij deze met een narrenschip. Hij vraagt zijn publiek zich in te beelden dat zij zich op een schip bevinden waarvan de stuurlui weliswaar charmante, welbespraakte of opvallende figuren zijn maar zij weten helemaal niets af van de stuurmanskunst; zij worden door de meerderheid van de opvarenden aangeduid om het schip te besturen maar dan omwille van eigenschappen die met zeevaartaangelegenheden niets te maken hebben. Tegelijk krijgen bekwame stuurlui zelfs geen kans om aan het roer te gaan staan omdat zij bij de meerderheid niet in de smaak vallen: zij worden prompt als nietsnutten aan de kant geschoven. Plato zegt vervolgens dat men de (democratisch verkozen) politici van dat ogenblik gerust mag vergelijken met de matrozen van dit narrenschip en dat in een democratie de bekwame stuurlui verplicht aan wal moeten blijven toezien hoe het dat narrenschip vergaat.[370]

Dat het narrenschip dreigt te zinken, moet men niet proberen onder stoelen of banken te steken: het systeem van de suïcidale vrije markteconomie en de moordende concurrentie toont in tijden van oorlog, schemeroorlog en crisis haar grenzen en dat systeem moet dan (tijdelijk) opgeheven worden en plaatsmaken voor solidariteitsbeginselen welke door de concurrentiële economie geschuwd worden als de pest. Dat terwijl de westerse economie zelf een ernstige en besmettelijke ziekte blijkt of althans haar ideale voedingsbodem.[371]

Van de planeconomie uit het Oosten kan het Westen aardig nog wat opsteken, zoals heden blijkt: China overwon het moeilijke griepvirus in amper drie maanden tijd en het totaal aantal slachtof-

370 Zie: Plato, *De staat*, VI, 478-488. Zie ook: Het narrenschip.
371 Zie: Van ruilmiddel tot god.

fers aldaar is kleiner dan het aantal doden die jaarlijks te betreuren vallen ingevolge een 'gewone' seizoensgriep. Om dat te presteren in een land met anderhalf miljard inwoners, mogen inderdaad geen narren aan het roer staan en ofschoon China momenteel geregeerd wordt door een figuur aan wie dictatoriale trekken worden toegeschreven, moet anderzijds ook erkend worden dat het communistische systeem erover waakt dat haar politici kennis van zaken hebben. Veel kwaad schuilt in de communistische leer die immers de staat belangrijker *acht* dan de personen die haar burgers tenslotte zijn maar het is tegelijk alvast niet de dictatuur van de meerderheid die er de poppen laat dansen en die zich in het westen als de ultieme macht *manifesteert*.

Inzake de coronacrisis werd en wordt alvast hier te lande al te onnadenkend geïmproviseerd door al dan niet vermeende experten. De beelden uit China van op straat neerstuikende burgers die op het internet circuleerden werden door de autoriteiten alhier als nepnieuws van de hand gedaan terwijl niet veel later bleek dat ook in onze contreien de raadselachtige ziekte zich op deze wijze manifesteerde. Het oordeel van geleerden dat skireizen naar Lombardije onschuldig waren, moest binnen de paar dagen plaatsmaken voor een waarschuwing en een reisverbod. Over de plaats en de rol van kinderen in het hele virusverhaal bleken de specialisten in het duister te tasten, zij spraken elkaar tegen, sloten de Belgische scholen maar moesten algauw moesten toegeven dat dit wellicht een zeer tegendoelmatige strategie zou blijken. In dezelfde lijn werden ook de wereldkaarten met een zonneklaar overzicht van de spreiding van het virus, verkeerd geïnterpreteerd: er werd een oorzakelijk verband gelegd tussen bevolkingsdichtheid en besmettingsgraad terwijl aldus de afwezigheid van het griepvirus in onder meer het Afrikaanse continent geheel onverklaard bleef: de link met nochtans voorhanden zijnde demografische kaarten inzake het aantal kinderen per land werd niet gelegd, terwijl het allang duidelijk moest zijn dat niet zozeer de bevolkingsdichtheid maar vooral de concentratie aan kinderen per regio de cijfers beïnvloedt: China als land bij uitstek van de politiek der geboortebeperking is niet

toevallig de bron van allerhande griepvirussen en in Europa is Lombardije zowat de regio met het geringste aantal kinderen.

Menselijke samenwerking is een welkome factor bij de pogingen om uit deze hel te herrijzen, maar medicamenten en vaccins zullen opnieuw het werk van (teams van) bijzondere enkelingen zijn omdat, een vluchteling van destijds - Spinoza - indachtig, het voortreffelijke nu eenmaal even moeilijk als zeldzaam is.[372]

372 Tekst d.d. 20 maart 2020.

17. 1984

In zijn dystopische roman *1984* verhaalt George Orwell over een leugenachtige éénpartijstaat die het gedrag van de burgers volledig controleert, de waarheid monopoliseert en de geschiedenis herschrijft. De dictator - 'Big Brother' - heeft het brein van de burger uitgeschakeld, denkt in zijn plaats en eist onderwerping. De staat verdeelt de levensmiddelen en beknot de vrijheden. Het hoofdpersonage wordt verliefd en overtreedt de regels door met zijn lief naar bed te gaan maar Big Brother brengt de geliefden er middels marteling toe elkaar te verraden. De waarheid is niet langer wat men ziet maar wat Big Brother gebiedt wat men moet zien. Het volk wordt arm en dom gehouden en de Denkpolitie bespioneert iedereen en schakelt dissidenten uit zonder vorm van proces. Men leert leugens te geloven en feiten te vergeten. Allen worden gecontroleerd op verboden emoties. De ganse natuur wordt door de staat beheerst. Dissidenten zijn geestesziek en de therapie luidt: hersenspoeling.

In de corona-update van vandaag 21 maart gebiedt de woordvoerder van het Nationaal Crisiscentrum Yves Stevens letterlijk: *"Volg eerst en vooral enkel het officiële nieuws op. Ga niet verder op geruchten, vals nieuws, enzovoort, enzovoort. Dat kan alleen maar onzekerheid veroorzaken."* Alsof er iets was dat meer onzekerheid kon zaaien dan het verbod op vrije mening, want dat is het verbod op kritische bedenkingen en het stellen van vragen. En meteen voegt hij daar aan toe dat een speciaal opgeleid team psychosociale steun zal verlenen aan burgers die met onzekerheden kampen.

Die zullen ons immers vertellen dat het risico op besmetting voor skiërs in Noord-Italië quasi nihil is om daags nadien alle reizen van en naar Lombardije ten strengste te verbieden. Dat men meer moet testen om het dan 's anderendaags al te hebben over een tekort aan testkits. Dat men de kinderen van school moet houden om daarop te onderwijzen dat kinderen natuurlijke buffers vormen te-

gen elke griep en daarna weer dat het onmogelijk is om die ophokplicht voor de jeugd terug te schroeven - hoezo onmogelijk? Zullen zij ons vertellen ook hoe men kaarten moet lezen waarop de verspreiding van de griep wordt uitgelegd en rara waarom Afrika gespaard is gebleven en waarom China en Italië het meest getroffen zijn. De Britten kennen blijkbaar het antwoord wel maar waar blijft dan de *universitas* waarvan de wetenschapslui almaar gewagen?

De totalitaire staat is geboren en hij strekt zich over de hele wereld uit. De dictator is geen *Big* maar daarentegen een *Little Brother* - een onooglijk virus waarover hetzelfde gezegd kan worden als over de despoot. De autocraat schakelt het verstand van de burger uit en legt hem zijn eigen waarheid op zoals het virus het celbrein van de gastheercel herprogrammeert maar ook de mens als zodanig én het mensdom in zijn geheel. In de greep van de nieuwe pest blijven mensen gedesoriënteerd achter. Zij herprogrammeren zichzelf: wat mag, wat niet mag en wat moet, veranderen grondig individu en staat en wereld. Ter plaatse blijven, niet samenscholen, afstand houden, quarantaine, elke zot in zijn kot op straffe van reusachtige boetes en het ergste is nog: het kan voortaan niet anders meer op straffe van de algehele dood.

Een legioen van superkleine partikels verslaat het legioen van de wereldheersers met een wapen dat elk verstand te boven gaat. De bedoeling, als die er al is, is lang niet in zicht, alleen de dood doemt nu op, de man met de zeis die in het gezicht uitlacht wie tegenstribbelen met de woorden dat zij er nog niet klaar voor zijn. In Hongkong is reeds de tweede golf in opmars en zij zal zich herhalen, ons nu en dan wat ademruimte schenkend, zoals ook diegenen doen die martelen, omdat zij heel goed weten dat de doden niet langer lijden kunnen. Waar staat het ook weer geschreven en wanneer zal het geschieden dat de levenden de doden zullen benijden? Ja, ook het delirium is een symptoom van deze fantasmagorische zoönose.[373]

373 Tekst d.d. 21 maart 2020.

18. Abortus en de moordgriep

Als de zogenaamde groepsimmuniteit een wetenschappelijk gegeven is, wat inhoudt dat het afweersysteem van kinderen in volle ontwikkeling op een voortreffelijke wijze antistoffen kan aanmaken tegen sommige virale infecties, dan wordt niet alleen duidelijk waarom de coronagriep ontstaan is in China en zozeer woedt in Noord-Italië - twee plekken waar weinig kinderen zijn - maar dan kan aan het 'Ministerie van Waarheid' ook nog een andere vraag worden gesteld. Een vraag die zich bijzonder moeilijk laat stellen omdat de hele kwestie nogal gevoelig ligt wegens het door velen aan moorddadigheid gerelateerd karakter ervan en meer bepaald het feit dat het daar gaat om een algemeen geaccepteerde vorm van massadoding welke intussen door een aanzwellend deel van de wereldbevolking zowat beschouwd wordt als een verworven recht.

Men herinnere zich dat de officiële afschaffing van de slavernij in Noord-Amerika zozeer stuitte op verzet vanwege de bevolking van de Zuidelijke staten dat dezen zich als een zelfstandige Confederatie afscheurden van de rest van de Unie. Dit leidde tot de beruchte Amerikaanse burgeroorlog die woedde van 1861 tot 1865 en die aan meer dan een half miljoen Amerikanen het leven heeft gekost.

De eigenlijke reden tot de onlusten bestond hierin dat de gigantische rijkdom van de Amerikaanse grootgrondbezitters en boeren aan die slavernij te danken was, terwijl het houden van slaven stilzwijgend beschouwd werd als een verworven recht. De slavernij was daar in feite een praktijk die sinds de ontdekking van Amerika door Christoffel Columbus in 1492 en mede door toedoen van de toenmalige paus Adrianus VI gangbaar was geworden en waarbij, gespreid over een periode van een drietal eeuwen, zowat dertien miljoen Afrikaanse slaven met grote zeilschepen naar het Noord-Amerikaanse continent werden verscheept om daar gebruikt te

worden als onbetaalde werkkrachten op de suikerriet- en katoenplantages waar zij, hetzij door het harde labeur, hetzij door mishandeling en moord, heel dikwijls binnen een termijn van luttele jaren omkwamen, als zij al de oversteek van de Atlantische Oceaan overleefden.

Het verzet voor het behoud van het verworven recht op het houden van slaven was dermate hardnekkig en bloedig omdat het in wezen ging om een strijd om het behoud van een voorrecht dat in de eerste plaats een *onrecht* was. En zoals die strijd om het behoud van een onrecht leidde tot een burgeroorlog met meer dan een half miljoen doden, mag verwacht worden dat ook elke poging tot de afschaffing van vergelijkbare vormen van onrecht, op een vergelijkbare tegenstand zal botsen en navenante consequenties kan hebben.

Welnu, de zaak die hier ter tafel ligt, is aan de boven beschreven kwestie verwant in die zin dat zij door menigeen eveneens als een verworven onrecht wordt beschouwd en dat derhalve elke poging om dit onrecht te veroordelen naar alle waarschijnlijkheid gevolgen zal hebben waarvan de ernst vergelijkbaar is met deze welke resulteerden uit de acties van de abolitionisten destijds gedaan ter afschaffing van de slavernij.

Om welk verworven recht het hier gaat, mag intussen duidelijk wezen. Want als het inderdaad zo is dat groepsimmuniteit een wetenschappelijk gegeven is, dan kan ook niet worden betwist dat een verstoring van het natuurlijke aantal van de geboorten tenminste een medeoorzaak zou kunnen zijn van de wereldwijde sterfte door de huidige pandemie. In wat andere bewoordingen: indien behalve de georganiseerde praktijk van de geboorteregeling ook de praktijk van abortus (gepleegd op van mensenrechten gespeende want nog ongeboren mensen) niet had bestaan, dan zou een natuurlijkerwijze tot stand gekomen geboortecijfer met dus een groter aantal kinderen tot gevolg, wellicht de groepsimmuniteit tegen het coronavirus hebben verzekerd en dan zouden de slachtoffers die vandaag onder de (mensenrechten genietende) burgers moeten vallen, wellicht niet hebben bestaan in de orde van grootte waarin

dat nu wel het geval is. Wie aldus beweren dat geboortebeperking de sterfte kan indijken die plaatsgrijpt ingevolge de hongerdood, kunnen dit keer niet ontkennen dat een dergelijke verstoring van de natuurlijke gang van zaken geheel tegendoelmatig blijkt.

Over de moraliteit van het probleem worden hier alsnog geen verdere uitspraken gedaan. Want in dit licht zou het zogenaamde 'hoogste morele gezag ter wereld' de pandemie die vandaag de wereld treft, gemakkelijk een zaak van 'immanente rechtvaardigheid' hebben kunnen noemen in analogie met het beruchte en mensonwaardige 'verdict' over de aids-epidemie. Dat de huidige paus van Rome dit vooralsnog niet deed, zal (naast het feit dat dit oordeel zou botsen op zijn arbitrair karakter omdat de ook kerk bepaalde vormen van geboortebeperking toestaat) veeleer te maken hebben met een tekort aan moed dan met een tekort aan een dat vermeende inzicht waarvan hij eerder het bezit verraadde; het is immers veel makkelijker om aan een groep mensen de schuld te geven als zij een minderheid vormen: het uitdagen van de meerderheid, daar zij in het bezit is van het recht van de sterkste, is, zoals de geschiedenis voortdurend aantoont, een heel ander paar mouwen. De paus blijft dezer dagen overigens veilig in zijn kot, precies zoals een van zijn illustere voorgangers, namelijk Clemens VI, die ten tijde van de zwarte dood (in de veertiende eeuw) rondom zijn residentie in Avignon grote vuurhaarden liet aanleggen voor de redding van zijn onfeilbaar vel.[374]

374 Tekst d.d. 22 maart 2020.

19. De gouden corona van koning Midas

Als ons nog een toekomst wacht, zal hier van het historische jaar 2020 gezegd worden dat de lente haar intrede deed, hand in hand met de dood. Het bevreemdende koppel wandelt onrustbarend kalm door een tot stilstand gekomen land en het Ministerie van Waarheid waarschuwt het publiek bij monde van de woordvoerder van het Nationaal Crisiscentrum, uitsluitend het officiële nieuws te aanhoren en zich met zijn vragen te richten tot een speciaal door de Denkpolitie opgeleid team. Voortaan mag niemand zich nog verplaatsen, elkeen moet ter plekke blijven en aldaar verstenen zoals ook alles ogenblikkelijk in het moment zelf bevroor wat door koning Midas werd aangeraakt, alsof zijn dwaasheid het einde van de tijd had ingeluid.

In het elfde boek van zijn *Metamorphoses* verhaalt de grote Romeinse dichter Ovidius, tijdgenoot van Jezus Christus, over een dwaasheid van de Frygische koning Midas die, nadat hij de sater Silenus had gered, van de wijngod Dionysos een wens mocht doen en in versvorm klinkt het als volgt:

"Toen hem vergunde de God, voor het weerzien zijn pleegvaders dankbaar, zelf zich te kiezen een gunst: onnut die verkiezing zou blijken! Hij, die de gift zou misbruiken, toch zegt: „Maak, dat wat met mijn lichaam 'k aanraken zal, zich terstond in glinsterend goud zal verand'ren!""[375]

Voortaan veranderde alles wat Midas aanraakte terstond in goud, wat de koning verblijdde maar die vreugde was van korte duur.

375 Publius Ovidius Naso, Metamorphoses, boek XI, verzen 85-145, vertaling van Mr. H.J. Scheuer uit 1923, Uitg. Boekhandel v/h P.M. Wink, Zalt-Bommel. Zie:
http://www.koxkollum.nl/ovidius/metamorphoses/scheuer11.htm
Zie ook: https://www.bloggen.be/dzeus/archief.php?ID=54

Midas' eten en drinken werd veranderd goud en ook zijn dochter veranderde in een beeld van goud:

"Door 't onverwachte verschrikt van die ramp, tracht die rijk is en tevens arm, aan dien rijkdom te ontkomen. Hij haat wat zoo juist hij begeerde. Want al die overvloed hem den honger niet stilt. Droog de dorst hem brandt in de keel: door het hatelijk goud wordt naar recht hij gefolterd."[376]

De wens om alles wat en allen die men aanraakt in goud te veranderen, blijkt een dwaze want tegendoelmatige verzuchting omdat daar de middel-doelomkering in het geding is, welke de motor vormt van de westerse suïcidale vrije-markteconomie die concurrentie is of strijd en in wiens verlengstuk derhalve niets anders kan opdoemen dan uitzichtloze oorlog. De aanbidding van de mammon die de afgod bij uitstek is geworden, zelfs aanbeden in het hart van de kerk, zoals Frédérick Martel verhaalt in *Sodoma*, zijn jongste boek over het Vaticaan, ontsteekt in de aanbidders de wens om aan hun idool gelijk te worden: zij apen hem na en zij worden van goud, het vlees wordt van goud, de ziel wordt van goud, terwijl goud, ofschoon het blinkt als de zon er op schijnt, een ijzig koud en levenloos metaal is. In het spoor van Faust heeft de mensheid haar kloppend hart geruild voor het goud van de wereld. Mephistopheles of de duivel, de wereldheerser, in de theologie omschreven als de niet-persoon, de zielloze of de dood, wil in zijn afgunst de plaats van het leven innemen en zo acht het middel zich doel en wordt het dode geld het jammerlijke eindpunt van elke hunker:

"(...) De vermeende vruchtbaarheid die aan het geld wordt toegedicht, is feitelijk even bedrieglijk als het wezen zelf van het geld, dat enkel bestaat op grond van afspraken... die alleen maar nageleefd worden uit dwang en die overtreden zúllen worden van zodra die dwang om de een of andere reden wegvalt. Het beleggen van geld bij een bank wordt vergeleken met het zaaien van graan op een akker, maar die voorstelling is hoogst verfoeilijk en leugen-

376 Ibidem.

achtig: geld vermenigvuldigt zichzelf niet, het leeft immers niet, en banken zijn geen vruchtbare akkers. Akkers schenken hun rijke bodem aan het graan en laten het op die manier ook groeien, maar munten zijn geen graantjes en banken geven niet omdat ze alleen maar worden opgericht omwille van zichzelf: niet om te geven maar om te ontnemen. De gehele voorstelling van het bankwezen, de kredietinstellingen, de beleggingsmogelijkheden en alles wat daarmee te maken heeft, is een fantoom dat zich bedient van de vormen van het levende, maar dat in wezen nog doder is dan het stof en de stenen. En het bankwezen is niet zomaar doods: het zuigt bovendien het leven uit zijn misleide klanten weg, die zich immers ten dienste stellen van wat een middel hoort te zijn. (...)"[377]

Dit alles om te zeggen dat het nog steeds niet is doorgedrongen tot de woordvoerders van deze crisis dat het punt in deze tijd waarop wij heden beland zijn iets onomkeerbaars heeft. Wij bevinden ons niet in een pauze, een kleine hapering van de gewone gang van zaken welke zich na deze netelige doch hopelijk zeer kortstondige onderbreking voortzetten zal. Het gebeuren dat het hele mensdom treft, kan met geld niet ongedaan worden gemaakt en ook al klinken de beloofde miljarden die ter bestrijding van deze 'crisis' gepompt zullen worden in de economie, de industrie en alle andere activiteiten, velen als muziek in de oren: het geld vermag slechts wat datgene vermag dat het per afspraak vertegenwoordigt. De waarde van het geld beperkt zich strikt tot de reële waren en de waarden waardoor het gedekt wordt en eenmaal die onderliggende werkelijkheid verdwijnt - *een noodlottig proces dat reeds aan de gang is zoals een kar op een helling* - is het geld nog slechts een fantoom, een ijdel getal, een sprookje of een verre herinnering, een teleurstelling, een straf zoals deze die Midas te beurt viel.[378]

377 Zie: J.B., *Van ruilmiddel tot god. Enkele bedenkingen over het geldwezen,* 2014.
378 Tekst d.d. 23 maart 2020.

20. Het einde van de wereld? (Een interview met Omsk Van Togenbirger)

- Omsk Van Togenbirger, ik hoop dat u het niet erg vindt dat het gesprek buiten moet plaatshebben, de winter is nog maar pas voorbij en het is nog fris en kunt u mij goed verstaan met die obligate afstand?

OVT: Geen probleem.

- Zullen we dan maar van wal steken?

OVT: Ga uw gang!

- Een nieuwe pest treft het land en de hele wereld, de mensen vallen als vliegen, alle strenge wetten ten spijt die sinds kort de handel en wandel van elke burger beperken. Ik had graag van u vernomen of het einde van de wereld nu werkelijk in zicht is.

OVT: Mijn beste! Uiteraard is het einde van de wereld in zicht, en dit sinds geruime tijd, maar niet ingevolge de coronacrisis! Als wij straks ophouden te bestaan, moeten wij een *mea culpa* slaan: de milieuverloedering zal het einde inluiden, niet deze griep, die overigens banaal is zoals elke andere!

- Een banale griep? Maar de feiten leren ons... de sterftecijfers zijn gigantisch!

OVT: Massahysterie! Hysterie van de internetmassa! De televisie- en de radiomassa! De gsm-massa! De moderne mediamassa! Het is een hype!

- Een hype?

OVT: Mag ik Wikipedia citeren? *"Een hype is een verschijnsel dat tijdelijk bovenmatige media-aandacht krijgt en daardoor belang-*

rijker lijkt dan het in werkelijkheid is."[379] Het is een zichzelf versterkend mechanisme: groeit de vraag, dan ook het aanbod en andersom.

- Minimaliseert u de ziekte nu niet? In Italië vallen dagelijks duizend doden, het leger moet worden ingezet om de lijken weg te halen!

OVT: Maar, mijn beste: televisie is theater! Griepdoden waren er vroeger ook! Ik las vorige week nog in de krant *Het Laatste Nieuws* dat de gewone seizoensgriep van de jaar al meer dan 80.000 slachtoffers geëist heeft, 80.815 om precies te zijn, en het is pas half maart. De Coronagriep maakte tot nu toe niet meer dan 13.000 doden. Het is inderdaad zo dat de coronagriep dezer dagen in Italië zijn piek heeft maar iedereen weet dat dit zeker niet zal blijven duren, kijk maar naar China, daar lijkt deze griep al helemaal voorbij en hoeveel slachtoffers heeft hij gemaakt? Drieduizend! Drieduizend doden op een bevolking van anderhalf miljard mensen. Een gewone griep maakt jaarlijks wereldwijd tussen de 200.000 en de 500.000 doden. Ik las zopas nog op de blog van een topdokter, dat als men deze griep met rust had gelaten, er wereldwijd wellicht niet meer dan 200.000 griepdoden waren geweest en ik citeer... kijk zelf maar, ik heb de lei bij me, hier staat het, lees het zelf maar voor, alstublieft! Toe, lees maar, luidop!

- *"Het zou best kunnen dat het pas verdwijnt als iedereen de besmetting heeft opgedaan, laten we zeggen over pakweg twee jaar, en zó lang duurt het wellicht vóór er een vaccin is gevonden. Tegen die tijd echter zal ongeveer drie procent van de wereldbevolking, zijnde zo'n 200 miljoen mensen, aan de "coronagriep" gestorven zijn, en zullen alle anderen door de ziekte zelf immuun geworden zijn."*[380] Maar... hij twijfelt toch?

OVT: Uiteraard, alle wijzen twijfelen. Maar tweehonderdduizend, mijn beste: dat is minder dan het aantal doden dat een gewone sei-

379 https://nl.wikipedia.org/wiki/Hype
380 Zie: http://www.bloggen.be/pierpont/archief.php?ID=3209102

zoensgriep eist, ook dat kan iedereen op Wikipedia lezen, kijk maar, hier staat het, lees dat ook maar voor, alstublieft!

- *"Toch veroorzaakt de griep jaarlijks 3 tot 5 miljoen ernstige zieken en 290.000 tot 650.000 doden".*[381]

OVT: A propos: deze informatie is afkomstig van de *Wereld Gezondheids Organisatie*, de *World Health Organisation*, de *WHO*, zoals u hier kunt zien.[382] Ziet u het?

- *Ja, daar staat het, inderdaad...*

OVT: Vandaar ook zeg ik: het is een hype, punt!

- *Maar dan worden wij voor de gek gehouden?*

OVT: De mensen houden zichzelf graag voor de gek! Weet u, een hype brengt het hoofd van de massa op hol en er zijn dan altijd gewiekste lieden die daar gretig hun voordeel mee doen: getuigen van Jehova, farmaceutische bedrijven, populistische politici, activisten van extreem rechts en morgen ook de paus van Rome die hoopt om met een kippevel-moment de afvalligen terug te winnen, diegenen dus die na de ongelooflijke openbaringen van ontelbare klokkenluiders eindelijk hebben ingezien dat het Vaticaan en het christendom evenveel met elkaar gemeen hebben als Christus en Lucifer![383] Vergelijk het met een kermis: de mensen zijn van nature spaarzaam maar als de molens staan te draaien, slaan ook de hoofden van de mensen een beetje op hol en de bezoekers van de kermis drinken een glas, zij vergeten hoe hard ze moeten werken voor hun centen en zij geven geld uit. Een kermis doet de economie draaien en wat men er ook van zegt: deze corona-kermis doet precies hetzelfde, let maar eens op: in verband met de toekomstige vaccinaties heeft men het nu al over miljarden stuks. Die smulpapen rijden niet in Toyota Corolla's. En weet u wat het betekent als

381 https://nl.wikipedia.org/wiki/Griep#Aantal_griepgevallen_en_mortaliteit
382 https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736(17)33293-2/fulltext
383 http://blogimages.bloggen.be/tisallemaiet/attach/93208096418.pdf

de regeringen zeggen dat zij, om na de crisis de economie weer op gang te trekken, miljarden voorbehouden om die te injecteren in onze bedrijven? Dat wil zeggen dat ons zuur verdiende belastinggeld zomaar zal weggeschonken worden aan de werkgevers, de grootverdieners en de bezitters van het productie-apparaat! Herinner u de bankencrisis van enkele jaren geleden: de banken moesten worden gered, zo luidde het toen, en wat deden de regeringen alom ter wereld? Zij hebben massaal de burgers beroofd en hun bezit aan de rijken verdeeld die immers met hun aandelen de banken bezitten. Op de koop toe bleken die banken helemaal niet blut: klokkenluiders brachten uit dat zij hun fortuinen geparkeerd hielden op eilanden in de Stille Zuidzee! En worden zij gestraft? De klokkenluiders worden gestraft! En die bezittende klasse slaat vandaag een splinternieuwe slag die kan tellen: ziekenkassen, verzekeringsinstellingen, werkgevers, kortom: alle kapitalisten zullen als slachtoffers afgeschilderd worden en zij zullen andermaal beslag leggen op het resterende geld van ons allen. De verzekeringsmaatschappijen zullen hogere bijdragen eisen, allerlei nieuwe verzekeringen zullen verplicht worden, de ziekteverzekering zal onbetaalbaar worden en toestanden zoals in de *States* zullen niet lang meer op zich laten wachten. Alleen de rijken zullen daarvan profiteren - a propos: mag ik u trouwens aanraden eens na te lezen hoe Europa groot en rijk werd?[384] Nu reeds wordt via radio en televisie de maatregel verspreid dat ouderlingen met corona die in tehuizen verblijven, geen ziekenhuiszorg meer zullen krijgen. Wel, ge moest maar eens in hun schoenen staan! Stel u voor dat ge dat via het radionieuws moet vernemen, en ik verzeker u dat dit het geval is voor elke niet-demente bejaarde in elk tehuis want het radiootje is dikwijls zijn trouwste gezelschap; ge wordt ziek en ge hoeft niet naar de kliniek: dan weet ge uiteraard dat ze u afgeschreven hebben, ja, op die manier wordt ge bedankt voor een leven van hard labeur, maar uitgerekend dàt noemt men een menswaardig levenseinde! En nu hebben we het nog niet gehad over wat de verdere gevolgen van die maatregel kunnen zijn, want als de zieken in de tehuizen blijven, in die vaak slecht verluchte aquariums, bokalen

384 Zie:
http://blogimages.bloggen.be/tisallemaiet/attach/93208098663.pdf

of hoe moet ik het noemen, dan worden onze oudjes - wat zeg ik? Onze ouders! - in een mum van tijd uitgeroeid. Het doet warempel denken aan de ophefmakende uitspraken van die moraalprofessor van weleer, die zomaar op televisie kon verkondigen ten aanhore van alle mensen die zelf of in hun kring met het syndroom van Down te maken hebben en die dagelijks hard moeten knokken tegen een steeds meer gevoelloze, gewetenloze en hardleerse massa, dat een wereld zonder 'mongooltjes' een betere wereld zou zijn. De professor vertelde hetzelfde over de armen: een wereld zonder armen is een betere wereld, zo meende hij, er helemaal geen rekening mee houdend dat de levensstandaard van elke rijke westerling door zowat veertig slaven in de derde en vierde wereld wordt gegarandeerd, en ten tijde van de aardverschuivingen in Haïti stelde hij voor om aan de vruchtbare vrouwen 50 euro te schenken in ruil voor hun sterilisatie en hij voegde eraan toe: zij zullen dat niet weigeren want hun kinderen hebben honger! De arme man besefte wellicht niet goed wat hij zegde maar zij die hem een publiek van miljoenen toehoorders schonken, wisten maar al te goed dat stommiteiten vuurwerk geven, de kijkcijfers omhoog jagen en geld in het laatje brengen! Wel, ik voorspel u: de beheerders van privézorginstellingen zullen tegen die nieuwe schikking in opstand komen: niet zozeer uit medelijden maar omdat die oudjes klanten van hen zijn, niemand immers laat zich zijn inkomen zomaar afpakken, laat staan zijn goudmijn, en zeker niet door leugenachtige maatregelen die allerlei dubbele agenda's verraden!

- Omsk Van Togenbirger, ik dank u voor de uiteenzetting maar het wordt al donker en ik moet nog ver rijden met de fiets... mag ik nog eens terugkomen binnenkort?

OVT: Zeer zeker, altijd welgekomen! En een goeie rit nog, het is prachtig weer, de lucht is zuiver nu, er zijn minder zieken ook door bloedproppen vanwege fijn stof, de straten zijn veilig, kon het maar zo blijven![385]

***

385 T0ekst d.d. 24 maart 2020.

- Omsk Van Togenbirger, gij hebt daar geciteerd uit een geschrift van een topdokter die de ernst van de toestand eigenlijk relativeert, de wijze man twijfelt weliswaar, alle wijzen twijfelen, zei u...

OVT: Vindt u dat niet grappig?

- Wat dan wel?

OVT: De uitspraak dat alle wijzen twijfelen! Dat is uiteraard een volstrekt zinledige uitspraak, dat is toch evident?

- Hoezo?

OVT: Maar mijn beste: als ik nu beweer dat ik er sterk aan twijfel of die uitspraak wel waar kan zijn... snapt u?

- U bedoelt dat de uitspraak zichzelf de das omdoet? Ja, nu begrijp ik het. Hij klinkt zoals het gezegde dat er geen zekerheden bestaan. Maar dan is ook dat niet zeker en kunnen ze wél bestaan...

OVT: Ziet u wel: zinledig is die uitspraak. Uiteraard zijn er heel wat mensen die daarmee schermen in een poging om aan anderen te laten blijken hoe wijs zij wel zijn en soms slepen zij er zelfs grote figuren uit de wijsbegeerte bij! Maar dat is hier uiteraard niet aan de orde, de filosofische twijfel is een heel complex ding, daar gaat het hier uiteraard niet over.

- Bedoelt u dan dat twijfel uit den boze is?

OVT: Een hype ontstaat uit twijfel! Twijfel maakt mensen hysterisch en hysterie leidt tot het overroepen van die dingen en dat is nu ook het geval met dit griepvirus, zoals ik zei. Met twijfel schieten wij niet op, wij moeten daarentegen het zekere voor het onzekere nemen, vandaar die strenge maatregelen. Maar zij dienen nog een ander doel, een moreel hoogstaand doel, iets dat ons onderscheidt van figuren zoals Hitler en Trump.

- Hoezo?

OVT: Als wij niet weten of er zeer binnenkort een vaccin zal gevonden worden, dan moeten wij uiteraard handelen alsof dat niet zo zal zijn. Als u een straat oversteekt en u weet niet of er een auto kan komen aanrijden, dan moet u handelen alsof dat wel het geval kan zijn, en uit uw doppen kijken. Dat is één bedoeling achter al die voorzichtigheid en die maatregelen.

- En het morele aspect?

OVT: Wij kiezen voor het verdedigen van de zwaksten! Als men de ziekte op zijn beloop laat, zijn het immers de zwaksten die het niet zullen overleven. Adolf Hitler zou dat hebben toegejuicht, zeer zeker zou hij een taaltje hebben gebruikt in de zin van "twee vliegen in één klap": geen maatregelen, zodat de economie blijft draaien en dat het land zich tegelijk bevrijdt van de zwakste burgers die toch maar een lastpost vormen, is dan mooi meegenomen. Hitler!

- Het is inderdaad mooi als het beschermen van de zwaksten de beweegreden is van het huidige handelen inzake de protectiemaatregelen. Maar waar vandaan dan uw achterdocht? U had het toch over de plundering van de armen door de rijken, het azen van de farmaceutische industrie op gigantische winsten?

OVT: Ja, maar het gaat hier wel om selectieve verontwaardiging. Is het u nog niet opgevallen dat men de wereld stillegt voor een griepje dat een aantal onschuldigen kon treffen, terwijl het rinkelen van de alarmbel gedurende vele decennia voor het milieu helemaal niets teweeg brengt? Ziet u het bijvoorbeeld gebeuren dat elke dag op de middag in alle landen ter wereld een panel van geleerden en politici die samen het crisiscentrum vormen - nationaal of internationaal - de bevolking waarschuwen om thuis te blijven op straf van hoge boetes en dat uit voorzorg, ter bescherming van de vele kinderen die dagelijks sneuvelen in het verkeer?

- Nu u het zegt...

OVT: Het verkeer, het milieu, de vervuiling, kernenergie, noem maar op. En dan hebben we het nog niet over het lot van de miljoenen vluchtelingen, de slaven, de hongerdoden...[386]

***

OVT: Selectieve intolerantie hangt nauw samen met het scheppen van valse werkelijkheidsbeelden in functie van het plegen van onrecht.

- *Verklaar u nader.*

OVT: Wel, in wat andere bewoordingen: door middel van selectieve verontwaardiging wordt een kwaad of een onrecht in de verf gezet en dat heeft tot gevolg dat een ander kwaad of onrecht bijna kritiekloos verdonkeremaand kan worden: het is een afleidingsmaneuver, ook vaak gebruikt door politici, die als zij het niet meer kunnen beredderen, een gat in de lucht springen als zich een of andere ramp voordoet. Vandaag heeft men alle aandacht op een griep gericht en het zou bijna hypocriet zijn om niet te erkennen dat onze regeringsleiders het eigenlijk wel mooi meegenomen vinden dat de bestaande staatsschuld die iedereen al torenhoog achtte, nu in het niets verdwijnt vergeleken bij de schuldenberg die oprijst ingevolge een crisis die ingezet werd schijnbaar buiten alle menselijke verantwoordelijkheid om.

- *En dat is onrecht?*

OVT: Neen, men kan hiervan niemand de schuld geven: de politici die verantwoordelijk waren voor de opgelopen staatsschuld hebben omzeggens 'geluk', ziet u, maar het is een vreemd soort van geluk, het is 'chance', zoals de Fransen zeggen: het gaat om het voordeel dat sommigen ondervinden ingevolge het ongeluk van anderen en daaraan is uiteraard niemand schuldig. Wij zeggen toch ook niet dat het geluk van begrafenisondernemers te danken is aan het ongeluk dat alle mensen delen? Of dat dokters hun geluk te danken hebben aan het feit dat mensen ziek kunnen worden? Wel-

386 Tekst d.d. 25 maart 2020.

iswaar zouden begrafenisondernemers en artsen honger lijden zonder doden en zieken maar dat maakt nog niet dat zij verantwoordelijk zijn voor onze kwetsbaarheid en sterfelijkheid. Maar louter theoretisch gezien bestaat er uiteraard wel een kans dat bijvoorbeeld begrafenisondernemers mensen zouden gaan vermoorden om de kas te spijzen of dat dokters opzettelijk mensen ziek zouden maken om daar dan rijk van te worden.

- *Maar dat is louter theorie?*

OVT: Indien wij ons een praktijk zouden indenken welke overeenstemt met die theoretische mogelijkheid, dan zou het gaan om perversie.

- *En mensen zijn niet pervers?*

OVT: Dat is een bijzonder moeilijk te beantwoorden vraag. Perversiteit, en dan speciaal de zeer misdadige perversiteit die de moord is, bestaat gelukkig bij een kleine minderheid van de mensen, het is niet iets algemeen, laat staan iets vanzelfsprekend. Maar tegelijk laten de feiten ons zien dat er zoiets bestaat als geïnstitutionaliseerde perversie.

- *Geïnstitutionaliseerde perversie?!*

OVT: In vele vormen! De andere kant opkijken, bijvoorbeeld, kan grote gevolgen hebben, denk maar aan wat bijna alle getuigen van de concentratiekampen ten tijde van de nazi's deden, de paus incluis: "Wir haben es nicht gewuszt", zou bleven zij achteraf beweren, terwijl intussen werd aangetoond dat quasi iedereen het wist. Of: mensen foppen, mensen voor de gek houden. Het lijkt plezierig en plaaggeesten krijgen dikwijls een grote aanhang van mensen die opgaan in leedvermaak en die daarom zwijgen als het dan misloopt, maar wij kennen intussen de gevolgen van pesten. En wat gezegd van dokters die hun patiënten uren laten wachten in een volle, onverluchte wachtzaal waarin allerlei zieken samenzitten, ze hoesten en kuchen, ze besmetten elkaar met virussen en bacteriën, terwijl het toch de artsen zijn die hun inkomen danken aan al die kwalen? Men kan uiteraard niet zeggen dat zij dit opzet-

telijk laten gebeuren maar moeten zij dan geen maatregelen nemen om dan toch zoveel mogelijk te verhinderen dat hun wachtzaal een oord van besmetting wordt? Waar ligt de grens? Als een fietsenmaker een stuk ofwel moet repareren ofwel moet vervangen en hij twijfelt over het risico, hij weegt de voor- en nadelen van de keuze onderling af: speelt dan het voordeel van zijn persoonlijke winst bij de zaak ook mee? Nu, dit is niet aan de orde omdat die mensen sowieso al met overwerk kampen, maar wat gezegd van een fabrikant die gebreken inbouwt in uw fiets zodat gij binnen de kortste keren naar zijn winkel terug moet keren met nieuwe problemen? Ik heb gehoord dat vandaag vrijwel alle apparatuur zodanig gefabriceerd wordt dat zij kort na de garantietermijn zal versleten zijn. En hier gaat het dan toch over de perversie waarover wij het hadden? Zij blijkt dus helemaal geen uitzonderingstoestand zoals we eerst geneigd waren om aan te nemen: zij is algemeen! Zij is eigen aan een economie die vooral op winst jaagt en geen enkele sector ontsnapt eraan want alles hangt onderling samen. Jawel: geïnstitutionaliseerde perversie! Mijn buurman bijvoorbeeld werkt in de farmacie, hij heeft in zijn voortuin een Jaguar staan, ik bedoel het automerk, hij is een beste kerel en zeker geen dief, zo complex is het wel allemaal geworden. Maar nu stel ik u de vraag: zoudt gij het pervers vinden om te gaan veronderstellen dat middenin een op maximale winst gerichte economie, de gezondheidssector geen uitzondering was? En dat ook die sector, jawel, onvermijdelijk in de klappen deelt? Dat de geïnstitutionaliseerde perversie ook daar gelijk een worm het goede hout opvreet waaruit de geneeskunde in beginsel dan toch gesneden is?[387]

***

OVT: En dan is er vandaag nog een belangrijke verschuiving welke meespeelt in dit hele theater: god is dood!

- *Wat bedoelt u daarmee?*

OVT: God is dood en de nieuwe god is de mens, die nu voor zichzelf verantwoordelijkheid opneemt: de Verlichting!

387 Tekst d.d. 26 maart 2020.

- Wat verwijt u dan aan de Verlichting? U kunt toch niet menen dat het er ten tijde van de alleenheerschappij van de kerk beter aan toe ging? Toentertijd had men gewis en zeker de mens beschuldigd inzake die rampspoed en de navenante boete had wellicht bestaan in het opdragen van missen voor beterschap tegen betaling of veel erger nog...

OVT: Wat dat betreft hebt u volkomen gelijk. Ik bedoel slechts te zeggen dat ook de Verlichting ontspoord is, precies zoals het Christendom ontspoorde toen men geloofde het te kunnen institutionaliseren met de katholieke kerk. De kerk is mijns inziens een perversie van het christendom en wel in de zin waarin de grote Russische romanschrijver Fjodor Dostojevski dat heel gevat uitlegt in de beroemde vertelling over de grootinquisiteur van Sevilla.[388] Op analoge wijze is ook de Verlichting vaker ontspoord en bij uitstek het nazisme met zijn gruwelijke uitroeiingskampen is daar een schrijnend voorbeeld van.

- *In welke zin dan wel?*

OVT: In twee woorden: de monnik Gregor Mendel ontdekte in 1866 erfelijkheidswetten welke konden worden toegepast voor de veredeling van een ras, in dat geval ging het om erwten. Rond de eeuwwisseling raakte zijn werk bekend en dan gingen geesten die zichzelf verlicht achtten de idee uitbreiden naar de mens toe, zij wilden nu ook aan de mens gaan sleutelen, ja, het leek hun plicht om dat te doen, nu god dood was en de mens alleen nog op zichzelf kon rekenen.

- *Is het dan niet terecht dat de mens verantwoordelijkheid opneemt voor zichzelf? Men kan toch niet beweren dat bijvoorbeeld de geneeskunde een kwaad is?*

388 *De parabel van de grootinquisiteur van Sevilla* is een raamvertelling in de beroemde roman *De gebroeders Karamazov* van F. Dostojevski. Voor een PDF van het boek, zie: https://www.dbnl.org/arch/dost001gebr03_01/pag/dost001gebr03_01.pdf

OVT: Uiteraard niet maar bij tijden is de zaak ontspoord. Professor Gie van den Berghe schreef een lijvig boek over vooruitgang en maakbaarheid. Een kritisch geschrift, onder meer over eugenetica en zijn aberraties, de moeite van het lezen meer dan waard.[389]

- *De mens als proefkonijn?*

OVT: Onvermijdelijk! Wat anders rest ons nog als wij definitief zijn afgestapt van de naïeve gedachte dat er zoiets bestaat als de 'wijze natuur', de 'apotheek van god' of het 'recht van de sterkste'?

- *De Gaia-hypothese spreekt u niet aan?*

OVT: Moeder Aarde als levend organisme is een leuk idee en er zit vast veel waarheid in dat verhaal maar de hypothese houdt niet in dat de mens nu zijn verstand op nul moet zetten want dat zou betekenen dat men ervan uitgaat dat de zogenaamde geest tegennatuurlijk was. Wij mogen, of beter: wij moeten aan geneeskunde doen, wij moeten onderzoeken hoe ziekteverwekkers bestreden kunnen worden maar wie kan u verzekeren dat het nooit zal gebeuren dat een kapper gek wordt en zijn scheermes gebruikt om een klant de hals over te snijden? Er doen zich nu eenmaal oorlogstoestanden voor en dat speelt ook in de wetenschappen: instrumenten die bedoeld zijn om mensen te helpen kunnen ook als moordwapen worden ingezet. Experimenten kunnen mislukken. Virussen van menselijke makelij kunnen net zoals wilde dieren uit het circus ontsnappen als een oppasser per ongeluk het hek van de kooi vergeet te sluiten. *ISIS* kan een viroloog gijzelen of de portier van een labo. Gisteren nog vertelde iemand op *CNN* dat sommige onderzoekers uit Hong Kong beweren dat het nieuwe coronavirus van menselijke makelij is. Er zijn ontelbare complottheorieën maar ook de geschiedenis van de geneeskunde stemt dikwijls tot nadenken: reeds een halve eeuw geleden schreef de Zwitsers-Amerikaanse filosoof Ivan Illich een lijvig werk over de *ziekmakende*

389 Gie van den Berghe, *De mens voorbij. Over vooruitgang en maakbaarheid. 1650-2050,* Meulenhof/Manteau 2009. Een PDF van het boek is voorhanden op het internet - zie: http://www.serendib.be/boeken/De-mens-voorbij.htm

werking van de *geneeskunde* en het eerste hoofdstuk heet heel toepasselijk *De epidemie van de moderne geneeskunde.* Dat hoofdstuk telt vier paragrafen: *Het nut van de artsen - een illusie, Nutteloze medische behandelingen, Kwalen veroorzaakt door artsen* en *Weerloze patiënten*. De titels van de volgende hoofdstukken klinken zo mogelijk nog hallucinanter.[390] Ik zei het al: ook de zorgsector ontsnapt niet aan de middel-doelomkering van onze kapitalistische economie.

- *Wat moeten we dan uit de hele historie besluiten?*

OVT: Niet zo haastig, mijn beste: ze is nog aan de gang![391]

***

OVT: En wij vernemen zopas via het vrt-radionieuws van 12 uur dat een kat werd gedetecteerd met corona. Het zou gaan om een alleenstaand geval, zo zegt men, maar er werd wellicht nog maar één kat getest... Hebben de katten het zoals de mensen? Misschien kan men er een opportuniteit van maken en nu bijvoorbeeld alle katten gaan inenten met het virus zelf om groepsimmuniteit te kweken want daaraan is er een tekort ingevolge het tekort aan kinderen. Zei men niet dat men om die reden de scholen niet had mogen sluiten? Men heeft er alvast een niet-menselijk proefkonijn bij. Of zit de oude Van Togenbirger er nu héél ver naast?[392]

390 Ivan Illich, *Medical Nemesis. The expropriation of health*, Pantheon books, New York 1976 (1975). Een PDF van het boek is beschikbaar hier: https://ratical.org/ratville/AoS/MedicalNemesis.pdf
391 Tekst d.d. 26 maart 2020.
392 Tekst d.d. 27 maart 2020.

21. Een relativering van de ellende

In het tiende deel van zijn *Gesprekken over de natuurlijke godsdienst* schrijft de Schotse filosoof David Hume op zeker ogenblik het volgende:

"Indien plotseling een vreemdeling in deze wereld zou terechtkomen, en hij zou mij vragen naar een voorbeeld van het kwaad, dan zou ik hem een kliniek vol zieken tonen, een gevangenis vol misdadigers en schuldenaren, een slagveld overdekt met lijken, een vloot die vergaat op zee of een land dat gebukt gaat onder tirannie, honger of de pest. Zou hij mij dan ook vragen hem de prettige kant van het leven te tonen en hem een idee te geven van het plezier van de wereld, waarheen zou ik hem dan moeten brengen? Naar een bal? Naar een opera? Naar het hof? En het ware helemaal niet onredelijk indien hij dan zou denken dat ik hem alleen maar een andere vorm van leed en verdriet liet zien."[393] [394]

393 Dit is een eigen vrije vertaling. De oorspronkelijke tekst luidt: *"If an alien suddenly arrived in this world, I would show him, as a specimen of its ills, a hospital full of diseases, a prison crowded with criminals and debtors, a field of battle with corpses all over it, a fleet of ships sinking in the ocean, a nation suffering under tyranny, famine, or plague. To turn the cheerful side of life to him and give him a notion of its pleasures, where should I take him? to a ball, to an opera, to court? He might reasonably think that I was only showing him other kinds of distress and sorrow."* (David Hume, *Dialogues concerning Natural Religion*, part 10, fragment).

394 Tekst d.d. 27 maart 2020.

22. Het schijngevecht met de dood

Het probleem van de pandemie gaat gepaard met een paradox die het begrip daarvan lelijk parten speelt. De pandemie ontleent haar ernst namelijk aan de combinatie van twee incommensurabele entiteiten: enerzijds is er de ernst van de realiteit van de dood en anderzijds is er de ernst inzake de grote hoeveelheid mensen die erdoor getroffen worden en die twee gegevens zijn onvergelijkbaar omdat ze zich elk in een andere wereld bevinden.

Spreekt men over de 'objectieve' wereld van de bijna acht miljard mensen, dan heeft men daarin te maken met slechts een schaduw van de dood: de dood treedt er slechts op als de man met de zeis die tekeer gaat in de massa en die een aantal mensen wegmaait; de dood lijkt minder erg als de mensen oud worden, niet door ziekte omkomen of niet massaal sneuvelen en hij lijkt erger als de pest uitbreekt en de mensen vallen gelijk vliegen. Spreekt men daarentegen over de reële en derhalve de subjectieve ervaring van de dood, dan is de wereld waarin de stervenden geteld worden heel ver af want dan gaat het over de fataliteit van de eindigheid als zodanig en zijn in dat verband de manieren waarop men sterft of het tempo waarin mensen sneuvelen van secundaire betekenis.

Omdat men de twee genoemde werelden nooit op een geheel relevante manier onderling in verband kan brengen, vergist men zich ook in het denken over het probleem van (in dit geval) de pandemie. In *Das Problem des Todes in der Philosophie* schrijft Georg Scherer: *"In de dood wordt duidelijk dat elkeen zijn eigen leven moet leven omdat elkeen zijn eigen dood alleen voor zichzelf moet sterven."*[395]

395 Georg Scherer, *Das Problem des Todes in der Philosophie,* Wissenschaftliches Buchgesellschaft, Darmstadt 1988 (1979), pag. 18. De oorspronkelijke tekst luidt: *"In Tode wird deutlich, dasz jeder sein eigenes Leben zu leben hat, weil jeder seinem Tod allein und für sich sterben musz."*

Scherer spreekt over de eenzaamheid van het sterven en op dat punt komt ook in de huidige pandemie de aangehaalde paradox aan het licht: het wezenlijke van de dood en de sterfelijkheid als zodanig heeft in feite niets te maken met de verschrikking van de massale sterfte die een pandemie meebrengt en die betrekking heeft op demografische aangelegenheden. Het begin van de pandemie laat het uitschijnen alsof de dood pas dan zijn intrede doet en het einde van de pandemie geeft ons de valse indruk dat op dat ogenblik de dood overwonnen wordt. Als de virologen bij de dagelijkse tellingen van het aantal sterfgevallen bijna triomfantelijk uitroepen dat zij het virus bij het nekvel hebben, lijkt het wel alsof zij zeggen dat zij de dood zelf een hak hebben gezet maar uiteraard is dat in de verste verte niet het geval en dat zal ook nooit het geval zijn: iedereen die geboren wordt, zal ooit moeten sterven en aan die tragiek zal nooit een einde komen.

Op het toneel van de mensenwereld doet zich een gevecht voor dat zich lijkt te presenteren als een gevecht dat het leven zelf voert met de dood en al te graag gelooft men dat dit het geval is omdat aldus de illusie wordt gevoed dat het leven in staat zou zijn de dood te overwinnen. Het gevecht dat gevoerd wordt is niet dat tussen leven en dood en zelfs niet dat tussen twee levensvormen - de mens en een virus. In het onderhavige gevecht probeert de mens alleen maar om één van zijn ontelbare doodsoorzaken af te wenden. Slaagt hij daarin, dan kan hij weliswaar (voor korte tijd) het gevoel hebben de dood zelf overwonnen te hebben maar niets is minder waar: andere doodsoorzaken staan aan te schuiven, ja, zij drummen elkaar weg zoals erfgenamen dat doen of opvolgers van machthebbers, hiermede eer brengend aan het bekende gezegde: "De ene zijn dood is de ander zijn brood".[396]

396 Tekst d.d. 29 maart 2020.

Intermezzo: Waar zijn Chen Qiushi en Ai Fen?

De Chinese dokter Ai Fen is directeur van de spoeddienst van het Centrale Ziekenhuis van Wuhan en zij was de eerste arts die de epidemie van het coronavirus openbaar maakte nadat zij er op 17 december 2019 mee te maken kreeg bij een patiënt van haar. Op 27 december kreeg zij een tweede patiënt met corona die geen enkel contact had gehad met de beruchte markt waar het virus zogezegd vandaan kwam. Ze sloeg alarm maar de autoriteiten ontkenden het probleem. Ze gaf er een interview over in een Chinees tijdschriftnummer van 10 maart 2020 dat 3 uur na het verschijnen door de autoriteiten uit de markt werd genomen en vernietigd maar gecodeerd op het internet bewaard bleef. Over dokter Ai Fen werd niets meer vernomen.[397] *De advocaat en publicist Chen Qiushi onderging hetzelfde lot.*[398] [399]

397 https://en.wikipedia.org/wiki/Ai_Fen
398 Zie: https://www.hln.be/nieuws/buitenland/chinese-journalist-verdwenen-die-zich-kritisch-uitliet-over-aanpak-coronavirus-in-wuhan~a17475ed/ en http://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=3208253
399 Tekst d.d. 31 maart 2020.

23. De eindtijd

Heuse psychiaters worden toegevoegd aan het panel van experten dat verondersteld wordt om het volk te guideren doorheen de duisternissen van de *lockdown* welke in een mum van tijd de wereld omgeturnd heeft tot een plek waarvan men kennelijk nog steeds niet in staat is in te zien dat zij niets minder is dan de hel, jawel: het Gehenna, de onderwereld of het schimmenrijk welke de hedendaagse theologen kenschetsen als die plek waarin men definitief van alle anderen gescheiden is.

De kat komt echter op de koord waar wij ontdekken moeten dat die psychiaters er worden bij te pas gebracht om ons op te zadelen met de valse hoop dat die isolatie welke leidt tot claustrofobie, depressie, psychose en tal van andere en nog veel gruwelijker geestesziekten, *niet* definitief is; alleen zou niemand weten wanneer het einde van de tunnel dan in zicht zal komen.

Ofschoon vermaard, soms wereldwijd, vergeten deze zielenknijpers - wellicht omdat zij nu eenmaal handlangers zijn van het allerminst onschuldige establishment - om van deze uitnemende gelegenheid gebruik te maken om het volk erop te wijzen dat de tijdelijke *lockdown* - die vandaag overigens voor iederéén moet gelden zodat men zich met zijn gevangenschap dan toch niet echt zo eenzaam weten kan - voor sommige groepen van mensen wél definitief het lijf van vlees en bloed herleidt tot ijle schim. En die dood die men springlevend ondergaan moet, wordt dan helemaal niet veroorzaakt door de domme dreiging van een nare virusziekte tegen welke men bezwaarlijk verzet aantekenen kan, maar - wat dit euvel veel erger en meteen misdadig maakt: deze heuse moord wordt gewis gepleegd door mensen die er bewust voor kiezen om die kwade streek met anderen uit te halen en wel met mensen op de leeftijd dat zij nog weerloos kind zijn en waarvan de vorming aan hen werd toevertrouwd: het zijn bij uitstek de beleidsvoerders van de zogenaamde religies die bijvoorbeeld aan de homo's onder

hun biechtelingen diets maken dat zij hun tegennatuurlijke neiging maar beter voor zichzelf kunnen houden als het eeuwig leven hen lief is en als zij niet zoals de door Dante beschreven sodemieters eindeloos moeten rennen over hete kolen en onder een regen van vuur.

En daar gaat ze dan op slot, de kast: de sleutel wordt uit het slot getrokken en in het diepste van de zee gegooid, dat koud en donker gapend reusachtig graf waarover eeuwenlang de zeilschepen geladen met miljoenen negerslaven voeren. Mensen - kinderen nog - kisten: dat is wat bij uitstek katholieken doen en wel in samenspraak - zij het in den duik- met extreem-rechtse politici waar ze die ook maar vinden kunnen en die er dan voor zorgen dat dezen voor wie de hel in het hiernamaals dreigt, alvast ook al hier op aarde geen schijn van kans maken om aan de bak te komen, als zij al niet verhangen worden, als zij al niet middels karaktermoord voorgoed worden ge-excommuniceerd: het stigma van pervert krijgen zij in het vel gebrand, uitgesloten worden zij van werk en van alle andere verdere deelname aan het maatschappelijke en sociale leven. Alleen van diegenen die zich laten ketenen in ommuurde kloosters, kerken en spelonken waar zij eeuwig murmelend rondwaren onder donkere kappen, de dwalende blik gericht naar de aarde totdat die hen opslorpen zal - alleen van hen wordt het lijf gespaard maar dan in ruil voor levenslange medewerking aan de satanische praktijken waarvan zijzelf het weerloze slachtoffer moesten worden - men leze de illustratie *Sodoma* van Frédéric Martel.

Experten-psychiaters vergeten ons erop te wijzen dat wij misschien enig soelaas zouden kunnen vinden voor onze *lockdown*-pijntjes door eens te gaan peilen bij de miljoenen vluchtelingen die wij vandaag vervloeken daar de concentratiekampen waar zij met vrouw en kinderen door het over mensenrechten palaverende werelddeel in opgesloten werden, onze vakantie-oorden bezetten.

Maar kijk: de hemel zelf komt de weerlozen in de zichtbare én onzichtbare concentratiekampen ter hulp en keert de gang van zaken binnenste buiten: de eersten worden nu gewis de laatsten. Overal

zijn straten en pleinen leeggelopen, alle mensen zitten gevangen in hun eigen hel, alleen wie geen dak hebben, lopen nu vrij rond, en de Zaligsprekingen uit Mattheüs (5:1-11) weerklinken vanuit de vier windstreken van de aarde zoals het luide geschal van bazuinen.[400]

400 Tekst d.d. 3 april 2020.

24. De derde contaminatievorm

Van contaminatie of besmetting is sprake waar een microbe in een levend wezen is binnengedrongen om zich daar te vermenigvuldigen. Mensen kunnen besmet worden met fysieke ziekteverwekkers maar ook psychosociale ziekten kunnen ons contamineren. In dat laatste geval betreft het bijvoorbeeld een contaminatie met angst, een overigens zeer gevreesde en soms dodelijke ziekteverwekker, waarvan de drager geen microbe is maar wel een meme: een idee of een ideologie. Memen bestaan analoog met genen: de laatsten geven informatie door via het DNA, de eersten via de cultuur. Zoals contaminatie met een microbe gebeurt via fysiek contact, zo gebeurt contaminatie met een ideologie via psychisch contact maar omdat het weliswaar psychische karakter van woorden vaak gepaard gaat met het fysieke spreken, lopen de beide vormen van contaminatie dikwijls door elkaar zodat men eigenlijk kan stellen dat de contaminatie met ideologieën en deze met microben dikwijls hand in hand gaan en bij uitstek is dat het geval in de negatieve zin, namelijk waar wij weten dat bijvoorbeeld religieuze overtuigingen, regels en gebruiken ingegeven werden uit hygiënische overwegingen. Of dit laatste 'voordeel' van in dit geval een religie de nadelen ervan overtreft, valt nog te bezien want vaak zijn religies duizenden jaren oud en hebben zij betrekking op gebruiken en omstandigheden die niet langer bestaan terwijl de ziekmakende werking van angst - die vooral wordt veroorzaakt door godsdiensten - een niet gering probleem is.

Angst is niet alleen psychisch: het is een toestand met lichamelijke symptomen, een toestand die ziekmakend en zelfs letaal kan zijn. Angst verraadt zich in iemands gelaatsuitdrukking maar ook in zijn gedrag en in zijn opvattingen. Angst heeft een verregaande weerslag op de lichamelijke gesteldheid: de polsfrequentie stijgt, evenals de bloeddruk en de productie van adrenaline. De 'bedoeling' is dat men zich fysiek voorbereidt op een lichamelijke activiteit, hetzij de aanval hetzij de vlucht. Gaat het echter om ver-

schrikkingen waarvoor men niet op de vlucht kan gaan, zoals de dreiging van het hellevuur, dan richt de opstand van het lichaam zich tegen zichzelf en wordt de betrokkene ziek: herhaalde hartkloppingen en verhoogde bloeddruk of algemene stress veroorzaken een hartaanval of allerlei systemische ziekten waaraan de betrokkenen dikwijls voortijdig sterft. Nu is het de bedoeling van een godsdienst dat zij via de angst het gedrag van mensen kan sturen, dat zij het brein van de gelovige bezet en zijn wil overneemt, zodat de gecontamineerde niet langer vrij is maar slaafs doet wat de godsdienstregels hem opdragen op straffe van bijvoorbeeld de eeuwige verdoemenis in de hel. En waar hebben wij dit nog gehoord? Inderdaad: godsdiensten veroorzaken in het menselijk brein wat virussen doen in het celbrein: *"net zoals vliegtuigkapers die het stuur in de cockpit overnemen, schakelen virussen het celbrein van de gastheercel uit en vervangen het door hun eigen commando (RNA/DNA) en zo zijn onze geïnfecteerde cellen in feite niet langer de onze."*[401] En de analogie gaat nog verder: net zoals een virus dat eigen voortplantingsorganen mist en dat daarom de voortplantingsorganen moet gebruiken van de cel waarop het parasiteert, zo ook planten de priesters zich niet voort - zij zijn hier te lande overigens allemaal van het mannelijk geslacht - maar gebruiken zij de voortplanting van hen op wie de betrokken godsdienst parasiteert. Net zoals een epidemie of een pandemie *"een bijwerking is van de virale ijver tot zelfbehoud en net zoals voor een virus mensen gewoon levensmiddelen zijn (zoals het vee dat is voor mensen)"*[402], zo ook is een godsdienst een instrument tot zelfbehoud van een welbepaalde sociale klasse, namelijk de zogenaamde priesters.

Zoals gezegd zijn de voertuigen van de angst die evengoed ziek kan maken als microben, bepaalde memen of ideeën, opvattingen, gedragsregels welke gesanctioneerd worden in het hiernamaals of reeds in het heden - meer bepaald door sociale uitsluiting van de 'zondaars' - en daarom zijn de voertuigen van die angst in feite

401 Zie: *Virusvee*: http://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=3208253
402 Ibidem.

dreigementen: religies zijn in wezen (angstaanjagende) dreigementen, het zijn verhalen die van mensen, als zij die geloven, een gewenst gedrag afpersen, zoals bijvoorbeeld het storten van geld op de rekening van de schatbewaarder van de betrokken godsdienst. Waar mensen en culturen naïef of primitief zijn of wegens armoede en kans op chantage gevoelig zijn voor afpersing, zoals dat het geval was in ons eigen verleden, gebeurde zulks vrij letterlijk met bij voorbeeld het handeltje van de aflaten dat immers neerkomt op de dreiging: "Als gij ons geen geld geeft, zult gij branden in de hel", wat gelijkt op de gekende bedreiging: "Uw geld of uw leven!" Worden de culturen verfijnder en de mensen verstandiger, dan verdwijnt de godsdienst allerminst: zij volgt de trend en transformeert tot meer gesofisticeerde vormen van bedreiging en afpersing. Zij verfijnt haar theologie en past deze aan de nieuwe wetenschappelijke en ethische inzichten aan en zij probeert al te aperte inconsistenties binnen het geloof en de geloofsartikelen weg te werken. Als Jahweh op een gegeven ogenblik via een engel aan Abraham die op het punt staat zijn zoon Isaak te offeren, zegt dat dit voortaan niet meer nodig is en dat god vrede zal nemen met een offerdier, gaat het om een aanpassing aan de menselijke overtuiging dat een jaloerse god die ten bewijze van de vroomheid van zijn gelovigen eist dat zij voor Hem hun eerstgeboren zoon slachten, ongeloofwaardig is geworden. Maar uiteraard verraadt de aanpassing tegelijk dat de aanbeden godheid een product is van de menselijke geest in plaats van andersom.

En hier zijn we beland bij een gloednieuw verschijnsel. Waar het virus aanvankelijk een natuurlijke ziekteverwekker is - een eerste vorm van contaminatie - en de godsdienst geheel van menselijke makelij - een tweede vorm van contaminatie - geeft de hedendaagse kennis ons vandaag de mogelijkheid tot een derde contaminatievorm: virussen kunnen worden gemaakt zoals men ooit godsdiensten heeft gemaakt. En dit machtsmiddel geeft aan de uitvinder ervan wel het enorme voordeel dat geen van de gecontamineerden nog in staat zal zijn om de indringer af te weren. Wie te maken krijgen met de meme van een godsdienst, zijn alsnog in staat om de angst of de psycho-sociale dreiging die ervan uitgaat,

te verwerpen maar wie met een virus gecontamineerd worden, verliezen compleet de troef van hun vrije. En de vraag of het dan mogelijk is dat het mensdom heden te maken heeft met een nieuwe priesterklasse die zich van het beschreven oppermachtige instrument zou bedienen, kan helaas niet langer terzijde worden geschoven als een loutere samenzweringstheorie: daarvoor hebben onverbloemde uitspraken van een steeds tallozer wordende club van vooraanstaande en machtige geleerden en politici in het recente verleden gezorgd met als koprijder sir David Attenborough met zijn alom getolereerde "Let them starve!" Over de gruwelijke ontsporingen ter zake in het recente verleden moet nog een woordje worden gezegd.[403] [404]

403 Zie o.m.: Gie van den Berghe, *De mens voorbij. Over vooruitgang en maakbaarheid. 1650-2050,* Meulenhof/Manteau 2009. Een PDF van het boek is voorhanden op het internet - zie: *http://www.serendib.be/boeken/De-mens-voorbij.htm*

404 Tekst d.d. 4 april 2020.

25. De nieuwe kleren van de keizer

De Britse invloedrijke misantroop en predikant Thomas Malthus (1766-1834), die professor economie was in Cambridge stuurde tweehonderd jaar geleden de waarschuwing de wereld in dat de productie van voedsel geen gelijke tred kan houden met de bevolkingstoename en dat dit zou uitlopen op een catastrofe. Malthus was gekant tegen een sociaal systeem met armenzorg dat volgens hem het aantal hongerlijders alleen maar kon doen toenemen: de staat zou moeten verhinderen dat de armen zich nog kunnen voortplanten.

Ofschoon Malthus op menig vlak ongelijk kreeg (de industriële revolutie plaatste zijn catastrofe in de koelkast, de dichtst bevolkte gebieden hebben kennelijk de hoogste levensstandaard en de bevolkingsaangroei blijkt spontaan te stabiliseren) en ofschoon hij veel kritiek oogstte vanwege zijn immorele principes (van onder meer de geëngageerde schrijver Charles Dickens), kreeg hij heel wat aanhangers en dan vooral bij de onnadenkende welgestelde burgerij die vreesde dat een toename van het aantal armen haar nadeel zou berokkenen terwijl het, geheel andersom, uitgerekend de (loon)slavernij is die de exuberante levensstandaard van de bezittende klasse garandeert.

Tal van plannen werden sindsdien alom door leden van een egoïstische economische toplaag gesmeed om een liefst zo onzichtbaar mogelijke genocide te plegen op het arme volk. Los van de maatregelen die vandaag ingang hebben gevonden, zoals de ter beschikking stelling van voorbehoedsmiddelen, abortus en euthanasie, werden in de afgelopen eeuwen meermaals veel ingrijpender plannen op touw gezet en ook uitgevoerd met het oog op het uitdunnen van de mensenmassa, waarbij dan uiteraard de armen werden geviseerd, wat overigens geheel tegendoelmatig is omdat het overbevolkingsprobleem, als het er al zou zijn, een kwestie is van

ecologische voetafdruk terwijl de voetafdruk van de armen vaak duizend keer kleiner is dan die van de rijken.

Veruit de bekendste geplande massamoord heeft zich voltrokken onder het regime van de nazi's in het Duitsland van de jaren 1933-1945 onder de waanzinnige Adolf Hitler die zich tot doel stelde om de 'rotte appels' uit de mand te verwijderen (de joden, de romazigeuners, de homo's, de zwak- en krankzinnigen, de 'on-Duitse' kunstenaars en intellectuelen, de minderwaardige rassen...) en een superras te kweken dat dan de wereld zou overheersen. Maar daarnaast werden nog talloze gelijkaardige plannen bekokstoofd en ook uitgewerkt: geplande oorlogen - genociden - en dan vooral in derdewereldlanden ook de beruchte infertilisatieprogramma's.

Een opsomming van de vele immorele ingrepen waarbij de mens god speelt (althans wat betreft zijn vermogen om ongestraft medemensen om te brengen), ligt niet in de bedoeling van deze artikelenreeks: daarvoor verwijzen wij naar het reeds geciteerde werk van Guy van den Berghe. Wel stellen wij ons de vraag wat de meest voor de hand liggende oorzaak mag zijn van de huidige 'pandemie'. En zoals reeds hoger aangestipt, valt er wel wat te zeggen voor de these dat hier wellicht helemaal geen sprake is van een biologische oorlog maar veeleer van een economische oorlog maar dan wel een bijzonder sluwe oorlog, spitsvondiger nog dan deze die wij kennen als de klimaatoorlog.

Over de klimaatoorlog, die ook in China zijn oorsprong vond, moet gezegd worden dat hij bedoeld was om de industriële productiviteit in het Westen stokken in de wielen te steken - een opzet welke grandioos mislukte nadat de Amerikaanse Al Gore de wereld rondreisde om te bepleiten dat de boosdoener moest gezocht worden in de uitstoot van CO.2 en derhalve in landen zoals China. Maar de Chinezen sloegen kennelijk terug en hoe vernuftig hebben ze dat gedaan! Gebruik makend van het sprookje van de nieuwe kleren van de keizer, wisten zij een gewone griep uit te vergroten tot een ware pestepidemie die in geen tijd de ganse wereld hypnotiseerde en verlamde. Hypnotiseerde: onze eigen viroloog Marc Van Ranst vertelt ons dat het aantal slachtoffers van het co-

ronavirus gelijke tred houdt met het aantal doden gemaakt door een normale seizoensgriep. Echter, de zieken liggen dit keer niet in hun bed, waar zij gebeurlijk ook overlijden als zij hoogbejaard zijn, maar zij worden allen naar klinieken gebracht om daar de bedden te bezetten en te functioneren als bij een dagelijks dodental op te tellen entiteiten. Omdat bepaalde sectoren binnen de gezondheidszorg daar uiteindelijk heel wel bij varen (en wij doelen hier allerminst op de heldhaftige verpleging!), bestaat er weinig weerstand tegen deze tenslotte bijzonder misleidende gang van zaken: waar een zieke met griep in vroegere jaren enkele of zelfs geen enkel doktersbezoek kostte, brengt hij in de huidige aanpak fortuinen in het laatje van het medisch bedrijf. Hebt u er enig idee van, waarde lezer, wat een ziekenhuisbed per dag kost? Welnu, ofschoon de gezondheidssector beter weet, blijft omwille van deze opportuniteit de kritiek op deze aanpak achterwege, zodat de list van China om de westerse economie te verlammen en er uiteindelijk geheel onderuit te halen, met veel brio lijkt te zullen slagen. En de massapsychose doet de rest.[405]

405 Tekst d.d. 5 april 2020.

26. De strijd tegen de overbevolking

Maar stel nu eens dat niet China de boosdoener is en dat er geen economische oorlog woedt. Is het mogelijk dat het neomalthusianisme de harten van de heersers van de aarde heeft veroverd en dat zij heden dapper bezig zijn met het terugdringen van het bevolkingsaantal? Hoe dan ook werden in de voorbije tweehonderd jaar al verschillende dergelijke grootschalige plannen uitgevoerd. De genoemde en bekendste 'Endlösung' - wat 'oplossing' betekent (!) - is immers geen unicum en heeft een lange voorgeschiedenis alsook een vervolg tot op de dag van vandaag.[406]

Het onderhavige vraagstuk betreft de kwestie van de dood van god en zijn opvolging door de mens: de mens is er achter gekomen dat hij geen schepsel is van god maar dat, geheel andersom, god een creatie is van de hem, wat hem niet alleen het recht geeft maar ook de plicht om verantwoordelijkheid op te nemen voor het reilen en zeilen in de wereld (politiek) en op aarde (m.b.t. de biosfeer). In die visie kan en mag de mens niet langer rekenen op een of andere goddelijke voorzienigheid maar moet hij daarentegen het heft in eigen handen nemen en dat houdt uiteraard het risico in op falen. Het lot van de wereld maar ook dat van de aarde is niet langer in handen van een alwetende schepper maar wordt behartigd door de feilbare mens. De mens is zijn eigen proefkonijn geworden en daar kan hij zelfs niet aan onderuit omdat niets ondernemen hetzelfde is als handelen. Met betrekking tot het al dan niet vermeende probleem van de overbevolking houdt dat in dat de volgelingen van Malthus hoe dan ook zullen proberen om de mensenmassa in te perken en inzake de eugenetica weerklinkt voortaan de stelling dat het absurd zou zijn om toe te staan dat de mens de planten en het vee zou veredelen terwijl hij het eigen ras zomaar op zijn beloop zou laten.

406 Zie: Guy van den Berghe, *De mens voorbij*, Meulenhof/Manteau 2009, pp. 9-12: *Woord vooraf*.

Van die activiteit van de menselijke zelfverbetering (of alvast een poging daartoe) is de geneeskunde een mooi voorbeeld en dan vooral de preventieve gezondheidszorg en de zorg voor de volksgezondheid: bij maatregelen om de algemene gezondheid van het volk te bevorderen heeft elkeen belang, wat een reden is om mensen te sensibiliseren of zelfs te verplichten om zekere regelingen bij te treden, zoals inentingen tegen allerlei ziekten. Maar het gaat ook verder dan dat.

Naast het vragen van de vrije en bewuste medewerking van het volk aan bijvoorbeeld wereldwijd op touw gezette vaccinatieprogramma's, acht de overheid het ook noodzakelijk om in te grijpen op terreinen waar zij vermoedt te zullen botsen op tegenstand vanwege de 'patiënten' en zo blijken vanwege de overheid programma's op touw gezet te worden waar omtrent het volk helemaal niet wordt ingelicht en waarvan de infertilisatieprogramma's in derdewereldlanden de bekendste voorbeelden zijn.

Mensen worden onvruchtbaar gemaakt, niet alleen zonder dat zij toestemming hebben gegeven maar ook zonder dat naar hun toestemming werd gevraagd en dus buiten het eigen medeweten om en de (niet publiek gemaakte en derhalve eigenlijk ongeldige) verantwoording van de overheid luidt dat de maatregel de honger bestrijdt en dus geschiedt in het belang van de betrokkenen. Mensen worden gevaccineerd buiten het eigen medeweten om, waarbij al dan niet makkelijk determineerbare risicogroepen (mensen die sterven aan het vaccin zelf) niet worden ontzien en de vraag rijst of de boven onze hoofden om aangebrachte 'verbeteringen' ook de verbeteraars zelf niet boven het hoofd gaan, want het valt altijd af te wachten wat de effecten zullen zijn van hetzij de geneesmiddelen die wij 'vrijwillig' slikken, hetzij de ingrepen op ons leven waarvan wij helemaal niet op de hoogte worden gebracht. Het verschil tussen de twee is overigens niet heel groot omdat ook inzake de ingeburgerde geneesmiddelen bezwaarlijk sprake kan zijn van echte vrijwilligheid als diegenen die ze slikken helemaal niet begrijpen hoe ze werken... àls ze al werken.

Het vertrouwen dat vanwege de overheid gevraagd wordt aan de bevolking is niet langer een 'vertrouwen' van zodra het wordt *geëist*: het is dan brute dwang. Weliswaar mogen ouders hun kinderen dwingen tot gehoorzaamheid als men er mag vanuit gaan dat zij het goed voor hebben met hun kroost maar beweren dat een overheid het recht heeft op een dergelijk verregaande vorm van paternalisme betekent niets minder dan het geven van carte blanche aan de dictatuur.

Maar bepaalde mensen doen kennelijk niets liever dan spelen met macht en beslissingen nemen over het lot van anderen: zij spelen niet met de kaarten, met woorden, met duiven of met paarden zoals 'gewone' mensen dat doen: bepaalde mensen zijn dermate blasé dat alleen nog maar het spel met mensenlevens hen kan prikkelen en als atoomwapens een oorlog waarbij zij zichzelf in veiligheid kunnen brengen, onmogelijk maken, rest alsnog het spel met mensenmassa's buiten het medeweten van die mensen om.

De grote Russische romanschrijver Fjodor Dostojevski heeft ons met zijn parabel van de grootinquisiteur van Sevilla geleerd dat het uitgerekend dit is wat bij uitstek de katholieke kerk sinds tweeduizend jaar geheel ongestraft met intussen het derde deel van de wereldbevolking doet: spelen, bedriegen, voorliegen... 'voor het eigen goed van'. Geef de mens brood, beheers zijn geweten, heers over de wereld. De waarheid is, aldus Dostojevski, dat de hogere clerus zelf niet gelooft wat zij aan het volk voorliegt: de bisschoppen liegen bewust, zij vertellen aan het volk dat er een voortbestaan wacht na de dood en zij doen dit om het volk gelukkig te maken; zij menen dat zij met dit bewuste bedrog een offer brengen voor het welzijn van de mensheid.

Maar nieuwe heersers hebben vandaag de fakkel overgenomen van de verouderde religie: nu god dood is en de mens zichzelf tot god heeft uitgeroepen, gaat hij uiteraard door met spel van de zogenaamde 'plaatsvervanger van god op aarde'. Neen, het is niet ondenkbaar dat dit spel gespeeld wordt en de geschiedenis toont aan

dat machtswellustelingen er echt verslingerd op zijn - ten koste van het leven van ontelbaren.[407]

407 Tekst d.d. 6 april 2020.

27. 'Wij zijn de heersers der aarde'

"Velen, ook Charles Darwin zelf, vreesden dat de beschaving de natuurlijke selectie grotendeels tenietgedaan had en de evolutie van de soort mens tot stilstand was gekomen. Dringende en dwingende maatregelen waren noodzakelijk. De niet-fitten, de zich ongebreideld voortplantende minderwaardigen, moeten aan banden gelegd worden. Geesteszieken en criminelen moeten afgezonderd worden, van voortplanting uitgezonderd."[408] Aldus hebben de 'heersers der aarde' beslist[409] die met de Verlichting hun intrede deden: zij die zich laten leiden door het licht van de rede; de Bijbel wordt vervangen door de *Encyclopédie*; kennis zal het mensras perfectioneren. *"Wil men bevolking en voedselvoorraad beter op elkaar afstemmen, dan moet ofwel de bevolkingstoename worden afgeremd ofwel moeten de zwakke leden worden geëlimineerd"*, zo zegt Malthus[410]: *"'De armenwetten creëren de armen die ze bijstaan."*[411] van den Berghe schrijft: *"Anderhalve eeuw lang zullen Malthus' populatieprincipe en de politieke consequenties die hij eraan vastknoopte worden overgenomen door sociaaldarwinisten, eugenetici, geleerden, politici en racisten. Met telkens weer de boodschap dat de in sociaal, economisch, intellectueel, biologisch of genetisch opzicht minderwaardigen zich veel sneller voortplanten dan de meerwaardigen. Proletariër versus bourgeois, unfit versus fit, abnormaal versus normaal, jood versus ariër."*[412] Er is degeneratie maar wie de maatschappij verontreinigen, moeten

408 Guy van den Berghe, *De mens voorbij*, Meulenhof/Manteau 2009, p. 16.

409 "Wij zijn de heersers der aarde, de koningen van de zee", aldus vangt het refrein aan van een strijdlied uit de nazitijd waarvan het auteurschap verborgen wordt gehouden - in het Duits getiteld: *Der mächtigste König im Luftrevier.* (Zie ook: https://www.neues-deutschland.de/artikel/8297.wir-sind-die-herren-der-welt.html)

410 Guy van den Berghe, *o.c.*, p. 122.

411 Guy van den Berghe, *o.c.*, p. 123.

412 Guy van den Berghe, *o.c.*, p. 125.

weggezuiverd worden en in dat proces zullen artsen een hoofdrol spelen.[413] *"De gezondheidszorg werd steeds centraler georganiseerd, en stukje bij beetje werd de hele westerse maatschappij gemedicaliseerd."*[414] *"De inenting tegen pokken was de eerste grootschalige, door de staat georganiseerde, succesrijke gezondheidscampagne. Maar de strijd was nog lang niet gestreden. De uit Azië overgekomen cholera richtte vanaf 1830 ware slachtingen aan. Epidemieën golfden over Europa (...) Er kwamen quarantainemaatregelen, militaire versperringen en medische controles voor wie uit besmet gebied kwam. Eind 18de eeuw voerden enkele Duitse staten een soort medische politie in om epidemieën te bestrijden."*[415] *"Gezondheid werd stilaan een obsessie."*[416] *"Medici werden steeds vaker betrokken bij het bevolkings- en gezondheidsbeleid (dalend geboortecijfer, epidemieën)."*[417] *"De grote massa werd gemedicaliseerd. In 1883 voerde Bismarck als eerste de verplichte ziekteverzekering in, met artsen in overheidsdienst en gratis behandeling."*[418]

Eind 19de eeuw werd in Duitsland een medische identiteitskaart ingevoerd en een ministerie van volksgezondheid opgericht. G. Hoffman schrijftover een medisch utopia in zijn *Moraal van de macht*: *"De bevolking in Hofmanns denkbeeldige staat wordt jaarlijks aan een grondig medisch onderzoek onderworpen. Zieken en gehandicapten worden doorverwezen naar de medische politie; kanker en tbc worden behandeld door middel van 'euthanasie'. Geesteszieken en gehandicapten vormen een te zware economische last en worden van bij de geboorte uitgeschakeld.* De mensheid van ellende bevrijd*, luidde een aantal jaren later de titel van een ander geschrift van dezelfde auteur."*[419] *"In* De Toverberg *(1924) belicht Thomas Mann het medisch utopia heel wat kriti-*

413 Guy van den Berghe, *o.c.*, p. 138.
414 Guy van den Berghe, *o.c.*, p. 138.
415 Guy van den Berghe, *o.c.*, p. 140.
416 Guy van den Berghe, *o.c.*, p. 141.
417 Guy van den Berghe, *o.c.*, p. 142.
418 Guy van den Berghe, *o.c.*, p. 142.
419 Guy van den Berghe, *o.c.*, p. 143.

scher. In het sanatorium waar de roman zich afspeelt, een wereld van medische afzondering waarin men in plaats van een foto een röntgenopname van de geliefde koestert, bepalen artsen of iemand ziek is, kan men alleen in naam gezond zijn. Patiënten moeten voortdurend 'temperaturen', krijgen ziekte aangepraat, worden geneeskundig betoverd. Alles is onder medische controle. De zich beaat overleverende patiënten worden in fysieke en psychische kabinetten doorgelicht met röntgenstralen en psychoanalyse."[420]

Darwin treedt Malthus bij met zijn strijd om het bestaan en de natuurlijke selectie en hij inspireert Samuel Butler die in 1863 schrijft over de nakende machtsgreep van de machines en in 1872 volgt de utopische roman *Erewhon; or, Over the Range*, *"een bijna profetische visie waarin zaken als organicisme (de maatschappij als menselijk lichaam), sociaaldarwinisme, artificiële intelligentie, DNAonderzoek en transhumanisme verwerkt zijn of aangekondigd worden."*[421] Men wil liefdadigheid afschaffen die immers de natuurlijke selectie tegenwerkt en *"de Franse antropoloog, filosoof en socialist Georges Vacher de Lapouge (1854-1936) stelde voor een grootstad in te richten met gratis alcohol en voorbehoedsmiddelen, een oord waar alle menselijke wrakhout zou aanspoelen en zichzelf in geen tijd te gronde zou richten. In een in 1913 verschenen essay over eugenetica in de oudheid omschrijft Allen G. Roper, een Engels classicus, urbanisering als een nieuw en efficiënt wapen van de natuur* ***om de unfit door snelle verspreiding van ziekte te elimineren.*** *Anderen wilden niet aan de maatschappij, maar aan de mens zelf sleutelen. Eigen volk of de soort mens verbeteren door goede geboorten te bevorderen en slechte te beperken: eugenetica."*[422]

""Het angstbeeld van een op sterven na dood volkslichaam hield in dat de beroepsexpert, de arts, de patriottische plicht had tussenbeide te komen. Slecht functionerende cellen, schadelijke individuen die het staatslichaam verzwakken en uitputten, moeten ver-

420 Guy van den Berghe, *o.c.*, p. 143-144.
421 Guy van den Berghe, *o.c.*, p. 145-146.
422 Guy van den Berghe, *o.c.*, p. 153.

wijderd, geëlimineerd, en waar mogelijk voorkomen worden. (...) alle sociaal onaangepasten en ongeneeslijken chirurgisch weggesneden worden, als de zieke appendix uit een gezond lichaam. Wie helen wil, moet soms vernietigen. De bereidheid van staat en arts om tussen te komen groeide. De paradox tussen genezen en doden vervalt als al wie van de norm afwijkt, al wie abnormaal is, als ziektekiem wordt gezien. Het rotte deel wegsnijden wordt een therapeutische noodzaak, een goede daad, een verdienste."[423]

En dit was reeds lang voor de nazi's in de USA aan de gang: *"Medici (...) zullen een vooraanstaande rol spelen in de eugenetische beweging (...). Begin 20ste eeuw zullen artsen de zuiverheid en gezondheid van de jonge Amerikaanse natie bewaken door alle fysiek en mentaal minderwaardig lijkende immigranten de toegang tot de nieuwe wereld te ontzeggen. Al even vanzelfsprekend zullen ze als selectieheren van de volksgezondheid ijveren voor massale sterilisatie van zwakzinnigen, geesteszieken en criminelen. Zoals ze enkele decennia later, in nazi-Duitsland, mensen zullen selecteren voor sterilisatie, 'genadedood' en gaskamer."*[424]

"Eind 19de eeuw al voerden artsen in Duitse kolonies medische experimenten uit op in kampen opgesloten inboorlingen. Ze transplanteerden kankerweefsel, brachten wormen in bij kinderen, infecteerden gezonde mensen. In Duitsland zelf werd toen ook op prostituees geëxperimenteerd, onder meer door Emil Adolf von Behring, de man die de serumtherapie tegen difterie bedacht. Behring spoot mensen in met syfilis in de hoop dat er immuniteit zou ontstaan."[425]

De Schotse industrieel en filosoof William Rathbone Greg (1809-1881) schrijft: *"Een samenleving die toelaat en mogelijk maakt dat erfelijk minderwaardigen huwen en zich voortplanten, is ziek. De staat (...) moet drastisch optreden, zoals een tuinier onkruid wiedt om rozen ruimte te geven."*[426] Thomas Henry Huxley (...)

423 Guy van den Berghe, *o.c.*, p. 156.
424 Guy van den Berghe, *o.c.*, p. 156.
425 Guy van den Berghe, *o.c.*, p. 157.
426 Guy van den Berghe, *o.c.*, p. 157-158.

stelt in 1893: *"dat de overheid de natuurlijke groei moet leiden en cultiveren, levensomstandigheden verbeteren en 'zwakken en misvormden verwijderen zoals een tuinman de minder goede planten uittrekt'."*[427] *"Eind 19de eeuw al pleitten sommige artsen en politici voor de „genadedood" voor ongeneeslijk zieken. Gedaan met leed en pijn, verzorging en kosten. (...) stelde Alfred Jost in 1895. (...) Controle over leven en dood komt aan het sociaal organisme toe. Jost bedacht ook het begrip* negativen Lebenswert*, dat de rechtvaardiging van medisch gedirigeerde „genadedood" in zich draagt. Aanvankelijk (...) mochten ongeneeslijken zelf kiezen of ze eruit wilden stappen. Maar geleidelijk verschoof de klemtoon naar abnormaliteit, waardeloosheid, kostprijs en gevaar voor de maatschappij."*[428]

Reeds Plato (in *De Staat*) bepleit dat paarvorming en voortplanting niet aan het toeval mogen overgelaten worden[429] en in zijn Utopia neemt de grote humanist Thomas Morus (1478-1535) die ideeën over: *"Euthanasie voor terminaal zieken mag, huwelijk en voortplanting zijn rationeel geregeld."*[430] Dit en nog veel meer is voorafgegaan aan het nazisme en pas *"midden jaren 1920 tekent Adolf Hitler in* Mein Kampf *op dat 'indien men kans zag om slechts zeshonderd jaar lang alle lichamelijk gedegenereerde en geestelijk zieke individuen buiten staat te stellen en de kracht te ontnemen om kinderen te verwekken, men de mensheid niet alleen van een geweldige last zou bevrijden, maar daarmee ook een herstel mogelijk maken zoals men zich heden ten dage bijna niet kan voorstellen'."*[431]

Maar Eugenetica bestond dus ook in de VS: onder leiding van de *natavists* werden kruistochten georganiseerd tegen sociale en hygiënische wantoestanden. De mormonen ontrieden het ouderschap aan ongezonde individuen. De profeet Noyes stichtte een commune (*Oneida*) waar mensen wetenschappelijk 'gekweekt' werden

427 Guy van den Berghe, *o.c.*, p. 158.
428 Guy van den Berghe, *o.c.*, p. 158.
429 Guy van den Berghe, *o.c.*, p. 160.
430 Guy van den Berghe, *o.c.*, p. 161.
431 Guy van den Berghe, *o.c.*, p. 177.

door selectie. Op de Indianen, de autochtone Amerikaanse bevolking, werd een genocide gepleegd. Racistische wetten werden gestemd. Chinese immigranten werden ervan beschuldigd de builenpest te hebben veroorzaakt die in 1900 uitbrak op Honolulu. In die tijd ontstonden bewegingen zoals *'Clean up America'* die aan geboortebeperking deden en inentingen verplichtten en de '*Race Betterment Foundation'* (gesticht in 1906). In 1905 introduceerde de Amerikaanse psycholoog Goddart een IQ-test om ongeschikte individuen te detecteren: idioten, imbecielen en debielen over wie hij schrijft: *"Al deze waardeloze zielen kosten pakken geld aan de gemeenschap. Ze moeten geïdentificeerd worden en morons moeten gesteriliseerd worden."*[432] [433]

***

De wetenschap werd gebruikt als legitimatie voor de uitsluiting en de verminking van de armen. De voortplanting van mensen met slechte genen werd gecriminaliseerd en moest sterilisatie onder dwang verantwoorden. De dwangwet van Harry Laughlin uit 1922 stond model voor de nazisterilisatiewet.[434] Guy van den Berghe schrijft: *"De Amerikaanse natie moest op wetenschappelijke en legale wijze behoed en gezuiverd worden van mensen van het verkeerde slag. Weinigen vroeger zich af of dat zomaar kon in een democratie, integendeel, velen vonden dat absoluut noodzakelijk. Geen wonder dus dat er onder de dictatuur zoveel meer zal kunnen."*[435] Sterilisatie onder dwang werd ingevoerd in Vaud (Zwitserland) in 1928, in Denemarken (1929), in Alberta (Canada) (1928), in British Columbia (Canada) (1933), in Zweden en Noorwegen (1934), in Finland en Danzig (1935), in Estland (1936). *"In Zweden werden in de periode 1935-1976 minstens zestigduizend jonge vrouwen tegen hun wil gesteriliseerd. Mentaal en fysiek gehandicapte vrouwen die niet in staat waren om voor hun kinderen te*

432 Guy van den Berghe, *o.c.*, p. 231.
433 Tekst d.d. 6 april 2020.
434 Guy van den Berghe, *o.c.*, p. 238.
435 Guy van den Berghe, *o.c.*, p. 241.

zorgen, maar ook mensen met een zeer slecht zicht of een 'ongezonde seksuele appetijt."[436]

Eugenetica betekent dat een land zich van zijn *unfits* moet ontdoen en ter verantwoording wordt zelfs de Bijbel erbij gehaald (Exodus 20:5).[437] In de jaren 1920-1930 werd op Amerikaanse handelsbeurzen reclame gemaakt voor eugenetica met waarschuwingen tegen rassenvermenging en degeneratie.[438] van den Berghe citeert een redenering die reeds bij Darwin gangbaar was: *"Hoe lang zullen wij Amerikanen, die zo zorgvuldig omspringen met de stamboom van onze varkens, kippen en vee, het ouderschap van onze kinderen aan toeval en 'blind' sentiment overlaten?"*[439]

Op het door o.m. Winston Churchill bijgewoonde eerste internationaal congres over eugenetica o.l.v. Leonard Darwin op 24 juli 1912 in Londen, uit politicus Arthur Balfour de volgende kritiek: *"We zeggen dat de fitten overleven. Maar het enige wat dat betekent is dat zij die overleven fit zijn."*[440] van den Berghe: *"De blijvende eugenetische bezorgdheid dat 'de biologisch fitten in aantal afnemen door daling van het geboortecijfer' moet volgens de doctrine van natuurlijke selectie verkeerd zijn. Want als families van hoger opgeleiden hun aantal niet op peil kunnen houden, betekent dat natuurlijk niets anders dan dat ze niet fit zijn."*[441]

Maar de eugenetica radicaliseert: zwakzinnigen worden afgezonderd en gesteriliseerd en huwelijkskandidaten moeten een gezondsheidsattest voorleggen.[442] En men wil ook de armen weg: *"Een oppervlakkig meevoelend mens geeft de bedelaar een aalmoes; wie dieper meevoelt, bouwt een armenhuis; wie radicaal meevoelt zorgt ervoor dat de bedelaar niet geboren wordt."*[443] De

436 Guy van den Berghe, *o.c.*, p. 241
437 Guy van den Berghe, *o.c.*, p. 243
438 Guy van den Berghe, *o.c.*, p. 244
439 Guy van den Berghe, *o.c.*, p. 244-245
440 Guy van den Berghe, *o.c.*, p. 245
441 Guy van den Berghe, *o.c.*, p. 245
442 Guy van den Berghe, *o.c.*, p. 246
443 Guy van den Berghe, *o.c.*, p. 248

Franse eugeneticus Charles Richet die deze sociale selectie bepleit en die zelfs aan pasgeborenen het recht op leven ontzegt, krijgt er in 1917 zelfs de Nobelprijs voor de Geneeskunde voor![444] *De Mental Deficiency Act* uit 1913 ontzegt zelfs aan mensen die niet in staat zijn hun zaken fatsoenlijk te regelen het recht op vrijheid.[445]

"Tien jaar later [in 1926] *zal politieke agitator Adolf Hitler in het korte nawoord bij* Mein Kampf *schrijven dat 'een staat die zich in het tijdperk van de rassenvergiftiging aan de verzorging van de beste elementen van zijn ras wijdt op een goede dag meester moet worden over de aarde'".*[446] En daar weerklinkt het Nazi-strijdlied:

"De machtigste koning van storm en van wind/is de arend geweldig en groot./De vogels zij sidderen en beven van angst/voor zijn snavel en klauwende poot./Als de leeuw verheft zijn gebrul des nachts/dan verschrikt hij de dieren ter wereld./Ja, we zijn de heersers der aarde, de koningen van de zee./Tiralala, tiralala, tiralala, tiralala, hoi hoi./Ja, we zijn de heersers der aarde, de koningen van de zee."[447]

Er is kritiek op de verregaande manipulatie van het volk, onder meer in *Brave New World* van Aldous Huxley (1894-1963) maar men blijft pleiten voor eugenetica, rassenhygiëne, sterilisatie en vandaag is dat consumptie-eugenetica geworden, een 'kind op maat', genen tegen woekerprijzen, *'egg freezing service'*, *'create your own genetically healthy child online'* of de stunt van de eerste mannelijke zwangerschap.[448]

Maar het gaat gestaag richting staatsinmenging: *"Op termijn kunnen trends in de gezondheidszorg, zoals de uitbreiding van genetische testen tot de hele bevolking en de alarmerende kosten-baten-*

444 Guy van den Berghe, *o.c.*, p. 249-250
445 Guy van den Berghe, *o.c.*, p. 253
446 Guy van den Berghe, *o.c.*, p. 254
447 https://www.neues-deutschland.de/artikel/8297.wir-sind-die-herren-der-welt.html
448 Guy van den Berghe, *o.c.*, p. 339-340

analyses, tot meer centraal gestuurde eugenetica leiden. Biomedisch onderzoek en supervisie worden almaar grootschaliger, met steeds meer staatsinmenging."[449] Met alle gevolgen vandien: *"De Franse bioloog en geneticus Jacques Testart (...) verzette zich tegen bepaalde vormen van onderzoek omdat hij ervan overtuigd was dat ze tot nieuwe eugenetica zouden leiden. Hij (...) wijst erop dat eugenetica steeds meer in dienst komt te staan van het liberalisme en dat de tijd niet ver meer af is dat mensen geselecteerd zullen worden op concurrentievermogen."*[450]

Uit deze uitweiding moge blijken dat in de menselijke zoektocht naar het goede beheer van de aarde, abberraties altijd al van de partij zijn geweest en dat de hypothese dat de huidige pandemie hier op de een of andere manier mee te maken heeft, allerminst moet beschouwd worden als een complottheorie maar veeleer als een reële mogelijkheid.[451]

449 Guy van den Berghe, *o.c.*, p. 341
450 Guy van den Berghe, *o.c.*, p. 342
451 Tekst d.d. 7 april 2020.

28. Corona en het einde van de vrijheid

Naar aanleiding van de golf van terreuraanslagen die van elke mens de rust stal en hem in de plaats opzadelde met een toestand van onzekerheid welke de aanhoudende dreiging van de dood begeleidt, werden alom ter wereld veiligheidsmaatregelen getroffen welke gebaseerd zijn op wantrouwen omdat zij nu eenmaal niet efficiënt kunnen zijn als zij er niet van uitgaan dat iedereen een potentiële terrorist is. Maar in het kielzog van de als noodzakelijk voorgestelde veiligheidsmaatregelen kwam er naast het gevaar van terreur heel ongewenst doch onafwendbaar een secundaire dreiging, namelijk die van de verdachtmaking.

Waar nu de terreurdreiging de natuurlijke dreiging van de dood heel dichtbij bracht om de kwetsbaarheid van de mens te onderstrepen, bracht de tweede dreiging - die van de verdenking - een zekere kwetsbaarheid van de burger aan het licht: terwijl eertijds quasi niemand werd verdacht van kwaad, stond voortaan niemand nog buiten verdenking met betrekking tot eventueel kwaad of kwaad dat door hem gepleegd *kon* worden in de toekomst. En terwijl iedereen zich kan assureren tegen kwaad dat hem in de toekomst kon worden aangedaan, is niemand in staat om zich te verzekeren tegen de verdenking dat hijzelf in de toekomst kwaad zou kunnen plegen omdat, tragisch genoeg, de onafwendbaarheid van die verdenking de betekenis heeft van een noodzaak.

Het spoor van de enkele door de terreur gemaakte slachtoffers is niets vergeleken bij het spoor van angst en dreiging dat aanleiding gaf tot maatregelen die het bestaan van alle overlevenden van de aanslagen voorgoed aan banden hebben gelegd. Zij die alsnog ontkwamen aan de kogels en de bommen werden met andere woorden van hun rust beroofd en zij leven voortaan nimmer zonder de vrees van wat ook hen gebeurlijk nog te wachten staat. Maar vandaag rust de verdenking niet zozeer op terroristen en het zijn ook niet de veiligheidsmaatregelen van eigen makelij die de burgers

treffen: het kwaad van heden is de pest die immer toeslaat als de welvaart groot is, het land in vrede rust en de kracht van het leven zich in alle vrijheid uitstrekt over de gehele aarde.

Het kwaad dat heden door de wereld waart, is gekend van in de vroegste tijden en doemt ook op in sagen en legenden die wij in tijden van gezondheid en van kracht voor onnozel en lachwekkend houden: het leven bloeit en van de dood is nergens sprake. De nacht valt en de mensen slapen maar de zoete dromen worden aangetast door bijna onhoorbare geruchten: in de zerken in hun kerkers onder de Karpaten waarvan de wanstaltige vormen altijd al onheil hebben verraden, ontwaken vleermuizen: de tijd van de vampieren is weer daar, de bloeddrinkers die zich bezatten aan de levenskracht, het ganse volk tenslotte levenloos achterlatend.

Onzin, waarde lezer? Kijk nu door het raam naar buiten: gij ziet niets dan lege straten. En op het scherm, het is geen fictie: massagraven. Want de mensen, zij vallen heden zoals vliegen. Hier, bij onze buren, overzee en aan de andere kant van deze ongedroomde aarde. De terreur die zonder dat het echt tot ons wil doordringen, reeds een nieuw tijdperk heeft ingeluid, ontspringt aan de boosheid van een geest die zich bedient van ontelbare onooglijke microben die elke levende cel van ieder wezen op de aarde binnendringen en naar hun hand zetten.

Edoch, nog erger dan de slachting die het virus aanricht, is het navenante angstspoor dat met voorzorgsmaatregelen elke beweging controleert, verlamt en speent van vrijheid. Maar het mysterie is dat de gevangenschap die daaruit volgt, in wezen aan de hele plaag *voorafgaat*.

Bedenk immers dat deze pandemie een spook is - maar: *true is what works*. Een griep die tot op heden minder doden maakte dan de seizoensgriep die ons telkenjare aandoet. Gewoonlijk ziekten de mensen uit in het eigen bed en als zij hoogbejaard waren en aangetast door vele kwalen, stierven zij niet zelden en werden zij begraven op het kleine kerkhof van hun eigenste parochie. Edoch, als de vrijheid van de wereld ongehoord uitbundig woekert, ont-

waakt een aloude natuurwet die ervoor zorgt dat zij zichzelf de das omdoet: er is helemaal geen pest, geen pandemie, geen epidemie maar de perceptie zorgt er wel voor dat zij als spook alsnog ons leven in de quarantaine plaatst en ketent in ons eigen kot.

Doordat wij heden in paniek de zieken naar klinieken in de steden loodsen, lijkt het wel alsof hun aantal niet te tellen is. De stervenden liggen niet langer verspreid elk in hun eigen bed maar een massapsychose maakt dat wij hen samendrijven op gigantische zalen in de valse rust van het bezwerende gezoem van allerlei elektronische apparaten. Dezelfde zieken die eertijds heel ongemerkt in het eigen bed het leven lieten, drommen zich nu samen en in de hospitalen stapelen zich lijken op, zij worden dodenhuizen, massagraven. Het theater van de televisie, de jacht op nieuwssensatie, het winstbejag van farmareuzen, het op de loer liggen van kersverse dictaturen en verdwaaldheid van de menselijke soort in de labyrinten van vermaak en spel, zwengelen de carrousel danig aan dat het ganse mensdom in die alles verzwelgende dronkenschap valt en pas als het uit het delirium zal ontwaken, zal zien hoe het aan de slang gelijk was die in de eigen staart bijt.

Geen vrijheid meer en geen soelaas: hoe gesofisticeerd hoogdravend de cultuur ook verder schrijdt: de werkelijkheid van de dood zal voortaan nimmer weggemoffeld kunnen worden, de geest is immers uit de fles en de kennis van de boom van goed en kwaad is even onomkeerbaar als de tijd: wat eenmaal is geweten, kan nimmer worden ongedaan gemaakt. De vrijheid zal onder de controle die het leven alom terroriseren zal, voorgoed verdwijnen en deze dwang verslindt uiteraard ook goed en kwaad. *Brave new world*, van fictie naar feit.

29. "Een op winst beluste industrie die er alleen maar baat bij heeft als wij geloven ziek te zijn"

Meer dan 2500 jaar geleden schreef Herakleitos van Efeze: *"De geneesheren, die snijden en branden, doen er hun beklag over, dat ze geen waardige beloning ontvangen, terwijl ze hetzelfde bewerkstelligen als de ziektes."* Dat laatste heeft de moderne filosoof Ivan Illich herhaald in zijn *'Grenzen aan de geneeskunde'* waarvan de ondertitel luidt: *'Het medisch bedrijf - een bedreiging voor de gezondheid?'* - een rapport uit 1975 waarover toentertijd de Volkskrant schreef: *"Het medisch bedrijf heeft van pijn, ziekte en dood een technisch probleem gemaakt. Niemand heeft dit briljanter aan de kaak gesteld dan Ivan Illich."* Zijn openingszin herinnert aan de menselijke contrateleologie uit de Helleense tragedies: *"Het medisch bedrijf is langzamerhand een grote bedreiging van de gezondheid geworden."*[452] en meteen legt Illich ook uit waarom dit het geval is: de gezondheidszorg wordt gesponsord door machtige bedrijven die vooral op winst uit zijn en daaruit volgt een vertrouwenscrisis. De gezondmaking van de geneeskunde is derhalve vooreerst een politieke zaak. *"In de loop van de vorige generaties heeft het monopolie van de gezondheidszorg zich ongelimiteerd kunnen uitbreiden en heeft dit onze vrijheid met betrekking tot ons eigen lichaam aangetast."*[453] Wij zijn met andere woorden ook op het gebied van de gezondheidszorg onze autonomie aan het verliezen en dat is geen goede zaak voor onze gezondheid. *"Een gezondheidspeil kan slechts dalen als overleving voorbij een zeker punt gaat afhangen van de heteronome (anders gerichte) regula-*

452 Ivan Illich, *Grenzen aan de geneeskunde. Het medisch bedrijf - een bedreiging voor de gezondheid?* Het Wereldvenster, Baarn 1978. (Oorspronkelijke titel en uitgave: *Medical Nemesis - The Expropriation of Health*, Marion Boyars, Londen 1975).
453 Ivan Illich, *o.c.*, p. 12.

tie van de homeostase van het organisme."[454] Zoals een teveel aan verkeer onze mobiliteit in de weg staat, een teveel aan onderwijs ons verhindert om zelf te leren en een teveel aan communicatie alleen maar voor verwarring zorgt, zo ook bedreigt overdreven medicalisering onze gezondheid: zoals zoveel sectoren in onze industriële samenleving wordt ook de geneeskunde antiproductief - alleen de industrie wordt hier beter van. Wij moeten het vermogen herwinnen om zelf voor onze gezondheid te zorgen in plaats van die in handen te geven van **een op winst beluste industrie die er alleen maar baat bij heeft als wij geloven ziek te zijn** en pillen slikken.

Over de illusie van doelmatige doktershulp geeft Illich het voorbeeld van de aanpak van epidemieën: *"Een bestudering van de evolutie van ziektepatronen levert als bewijs op dat artsen in de laatste honderd jaar epidemieën niet sterker beïnvloed hebben dan priesters in vroeger tijden. Epidemieën kwamen en gingen, door beiden verwenst, maar door geen van beiden beïnvloed. Ze zijn even ongevoelig voor de rituelen die in medische klinieken uitgevoerd worden, als voor die welke bij religieuze altaren gebruikelijk waren. Het is wellicht nuttig een bespreking van de toekomst van de gezondheidszorg met de erkenning van dit feit te beginnen."*[455] Waar vroegere ziekteverwekkers verdwijnen, komen er andere in de plaats, onder meer door artsen en medicijnen veroorzaakte letsels bij weerloze patiënten.[456]

Waar vroeger de geneeskunde de helende werking van de natuur probeerde te versterken, werkt ze vandaag de natuur steeds vaker tegen in de beknotting van de natuurlijke vruchtbaarheid, de onderdrukking van de natuurlijke afweer, het wegnemen van de alarmerende pijnsignalen, het verdoven van de natuurlijke rouw of empathie, kortom: het manipuleren van leven en dood op bestelling.[457]

---

454 Ivan Illich, *o.c.*, p. 13.
455 Ivan Illich, *o.c.*, p. 21.
456 Ivan Illich, *o.c.*, p. 26-44.
457 Ivan Illich, *o.c.*, p. 45.

In 1975 schreef Illich over een beginnende trend om zoveel mogelijke mensen in ziekenhuisbedden te krijgen als *"(...) de nieuwerwetse voorliefde voor ziekenhuisverzorging die kapitalen kost"*[458] en over een geneesmiddeleninvasie: *"Elke cultuur heeft haar vergiften, medicijnen, placebo's en de rituele entourage voor de toediening ervan. (...) Krachtige medicamenten (...) doen de gezondheid gewoonlijk meer kwaad dan goed en scheppen uiteindelijk een nieuwe attitude waarin het lichaam gezien wordt als een machine die met schakelaars bediend kan worden."*[459] Er ontstaat een overconsumptie van geneesmiddelen waarvan de (woeker)prijzen bepaald worden door de vrije markt en mensen worden van voor hun geboorte tot patiënten gemaakt waardoor zij hun zelfstandigheid verliezen.[460] Daarentegen: *"Voor een groot aantal ziektebeelden geldt dat degenen die weinig of geen behandeling krijgen, waarschijnlijk het snelst weer beter worden. 'Voor een zieke', zei Hippocrates, 'is het minste het beste' (...): hem aan het verstand brengen dat hij met zijn kwaal moet leren leven, (...) voor hem doen wat grootmoeder zou hebben kunnen doen en voor het overige de natuur haar gang laten gaan."*[461]

Illich klaagt ook de trend aan om ouderen in instellingen onder te brengen: *"Het sterftecijfer in het eerste jaar van opneming is duidelijk hoger dan het cijfer van diegenen die in hun eigen vertrouwde omgeving blijven. Scheiding van het eigen huis is van invloed op het ontstaan van ernstige en fatale ziekten. (...) Afhankelijkheid is altijd pijnlijk en dat geldt in versterkte mate voor ouden van dagen."*[462] Hoe rijker de maatschappij, hoe vaker armen uitgestoten en opgesloten worden.[463]

En dan zijn er nog de stigmata. Naast de stigmata 'geneeslijk' en 'ongeneeslijk' is er nu ook een derde stigma: wie 'slechte genen' heeft, kan veroordeeld worden om een promotie te mislopen of

458 Ivan Illich, *o.c.*, p. 58.
459 Ivan Illich, *o.c.*, p. 72.
460 Ivan Illich, *o.c.*, p. 88-89.
461 Ivan Illich, *o.c.*, p. 91.
462 Ivan Illich, *o.c.*, p. 95.
463 Ivan Illich, *o.c.*, p. 95.

zelfs om niet geboren te worden.[464] Op grond van medische parameters zoals bloeddruk- en cholesterolwaarden wordt de levensverwachting voorspeld en wordt men aan levenslange medische behandelingen onderworpen terwijl de waarde van die voorspellingen enkel van statistische aard is en behandelingen gebeurlijk voor heel wat mensen rampzalig zijn. Er wordt abstractie gemaakt van de schadelijkheid van medische test zoals radiografieën en ook de bijwerkingen van therapieën worden geminimaliseerd. Alleen al tijdens het wachten in de muffe wachtkamer van de arts kan men geïnfecteerd worden met een nieuwe plaag. Preventieve gezondheidsprogramma's worden dwingend omwille van het 'algemeen belang'.

"Het hoogtepunt van de behandeling is de dodendans om de stervende patiënten. (...) In de bedden liggen patiënten die niet levend en niet dood zijn. De bezwerende dokter ziet zichzelf als een crisisleider. Op listige wijze arrangeert hij voor elke burger in zijn stervensuur een kennismaking met de verdovende maatschappijdroom van oneindige macht. Zoals elke crisisleider van een bank of een staat ontwerpt hij destructieve strategieën en laat hij hulptroepen aanrukken die, omdat ze zo nutteloos zijn, alleen maar een belachelijke indruk maken. Op het laatste moment belooft hij elke patiënt dat recht op absolute voorrang waarvan de meeste mensen denken dat ze er veel te onbelangrijk voor zijn."[465] De angst om te sterven zonder de aanwezigheid van een dokter illustreert de onderworpenheid aan de nieuwe religie. De mens gelooft zelf niet te kunnen sterven, hij wil zich door een specialist laten doden.[466]

De arts zal nooit toegeven niets meer te kunnen doen: de kwakzalverij van weleer werd vervangen door het placebo.[467] "*Medische behandelingen worden* zwarte magie *als ze, in plaats van zijn zelfgenezingspotentieel te mobiliseren, van de zieke een willoze, niet*

464 Ivan Illich, *o.c.*, p. 103.
465 Ivan Illich, *o.c.*, p. 110-111.
466 Ivan Illich, *o.c.*, p. 116-117.
467 Ivan Illich, *o.c.*, p. 122.

begrijpende voyeur maken van zijn eigen behandeling. Medische behandelingen verkeren in een ziekenreligie *als ze uitgeoefend worden als rituelen die de verwachting van de zieke geheel richten op de wetenschap en de dienaren ervan, in plaats van hem aan te moedigen een poëtische interpretatie te zoeken voor de moeilijke situatie waarin hij verkeert, of een bewonderenswaardig voorbeeld te vinden in een of andere persoon (...) die leerde te lijden. Medische behandelingen verergeren de ziekte door* morele degradatie *als ze de zieke in een professioneel milieu isoleren, in plaats van de gemeenschap te leren waarom zij veel meer sociaal begrip moet opbrengen voor zieke mensen. Magische verwoesting, religieus letsel en morele degradatie, veroorzaakt onder het voorwendsel van een biomedisch ingrijpen, zijn alle hoogst belangrijke mechanismen in de sociale iatrogenese. Ze worden door de medicalisering van de dood samengesmolten."*[468]

Ivan Illich spreekt inzake de geneeskunde over het *"nieuwe priesterschap"* dat ontstond met de Franse Revolutie. Artsen vervangen de liefdadigheidswerkers en zij verdienen aan de zieken die louter technisch benaderd worden zoals te repareren uurwerken. De aandacht van de geneeskunde verschuift van de *zieke* naar de *ziekte* en het ziekenhuis wordt een waar museum van veelsoortige plagen en een plek voor onderwijs. Vandaag is *"de samenleving een kliniek geworden, alle burgers zijn patiënten geworden van wie de bloeddruk voortdurend in de gaten wordt gehouden en geregeld, om 'binnen' de normale begrenzing te vallen."*[469] De ziekte wordt tot een instrument van klasseoverheersing. *"De man met de universitaire studie en de bureaucraat worden op die manier, in de behandeling die hij verstrekt, hun dokters collega's, terwijl de arbeider gedwongen wordt de plaats in te nemen van een slaaf die de taal van zijn meester niet spreekt."*[470] [471]

468 Ivan Illich, *o.c.*, p. 129.
469 Ivan Illich, *o.c.*, p. 181.
470 Ivan Illich, *o.c.*, p. 187.
471 Tekst d.d. 9 april 2020.

30. Ivan Illich over Intensive Care: invaliderende afhankelijkheid is de moderne armoede

"Het beeld van een natuurlijke dood", zo schrijft Ivan Illich, *"een dood die komt onder medische zorg en ons in goede gezondheid en op hoge leeftijd treft, is een vrij recent ideaal. (...) De geschiedenis van de natuurlijke dood is de geschiedenis van de medicalisering van de strijd tegen de dood."*[472] In de vroege middeleeuwen dansten de (heidense) levenden op het kerkhof met de doden in het teken van de vreugde van de hernieuwing van het leven. Met Elckerlyc verzelfstandigt de dood als één van de vier 'uytersten van den mensch' (zijnde: de dood, het oordeel, de hel en de hemelse glorie). Dan komt de burgerlijke dood: wie rijk zijn, betalen om de dood op afstand te houden tot helemaal op het einde van een gezond en actief leven en in dezelfde beweging wordt bij de bourgeoisie het ideaal van de 'jeugd' in het leven geroepen en de vermaledijde 'oude snoeper' van weleer (de rijke oudere man met zijn jonge maîtresse) wordt voortaan benijd. Dan verandert de dood die eerst Gods roep was, dan een natuurlijke gebeurtenis, een natuurkracht en een ontijdige gebeurtenis, in *"het resultaat van specifieke ziekten die door de dokter werden vastgesteld."*[473] De mythe ontstaat dat de dokter macht heeft over de dood en dat bepaalt dan ook zijn status. De plattelandsdokter van de middenklasse die hem goed kon betalen, stamt af van de vroegere legerarts: brute en door elkeen gewantrouwde heelmeesters die *"dank zij hun reputatie onder veteranen van de napoleontische oorlogen, patiënten kregen."*[474] Dan kwam het recht op medische verzorging van de wieg tot het graf en was het (volledige gemedicaliseerde) ideaal de natuurlijke dood (in tegenstelling tot de abnormale dood ingevolge

472 Ivan Illich, *o.c.*, p. 191.
473 Ivan Illich, *o.c.*, p. 212.
474 Ivan Illich, *o.c.*, p. 212-213.

ziekte, geweld of allerlei stoornissen) een plicht van de samenleving tegenover elke burger. Om de natuurlijkheid van de dood te verzekeren moet er een dokter aan het sterfbed staan. Het recht werd een plicht: de dwang van 'iedereen levenslang patiënt'. Waar iemand voortijdig sterft, wordt een heksenjacht geopend naar *"iemand (...) die een medische ingreep op onverantwoordelijke wijze heeft uitgesteld of verhinderd."*[475] En tenslotte is er *"de dood onder intensive care."* Onze maatschappij bant de dood en voert een kruistocht tegen al zijn verschijningsvormen maar in onze geïndustrialiseerde samenleving wordt de dood in het ziekenhuis geconsumeerd. Illich spreekt over een imperialistische inmenging en over een beroving van onze traditionele opvatting over wat de dood is. *"In plaats van de vaardigheid van de mensen om voor zichzelf te zorgen te ontwikkelen, prediken ze [de nieuwe verpleegsters en de dokter die denken dat ze het beter weten] de ideale ziekenhuisdood [die geconsumeerd wordt]."*[476] *"Tegenwoordig is de man die het best beschermd is tegen het feit dat hij zijn eigen sterven gaat regelen, de patiënt in een kritieke toestand. De samenleving beslist, door middel van het medisch systeem, wanneer en na welke vernederingen en verminkingen hij zal sterven. De medicalisering van de samenleving heeft een eind gemaakt aan het tijdperk van de natuurlijke dood. De westerse mens heeft het recht verloren om de leiding over zijn eigen sterven in de hand te houden. Gezondheid, of de autonome macht om z'n eigen boontjes te doppen, is totaal verbeurd verklaard. De technische dood heeft het van het sterven gewonnen. De mechanische dood heeft alle andere manieren van sterven overwonnen en vernietigd."*[477]

In een voetnoot geeft Ivan Illich nog een prachtige illustratie van het autonome sterven uit Brillat-Savarin, *Méditation XXVI, de la mort*, in *Physiologie du gout*:

---

475 Ivan Illich, *o.c.*, p. 214-219.

476 Ivan Illich, *o.c.*, p. 222.

477 Toen Ivan Illich *Medical Nemesis* schreef, kende men euthanasie alleen nog maar als praktijk in primitieve culturen of als de 'genadedood' onder het nazisme terwijl het vandaag de nieuwste vorm van sterven wil worden.

"Brillat-Savarin verzorgde zijn 93 jaar oude tante toen ze stervende was. 'Ze was nog volkomen bij haar positieven en men zou beslist niet gemerkt hebben dat haar einde naderde, als ze niet haar eetlust verloren had en zwakker was gaan spreken. "Ben je daar, neef?" "Ja, tante, ik ben tot uw dienst en het lijkt me een goed idee als u een glas van die heerlijke oude wijn drinkt." "Ja, graag, m'n vriend, een glas wijn gaat er altijd wel in!" Ik liet haar een half glas van mijn beste wijn drinken. Ze kikkerde onmiddellijk op, en terwijl ze haar eens zo mooie ogen op me richtte, zei ze: "Dank je voor die laatste gunst. Als je ooit zo oud wordt als ik, zal je zien dat de dood even noodzakelijk wordt als slaap." Dat waren haar laatste woorden. Een half uur later was ze voor altijd ingeslapen."[478] [479]

478 Ivan Illich, *o.c.*, p. 225, voetnoot 66.
479 Tekst d.d. 10 april 2020.

31. Dood en verrijzenis

Over het klassieke denken in termen van oorzakelijkheid schreef de grote Schotse filosoof David Hume dat causaliteit in feite te herleiden is tot de 'wet der gewoonte'. Als het regent, wordt de straat nat, zo hebben wij altijd al ervaren, en daaruit besluiten wij dat de regen het nat worden van de straat veroorzaakt. Wij zijn eraan gewend geraakt dat het tweede op het eerste volgt en daaruit besluiten wij dat het eerste, het tweede *veroorzaakt* terwijl het enige wat we ervan weten, is, dat het erop volgt. We redeneren primitief, we zoeken een (boze) geest achter een banaal feit, we induceren een 'oorzaak', we veralgemenen, we zondigen tegen de elementaire logica.

Wie geloven dat achter elk kwaad een kwaad opzet zit ofwel een dader, steunen daarbij op de eigen ervaring dat men aan anderen kwaad kan berokkenen, maar zij projecteren het morele op het natuurlijke, zoals ook de primitieven doen waar zij onweer, tegenslag, ziekte en dood toeschrijven aan boze geesten en aan goden. Alvast wie geloven in het bestaan van de vrije wil, beweren dat men inzake schade onderscheid moet maken tussen als zodanig door iemand bedoeld nadeel en schade ingevolge gebeurtenissen die op generlei wijze doelen kunnen stellen.

Of een epidemie of een pandemie het opzet koestert om de menselijke bevolking op aarde uit te dunnen, is in dit licht een helemaal niet zo makkelijk te beantwoorden vraag. Als bijvoorbeeld de Chinezen, de Amerikanen of ISIS achter de pandemie zitten, is er, althans volgens de gelovers in de vrije wil, inderdaad kwaad opzet in het spel en zij veroordelen wie geloven dat hier bijvoorbeeld Gaia aan het werk is om de overbevolking te bestrijden of te bestraffen. Nochtans bestaat er zoiets als een onpersoonlijke bedoeling of althans geloven wij die in bepaalde gebeurtenissen te herkennen.

In levende organismen waarvan we niet kunnen zeggen dat ze een persoon zijn, is een homeostase werkzaam, een *streven* naar evenwicht. Over gassen, die toch ook geen personen zijn, zeggen wij dat zij ernaar *streven* om zich in de ruimte te verspreiden, water *zoekt* het diepste punt, licht *breekt* op die manier dat het zo weinig mogelijk hinder ervaart van het midden waar het doorheen moet, massa's *trekken elkaar aan*, eenparig bewegende lichamen *willen* hun beweging handhaven en virussen dringen in onze cellen naar binnen omdat ze zich *willen* voortplanten. Alle dingen lijken in staat te zijn om te willen maar David Hume indachtig moet men hier opmerken dat wijzelf het zijn die deze wil in de dingen leggen, zoals we ook oorzaken in gebeurtenissen projecteren. Maar wat dan gezegd van onze *eigen* wil?

Geldt wat wij over al het andere zeggen dan ook niet voor onszelf? Is ook onze eigen wil niet een illusie zoals sommige hedendaagse onderzoekers beweren op grond van de vaststelling dat wij reeds onbewust beslist hebben om een bepaalde beweging te maken op het ogenblik dat het in onze gedachten komt om dit te doen?

Een pandemie wil helemaal niets, het zijn wijzelf die aan de pandemie een wil toekennen. En toch kunnen wij niet ontkennen dat de pandemie een zekere richting uitgaat *alsof* zij een bedoeling had, net zoals de steen, het water en het levend organisme.

Als wij de bewering van David Hume ernstig nemen, dat er geen causaliteit bestaat doch slechts de wet der gewoonte, en daaruit volgend, dat ook de wil slechts een projectie is, dan blijkt elk verschil weg te vallen tussen de menselijke vrije wil en die van stenen, water, virussen of naar homeostase strevende organismen. Of andersom: als wij over onszelf alsnog beweren dat we iets kunnen willen, dan mogen wij dat ook zeggen over stenen, water en een virus. En dan mogen we ook zeggen dat een pandemie een wil heeft. Derhalve is de volgende vraag terecht: wat wil een pandemie?

Ongeveer een eeuw geleden ontstond een nu al geruime tijd op het achterplan geraakte wetenschap genaamd dieptepsychologie bij

voornamelijk Jung, Adler en Freud. Meer bepaald Carl Gustav Jung ontdekte het zogenaamde collectief onbewuste met de archetypen, de legenden en de mythen die de ziel van een cultuur uitmaken en die in een heel bijzondere relatie staan tot onze zogenaamde rationele kennis. Ware het nu te ver gezocht indien men inzake het verloop van epidemies zou wijzen op de mogelijke betekenissen met betrekking tot de levenscyclus van legendarische vampieren in wie deze ziekten als het ware verpersoonlijkt worden? Hoe dan ook was het de ervaring van vele millennia welke vorm gaf aan de inhoud van de betrokken legenden terwijl wetenschap per definitie kennis is die uit de ervaring stamt, opgedaan doorheen de eeuwen in de echte wereld of, waar die niet voorhanden was, in de namaakwerelden van de laboratoria.

Het is niet helemaal exact wat we hier vertellen maar laten wij eens aannemen dat vampieren, net zoals virussen, ontstaan noch vergaan: zij staan daarentegen op geregelde tijdstippen op uit een schijndood om zich te vernieuwen, om zich voort te planten, wat zij doen door zich te bezatten aan het bloed van hun onvrijwillige gastheren op wie zij parasiteren. Een virus is altijd een gans legioen, nochtans onder het bevel van een enkele 'geest' die, zoals verpersoonlijkt in de bijen- of een mierenkoningin, de hele zwerm coördineert en die bepaalt wanneer het ogenblik gekomen is om toe te slaan of om zich weer terug te trekken. In de middeleeuwen werd het ophouden van de pest in Gent toegeschreven aan de heilig Macharius en of het daar om een wonder ging, is voor discussie vatbaar maar alvast bleek de pest zich in een mum van tijd teruggetrokken te hebben, even plotseling als ze verschenen was.

Tegen de aanval van een bacil of van een virus is geen kruid gewassen en waar men zich alsnog beschermt door deze boosdoeners om de tuin te leiden, vinden zij er alras iets op en dan zeggen wij dat zij resistent geworden zijn, dat zij zich gemuteerd hebben of dat zij zich onderling tot nieuwe en krachtiger vormen hebben verbonden. Net zoals vampieren overbruggen virussen grote afstanden wereldwijd en in geen tijd; muren, gebergten of zeeën vormen geen obstakels voor hun zwerftochten en net zoals de mensen dat doen met hun vee, slachten zij hele bevolkingen af om zich te

voeden en te vernieuwen tot de verzadiging is ingetreden en zij weer verdwijnen - voor een onbepaalde tijd. Meer weet men daar kennelijk nog niet over en vandaar weze het herhaald wat Ivan Illich er in 1975 over zegde:

"Een bestudering van de evolutie van ziektepatronen levert als bewijs op dat artsen in de laatste honderd jaar epidemieën niet sterker beïnvloed hebben dan priesters in vroeger tijden. Epidemieën kwamen en gingen, door beiden verwenst, maar door geen van beiden beïnvloed. Ze zijn even ongevoelig voor de rituelen die in medische klinieken uitgevoerd worden, als voor die welke bij religieuze altaren gebruikelijk waren. Het is wellicht nuttig een bespreking van de toekomst van de gezondheidszorg met de erkenning van dit feit te beginnen."[480] [481]

480 Ivan Illich, *Grenzen aan de geneeskunde. Het medisch bedrijf - een bedreiging voor de gezondheid?* Het Wereldvenster, Baarn 1978, p. 21. (Oorspronkelijke titel en uitgave: *Medical Nemesis - The Expropriation of Health*, Marion Boyars, Londen 1975).
481 Tekst d.d. Pasen 2020.

32. Honger

Zoals hoger gezegd, blijkt in weerwil van de oude personalistische opvattingen over de vrije wil, een onpersoonlijke wil alom werkzaam: gassen *willen* zich verspreiden, water *zoekt* de diepte, licht *breekt* zodanig dat zijn voortplanting minimaal gehinderd wordt, massa's *trekken elkaar aan*, de kompasnaald *zoekt* het noorden, lichamen *willen* hun traagheid handhaven, virussen contamineren cellen omdat ze zich *willen* voortplanten, levende organismen *streven* naar evenwicht en de soort *wil* overleven. En wat hiervan gedacht:

"In voedselarme tijden baren vrouwen meer meisjes dan jongens (...). Het steunt de hypothese dat diersoorten, en dus de mens, het geslacht van hun jongen aanpassen aan de omstandigheden. Bij ondervoeding planten mannetjes zich minder makkelijk voort dan wijfjes, zodat een populatie er baat bij heeft vrouwelijk nageslacht te bevoordelen. Hoe dat gaat, is onbekend."[482] En hiermee zijn we beland bij het volgende hoofdstuk in de geschiedenis van elke epidemie: de honger.

Van de bijna acht miljard aardbewoners lijden vandaag een miljard mensen honger en dagelijks sterven vierentwintigduizend mensen van honger waarvan 90 percent sterft door chronische ondervoeding en 10 percent door acuut voedseltekort.[483] Op de wereldkaart is de hongersnood het grootst in het zuidelijke deel van de wereld en dan vooral in Afrika, In India en buurlanden maar ook nog in Jemen, Noord-Korea en Mongolië.[484] En uitgerekend dat zijn ook de gebieden waar het geboortecijfer het hoogste is.[485] Maar daaruit

482 https://www.standaard.be/cnt/h33ohd2h
483 https://nl.wikipedia.org/wiki/Ondervoeding
484 https://www.welingelichtekringen.nl/samenleving/580659/kaart-waar-is-er-honger-in-de-wereld.html
485 https://nl.wikipedia.org/wiki/Geboortecijfer#/media/Bestand:Birth_rate_f

besluiten dat de honger daar veroorzaakt wordt door overbevolking, is fout: honger is daar waar onrecht heerst en waar geen sociale zekerheid bestaat: het kroost verzekert er de oude dag.

In de jongste vijftig jaar werden naast Nood-Korea en Bihar in Indië vooral Afrikaanse landen getroffen door de honger: Biafra, de Sahel, Ethiopië en de Hoorn van Afrika, Somalië, Zuid-Soedan, Zimbabwe, Darfoer, Niger, Noordoost-Nigeria en Jemen. De laatste Russische hongersnood, in de Oekraïne, de 'holodomor' met zeven miljoen doden, dateert van 1933 en in China vielen in 1928-1929 nog tien miljoen hongerdoden. Maar ook West-Europa kende tijden van grote hongersnood.[486]

In 1815 was er de grootste gekende vulkaanuitbarsting in de geschiedenis, meer bepaald op het eiland Soembawa in Indonesië: de Tambora barstte uit met zo'n klap dat een derde van de 4200 meter hoge berg eraf ging, wat tot 2500 km ver te horen was.[487] De hemel verduisterde en het werd koud voor lange tijd: 1816 werd een jaar zonder zomer en de oogsten mislukten. Er kwamen misoogsten, voedseltekort, relletjes en plunderingen. Tweehonderdduizend Europeanen kwamen om. Velen emigreerden naar de VS.[488]

In de 19de eeuw kende Europa nog twee keer hongersnood: in 1845-1849 mislukte de aardappeloogst in Ierland waar 1,5 miljoen mensen stierven en velen emigreerden naar de VS en in 1866-1868 kende Finland honger. In de 20ste eeuw sloeg de honger in Europa nog vier keer toe: de Eerste Wereldoorlog (1914-1918) gaf aanleiding tot voedselrellen, in 1923-1924 was er honger in Duitsland, op het einde van de Tweede Wereldoorlog was er de hongerwinter van 1944-1945 in Nederland en na de oorlog de hongerwinter van 1946-1947 in Duitsland.[489]

---

igures_for_countries_2008.png
486 https://nl.wikipedia.org/wiki/Hongersnood#Afrika
487 https://nl.wikipedia.org/wiki/Tambora_(vulkaan)
488 https://nl.wikipedia.org/wiki/Jaar_zonder_zomer
489 https://nl.wikipedia.org/wiki/Ondervoeding

Maar ook in de eenentwintigste eeuw kent Europa honger, meer bepaald in zijn vierde wereld: bijvoorbeeld zowat de helft van de tachtigplussers die hetzij in ziekenhuizen verblijven hetzij in zorginstellingen kampen met ondervoeding (tegenover tien percent van de thuiswonende tachtigplussers).[490]

Wanneer naar aanleiding van de coronacrisis in een televisie-uitzending van 14 maart 2020 premier Wilmès vanuit de voedselvoorraadschuren aan de Belgische bevolking vertelt dat 'binnen twee maanden' alle voedsel op zal zijn, dan weten we vandaag met Pasen dat er nog welgeteld één maand te gaan is. Kennelijk realiseert ook de premier zich niet wat dat betekent (zij behoort tot een generatie die nooit honger heeft gehad) want anders had zij hierover beslist haar mond gehouden. Maar er leven nog Belgen buiten de tehuizen die ooit zelf honger hebben gehad en zij proberen alle anderen te waarschuwen dat het niet gaat om een abstract gegeven maar om een gedaante van de dood die in ons land niet een paar duizend slachtoffers zal maken zoals haar zus Corona maar een paar honderdduizend of zelfs meer. Dat net zoals de pandemie, de voedselschaarste wereldwijd zal toeslaan, is nu reeds een zekerheid en dat honger vergezeld gaat met rellen is een historisch gegeven. Wij hebben nog een maand te gaan. Een mens kan zowat vijftig dagen overleven zonder voedsel en drie dagen zonder water. Alleen een groot mirakel is nog in staat om de nachtmerrie af te wenden.[491]

490 https://nl.wikipedia.org/wiki/Ondervoeding
491 Tekst d.d. 13april 2020.

33. Verblinding

"**Massahysterie** (...) is een fenomeen (...) waarbij collectieve denkbeelden of dreigingen, zowel echt als fictief, door een groep wordt gestuurd als resultaat van geruchten en angst. (...) In veel gevallen maakt aandacht van de media de hysterie erger.

Een vaak voorkomend type van massahysterie treedt op wanneer een groep mensen denkt te lijden aan dezelfde ziekte of aandoening zonder duidelijke reden. Voor de aandoening is geen medische verklaring te vinden. Normale gezonde mensen kunnen worden meegesleurd in deze denkbeelden door de groep. (...)

De echte paniek bij massahysterie ontstaat doordat een groep mensen het gevoel krijgt de controle over een situatie te verliezen. In de massasituatie is de individuele persoon lichtgeloviger en ook vatbaar voor propaganda en massapsychoses. Dat heeft tot gevolg dat de massa vaak blind achter een leider aanloopt. (...)"[492] [493]

492 https://nl.wikipedia.org/wiki/Massahysterie
493 Tekst d.d. 13 april 2020.

34. Corona en het casino

In 1927 publiceerde de Duitse natuurkundige Werner Heisenberg (1901-1976) een tekst over de natuurkunde van de kleine deeltjes waarin beschreven wordt dat er onvergelijkbare paren van grootheden bestaan (grootheden die elk tot een heel andere wereld met eigen maatstaven behoren) waarbij, als men die grootheden onderling vergelijkt, blijkt dat naarmate men de ene exacter beschrijft, de andere steeds verder aan de greep ontsnapt en omgekeerd. In de natuurkunde zijn zulke paren bijvoorbeeld tijd en energie of plaats en impuls. Maar in een zeer brede interpretatie kan men dit principe uiteraard ook terugvinden in de werkelijkheid van alledag en in de filosofie. Zo zijn vorm en materie onderling onafscheidelijk omdat er geen vorm bestaat zonder materie en geen materie zonder vorm terwijl de twee toch elk tot een andere wereld behoren en derhalve onderling onvergelijkbaar zijn: van een ding kan de massa gewogen worden maar de vorm niet. En misschien geldt ook dat lichaam en geest twee onvergelijkbare grootheden zijn: in dat geval kan het ene niet uit het andere worden afgeleid en vertroebelt het ene naarmate men het andere duidelijker in beeld tracht te brengen. Het gaat hier in feite om een fundamenteel probleem in de filosofie, de subject-objectspanning: staart men zich blind op het (geestelijke) subject dan lijkt het (materiële) object gereduceerd te worden tot een loutere voorstelling ervan, een gedachte of een geest; staart men zich daarentegen blind op het (materiële) object, dan neigt men ertoe om ook het (geestelijke) subject te beschrijven als een bijzonder object (het materiële brein) en uiteindelijk moet men besluiten dat de waarheid onbepaald blijft of tenminste onbekend, zoals reeds de filosoof Immanuel Kant wist.

Onbepaaldheid lijkt tenslotte het karakter te zijn van de werkelijkheid als zodanig. Maar in dat licht valt het dan uiteraard ook helemaal niet meer te bepalen of een toestand waarin de wereld verkeert, al dan niet 'echt' is. De geschiedenis is immers nooit ten einde totdat het einde zelf er is en daarom ook blijft de waarheids-

waarde van uitspraken over de werkelijkheid noodzakelijk onbeslist. Een beschrijving van de dingen kan pas waarachtig zijn waar zij gebeurt in het licht van de Omega - welke zelf een onbekend streefdoel blijft totdat het bereikt werd - waarna het uiteraard verdwijnt.

(Massa)psychose is mogelijk precies omdat zekerheid onmogelijk is en zekerheid is ook niet wenselijk omdat zij stagnerend werkt en uiteindelijk leugenachtig is want in strijd met de levende (en derhalve altijd veranderende) realiteit. Omdat de werkelijkheid nooit simpel is, kan ook nooit definitief uitsluitsel gegeven worden omtrent de werkelijkheidswaarde van verschijnselen, daden, gebeurtenissen, processen of theorieën. Op dit gegeven berust ook de macht van overtuigingen en religies: wat verkondigd wordt, bevat een onbekende factor, het houdt een belofte en een dreiging in, het is niet controleerbaar, het *zou* wel eens waar kunnen zijn maar voor hetzelfde geld is het bedrog, het maakt vertrouwen noodzakelijk en tegelijk onmogelijk.

De corona-crisis is een onbekend proces en derhalve een zaak waarvan het einde niet in zicht is. Alles wat erover gezegd wordt, kan morgen al herroepen worden, vergissingen zijn per definitie schering en inslag, experten ter zake bestaan in feite niet en maatregelen kunnen goed bedoeld zijn maar tegelijk zouden die wel eens tegendoelmatig kunnen blijken, zodat elk handelen met betrekking tot ons lot in feite niets meer voorstelt dan gokken. De mensheid bevindt zich vandaag in een goktent en wordt verplicht te gaan spelen omdat de ganse wereld is getransformeerd tot een casino met alleen nog gokautomaten. Maar misschien is dat ook de ware gedaante van de wereld waarop tenslotte niemand minder dan Lucifer aanspraak maakte in het bijzijn van de Schepper zelf.[494] [495]

494 Zie: *Mattheüs* 4:8-10.
495 Tekst d.d. 14 april 2020.

35. Coronaconditionering: minachting en slavernij (Een interview met Omsk Van Togenbirger)

Conditioneren doet men door de band met dieren, niet met mensen, tenzij daar heel goede redenen voor zijn, zoals gezondheid. Maar wat wanneer blijkt dat gezondheid een drogredenen is? We liepen geheel onverwacht Omsk Van Togenbirger tegen het lijf.

- Omsk Van Togenbirger, we bevinden ons bij deze toevallige ontmoeting als buren in de lange en kennelijk sprakeloze wachtrij voor het voedingswarenhuis. We zijn nu een paar weken verder en in deze coronacrisis doet zich een bijzonder probleem voor, een probleem van geloofwaardigheid: steeds meer mensen haken af en de autoriteiten reageren met het uitschrijven van fikse boetes, werk- en gevangenisstraffen, dwangmaatregelen dus. Wat is er aan de hand?

OVT: De situatie is niet onherkenbaar: een halve eeuw geleden zag men dit ook: een massa mensen die zich gedragen zoals een kudde schapen. Hebt u ooit nog gehoord van de zondagsmis?

- Toch wel, ja...

OVT: Ja, maar ik bedoel: de verplichte zondagsmis?

- Verplicht?

OVT: Wel, vandaag liggen de kerken er al een tijdje verlaten bij maar ooit was dat heel anders. De mensen woonden in massa de mis bij, net alsof zij allemaal geloofden in dat enige ware geloof uit Rome.

- Geloofden zij dan niet?

OVT: Niet het geloof was de reden waarom zij elke zondag de mis bijwoonden: de echte reden was dat zij hun goede naam riskeerden als zij afhaakten, of zelfs hun job.

- Zij deden alsof zij geloofden?

OVT: Uiteraard. U weet toch wat men verwachtte van de gelovigen? De geloofspunten waren ronduit absurd. U hebt toch nog gehoord van de onbevlekte ontvangenis, de hemelvaart, de afdaling ter helle, de verrijzenis, de nederdaling van de heilige geest? Denkt u dat een zinnig mens dit kan geloven? Men deed inderdaad alsof want er stond heel wat op het spel natuurlijk!

- Werden de mensen dan gedwongen om naar de mis te gaan?

OVT: Zij werden geconditioneerd! Niemand kan gedwongen worden om onzin te geloven maar de mensen kunnen uiteraard wel gedwongen worden om een geloof te *belijden* en dat is iets heel anders. Men *beweert* dan dat men gelooft en men gaat naar de mis, men groet de pastoor, men laat zijn kinderen dopen en men doet dit alles omdat men denkt dat het toch niet veel kwaad kan terwijl het wel rampzalige gevolgen had om voor zijn mening uit te komen en om te zeggen dat men het allemaal onzin vindt. Maar hypocrisie is kortzichtig opportunisme en dat is uiteindelijk nog veel rampzaliger!

- Hoezo?

OVT: Als iedereen doet alsof, gaat een leugen beslag leggen op de maatschappelijke werkelijkheid en het is bij de gratie van die leugen dat enkelingen regeren. Eenmaal de leugen door iedereen beleden wordt, ook als elkeen voor zichzelf beseft dat het om een leugen gaat, verwerft zij als het ware rechten.

- De leugen verwerft rechten?

OVT: Inderdaad. En dat betekent dat de rechtspraak voortaan geschiedt op grond van leugens en door leugenaars. Wie durfde te beweren dat de paus van Rome een leugenaar was, werd door het instituut dat de leugens in stand hield, gestraft. Men kreeg een

blaam, men werd uitgescholden voor 'ketter', men werd sociaal uitgesloten, men verloor zijn job en in vroeger tijden was er ook nog de boekverbranding, er was de index en menigeen belandde op de brandstapel. Vandaag schrijf men fikse boetes uit, met hetzelfde effect.

- Men wordt geconditioneerd om de leugen in stand te houden?

OVT: De leugen en mét de leugen het gezag van de leugenaars. De mensen worden gestraft wanneer ze de rede volgden. Niets nieuws onder de zon.

- Maar conditionering is uiteraard bijzonder beledigend voor mensen...

OVT: Ja, dat getuigt van minachting. Conditioneren doet men met circusdieren. Probeert men mensen te conditioneren dan gaat men ervan uit dat zij niet in staat zijn tot begrip, men houdt hun met andere woorden voor apen.

- Tenzij zeer belangrijke zaken op het spel staan, zoals gezondheid?

OVT: Wel, dat is hier nu eenmaal niét het geval en dat begint men ook te zien: dit virus maakt niet meer doden dan de gewone jaarlijkse griep en de aanpak is op elk vlak bijzonder lamentabel, zowel specialisten als politici maken zich nu ronduit belachelijk. Maar het ergste is dat dit wereldwijde carnaval met mondmaskers al heel binnenkort bijzonder rampzalige gevolgen zal hebben. Wij staan nu in de rij voor voedsel maar er zijn al gebieden waar het voedsel schaars is en waar warenhuizen geplunderd worden door een hongerige massa. Eerst warenhuizen, dan huizen en mensen. Dat wil zeggen een burgeroorlog, morgen al. En dan: staat van beleg en dictatuur met alles erop en eraan. En de conditionering zal dan absoluut zijn.

- Maar werd dit alles dan bewust op touw gezet?

OVT: Dat vertel ik u een volgende keer, maar neem nu snel uw gedesinfecteerde karretje, het is uw beurt! En niet ademen!

- Tot kijk![496]

496 Tekst d.d. 17 april 2020.

36. De zombiefabriek (Een interview met Omsk Van Togenbirger)

- Wie we daar hebben, Omsk Van Togenbirger en met de fiets! Dat komt goed uit want ons gesprek van aan het warenhuis was nog niet ten einde: kom gauw binnen!

OVT: Dat zal moeilijk zijn, ik heb namelijk geen contanten op zak en ze rijden rond... tienduizend frank is een smak geld...

- Laten we dan hier op straat... daar staat een bank, misschien kunnen we daar even gaan zitten?

OVT: Ook verboden, mijn beste! De nieuwe wetten... enfin wetten... het zijn regels, een soort noodregels... al kunnen die intussen al weer veranderd zijn...

- Zou dat lukken, wandelen en praten?

OVT: Beslist, als u tenminste geen bezwaar hebt dat de mensen in de buurt meeluisteren...

- Wat we vertellen mag toch gehoord worden?

OVT: Wel, zo heel zeker ben ik daar nu niet meer van, het kon immers geïnterpreteerd worden als genocide wanneer wij bijvoorbeeld onze ongerustheid omtrent die regels in ons gesprek tot uiting zouden brengen... Het gaat om de volksgezondheid, herinner u: de klinieken liggen vol, de mensen vallen zoals de vliegen en wat zijn de nieuwe kleren van de keizer mooi! Wie de zin van de nieuwe regels betwisten of wie ze verkeerd interpreteren...

- Maar ze kunnen ons toch niet verbieden om te praten?

OVT: Dat lijkt mij nog zo zeker niet, mijn beste: een dokter vertelde mij onlangs dat bij het praten speekseldeeltjes tot drie meter ver in het rond vliegen en mondmaskers voor iedereen zijn na vier

maanden coronapest nog steeds niet voorradig! Kijk, toen ik hier zopas de straat indraaide, botste ik bijna tegen een *drone* aan, ik vertraagde om een bananenschil te ontwijken en hoorde vanuit het tuig een stem roepen: "Doorrijden in coronatijden! Met anderhalve meter wordt het leven beter! Bezint voor ge aan de rit begint!"

- *Warempel: god ziet u, hier vloekt men niet...*

OVT: Het doet mij een beetje denken aan de kloosterregel van weleer: *numquam duo seper tres*: men mag zich nooit met z'n tweeën ophouden, men moet altijd in het bijzijn van een derde zijn! Dit is het einde van de privacy. Het lijkt wel alsof de wereld veranderd is in een reusachtig klooster. Maar waar waren we met ons gesprek beland?

- *Bij de vraag of het allemaal opgezet spel is.*

OVT: Juist, ja. Wel, ik las deze morgen in de plastieken gazet dat we in de zomer dan toch naar zee mogen... of eigenlijk... moéten we naar zee... want tenslotte moet elk zijn bijdrage leveren aan de economie en ook aan de toeristische sector want de eigenaars van hotels, restaurants en cafés worden wel heel erg getroffen. We moeten solidair blijven...

- *Maar is dat allemaal opgezet spel?*

OVT: Wel, het gaat om een griep zoals een andere maar het virus wordt opgeblazen, er wordt een psychose gefabriceerd en de massa gehoorzaamt de autoriteiten, ook als zij onzin vertellen en dan geeft men nog veeleer gehoor aan de onzin dan aan redelijke zaken want over redelijke zaken valt te redetwisten, over onzin helemaal niet meer. Maar als het *slechts* onzin was, dan kwamen we er nog goedkoop van af!

- *Is het dan erger dan onzin?*

OVT: Wel, oordeel zelf maar: in de kranten staat te lezen dat de uitbaters aan de kust medelijden gekregen hebben met 'de mensen'. 'De mensen' willen komen genieten aan het strand, jodium opdoen en dies meer, zo staat het er, en *"wij willen hun dat ge-*

ven", zo zeggen het de plaatselijke politici, begrijpt u? Als wij mogen gaan wandelen in het witte zand van de grote zee, dan zullen wij dat te danken hebben aan onze politici! En laten we hier even bij stilstaan om onze dank te uiten: dank u, beste politici! Dank u voor de *sun up in the sky!* Dank u voor de wereldzeeën en voor de mooie bloemen! Dank u, beste politici voor die prachtige natuur! Hoe gul zijn jullie toch! En wij die dachten, nu god dood is, dat wij geen dank meer konden zeggen! Applaus, dames en heren, voor onze politici!

- Maar er staat nog iets bij, ik las ook dat onze politici eraan toe voegden: "Houdt uw manieren!" En is dat niet vreemd? Want wat bedoelen ze dan wel?

OVT: Houdt afstand, natuurlijk! En koester vooral geen geheimen! Als u wat te zeggen hebt, bazuin het dan luidkeels rond zodat iedereen het horen kan, dan toont u meteen dat u helemaal niets te verbergen hebt voor de overheid, begrijpt u?

- Het doet mij denken aan de preutse protestantse Nederlanders die toentertijd des avonds de gordijnen voor hun ramen moesten open laten om zich bij de goegemeente buiten verdenking te kunnen stellen.

OVT: Wel, maar deze keer wordt het kennelijk nog erger!

- Hoe zou het dan nog erger kunnen!?

OVT: Hand in hand op het strand? Vergeet het! Dat wordt romantiek op anderhalve meter, coronaromantiek zullen we maar zeggen, romantiek waar iedereen kan van meegenieten en is dat niet solidair? We wisten al dat geheime liefdesbrieven niet meer mogelijk zijn, het briefgeheim bestaat alleen nog op papier nu wij per e-mail corresponderen, maar iemand dingen in het oor fluisteren is voortaan een peperdure zaak! En dan hebben we het er nog niet over gehad wat mensen moeten gaan doen die geen centen hebben om te trouwen, om een huis te kopen en zich daarin officieel te gaan vestigen, want dat zijn als ik mij niet vergis de stilzwijgende voorwaarden geworden waarop men met iemand onder hetzelfde

dak kan schuilgaan; in alle andere gevallen kan men verwachten dat een gloednieuwe Gestapo met de deur in huis valt met arrestatiebevelen, ik vraag mij af of ze de mensen nu ook meenemen naar de werkkampen... Werkstraffen, zo heet dat nu, of vergis ik me daarin?

- Nu gij het zegt... Maar wie heeft dat uitgevonden? Mensen die niet goed snik zijn? Kwaadaardig? Ofwel de twee?

OVT: Ze weten heel goed wat ze doen, mijn beste, en ik zal u ook uitleggen waarom. Weet ge, in de ouderwetse psychologie geloofde men nog in het bestaan van een ziel, het was de tijd van het essentialisme, een onverstand vanjewelste. Er was dus de ziel, binnenin onszelf, en dan waren er ook de zogenaamde uitingen van de ziel, de expressies. Een vreugdevolle ziel zet aan tot dansen, een droeve ziel doet het lichaam wenen, ziet u?

- Maar zo is het niet?

OVT: Uiteraard niet, dat is lang voorbijgestreefd. Men wendde een gelijkaardig verhaaltje voor inzake het geweten: mensen hebben binnenin een door god gegeven geweten dat zij moeten volgen en het is vanuit dat geweten dat het besef van goed en kwaad voortkomt, het geweten zegt ons wat wij moeten doen.

- Onzin?

OVT: Het is de wet die voorschrijft wat wij moeten doen, de wet! de natuurwet schrijft de dieren voor wat te doen, tenzij ze gedomesticeerd zijn. De maatschappelijke wetten bepalen het menselijk gedrag. En wat wij het geweten noemen, zijn de geïnteriori-seerde wetten! Wij doen wat de wetten voorschrijven omdat wij dan beloond worden voor ons gedrag en wij onthouden ons van door de wetten verboden handelingen omdat die bestraft worden, punt uit. Als de wetten veranderen, verandert ons geweten mee!

- Een voorbeeld?

OVT: Vroeger zette de pastoor zijn parochianen ertoe aan om veel kinderen te kopen: gaat en vermenigvuldigt u! Overigens een mis-

interpretatie van die evangelische woorden want het gaat daar om de vermenigvuldiging der christenen. Maar goed, het was goed om veel kinderen te kopen en kinderloze paren werden een beetje scheef bekeken. Maar vandaag zegt de paus dat mensen niet moeten kweken zoals konijnen. Ja, dat zijn letterlijk zijn woorden en ze zijn hooguit een paar jaar oud. Nu worden mensen bijna voor misdadigers gehouden als ze tien kinderen hebben. Er zijn overigens ook moraalfilosofen die willen dat mensen met grote gezinnen beboet worden!

- *Het geweten is dus een constructie?*

OVT: Voor een groot stuk, inderdaad. En ook de ziel is dat. Er is dus niet een ziel met haar expressies. Er is niet eerst de blijheid en dan de dans die deze blijheid uitdrukt, al kan dat voor een deel wel zo zijn. Maar in de regel gaat de dans aan de blijheid vooraf, zo weet men nu: dansen maakt blij. En de uitleg is bijzonder simpel: dansen is bewegen, beweging wekt het lichaam op en als men dan het begeleidende gevoel de ziel noemt, is het duidelijk dat het dansen niet de uitdrukking is van de blijheid maar de oorzaak! De blijheid is het resultaat van het dansen. Dansen maakt blij.

- *Maar wat wilt u daarmee zeggen?*

OVT: Heel eenvoudig, dat het aan banden leggen van de expressies van een mens, zijn ziel onderdrukt en uiteindelijk doodt.

- *Is dat dan zo?*

OVT: Dat staat wetenschappelijk vast! En wat doet men nu met die nieuwe wetten?

- *Men maakt een nieuw geweten?*

OVT: Men onderdrukt de expressies van *alle* mensen, wereldwijd! Weet u wat dat betekent? Men transformeert het mensdom tot een kolonie van zombies!

- *En dat is nu aan de gang?*

OVT: Maar kijk dat eens aan, hier staat het, lees dit een keer! Heb ik het niet gezegd! Ja, lees maar luidop voor!

- *"Een nieuw wetenschappelijk onderzoek bewijst dat spreken het coronavirus doet verspreiden..."*

OVT: Kijk dat eens aan: een nieuw wetenschappelijk onderzoek! En niet aan de eerste de beste universiteit!

- *Ssst!*

OVT: Hemeltje, drones! Een hele zwerm![497]

497 Tekst d.d. 18 april 2020.

37. Het coronaspel en het spel van de wereld

De aard van de oorspronkelijke werkelijkheid is chaos of leegte, een toestand zonder enig houvast, noch iets noch niets. Die toestand is onhoudbaar en smeekt om orde. In alle mythologieën ontstaat uit de chaos, orde doordat uit het Ene de tegenstellingen geboren worden: er komt licht en daardoor de tegenstelling licht en duisternis. Of in het begin is er het Woord waaruit alles voortkomt: het bevel of het gebod, de wet die goed van kwaad onderscheidt en die de regels bepaalt van het spel waarin de chaos getransformeerd wordt. De werkelijkheid is in wezen een spel. In zijn *Homo ludens* uit 1938[498] schrijft Johan Huizinga:

"Het is al een oude gedachte die getuigt, dat bij doordenken tot den bodem van ons kennen alle menschelijk handelen slechts een spelen schijnt. Wie aan deze metaphysische conclusie genoeg heeft, moet dit boek niet lezen. Mij schijnt zij geen reden, om de onderscheiding van het spel als een eigen factor in al wat in de wereld is, te laten varen. Sinds langen tijd ben ik steeds stelliger tot de overtuiging gekomen, dat menschelijke beschaving opkomt en zich ontplooit in spel, als spel."[499]

En over de aard en betekenis van het spel als cultuurverschijnsel schrijft Huizinga verder:

"Men kan bijna al het abstracte loochenen: recht, schoonheid, waarheid, goedheid, geest, God. Men kan den ernst loochenen. Het spel niet. Maar met het spel erkent men, of men wil of niet, den geest, (...). Het doorbreekt, reeds in de dierenwereld, de gren-

498 Eigenlijk sinds 1903 en vooral in zijn oratio uit 1933: *"Over de grenzen van spel en ernst in de cultuur"* (Haarlem, Tjeenk Willink, 1933. [Verzamelde werken V, p. 3 vg.]).

499 Johan Huizinga, *Homo ludens. Proeve eener bepaling van het spelelement der cultuur*, pp. 26. [In: Johan Huizinga, *Verzamelde werken V. Cultuurgeschiedenis III* (ed. L. Brummel et al.). H.D. Tjeenk Willink & Zoon N.V., Haarlem 1950, p. 26-246.]

zen van het physisch bestaande. Het is ten opzichte van een gedetermineerd gedachte wereld van louter krachtwerkingen in den volsten zin des woords een superabundans, een overtolligheid. (...) Het bestaan van het spel bevestigt voortdurend, en in den hoogsten zin, het supralogisch karakter van onze situatie in den kosmos. (...) Wij spelen, en weten, dat wij spelen, dus wij zijn meer dan enkel redelijke wezens, want het spel is onredelijk."[500]

Deze tijd is onmiskenbaar een kantelpunt in de geschiedenis van de wereldcultuur. Tot op heden is de religie van cruciaal belang geweest voor de beschaving: zij was het toonaangevende spel. Maar sinds enige tijd lijkt het geloof te hebben afgedaan. De kerken lopen leeg als een van de resultaten van een lange strijd. Een strijd waarin beslecht wordt wat het spel van de nieuwe wereld zal worden. De wetenschappen, ooit zozeer bevochten door de kerk, werden pas heilig verklaard toen de kerk hun waarde niet langer kon loochenen. Aanvankelijk werden zij nog ondergebracht binnen de kerk, zij het ondergeschikt aan de theologie als hoogste vorm van kennis. Nog een geruime tijd werd het geloof door de sciëntisten geduld maar vandaag hebben zij zich radicaal tegen de religie gekeerd: zij verwerpen de spelregels van Rome - zij verbieden ze. De mensen vrezen niet langer de hel en hebben de hemel van het hiernamaals ingeruild tegen een aards-paradijs in het hiernumaals. Het spel van de mysteriegodsdiensten blijkt immers niet in staat om de honger te lenigen en de pijn te verlichten. En de vermommingen, eigen aan elk spel, wekken de lachlust: mijters en kazuifels, het onverstaanbare Kerklatijn, de groteske gebaren en de exuberante wonderverhalen blijken leugens die het niet langer doen in deze tijd. Een nieuw spel dringt zich op aan het toneel van de wereld en de spelers strooien met klinkende munt en met tastbare bewijzen het ontgoochelde publiek van weleer nieuw zand in de ogen. Politici, economen, fysici, fysiologen: zij steken de bisschoppen van weleer naar de kroon en creëren een nieuw theater. Niet langer de pastoor staat aan de wieg en aan het graf doch de dokter met zijn inentingen en verklaringen, de staat met haar paperassen en haar rechten en de banken met hun leuze van 'je bent wat

500 Johan Huizinga, *o.c.,* pp. 31.

je hebt'. Niemand kan er nog omheen hoe in deze coronapsychose de wereldbevolking massaal gehoorzaamheid biedt aan de *WHO*, de Wereld Gezondheids Organisatie, die het mensdom met haar inentingen zal beschermen tegen de hel van de pandemieën, terwijl met het Hoogfeest van Pasen de belangrijkste dag van het kerkelijk jaar zonder meer van tafel wordt geveegd, genegeerd wordt, ja, de viering wordt zowaar voor het eerst sinds haar tweeduizendjarig bestaan verboden en niet langer het altaar van de heilige mis staat centraal doch dat van het panel der virologen en politici. En dat op grond van een nieuw geloofspunt dat gammel blijkt omdat ook virologen niet in staat blijken om een pandemie een halt toe te roepen. Hun dagelijkse bezweringen van het nieuwe kwaad dat het hiernumaals bedreigt, hypnotiseren de massa's voor de televisieschermen niet langer want de mensen worden de loze beloften moe, zij vermoeden een bedrog, nog goedkoper en nog omvangrijker dan het godsdienstcarrousel van destijds, met nieuwe systemen van heropvoeding en conditionering, regeltjes die samenscholing moeten sanctioneren, communicatie aan banden moeten leggen en met harde straffen het nieuwe geweten van de wereld moeten vormen, dat alleen luistert naar de wetten van het gouden kalf. Nu reeds hoort men op de achtergrond het geruzie over patenten en remedies die al fel worden gegeerd door een hysterische wereldbevolking, men heeft het gewis over een gigantische miljardenbusiness. En op spelbrekerij staat derhalve zonder enige twijfel de doodstraf. Huizinga schrijft:

"Ieder spel heeft zijn regels. Zij bepalen, wat er binnen de tijdelijke wereld, die het heeft afgebakend, gelden zal. De regels van een spel zijn volstrekt bindend en onbetwijfelbaar. Paul Valéry heeft het terloops eens gezegd, en het is een gedachte van ongemeen verre strekking: ten opzichte van de regels van een spel is geen scepticisme mogelijk. (...) De speler, die zich tegen de regels verzet, of zich eraan onttrekt, is spelbreker. (...) De spelbreker is heel iets anders dan de valsche speler. Deze laatste (...) blijft den tooverkring van het spel in schijn erkennen. De gemeenschap van het spel vergeeft hem zijn zonde lichter dan den spelbreker, want deze laatste breekt hun wereld zelf. (...) Hij ontneemt aan het spel

de illusie, inlusio, letterlijk 'inspeling', woord zwaar van beteekenis. Daarom moet hij vernietigd worden, want hij bedreigt het bestaan der spelgemeenschap. (...) De spelbreker breekt hun tooverwereld, daarom is hij laf en wordt uitgestooten. Ook in de wereld van den hoogen ernst hebben de valsche spelers, de huichelaars en bedriegers, het altijd gemakkelijker gehad dan de spelbrekers (...) De club hoort bij het spel als de hoed bij het hoofd. (...) De uitzonderlijkheid en afzonderlijkheid van het spel neemt haar treffendsten vorm aan in het geheim, waarmee het zich gaarne omringt. Reeds kleine kinderen verhoogen de bekoring van hun spel door er een 'geheimpje' van te maken. (...) Het anders-zijn en het geheim van het spel zijn samen zichtbaar uitgedrukt in de vermomming. Hierin wordt de 'ongewoonheid' van het spel volkomen. De vermomde of gemaskerde 'speelt' een ander wezen. Hij 'is' een ander wezen! Kinderlijke schrik, uitgelaten vermaak, heilige ritus en mystische verbeelding gaan in alles wat masker en vermomming is onoplosbaar dooreen."[501] [502]

501 Johan Huizinga, o.c., pp. 40-41.
502 Tekst d.d. 19 april 2020.

38. Sadisten gemaskeerd als weldoeners. Over de pest en het pesten

"Ik ken een naamgenoot van mij, die aan zijn jonge vrouw eenige valsche edelgesteenten ten geschenke gaf en haar door zijn welbespraaktheid - want hij was niet op zijn mondje gevallen - wist te overtuigen, dat zij niet alleen echt en natuurlijk waren, maar ook een onschatbare waarde bezaten. Wat, bid ik u, maakte het voor haar voor verschil, dat ze haar oogen zoowel als haar hart aan die stukjes glas ophaalde en die prullen als kostbaren schat zorgvuldig opborg?"[503]

Met deze woorden uit het jaar 1509 eert Erasmus de Zotheid in zijn *Moriae Encomium*. Een kinderhand is gauw gevuld, zoals men in de volksmond zegt en met betrekking tot de massa spreekt men over volksverlakkerij of populisme. Maar deze handelwijzen zijn niet zo onschuldig als ze lijken. Het Evangelie koppelt onwetendheid aan onschuld maar belaadt wie kennis voorwenden met schuld en verantwoordelijkheid. En het voorwenden van kennis die men niet eens bezit, en dan nog met betrekking tot zaken van levensbelang en bovendien teneinde met die leugen gehoor te vinden bij het volk (al te vaak met de bedoeling daar winst uit te slaan), is ronduit moorddadig. Maar nog meer pret beleven sommigen door medemensen niet alleen het goede te onthouden maar door hen bovendien te kwellen met pijn of vernederingen.

Sadisme vindt men niet toevallig in overdadige mate terug bij lieden aan wie het aan niets ontbreekt omdat het hier gaat om pogingen van mensen die blasé zijn (ongevoelig geworden door overdadig genot) om alsnog hun genietingen op te vijzelen. Waar het aan zichzelf bezorgen van genot het natuurlijke plafond heeft bereikt, kan dit immers alsnog met een psychologisch extraatje versterkt

503 Desiderius Erasmus, *De lof der zotheid* (ed. A.H. Kan) (vert. Johannes Benedictus Kan). Met illustraties van Hans Holbein de Jonge. Wereld-Bibliotheek, Amsterdam / Antwerpen 1949 (12de druk), p. 90.

worden en dat bestaat erin anderen fysiek of psychisch te kwellen. Niet te verwarren met het sadomasochisme dat een seksueel spel is waarmee alle deelnemers vrijwillig instemmen maar veeleer verwant met het vandaag veelbesproken pestgedrag (dat dikwijls ontstaat vanuit frustratie), blijkt uit het werk van Markies De Sade dat sadisten meestal maatschappelijk hooggeplaatsten zijn die zichzelf verlichte libertijnen achten en die hun medemensen minachten en een pervers plezier beleven aan het misbruiken van hun macht, wat zij overigens geloven te kunnen rechtvaardigen vanuit de opvatting dat de verdringing van verborgen drijfveren en instincten, een hypocrisie is waarvan zijzelf dan gevrijwaard zouden blijven.[504]

Naar aanleiding van de verkiezingen in mei 2019 maakten we reeds een verwijzing naar de relatie tussen onze concurrentiële economie en het sadisme die hier opnieuw heel letterlijk van toepassing is.[505] In het in 1997 verschenen werk *Das Böse oder Das Drama der Freiheit* verhaalt de Duitse wijsgeer Rüdiger Safranski[506] over het kwaad dat onvermijdelijk want als prijs van de vrijheid in de wereld kwam. De poging tot een terugkeer naar de (eerlijk geachte) natuur die de (als hypocriet bestempelde) cultuur achter zich meent te kunnen laten, werd aangedreven door een streven naar het vermeerderen van de lust. Edoch, de lustmaximalisatie is een in wezen mateloos streven en waar dit zijn grenzen bereikt, tracht het zichzelf alsnog te overtreffen door aan de eigen lust het leed toe te voegen dat men aan derden berokkent. *La maladie du voisin reconforte, même guérit*, maar het leed van de buur

504 Zie: *Tisallemaiet* d.d. 4 april 2019: http://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=3153009 : *Het narrenschip. Een bedenking n.a.v. de verkiezingen in België in mei 2019*. Aflevering 2: *Het tijdperk van het sadisme*.

505 Zie: *Tisallemaiet* d.d. 4 april 2019: http://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=3153009 : *Het narrenschip. Een bedenking n.a.v. de verkiezingen in België in mei 2019*. Aflevering 2: *Het tijdperk van het sadisme*.

506 Rüdiger Safranski, *Das Böse oder Das Drama der Freiheit,* Carl Hanser Verlag, München, Wenen. Nederlandse vertaling van Mark Wildschut: *Het kwaad, Atlas en Olympus,* Amstel Uitgevers BV, 1998.

maakt niet alleen gezond: het zorgt omzeggens voor een overmaat aan gezondheid in die zin dat het lust verschaft. In zijn bespreking van Markies De Sade, schrijft Safranski: *"De lust is tiranniek. Hij wil geen genoegen schenken, maar zichzelf een genoegen verschaffen. En hij kan dat genoegen intensiveren door de ander kwaad te doen, door hem pijn te laten lijden."*[507] De kwellingen waaraan men de ander onderwerpt, veroorzaken een heel bijzondere kitteling van de lust en inzake de lust is mateloosheid een principe: *"Alles is goed als het maar mateloos is"*.[508] De wellust van het moorden wordt opgedreven door de moord te herhalen in de massamoord. Maar dat delirium, aldus De Sade, slaat uiteindelijk om in monotonie en daarom wil de lust een (tegenstribbelend) publiek, ontheiliging en schandaal. Het kwaad is een mogelijkheid van de vrijheid en de politieke beweging van het liberalisme lijkt derhalve bijna gedoemd om, ook daar waar het niet ontspoort in het libertinisme, tot het kwaad te verworden. Het principe van de concurrentie is in wezen sadistisch omdat in de roes van het winnen, het genot dat voortkomt uit de nederlaag van de verliezer, niet te versmaden blijkt: de winnaar beklimt het podium en kijkt neer op de verliezer; hij verwerft in één klap allerlei voorrechten en het gelijkheidsbeginsel wordt als vanzelfsprekend opgeschort; het bedrieglijke gezegde dat niet de overwinning maar de deelname belangrijk is, is de enig resterende troostprijs voor de loser van wie men het normaal vindt dat hij de facto ook heel wat rechten kwijtspeelt: in economische termen staat winst gelijk met geld en geld zijn rechten omdat rechten zijn verworden tot marktproducten die immers gekocht en verkocht worden.[509]

Aan de top van de huidige concurrentiële wereldeconomie hebben de rijkste mensen ter wereld het voor het zeggen en zoals dat nu eenmaal met de hebzucht het geval is, wordt deze allerminst ver-

507 R. Safranski, *Het kwaad,* Olympus, 2011, p. 164.
508 R. Safranski, o.c., pag. 165.
509 Zie: *Tisallemaiet* d.d. 4 april 2019:
http://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=3153009 : *Het narrenschip. Een bedenking n.a.v. de verkiezingen in België in mei 2019*. Aflevering 2: *Het tijdperk van het sadisme*.

zadigd door bezit: naarmate het bezit toeneemt, wordt de hebzucht alleen maar groter. Gefinancierd door de gigantische kapitalen van de grootste olieproducenten ter wereld, volstaat zelfs een eerste plaats in de absolute wereldtop niet om de machtshonger van de producenten van computer hard- en software te bevredigen: zij hebben de ganse wereldbevolking gehypnotiseerd aan het pc-scherm weten te binden maar slechts dromend van 'nog meer' willen ze élke wereldburger 24 uur op 24, zeven dagen per week en het liefst nog voor eeuwig en drie dagen aan het plastic schermpje kluisteren in de waanzinnige hoop dat hij alleen nog pc-spullen consumeert. Een epidemie die mensen verhindert om het huis nog te verlaten en die hen veroordeelt tot een leven achter het pc-scherm is voor die lui dan ook een geschenk uit de hemel en als het daar niet vanzelf uit nederdaalt, dan zorgt gespecialiseerde software er wel voor dat de complete wereldbevolking *gelooft* dat dit het geval is.

In de huidige toestand van de wereld kwelt een absolute minderheid van sadisten ongestraft een absolute meerderheid van slachtoffers met als reeds onafwendbare uitkomst de absolute afgrond die zo kentekenend is voor verslaafden en waarin zij alles en allen waarmee zij in aanraking komen meeslepen.[510]

510 Tekst d.d. 23 april 2020.

39. Onderwerping

Er wordt gezegd dat de pandemie of wat daarvoor moet doorgaan door sommigen te baat genomen wordt om de massa weer in het gareel te krijgen nadat allerlei emancipaties de greep op het volk onmogelijk hadden gemaakt. Maar hoe kan men ook weten dat dit inderdaad het geval is? Hoe kan men weten dat de stoute beweringen over een aan de gang zijnde machtsgreep (gepleegd door een zekere elite op 'het volk') ook waar zijn?

Iedereen zal het er over eens zijn dat wie mensen aan zich wil onderwerpen, het bevel moet voeren en er moet voor zorgen dat hij gehoorzaamd wordt. Iedereen weet ook dat de enige garantie voor dat laatste erin bestaat te tonen dat men de sterkere is. Maar wat is dan precies het verschil tussen een normale democratische regering en een dictatuur? Want beide bevelen ze en willen ze gehoorzaamd worden. Het antwoord is onthutsend.

In een democratie en in een rechtsstaat worden de verordeningen uiteraard door het volk zelf beslist of tenminste dan toch door de vertegenwoordigers van het volk in het parlement en het bestaan van een van de politiek onafhankelijke instantie - het gerecht - garandeert ook dat die regels afdwingbaar zijn. Maar de grond van deze constellatie is dat democratische wetten in principe *redelijk* zijn, wat wil zeggen dat zij tot stand komen door *openbaar overleg* met redelijke argumenten waarbij erover gewaakt wordt dat genomen beslissingen het *algemeen welzijn* dienen. Zo bijvoorbeeld wordt beslist om de maximum snelheid in de bebouwde kom te bepalen op 50 km per uur nadat men overeengekomen is op grond van openbaar gemaakt onderzoek dat dit daar inderdaad de veiligste manier is om zich te verplaatsen. Uitgerekend de (principieel controleerbare) juistheid en de betrouwbaarheid van die bepaling maken dat ieder weldenkend mens zich ook zonder tegenpruttelen aan die regel zal houden. Niemand kan die regel onredelijk noemen; niemand kan op een geloofwaardige manier de stel-

ling verdedigen dat die regel dictatoriaal is of dat hij onterecht de vrijheid van de burger zou beperken - andermaal: omdat men eerst heeft ingezien dat deze algemene vrijheidsbeperking *noodzakelijk* is voor de algemene veiligheid. Het gaat om een redelijk overleg onder het volk inzake het nemen van een beslissing over de kosten en de baten van welbepaalde in te voeren wetten. En nogmaals: het tot stand komen van democratische wetten gebeurt via algemeen overleg en met redelijke argumenten. Het enige minpunt bestaat erin dat een stemming (een kwantificering van aanvankelijk louter kwalitatieve argumenten) helaas onvermijdelijk is; het ware immers beter indien iederéén het eens kon worden over wat te doen in functie van het algemeen belang en indien er dus geen enkele tegenstem was maar politieke rationaliteit is nu eenmaal geen wiskunde.

Bij een niet-democratische besluitvorming komt er uiteraard geen parlement kijken en bestaat geen (normale) rechtspraak maar dikwijls wordt via allerlei procedures verdoezeld dat een schijnparlement de plaats van het parlement heeft ingenomen of dat men te maken krijgt met schijnrechtspraak. In geval van nood is het soms niet anders mogelijk dan dat een noodregering gevormd wordt en dat noodregels ingevoerd worden: waar totaal onverwacht de algemene veiligheid op het spel komt te staan, zal even onverwacht de vrijheid aan banden moeten worden gelegd en omdat gezondheid in de eerste plaats een zaak is van veiligheid, kan men bij een pandemie niet anders verwachten dan dat de vrijheid ook drastisch wordt ingeperkt. Maar de vraag weze nu herhaald: hoe verzekert men zich ervan dat de stoute beweringen over een aan de gang zijnde machtsgreep waar zijn? En het antwoord op die prangende vraag wordt pas kenbaar als men de onderliggende verantwoording voor de betrokken handelwijzen als zodanig belicht.

Zoals gezegd bestaat de basis voor de democratische wetten in hun redelijkheid en hun openbaarheid: principieel kan iedereen nagaan hoe de wetten tot stand kwamen, of iedereen daarin zijn zegje heeft gehad en of alles in redelijkheid is verlopen. En in een dictatuur is dat pertinent *niet* zo. Een dictator kan het er wel doen op lijken dat de beslissingen door het volk genomen worden, dat ze

redelijk zijn en noodzakelijk, maar geen enkele dictator kan verbergen dat zijn wetten onredelijk zijn als ze dat inderdaad zijn omdat geen enkele mens, en derhalve ook geen dictator, boven de rede staat. En nu komt het onthutsende van de hele zaak.

Dictators doen als puntje bij paaltje komt ook geen moeite om te verbergen dat wat zij eisen, onredelijk is: zij eisen een bepaald gedrag en durft iemand het aan om te vragen naar de reden, dan vertikken zij het om zich te verantwoorden; hun antwoord bestaat uit een boete of een andere straf die zich herhaalt totdat de betrokkene ophoudt naar de verantwoording te vragen.

Elke dictatuur overleeft bij de gratie van de onderwerping. Van onderwerping is sprake waar mensen bevelen uitvoeren, verbodsbepalingen aanvaarden of belijdenissen afleggen die indruisen tegen de redelijkheid. En precies aan het feit dat mensen redeloze regels volgen, *weet* een dictator ook dat hij hen onderworpen heeft. Hij zou dit niet weten wanneer de regels redelijk waren omdat in dat geval de twijfel bestond dat de regels gevolgd werden omwille van hun redelijkheid. Maar waar de regels helemaal geen redelijke grondslag hebben, zullen alleen diegenen ze volgen die zich er (blind) aan onderwerpen - mensen die daarentegen het recht en de rede hoogachten, zullen ertegen in opstand komen.

De mens is een complex wezen: enerzijds zijn wij geneigd om te geloven dat het volstrekt onmogelijk is om tegen beter weten in te handelen maar anderzijds doen wij dat wel voortdurend terwijl wij dat onbewust beschouwen als een soort van noodzakelijk kwaad. Zoals wij kunnen liegen terwijl wij de waarheid kennen (en de kennis van de waarheid is een noodzaak voor de mogelijkheid van het liegen), zo ook kunnen wij een geloof belijden terwijl wij heel goed weten dat de geloofspunten in kwestie je reinste onzin zijn. In de beide gevallen handelen wij tegen beter weten in omdat wij nu eenmaal moeten overleven terwijl op de achtergrond het vers uit de Driestuiversopera van Bertolt Brecht weerklinkt: *Erst kommt das Fressen, dann kommt die Moral*.

Een aan een religie onderworpen volk (en 'religie' betekent ook 'overgave') belijdt in de zondagsmis te geloven in de hemel, het vagevuur, de hel, alle heiligen, duivelen en engelen en het systeem van de aflaten, maar geen zinnig mens in de hele kerk gelooft dat ook werkelijk en de kerkleiding *weet* dat ook. Maar de kerkleiding verlangt zelfs niet dat het volk gelooft wat zij het voorhouden; het enige wat zij verlangen is dat het volk zich *gedraagt* overeenkomstig dat geloof. Als de kerk predikt dat men een aflaat (een strafvermindering in het vagevuur na de dood) kan bekomen middels een gift aan de kerk, dan is het de kerk eender of diegene die deze aflaat effectief betaalt, ook gelooft in de werking ervan; dat er betaald wordt en dat de kerk het geld ontvangt, is het enige wat zij kan controleren maar tegelijk is dat ook het enige wat voor haar van tel is. Met andere woorden is het de kerk erom te doen dat het volk betaalt en of het dat doet vanuit een echt of een voorgewend geloof, is dan allang geen punt meer.

Het dictatoriale van de hele kwestie schuilt hierin dat dit handeltje in één enkele richting gaat: voor de kerk volstaat het niet dat iemand echt spijt heeft van zijn zonden, zij vergeeft ze aan de biechteling van zodra deze zijn geloof belijdt door met echt geld te betalen; de biechteling van zijn kant heeft zich daarentegen helemaal geen vragen te stellen over het feit of zijn zonden dan wel echt vergeven zijn: hij dient dit te geloven zonder meer. De kerk eist garanties van de gelovige terwijl de gelovige geen garanties kan eisen van de kerk: de machthebber wantrouwt de onderworpene maar eist tegelijk zijn vertrouwen. **Waar iemand een ander blind vertrouwt zonder hetzelfde van de tegenpartij te verlangen, is zonder enige twijfel sprake van onderwerping.**

De hele kwestie moet nu duidelijk zijn: de vraag of de huidige al dan niet vermeende pandemie door sommigen wordt aangegrepen voor een machtsgreep, kan bevestigend beantwoord worden van zodra men kan waarnemen dat regels en wetten worden gesteld die geen redelijke grondslag hebben. En dat is nu bij uitstek het geval waar het regels betreft op grond van *voorgewende* kennis. Van voorgewende kennis is zonder enige twijfel sprake waar de stellingnamen tegenover de realiteit welke de gedragsregels zou moe-

ten verantwoorden, divers zijn en elkaar tegenspreken. Bondiger uitgedrukt: inconsistenties binnen de perceptie van de realiteit, maakt deze perceptie vals en ontkracht uiteraard de betekenis of de zin van de gedragsregels die op grond daarvan worden uitgevaardigd.

Om het met een simpel concreet voorbeeld te zeggen: waar sommige medici beweren dat het dragen van mondmaskers tegen covid-19-besmetting zinloos is terwijl andere medici beweren dat mondmaskers meer kwaad doen dan goed en waar men alsnog besluit tot een wet die het dragen van mondmaskers verplicht, ontbreekt elke redelijke grondslag voor die wet en zal het afdwingen ervan niet anders interpreteerbaar zijn dan als de manifestatie van een dictatuur.

En nu is het inderdaad zo dat de standpunten van de verantwoordelijke beleidsmakers én van de wetenschappers omtrent de al dan niet vermeende pandemie op velerlei vlak onderling zeer grondig uiteen lopen: het geldt voor de zin van het dragen van mondmaskers maar ook voor de zin van *social distancing* waarvan zelfs niemand weet of deze regel zelfs niet geheel tegendoelmatig is; het geldt voor zowat alles wat over het virus gezegd wordt omdat de kennis ontbreekt zodat het volk zich moet onderwerpen aan regels zonder gronden, wat erop neerkomt dat wij zomaar moeten aanvaarden het proefkonijn te zijn van wetenschappers en beleidsmakers wiens onderling tegenstrijdige en derhalve onmogelijk correcte meningen slechts getuigen van twee zaken: ten eerste is dat een volstrekte onbekwaamheid en ten tweede een volstrekte immoraliteit. Wat betreft dat laatste, weze het verduidelijkt dat de immoraliteit hier bestaat in het voorwenden van kennis of dus in het kennelijke onvermogen om publiekelijk toe te geven dat men omtrent zaken van levensbelang *onwetend* is. Vandaar volgt hier voor de derde keer in deze artikelenreeks eenzelfde citaat uit het werk van Ivan Illich met een uitspraak over deze kwestie:

"Een bestudering van de evolutie van ziektepatronen levert als bewijs op dat artsen in de laatste honderd jaar epidemieën niet sterker beïnvloed hebben dan priesters in vroeger tijden. Epide-

mieën kwamen en gingen, door beiden verwenst, maar door geen van beiden beïnvloed. Ze zijn even ongevoelig voor de rituelen die in medische klinieken uitgevoerd worden, als voor die welke bij religieuze altaren gebruikelijk waren. Het is wellicht nuttig een bespreking van de toekomst van de gezondheidszorg met de erkenning van dit feit te beginnen."[511] [512]

511 Ivan Illich, *Grenzen aan de geneeskunde. Het medisch bedrijf - een bedreiging voor de gezondheid?* Het Wereldvenster, Baarn 1978. (Oorspronkelijke titel en uitgave: *Medical Nemesis - The Expropriation of Health*, Marion Boyars, Londen 1975), p. 21.
512 Tekst d.d. 26 april 2020.

40. Coronagolven

In een toestand van evenwicht vindt geen verandering plaats.[513] Wordt het evenwicht verstoord, dan kan die verstoring zich voortplanten in de ruimte als een golf of als een trilling.[514] [515] Dit kan betrekking hebben op maatschappelijk, psychologisch, economisch, natuurkundig of scheikundig vlak.[516]

De zevenentachtigjarige Franse viroloog Luc Montagnier, gewezen professor aan het Parijse Pasteurinstituut waar hij van 1972 tot 2000 het virale kankeronderzoek leidde, gewezen directeur van het nationaal centrum voor wetenschappelijk onderzoek en gewezen professor aan de Universiteit van New York, die voor zijn ontdekking van het aidsvirus in 2008 de Nobelprijs voor de Geneeskunde ontving, verklaarde in een televisie-interview van 16 april 2020 op de Franse zender *CNews* dat *SARS-CoV-2* of het virus dat covid-19 veroorzaakt, niet natuurlijk is maar van menselijke makelij: het virus zou afkomstig zijn uit een laboratorium in Wuhan en het zou stukjes bevatten van het *HIV* dat *aids* veroorzaakt.[517]

Professor Montagnier veroorzaakte al vaker controverse en zette ook kwaad bloed bij het medisch corps, vooral voor zijn verdediging in 1988 van de these van Jacques Benveniste dat water een geheugen zou hebben - een these die de waarde moest aantonen van homeopathie die zoals bekend door het gros der academici voor kwakzalverij wordt gehouden. Bovendien is Montagnier ook tegenstander van verplichte vaccinaties omdat die volgens zijn onderzoek de toekomstige generaties beetje bij beetje zouden vergif-

513 https://nl.wikipedia.org/wiki/Evenwicht
514 https://nl.wikipedia.org/wiki/Golf_(natuurkunde)
515 https://nl.wikipedia.org/wiki/Trilling
516 https://nl.wikipedia.org/wiki/Evenwicht
517 https://www.cnews.fr/france/2020-04-18/tout-savoir-sur-le-professeur-luc-montagnier-dont-les-propos-sur-le-coronavirus

tigen.[518] In het televisie-interview van 16 april 2020 bracht de Nobelprijswinnaar Geneeskunde de uitbraak van covid-19 tevens in verband met de activiteit van elektromagnetische golven.[519]

Er bestaat momenteel een forse tegenkanting vanwege een deel van de wetenschappelijke wereld tegen de invoer van het mobiele netwerk van de vijfde generatie ('5G') dat een veel krachtiger straling produceert dan de huidige draadloze communicatienetwerken terwijl onbewezen blijft dat die stralingsdosis vrij is van gezondheidsrisico's. Een groep van meer dan 180 wetenschappers uit 35 landen hebben in september 2017 de Europese commissie gewaarschuwd voor de mogelijke gevaren van *5G* voor de volksgezondheid.[520] Sommigen gaan nog verder en suggereren een verband tussen *5G* en de corona-epidemie waarbij het vermoeden wordt geuit dat de hoge stralingsdosis het menselijke immuunsysteem tilt doet slaan met als gevolg een (wereldwijde) dodelijke ziekte waarvan de ware oorsprong om economische redenen verborgen moet blijven en derhalve valselijk wordt toegeschreven aan een virus: de corona-pandemie bestaat niet maar is een verkapping van een nieuwe stralingsziekte veroorzaakt door *5G*.

Waar het evenwicht verstoord wordt, kan een golf ontstaan of een trilling maar ook het omgekeerde bestaat: een golf of een trilling kunnen een evenwichtstoestand verstoren en dit zou wel eens het geval kunnen zijn met de werking van de sterke elektromagnetische golven van *5G* op ons immuunsysteem, op de activiteit van virussen in ons immuunsysteem of nog anderszins. En het probleem dat zich nu stelt is het volgende.

Terwijl de voorzichtigheid gebiedt om handelingen niet te stellen totdat bewezen is dat zij *ongevaarlijk* zijn, perverteert de ongeremde zucht naar geld en macht van sommigen dit principe tot het

518 https://www.cnews.fr/france/2020-04-18/tout-savoir-sur-le-professeur-luc-montagnier-dont-les-propos-sur-le-coronavirus
519 Het bewuste interview van 16 april aan *CNEWS* heeft gedurende enkele dagen gecirculeerd op *Youtube* maar werd verwijderd.
520 https://www.trouw.nl/nieuws/5g-hoe-gevaarlijk-is-die-straling-nou-precies~bb0b804f/

bijzonder gevaarlijke principe dat handelingen toelaatbaar zijn zolang hun *gevaar* onbewezen is. Het ligt voor de hand dat men de straat niet mag oversteken zolang men zich er niet van verzekerd heeft dat er geen auto komt aangereden maar in hun pervers winstbejag willen figuren zoals Elon Musk en aanverwante mega-economen de straat oversteken zolang het onbewezen blijft dat er wel een auto komt aangereden. Of beter: zij willen dat *wij* de straat oversteken van zodra *zij* beweren dat de onveiligheid daarvan onbewezen is.

Of de elektromagnetische golven van de nieuwe *5G*-netwerken de nieuwe coronaziekte veroorzaken, blijft een open vraag maar dat een of andere 'klap' een maatschappelijke golf en zelfs een tsunami veroorzaakt heeft, staat intussen buiten kijf: de hele wereld is in de ban van een pandemie en van een angstvallige dagelijkse telling van het aantal doden en geen mens blijkt nog in staat om de veroorzaakte deining te doen ophouden. De situatie doet denken aan de algemene en rampzalige paniek die uitbreekt in een cinemazaal nadat iemand heeft geroepen dat het brandt: er ontstaat een chaos die niet te stoppen is, de redelijkheid maakt plaats voor doodsangst, geruchten worden voor waar gehouden, kortom: de rust van het evenwicht is verstoord en een onrust die zichzelf in stand lijkt te houden richt alom vernielingen aan waarvan het einde maar niet in zicht komt.[521]

521 Tekst d.d. 28 april 2020.

41. Corona of Corolla

Een goede commerçant is een zeer verstandig man, al kan het ook een vrouw zijn, en die zegt: wie een product wil slijten, moet ervoor zorgen dat er een behoefte aan is. Hij moet dus eerst de behoefte creëren en pas daarna krijgt hij zijn product verkocht. Intussen weten wij ook dat onze economie draait dankzij gecreëerde behoeften die dan ook nog eens voor het overgrote deel overbodig zijn. Maar de behoeftebevrediging is dat dikwijls niet - ja, zo complex wordt het wel op den duur. Neem nu de auto.

De auto is een vervoermiddel waarmee in korte tijd grote afstanden kunnen worden overbrugd. Maar wie auto's wil verkopen, moet ervoor zorgen dat hij eerst afstanden schept, of beter nog: hij moet mensen in tijdnood brengen. Doet hij dat niet, dan krijgt hij zijn auto's niet aan de straatstenen verkocht: mensen die tijd zat hebben, lopen te voet. Alleen de haastigen onder ons geloven dat zij gebaat zijn met de aanschaf van een gemotoriseerd voertuig. Maar zelfs dat is een illusie. Vijftig jaar geleden berekende Ivan Illich dat een auto aan Jan Modaal meer tijd kost dan dat hij hem tijd bespaart. Maar dat allemaal tussen haakjes want het zijn zaken die ons veel te ver van huis brengen.

Vandaag kopen wij instrumenten waarvan de levensduur de wettelijke garantietermijn (en in België is dat twee jaar) nauwelijks overschrijdt: slijtage is een in de marktproducten ingebouwde behoefte aan vervanging of vernieuwing van het product. Men koopt producten die door het feit dat zij binnen de twee jaar versleten zijn, de behoefte creëren om ze opnieuw te kopen. Met het product koopt men tevens de behoefte aan een tweede, een derde en zo voort.

Toen vijfentwintig jaar geleden de eerste computers op de markt kwamen en het internet werd ontwikkeld, bestonden er geen computervirussen. En op een dag waren ze er, plotseling, als uit het niets. Het leek wel alsof ergens op niet te achterhalen locaties cri-

minelen aan het werk waren met de bedoeling het internetverkeer te verstoren.

Onzin uiteraard want ook criminelen werken niet gratis - *bij uitstek* criminelen werken niet gratis. Dat is wat de student ons vertelde die het eerste antivirusprogramma op onze PC kwam installeren en voor de slechte verstaander, zo voegde hij eraan toe: vanzelfsprekend zijn het de producenten van antivirusprogramma's die de virussen maken en verspreiden want alleen zij hebben daar baat bij. Zij zijn gewiekste commerçanten, zij creëren de behoefte aan veiligheid, met andere woorden: zij creëren het gevaar. De slotenmaker is de boef, de leerkracht maakt onwetend en de pastoor zelf fabriceert de duivel.

En ik herinnerde mij een verhaal dat nu honderd jaar oud moet zijn, een verhaal van mijn grootvader zaliger die tandpijn had en naar de tandarts wilde. Maar zijn vader gaf hem de goede raad: jongen, doe dat niet, want tandartsen zijn rijkelui en eerlijke mensen worden niet rijk: als ge gaat, zal hij eerst uw goede tanden trekken en ge zult nog een keer moeten gaan voor uw slechte! Had ik maar naar mijn vader geluisterd! - zo vertelde mij mijn grootvader zaliger en hij ging met zijn vingers in zijn mond en haalde het eruit en toonde het mij: zijn vals gebit. Daarop zegde hij nog iets, uiteraard geheel onverstaanbaar, en wij moesten erom lachen maar het is niet om te lachen als ze u zo bij den bok zetten, zoals ze dat in vroeger tijden zegden, toen de mensen nog wisten hoezeer een bok kon stinken.

Wie vertrouwt nog zijn garagist? Een motor is een ingewikkeld ding en niet iedereen heeft daar verstand van. En vertrouwen is een heel mooi woord. Edoch: *Erst kommt das Fressen und dann kommt die Moral*. Ook de garagist is een welvarend man. De auto, de koersfiets, de diepvriezer, de stofzuiger, de wasmachine, de computer. En wat zegde Ivan Illich over de geneeskunde? De man schreef een boek met als titel: *Medical Nemesis. The expropriation of health.* Vrij vertaald: *De geneeskunde als rivaal. Over de ontvreemding van onze gezondheid.* Anders uitgedrukt: *De ziekmakende werking van de geneeskunde.* En men ziet het al aan-

komen: de producenten van vaccins en de fabrikanten van de virussen zijn ook hier agenten van een en dezelfde commerce.

Jawel, de zevenentachtigjarige Nobelprijswinnaar Geneeskunde, de man die het aidsvirus ontdekte - men moet het maar doen! -, de onderzoeker die borg staat voor zijn bevindingen, ook als anderen die associëren met kwakzalverij - hij heeft wellicht gelijk wanneer hij beweert dat het nieuwe coronavirus een menselijk fabricaat is. Hij kan het weten, hij was levenslang getrouwd met virussen, zij waren zijn gasten, zijn leermeesters, zijn gezellen, een lang leven lang.

En de man vertelde tijdens het interview van 16 april hoe groot die druk wel is die uitgaat van alle mogelijke belanghebbenden. De druk om de waarheid ongezegd te laten want alleen een 'judas' spreekt de waarheid in die hoge kringen van beroepsbedriegers en van mensenfoppers. Edoch, gedenk dit: de hoge ouderdom is een zegen voor wie de waarheid willen zeggen. Kijk, de farmaceutische industrie wrijft zich al in de handen, zij hebben het over miljarden en wie zal hen tegenspreken, ze hebben nu het ganse mensdom bij de lurven.

Luc Montagnier steekt andermaal zijn nek uit. Ik geloof dat wat hij zegt - die man die niets meer te verliezen heeft en alles reeds gewonnen - de waarheid is en niets dan de waarheid. *SARS-CoV-2* of het virus dat covid-19 veroorzaakt, is een maaksel van de farmaceutische industrie. De behoefte aan een vaccin is er bij al wie besmet zijn of het kunnen worden, en uitgerekend geen mens op aarde is niet in dat geval! Bovendien, alsof dit nog niet volstond: de houdbaarheidstermijn van het vaccin, zo liet men het ons reeds doorschemeren, zal niet veel meer bedragen dan een zestal maanden. Dan keert het gevaar terug, met andere woorden: de behoefte aan veiligheid, welke een nieuwe vaccinatie onvermijdelijk maakt. En van die kostelijke grap zal het mensdom zo te horen nog de eerste jaren niet verlost zijn. Ja, een goede commerçant is een zeer

gewiekst man. Een man die niet tevreden is met een Toyota Corolla.[522]

522 Tekst d.d. 28 april 2020.

42. Ziekenzorg en ziekten-industrie

De uitdrukking dat men zijn ogen niet kan geloven, moet helaas dikwijls heel letterlijk genomen worden: mensen reageren vaak zeer furieus op wantoestanden maar rampen kunnen ook echt te groot zijn voor het menselijke bevattingsvermogen en in die gevallen blijven reacties vreemd genoeg gewoon uit.

Tot de dingen die het voorstellingsvermogen te boven gaan, behoren feitelijke genociden, gepleegd door de superrijken: het weigeren van de toegang tot Europa aan miljoenen oorlogsvluchtelingen en het onderbrengen ervan in concentratiekampen in Turkije. De moord op dertigduizend mensen, meestal kinderen, met het wapen van de honger - wel te verstaan: elke dag opnieuw dertigduizend. De massamoord op ongeboren kinderen welke vandaag alom wordt beschouwd als een mensenrecht.

Geheel onvoorstelbaar voor velen is het feit dat de top van de gezondheidszorg - alom ter wereld de caritatieve instelling bij uitstek - gedomineerd blijkt door een industrie die vooral bekommerd blijkt om het eigen gewin. In plaats van zorg te dragen voor de aan hen toevertrouwde psychiatrische patiënten, werkte onder de nazi's in Vlaanderen het medische corps zonder protest mee aan hun massale uitroeiing en dit gebeurde middels de verkapte en feilloze moordmethode van het vetloze dieet.[523]

De gezondheidszorg wordt gedomineerd door de farmaceutische industrie die in de top van de meest winstgevende bedrijven van het land op de allereerste plaats staat. Ziekenzorg werd sinds jaar en dag verdrongen door klantenwerving en als puntje bij paaltje komt, blijkt het van geen belang of de pillen genezen of ziek maken, zoals bijvoorbeeld blijkt uit de softenonhistorie.

---

523 Thys, Erik, *Psychogenocide. Psychiatrie, kunst en massamoord onder de nazi's*, Epo, Berchem 2015, pp. 231-267.

Op 7 augustus 2015 overleed op de leeftijd van 101 jaar de Canadese fysicus Frances Oldham Kelsey die werkzaam was voor de Amerikaanse FDA en die bekend werd omdat zij verhinderde dat het kalmeermiddel Thalidomide, met als bekendste merknaam Softenon, in Amerika slachtoffers zou kunnen maken: zij bewees de schadelijkheid ervan in 1961. Wereldwijd zijn er vele duizenden Softenonkinderen of kinderen die geboren werden met misvormde ledematen (focomelie) als gevolg van de toediening van dit medicijn aan hun moeder tijdens de zwangerschap. **Het eerste slachtoffer - een kind dat geboren werd zonder oren - viel op 25 december 1956 maar het middel bleef op de markt tot eind 1961.** De producent van Softenon, Chemie Grünenthal, probeerde de waarheid te verdoezelen maar onderzoeksjournalist Morton Mintz van *The Washington Post* bracht alles naar buiten in 1962. Pas in 2012 excuseerde Chemie Grünenthal zich voor de aangerichte schade, nadat het medicijn opnieuw op de markt kwam, onder meer als middel tegen kanker.[524]

Dat een economie die winst als hoogste goed in het vaandel draagt, gespeend is van ethiek, spreekt vanzelf maar bij het inbedden van de gezondheidszorg binnen een dergelijke economie, is het onvermijdelijk dat de zorgethiek door het winstbejag geheel wordt opgeslorpt en geperverteerd: de zogenaamde gezondheidsindustrie maakt massaal mensen ziek om hen daarop geneesmiddelen te kunnen verkopen en daar grove winsten uit te slaan. Of dat ook met het coronavirus het geval is, zal nog moeten blijken maar alvast is het zo dat farmareuzen zich reeds in de handen wrijven.

Het is hoe dan ook een feit dat in fel contrast met de kloosterzusters van amper enkele decennia geleden die onbezoldigd en vaak ten koste van de eigen gezondheid in hospitalen werkzaam waren en van wie de huidige verzorgers en verplegers met hun slopende job en met hun minimumloontje nauwelijks verschillen, een industrie bloeit die op de kap van zieken én verzorgers gigantische

524 Dit is ons artikel d.d. 10 augustus 2015: zie:
http://bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=2752254

winsten boekt. De greep van deze industrie op dokters, verplegers en andere ziekenverzorgers kan tegengehouden worden door gewetensvolle ziekenverzorgers aan de top zoals toentertijd Frances Oldham Kelsey maar de geschiedenis toont helaas ook gevallen van het omgekeerde en de intussen courant geworden moorden op de klokkenluiders maken de strijd tegen dit kwaad er niet gemakkelijker op. Wellicht kan alleen de inplanting van een heel andere economie een oplossing brengen maar voor het aan banden leggen van de hebzucht zal meer nodig zijn dan alleen maar een vrijblijvende ethiek.[525] [526]

525 Verdere verwijzingen:
https://en.wikipedia.org/wiki/Thalidomide
https://nl.wikipedia.org/wiki/Frances_Oldham_Kelsey
https://en.wikipedia.org/wiki/Morton_Mintz
526 Tekst d.d. 30 april 2020.

43. Hoe corona het katholicisme op de helling zet

In tijden van coronagekte leest men in de kranten over de uit de *States* overgewaaide drive-ins: drive-in cinema's, drive-in supermarkten en nu ook drive-in biechtstoelen. In verre landen weliswaar maar in feite is het echt niet om mee te lachen want als die *social distancing* of eender wat de biecht onmogelijk maakt, verliest de katholieke kerk haar reden van bestaan en kan om het even welke belastingbetaler van een land dat aan die kerk subsidies toekent, eisen dat die financiële aderlating ophoudt.

Velen van de jongste generaties zullen bij het vernemen van die aankondiging de wenkbrauwen fronsen omdat de kennis ook op dat vlak achterwege blijft maar de bestaansreden van de kerk ligt in het feit dat zij als staatsgodsdienst of dan toch als door de staat erkende godsdienst een soort van verzekeringsmaatschappij vormt voor het postpensioen van de burger.

Het postpensioen is de termijn die na ('post') het pensioen komt, de tijdspanne die volgt op die van het pensioen en omdat het pensioen loopt tot de dood van de gepensioneerde, betreft het hier de eeuwigheid en dat is gewis niet niks.

Hoezo? - zouden de niet langer ingewijden vragen. Welnu, het katholieke geloof leert, in het kort, dat de mens geschapen is als een onsterfelijk wezen dat door eigen zonde sterfelijk werd en dat derhalve de tussenkomst van een redder nodig heeft om alsnog de eeuwigheid terug te kunnen winnen. Die redder kwam 2020 jaar geleden op aarde als Jezus van Nazareth die zich de zoon van God liet noemen, om die zonde van de mens die veel te groot was voor vergeving, uit te boeten in zijn plaats en zo zijn onsterfelijkheid te herstellen. Dit goddelijke offer ligt overigens aan de basis van de grootste kunstwerken aller tijden zoals de passies van Johann Sebastian Bach.

Een voorwaarde is wel dat wie aldus gered willen worden van de eeuwige dood, ook echt geloven, wat inhoudt dat zij gehoorzaam zijn aan zekere geboden zoals door de kerk geopenbaard. Een onmogelijke opgave weliswaar omdat geen mens zonder zonde is en precies daarom heeft Christus zijn macht om zonden kwijt te schelden overgedragen aan zijn apostelen en in de eerste plaats aan zijn plaatsvervanger Petrus, de eerste paus, die deze macht, die nota bene de sleutel is tot het koninkrijk der hemelen, delegeerde aan de bisschoppen en aan de hele clerus. Wie zondigen, verliezen het recht op eeuwig leven maar door hun zonde te belijden in het sacrament van de biecht, kunnen zij absolutie krijgen en dat recht terugwinnen en dit zo dikwijls als zij dat nodig achten.

En zo zijn er voorbeelden bij de vleet van historische figuren die een leven lang hebben gemoord en gebrand om dan op hun sterfbed na het opbiechten van al die gruwel, van een priester absolutie te ontvangen en 'zo recht als een sikkel' ten hemel te varen. Of dat is alvast wat de katholieke kerk voorhoudt te geloven - een verzekeringspolis die kan tellen.

Omdat onwetendheid omtrent de zaken des geloof zich heeft verspreid zoals een ware pandemie, dient hierbij ook nog verduidelijkt te worden dat het sacrament van de biecht traditioneel plaatsheeft in een biechtstoel: een vaak met fraai beeldhouwwerk in hout omkaderd meubel waarin men kan gaan zitten of knielen en waarin zich de biechteling en de priester elk in een andere ruimte bevinden, half verduisterd omwille van de onherkenbaarheid, en gescheiden door een houten plaat met kleine gaatjes om de overdracht van de stemgeluiden maar helaas ook die van het coronavirus mogelijk te maken.

Het kon weliswaar veel eenvoudiger dan met een drive-in, als men maar gedacht had aan de nieuwe technologie van de telefonie en de elektronische spraakoverdracht, zo zullen mensen van deze tijd opmerken. Edoch, dan hebben zij helemaal geen rekening gehouden met de voorwaarde van de geheimhouding die essentieel is voor de biecht omdat het daar in wezen een gesprek betreft tussen de zondaar en zijn redder - Christus zelf, wiens plaats door het be-

staan van dit heilig sacrament kan ingenomen worden door de priester. In de dialoog tussen het schepsel en zijn Schepper is luistervinken uitgesloten en de zaak is nu dat de hoogtechnologische spullen waarvan sprake zeer vatbaar zijn voor corruptie zodat geheimhouding niet langer kan verzekerd worden of gezien de toestand van de wereld zelfs helemaal uitgesloten is, waardoor de biecht zijn geldigheid verliest. En, eens te meer, de kerk haar reden van bestaan.

Dat hete hangijzer hangt de machtigste religie aller tijden overigens al langer boven het hoofd want sinds het schandaal van het kindermisbruik is de staat van de kerk gaan eisen dat zij dergelijke aan haar opgebiechte misdaden voortaan op haar beurt moet gaan 'opbiechten' en wel bij het gerecht. Maar als zij dat doet, erkent zij uiteraard meteen dat de wereld niet bestuurd wordt door de Schepper van hemel en aarde (of althans door zijn délégués) maar door de wereldheerser die het in het evangelie op een hoge berg zonder enige tegenspraak van zijn broer Christus had over zijn rijk dat hij Hem in ruil voor een simpele kniebuiging schenken zou. Nog ter verduidelijking: iedereen weet dat in het Oudtestamentische boek *Job,* Satan wordt genoemd als een van de zonen van God.[527]

527 Tekst d.d. 4 mei 2020.

44. De strijd tegen het Kwaad

Niets nieuws onder de zon: de maatregelen tegen het nieuwe coronavirus zijn een van de talloze vormen van strijd tegen datgene wat wij 'het kwaad' noemen en in wezen onderscheidt zich de strijd tegen dit virus in niets van onder meer de strijd tegen het vuilnis (wat de job is van schoonmakers), de strijd tegen de onwetendheid (de job van leraren), de strijd tegen de honger (gevoerd door landbouwers maar bijvoorbeeld ook door economen en politici), de strijd tegen de tijdnood en die tegen de dood. Al die gevechten maar dan expliciet het laatst genoemde worden gestreden door al wat leeft en daarom gaat het telkenmale over de strijd van het leven tegen het levenseinde of de dood - het kwaad dat, zoals onmiskenbaar blijkt, inherent is aan het leven - dat uiteraard als het goede wordt beschouwd.

Vanzelfsprekend, zo zou men geneigd zijn te zeggen maar tezelfdertijd is het dan toch ook een beetje ongemakkelijk als men uiteindelijk niet meer anders kan doen dan toegeven dat er geen leven is zonder levenseinde en derhalve geen goed zonder kwaad, zodat zich het paradoxale probleem voordoet dat het kwaad voortkomt uit het goede om de heel eenvoudige reden dat het goede nooit kan blijven duren, dat het altijd en overal begrensd is en dat die grens het kwaad zelf is. Wij willen leven en altijd blijven verder leven, ofschoon wij aldus onvermijdelijk immer dichter komen bij de dood waarvoor wij wegvluchten als voor de pest. Geheel onvermijdelijk rent alles wat leeft, zijn dood in de armen en tegelijk kan niemand ontkennen dat leven in feite altijd een gevecht is tegen de dood. Wat leeft, wil bewegen maar wat beweegt, wordt moe en wat moe wordt, wil rusten maar wat in totale rust verkeert, is al dood.

Iedereen wil oud worden maar niemand wil het zijn. Het verlangen van al wat leeft, bestaat in het bevredigen van het levensverlangen zelf; het uitvoeren van de levenswil die, zonder het zelf te

weten, de wil is om te sterven en die daarom blind is: de levenden geloven het leven zelf tegemoet te lopen maar het leven als zodanig houdt wie leven voor de gek en schenkt hen exact datgene wat zij tot elke prijs willen vermijden. Het goede brengt zonder het zelf te willen maar ook zonder het te weten, de dood voort en zo is het leven de moeder van de dood, het goede de vader van het kwaad - het kwaad en de dood zijn de kinderen van het goede leven.

De paradox is zo oud als het mensdom zelf of althans bestaat hij wellicht zo lang als er culturen bestaan, als hij niet al de kern zelf uitmaakt van de cultuur - wat ongetwijfeld het geval is met betrekking tot de Helleense cultuur waarvan wordt aangenomen dat die de bakermat is van onze huidige beschaving. Samen met het Christendom dan, dat deze paradox miskent of tenminste: het Christendom wijt het bestaan van deze vreemde draai in al het bestaande aan een zonde van de mens en houdt ons voor dat er oorspronkelijk helemaal geen dood was en geen kwaad, wat voor ons, mensen, die nochtans kennelijk geheel onwetend ons eigen einde tegemoet rennen, volstrekt onbegrijpelijk is. En met dit laatste is dan een nieuwe paradox geboren die deze van de kennis is: wij handelen tegen beter weten in maar wij weten helemaal niet wat dit weten inhoudt: is het de kennis van de onvermijdelijke eindigheid der dingen of is het daarentegen het besef van een verloren eeuwigheid, een verloren paradijs?

Hoe dan ook willen zowel diegenen die zweren bij de Griekse tragedie en bij de wetenschap die hand in hand daarmee geboren werd, als diegenen die zich christenen achten, dat paradijs herstellen: de laatst genoemden middels allerlei toverformules (offers en gebeden), de eerst genoemden via de wetenschappen en dat zijn dan met betrekking tot corona vooral de geneeskunde, de epidemiologie en de virologie.

En zo zien wij hoe uit de strijd van het leven tegen de dood, een nieuwe strijd ontstaat die een strijd is om het strijdmiddel: blijft ons de kerk van Rome leren hoe wij onvermurwbaar paternosters

moeten blijven bidden of trekken de geleerden die destijds op brandstapels belandden, heden aan het langste eind?

Maar het verbod op religieuze samenkomsten dat uit het contactverbod volgt, is een groter probleem dan vandaag wordt erkend omdat religie in wezen contact is en ons ook voorhoudt dat contact de essentie en het doel is van het leven, terwijl de medici die aan het andere eind van het zeel trekken, contact afzweren als een mogelijke verwekker van de dood, die immers dreigt van zodra het contact dat voor het leven zorgt, mét het virus ook de dreiging van het absolute kwaad van de dood in het levende lijf naar binnen brengt. De maatregelen tegen corona doen zich voor als tijdelijk en voorlopig, alsof zij helemaal geen kwaad kunnen betekenen voor het leven zelf, terwijl zij in feite de ultieme rituelen zijn waarmee een volstrekt nieuw geloof of, eerder nog, een gloednieuwe god wordt ingevoerd en ook aanbeden, die de god van het hiernumaals is, de god die (ofschoon hij voor zichzelf een uitzondering maakt) de eeuwigheid heeft afgezworen en een leven voorstelt dat men alleen maar rekken kan, waarna het onherroepelijk wordt beëindigd.

De nieuwe god voor wie het pad reeds werd geëffend door de mammon die met het persoonlijke bezit de eerste stap gezet heeft naar de vernietiging van het samenzijn in de deconstructie ervan in individuele compartimenten en die aldus reeds een serieuze slag toebracht aan de eenheid van de mensheid welke de essentie van religie is - die nieuwe god dreigt mét het samenzijn de mens zelf te vernielen en dit alles geschiedt onder het voorwendsel van een - bedrieglijk voorlopige - levensreddende verandering van het gedrag, de normen en de waarden. Terwijl met het principe van het persoonlijke bezit of dus met de invoer van het geld, de leden van het mensdom reeds geestelijk werden verdeeld, zal de fysieke scheiding van alle mensen onderling voor de dood zelf van de mensheid zorgen. Geen contact zal nog mogelijk zijn dan via de gloednieuwe dictatuur: zij zal het nieuwe kwaad zijn dat elke vereniging in de weg zal staan, het blijvende obstakel voor communicatie of buiten-zichzelf-treding, verheffing, exaltatie of extase. Uitgerekend zij die zich naar voren heeft geschoven om de drei-

ging van het kwaad te gaan bestrijden, blijkt het allermeest te vrezen virus dat de mensheid aantast. Dit virus infecteert het brein van elke cel van de mensheid - en dat wil zeggen: elke mens - om in hem haar eigen software in te planten zodat hij zich niet langer op de mensheid richt maar voortaan enkel blindelings doet wat de dictator van hem eist die gehoorzaamheid beloont met een lang en pijnloos maar ook geheel ontzield want contactloos bestaan en die ongehoorzaamheid bestraft met boetes, virusziekten en de dood. Gehoorzaamheid is instemming met het offer van de inenting aan deze nieuwe god in ruil waarvoor althans zeer tijdelijk de toegang tot de wereld wordt gekocht. Ongehoorzaamheid is volharding in de wetenschap dat het leven heilig is, niet te koop en onontvreemdbaar.

En is de strijd tegen het kwaad die dan gestreden wordt, dan niet de eigenlijke strijd: de strijd van het Leven tegen de Dood?[528] [529]

528 Tekst d.d. 6 mei 2020.
529 Zie ook: *http://www.bloggen.be/tiktak/*
ofwel de PDF: *http://blogimages.bloggen.be/tiktak/attach/557.pdf*

45. Exorcisme en Corona

Als een vrouw moeder wordt, dan houdt de katholieke kerk haar voor dat haar kind helemaal niet oké is: uw kind, mevrouw, is van de duivel, zo zegt de kerk. Meer bepaald is het door uw eigen zonde met het kwaad besmet. U kunt het niet zien maar wij, ingewijden, zien het des te beter: de ziel van uw kind is zo zwart als roet en als u niets onderneemt, wacht uw kind de eeuwige dood in het vuur van de hel. En dat is warempel uw verantwoordelijkheid. Maar er is een remedie: u moet uw kind zo spoedig mogelijk laten dopen. Het doopsel maakt de ziel weer gaaf; het doopsel grift een onuitwisbaar merkteken in de ziel. Voor wie het nog niet wisten: het doopsel is een duiveluitdrijving.

Spoedt zich de moeder met haar pasgeborene naar de kerk alwaar een exorcist haar opwacht om aldaar in het plechtige bijzijn van getuigen in het wit de rituelen uit te voeren en de Latijnse formules uit te spreken welke de Satan (in de Bijbel geïdentificeerd met een giftige slang) verjagen zullen en pas dan is het kind veilig, wat wil zeggen dat het gerust kan sterven: na zijn dood zal het immers niet langer aan de duivel toebehoren, het is gewis gered!

En de moeder doet wat de kerk van haar verlangt, zij is immers gewetensvol en denkt: met zijn kind kan men maar beter zeker spelen en baat het niet, dan schaadt het ook niet. En de vader sluit zich braafjes bij de moeder aan: zij meent het goed, zo sust hij, het is gewoon traditie en wat water kan geen kwaad.

Maar intussen werden zij gelovigen, uiteraard omwille van het kind, en gaan zij naar de mis, belijden zij een kannibalistische mysteriegodsdienst en gehoorzamen zij aan het gezag van een stokoude, gemijterde en gekazuifelde paus die vanuit het mysterieuze, ontoegankelijke en schatrijke Vaticaan in Rome al tweeduizend jaar lang de wereldpolitiek naar zijn wit gehandschoende hand zet. Intussen zijn zij radertjes geworden van een blindelings gehoorzamende en perfect geordende massa die op bevel bidt en

zingt maar voor hetzelfde geld naar het front trekt, in oorlogen die enkel lafaards schuwen, gesteund door de god van het enige ware geloof. Wie nota bene deze feiten miskennen, loochenen de wereldgeschiedenis van de jongste tweeduizend jaar.

Maar het geloof is nu verouderd, de mensen krijgen er lucht van dat heren onder hoge, glinsterende hoeden hen dingen op de mouw hebben gespeld om met hun centen aan de haal te kunnen gaan. Het geloof dient nu vervangen, de hoge burgerij zendt haar telgen niet langer naar de seminaries, voortaan moeten zij zich onderscheiden aan gerenommeerde universiteiten. De titel van Eerwaarde klinkt niet langer eerbaar, men moet nu Dokter, Doctor of Professor op zijn naambord hebben staan om nog ontzag te kunnen inboezemen, uit te kunnen pakken met zijn goocheltrucs en inkomgeld te kunnen vragen. De heilig hostie, product van het verbond tussen hemel en aarde, conglomeraat van alle kosmische krachten en concentraat van levenselixir, bewaard in de sacristie - de apotheek van god - om genuttigd te worden door de zondevrije en gelouterde belijder, doet het godbetert niet meer: zij werd vervangen door de pil waarbij men zich de woorden van de honderdman herinnert: "...en ik zal weer gezond worden". De pil, zij krijgt warempel alle ziektekiemen klein en overwint de dood, precies zoals de heilige hostie placht te doen in vroegere tijden.

Wordt vandaag een vrouw moeder, dan houdt de medische wetenschap haar voor: uw kind, mevrouw, is ter dood veroordeeld. En dat is een gevolg van de ongehoorzaamheid van de mensen aan de opgelegde reglementen voor de volksgezondheid: uw kind is door uw eigen fouten met het kwaad besmet. U kunt het niet zien maar wij, ingewijden, zien het des te beter: de kernen van de cellen van uw kind zijn gecorrumpeerd met gif ('gif' in het Latijn is 'virus') en als u niets onderneemt, zal uw kind ziek worden, helse pijnen lijden en al heel gauw zult u uw oogappel verliezen. En dat is warempel uw eigenste verantwoordelijkheid. Maar klaag niet want wij hebben een remedie: u moet uw kind zo spoedig mogelijk laten inenten. De vaccinatie maakt de lichaamscellen gaaf; het vaccin grift een onuitwisbaar merkteken in het lijf. En voor wie het nog niet wisten: de vaccinatie is een virusuitdrijving.

Spoedt zich de moeder met haar boorling naar de kliniek alwaar een gehandschoende arts haar opwacht om aldaar de rituelen uit te voeren volgens de formules van de farmacie welke de ziekte gaan verjagen en pas dan is het kind veilig: het zal niet sterven aan het virus, het is gered!

En de moeder doet wat de dokter van haar vraagt, zij is immers gewetensvol en denkt: met zijn kind kan men maar beter zeker spelen en baat het niet, dan schaadt het ook niet. En de vader sluit zich braafjes bij de moeder aan: zij meent het goed, zo sust hij, het is gewoon traditie en een spuitje met wat water kan geen kwaad.

Edoch, intussen werden zij gelovigen, uiteraard omwille van het kind, en lopen zij met de regelmaat van de klok bij de huisarts binnen, zij laten zich soigneren in klinieken, zij onderwerpen zich aan handelingen van topdokters die zij niet verstaan en die nog onbegrijpelijker worden door al het Latijn in de nomenclatuur en zij gehoorzamen aan het gezag van ingewijden in witte uniformen die statige klinieken bevolken en hoge titels voeren, die mensenlijven opensnijden, organen transplanteren en ziekenkassen pluimen welke ad infinitum gespijzigd worden door massa's anonieme arme drommels die dagelijks om half vijf in de ochtendmist staan te wachten op hun boemeltreintje naar het werk totdat zij zevenenzestig zijn. Ja, die bijwerkingen nemen wij er zonder protesteren bij.

Zo hoort het eigenlijk in de krant te staan:

Het leven is niet langer gratis. Vanaf vandaag is het lichaam van alle mensen die geboren worden, ingevolge virus of gif corrupt. Reeds na een korte wijle sterft men een gewisse dood. Precies zoals de planten die niet bespoten worden met het vergif van Monsanto. Inderdaad, vanaf vandaag moet men zijn leven kopen. Een prikje vrijwaart een mens voor zeven maanden tegen een gewisse dood en uiteraard kost een vaccin veel geld, het leven immers was altijd al onbetaalbaar, of wat had u gedacht? Maar in dat perspectief is heel veel geld een prikje. Telkens na zeven

maanden kunt u verlengen met de betaalkaart. Doen! - zo bent u weer voor een hele tijd gerust.[530]

530 Tekst d.d. 7 mei 2020.

46. Complotten rond corona

Soms betekent het maken van een tekst het zalven en bedekken van lelijk ontstoken wonden en soms is dat het openrijten ervan maar zijn bestaan wordt althans met betrekking tot de onderhavige kwesties enkel gerechtvaardigd door de mate waarin hij waarheid aan het licht brengt en zeker hier is dat geen sinecure. Er wordt namelijk gezegd dat omtrent de uitbraak van het nieuwe coronavirus heel wat complottheorieën de ronde doen: covid-19 wordt ervaren als een kwaad en bij het zoeken of het gissen naar de oorsprong van dat kwaad, zouden sommigen daar (kwade) bedoelingen achter zien of zelfs samenzweringen veeleer dan een natuurlijke noodlottigheid. Soms, zo zegt men, bestaat het kwaad in de ontkenning van het geopperde kwaad en de waarschuwing voor een gevaar mist dan haar doel en dit ongeacht het al dan niet bestaan van dat gevaar. In vroegere tijden werden ongelovigen die de hel een verzinsel noemden, afgestraft terwijl vandaag steeds vaker de betrokken theologie wegens indoctrinatie en manipulatie van de massa wordt terecht gewezen. Het is geen eeuwigheid geleden dat de ketters ervan beschuldigd werden samen te zweren en vandaag is dat de clerus maar of de hel inderdaad een realiteit is, blijft voor velen een open vraag. Daarom ook wordt elk al dan niet vermeend complot vergezeld van zijn 'tegencomplot' en kent elk complotdenken een 'tegencomplotdenken', wat de volstrekte zinledigheid van het denken in die termen aan het licht brengt. Iemand ervan beschuldigen een complotdenker te zijn, voegt maar weinig toe aan het verwijt dat hij ongelijk heeft en heel wat terechte kritiek wordt met de dooddoener 'complottheorie' terzijde geschoven: het is een louter welles-nietesspel.

Doet de ketter aan complotdenken waar hij een complot van de kerk tegen haar gelovigen meent te ontwaren in de theorie van de zondeval die verhaalt over een complot van de duivel tegen de mens of ligt het complot inderdaad bij de theologen? Moet men complotdenker zijn om te vrezen dat achter de hedendaagse bede-

larij in onze grootsteden georganiseerde misdaad schuilgaat of smeden zij die dit ontkennen een complot tegen het establishment of, nog een stapje verder: is het establishment dan geen samenzwering? Is men paranoïde als men vermoedt of zelfs weet dat menselijke motieven en drijfveren vaak diametraal tegenover elkaar staan en dat aldus politici die beweren zich te engageren voor de samenleving steeds vaker slechts het eigen gewin beogen? Is de vrees voor de vervalsing van onderzoeksresultaten onterecht als men weet dat zij tot stand komen middels sponsoring door belanghebbenden of complotteren zij die dermate achterdochtig zijn dat zij dit durven te veronderstellen tegen de vrije samenleving?

Edoch, de cruciale vraag is niet deze naar het bestaan van slechte bedoelingen of van samenzweringen want als die inderdaad bestaan, zijn ze sowieso onkenbaar omdat ze zich verschuilen - de kwestie die ertoe doet, is deze van de principiële *openheid* van het handelen, wat betekent dat men moet kunnen verantwoorden wat men doet en waarom.

Het kan geen punt zijn dat iemands ware motieven zouden *kunnen* verschillen van de door hem opgegeven beweegredenen zolang zijn argumentatie maar consistent blijft: contradicties brengen bedrog sowieso aan het licht en daarom ook moet in de eerste plaats de *transparantie* van het handelen gerespecteerd worden. Het kunnen vermoeden van kwade bedoelingen, samenzweringen of verborgen strategieën is allerminst verboden, het is daarentegen voorzichtig en derhalve wenselijk zolang dat vermoeden maar niet verwisseld wordt met de zekerheid - terwijl daar waar keuzevrijheid bestaat, men best het zekere voor het onzekere neemt, al zijn hier gebeurlijk ook nog delicate kwesties in het geding zoals die van het mogelijk beschamen van bestaand vertrouwen. Bedreigende situaties moeten vermeden worden, ook al zijn de angst voor het gevaar en het gevaar zelf even verschillend als de dag en de nacht. Angst is een slechte leermeester, wat wil zeggen dat geloof en kennis verschillende zaken zijn maar omdat de kennis nooit volkomen is, blijft de deur best op een kier staan voor het geval men zich vergist, zodat men zich te allen tijde kan redden uit het zinkende schip van een universum dat plotseling blijkt te drijven op

een leugen of een vergissing. Zo kan het definitief uitsluiten van de gedachte aan een mogelijk complot, hoe 'ondenkbaar' ook, aan mensen het leven kosten of zelf aan ganse volkeren: de laatste getuigen van de holocaust konden zich niet indenken dat het de bedoeling was dat zij nooit meer terug zouden keren; alleen zij die het 'ondenkbare' durfden te denken, deden een ontsnappingspoging die soms ook lukte en waren aldus in staat om ons deze vreemdsoortige waarheid te openbaren: soms is de waarheid ondenkbaar en wat men voor vanzelfsprekend houdt, volstrekt onmogelijk en het bezit van dit vreemde weten is dan even kostbaar als het leven zelf. Maar terwijl over kennis dikwijls wordt gezegd dat zij makkelijk is om te dragen, is dit vreemde weten wel een zware last.

Een kritische benadering van de realiteit is altijd verkieslijker dan een naïeve kijk maar dikwijls ook moeilijker omdat sluwe propaganda zich niet slechts beperkt tot het aanprijzen van zekere producten: zij probeert ook om degenen die zich niet bereid tonen om de al te zoete koek te slikken, te demoniseren. De stigmatisering van de kritische consument tot 'complotdenker' behoort tot het register van steeds driester wordende afstraffingen van wie zich nog durven te verzetten tegen het geweld van het kapitaal dat van haar slachtoffers nog slechts de onderwerping en de verslaving duldt. Het is unfair om een nomenclatuur uit de psychiatrie als methode van afschrikking aan te wenden binnen een domein dat met gezondheidszorg geen uitstaans heeft maar wel alles met de binding van kwetsbare klanten, met platte commerce, winstbejag en verschalking. Als ik een goed produceer dan mag ik de bedoeling hebben om het ook in mijn eigen voordeel aan te wenden door er winst mee te maken maar heel anders liggen de kaarten als ik met het oog op gewin een goed aan anderen onthoud want dat is chantage.

De kritische benadering van het maatschappelijke instrumentarium door Ivan Illich sinds de jaren zeventig van de vorige eeuw, werpt licht op een hoger goed dan datgene wat zich tot nog toe als het beste presenteerde en dat is ook wat elk eerlijk product doet op een open markt met ruimte voor bevraging. Illich wijst niet op een

complot achter de auto-industrie die immobiel maakt, het onderwijs dat onwetend maakt of de verziekende gezondheidszorg want geen van alle hebben ze de *bedoeling* om ons immobiel, dom of ziek te maken ofschoon ze dat wel degelijk doen. Als er al sprake moet zijn van een samenzwering dan geschiedt die allerminst tussen mensen maar gaat het veeleer om een feitelijk doch onbedoeld conglomeraat van wetenschap, techniek en kapitaal zoals reeds door Herbert Marcuse aangegeven. En uiteraard spelen binnen dit bestel van abstracte instituties, menselijke of dierlijke drijfveren zoals hebzucht, angst en overmoed onvermijdelijk een niet altijd even duidelijke of wenselijke rol maar zij worden niet nagestreefd, zij zijn veeleer 'bijwerkingen'.

Evenzo zit er wellicht helemaal geen complot achter het uitbreken van een epidemie noch achter het navenante opduiken van opportunisten van allerlei slag die in hun sluwheid de hysterie van de massa, ontstaan uit het onverwachte van de situatie, aanwenden om onder de dekmantel van hulp en zorg hun slag te kunnen slaan. Toch blijft het raadzaam om de mogelijkheid van bedrog niet zomaar uit te sluiten omdat de geschiedenis aantoont dat ondanks het weinig benijdenswaardige lot dat elk bedrog sowieso te wachten staat, het zich desalniettemin even hardnekkig lijkt te blijven reproduceren als de onwetendheid die het bij haar slachtoffers teweegbrengt.

Het complotdenken heeft iets primitief omdat het verwant is met het religieuze denken dat immers voor elk voorval veeleer naar een begrijpelijke reden zoekt of naar een bewuste verwekker dan naar een toevallige oorzaak of een natuurlijke bron; het is niet in staat om gebeurtenissen als toevalligheden te beschouwen omdat het redeneert in termen van offer en verdienste, schuld en boete, goed en kwaad. Het is immers niet makkelijk om aan te nemen dat er geen goede reden bestaat voor wat tenslotte wordt ervaren als een straf omdat dit meebrengt dat men het onrecht moet beamen, dat men zich moet neerleggen bij tegenslag en dat men derhalve ook het goede niet altijd verdienen kan want aldus onttrekt ons eigenste lot zich aan bijna alles wat wij maar kunnen wensen en willen. Het complotdenken is daarom een zich tegen beter weten in

onderdompelen in een werkelijkheid die weliswaar aantrekkelijk oogt maar die uiteindelijk geen poot heeft om op te staan. Minder aantrekkelijk doch verstandiger maar vooral ook eerlijker is het om de realiteit onder ogen te willen zien en dat is tenslotte ook de grondslag van elk denken dat veeleer wetenschappelijk is dan vroom. Edoch, de macht over de natuur welke wij nastreven omdat wij daartoe door het zelfbehoud gedreven worden, verkrijgen wij nimmer zonder eerst die kniebuiging te maken voor de wetten die haar dirigeren omdat die 'macht' niets anders is dan een volgzaamheid aan deze wetten. Op die manier ook kan een 'overwinning' op het nieuwe virus slechts betekenen dat wij het bestaan van dit ding ten volle accepteren, dat wij er als het ware gaan mee tafelen zoals wij dat met een partner doen en dat wij gehoor geven aan de eisen die het 'wezen' (in feite: de natuur) stelt, precies zoals mensen dat doen in de oudste verhalen waarin zij onderhandelen met vampieren zoals zij ook onderhandelen met de goden aan wie zij vele offers brengen.

Omdat natuurwetten helemaal geen mededogen kennen, zich *jenseits von Gut und Böse* situeren of volslagen blind zijn voor ethiek, zijn de gedragsregels door virologen voorgesteld en door politici voorgeschreven om het nieuwe coronavirus in de tang te nemen, dat ook. Permissiviteit jegens hen die geloven deze regels niet te moeten respecteren, betekent daarom principieel niets minder dan het verlenen van toegang tot het leven aan de dood. Maar het probleem dat zich bij de gelegenheid van de coronacrisis voordoet, heeft maar voor een stuk te maken met dit inzicht: ingevolge de welig tierende corruptie, de vriendjespolitiek met de navenante aanwezigheid van ambitieuze en opportunistische drommen van onbekwame lui op de grootverdienerspostjes, gekoppeld aan de straffeloosheid jegens al dat machtsmisbruik, staat een allang aansleepende en door de beleidsmakers sterk onderschatte *vertrouwenscrisis* de goede gang van zaken heden in de weg terwijl het volk dat daarvan de dupe is, daarvoor niet één keer maar drie keer wordt gestraft: een eerste keer door het wanbeleid van de politici; een tweede keer door de epidemie zelf en een derde keer door de hoge boetes die men terecht niet zozeer aanvoelt als een bestraf-

fing voor gevaarlijk gedrag maar als een onheuse terechtwijzing van een volstrekt gerechtvaardigd wantrouwen in de huidige politici. Onze politici dienen te beseffen dat zij hun vertrouwen hebben verspeeld; dat dit geen kleinigheid is, mag blijken uit de ernst van de gevolgen daarvan die zich in de huidige crisis tonen in de vorm van niet meer te tellen mensenlevens en de arrogantie van sommige gezagsdragers is dermate absurd dat zij hun gesneuvelden niet zozeer blijken te zien als een last die drukt op hun geweten maar als een pluim op hun hoed.

Andermaal: het volk wordt gestraft door de hoge boetes die men terecht niet zozeer aanvoelt als een bestraffing voor gevaarlijk gedrag maar als een onheuse terechtwijzing van een volstrekt gerechtvaardigd wantrouwen in de huidige politici en om die reden ruiken die boetes inderdaad naar achterbaks fascisme. Als dan op de koop toe het panel van de nieuwe prelaten van op hun televisiemonopoliekansel verkondigen dat 'de mensen' enkel nog mogen luisteren naar het officiële nieuws, leggen zij de basis voor niets minder dan een burgeroorlog die, van zodra de bodem van de voedselvoorraadschuren in zicht komt, over de hele wereld woeden zal.[531]

531 Tekst d.d. 14 mei 2020.

47. Zo werkt extreemrechts

Definities van extreemrechts zijn er bij de vleet maar dikwijls kenmerken zij zich door een opsomming van eigenschappen terwijl zij de kern onaangeraakt laten. Nu zal elk grondig onderzoek uitwijzen dat de ziel van extreemrechts een streven is naar het verwerven en het behoud van voorrechten: mensen die getypeerd worden als extreemrechts zijn mensen met een superioriteitsgevoel en dat gevoel moet dan hun oordeel verantwoorden dat zij voorrang verdienen op alle anderen.

Uiteraard doet zich onmiddellijk het probleem voor dat het hier inzake die superioriteit allerminst gaat om een realiteit maar wel om een *gevoel*: nergens blinkt men boven anderen uit maar desalniettemin is er dat gevoel dat men dat wel doet en uit die ongerijmdheid komen dan ook al die irrationele argumenten voort welke slechts één doel dienen: staven dat met het gevoel van superioriteit een werkelijkheid overeenkomt. De ongerijmdheid moet met andere woorden worden toegedekt.

De argumenten van extreemrechts zijn irrationeel en houden daarom verband met afkomst, heldendaden van verre voorouders, uitverkorenheid van het volk waartoe men behoort, adeldom, rijkdom, vermeende intellectuele of artistieke superioriteit, vermeende superieure fysieke eigenschappen en noem maar op. Het staven van louter vermeende superioriteit is onmogelijk en daarom zoekt men zijn toevlucht tot leugens, verdraaiingen van de feiten, geschiedenisvervalsing en ontkenning van de feiten.

Een beroemd maar niet altijd even goed gekend voorbeeld van rechtsextremisme - een eerste keer geheel apert en een tweede keer verdoken - betreft de onheuse behandeling van de zwarte Amerikaanse atleet Jesse Owens naar aanleiding van zijn vier gouden medailles op de Olympische Spelen van Berlijn in 1936.[532]

532 https://nl.wikipedia.org/wiki/Jesse_Owens

Het Olympisch Comité verzocht Adolf Hitler, die enkel de Duitse atleten feliciteerde, om ofwel iedereen ofwel niemand nog de hand te schudden, waarna Hitler voor het laatste koos. Edoch, in een interview zei Owens: "*Although I wasn't invited to shake hands with Hitler, I wasn't invited to the White House to shake hands with the President either.*" De Amerikaanse presidentsverkiezingen kwamen eraan en kennelijk wilde Owens' eigen president de stemmen van de Amerikaanse racisten niet verliezen.[533]

Adolf Hitler was tot zijn eigen schande een openlijke racist maar als Franklin Roosevelt inderdaad uit opportunistische overwegingen handelde, dan had hij voor hetzelfde geld het antiracisme gesteund - waarmee alleen maar gezegd wil zijn dat opportunisme zo mogelijk nog meer te schuwen is dan racisme. En hier komt de essentie inzake de werkwijze van extreemrechts aan het oppervlak: zoals alle leugenachtige bewegingen wordt ook extreemrechts gekenmerkt door het feit dat het zijn activiteiten ontplooit 'in den duik'. Openheid en transparantie zijn de aartsvijanden van de misdaad. De paradox bestaat erin dat het pas echt ongezellig wordt waar extremisten - althans met een deel van hun beweging - in de openbaarheid treden en met geweld mensen *doen zwijgen* die over de nieuwe kleren van de keizer durven te zeggen dat zij die niet kunnen zien. Waar dat het geval is, sleuren zij op straffe van stokslagen ('fasces') de massa in de leugen mee: fascisme. Wie weigeren om mee te liegen, worden beboet, van hun vrijheid beroofd of vermoord.

En zo ontstaat een maatschappij waaraan iedereen meedoet terwijl niemand ze wil. Het gedrag van de burgers is dan niet langer hun eigen gedrag: zij spelen toneel uit angst voor hun leven. Het vreemde spel dat zij ten tonele voeren is in feite een scherm tegen

533
https://web.archive.org/web/20160322041157/http://www.sportgeschiedenis.nl/2016/02/18/zelfs-jesse-owens-geloofde-in-de-mythe-van-jesse-owens.aspx . Owens' medailles werden overigens gestolen nadat het Amerikaanse Olympisch Comité ze van hem had ontleend voor een tentoonstelling en het waren niet de Amerikanen maar de Duitsers die hem later replica verschaften.

de dood. Alom waar mensen vreemde rituelen uitvoeren, kennelijk in alle ernst, - zoals daar waar zij een leider aanbidden of een godheid maar ook daar waar zij dingen doen die aan de waanzin grenzen - moet men goed beseffen dat het niet de waanzin is die zij ernstig nemen maar wel het eigen leven. En daar gaat de hedendaagse wereldwijde maskerade stilaan op gelijken.[534]

534 Tekst d.d. 15 mei 2020.

48. Intermezzo: Internationale Dag tegen Homofobie en Transfobie - Neonazi's vandaag: zo werkt extreemrechts

Extreemrechts zijn in wezen wie voorrechten nastreven vanuit een waan van superioriteit en dit met navenante irrationele argumenten. Tot die drogredenen behoren in de eerste plaats gezagsargumenten en dan nog wel verwijzingen naar het opperste gezag: het woord van god of wat daarvoor moet doorgaan. De redenering klinkt dan zo: *als wij ons ervan onthouden om te doden, dan handelen wij zo omdat god zelf het ons verbiedt, hij zegt namelijk in de bijbel die zijn woord is: "Gij zult niet doden!"*

Edoch, voor hetzelfde geld stond er in de bijbel: "Gij zult doden!" en de kers op de taart is nu dat menig goddelijk bevel ook aldus luidt.

Om te beginnen verwachtte Jahweh van alle voorvaderen van Abraham dat zij hun oudste zoon de keel zouden oversnijden om hem daarna op een brandstapel aan hem te offeren ten teken van liefde en trouw. En voor wie dachten dat die waanzin behoort tot lang vervlogen tijden moet hier worden aan toegevoegd dat ook hedendaagse theologen het naar hun mening betreurenswaardige lot van de moderne mens wijten aan het feit "dat hij niets meer heeft om voor te sterven". Van moord op goddelijk bevel was eveneens sprake in het *Requerimiento* waarmee paus Adrianus VI in 1513 de Indianen gebood zich aan zijn goddelijk gezag te onderwerpen op straffe van verslaving of genocide.[535] En ook met het islamfundamentalisme heeft de wereld in de afgelopen decennia uitgebreid kennis kunnen maken.

Het Vaticaanse document van 2 februari 2019 getiteld *Male and female He created them* van de hand van kardinaal Versaldi en

535 https://en.wikipedia.org/wiki/Spanish_Requirement_of_1513

aartsbisschop Zani van de Congregatie voor de katholieke opvoeding, waarin wordt verwezen naar de bijbel met het oog op de ontkenning van de moderne wetenschappelijke inzichten inzake genderdysforie, doet uiteraard denken aan de middeleeuwse standpunten van de kerk inzake de wetenschap van de kosmologie.[536] Sterrenkundigen werden veroordeeld of belandden op de brandstapel, zoals dat het geval was met Giordano Bruno in het jaar 1600. Maar ook vandaag heeft de absurde houding van de kerk verstrekkende gevolgen: het genoemde document dat een aanval is op de moderne gender-theorie vanuit het Bijbelse vers "man en vrouw schiep Hij hen", wil dat het katholieke onderwijs vandaag aan haar opvoedelingen voorhoudt dat zij de wetenschappelijke inzichten ter zake naast zich neerlegt en voortaan alleen nog bij de bijbel zweert.

Bijzonder verontrustend is dat ook het hoofd van de katholieke psychiatrische instellingen, René Stockman, deze mening is toegedaan[537], terwijl het tevens wetenschappelijk vaststaat dat discriminatie van holebi's en transgenders in de puberteit, depressie en andere geestesziekten uitlokt en vaker ook zelfmoord.

Vanuit haar superioriteitsgevoel kan extreemrechts hier ongestraft de misdaden herhalen waarvoor destijds het nazisme werd veroordeeld doordat dit 'in den duik' gebeurt: er zijn geen andere wapens mee gemoeid dan macht en woorden en van de concentratiekampen waarin mensen - kinderen nog - opgesloten worden, kunnen buitenstaanders niet eens het bestaan vermoeden: wanneer vandaag gezegd wordt dat mensen met hun identiteit 'uit de kast komen', dan wordt gezinspeeld op het afschuwelijke isolement waarin homofiele kinderen destijds belandden nadat zij vanuit katholiek medisch-pedagogische hoek te horen kregen dat hun enige heil erin bestaan kon zich voor de rest van de wereld levenslang onzichtbaar te maken.

536 https://www.kerknet.be/kerknet-redactie/artikel/congregatie-katholiek-onderwijs-wil-dialoog-over-gender
537 https://www.hln.be/nieuws/binnenland/-waanzin-decaan-ugent-haalt-uit-naar-generale-overste-broeders-van-liefde-die-gender-gevaarlijke-dwaling-noemt~a141310e/

De door wetenschapslui als 'waanzinnig' bestempelde standpunten van psychiatriehoofd René Stockman worden vandaag veroordeeld in het wettelijke verbod op de levens verwoestende en traumatiserende zogenaamde conversietherapieën in Malta, Spanje, Zwitserland en nu ook in België.[538] 17 mei is de Internationale Dag tegen Homofobie en Transfobie.[539]

538 https://www.demorgen.be/nieuws/cd-v-wil-verbod-op-conversiepraktijken-voor-holebi-s~bb3c1dc5/
539 Tekst d.d. 16 mei 2020.

49. Divide et impera: zo werkt extreemrechts

Waar zijn de miljoenen betogers wereldwijd tegen de klimaatverloedering gebleven? De spijbelende kinderen in het zog van Greta Thunberg? Waar zijn de gele hesjes en de opstanden in Parijs, Londen en in andere metropolen? Wat is er gebeurd met de burgeroorlogen, de opstanden die tot voor kort de hele wereld in de fik staken? Waar is plotseling het verzet tegen de dictaturen? Het impact van de zogenaamde coronacrisis is dermate groot dat iedereen ineens vergeten blijkt wat eraan voorafging maar het effect is overduidelijk. En dat effect is kennelijk ook gewild.

Het begon niet toevallig in China want het sprookje over de nieuwe kleren van de keizer dat wij in het westen toeschrijven aan de Deense schrijver Hans Christian Andersen, moet zijn bronnen veel vroeger en ook veel verder gaan zoeken: in het middeleeuwse Spanje was er een versie van, met wortels bij de fabels van de Oud-Griekse dichter Aesopus maar ook de Perzen en de Indiërs hadden eigen oudere versies en de allereerste bron zou wel eens een sprookje over de kleren van een Chinese keizer kunnen zijn.

Het verhaal gaat onder meer over massahysterie, over de hype, de collectieve zinsbegoocheling waarvan de geschiedenis talloze voorbeelden geeft: de verschijningen van Christus onmiddellijk na zijn dood aan tenminste vijfhonderd ooggetuigen en het zonnewonder van Fatima in 1917 met vele duizenden toeschouwers behoren tot de beroemdste voorbeelden maar de psychologie verhaalt ook over een vorm van massahysterie waarbij een grote groep mensen ervan overtuigd zijn dat zij aan eenzelfde ziekte lijden en zij blijken inderdaad ziek terwijl een puur medische verklaring blijft ontbreken.

Het begon niet toevallig in het land waaruit het sprookje over de nieuwe kleren van de keizer stamt omdat daar op het ogenblik van de corona-uitbraak een dictator aan de macht is die volgens de grote China-kenners de mythische leider Mao Zedong naar de

kroon steekt terwijl hij moet vrezen voor opstanden onder zijn eigenste volk. De machtige filantroop en verdediger van de open society, George Soros (György Schwartz), vermeldt niet toevallig in zijn meest recente brief dat hij sympathiseert met het Chinese volk omdat het gebukt gaat onder een dictatuur waarvan het zich nu wil bevrijden. Het internet wordt in China aan banden gelegd omdat gevreesd wordt dat zoals voorheen gebeurde in de Noord-Afrikaanse contreien, het ook daar tot revoluties zou kunnen leiden en tot de val van Xi Jinping. En zo lang als er dictaturen bestaan, zo lang weten ook de dictators wat zij moeten doen om de macht te kunnen behouden: van de Romeinse Julius Caesar hebben wij het devies onthouden dat stamt van Philippus II van Macedonië: *divide et impera* of: *verdeel en heers*. En hoe verdeelt men het best een volk?

Precies, men dwingt een samenscholingsverbod af, op het internet maar ook elders. En hoe verhindert men het best dat mensen samenscholen? Men zorgt ervoor dat zij met elkaar niet meer kunnen spreken. De omerta en de zwijgplicht in de kloosters en de regel *raro solus nunquam duo semper tres* bestaan al eeuwen maar pas de mondmaskers en de *social distancing* doen de dictators in spe likkebaarden: men blijkt erin geslaagd om mensen angst aan te jagen voor elkaar van zodra zij communiceren. Geeft gij gehoor aan wie u iets vertellen, dan riskeert gij uw eigen leven, alleen al door het speeksel waarmee gij onvermijdelijk gezegend wordt: andermans zever herleidt u binnen de kortste keren tot stof en as. De televisiebeelden van de overvolle hospitalen en de beelden van de bergen lijkkisten die aan de verslagen over de veertiende-eeuwse pest doen denken, muilkorven ook hen voor wie mondmaskers falen. Voortaan zijn wij elkanders vijanden, de verdeeldheid is compleet, de dictatuur heeft nu vrij spel.

Het bestond al in duizend vormen, in Ruanda was er de genocide naar aanleiding van de door de Nederlandse socioloog Abram De Swaan verklaarde hysterie over het Hutu- en het Tutsi-zijn; religies delen sinds oudsher de wereld op in gelovigen en ongelovigen; het nationalisme doet hetzelfde met naties - allemaal ficties waarvoor massa's mensen hun leven veil hebben.

De Chinese dictatuur is erin geslaagd zich te handhaven middels de hype en niet het griepvirus dat tot nog toe wereldwijd aan 300.000 mensen het leven kostte (terwijl de seizoensgriep jaarlijks tussen de 300.000 en de 1.000.000 slachtoffers maakt) maar de hype heeft ook de rest van de wereld besmet. En uitgerekend die besmetting wordt in stand gehouden door wie garen spinnen bij het plotselinge stilzwijgen van het volk en bij de tot ieders verbazing nog steeds ongehoorde volgzaamheid en braafheid van de miljarden aardbewoners. De dieren weten warempel niet meer waar ze het hebben.

Ja, het is feit, niemand kan het nog ontkennen: niet alleen het vliegverkeer is opgeruimd: alle mensen zijn nu stil en reeds zingen zij een toontje lager en van protesten, opstanden of betogingen tegen wie of wat dan ook, is nergens nog een spoor. Op deze internationale zondag voor gelijke rechten voor drommen mensen die nog wereldwijd worden vervolgd en vermoord, speelt hier en daar alleen nog de wind naar willekeur met enkele losse vlaggen.[540]

540 Tekst d.d. 17 mei 2020.

De Overname - een verhaal tot slot

Ze kwamen naar binnen wandelen, hier, in de huiskamer, alsof het de meest normale zaak van de wereld was, ja, alsof ze hier ook woonden en thuis waren: insecten, zo groot als schildpadden, en welhaast even traag en houterig als deze laatsten, verplaatsten ze zich. Ze begaven zich naar de keuken en beklommen het aanrecht, op zoek naar iets om te eten.

Je kon niet kwaad op hen zijn en je had ook niet de neiging om ze te doden: niet omdat ze enorme bloedvlekken zouden achterlaten op het parket, maar omdat ze bij je een soort van medelijden opwekten, vooral dan door hun bewegingen die iets hadden van de manier waarop ouderlingen zich voortbewegen. Als je naar hen toe stapte, van plan om hen te pletten met de schoenzool, bedacht je je meteen: ze keken immers op, ze keken je aan, recht in de ogen, zoals katten dat kunnen, en het leek alsof ze vol vertrouwen waren, en dat vertrouwen wilde je op de een of andere manier niet beschamen, en daarom zag je af van je aanvankelijke neiging, en liet je hen begaan. Je deed een stap terug, en je keek alleen maar toe hoe ze naar binnen wandelden en zich doorheen de woonplaats werkten, over de harige tapijten waaraan de uiteinden van hun poten veelvuldig bleven haken, of welhaast even moeizaam over het gladde parket waarop de uitrusting van hun ledematen duidelijk niet voorzien was. Ja, heel even kwam het in je op dat je hen beter wat helpen zou, bijvoorbeeld door krantenbladen uit te spreiden over de vloer ten einde hen de moeizame verplaatsing gemakkelijker te maken, want het leed geen twijfel dat ze er al een heel lange tocht hadden opzitten.

Ze waren ongetwijfeld meegekomen met de helse winden die nu overal woedden, ze waren een product van het natte, klamme weer, van het veranderde klimaat, om zo te zeggen, want of ze alleen maar exotisch waren ofwel geheel nieuw, dat had geen mens kunnen uitmaken. Je had hen alvast nooit eerder gezien, je wist

niet hoe ze heetten, of ze denken konden… niets wist je over hen. Spinnen boezemen angst in, padden afkeer, katten verwekken gevoelens van zorg, maar deze dieren, op de hun eigen manier, verwekten… medelijden.

Met velen waren ze: er liepen er al zeker dertig in de kamer rond toen je bemerkte dat ze er waren, maar ze bleven binnenkomen, met ganse colonnes, traag doch gestaag, en toen je door het raam naar buiten keek, zag je dat de voortuin er helemaal zwart van zag en, verderop, ook de straat, de velden.

Overal gingen ze de huizen binnen, en klaarblijkelijk liet elkeen hen begaan, omdat ze bij elkeen dezelfde wrange gevoelens van compassie verwekten: voorbijgangers bleven staan en keken de beesten na met open mond. Kinderen gingen hurken en negen zich met het gezicht tot bij de koppen van de beesten, die hen dan aankeken, recht in de ogen, en de kinderen dropen af en trachtten zich, voorzichtig, een weg terug te banen, naar huis, waar ze ook waren. Ze waren overal, ze beklommen muren, struiken, bomen, lantaarnpalen, daken…

En toen begonnen ze te eten, uiteraard, en nog meer medelijden kreeg je met hen, omdat je zag dat ze echt honger hadden, en je haalde alles uit de kast om ze te voeren: eerst hondenbrokken van de hond die nergens meer te bespeuren was, of het voeder voor de kat die evenmin nog was te zien, en dan opende je een blik sardienen, een doos melk, een blokje kaas. Ten slotte zette je de deur van de koelkast gewoon open, en die van de kelder, waar het fruit lag en de aardappelen…

In geen tijd was alles verorberd en, zoals je had gevreesd, begonnen ze nu ook te knagen aan je voeten.

Lomp waren ze niet: ze kwamen tot vlak voor je zitten, hieven de kop, en keken je aan, recht in de ogen, en wat kon je dan nog doen?! Wat kon je nog beginnen, als je hun getormenteerde blikken zag, zo vol van verdriet?! Zeg mij eens: wat viel hier tegen te beginnen?!

Een slijmerig vocht scheidden ze eerst af, dat ze op je schoenen lieten druipen en dat door het leer heen drong, waarna je het gewaar werd: je voeten werden geheel ongevoelig. Ze keken je weer aan, recht in de ogen, als om te vragen: “Werkt het al?”; “Werkt de verdoving al?”; “Ben je klaar?” “Mag ik beginnen bijten?” En wat kon je dan nog antwoorden? Wat anders kon je antwoorden dan: “Bijt maar, beestje, ga je gang en bijt maar, want je hebt ongetwijfeld honger nu, en elkeen moet leven in deze wereld, en het is tenslotte geen aardigheid dat de ene de andere opeet. Tast dus maar flink toe, en laat het je smaken!”

Pijn deden ze je niet, en het verdovend slijm gaf je zelfs een allerzaligst gevoel, het maakte je slaperig zonder dat je er meteen ook van in slaap viel, want je kon het gebeuren helemaal volgen tot op het eind.

Toen ze aan je ogen gekomen waren, keken ze je een allerlaatste keer aan, recht in de ogen, en dan wachtten ze geduldig nog een poos, als om je de gelegenheid te geven om nog eens rond te kijken, een allerlaatste keer. Kijken naar de wereld die ineens niet meer de onze was, want het was allemaal voorbij, en zij – zij waren nu de nieuwe mens.[541]

541 Tekst d.d. 16 mei 2007.

III. HET PANOPTICUM

Over het einde van de vrijheid

Onze wereld, een panopticum

Gelijktijdig met het uitbreken van de Industriële Revolutie met zijn grenzeloze sociale ellende werd op 15 februari 1748 in Houndsditch hartje Londen in een rijke conservatieve Tory-familie Jeremy Bentham geboren die de pleitbezorger werd van een moraal die haaks staat op de christelijke: niet langer de zelfopoffering uit naastenliefde is het ideaal, voortaan is het goede wat genot verschaft en wat nuttig is. In *An Introduction to the Principles of Morals and Legislation* uit 1789 schrijft hij: *"Geluk is de aanwezigheid van maximaal genot en minimale pijn"*. Of nog: *"Het grootste geluk voor het grootste aantal mensen is de basis van moraal en wetgeving."*[542]

Die (sociale) ethiek was nieuw en contrasteerde fel met het Christendom maar eveneens met ongeacht welke religieuze moraal die veeleer verbonden is met het gebed of met het afsmeken van gunsten en privileges - een praktijk die wortelt in die van het offerschap en die ook heerst in het katholicisme dat in dat licht verschijnt als een totaal verkracht christendom, een christendom dat naar de hand werd gezet van de aloude joodse moraal van schuld en boete en wel in die mate dat Christus zelf daarin als mensenoffer wordt ten tonele gevoerd.

De jaloerse god Jahweh vroeg aan Abraham om zijn zoon Isaak de keel over te snijden en te offeren als bewijs van zijn liefde en trouw (*"Bovenal bemin één god!"*) totdat een engel gods hem dit verhinderde met de verklaring dat Hij voortaan met een offerdier genoegen zou nemen. Tot op dat ogenblik werden alle eerstgeborenen aan Jahweh geofferd, getuige Exodus 13: *"De Heer zei tegen Mozes: Wijd alle eerstgeborenen aan mij; alles wat bij de Israëlieten of bij hun vee als eerste de moederschoot verlaat behoort mij toe"*. Exodus 15: *"Toen de farao weigerde ons te laten gaan, heeft*

542 https://www.filosofie.nl/jeremy-bentham.html ; https://nl.wikipedia.org/wiki/Jeremy_Bentham

de Heer alle eerstgeborenen in Egypte, van de mensen en van het vee, gedood. Daarom offer ik de Heer alle mannelijke dieren die als eerste de moederschoot verlaten en koop ik elke eerstgeboren zoon vrij".

Het offer - de moord - was de munt waarmee betaald werd voor de gunst van het leven in een cultuur van de wraak - "voor wat hoort wat" - die de basis vormt van de hedendaagse economie. Men zegt weleens dat toen Christoffel Columbus in 1492 Amerika ontdekte, het bloed van de kinderen geofferd in de tempel van Montezuma (Motecuhzoma II) hem tegemoet kwam maar het is een feit dat Azteken, Maya's en Inca's massaal hun kinderen onthoofden en het hart uitsneden in de offerandes aan hun goden.[543] Kinderen werden ook geofferd door de oude Grieken en door de Romeinen; de Feniciërs brachten kinderoffers aan de god Moloch, de Hindoes aan Kali en ook de Chinezen offerden hun kinderen en onder de Europeanen deden de Kelten en de Germanen dat en wel tot in de 11de eeuw. En schrik nu niet: in India, Afrika en Zuid-Amerika worden in de context van religieuze rituelen vandaag nog steeds mensenoffers gebracht.[544]

De moraal van Bentham klinkt menselijker dan de moraal van de oude religies maar hij staat even ver van de Christelijke ethiek als die van de Joden, de Azteken en al degenen bij wie rituele mensenoffers maar ook allerlei vormen van vrijkoperij en handel aan de orde van de dag zijn. Terwijl het Christendom het 'geven om niets' en in extremis het lijden en sterven voor het goed van de ander predikt, zweren zowel de oude rituele offeraars als de moderne dienaren van de mammon bij het doden omwille van het eigen voordeel. Niets heeft Christus meer tot woede gedreven dan het handeldrijven in het huis van god.

---

543 https://www.nationalgeographic.nl/geschiedenis-en-cultuur/2018/04/exclusief-enorm-massagraf-met-kinderoffers-peru-ontdekt

544 http://factsanddetails.com/india/Religion_Caste_Folk_Beliefs_Death/sub7_2g/entry-4150.html#chapter-0

Bentham wordt gezien als een van de grondleggers van het utilitarisme of de nuttigheidsmoraal - een van de meest kaduke vormen van ethiek die ooit werden bedacht, alleen al omdat 'nut' op zich elke morele finaliteit mist - als nut al iets met moraal te maken kón hebben. Nut slaat noodzakelijkerwijze op nut voor mij en bij uitbreiding via solidariteit ook op nut voor de staat waarvan ik deel uitmaak en daarom ook kadert dat nut noodzakelijk binnen de perken van het handeldrijven dat een afgeleide is van het systeem van offer en gunst, volgens de wetten van het betaalverkeer dat gedekt wordt door de wet van de wraak, die uiteindelijk berust bij het recht van de sterkste - die blinde natuurwet welke in feite de rechteloosheid of de morele wetteloosheid legitimeert. Niet voor niets bekritiseerde de sociaal zeer geëngageerde schrijver Charles Dickens doorheen zijn ganse oeuvre dit soort van nieuwe moralisten die hij onmensen noemde omdat zij uiteindelijk alleen maar begaan waren met het eigen gewin ten tijde van de fabrieksellende en de kinderarbeid die de Industriële Revolutie kenmerken en de massaproductie in een systeem van niets ontziend kapitalisme waarin de hebzuchtige zijn medemens vertrappelt voor de gunst van de god van het geld. Dickens was een ooggetuige van die wantoestanden en zijn roman Hard Times wordt nog steeds gelezen.

De fantasieën van de rijke Bentham werden gevoed door machtswellust en heerszucht, wantrouwen en controle over anderen en kregen bij uitstek gestalte in zijn ontwerp van het zogenaamde 'panopticum': een architecturaal hoogstandje dat het perfecte overzicht van de heerser over zijn onderdanen bouwkundig realiseert. Benthams ontwerp betrof een gevangenisgebouw (naar het voorbeeld waarvan later heel wat gevangenissen werden ontworpen) maar uiteraard geldt de idee evenzeer voor de architectuur van de totaal gecontroleerde maatschappij zoals in *1984* van George Orwell: de heerser ziet alles en allen maar de burgers zien zelfs hun medeburgers niet en contacten zijn taboe.

De idee werd uitgewerkt door Michel Foucault in zijn *Surveiller et punir: Naissance de la prison* uit 1975 maar ook in zijn werk over de waanzin (*Folie et déraison. Histoire de la folie à l'âge*

classique uit 1961) en in dat over de seksualiteit (*Histoire de la sexualité* uit 1976 (deel I), 1984 (delen II en III) en 2018 (deel IV)) omdat al die thema's verband houden met macht. Zoals gezegd werd het gevangenisgebouw het archetype van het panopticum en op die manier verraadt de toepassing ervan op de architectuur van de maatschappij reeds dat het panopticum van de staat een gevangenis maakt en zo is de hedendaagse wereld in wezen exact het tegendeel van wat hij pretendeert te zijn: in de waan van de vrijheid, de blijheid en de diversiteit van de Verlichting, realiseert hij alleen maar een massa van allemaal uniforme exemplaren die door verregaande overheersing en controle volledig geketend wordt.[545]

545 Tekst d.d. 23 mei 2020.

Christus, de kerk en de armen

Zoals iedereen intussen weet, doet ook de katholieke kerk zelfs helemaal geen moeite om te verdonkeremanen dat inzake geloof en getuigenis geen groter contrast denkbaar is dan dat tussen de parabel van de rijke jongeling[546] en de schatkamers van de luxestaat Vaticaan[547] en dat is zeker en vast niet te wijten aan laksheid maar veeleer aan het feit dat de clerus als geen ander weet dat de massa allerminst zal gehoorzamen aan schooiers maar des te meer opkijkt naar de machtigen der aarde. De kerk doet zelfs haar uiterste best om diegenen over wie Christus zelf verklaart dat zij en alleen zij de hemel verdienen, effectief naar de hel te verbannen door hen uit de mensengemeenschap buiten te sluiten terwijl zij er tegelijk ook voor zorgt dat deze misdaad er als een weldaad gaat uitzien en zelfs als een werk van barmhartigheid.

"Op het ogenblik dat Hendrik IV zijn beleg van Parijs begint", zo schrijft Michel Foucault in zijn *Geschiedenis van de waanzin*, *"telt de stad (die dan nog geen honderdduizend inwoners heeft) dertigduizend bedelaars. (...) er wordt dan besloten de leeglopers die niet opnieuw een plaats gevonden hebben in de maatschappij, te laten verdwijnen. Een uitspraak van het parlement, daterend uit 1606, stelt vast dat de Parijse bedelaars in het openbaar zullen worden gegeseld, op hun schouder gebrandmerkt en dan, kaalgeschoren, uit de stad verjaagd. (...) Het is de tijd van het oproer van Parijs (1621), dat van Lyon (1652) en dat van Rouen (1639)"*.[548] De arbeiders zijn gedesorganiseerd, velen worden werkloos, zij verliezen hun rechten en krijgen verenigingsverbod. Dat laatste

546 Zie: Mattheüs 19: 16-22.

547 Zie: Frédéric Martel, *Sodoma. Het geheim van het Vaticaan*, Uitgeverij Balans, Amsterdam 2019. (Oorspr.: Éditions Robert Laffont, Parijs 2019).

548 Michel Foucault, *Geschiedenis van de waanzin*, Boom/Amsterdam 2013 [Oorspronkelijk: *Folie et déraison. Histoire de la folie à l'âge classique*, Paris: Plon 1961], pp. 64-65.

valt moeilijk te realiseren maar de kerk springt de staat in de verdrukking bij: *"Daarom treedt ook de kerk nu op en stelt de geheime arbeidersgroeperingen op één lijn met 'het uitoefenen van tovenarij'. Een besluit van de Sorbonne (van 1655) verklaart allen die tot zulke boze gemeenschappen behoren tot 'heiligschenners' die bovendien nog 'in doodzonde verkeren'"*.[549]

De kerk hielp (en helpt) de machthebbers bij het onder de knoet houden van de arbeiders en bij het aan hen ontzeggen van mensenrechten avant-la-lettre. Maar hetzelfde deed zij met de arbeiders die ingevolge de nieuwe economische structuren werkloos werden en moesten bedelen: waar dezen tot omstreeks 1650 vrije mensen waren met een eigen waarde omdat zij het tenslotte zijn die voor de christenen de gelegenheid creëren tot het beoefenen van werken van barmhartigheid en dus tot het verdienen van het hemelse geluk, werden zij nadien opgepakt en opgesloten: deze armen werden van hun vrijheid beroofd alsof zij misdadigers waren. Naar de bezitslozen of de machtelozen wordt immers niet geluisterd alsof zij niet zouden beschikken over rede en verstand en zij worden derhalve behandeld als redelozen - als dieren - en opgesloten in tehuizen - de latere krankzinnigengestichten.[550] Het heeft er dan alle schijn van dat de kerk zorg draagt voor de sukkelaars terwijl zij alleen maar meewerkt aan een proces waarbij het op de schouder brandmerken van mensen die uit de boot vallen, vervangen wordt door stigmatisatie of het brandmerken op de ziel en de opsluiting of de vrijheidsberoving komt in de plaats van de verdrijving uit de stad.[551]

Anno 2020 en exact dertig jaar na de schrapping van homofilie als geestesziekte, eist het hoofd van de katholieke psychiatrische instellingen van de Broeders van liefde dat het vers uit *Genesis* (1, 27) *"man en vrouw schiep Hij hen"* opnieuw ernstig genomen wordt en ook in het onderwijs de voorrang krijgt boven de weten-

549 Michel Foucault, *o.c.*, pp. 65.
550 Michel Foucault, *o.c.*
551 Michel Foucault, *o.c.*

schappelijke bevindingen omtrent geslacht en gender[552]: homo's dreigen opnieuw gek verklaard te worden, 'medisch' behandeld, uitgestoten en opgesloten; alom wordt reeds teruggegrepen naar gebedsgenezers en moordende conversietherapieën[553] en gevaarlijke potentaten die zich uitgeven voor zogenaamde 'gladiatoren voor het christendom' vergaderen in kloosters in de nabijheid van Rome om van daaruit gefinancierd door extreem rechts een heuse coup voor te bereiden met het oog op het herstel van de aloude repressieve machtsstructuren.[554] Precies omwille van de wereldlijke macht die zij vertegenwoordigen en die op zijn beurt de macht van de duivel representeert, valt er weinig tegenstand te verwachten vanwege het personeel van leken die zich wellicht met hart en ziel inzetten voor de zwaksten maar tevens en vooral om den brode, zoals blijkt uit het gebrek aan ook maar enig verzet ten tijde van het naziregime dat ook in ons land de verantwoordelijken van de psychiatrische instellingen er moeiteloos kon toe brengen om middels het vetvrije dieet mee te werken aan een heuse massamoord.[555] [556]

552 https://www.kerknet.be/kerknet-redactie/artikel/congregatie-katholiek-onderwijs-wil-dialoog-over-gender
553 Zie: https://www.amnesty.nl/encyclopedie/conversietherapie-en-mensenrechten.
554 Zie: https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2019/01/28/italiaanse-klooster-steve-bannon/
555 Zie: Thys, Erik, *Psychogenocide. Psychiatrie, kunst en massamoord onder de nazi's*, Epo, Berchem 2015, pp. 231-267.
556 Tekst d.d. 25 mei 2020.

Het geheim van de corona-pandemie

- Omsk Van Togenbirger (OVT), wat een geluk dat we elkaar nog eens treffen: we moeten van de gelegenheid gebruik maken nu we ons een beetje vrijer kunnen bewegen, want morgen komt er wellicht een tweede golf, moeten de mondmaskers weer aan en zitten we geïsoleerd...

- OVT: Of erger nog!

- Erger dan geïsoleerd?

- OVT: Super-geïsoleerd! Hebt gij het nieuws nog niet gehoord? Gij weet toch wel dat men eraan werkt om iedereen te kunnen verplichten om een app op de telefoon te laten plaatsen?

- Ja, we hebben hier een wereldautoriteit die daarin thuis is, zo klonk het althans op televisie...

- OVT: Precies!

- Een goede zaak, zo dunkt mij toch: zo kan men het virus op de voet volgen en tijdig ingrijpen waar nodig.

- OVT: Het virus of de al dan niet besmette personen?

- De al dan niet besmette personen, uiteraard...

- OVT: En zeg mij eens: als men de mensen onderverdeelt in besmette en niet besmette personen, schieten er dan nog anderen over?

- Het lijkt mij van niet, neen: ik geloof dat er in die optiek geen derde soort van mensen meer te bekennen valt... Bedoelt gij dat men met de app àlle mensen op de voet kan volgen?

- OVT: Kùnnen, mijn beste? Ik geloof dat men zo'n onderneming nooit zal starten als het alleen maar de bedoeling is om alle men-

sen te kunnen volgen, men zal dat gewoon doen, denkt gij dat ook niet?

- Ja, maar nogmaals: het lijkt mij wel een gerechtvaardigde zaak, het gaat immers om de volksgezondheid, het is een kwestie van leven en dood: u en ik staan daar overigens ook niet buiten. Men heeft ons bovendien beloofd dat er geen misbruik zal gemaakt worden van de aldus verkregen data!

- OVT: Beloofd? En wie hebben dat dan wel beloofd?

- Onze politici!

OVT: Beloftes en politici! Ben ik achterdochtig als ik hier een kleine kanttekening bij maak? Vergis ik mij dan als ik beweer dat er politici bestaan die hun beloftes niet nakomen? Inderdaad, ik vergis mij: ik moet mijzelf corrigeren en zeggen dat er helemaal geen politici bestaan die hun beloftes wél nakomen! En als gij vindt dat ik hier een onwaarheid vertel, geef mij dan één voorbeeld van een politicus die doet wat hij beloofd heeft. Maar wacht niet te lang want ik moet nog naar de wasserette met mijn maskers en de filters, zij moeten dagelijks worden ververst...

- Ik kan u niet direct een voorbeeld geven maar ik begrijp wel wat u bedoelt. Maar zeg nu eens eerlijk: u kunt toch niet beweren dat het de bedoeling is om aan alle mensen kwaad te berokkenen!

- OVT: In geen geval! En voor een keer beweer ik zelfs niet dat het de bedoeling is om de data te misbruiken, al kan misbruik uiteindelijk wel een gevolg zijn van de gang van zaken, maar wellicht is het dat alles wel waard...

- Wel, hoe ziet u de zaken dan?

- OVT: Hebt gij gemerkt dat na de corona-uitbraak plotseling iedereen blijkt vergeten te zijn wat er voordien gebeurde?

- Dat is inderdaad een feit: niemand immers spreekt nog over de gele hesjes, de betogingen voor de redding van het Amazonewoud

of de kinderprotesten tegen de opwarming van de aarde. Ja, het klopt: iedereen blijkt vergeten wat net voordien gebeurde...

- OVT: En is niet net hetzelfde het geval met betrekking tot het grote gebeuren dat voorafgaand aan de corona-affaire de hele wereld in de ban hield?

- Wat bedoelt u?

- OVT: Kijk, dat bedoel ik nu: gij zijt het kennelijk zelf ook vergeten! Denk eens goed na!

- Maar... gij bedoelt het terrorisme? Het moslimfundamentalisme? I.S.?

- OVT: Ziet gij nu wat ik bedoel? Nu komt het terug. En zeg mij ook eens: wat is het verband tussen het moslimterrorisme en corona?

- Is er dan een verband?

- OVT: Niet te diep nadenken: geef gewoon een verband aan. Wat denkt gij spontaan als ge de twee kwesties naast elkaar legt?

- Ik denk dan... dat het beide zaken zijn... die de hele wereld in de ban houden...

- OVT: Precies! En hoe toevallig kan dit zijn?

- Het is geen toeval?

- OVT: Toeval bestaat niet! Jaja, er bestaat iets dat wij toeval noemen maar dan gaat het eigenlijk om dingen die onderling onverenigbaar zijn of zaken waarvan het geviseerde onderlinge verband niet terzake doet, zoals bijvoorbeeld het feit dat wij op dezelfde dag jarig zijn.

- Is dat dan zo?

- OVT: Mijn speciale app zegt het, ja.

- Hemeltje... Maar wat is dan wel het verband, volgens u, tussen het moslimterrorisme en corona? Waarom zou het geen toeval zijn dat de twee...

- OVT: Elkaar opvolgen?

-Precies...

- OVT: Ik beweer niets maar ik geef u een hypothese ter overdenking, goed?

- Doe maar op.

- OVT: Zeg mij eerst eens: hoe groot was de zorg van de hele wereld over het moslimterrorisme?

- Zeer groot, het ging trouwens om een oorlog, en dan nog een oorlog met een onzichtbare en dus een ongrijpbare vijand.

- OVT: Een oorlog waarvan niemand durfde te zeggen dat men hem niet kon winnen?

- Dat zou men wel kunnen stellen, ja... Het stond trouwens op het punt om uit de hand te lopen want stel eens dat men atoomwapens in handen kreeg, of alleen nog maar iemand die ze kon maken, of chemische wapens...

- OVT: zo ver was het al, als ik mij niet vergis!

- Zo is dat, ja...

- OVT: En denkt u echt dat men de oorlog tegen de terreur inderdaad niet kan winnen?

- Wel, als men niet weet waar de vijand is en wanneer hij zal toeslaan...

- OVT: Men kan hem dus winnen als men wél weet waar de vijand zich bevindt en wanneer hij zal toeslaan?

- Wel... u bedoelt toch niet dat de hele corona-epidemie opgezet werd om...

- OVT: Om een aanvaardbare reden te vinden voor het invoeren van een technologie waarmee men kan natrekken waar ongeacht wie zich op ongeacht welk ogenblik bevindt!

- *Maar gelooft u dan...*

- OVT: Herinner u de aanslagen! Herinner u de paniek! Stond het niet als een paal boven water dat men er maar moest mee leren leven, met die fanatiekelingen die moorden voor de pret? Heeft men niet heel Syrië plat gelegd om ze weg te krijgen? Doken ze niet telkens opnieuw elders op? Moesten wij niet allemaal leren wennen aan de vrees dat voortaan de gruwel op elk ogenblik en op elke plek kon toeslaan? Was dat niet de vloek die voorgoed op de mensheid zou rustten?

- Ja... inderdaad...

- OVT: En dat terwijl de mensheid beschikt over de technologie om al die lafaards op te sporen! Neen, uitgerekend die massamoordenaars gebruiken onze technologie om aanslagen te kunnen plegen! Wraakroepend, toch?

- Maar dan...

- OVT: Toegegeven, de wereldleiders munten qua intelligentie nergens boven de andere mensen uit, men zou zelfs het tegendeel kunnen aantonen, maar als het eigen hagje in het geding is, denken zij er misschien wel aan om mensen in te huren die wél capabel zijn om het probleem op te lossen.

- Maar u kunt toch zeker niet hard maken dat men een virus heeft gefabriceerd dat in staat is om de mensheid uit te roeien... met de bedoeling om dan een app te kunnen ontwikkelen om terroristen op te sporen!?

- OVT: Dat beweer ik ook niet. Maar is het u al opgevallen dat menigeen de wenkbrauwen fronst bij bijna alles wat met de zogenaamde epidemie te maken heeft?

- Achterdocht, complottheorieën...

- OVT: Te beginnen met het aantal slachtoffers: virologen geven zelf toe dat dit aantal in de lijn ligt van een gewone seizoensgriep, nietwaar?

- Ja, maar dat is dan te danken aan de maatregelen!

- OVT: Maatregelen? De mondmaskers, bedoelt gij? Vergelijk dan maar eens met de plekken waar helemaal geen maatregelen zijn: er is geen enkel verschil te bespeuren en de waarheid in de uitspraak van Ivan Illich wordt hier andermaal bevestigd, namelijk "dat artsen in de laatste honderd jaar epidemieën niet sterker beïnvloed hebben dan priesters in vroeger tijden" Het staat letterlijk in de inleiding tot zijn *Medical Nemesis* uit 1975.[557]

- Wel...

- OVT: Er is dus sprake van een seizoensgriep, zou ik zeggen, maar die wordt opgeblazen tot een heuse epidemie - wat zeg ik? Een pandemie! En dat gebeurt nu wereldwijd, het terrorisme immers is een wereldwijd probleem: het sprookje van de nieuwe kleren van de keizer wordt wereldwijd voorgelezen. Het is immers geweten dat niets de neuzen zo rap in dezelfde richting krijgt als een gemeenschappelijke vijand: Samen tegen corona! Bijzonder onschuldig, zou ik zeggen, want die vijand bestaat niet eens, het is louter perceptie. Toegegeven, dat vraagt om complottheorieën, maar denk eens goed na over wat er op het spel staat en over het ongedroomde resultaat dat dit allemaal zal opleveren als het lukt: de overwinning op de war on terrorism! En het lijkt nog te zullen lukken ook want iedereen is bang!

- Inderdaad, iedereen is bang: de versoepelingen zijn er maar de mensen blijven thuis...

- OVT: Alleen heeft men geen rekening gehouden met een zeer belangrijke zaak.

557 Ivan Illich, *Grenzen aan de geneeskunde. Het medisch bedrijf - een bedreiging voor de gezondheid?* Het Wereldvenster, Baarn 1978. (Oorspronkelijke titel en uitgave: *Medical Nemesis - The Expropriation of Health*, Marion Boyars, Londen 1975), p. 21.

- Welke dan?

- OVT: Wel, het is een zaak die helemaal nieuw is, zoals ook corona nieuw was, maar deze zaak is zo mogelijk nog onbekender.

- Is dat dan mogelijk?

- OVT: Zeer zeker. Het gaat om een werkelijkheid die nog niet helemaal doorgrond wordt door de geleerden maar die nu door de feiten zelf aan het licht zal komen.

- Ja?

- OVT: Als men van alle mensen op elk ogenblik weet waar ze zich bevinden, met wie ze contact hebben, wat ze doen, dan wil dat zeggen dat die 'men', en dat is nota bene een geheel onpersoonlijk ding, macht heeft over iedereen.

- Dat lijkt mij wel zeer abstract...

- OVT: Kan ik mij voorstellen, ja. Maar abstract zal dat niet lang meer blijven, zoals ik al zei. Hebt gij Heidegger gelezen?

- Van gehoord, ja...

- OVT: Of gewezen minister Mark Eyskens? Die schreef daar ook over, men zou haast denken dat hij het uitgevonden had, hij noemde het de "vermenning".

- Ja, dat zegt mij iets...

- OVT: Men zegt, men doet, het wordt zo gezegd, het wordt zo gedaan, het moet zo, het hoort zo of het hoort zo niet, het is not done. Waarbij dus helemaal niemand bepaalt waarom het zo hoort en niet anders. De trends, de modes, de paradigmata, de heersende overtuigingen, de gebruiken, zoals de massamoord op foetussen wereldwijd of de euthanasie van de zogenaamde progressieven: het wekt allemaal geen enkele tegenstand meer op omdat het gedicteerd wordt door een anonieme macht. En die macht is niet alleen anoniem, ze heeft niet alleen geen naam, ze is ook niemand: als het al iets is, dan is het de onpersoon bij uitstek. Zoals u zeker

wel weet, beweren de hedendaagse theologen dat de onpersoon bij uitstek niemand minder is dan de duivel: diegene die de hele schepping weerstaat en in het bijzonder de mensheid.

- Loopt u nu niet te hard van stapel?

- OVT: Wel, oordeel zelf. De app waarvan nu sprake, zal er ook komen, wees daar maar zeker van. Zo'n unieke kans om de oorlog tegen de onzichtbare vijand te winnen, zal men niet verkijken of laten dwarsbomen. Maar er zal verzet opduiken. Men doet de bekende gezichten op televisie nu zeggen dat zij wel bereid zullen zijn om mee te werken aan het verzamelen van die data, precies omdat men argwaan vreest: men hoopt dat de mensen die voorbeelden zullen navolgen. Maar dat zullen ze niet doen, beslist niet. En als niet iedereen meewerkt, valt er ook niets tegen het virus te beginnen, of tegen het terrorisme, zo men wil. Men zal het dus moeten verplichten. Maar ook dat is onmogelijk. Hebt gij gemerkt op welke manier men mensen ertoe verplicht heeft om een gsm aan te schaffen? Neen? Wel, na meer dan honderd jaar heeft men in een mum van tijd de telefooncellen die op de hoek van elke straat te vinden waren, doen verdwijnen. Wat dus gedaan bij rampspoed? Het was nooit een verplichting, het is een vorm van druk en dat werkt. Maar de mensen zullen hun telefoons thuis laten liggen, zo'n gsm met een app erin is bijna hetzelfde als een enkelband, dat begrijpt gij toch wel? De vrijheid! Hebt gij ook gehoord hoe een professor economie op emiritaat de gedachte geopperd heeft dat multinationals die hun fortuinen gaan parkeren op de Kaaimaneilanden, voortaan met de vinger zouden moeten gewezen worden als zij weigeren om met extra belastingen bij te dragen tot het betalen van de coronacrisis? Tot nog toe bleven die buiten schot maar dat dreigt te veranderen: als die miljardairs die zelf geen cent gewone belastingen willen betalen met dit bedrog in de media komen, zal elkeen hen boycotten of dat hoopt men toch. Moeten zij het dan hebben over vrijheid? Of gaat het inderdaad om misdaad? En brengt men dat niet beter aan het licht? Maar dat zal niet van een leien dakje lopen, dat geef ik u op een blaadje! Die professor is al te optimistisch! Ik wil alleen maar zeggen: als men echt aan de vrijheid van de mensen zit te morrelen, komt er

gewis tegenstand! Men kan misschien wel iedereen verplichten om een app te laten plaatsen op de telefoon maar men kan niemand ertoe verplichten om altijd die telefoon bij zich te hebben, laat staan om er een te kopen. En dus zal men naar een andere oplossing moeten zoeken: een chip die men wel overal bij zich draagt.

- U bedoelt toch niet die zaken waarover godsdienstfanaten het hebben die nu almaar over de eindtijd zeuren en over het beest uit de apocalyps, het armageddon, het getal van het beest, het merkteken dat elkeen zal meedragen op het voorhoofd of op de handpalm en zonder hetwelke niemand nog zal kunnen kopen of verkopen?

- OVT: Welnee, hoe zou iemand die de kennis hoogacht in die onzin kunnen geloven! Ik denk veeleer aan de plaatsing van een chip op de identiteitskaart, die elkeen allang verplicht bij zich moet dragen. Er zijn nu elektronische identiteitskaarten op komst, heb ik gehoord. Ik sluit niet uit dat men de mensen ooit zal verplichten om zich onderhuids een chip te laten inplanten zoals men dat trouwens ook doet bij honden en nog andere huisdieren die men aldus met een app op de pc kan volgen maar dat zou dan uiteraard helemaal niets te maken hebben met die onzin uit de bijbel!

- En die onpersoon dan, waarover u het had? Welke impakt zou dat dan hebben op de mensen? U had het over een nog onbekend iets van grote invloed waarmee men nu geen rekening houdt?

- OVT: Inderdaad, een groot gevaar: het zou de verdwijning van de mens betekenen. Hebt gij Michel Foucault gelezen? Zo eindigt zijn boek De woorden en de dingen, als ik mij niet vergis: hij zegt dat de mens zou verdwijnen zoals een gelaat van zand bij de grens der zee... Dat is een bijzonder belangrijke maar ook allerminst simpele kwestie die een behandeling apart vereist. Maar nu moet ik naar de wasserette want 250 euro is een hele som! Tot later misschien?

- Tot later, Omsk Van Togenbirger...[558]

558 Tekst d.d. 27 mei 2020.

De reconstructie van de slavernij

Vandaag zijn er wereldwijd zo'n veertig miljoen slaven[559]: zonder de loonslaven erbij is dat nog steeds een bijzonder groot aantal maar toch blijft het slechts een half percent van de wereldbevolking. Ooit was dat anders en vormden de slaven een meerderheid, zoals bijvoorbeeld in de Helleense beschaving. Voor de geschiedenis van de slavernij raadplege men de aparte tekst: *"Hoe Europa groot en rijk werd"*[560], waar verwezen wordt naar onder meer de recente publicatie van de Zweedse historicus Dick Harrison.[561] Het onderwerp van de onderhavige tekst betreft de hardnekkige poging van een elite om de slavernij te veralgemenen - een aan de gang zijnde omwenteling die rampzalig is voor het volk maar die jammer genoeg al te dikwijls onopgemerkt blijft, terwijl de betrokken elite hiermee niet aan haar proefstuk toe is, getuige het nog onvolprezen werk van Michel Foucault.

De tactiek die in de moderne tijd gebruikt wordt om van arbeiders slaven te maken, heeft in de loop van de jaren weliswaar enkele wijzigingen ondergaan maar bleef in essentie onveranderd. In zijn Geschiedenis van de waanzin beschrijft Foucault het fenomeen van de degradatie van werklieden tot slaven omstreeks 1650. Er is dan een economische omwenteling die werkloosheid meebrengt onder de arbeidersbevolking en de werklozen worden verplicht om te gaan bedelen. Omstreeks die tijd is de lepra uit Europa geweken en komen de tehuizen voor leprozen leeg te staan. Men besluit dan om de bedelaars en de zwervers op te pakken en in die tehuizen onder te brengen en alleen al in Frankrijk worden zo'n 65.000 zwervers geïnterneerd. De plekken waar zij opgesloten zitten,

559 https://www.glo-be.be/nl/articles/wereldwijd-nog-40-miljoen-slaven
560 Zie het artikel: *"Hoe Europa groot en rijk werd"*, J.B., Serskamp 2020: *http://blogimages.bloggen.be/tisallemaiet/attach/93208098663.pdf*
561 Dick Harrison, *De geschiedenis van de slavernij van Mesopotamië tot moderne mensenhandel*, Uitgeverij Omniboek, Utrecht 2019. (Oorspr.: *Slaveriets historia*, Historiska Media, Zweden 2015).

worden 'verbeteringsgestichten' genoemd alsof de schuld van hun werkloosheid bij de zwervers zelf lag: zij worden geculpabiliseerd en behandeld alsof zij geen verstand hadden. Zij krijgen onderdak en voedsel maar leven in gevangenschap. Alras wordt gezegd dat zij op de kap leven van de maatschappij en er wordt beslist dat zij moeten werken voor de kost. In de praktijk werken de geïnterneerden even hard als toen zij nog het statuut van arbeider hadden, maar in deze nieuwe constellatie houden zij er financieel quasi niets aan over: zij werken immers voor kost en inwoon. Uiteraard heeft dat gevolgen voor de rest van de economie: de goedkope arbeidskrachten die de geïnterneerden feitelijk zijn, zorgen voor concurrentievervalsing: de fabrieken kunnen niet langer concurreren met de gestichten: zij moeten sluiten en bijgevolg vallen nog meer arbeiders zonder werk. Op hun beurt gaan zij bedelen, zij zijn dus landlopers, zij worden opgepakt, geïnterneerd en verplicht om te werken 'voor de kost'; uiteraard produceren zij goedkoper dan de fabrieksarbeiders die opnieuw werkloos worden en op die manier worden gestaag alle vrije en goed betaalde arbeiders omgevormd tot geïnterneerde slaven die dwangarbeid verrichten. Het is de bedoeling dat binnen de kortste keren de maatschappij op louter slavernij gaat draaien.[562]

Vandaag worden gelijkaardige scenario's alom schering en inslag, kennelijk zonder dat de gedupeerden goed kunnen begrijpen wat er feitelijk aan de hand is, laat staan dat zij de wantoestanden zouden kunnen verwoorden. De economie zorgt ervoor dat op de redelijk betaalde en de door sociale rechten beschermde arbeidsplaatsen steeds meer mensen in de werkloosheid belanden. De werklozen belanden in de zogenaamde 'vierde wereld'; zij worden via culpabilisering weerloos gemaakt en zij bezwijken onder de druk tot herscholing tot vormen van arbeid die vaak ver beneden het niveau van hun opleiding liggen of van hun aanvankelijke job. Dikwijls worden op de koop toe hun plaatsen ingenomen door on-

562 Michel Foucault, *Geschiedenis van de waanzin*, Boom/Amsterdam 2013 [Oorspronkelijk: *Folie et déraison. Histoire de la folie à l'âge classique*, Paris: Plon 1961], pp. 55-72.

bekwame lieden die daar neergepoot worden in een carrousel van nepotisme en vriendjespolitiek.

Niet alleen in de vierde wereld worden mensen aldus systematisch tot slaaf gemaakt; in derdewereldlanden draait een vergelijkbare mallemolen: in vroegere Oostbloklanden, in China, Vietnam, Cambodja, India en Afrika planten gewetenloze opportunisten fabrieken neer om de bevolking daar uit te buiten en met als enig oogmerk het eigen profijt en deze schurken ondermijnen tegelijk de economie in hun land van herkomst. Uitgerekend deze grootverdieners weten zich te onttrekken aan het belastingstelsel zodat zij op de koop toe helemaal niet bijdragen aan de slachtoffers van het sociaal stelsel van onrecht en ontmenselijking dat zij zelf hebben gecreëerd. Deze dievenbende investeert in de bankwereld die haar fortuin op de Kaaimaneilanden parkeert terwijl zij bij de overheid schooit om geld en zij zal binnenkort godbetert ook nog profiteren van de enorme schuldenberg in het zog van de coronacrisis die immers het volk zal verplichten om bij deze gangsters een feitelijk nooit af te betalen lening aan te gaan. En dat laatste is dan de zogenaamde schuldslavernij.[563]

563 Tekst d.d. 28 mei 2020.

Volksverlakkerij met Covid-19

Zonder enige twijfel wordt de massahysterie welke het huidige pandemische gebeuren begeleidt, op duizend en één manieren te allen kante uitgebuit: politici zien er brood in of redenen om zich te doen gelden, in de medische sector liggen farmareuzen te wachten op hun miljarden en ook de godsdiensten zijn er als de kippen bij om hier en daar een graantje mee te pikken. Waar christelijk geïnspireerde auteurs hun stem verheffen tegen idolatrie als een vorm van afgoderij, maakt de katholieke kerk ook inzake de oorlog van de mensheid tegen de coronapandemie van de heldenverering gretig gebruik om de grote middelen van de zalig- en heiligverklaringen in te zetten met het oog op de stigmatisering en de discriminatie van wereldwijd vervolgde minderheidsgroeperingen.

In minder dan twee dagen tijd gebruikt de kerk corona twee keer achtereenvolgens om de mensenrechten te negeren en zelfs met de voeten te treden: de *National Catholic Reporter* van 29 mei ll. meldt dat de kerk door de coronacrisis verhinderd wordt om op te treden in de moordzaak in Minneapolis van 25 mei ll. gepleegd door een blanke politieagent op de zwarte George Floyd[564] terwijl de NBC van Connecticut het op 27 mei heeft over de nakende zaligverklaring van Michael McGivney, een priester die doorwerkte tijdens de met corona vergelijkbare pandemie van longontsteking in 1890 - een 'voorganger' van (en indien hij bekend geweest was tevens een voorbeeld voor) de helden in de zorgsector vandaag.

Maar een addertje onder het gras verraadt de onfrisse dubbele agenda van het Vaticaan: in 1882 stichtte Michael McGivney immers ook de orde van de Ridders van Columbus[565], een inmiddels

564 *Pandemic hinders Catholic response to Minneapolis killing*. Zie: *https://www.ncronline.org/news/justice/pandemic-hinders-catholic-response-minneapolis-killing*

565 *Connecticut Priest Who Founded Knights of Columbus to Be Beatified*. Zie: *https://www.nbcconnecticut.com/news/local/connecticut-*

bijzonder machtige verzekeringsmaatschappij die financiële steun verleent aan organisaties die strijd voeren tegen onder meer contraceptie en homohuwelijk.[566]

Onlangs kwam dezelfde kwestie nog in het nieuws naar aanleiding van een artikel van René Stockman over dit hete hangijzer: het hoofd van de Broeders van liefde wereldwijd schermt opnieuw met Bijbelverzen tegen de bevindingen in van de hedendaagse medici omtrent geslacht en gender en hij eist dat in het katholieke onderwijs alom de wetenschappelijke leer daaromtrent onder de mat zou worden geveegd. De reeds door professoren waanzinnig genoemde actie van de broeder kadert in een algemene sfeer van verrechtsing en misplaatst elitarisme waarvan ook de in een Rooms klooster gevestigde stichting *Gladiatoren voor het Christendom* van Trumps verkiezingspropagandist Steve Bannon getuigt (met de Hongaarse dictator Orban als een van zijn beste leerlingen van de klas) en de opkomst van gevaarlijke conversietherapieën, gepropagandeerd in de nieuwe, rijke extreemrechtse katholieke kringen.[567] [568]

priest-who-founded-knights-of-columbus-to-be-beatified/2277774/

566 *Knights of Columbus key contributor against same-sex marriage*. Zie: *https://www.ncronline.org/news/accountability/knights-columbus-key-contributor-against-same-sex-marriage*

567 *Internationale Dag tegen Homofobie en Transfobie*. *Neonazi's vandaag: zo werkt extreemrechts*. Zie: *http://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=3220341*

568 Tekst d.d. 30 mei 2020.

Please, I can't breathe

Toen deze laatste woorden van George Floyd, die stierf nadat een politieagent acht minuten lang zijn knie in de nek van de zwarte Amerikaan plantte, op een treinstel van de NMBS verschenen, liet de treinmaatschappij weten, zo schrijft Het Nieuwsblad, dat ze *"die graffiti zo snel mogelijk zullen verwijderen."* De NMB-S-woordvoerder zei: *"Een trein die op dergelijke wijze beklad is, kunnen we zo niet laten rondrijden. We zullen ook bekijken of we de daders kunnen traceren, maar dat is niet eenvoudig als we ze niet op heterdaad kunnen betrappen."*[569]

Toegegeven, in een rechtsstaat moet ruimte (en tijd) gegeven worden aan onderzoek om uitsluitsel te kunnen geven over de ware toedracht van de gebeurtenissen. Edoch, nu videobeelden van de moord, samen met in de media verspreide getuigenissen, de ganse wereldbevolking tot bijna onmiddellijke toeschouwer hebben gemaakt van dit vreselijke gebeuren, gaat elk verder uitstel uiteraard de schijn krijgen van een poging om het kwaad weg te moffelen en, erger nog dan dat: om de schreeuw om rechtvaardigheid de kop in te drukken.

Dat is jammer genoeg ook wat België (bij monde van de woordvoerder van de Belgische spoorwegmaatschappij) wil doen: het slachtoffer van een wellicht racistische moord post mortem het zwijgen opleggen.

Onrecht is niet nieuw, het aardse tranendal haalt daar immers zijn naam vandaan, een groot deel van de mensheid is nog altijd slachtoffer van verdrukking in allerlei vormen. En onrecht is erg maar nog erger is het ontzeggen van spreekrecht aan de slachtoffers en daarvan getuigt de geschiedenis ook: slachtoffers van onrecht wereldwijd, zijn niet uit op wraak en bestraffing van de tenslotte

569 https://www.hln.be/nieuws/binnenland/beelden-van-nmbs-trein-met-verwijzing-naar-overleden-george-floyd-gaan-de-wereld

meelijwekkende daders maar zij willen wel dat het onrecht aan het licht komt en dat iedereen ziet en weet dat er inderdaad onrecht wordt gepleegd. Het wegmoffelen van het onrecht door het opleggen van spreekverbod aan de slachtoffers is nog erger dan moord en daarom ook verkiezen mensen die onrecht moeten verduren vaker de dood boven het instemmen met een stilzwijgen. Over hun dood heen blijft immers hun kreet weerklinken die het geweten van de mensheid op het appel roept en een openbare rechtszaak eist en het zijn Machten die het mens-zijn als zodanig ver overstijgen die ervoor zorgen dat de vrees voor de fysieke dood in het niets verdwijnt van zodra de Waarheid geweld wordt aangedaan.

De duivelse ijver waarmee plegers van onrecht hun verwerpelijke daden aan het licht pogen te onttrekken, is bijzonder symptomatisch en wrede historische taferelen getuigen daarvan: toen de nazi's in de Tweede Wereldoorlog zagen dat de geallieerden op het punt stonden om de oorlog te winnen, spoedden zij zich naar de massagraven om de uitgemergelde lijken op te graven en nog in ijltempo in ovens te gaan verbranden teneinde de sporen van de gruwel nog te kunnen uitwissen, zodat geen mens zou weten wat aan mensen was aangedaan.

Het volstond niet voor de moordenaars dat zij hun slachtoffers van het leven hadden benomen, zij groeven hun lijken weer op in een poging om ook nog de waarheid te begraven. Maar als gedoogd wordt dat de noodkreet een 'bekladding' genoemd wordt (*"Een trein die op dergelijke wijze beklad is, kunnen we zo niet laten rondrijden"*) en het uitschreeuwen van onrecht een misdaad (*"We zullen ook bekijken of we de daders kunnen traceren, maar dat is niet eenvoudig als we ze niet op heterdaad kunnen betrappen"*), dan is de Belgische staat ofwel een cultuurbarbaar ofwel medeplichtig.[570]

570 Tekst d.d. 31 mei 2020.

Waanzin en waarheid, leven en macht

Volgens de klassieke definitie ligt de kern van de waanzin in het delirium: *"'Dit woord is afgeleid van* lira*, een* vore*; zodat* deliro *letterlijk beduidt: ik begeef mij buiten de vore, buiten de rechte weg van de rede."*[571] (...) *"Dat delirium is de noodzakelijke, maar ook afdoende voorwaarde om te kunnen zeggen dat een zieke waanzinnig is."*[572] De definitie is problematisch omdat de pertinente vraag luidt wat dan redelijk is: vanuit het oogpunt van de Verlichting wordt de religie waanzin, terwijl bijvoorbeeld de katholieken van een halve eeuw geleden hier te lande over dorpsgenoten zegden dat zij zich buiten de 'vore' of de 'voege' begaven (i.e.: dat zij zich niet 'voegden') als zij het nalieten om de zondagsmis in ere te houden. 'Verlichte geesten' daarentegen geloofden niet langer precies omdat zij het geloof redeloos achtten en derhalve waanzinnig. Allerminst een sinecure, te meer daar bovendien het woord 'voege' verwant is met de 'voogd' die iemand 'bevoogd' of 'bevoegd' kan verklaren zodat de rede hier verbonden wordt met de autoriteit wiens verordeningen echter niet noodzakelijk met het redelijke samenvallen terwijl een autarch of een godheid wel beschikt over leven en dood van zijn onderdanen en dat is macht.

Nu legde men reeds in de oudste tijden de oorsprong van de waanzin bij de hartstochten (die dan in het christendom nog verbonden worden met schuld): *"De mogelijkheid tot waanzin ligt in het gegeven van de hartstocht besloten."*[573] Zo bijvoorbeeld wordt de waanzin van Orpheus na het verlies van zijn geliefde verklaard vanuit zijn hartstocht: in de Helleense mythe Orpheus en Euridice verliest Orpheus zijn geliefde Euridice nadat zij door een adder

571 Robert James, *Dictionnaire universel de médecine*, Parijs 1746-1748, deel III, p. 977, zoals geciteerd in Michel Foucault, *Geschiedenis van de waanzin*, Boom/Amsterdam 2013 [Oorspronkelijk: *Folie et déraison. Histoire de la folie à l'âge classique*, Paris: Plon 1961], p. 123.
572 Michel Foucault, *o.c.*, p. 123.
573 Michel Foucault, *o.c.*, p. 111.

werd gebeten; zij belandt in de onderwereld maar Orpheus weet met zijn treurzang het medelijden te wekken van de goden van de onderwereld en hij mag haar terughalen op voorwaarde dat hij op de terugweg waarbij zij hem volgt, niet achterom kijkt. Het noodlot bestaat erin dat dezelfde hartstocht waarmee Orpheus zijn geliefde bij zich terug wil in het leven, hem overmant en hem doet omkijken en aldus maakt dat zij voorgoed wegglijdt naar het dodenrijk.[574] De hartstocht is redeloos maar blijkt alsnog in staat om de harteloosheid van de doden voor heel even ongedaan te maken. Maar dan slaat de ijskoude rede toe: zij veroordeelt de hartstocht op grond van haar eigen tegendoelmatigheid waarmee zij zich begeeft buiten de werkelijkheid waarin immers geen plaats meer is voor de waanzin.

Een hartstochtelijke liefde vormt ook het fundament van het Christendom dat om die reden waanzin wordt genoemd terwijl gelovigen het verlangen naar het eeuwig leven redelijk achten omdat geen redelijk mens de eeuwige dood kan begeren. Dat betekent niets minder dan te zeggen dat als het (christelijke) geloof redelijk of terecht is, dat dan de werkelijkheid zoals zij er vóór het Christendom uitzag, te 'klein' was om waar te kunnen zijn. De zogenaamde waarheid, de redelijkheid en dus ook de waanzin lijken derhalve producten van de tijd en de omstandigheden, wat ze op hun beurt tot waandenkbeelden maakt, maar ook dat is niet zomaar waar. Michel Foucault schrijft: *"(...) men mag niet vergeten dat Christus gedurende zijn hele mensenbestaan eigenlijk de waanzin heeft geëerd; hij heeft die geheiligd, evenals het genezen gebrek, de vergeven zonde en de armoede waaraan eeuwige rijkdommen zijn beloofd."*[575]

In *De grote opsluiting*, het tweede hoofdstuk van zijn *Geschiedenis van de waanzin*, beschrijft Foucault hoe waanzinnigen geëxcommuniceerd en later ook opgesloten werden, vooreerst om de

574 Zie: Ovidius, *Metamorfosen*, X: 1-85 en Vergilius, *Georgica*, IV. Zie ook de navertelling in het Nederlands door Kris Vansteenbrugge: *http://www.bloggen.be/dzeus/archief.php?ID=3168481*
575 Michel Foucault, *o.c.*, p. 101.

schande te ontvluchten: schande en schaamte ontstaan bij het openbaar worden van (al dan niet vermeende) schuld die omdat schuld naar (al dan niet vermeende) misdaad verwijst, ook aan het oog onttrokken wil worden. Maar wat gebeurt er dan wanneer een (al dan niet vermeende) waanzin zoveel terrein heeft ingepalmd dat zij omzeggens de hele mensheid beheerst, zoals dat in de westerse wereld vele eeuwen lang het geval is geweest met het Christendom en vandaag met de Verlichting? Wat gebeurt er wanneer een zekere waanzin de meerderheid van de mensen achter zich krijgt in een wereld die niet noodzakelijk democratisch hoeft te zijn aangezien het reeds een natuurwet is dat apen apen na-apen terwijl ook de mens een kuddedier is dat zich voegt naar de massa, dat de 'voege' of de 'vore' volgt: het reeds door anderen gemaakte spoor? Dat spoor der voorgangers wordt overigens op meesterlijke wijze ontluisterd door grote kunstenaars zoals Werner Herzog en bij uitstek in zijn *Jeder für sich und Gott gegen alle*, over de vondeling Kaspar Hauser die op zijn doodsbed een visioen krijgt: de mensheid is een karavaan waarin de ene de andere blindelings volgt, maar het is een karavaan zonder kop of staart: het spoor is er maar het voert naar nergens.

Christus kon onschuldig veroordeeld worden door de waanzin van het joodse volk dat de vrijheid van een moordenaar verkoos boven die van de goddelijke wonderdoener en de Romeinse heerser die geen schuld vond in die man, schikte zich alsnog naar de waanzin van het volk omdat politici nu eenmaal weten dat als puntje bij paaltje komt, de rede slechts een voorwendsel is: zij weten dat omdat zij de kunst verstaan van de redevoeringen die zij alleen maar houden om de waanzin van hun machtswellust te kunnen verkappen en botvieren. Pilatus waste zijn handen in onschuld, Nicolaï Gay schilderde Christus bij Pilatus in het werk *Quod Est Veritas?*[576] - *Wat Is Waarheid?* - de oratorische vraag die de politieker aan God voorlegt met dezelfde aanmatiging waarmee ooit de duivel Christus op een berg in verzoeking wilde brengen en waarmee Pilatus zijn minachting voor de waarheid en derhalve zijn

576 Zie: *https://www.freeart.com/artwork/art-print/quod-est-veritas-christ-and-pilate_fan56746141.html*

verachting voor het goddelijke uitspreekt, dat hij mét de godheid zelf ter dood veroordeelt omdat hij zich niet tegen de waanzin kan verzetten daar hij zijn macht eraan ontleent. Ontleent, wel te verstaan want zijn macht duurt uiteraard niet langer dan zijn aardse leven. Zodat de titel van het beroemde schilderij evenzeer de oratorische vraag had kunnen zijn, door Christus gesteld aan Pilatus: Wat Is Waanzin? Maar Christus zweeg en Nicolaï Gay schilderde de waanzin van Pilatus.

In het westen wordt waanzin steeds vaker gedefinieerd als de ongehoorzaamheid aan de autoriteiten en zo komt het dat mensen zoals Julian Assange en Edward Snowden samen met vele andere journalisten en rebellen zoals Socrates en Giordano Bruno, die strijden voor de waarheid, waanzinnig worden verklaard en vervolgd worden, gemarteld en gedood omdat zij ijveren voor een waarheid die niet past in de waanzin van de wereld waarin zij leven of leefden. Zolang de waarheid waarvan zij getuigen niet aan het licht wordt gebracht, blijft de wereld die als waanzin beschouwden terwijl zij een waanzin moeten verduren die zich voor de waarheid uitgeeft.

Maar één zaak staat vast: vooruitgang is onmogelijk zonder rebellen die bereid zijn om daarvoor met hun leven te betalen omdat alles wat voor waarheid wil doorgaan, dat pas kan doen middels macht, die altijd macht is over andermans leven. Klokkenluiders, rebellen en vernieuwers dienen immers te weerstaan aan de macht die een leugen in het zadel houdt en die weerstand kan allerminst fysiek zijn; de macht van de waarheid blijkt van een heel andere orde dan deze die op aarde heerst. Misschien leven wij wel in een tijdperk van gegeneraliseerde waanzin en misschien is dat noodzakelijk altijd zo, misschien beperkt zich de betekenis van waarheid tot 'nog niet achterhaalde waanzin'. Maar dat doet niets af van het feit dat vooruitgang geheel onmogelijk is zonder mensen die bereid zijn om daarvoor met hun leven te betalen omdat alles wat voor waarheid wil doorgaan, dat pas kan doen middels macht, die altijd macht is over andermans leven.[577]

577 Tekst d.d. 2 juni 2020.

De kerkers van de kerk

Volgens de klassieke definitie van waanzin die haar essentie bepaalt als het delirium of het afwijken van de lira, de 'voege', de 'vore' of het aloude spoor [578], is vernieuwing - die per definitie het aloude spoor verlaat - uiteraard geheel onmogelijk. Het conservatisme wil, zoals de term het zegt, het aloude bewaren en verhindert derhalve elke vernieuwing terwijl het zichzelf uiteraard als gezond beschouwt, zodat volgens haar opvattingen de waanzin schuilt in de vernieuwing. Wanneer de vertegenwoordigers van het conservatisme het voor het zeggen hebben in de wereld van de geestelijke gezondheidszorg, staat derhalve niet alleen de vooruitgang op het spel maar tevens de geestelijke gezondheid van het volk omdat zij die bij het aloude zweren, hen tot waanzinnigen bestempelen die de stagnatie afwijzen of de terugkeer naar een cultuur van vaak millennia geleden. De ernst van deze waarschuwing mag blijken uit de geschiedenis van het nazisme, die van de Sovjets (zoals onder meer beschreven in *De Goelag Archipel* van Nobelprijswinnaar voor Literatuur Aleksandr Solzjenitsyn), die van het huidige China en die van vele andere vandaag nog steeds in stand gehouden of heroplevende dictaturen.

Vandaag weten wij dat het werk van Rembrandt van Rijn maar uiteraard ook dat van elke andere bekwame beeldende kunstenaar en in het bijzonder wat betreft het figuratieve aspect, tot stand komt vanuit een verbeelding welke geprojecteerd wordt op een chaotische figuur - een vlek - die ze versterkt en helpt om zichzelf gedetailleerd terug te vinden en af te beelden. De grafische kunstenaar die vanuit zijn verbeelding werkt, start inderdaad niet met een definitieve en onverbeterbare figuur op een wit doek, hij maakt eerst een vlek, waarin hij dan de lijnen herkent of de licht- en schaduwpartijen die hij wil behouden en de romanschrijver doet hetzelfde: aanvankelijk schrijft hij erop los maar het echte werk begint pas

578 Zie het artikel: "Waanzin en waarheid, leven en macht": *http://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=3222457*

bij het schrappen - een activiteit die danig gaat overheersen dat van de aanvankelijke 'vlek' vaak helemaal niets meer wordt overgehouden.

Geen kunstwerk kan worden geboren als het niet van bij de start 'buiten de lijntjes' kleurt en logischerwijze is het ook niet anders mogelijk aangezien het witte blad geen enkele houvast te bieden heeft. De bouw van een huis begint op de tekentafel van de architect met een schets, elke nieuwe vondst is een aftasten van de chaos en het nieuwe behoeft zo'n vlek en dat is sowieso de vlek van het aloude; de vernieuwer vertrekt met zijn project niet 'out of the blue' maar hij verklaart het oude tot chaos: de vlek van waaruit hij zal werken aan iets nieuw terwijl hij alles elimineert wat niet beantwoordt aan het beeld van zijn verse inzichten. Maar het oude kan pas tot het fundament van het nieuwe worden op voorwaarde dat het oude niet langer beschouwd wordt als een op zichzelf betekenisvolle figuur maar nog louter als een chaotische vlek welke echter de noodzakelijke hefboom vormt voor de verbeelding van waaruit het nieuwe de werkelijkheid naar binnen komt zoals de plant uit het zaadje. Die vlek of dat onvermijdelijke buiten de lijntjes kleuren is nu evenzeer werkzaam in de vorm van de 'waanzin' waartoe de oude waarheid moet worden herleid opdat zich op haar de vernieuwde rede zou kunnen enten.

Als de waarheid kan gedefinieerd worden als de 'nog niet achterhaalde waanzin' is, dan komt zij noodzakelijkerwijze ook enkel via de 'waanzin' tot stand. Tot op het ogenblik dat een nieuwe waarheid het licht ziet, handhaaft zich datgene als waarheid wat in haar nieuwe licht echter gedoemd is om als waanzin te verschijnen. De nieuwe waarheid maakt met andere woorden de oude tot waanzin terwijl die waanzin tegelijk de 'waarheid van destijds' zal blijven. Die 'waarheid van destijds' treft derhalve geen schuld wanneer nieuwe inzichten haar tot waanzin maken; het wordt pas problematisch waar de aloude waarheid zich in het licht van de nieuwe met hardnekkigheid wil bestendigen want in dat licht is zij ook waanzin en wie haar handhaven tegen heug en meug maken zich schuldig aan de leugen.

De waarheid verandert, hij leeft en als God zichzelf als de Waarheid omschrijft, dan is zijn wezen onafgebroken in een toestand van verandering, bijna zoals Hegel de werkelijkheid als zodanig heeft opgevat of zoals Teilhard de Chardin de wereld tot ontplooiing ziet komen. Wie de bijbel beschouwen als het woord van God, zijn het derhalve aan zichzelf verplicht om het levend karakter van dat woord te erkennen en omdat de essentie van het woord in zijn betekenis ligt, moet hier worden erkend dat die betekenis leeft - alleen al omdat betekenis sowieso in betrekking staat tot betekenisgevers, betekenisontvangers en betekenden die allemaal leven en derhalve in een toestand van onafgebroken verandering zijn. Wie de bijbel beschouwen als het woord van God, zijn het aan zichzelf verplicht om de levende en derhalve veranderende betekenis ervan te erkennen - doen zij dat niet, dan vissen zij achter het net: wat zij lezen, is dan niet langer het woord van God doch een leugen, ofwel, in het licht van de nieuwgeboren rede: regelrechte waanzin.

Die waanzin doet zich nu als zodanig gelden in het licht van de nieuwe rede doordat zij de perceptie maar ook de ervaring van de huidige werkelijkheid inconsistent maakt, precies zoals de hartstocht dat doet waar die bewerkstelligt dat Orpheus Eurydice's terugkeer zowel bewerkt (door zijn smeken) als onmogelijk maakt (door zijn achteromkijken). De innerlijke tegenspraak die de waanzin van een achterhaalde want gestagneerde lezing van het (al dan niet vermeende) woord Gods in de huidige werkelijkheid aan het licht brengt, verschijnt dan in de gestalte van de hypocrisie of de ongeloofwaardigheid op het punt waar zij in plaats van het beloofde menselijke geluk, leed veroorzaakt door de uitoefening van machten waarop zij niet langer rechten kan doen gelden omdat zij zich naast het spoor van de rede begeeft. Er vallen met andere woorden lijken uit de kast en geen mens kan zulks beletten omdat de waanzin zich nu eenmaal niet anders kan handhaven dan ten koste van mensen, die zij excommuniceert of opgesloten houdt waar zij niet thuishoren en niet aan het leven kunnen deelnemen. Andermaal: de waanzin begaat die misdaad teneinde zichzelf in het zadel te kunnen bestendigen als de waarheid en omdat waarheid verbonden is met macht terwijl macht steeds de macht is over

het leven van mensen, handhaaft zich de waanzin pas middels de misdaad - berokkend aan mensen - maar andersom is het ook de misdaad welke een zich opdringende waarheid ontmaskert als leugen of als waan.

Als de lezing van het (al dan niet vermeende) woord Gods van het hoofd wereldwijd van de Broeders van liefde die een groot stuk van de wereld van de psychiatrie beheersen, hypocriet blijkt op grond van een kennelijk onvermogen tot het erkennen van het levend karakter van het woord, is zoals hoger gezegd de volksgezondheid in het geding, te meer daar de bedoelde interpretator beschikt over een niet te onderschatten wereldlijke macht terwijl - andermaal - macht steeds macht is over het leven van mensen. In de context van de huidige op til zijnde discussie over geslacht, gender en het Bijbelvers "Man en vrouw schiep Hij hen", brengt het uit de kast komen van holebi's en transgenders, misdaden van excommunicatie en opsluiting aan het licht uit het tijdperk van de vergeetputten dat vandaag door de kerk bij monde van René Stockman kennelijk wordt her-ingeluid. Edoch, waar wij dit laten gebeuren, keuren wij niet alleen deze ongelooflijke aberratie goed maar steunen wij evenzeer de heroprichting van de aloude concentratiekampen en een heuse massamoord die in deze beproefde vorm veel moeilijker te bestrijden is omdat de kasten of de kerkers van de kerk geheel onzichtbaar zijn en zo ook het op gruwelijke wijze 'wegsteken' van mensen die, waar zij te horen krijgen dat zij zich maar best onzichtbaar kunnen maken, hun eigen excommuniceerder worden: zij werpen zogezegd zichzelf in de vergeetput, zoals de talloze die zichzelf vermoorden en zoals de kampgevangenen die elkaar executeerden: zo blijven de eigenlijke moordenaars buiten schot, zij hebben immers niets misdaan, zo houden zij vol, zij profileren zichzelf daarentegen als weldoeners en als de oorlog voorbij is, kunnen zij via de 'rattenlijn' met valse pasjes het land uit om elders hun criminele activiteiten verder te zetten en daar de tijd af te wachten om terug te keren als de kust vrij is en met hun slachtingen te herbeginnen, zoals ook virussen dat doen en de pestbacil, zoals zo treffend beschreven door nog een Nobel-

prijswinnaar voor Literatuur, Albert Camus, die het toentertijd in *La Peste* in feite over de rattenplaag had van extreemrechts.[579]

579 Tekst d.d. 4 juni 2020.

Papieren zonder mensen

Uit de waarnemingspsychologie blijkt dat in het gezichtsveld van mensen (en dieren) al datgene uit de bewuste aandacht en alras ook uit de waarneming als zodanig verdwijnt wat door ervaring en kennis in het brein werd opgeslagen onder de noemer 'onnozel' (wat wil zeggen: 'onschuldig'): wij hebben letterlijk geen oog (meer) voor die zaken die ons niet kunnen 'deren' ('beschadigen'), wat inhoudt dat onze aandacht zich vooral richt op gevaren, de anticipatie ervan en de associaties ermee. Hoe vijandiger de omgeving, des te groter wordt de aandacht voor mogelijke bedreigingen en uiteraard zal tegelijk de aandacht afnemen voor werelden die zich uitstrekken buiten het natuurlijke en het maatschappelijke strijdperk, terwijl toch niemand kan beweren dat het Ware, het Goede en het Schone volstrekt bijkomstige zaken zijn: in de intermenselijke 'oorlog' kiest men veeleer voor leugens die profijt beloven dan voor 'abstract' geachte waarheden; het nuttige verdringt het schone waarover steeds meer mensen oordelen dat het tot niets dient en de goedheid krijgt hoe langer hoe vaker het etiket van domheid opgeplakt; de finaliteit van ons handelen heeft zich verschoven van het geluk naar de opportuniteiten en de verwisselbaarheid van het geld met ongeacht welk ander goed etaleert hoe waardevrij de wereld werd, hoe leeg, onverschillig en onmenselijk en zelfs niet dierlijk want een beest leeft veeleer gezond.

Wij ervaren allen hoe bijvoorbeeld bij het doen van aankopen in magazijnen, de aandacht van de kassier of de kassierster steeds vaker als het ware eensklaps oplost in het niets van zodra dat ook gebeurd is met de mogelijke dief in ons op het ogenblik dat wij de rekening vereffend hebben. Mensen die uit de maatschappij worden buitengesloten en die derhalve ook niet participeren aan het maatschappelijke strijdperk, kunnen ervan meespreken en bij uitstek het ouder worden maakt ons tenslotte allemaal bewust van het feit dat anderen ons letterlijk helemaal niet meer zien staan van zodra wij grijzer worden en trager, tandenlozer, hardhoriger, van

zodra wij inboeten aan mondigheid en aan mobiliteit. Het is niet direct een reden tot ongerustheid omdat onze verdwijning uit de aandacht van derden te maken heeft met het feit dat men ons niet langer wantrouwt omdat zoals gezegd het wantrouwen steeds vaker de enig resterende trigger is van de aandacht of de alertheid.

Nochtans blijkt het verdwijnen uit de aandacht van anderen niet zonder gevolgen want samen met bijvoorbeeld Gerard Bodifée in zijn Aandacht en aanwezigheid oordelen meer filosofen dat het exclusief op die plek is dat wij, mensen, bestaan. En dat de gevolgen van dit soort van vergetelheid best erg kunnen zijn, blijkt dezer dagen in het bijzonder bij de nabeschouwingen over de gang van zaken met betrekking tot de in rusthuizen verblijvende bejaarden. In België waren dat er voor de aanvang van de crisis zo'n 88.000 in totaal, een aantal dat met zowat 4.800 geslonken is ingevolge de oversterfte door het nieuwe coronavirus.

In een tekst van 10 maart ll.[580] werd gewezen op de speciale paradox die erin bestaat dat mensen met een sterk immuunsysteem een hogere levensverwachting hebben zodat zij beter vertegenwoordigd zijn in de categorie van de bejaarden terwijl blijkt dat de meeste slachtoffers van covid-19 onder de bejaarden vallen. Vandaag kan men er niet meer omheen dat inderdaad niet de ouderdom doch de leefomgeving wel eens de oorzaak kon zijn van die opvallende paradox en dat was anders honderd jaar geleden ten tijde van de Spaanse griep, toen de mensen nog thuis mochten sterven en de hele redenering mag hier worden herhaald: rusthuizen blijken bejaarden extra gevoelig te maken voor besmettelijke ziekten en men hoeft helemaal geen 'topdokters' in te huren of geen decennialange research te voeren om aan de weet te komen waarom dit zo is. Extra kwetsbaarheid voor infectieziekten of een ondermijnde immuniteit hangt samen met de psychosociale malaise van desoriëntatie en depressie ingevolge het weggerukt zijn uit de vertrouwde omgeving. Bovendien maken veiligheidsoverwegingen dat rusthuizen quasi hermetisch van de buitenwereld worden afgesloten zodat het wel lijkt dat de bewoners daar altijd in qua-

580 http://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=3209406

rantaine zitten: alle gesofisticeerde airconditioning ten spijt, zorgen de uit voorzorg gesloten ramen voor een broeierige atmosfeer waaraan insiders wennen maar die bezoekers vaker commentariëren. En bij onvoldoende lichaamsbeweging vergroot niet alleen de kans op breuken maar baant de spieratrofie de weg naar een algemene verzwakking van de afweer. Vooral de onafgebroken dagelijkse in- en uitloop van medisch en paramedisch personeel - huisartsen, verplegers, diëtisten, fysiotherapeuten, kinesisten, voeten- en handen verzorgers - vergroot de infectiekansen omdat deze beroepsgroepen onmogelijk de verspreiding van ziektekiemen onder hun patiënten kunnen vermijden. Scholen konden de deuren sluiten voor de duur van de pandemie en ook crèches konden dat doen maar voor zorginstellingen viel dat heel wat moeilijker. Wel kon men bijvoorbeeld aanbevelen om de ouderen waar mogelijk voor de duur van de crisis uit de instellingen weg te halen en bij familieleden te huisvesten maar dat is kennelijk niet gebeurd. Met een belangrijke oversterfte tot gevolg.

Misschien moet de oorzaak van deze nog niet goed tot het sociale bewustzijn doorgedrongen tragedie inderdaad worden gezocht in het feit dat er niet genoeg aandacht was of is voor de bejaarden en uit bepaalde uitlatingen van prominente figuren tijdens de coronacrisis blijkt bovendien griezelig genoeg dat een kennelijk groeiend aantal 'toeschouwers' deze specifieke genocide eigenlijk niet zo bijzonder erg vinden omdat het 'toch maar' over bejaarden gaat: men blijkt steeds driester de menselijke waardigheid te onderwerpen aan economische maatstaven waar men openlijk gaat rekenen in termen van 'verloren levensjaren' in plaats van in termen van 'verloren levens'. Dat dergelijke onzin een kans krijgt om in de media te worden geventileerd, betekent effectief "de verdwijning van de mens zoals een gelaat van zand aan de kant van de zee", zoals Michel Foucault deze tragedie in zijn *Les mots et les chose*s zo poëtisch heeft verwoord: het gaat er steeds meer op gelijken dat het kwaad van de moord niet langer absoluut is doch minder erg in de mate dat de natuurlijke levensverwachting van het slachtoffer krimpt.

Toen in 1978 dokter Jean-Paul De Corte van Wetteren-ten-Ede zich tegen een gelijkaardige mentaliteit verzette, kon hij ei zo na een streep trekken onder zijn carrière, hij dreigde uit de orde der geneesheren te worden gezet. In twee woorden: deze moedige medicus en politicus zette Wetteren op de kaart lang voor er sprake was van de giframp van 5 mei 2013, toen hij op grond van statistische onregelmatigheden ontdekte dat in een plaatselijk ziekenhuis een seriemoordenares aan het werk was: een non die patiënten met insuline doodspoot om hen vervolgens te bestelen; zij was namelijk morfiniste en had geld nodig. Dr. De Corte schreef toentertijd een boek over de feiten, wat hem echter niet in dank werd afgenomen: in de Vlaamse pers werd er welhaast met geen woord over de affaire gerept en dit terwijl de naam van Cecile Bombeke (alias zuster Godfrieda) verscheen in de top tien van de seriemoordenaars van de eeuw in de New York Times. Ook in Engeland haalde de zaak de pers.[581] Geheel in strijd met het door henzelf voorgewende geloof gingen de toenmalige verantwoordelijken ervan uit dat moord geoorloofd is waar de slachtoffers oude en zieke mensen zijn - een redenering die ook Adolf Hitler volgde, wat leidde tot een massamoord op zes miljoen mensen.

Tot op heden vielen in de coronacrisis welgeteld 391.300 doden waarvan het merendeel bejaarden. Het is overduidelijk dat niet de mensen uit de medische sector daarvoor de verantwoordelijkheid dragen - velen hebben zich uitdrukkelijk ingespannen om te wijzen op het gevaar voor ouderlingen. De verantwoordelijkheid ligt voor een stuk onmiskenbaar bij de (in democratieën) door het volk verkozen politici en derhalve bij alle burgers. En het gevaar is niet denkbeeldig dat bij het wegblijven van kritische nabeschouwingen die de ernst van de zaak aan het licht brengen, mensen gaan wennen aan de gedachte dat het overlijden van ouderlingen nu eenmaal hoort bij het verschijnsel van een epidemie. En in die mentaliteit wordt stilzwijgend aangenomen dat wie zich niet in de aandacht van anderen naar binnen werken (en dus: wie voor anderen

581 cf. *http://www.newspapers.com/newspage/17960544/*). Zie ook: *http://www.crimezzz.net/serialkillers/B/BOMBEEK_cecile.php* en: *https://www.bloggen.be/portretten/archief.php?ID=2513544*

geen bedreiging vormen, wie niet agressief deelnemen aan het 'spel' van de intermenselijke oorlog) het ook niet waard zijn om te bestaan. Andermaal dreigt dan "de mens te vergaan zoals een gelaat van zand bij de grens der zee" en wat van hem overblijft zijn 'papiers'. Te lezen in het Frans in analogie met 'sans-papiers'. Papieren zonder mensen.[582]

582 Tekst d.d. 5 juni 2020.

Het gevaar van trac(k)ing

Wat gebeurt er met mensen die weten dat zij altijd en overal gevolgd kunnen worden door 'big brother'? Met andere woorden: wat gebeurt er met mensen die beseffen dat zij geen ogenblik meer alleen kunnen zijn? Het recht op privacy is danig noodzakelijk voor de geestelijke gezondheid dat het ingeschreven staat in de wet en zo bijvoorbeeld mogen politiediensten onder geen enkele voorwaarde iemands huis binnenvallen tussen 's avonds tien uur en 's ochtends zeven uur en een voorbeeld daarvan is dat van de mislukte arrestatie van Salah Abdeslam: toen na zijn ontsnapping in een kast door politici voorstellen werden gedaan om met dat burgerrecht te breken, was er plots felle kritiek vanwege rechters die wezen op de zin ervan: een afschaffing van de wet ter zake zou immers de mensen binnen de kortste keren krankzinnig maken. En als men aan gevangen vraagt wat het ergste is aan de gevangenschap dan antwoorden zij niet het alleen-zijn maar daarentegen het niet-meer-alleen-kunnen-zijn, het niet-met-rust-gelaten-worden. Wetten, hoezeer ook voorgesteld als goed bedoeld, die het zouden mogelijk maken om, zij het alleen maar principieel, de handel en wandel van ongeacht wie overal en altijd te kunnen natrekken, bewerkstelligen binnen de kortste keren een toestand van krankzinnigheid bij diegenen die er het object van vormen. Een uitweiding d.d. 2008:

Geheim en identiteit[583]

1.

Het geloof dat andermans geheimen een bedreiging zijn, is het beschouwen van de ander zelf als een bedreiging, en het ontnemen van zijn geheimen aan de ander, is gelijk aan de vernietiging van

583 Zie ook: *https://www.bloggen.be/omskvtdw/archief.php?startdatum=1212271200&stopdatum=1214863200* of: *http://blogimages.bloggen.be/tisallemaiet/attach/220569.pdf*

de ander, omdat de ander met zijn geheimen samenvalt. Het wantrouwen vernietigt zodoende de ander maar, paradoxaal genoeg, is het niet zozeer uit wantrouwen dat men geheimen koestert.

Wie de ander wantrouwt, verdraagt niet dat de ander geheimen heeft, maar wie de ander vertrouwt, verdraagt zijn geheimen wel. Tegelijk verlangt men van de ander hetzelfde, wat inhoudt dat men verlangt dat de ander duldt dat men zelf geheimen bewaart. Dit verlangen is een verlangen naar vertrouwen vanwege de ander, en de geheimen zijn bijgevolg niets anders dan de mogelijkheidsvoorwaarden voor het zich manifesteren van het vertrouwen zelf. Het doet er op de keper beschouwd niet toe wat de genoemde geheimen inhouden: het volstaat dat ze er zijn, en ze hebben geen andere functie dan geheim te zijn en dat ook te blijven, want alleen zo zijn ze werkzaam. Op dezelfde manier functioneert trouwens ook onze vrijheid om het goede te doen: die bestaat pas als tevens de mogelijkheid tot het maken van een andere keuze gegeven is. Het is niet de bedoeling dat we voor het kwaad kiezen, maar we moeten dat principieel wel kunnen doen, anders waren we niet vrij in het doen van het goede. Op dezelfde manier functioneren geheimen enkel als mogelijkheidsvoorwaarden: ze maken het mogelijk dat zich het vertrouwen manifesteert.

De jacht op geheimen ontspringt aan het wantrouwen: de wantrouwige vraagt aan de ander of hij dan iets te verbergen heeft, aangezien hij bepaalde dingen geheim houdt, en hij dwingt de ander zijn geheimen prijs te geven, op straffe van de beschuldiging een bedreiging te vormen voor hem. Geeft hij geen gevolg aan het bevel om zijn geheimen prijs te geven, dan ziet de wantrouwige daarin het bewijs van het bedreigende karakter van die geheimen en tevens de rechtvaardiging om de ander te overmeesteren en hem zijn geheimen afhandig te maken. Maar zodoende wordt de ander, als ander, ook vernietigd. Immers, wie geen geheimen meer heeft, beschikt ook niet langer over de mogelijkheid om die met anderen te delen; hij kan derhalve geen persoonlijke gemeenschap meer vormen met anderen, hij is gedoemd om te vereenzamen.

Om mens te kunnen zijn, moet men met anderen verbanden kunnen aangaan op grond van vertrouwen, en om vertrouwen te kunnen schenken, moet men geheimen hebben, welke men met die anderen die men vertrouwt, kan delen. Het schenken van vertrouwen is derhalve gelijk aan het wegschenken van geheimen. Men geniet het vertrouwen van de ander als men diens geheimen tot de zijne maakt, en men beschaamt het door die geheimen te verklappen. In het verklappen van geheimen, wordt, met die geheimen, het vertrouwen vernietigd, en de band, en tenslotte ook de identiteit van de betrokkenen. Vandaar functioneren geheimen, ook als het er helemaal niet toe doet wat ze inhouden, als reële middelen, hetzij ter verrijking, hetzij ter vernietiging van de daarop betrokken personen.

Het geheim en de identiteit: ze zijn beiden tegelijk even onwerkelijk en werkelijk. Onwerkelijk is het geheim omdat het er op de keper beschouwd principieel niet toe doet wat het inhoudt teneinde functioneel te kunnen zijn als 'thuis' voor de identiteit, de persoon. Tegelijk is het geheim ook echt omdat er zonder het geheim, of de 'thuis', helemaal geen identiteit, geen persoon kan bestaan. En hoe reëel is dan de identiteit? Hoe echt is het dat iemand met zichzelf samenvalt en alleen met zichzelf? Hoe waar is het te zeggen dat elke mens uniek is? En is het met de unieke mens dan net zo gesteld als met het geheim: doet het er met andere woorden niet toe wie een persoon is, zoals het er ook niet toe doet wat een geheim dan inhoudt, terwijl het volstaat dàt het er is opdat de manifestatie van het vertrouwen mogelijk zou zijn? Doet het er met betrekking tot een persoon helemaal niet toe wie hij is, en volstaat het dàt hij er is... opdat wat dan mogelijk zou zijn?

Het geheim, de identiteit, en tenslotte het leven zelf: allen delen ze een karakter van opperste onwerkelijkheid en opperste werkelijkheid tegelijk. Want wat is het leven anders dan een efemere beweging die heel even door de dode dingen gaat zoals een wind die waait in de kleuren van het linnen aan een waslijn? En tegelijk het enige wat er is.

2.

Ik heb nooit een grotere onzin gehoord dan in de uitspraak dat de mens samenvalt met zijn geheimen. Het verdwijnen van zijn geheimen betekent het verdwijnen van de mens, zo wordt beweerd, maar kan iemand mij misschien eens duidelijk maken over welke geheimen het dan gaat? Ach, hoe makkelijk vinden zij niet de instemming van de lezers, die artikels die een beetje stug en onleesbaar zijn door hun slecht gevormde zinnen, halfgare redeneringen en citaten of zinspelingen op zogenaamde grote geesten die dan nog het liefst schrijven in vreemde talen! In alle ernst: ik weet echt niet wat ik me bij die 'geheimen' moet gaan voorstellen, laat staan dat ik mijn identiteit, het bestaan van mijn zelf, daaraan zou ontlenen!

In alle eerlijkheid moet ik daarentegen bekennen dat zelfs die identiteit waarover allen de mond vol hebben alsof het de meest voor de hand liggende werkelijkheid betrof, mij alleen maar opzadelt met een ongemakkelijk gevoel, want ik voel geen eigen identiteit, geen samenvallen met mezelf, geen ondeelbaar centrum, geen persoon: alles wat ik voel is wat mijn zenuwuiteinden aan mijn hersenen doorspelen, en verder ook wat mijn hersenen bedenken naar aanleiding van vroegere prikkels. Dat laatste overtreft in de meeste gevallen overigens niet eens het niveau van het eindeloze gepieker, en ik maak er het liefst een eind aan door een dutje te doen of door mij te storten op een of andere bezigheid die aan de geest of aan het lichaam genoeg afleiding biedt om dan toch voor de duur van enkele minuten - en in het beste geval zijn dat enkele uren - met piekeren op te houden.

Meer bepaald dat terugkerende piekeren baart me zorgen, want het onderwerp van het gepieker is uitgerekend het volstrekt ontbreken van een 'zelf', een identiteit of een eigen geest, laat staan dat daarin geheimen zouden schuilen welke een reserve vormden voor het geval zich een ontmoeting voordeed waarbij deze geheimen dan met anderen gedeeld zouden kunnen worden ter bekrachtiging van het vertrouwen. Wat een onzin! Neen, andermaal: ik heb geen geheimen, ik beschik zelfs niet over een eigen 'zelf' dat ze zou kunnen herbergen, en van anderen verwacht ik evenmin dat zij geheimen hebben. Meer zelfs: als anderen mij over hun geheimen rep-

pen, dan activeert zulks een vreemde allergie ergens in mijn ingewanden, en moet ik er als een hazewind vandoor.

De allereerste herinneringen uit mijn vroegste kindertijd bevatten geen enkele notie van een eigen identiteit: ik zie daar alleen maar geurige bloemen waaraan men mij laat ruiken, bloemen waarvan de vele kleuren dieper zijn en echter dan die van de andere dingen uit de omgeving. Ik hoor bijen zoemen die deze bloemen bezoeken, die er hun honing halen en die dan tevreden verder vliegen,

van bloem

naar bloem.

Ik zie hoe zij landen op de geurige kelkbladen in hun donzige vacht en met hun wollen pootjes en hoe zij hun slurf diep in de gaten der bloemen boren om er de nectar uit te zuigen. Ik herinner me vlinders die zich aan eenzelfde passie overgeven: vlinders bij wie ik het wonder van de vliegkunst met vleugels ontdek en ook dat van de symmetrie welke de aquarellen op hun vleugels schilderen. Bloemen, bijen, vlinders, bomen ook, en de warme zomerwind, het zoete van de vruchten uit het woud, het spreken van zwarte vogels in de takken van de bomen, de dans van de kat en het hijgen van de aanhankelijke hond.

Al deze dingen herinner ik me uit mijn vroegste kindertijd, maar géén eigen identiteit. Nooit immers was ik bij mezelf, altijd was ik uitzinnig, altijd viel ik samen met wat ik rook, proefde, hoorde, voelde of zag. Alleen als ik buikpijn kreeg, en huilde, waren ogen op mij gericht, werd mijn naam genoemd, en restte mij geen andere keuze dan die naam te associëren met ongemak en met pijn: het 'zelf' was slechts een storing welke zo snel mogelijk diende opgeheven te worden.[584] [585]

584 Zie: https://www.bloggen.be/omskvtdw/archief.php?startdatum=1212271200&stopdatum=1214863200 of: http://blogimages.bloggen.be/tisallemaiet/attach/220569.pdf
585 Tekst d.d. 16 juni 2008.

De zwarte paus - zo werkt extreemrechts

De wereld rond vraagt men zich beteuterd af hoe het in Gods naam mogelijk is geweest dat iemand zoals Donald Trump het ooit heeft kunnen schoppen tot president van de Verenigde Staten van Amerika, de machtigste natie ter wereld aan wiens toegangspoort dat reusachtige Vrijheidsbeeld prijkt dat alle nationaliteiten en rassen verwelkomt. Het antwoord is eender waar de vraag gesteld wordt hoe het dan mogelijk is dat het zwarte suikerwater dat de tanden doet wegrotten en de hele wereld obees maakt tot de best verkochte drank ooit is kunnen worden. Reclame is een duivelse toverkunst die de grofste leugens voor waarheid kan verkopen en wie zelfs Trump aan de macht kon brengen, heeft zijn strepen verdiend als meester-oplichter.

Steve Bannon verzamelde vanuit zijn *Cambridge Analytica* informatie en gebruikte die voor propaganda op maat van specifieke doelgroepen om Trump aan de macht te brengen en hij was ook zijn strateeg tot augustus 2017. Voordien was Bannon onder meer voorzitter van het extreemrechtse *Breitbart News*[586] dat menigeen in Nederland en in België zal herkennen als veelvuldige bron voor het lasterlijke, met complottheorieën en haat gevulde en naar godsdienstwaanzin ruikende *Xandernieuws* maar het heeft tentakels in het nepnieuws doorheen gans Europa. Breitbart wordt gefinancierd door de conservatieve miljardair en specialist in Artificiële Intelligentie, Robert Mercer die naast Trump ook de Brexit steunde en het genoemde Cambridge Analytica. Mercer zet A.I. in voor het sturen van de politiek, hij is lid van de vuurwapenlobby en verzamelaar van machinegeweren.[587] Bannon werd racisme ten laste gelegd en net als Mercer is hij een klimaatontkenner. In 2019 is Bannon naar Brussel verhuisd met de bedoeling om extreemrechtse politici in Europa te verenigen voor de verkiezingen van

586 https://nl.wikipedia.org/wiki/Breitbart_News
587 https://nl.wikipedia.org/wiki/Robert_Mercer

2019. Momenteel heeft hij zich gevestigd in het kartuizerklooster Trisulti nabij Rome.[588]

Op 27 mei ll. schrijft de redactie van *Kerknet* (het zgn. *'Parochieblad'*) dat Steve Bannon groen licht gekregen heeft met zijn DHI (*'Dignitatis Humanae Institute'* of *'Instituut voor de Menselijke Waardigheid'*) voor de oprichting van zijn zogenaamde 'gladiatorenschool', die volgens Kerknet beantwoordt aan de volgende beschrijving: *"een Europese academie voor de opleiding van rechtspopulisten en verdedigers van de joods-christelijke waarden in een geklasseerde middeleeuwse abdij."*[589]

De afkeurende toon van het bericht in het parochieblad is echter bijzonder misleidend maar het feit in acht genomen dat de kerk in de loop van de geschiedenis bij voorkeur samenwerkt met extreemrechts[590] mag het niet verwonderen dat het project gesteund wordt door katholieke hoogwaardigheidsbeklederes onder wie kardinaal Peter Turkson.[591]

Deze laatste is een Ghanees die behoorde tot de favorieten voor de pauselijke troonsopvolging bij het aftreden van Benedictus XVI in 2013 en momenteel profileert hij zich opnieuw, namelijk als verzoener in de aan de gang zijnde rellen in de VS n.a.v. de moord op George Floyd in Mineapolis op 25 mei ll.[592] Gezien het absoluut gerechtvaardigde karakter van de protesten lacht de toekomst de zwarte paus toe maar er is dus een bijzonder wrange keerzijde aan de schitterende medaille.

---

588 https://nl.wikipedia.org/wiki/Steve_Bannon
589 Zie: *De kerk en extreemrechts*:
http://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=3185753
590 Zie: https://www.kerknet.be/kerknet-redactie/nieuws/bannon-krijgt-groen-licht-voor-oprichting-van-gladiatorenschool . Het gaat om een oud kartuizerklooster in Collepardo, in de buurt van Rome.
591 Zie: De kerk en extreemrechts:
http://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=3185753
592 https://www.kerknet.be/kerknet-redactie/nieuws/kardinaal-turkson-roept-op-tot-broederlijkheid-na-rellen-de-vs

Evenals kardinaal Bertone is kardinaal Turkson homofoob en bekend om zijn volstrekt onwetenschappelijke uitspraken over homofilie en zo werd over hem reeds ter gelegenheid van de pausverkiezing in 2013 bekend dat hij de schuld voor de pedofilieschandalen in de kerk in de schoenen van zijn homofiele ambtsgenoten schuift terwijl ook kardinaal Bertone de uit de lucht gegrepen link maakte tussen homo- en pedofilie met uitspraken waarvan het Vaticaan zich onmiddellijk distantieerde.[593] Turkson beweerde tevens dat in Afrika een traditionele intolerantie bestaat tegenover 'de neiging' zodat die daar buiten de kerk gehouden werd - beweringen die overigens gelogenstraft worden in het rijk gedocumenteerde Sodoma, de jongste publicatie van Frédérick Martel, waarin de auteur benadrukt dat het taboe rond homofilie in Afrika werd ingevoerd door de katholieke kolonisatoren.[594]

Turkson blijkt overigens ook geen conclusies te moeten trekken uit de geschiedenis rond het zogenaamde *Requerimento* van paus Adrianus VI die onmiddellijk na de inval van Columbus in Amerika in 1513 alle Indianen aan de slavernij hielp onderwerpen. Toen de Indianenbevolking ingevolge ingevoerde Europese epidemies quasi uitstierf, werkte de kerk samen met de conquistadores om miljoenen Afrikaanse negerslaven naar dat continent te importeren waar zij zich in amper enkele jaren tijd dood werkten op de plantages van suikerriet en thee.[595]

Naar aanleiding van de voorspelling van Malachias van bijna 1000 jaar geleden over het einde der tijden en de laatste paus[596], zou Peter Turkson wel eens mooi in het plaatje van de *believers* en van

---

593 https://www.ad.nl/buitenland/homopriesters-oorzaak-van-crisis-in-katholieke-kerk~a27e21d3/

594 Frédéric Martel, *Sodoma. Het geheim van het Vaticaan*, Uitgeverij Balans, Amsterdam 2019. (Oorspr.: Éditions Robert Laffont, Parijs 2019).

595 Zie:
http://blogimages.bloggen.be/tisallemaiet/attach/93208098663.pdf

596 De profetie van Malachias over de laatste paus:
http://bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?startdatum=940888801&stopdatum=1361351217

de visionairen kunnen passen: de laatste paus zou namelijk zwart zijn.[597] Als volgende paus zou hij overigens onvermijdelijk doen denken aan Mahatma Gandhi over wie dikwijls gezegd wordt dat hij door de Britse kolonisatoren van Indië zou gepromoot zijn om met zijn geweldloosheidspolitiek de nakende opstand aldaar in de kiem te smoren. Hoe dan ook is extreemrechts in de opmars, neo-nazi's verschijnen in een voorspeld decor en hun middelen blijken ongelimiteerd.[598]

597 De *believers* meenden eerder dat Franciscus wel de laatste paus moest zijn omdat hij de eerste Jezuïet was die dat ambt bekleedde terwijl de Jezuïetenoverste tot voor kort nog de 'zwarte paus' werd genoemd.
598 Tekst d.d. 8 juni 2020.

De machtsgreep van de financiële elite

Met lede ogen hebben de oude adel, de kerk en de financiële elite moeten toezien hoe in de voorbije decennia de democratie wereldwijd geëxplodeerd is, hoe minderheden zich geëmancipeerd hebben en hoe de mensenrechten aan terrein gewonnen hebben. De koning heeft niets meer te vertellen, met pausen en bisschoppen wordt de draak gestoken sinds de transparantie van het bestuur het aan journalisten mogelijk maakt om de wijnkelders van de clerus en alle andere lusten aan het licht te brengen en nu het internet zijn waarde bewezen heeft voor het volk, kent de bevrijding van de massa geen grenzen meer. Kreunend onder de groeiende rechtvaardigheid, stellen de rijken der aarde zich de vraag hoe ze het tij nog zouden kunnen keren. En ze hebben het antwoord gevonden want wie beschikken over gigantische fortuinen, zijn uiteraard ook in staat om oplossingen voor problemen op te kopen. Zij luiden als volgt.

Steek het volk diep in de schulden zodat het met de bedelstaf bij u moet komen aankloppen en leen de mensen dan het geld dat zij nodig hebben tegen door u bepaalde voorwaarden. Ja, dat de bezittende klasse de voorwaarden bepaalt, betekent dat zij regeert: de schuldenaar gehoorzaamt zijn schuldeiser omdat men het woord spreekt van degene wiens brood men eet.

Het volk in de schulden steken is weliswaar niet zo makkelijk als het een werkzaam volk betreft maar dan moet men het volk maar verbieden om te werken zodat de economie instort. En hoe verbiedt men het volk om te werken? Om dat te bekomen moet men wel dreigen met de dood maar dan zonder oorlog voeren want dit keer zou dat het armageddon zijn. En kijk: een blik op de geschiedenis volstaat om dat voor mekaar te krijgen want het is niet de eerste keer dat de wereldeconomie het zou begeven ingevolge... een ramp.

Edoch, ook een ramp is niet zonder gevaren, denk maar aan biologische oorlogsvoering met een epidemie en vandaar kiest men voor een schijnramp: men creëert een gebeurtenis met de perceptie van een ramp zodat men de evolutie van die ramp kan blijven sturen: een schijnepidemie.

Vergezocht misschien maar niettemin bijzonder efficiënt zoals tot nog toe alle data bewijzen. De kwestie ontvouwt zich wereldwijd maar in België alleen, zo blokken de kranten, komen er in één klap 200.000 werklozen bij en groeit de staatsschuld in luttele maanden met 50 miljard euro terwijl dit nog maar het begin is van de ramp want zoals de premier het in maart op televisie heeft uitgebazuind, zullen omstreeks deze tijd de rekken in de warenhuizen lege plekken gaan vertonen want onafwendbaar komt de bodem van de voorraadschuren nu echt wel in zicht.

Alle voorzichtigheden in acht genomen, blijkt het impact van het hele plan toch wel bijzonder onverwachte bijwerkingen te zullen hebben en hier en daar ook fatale onomkeerbaarheden. Sociologen zullen nu op grote schaal ontdekken hoe de 'wet van de traagheid' niet alleen in de fysica geldt maar evenzeer aangaande alle menselijke activiteiten waar zij de 'wet der gewoonte' heet: slechte maar ook goede gewoonten zijn onderhevig aan traagheid welke hen automatiseert en een langdurige én massale onderbreking daarvan is niet zomaar op commando te repareren. Het heeft vele eeuwen van slavernij, dressuur, wetenschap, honger, opvoeding, misleiding, africhting, valse beloftes en beetneming gekost om de zogenaamde 'beschaafde wereld' te veranderen in het werkkamp van de wereld en dat gigantische bouwwerk staat vandaag op instorten, als het al niet zover is.

De treinen blijven rijden maar zij rijden leeg over de sporen; de vliegtuigen willen vliegen maar de mensen blijven liever thuis, de motoren zitten al vol met muizen; de fabrieken willen heropstarten maar zijn intussen failliet en de werknemers hebben na een leven van zwoegen van de dageraad tot het avondrood, de dag ontdekt en de vakantie, het fietsen over de dijken van onze rivieren en de

autoloze straten; het aantal hartinfarcten is drastisch gedaald, de luchtkwaliteit is fel verbeterd.

En nu blijkt op de koop toe dat iedereen voor de gek wordt gehouden want in streken waar helemaal geen lockdown bestond, geen maskerade en geen social distancing, vallen niet meer doden dan hier te lande. De klap op de vuurpijl: de mensen merken wel dat zij openlijk worden bedrogen waar men het bijzonder leugenachtige nieuws verspreidt dat Amerika de meeste coronadoden telt en het eigen land het dankzij de maatregelen veel beter doet, terwijl een correcte percentsgewijze rangorde die volgorde helemaal omkeert: rekening houdend met de bevolkingsaantallen staat België helemaal aan de top. Het zal geen eeuwigheid meer duren voordat het kleine restje krediet dat het zo brave of onschuldige volk nog gedwee heeft willen opbrengen om binnen de nauwe lijntjes van haar leiders te kleuren, zal sneuvelen en dat is nu reeds gebeurd bij het zwarte volk dat dit keer niet zal rusten voordat recht is geschied.[599]

599 Tekst d.d. 9 juni 2020.

Is het nieuwe coronavirus een biowapen?

De discussie over biowapens (virussen, bacteriën, schimmels, toxinen) kwam op gang ten tijde van de antrax-dreiging: de enveloppen met het witte poeder die her en der bij politici in de bus vielen waarna met de allergrootste zorg moest worden uitgemaakt of het talkpoeder betrof ofwel miltvuur, een bacterie die bij inademing longontsteking veroorzaakt en dan binnen de twee tot drie dagen tot de dood kan leiden.

Zoals algemeen bekend behoorden de volgende biowapens tot nog toe tot de meest gevreesde: antrax, pest, botuline en het pokkenvirus. Het ene is nog dodelijker dan het andere en er wordt gevreesd dat de Russen deze wapens op de zwarte markt hebben verkocht maar met het oog op grote aantallen slachtoffers bleef het grootste probleem voor terroristen de verspreiding van de ziektekiemen.

Wat betreft de antrax-affaire, is een misschien niet onbelangrijk detail dat de '*Amerithrax*', zoals de FBI de anthrax-attacks in Amerika noemden[600], aanvatten in de VS op 18 september 2001[601] en dat is precies een week na de terroristische aanvallen op de *Twin Towers* en op het Pentagon (respectievelijk het *Wereld Handels Centrum* en het *Amerikaanse ministerie van Defensie*) gepleegd door moslimfundamentalisten onder leiding van Bin Laden.

Het was overigens niet de eerste poging van moslimterroristen om het WTC te doen instorten: met de bedoeling om tienduizenden doden te maken, pleegden op 26 februari 1993 zes islam-extremisten er een bomaanslag met een bestelwagen geladen met 682 kg

600 In een 96 pagina's document van 19 februari 2010, getiteld *"Amerithrax Investigative Summary":* https://www.justice.gov/archive/amerithrax/docs/amx-investigative-summary.pdf

601 Het poeder maakte toen vijf doden en nog 17 mensen werden besmet: https://en.wikipedia.org/wiki/2001_anthrax_attacks

springstof waarbij zes doden en een duizendtal gewonden vielen. Op 11 september vielen 3000 doden en meer dan 6000 gewonden.

Dat zijn uiteraard vele mensenlevens maar in vergelijking met de slachtoffers van de wereldoorlogen is dat quasi niets: in de Eerste Wereldoorlog stierven 8,5 miljoen mensen, in de Tweede Wereldoorlog waren dat er 55 miljoen maar ingevolge de Spaanse Griep direct na WOI stierven in amper twee jaar tijd tussen 20 en 100 miljoen mensen. En dat kon terroristen wel eens op ideeën brengen.

En kijk: twee jaar na het begin van de anthrax-aanvallen, op 3 november 2003 publiceerde de CIA een document getiteld *"The Darker Bioweapons Future"*[602] waarin de Nationale Academie van Wetenschappen concludeert dat de snelle vooruitgang van de biotechnologie oncontroleerbaar geworden is en een grote bedreiging vormt in het kader van biologische oorlogsvoering: nieuwe en dus onbekende door mensen gefabriceerde biologische stoffen (*"engineered biological agents"*), zo staat daar te lezen, kunnen veel meer kwaad aanrichten dan alle gekende ziekten.

Op de koop toe zijn die nieuwe 'wapens' ook nog eens moeilijk te detecteren, zo stelt het document. Er is sprake van stiekeme of verborgen virussen (*"stealth virus"*) en zo zouden Australische onderzoekers aangetoond hebben dat het pokkenvirus maar ook de miltvuurbacterie dodelijker kunnen gemaakt worden door de inplanting in het natuurlijke virus van genen die de afweer kunnen vernietigen. Ook kunnen combinaties gemaakt worden tussen verschillende microben om aldus gewenste effecten te verkrijgen en zo kan bijvoorbeeld een milde ziekteverwekker die gekoppeld wordt aan zijn antigif, veel agressiever gemaakt worden, resistent tegen medicijnen of onzichtbaar voor het immuunsysteem.

Een lid van de onderzoekscommissie haalt het voorbeeld aan van een stiekeme virusaanval die een grote groep jonge mensen zou kunnen opzadelen met een ernstige vorm van artritis met als resul-

602
https://www.cia.gov/library/readingroom/docs/DOC_0001298811.pdf

taat een massa zieken en een enorme klap voor de economie van het aangevallen land. De ontwikkelingen gaan dermate snel dat anticipatie onmogelijk is en men verwacht dat men dergelijke bedreigingen nooit tijdig zal kunnen beantwoorden. De wetenschap omtrent deze zaken is bovendien voor iedereen toegankelijk.

Geen twintig jaar later verklaart de ontdekker van het AIDS-virus, de nu achtentachtigjarige Nobelprijswinnaar voor de Geneeskunde Luc Montagnier dat covid-19 een door mensen gefabriceerd virus is, bestaande uit segmenten van het dodelijke HIV waarvoor nog steeds geen vaccin bestaat gecombineerd met een superbesmettelijk verkoudheidsvirus. In koor roepen bijna alle medici dat Montagnier zich vergist maar corona doet exact wat twintig jaar geleden werd beschreven als het voor de nabije toekomst te vrezen allergrootste kwaad. En de grafieken liegen er niet om.[603] [604]

603 Tekst d.d. 12 juni 2020.
604 Verdere verwijzingen:
https://nl.wikipedia.org/wiki/Bomaanslag_op_het_World_Trade_Center_op_26_februari_1993
https://nl.wikipedia.org/wiki/Aanslagen_op_11_september_2001
https://nl.wikipedia.org/wiki/Eerste_Wereldoorlog
https://nl.wikipedia.org/wiki/Tweede_Wereldoorlog
https://nl.wikipedia.org/wiki/World_Trade_Center_(1973-2001)
https://www.nemokennislink.nl/publicaties/biowapens-zaaien-vooralsnog-vooral-angst/
https://nl.wikipedia.org/wiki/Biologische_oorlogvoering
https://nl.wikipedia.org/wiki/Tularemie
https://nl.wikipedia.org/wiki/Ebola
https://nl.wikipedia.org/wiki/Krim-Congo-hemorragische_koorts
https://en.wikipedia.org/wiki/Ectromelia_virus
https://nl.wikipedia.org/wiki/Miltvuur
https://nl.wikipedia.org/wiki/World_Trade_Center_(1973-2001)
https://nl.wikipedia.org/wiki/Pentagon_(Verenigde_Staten)

Gewilde discriminatie

Politici worden verkozen door de burgers en als een meerderheid van burgers weigeren om hun eigendommen te verhuren aan zwarten, islamieten, homo's of gehandicapten dan zullen zij die politici verkiezen die deze door hun kiezers gevraagde willekeur beloven. Uiteraard plaatsen die politici dit dan niet openlijk in hun programma want discriminatie is verboden, zij zorgen er wel voor dat hun kiezers goed begrijpen dat zij zich zullen inzetten voor het bestendigen van dit onrecht met legale middelen via de methode van de dubbele moraal, de dubbele boekhouding, de hypocrisie of het boerenbedrog.

Als het onderwerp in de media ter sprake komt, ziet de betrokken minister bezwaar in de methoden welke zouden worden aangewend om discriminatie door verhuurders of werkgevers jegens minderheden aan het licht te brengen en maakt hij gewag van het verbod op uitlokking door de overheid met de uitleg dat dit de overheid in diskrediet zou brengen maar op die manier trekt hij de hele discussie in het geniep van het eigenlijke onderwerp weg. Men hoeft immers niet meer te bewijzen dat er discriminatie is - discriminatie is sinds lang een aangetoond feit - men moet alleen nog ingrijpen waar deze misdaad zich voordoet en het detecteren van dit criminele feit is even eenvoudig als het meten van overdreven snelheid op de openbare weg en het is zelfs minder duur. Ziehier een concreet voorbeeld inzake het probleem van het garanderen van de gelijkberechtiging van werkzoekenden.

Een homofiele leraar solliciteert in een katholieke school voor een zekere betrekking en hij voldoet aan alle vereisten. De school beantwoordt de sollicitatie niet en bij navraag van de sollicitant antwoordt een bediende dat de betrekking niet langer vrij is. De sollicitant trekt dit na en ontdekt dat de job in kwestie nog steeds niet ingevuld werd. Enkele weken later blijkt de school een andere kandidaat aanvaard te hebben die echter niet aan de vereisten vol-

doet: zijn diploma is ontoereikend maar de school verantwoordt de indienstneming met de uitleg dat er nu eenmaal geen betere kandidaat voorhanden was.

De sollicitant die wél aan de gevraagde vereisten voldoet, kaart het onrecht aan bij de VDAB, waar men hem echter vertelt dat men helaas niet kan bewijzen dat er onrecht in het spel was. Daarop doet de sollicitant, die zich benadeeld voelt, aan de VDAB een methode aan de hand die discriminatie feilloos aan het licht kan brengen, met name middels gedetailleerde, verplichte, gedateerde registratie van alle sollicitaties bij een databank in het ministerie van onderwijs. Echter, de VDAB laat het na om hier op te reageren: het is inderdaad niet de job van een werkzoekende om voorstellen van antidiscriminatiemethoden uit te werken en zo komt de politiek met het onrecht weg: de betrokken politici komen hun beloften aan hun kiezers na, in dit geval door ervoor te zorgen dat scholen wars van rechten en wetten zelf kunnen beslissen wie zij aanstellen. En net zoals de politici schermen ook zij met hoge woorden zoals geloofwaardigheid en verantwoordelijkheid teneinde een wettig uitzicht te kunnen verlenen aan pertinent onrecht en bedrog. Want niet alleen de sollicitant tast hier in het duister: veel ernstiger nog is dat over het verloop van dergelijke aanwervingsprocedures in de eerste plaats ook de staat geheel in het ongewisse blijft terwijl het hier gaat om tewerkstelling in openbare instellingen. Bovendien gaat het hier uiteraard om de rechten van de betrokken werkzoekenden maar, nog dringender, gaat het eveneens om de rechten van de leerlingen en om de finaliteit van het onderwijs als zodanig dat hier bijzonder kwetsbaar wordt.

Aan de grondslag van de wantoestand ligt een (bewust ingebouwd) hiaat in de wetgeving - meer bepaald het feit dat de school kennelijk niet verplicht wordt om de informatie inzake de sollicitatieprocedures van alle sollicitanten aan het betreffende ministerie door te geven: de school (maar in principe is dat de inspectie) hoeft met andere woorden aan niemand mede te delen wie gesolliciteerd hebben en derhalve hoeft ze ook aan niemand rekenschap af te leggen over de aanstellingen. Maar deze 'vrijheid' heeft kennelijk tot gevolg dat een aantal rechten niet gegarandeerd kunnen

worden. En deze discriminatie staat niet op zich maar zij is des te erger omdat zij een viervoudig onrecht verkapt en wel als volgt.

In de eerste plaats geschiedt onrecht aan de leerlingen die immers geen les krijgen terwijl een geldige kandidaat aanwezig is. Ten tweede, onrecht jegens de werkzoekende die immers in het ongewisse blijft omtrent zijn kandidatuur. Ten derde, onrecht jegens de staat bij de omzeiling van de wetgeving inzake gelijkheid van kansen maar nog het meest, ten vierde, onrecht omdat sprake kan zijn van die middel-doelomkering waarbij de school niet langer in functie staat van de leerlingen maar waarbij, geheel schaamteloos andersom, de leerlingen beschouwd worden als een bron van inkomsten voor het personeel en dit godbetert ten koste van opvoeding en onderwijs. Want dat is wat gebeurt waar ongeschikte doch bevriende kandidaten de job inpikken van geschikte kandidaten die gediscrimineerd worden op grond van volstrekt irrelevante eigenschappen.

Met andere woorden: de aperte willekeur bij de verantwoordelijken voor de toekenning van de job, schaadt de kwaliteit van het onderwijs omdat mogelijkerwijze niet alle kandidaten die aan de openbaar gemaakte criteria voldoen, gelijk behandeld worden in de aanwerving. En de willekeur maakt dat niet ter zake doende, illegale en schadelijk preferenties die uiteraard niet worden vermeld in het lijstje van de gestelde vereisten voor de job, de bovenhand krijgen bij de aanstelling van een kandidaat. Dit terwijl verplichte registratie van de gegevens het recht van alle betrokkenen kan afdwingen. Een concreet voorbeeld.

Heel concreet volstaat het dat de aanwervingsprocedure wordt aangepast en wel in die zin dat maatregelen getroffen worden welke voorkomen dat de hoger genoemde vormen van onrecht kunnen gepleegd worden. Daartoe zou het volstaan dat de aanwervingsprocedure transparanter gemaakt wordt en wel, zoals hoger al aangestipt, door de school ertoe te verplichten om alle kandidaatstellingen onmiddellijk en gedetailleerd bij het ministerie kenbaar te maken teneinde aan alle rechthebbenden (op een job, op les, op legaliteit, op gelijkheid van kansen...) tegemoet te kunnen komen

en, in de eerste plaats, om de finaliteit van het onderwijs alsook een optimale onderwijskwaliteit als zodanig te kunnen garanderen. Praktisch gezien is dit principieel eenvoudig en vrijwel kosteloos realiseerbaar mits het inbouwen van een controlemogelijkheid achteraf en wel middels twee specifieke verordeningen: (1°) de verplichting voor de school om alle kandidaturen met hun sollicitaties naar het ministerie door te mailen en (2°) de (uiteraard vanzelfsprekend vrijwel altijd benutte) mogelijkheid van de sollicitant om een afschrift van zijn sollicitatiebrief naar datzelfde ministerie door mailen. Als een sollicitant een vacature voor leerkracht beantwoordt, stuurt hij (ter verzekering van zijn rechten als sollicitant) meteen een dubbel van zijn sollicitatiebrief (per e-mail) naar de (daartoe bestemde) databank van het ministerie van onderwijs en ook de betrokken school brengt op dezelfde manier (evenwel verplicht!) het ministerie op de hoogte van de sollicitatie. Doet zich nu een probleem voor zoals hoger beschreven, waarbij alsnog een kandidaat gekozen wordt die niet aan alle vereisten voldoet, dan kan de sollicitant die zich benadeeld acht, vragen aan het ministerie om te controleren of de wet werd nageleefd. Blijkt dat iemand die niet voldoet aan de gestelde vereisten de job toegewezen kreeg terwijl een geldige kandidaat zelfs geen antwoord kreeg, dan zijn er alvast minimale redenen om te gaan onderzoeken of hier geen belangen wars van de belangen van de leerlingen en van het onderwijs als zodanig naar binnen geslopen zijn.

Dat uitgerekend dit bedrog niet denkbeeldig is, mag blijken door getuigenissen uit de eerste hand over toestanden in scholen waarbij leerkrachten er in besloten vergadering toe worden aangemaand om geen eisen meer te stellen aan de leerlingen ("niemand meer te buizen") omdat zij ervan uitgaan dat de leerlingen die school kiezen waar zij zonder moeite een getuigschrift kunnen halen terwijl de school (in dezelfde besloten vergadering) benadrukt "dat elke leerling anderhalf lesuur waard is." En wat hier geldt voor scholen, geldt bij uitbreiding uiteraard ook voor andere werkgevers en voor verhuurders en verkopers van andere goederen.[605]

605 Tekst d.d. 14 juni 2020.

De standbeelden van Leopold II

De geschiedenis van de waanzin is de geschiedenis van de psychiatrie en derhalve gaat het in dit werk van Michel Foucault over de waanzin die psychiatrie heet. Het boek dateert uit 1961 en zowat 15 jaar later schreef Ivan Illich zijn *Medical Nemesis* over de waanzin van de geneeskunde.

Foucault beschrijft de degradatie van arbeiders tot slaven omstreeks 1650: het teveel aan arbeiders ingevolge de economische omwentelingen wordt werkloos en deze 'leeglopers' worden ondergebracht in 'verbeteringsgestichten' waar zij zogezegd moeten werken voor de kost terwijl zij in feite rechteloze en spotgoedkope arbeiders zijn waarmee de resterende fabrieksarbeiders niet meer kunnen concurreren zodat ook zij moeten afgedankt worden en als leeglopers in gestichten belanden waar zij onbetaald dwangarbeid verrichten en zo verworden in principe alle arbeiders tot slaven.[606]

De verbanning buiten de stadsmuren van werklozen, gehandicapten, vreemdelingen, armen en noem maar op, vervolmaakt zich in hun opsluiting die immers elke terugkeer onmogelijk maakt en de waanzin van de psychiatrie bestaat er nu in dat het deze onrechtvaardige en wrede verbanning en opsluiting is die de slachtoffers razend maakt of waanzinnig: *"Opsluiting maakt krankzinnig. 'De gevangenis kweekt gekken.'"*, aldus citeert Foucault de Franse revolutionair Mirabeau.[607] Met andere woorden is het niet zo dat de

606 Zie het artikel getiteld: *"De reconstructie van de slavernij"*: http://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=3221795 , verwijzend naar Michel Foucault, *Geschiedenis van de waanzin*, Boom/Amsterdam 2013 [Oorspronkelijk: *Folie et déraison. Histoire de la folie à l'âge classique*, Paris: Plon 1961], pp. 55-72.

607 Mirabeau zat zelf twee en een half jaar lang gevangen in Château de Vincennes. Zie: https://nl.wikipedia.org/wiki/Honor%C3%A9_Gabriel_de_Riqueti . Zie: Michel Foucault, *o.c.*, p. 263-264. Bij de oproer in de aanloop van de Franse Revolutie deed de kerk haar best om eraan mee te helpen de arbeiders 'onschadelijk' te maken met een

waanzinnigen opgesloten worden maar precies andersom worden onterecht van hun vrijheid en waardigheid beroofde mensen razend of waanzinnig. Met andere woorden: terwijl de razernij het onrecht uitschreeuwt, wordt zij moeiteloos geneutraliseerd door erover te zeggen dat zij op niets slaat, redeloos is, of waanzin. De arme wordt geculpabiliseerd én uitgeschakeld door hem te stigmatiseren als gek.

Ook vandaag nog en meer dan ooit worden pogingen gedaan om met dezelfde laffe methoden repressie te voeren en zo bestaat het dat exact dertig jaar na de schrapping van homofilie als geestesziekte, het hoofd van de katholieke psychiatrische instellingen van de Broeders van liefde eist dat het vers uit Genesis (1, 27) *"man en vrouw schiep Hij hen"* opnieuw ernstig genomen wordt en ook in het onderwijs de voorrang krijgt boven de wetenschappelijke bevindingen omtrent geslacht en gender.[608] Homo's dreigen opnieuw gek verklaard te worden, 'medisch' behandeld, uitgestoten en opgesloten; alom wordt reeds teruggegrepen naar gebedsgenezers en moordende conversietherapieën[609] en gevaarlijke potentaten die zich uitgeven voor zogenaamde 'gladiatoren voor het christendom' vergaderen in kloosters in de nabijheid van Rome om van daaruit gefinancierd door extreem rechts een heuse coup voor te bereiden met het oog op het herstel van de aloude repressieve machtsstructuren.[610]

---

methode gelijkaardig aan de redeloosheid- of krankzinnigverklaring: *"(...) de kerk (...) stelt de geheime arbeidersgroeperingen op één lijn met 'het uitoefenen van tovenarij'. Een besluit van de Sorbonne (van 1655) verklaart allen die tot zulke boze gemeenschappen behoren tot 'heiligschenners' die bovendien nog 'in doodzonde verkeren'"*. (Michel Foucault, o.c., p. 65.)

608 Zie: https://www.kerknet.be/kerknet-redactie/artikel/congregatie-katholiek-onderwijs-wil-dialoog-over-gender

609 Zie: https://www.amnesty.nl/encyclopedie/conversietherapie-en-mensenrechten.

610 Zie: https://www.amnesty.nl/encyclopedie/conversietherapie-en-mensenrechten. Zie ook het artikel: "Christus, de kerk en de armen": http://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=3221424 .

Maar dezelfde bedrieglijke gang van zaken waarbij ter bestendiging van de macht de oorzakelijkheid van waanzin en straf wordt omgekeerd en de slachtoffers aldus monddood worden gemaakt, neemt vandaag reusachtige vormen aan in de repressie van de zwarte medemens wereldwijd.

In zijn Geschiedenis van de slavernij[611] beschrijft Dick Harrison waar de zwarte Amerikanen vandaan komen: zij zijn de nazaten van miljoenen aldaar geïmporteerde Afrikaanse slaven sinds Columbus er in 1492 voet aan wal zette. In het eigen land - België - gaat het om koloniale uitbuiting ter plekke. Daarbij staan de standbeelden van Leopold II symbool voor een bestendiging van de aloude machtsstructuren en de 'onverstoorbare' continuering van repressie en moord.

Een standbeeld is niet zomaar een kunstwerk of een staatseigendom doch een vereeuwigd applaus of eerbetoon. De weigering tot de verwijdering van de beelden van Leopold II, Columbus en andere verdrukkers op verzoek van de slachtoffers betekent niets minder dan de bestendiging van het onrecht van repressie en genocide en dat de slachtoffers daar onbewogen zouden bij blijven is even ondenkbaar als dat zij in leven zouden blijven nadat zij vermoord werden. De misdadigers in dezer herhalen de aloude truc en zij fixeren zich op de razernij van de slachtoffers - de zogenaamde waanzin - en hopen op die manier weg te komen met hun leugenachtig verhaal, ja, zij geloven dat zij het alsnog in de doofpot kunnen steken zoals Hitler geloofde dat hij bij de nakende bevrijding de miljoenen lijken nog rap kon verbranden. Zij spreken over 'vernieling van staatseigendommen door geweldenaars' waar het in feite gaat om de eis om gerechtigheid door slachtoffers.

Dezelfde methoden waarmee zoals bij Foucault beschreven in het Frankrijk van 1650 de verdrukten onschadelijk werden gemaakt, worden vandaag opnieuw toegepast. Barracoon, het unieke getui-

611 Dick Harrison, *De geschiedenis van de slavernij van Mesopotamië tot moderne mensenhandel*, Uitgeverij Omniboek, Utrecht 2019. (Oorspr.: *Slaveriets histori*a, Historiska Media, Zweden 2015). Zie ook: *http://blogimages.bloggen.be/tisallemaiet/attach/93208098663.pdf*

genis van de laatste negerslaaf Oluale Kossola van Zora Neale Hurston laat omtrent de onverschilligheid van de criminelen helemaal niets aan de verbeelding over.[612] [613]

612 http://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=3204289
613 Tekst d.d. 16 juni 2020.

Over het gebruik van mondmaskers en beademingstoestellen

- Als een mondmasker verhindert dat kwade dampen van buiten naar binnen komen, zo begon hij, dan doen ze hetzelfde ook in de omgekeerde richting, of vergis ik mij?

Hij moest goed articuleren om zich verstaanbaar te maken want wij zaten op veiligheidsafstand op een terrasje langs een nu weer drukker bereden weg. Dit alles, de woorden van onze viroloog indachtig: *"Nu ge op café moogt gaan, doe het ook!"*

- Wat bedoelt gij dan precies, zo vroeg ik hem.

- Het masker moet gesloten zijn boven de neus en onder de kin, zo zei hij: er mag niets langsheen kunnen en alles gaat door die speciale filter. Die voorkomt de inademing van ziektekiemhoudende dampen maar uiteraard verhindert hij ook de uitademing ervan, of niet? Die filter werkt toch zeker niet in één richting, van buiten naar binnen, en niet van binnen naar buiten?

- Zo goed ben ik niet onderlegd in de materie, antwoordde ik hem, maar wat u zegt, lijkt mij aannemelijk: ik heb nog nooit vernomen dat men na het wassen de filter met een welbepaalde kant naar buiten of naar binnen moet aanbrengen in het masker.

- Inderdaad, en dat bedoel ik nu juist: het masker verhindert dat kwade dampen die zich buiten het lichaam bevinden, ingeademd worden maar hij verhindert evenzeer dat kwade dampen die zich binnenin het lichaam bevinden, uitgeademd worden.

- Daar zegt u mij wat, zo moest ik toegeven: maar hoe ziet u dat dan?

- Vergelijk het lichaam met een huis, zo ging hij verder: als gij uw huis wilt verluchten, dan moet gij er uiteraard voor zorgen dat er

geen vuile lucht naar binnen komt en daarvoor zorgen de moderne verluchtingssystemen ook, zij zijn namelijk voorzien van filters. Maar wat baat dat allemaal als gij er niet tegelijk voor zorgt dat de slechte lucht die binnen in huis hangt, naar buiten afgevoerd wordt? Of als gij een filter plaatst die de afvoer van onreinheden tegenhoudt?

- Dat lijkt mij inderdaad heel waar, antwoordde ik: wij ademen verse, zuurstofrijke lucht in maar wij moeten de verbruikte lucht ook kwijtraken.

- Zo is dat, zei hij: en de lucht die wij uitademen is nu eenmaal vuil, dat zijn zaken waarvan alle medici en paramedici goed op de hoogte zijn. Het belang daarvan blijkt vandaag trouwens bijzonder actueel in de context van die coronacrisis. Het is naar het schijnt een bijzonder omslachtige en ook akelige aangelegenheid geworden om iemand die in levensgevaar verkeert te moeten redden met mond-op-mondbeademing en is dat nu niet het geval precies omwille van de kwade dampen die van binnen naar buiten komen?

- Maar dat zijn dan wel de dampen van een ander, zo wierp ik op.

- Jazeker, zo moest hij toegeven, maar gij denkt toch niet dat uw eigen uitwasemingen gezond te noemen zijn omdat ze de uwe zijn? Ga dat maar even na en gij zult zien dat zonder uitzondering àlle excreties, uitwasemingen, lichaamsvochten, zweet en pus en uitwerpselen vol zitten met ziektekiemen en die moet men ook kwijt kunnen.

- En volgens u verhindert een mondmasker dat?

- Ik ben helemaal geen medicus, zo herhaalde hij, maar dat is wel mijn sterke vermoeden. Weet ge, ik heb nog in de textielsector gewerkt, meer bepaald in de weverij, en tot de veiligheidskledij behoorden daar naast de schoenen met de ijzeren toppen ook de mondmaskers, vooral dan vanwege polypropyleen in de lucht in de werkruimte: stof van plastiek dat anders in de longen terecht komt en dat daar voor eeuwig blijft zitten en allerlei kwaad aanricht, zoals ik veel te laat ontdekt heb. Maar niemand die er toen

aan dacht om die schoenen of die maskers te dragen: zo kan men niet werken, zo luidde het van bovenaf: die loodzware schoenen voorkomen misschien wel een blauwe teen als ge er een bobijn laat op vallen maar binnen de kortste keren zorgen zij ook voor peesontstekingen en andere kwalen die zo vervelend zijn dat ze u voor weken werkonbekwaam maken. En van de mondmaskers wordt ge binnen de paar dagen gegarandeerd ziek, zo klonk het destijds in de fabriek uit de mond van de autoriteiten daar die wij uiteraard vertrouwden. Ja, ik weet het: dat is kortetermijndenken; wat er op de lange termijn gebeurt, kwam niet aan bod maar er zat een grond van waarheid in: werken met een mondmasker aan is inderdaad afmattend...

- Het zou wel kunnen, zei ik: ik heb er geen ervaring mee. Maar gij wilde ook iets zeggen over die beademingstoestellen, nietwaar?

- Dat is nog een ander paar mouwen, zuchtte hij, en daaromtrent ben ik al helemaal ongeletterd maar het moet mij van het hart, ik kan het niet helpen want stel eens dat ikzelf corona krijg of iemand uit mijn onmiddellijke omgeving en dat wij dan aan die beademing moeten: ik gruw ervan omwille van een welbepaalde twijfel omtrent de veiligheid daarvan, om niet te zeggen dat ik vrees dat die toestellen de zieken doden!

- Maar gij zijt een leek, zegt gij?

- Ik ben geen dokter en ook geen verpleger, zei hij, maar wat ik weet, kan ik niet zomaar negeren.

- En dat is?

Hij zuchtte diep en vroeg mij op een toon alsof hij mij in vertrouwen nam voor heel belangrijke zaken: weet gij hoe de ademhaling in zijn werk gaat?

- Ik heb er een idee van, ja, zo zei ik, maar leg het misschien nog maar eens uit.

- Onze longen zitten in een luchtdicht vlies, zo begon hij, en tussen onze longen en dat vlies in, zit geen lucht: het is een vacuüm,

een luchtdichte ballon. Om die ballon heen zit dan de ribbenkast die zich kan vervormen zodanig dat die ballon wordt opengetrokken. Omdat de longen in die ballon zitten, worden zij mee opengetrokken waardoor ze zich vullen met lucht. Uiteraard via de mond en de neusholte want dat is de enige toegang.

- Maar hoe komt de ribbenkast dan in die andere vorm te staan waardoor ze uitzet en lucht in de longen zuigt? zo vroeg ik hem.

- Wel, daar ligt het paard gebonden, zei hij: tussen de ribben liggen vele kleine spiertjes en wat wij ademhalen noemen is niets anders dan het gecoördineerde samentrekken van die tussenribspiertjes waardoor de ribbenkast gaat openplooien en lucht naar binnen stroomt.

- En wat is nu het probleem met die beademingstoestellen? zo begreep ik nog steeds niet.

- Zij zorgen uiteraard voor meer zuurstof in de aangevoerde lucht, zei hij, maar zij nemen tevens het pompwerk van de tussenribspieren over, en dat lijkt mij bijzonder riskant.

- Riskant?

- Zijt gij ooit al eens bedlegerig geweest?

- Jawel...

- En kreeg gij dan niet dagelijks oefeningen van de kinesist?

- Ja...

- Helemaal niet overbodig hoor: wie een paar weken onbeweeglijk in bed blijven, kunnen er immers helemaal niet meer uit omdat in die tijdspanne de loopspieren bijna helemaal afsterven.

- Gaat dat dan zo snel?

- Spieren die niet werken, atrofiëren naar het schijnt bijzonder snel. Wie het bed moeten houden, krijgen ook een plank tegen de voeten, hebt gij dat nog niet gezien?

- Ja, toch wel...

- Die plank zorgt ervoor dat de achillespees niet korter wordt want gebeurt dat, dan kan men algauw niet eens meer rechtop staan.

- En wat heeft dat nu te maken met die beademingstoestellen?

- Wel, niet alleen ongebruikte loopspieren sterven af: ook de vele spiertjes die betrokken zijn bij de ademhaling en die er al een leven lang aan gewend zijn om verschillende keren per minuut samen te trekken, verdwijnen geleidelijk als hun werk wordt overgenomen door een machine die de lucht in de longen pompt.

- Weet ge dat wel zeker?

- Ik weet het niet maar ik vrees het wel. Als na een paar weken aan de beademing de machine stilgelegd wordt, lijkt het mij vanzelfsprekend dat het nog bijzonder moeilijk ademen wordt met die weggekwijnde tussenribspieren.

- Maar dat zullen de dokters dan toch wel weten? zo wierp ik op.

- Ongetwijfeld, zei hij, maar dat is nu precies wat mij zorgen baart: dat zij het weten. Zij weten ongetwijfeld ook dat mondmaskers het naar buiten komen van kwade dampen uit de longen, de mond en de neusholte verhindert. Ja, het baart mij zorgen dat zij dat weten. Zij weten ook dat tehuizen die onvoldoende verlucht worden, broeikassen van microben zijn en dat het daar soms niet al te fris ruikt. Ja, het baart mij zeer grote zorgen dat ze dat allemaal weten!

- Ik snap er helemaal niets van, zei ik, en ik denk dat gij u eens moogt laten onderzoeken want het is niet helemaal pluis wat gij allemaal veronderstelt en vreest. Laten wij de gezondheidswerkers dankbaar zijn!

Hij ging kwaad opstaan, gunde mij geen blik meer en verdween zonder te betalen.[614]

614 Tekst d.d. 26 juni 2020.

De nieuwe vrijheid van de criminelen

Iemand brengt een ander schade toe maar hij zorgt er bij voorbaat al voor dat het protest van zijn slachtoffer niet gehoord kan worden, bijvoorbeeld door tijdens de aanslag tumult te maken. Of een misdadiger is de aanklacht van zijn slachtoffer voor door zelf in de slachtofferrol te kruipen en als eerste naar de politie of naar de rechter te stappen. Een persoon begaat een misdaad jegens een ander die hij eerst als leugenaar heeft afgeschilderd ofwel als gek zodat diens aangifte op voorhand als een verzinsel wordt afgedaan. Mijn buurman die ten tijde van de plant-een-boom-actie verzaakt heeft aan zijn burgerplicht, sleept mij schermend met dwangsommen voor de rechter met een klacht van overlast en hij eist dat ik in mijn tuin alle bomen en hagen kap en mee betaal voor zijn lelijke afsluiting uit plastics die de hele biosfeer vergiftigen. Kritiek wordt geaccapareerd, de aanval blijkt de beste verdediging en in het geval van de heksen van Salem hebben de geattaqueerden zelfs geen schijn van kans meer.

Criminelen gaan ongestoord hun gang waar zij erin slagen om mogelijke protesten of reacties onhoorbaar of ongeldig te maken middels (meestal moeilijk te bewijzen en derhalve bijzonder efficiënte) laster, het uitlokken van procedurefouten, het ensceneren van situaties die mogelijke klachten onwaarschijnlijk maken, het schermen met de letter van de wet en het negeren van de geest ervan. Het is daarbij echt verbazend hoe makkelijk men wegkomt met drogredenen als het gaat om het beschermen van misdadigers met macht omdat er van macht een dreiging uitgaat die bij buitenstaanders en zelfs bij slachtoffers een zekere partijdigheid en een navenante toegeeflijkheid losweekt ten aanzien van die machtigste partij alsook een selectieve vorm van verontwaardiging ten aanzien van de zwaksten.

Hoogwaardigheidsbeklederes die in de fout gaan, worden in de media steeds vaker vergoelijkt met het argument dat zij toch ook veel

goeds hebben gedaan terwijl toch niemand er zal aan denken om Himmler vrij te pleiten van zijn massamoorden door aan te voeren dat hij toch een goede huisvader was of door als verzachtende omstandigheden voor Hitlers massamoorden te argumenteren dat hij economische successen heeft geboekt. Wie aanvoeren dat er geen redenen zijn om de standbeelden van Leopold II uit het straatbeeld weg te halen met het argument dat de nakomelingen niet verantwoordelijk zijn voor de misdaden van hun voorouders, vervalsen de focus van het probleem omdat met het problematiseren van de aanwezigheid van deze eretekens in de openbare ruimte allerminst de huidige machthebbers worden geviseerd maar wel en vooreerst de slachtoffers aan wiens hoge nood aan gerechtigheid dient tegemoet gekomen te worden: inzake gerechtigheid eisen slachtoffers immers het aan het licht komen van de waarheid en niet een of andere door egocentrische daders gevreesde wraak. Maar het gaat nog verder.

Het vooruitlopen op tegenstand bij het beschadigen van een slachtoffer kent een wel bijzonder cynische climax waar criminelen erin slagen om het slachtoffer ertoe te brengen zichzelf te beschadigen. Naast de door misdadigers in de hand gewerkte zelfmoord of de aldus verkapte moord is het meest voor de hand liggende voorbeeld wel dat van de handel in verleidelijke doch schadelijke producten waarbij naar de letter van de wet de slachtoffers de daders zijn aangezien zij zelf het zijn die de producten kopen en verbruiken. Het verbod op tabaksreclame is allerminst een inperking van de persoonlijke vrijheden maar daarentegen een poging om aan die verkapte vorm van onrecht een halt toe te roepen en hetzelfde geldt voor het aan banden leggen van ongeacht welk kwalitatief ondermaats of schadelijk product en van het bedrog in het algemeen, temeer daar niet alleen de betrokken consumenten daarvan nadeel ondervinden maar de hele maatschappij die immers opdraait voor de 'reparatiekosten' bij de slachtoffers op het altaar van het gouden kalf, waaronder drugsverslaafden en allen die gebukt gaan onder vormen van consumentisme.

Schrijnend is de zich als bevrijding of zelfs als summum van vrijheid presenterende euthanasie waarbij men spreekt over de macht

van de mens over de dood, terwijl het daar dikwijls gaat om een door derden bij het slachtoffer uitgelokte misdaad voltrokken jegens zichzelf. Op de koop toe blijkt men niet alleen weg te komen met het engageren van artsen bij het voltrekken van deze misdaad maar weet men uitgerekend wie de eed van Hippocrates hebben afgelegd daar zelfs toe te verplichten.

Het door het slachtoffer zelf laten voltrekken van de op hem beraamde misdaad doet zich ook voor in een andere vorm waar criminelen erin slagen om een gewenst autodestructief of suïcidaal gedrag af te dwingen middels een bijzonder gesofisticeerde methode welke bestaat uit de combinatie van suggestie en controle: mensen die weten dat zij in de gaten worden gehouden, brengen hun gedrag in overeenstemming met wat van hen verwacht wordt door diegenen die hen controleren en zij doen dat ook als zij aldus zichzelf beschadigen. Zij hoeven niet te weten wie hen controleren en de onbekendheid van wie hen in de gaten houden, blijkt hun neiging tot onderwerping zelfs nog te versterken, zoals men kan leren uit de religieuze praktijken van destijds onder de aloude banvloek: "God ziet u, hier vloekt men niet!", waarbij ook de controleur geheel fictief is want een fabricaat van een zich eigen gemaakt geloof.

Waar deze praktijken aan de orde van de dag zijn, hebben de daders a priori elke mogelijke kritiek geaccapareerd: de dekmantels van de godsdienstvrijheid, van de markt van vraag en aanbod en zo meer, pleiten hen op voorhand vrij van misdaden zoals bedrog, diefstal, verslaving en moord. En dat is de horror van het panopticum waarin wij de 'samenleving' van vandaag gestaag zien transformeren. Mede ingevolge het tanende christendom, komt de vroegere solidaire maatschappij van gedeelde lasten en lusten in handen van supercriminelen en verwordt zij tot haar tegendeel: een instrument van de misdaad.[615]

615 Tekst d.d. 27 juni 2020.

Spelen zonder partituur: over economie en pandemie

Is het moeilijk om een zware trein die over de sporen rolt tot stilstand te brengen, dan is het al geheel ondoenbaar om een trein die stilstaat weer op gang te trekken en daarvoor is de wet van de traagheid verantwoordelijk: alles streeft ernaar om de toestand waarin het verkeert te behouden en dat geldt hier in het bijzonder voor de bewegingstoestand van massa's.

Maar wat geldt voor de bewegingstoestand van massa's in de wereld van de fysica, is ook van toepassing in andere werelden waar andere krachten heersen: wie slaapt, wil blijven slapen; wie met iemand aan de praat is, heeft moeite om de ander aan het woord te laten; wie zich in een roman verdiept heeft, leest verder tot een stuk in de nacht; gewoonten worden ongaarne opgegeven en iedereen wil ook zijn vrienden behouden, zijn eenmaal verworven rechten en voorrechten, zijn overtuigingen en zijn gebreken, noem maar op: het illustreert allemaal de macht van de traagheid. En de wet van de traagheid geldt ook voor de economie.

De economie is de huishoudkunde van de staat, de discipline omtrent voorzieningen inzake behoeftebevrediging en zij kent twee vormen, zuiver of vermengd: in communistische landen is er de planeconomie waarbij de staat bepaalt wat dient geproduceerd (en geconsumeerd) te worden en in kapitalistische landen wordt dat alles bepaald door de vrije markt met haar wet van vraag en aanbod.

Nu is het niet moeilijk om te begrijpen dat er in probleemsituaties in het reilen en zeilen van een van bovenaf bewust geleide staatseconomie veel makkelijker kan ingegrepen worden dan in de vrije markt die in feite door niemand wordt beheerd omdat de productie zich daar als het ware richt naar de grillen van de consument die op zijn beurt voor een goed deel wordt gestuurd door de irratione-

le werelden van vrije reclame, mode en allerlei trends die ook nog eens talloze overbodige en zelfs schadelijke behoeften creëren die evenwel van tel zijn op louter financieel vlak.

Dat laatste brengt mee dat 'behoeften met verworven rechten', ook als zij in feite overbodig zijn, een vaste stek hebben kunnen veroveren op de markt die precies door haar kapitalistisch karakter slechts weinig rekening hoeft te houden met de werkelijke waarde van de goederen die daar immers allemaal verwisselbaar zijn zoals ook hun ruilmiddel dat is: het geld, waarvan de waarde die van de goederen zelf overtreft omwille van die vermeend onbeperkte verwisselbaarheid. Die kermis van de omkering der waarden duurt immers slechts zolang zich geen problemen voordoen in de bevrediging van de basisbehoeften: in tijden van welvaart betaalt men heel veel geld voor modieuze jeans met gaten maar van zodra brood schaars wordt, zal niemand het nog in zijn hoofd halen om zijn inkomen aan gaten te spenderen, aan mode of aan kunst. Het wegvallen van de zogenaamde luxegoederen ontwricht de vrije markt terwijl een planeconomie gespaard blijft van dat euvel omdat daar niet zozeer grillen maar wel noden het productieproces sturen en te langen leste omdat in een geleide economie van sturing sprake is terwijl de vrije markt zich in noodsituaties niet langer kan verlaten op de 'onzichtbare hand' van Adam Smith: de zelfregulatie die optreedt waar elkeen het eigenbelang nastreeft, raakt in de war van zodra luxewaren eensklaps onbelangrijk worden en de ooit quasi gratis en derhalve ondergewaardeerde doch levensnoodzakelijke goederen schaars.

Toen onmiddellijk na de Eerste Wereldoorlog, die van 1914 tot 1918 aan 15 miljoen mensen het leven kostte, de Spaanse griep uitbrak, eiste die in een tijdspanne van amper twee jaar 50 miljoen slachtoffers maar het is helaas niet mogelijk om de economische gevolgen van die pandemie voor de genoemde twee economische typen onderling te vergelijken omdat de Chinese CCP en de Russische USSR met hun planeconomie pas werden opgericht in respectievelijk 1921 en 1922. Zoals eerder gesteld[616], kan de huidige

616 Zie: *"De rode pest"*: http://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?

wereldeconomie die immers onderhevig is aan de vrije markt, pas blijven voortbestaan op voorwaarde dat zij onafgebroken groeit en daarom ook spreekt men daar ook over een suïcidale economie, wat betekent dat een economische stilstand voor haar een ramp is. Of China het beter doet, valt overigens nog af te wachten maar alvast bleek het mogelijk om in dat 1,4 miljard inwoners tellende land het aantal doden te beperken tot minder dan 5000 terwijl België met amper 10 miljoen inwoners 10.000 doden moet betreuren. Alvast is het een feit dat in de kapitalistische wereld de faillissementen onbeteugeld om zich heen grijpen, de beurzen instorten, de werkloosheid gigantische proporties aanneemt en de bodem van de voorraadschuren in zicht komt. Geld wordt volop bijgedrukt, aan zeer ingrijpende inflatie is allang niet meer te ontkomen.

Zoals gezegd is ook de economie onderhevig aan de grote wet van de traagheid maar terwijl het opnieuw op gang brengen van een treinstel slechts een zaak is van uitoefening van kracht, ligt dat in de wereld van de economie wel een tikkeltje moeilijker: de economie is niet een domme, logge massa doch een uiterst gesofisticeerd en derhalve ook bijzonder broos gebeuren dat men niet zozeer met een treinstel moet gaan vergelijken maar eerder met een (nu onderbroken) symfonie. En waar het in een geleide economie alsnog gaat om geschreven of geplande muziek waarbij de spelers zich voor de uitvoering laten leiden door een partituur, is in de vrijemarkteconomie veeleer jazz of improvisatie aan de orde van de dag.

'Improvisatie' is alvast de gepaste term voor het aanduiden van de 'activiteit' van onze huidige politici die er zelfs niet in slagen om een half jaar na de aanvang van de dodelijke ramp, de bevolking van mondmaskers te voorzien terwijl ze die, nu ze niet meer nodig zijn, willen verplichten omdat ze intussen hun bestelling binnenkregen. Jazz is het hoe dan ook niet wat zij spelen; deze kakofonie is geen muziek en onze economie lijkt ineens wel op een stilstaand

ID=3208966

treinstel, een logge massa die men misschien wel nooit meer aan de praat krijgt.[617]

617 Tekst d.d. 28 juni 2020.

1+1=3. Over onderwerping en opstanding

"Freedom is the freedom to say that two plus two make four. If that is granted, all else follows." (George Orwell, *1984*)[618]

Iemand bezit macht over een ander als hij in staat is om die ander een leugen te doen belijden. Wie door een ander kan gedwongen worden om te liegen, wordt door die ander beheerst en is onvrij. Vrijheid is derhalve het vermogen om de (eigen) waarheid te kunnen belijden. Mensen die onder druk van anderen de waarheid geweld aandoen, doen zichzelf geweld aan onder druk van die anderen en dit feit brengt aan het licht dat de eigenheid van een mens en de waarheid, dezelfde dingen zijn. Wie liegt, verliest zichzelf: hij is zichzelf letterlijk kwijt omdat wie verraad plegen aan de waarheid, tevens zichzelf verraden. Wie gedwongen liegen, zijn het bezit van wie hen dwingen te liegen. Wie een ander informeert, lesgeeft of opvoedt, heeft de plicht om die ander de waarheid te vertellen; doet hij dat niet, dan ontzegt hij die ander niet alleen de waarheid maar tevens berooft hij dan die ander van zichzelf: hij maakt die ander tot zijn slaaf. Liegen is derhalve persoonsdiefstal, een vorm van karaktermoord, manipulatie of verslaving; het is de degradatie van wie men beliegt, tot een louter instrument.

George Orwells dystopische roman 1984 waarschuwt tegen het totalitarisme waarvan zich in de periode dat dit werk tot stand kwam (de periode voorafgaand aan 1948), verschillende vormen ontwikkelden waaronder het nazisme en het stalinisme maar ook het kolonialisme waarvan de in India geboren Eric Arthur Blair (zoals de auteur in feite heette) een bevoorrecht getuige was als zoon van een koloniaal ambtenaar in die Britse kolonie: de roman is een verafschuwing van het totalitarisme doordat het de essentie of de waarheid ervan blootlegt.

618 George Orwell, *1984*, https://www.planetebook.com/free-ebooks/1984.pdf , pag. 103.

Totalitaire regimes worden gekenmerkt door de leugen, wat zich vertaalt in de paranoïde dreiging met een of andere 'officiële waarheid' (zoals de '*Pravda*' ten tijde van de USSR) en zo kennen wij in het eigen land dezer dagen de 'officiële waarheid' omtrent de huidige grieppandemie (het crisispanel ter zake bezigde de aangehaalde termen letterlijk) en deze omtrent de geschiedenis van het Belgische kolonialisme.

In het eerste geval [de pandemie] worden de burgers verplicht om zich te houden aan van boven opgelegde en middels boetes afgedwongen regels en de absurditeit van bepaalde regels kan vaak nauwelijks verholen worden en herinnert aan de hoogdagen van het katholicisme dat om die reden gekenmerkt wordt door hypocrisie: de uiterlijke belijdenis van een religie waarin in feite geen mens met gezond verstand in staat is te geloven. En waar die paternalistisch getinte dictatuur zich eertijds geloofde te kunnen rechtvaardigen met de pretentie zich de zielzorg van het volk te behartigen, doen seculiere overheden dat vandaag in naam van de fysieke volksgezondheid. In vele gevallen gaat het echter om bijzonder misleidende verkappingen van de afgedwongen belijdenis van het fabeltje *1+1=3* waarmee het regime haar oppermacht staaft.

In het tweede geval [het (post-)kolonialisme] wordt bijvoorbeeld in het onderwijs de waarheid ofwel verdraaid ofwel verzwegen en zelfs in de huidige periode van de *BLM-* of *'Black Lives Matter'*-beweging proberen gewiekste Belgische politici zich alsnog in het debat te handhaven middels halsstarrige pogingen om met het oog op het onder de knoet houden van hun slachtoffers, hun een beschuldigende vinger op te steken om hun, gewagend van corruptie en geweldpleging, aldus in een daderrol te manoeuvreren - de aanval is immers de beste verdediging.

Gelukkig bestaat er ook nog die vierde macht: het vrije woord, dat dankzij de plotselinge explosie en de alom beschikbaarheid van de communicatietechnologie, de mondigheid van hen die de waarheid aan het licht pogen te brengen, niet langer met de vergeetput van de fysieke onmacht zullen tenietdoen.

Zowel Martin Luther King (†1968) die in de VS ijverde voor de burger- en mensenrechten van de zwarten, als Patrice Lumumba (†1960) die in de Belgische kolonie Congo eenzelfde strijd voerde, werden vermoord omdat zij op geweldloze doch resolute wijze het totalitarisme afwezen dat hen gebood om de leugen van het heersende regime te belijden; omdat zij het weigerden om de waarheid geweld aan te doen, verkozen zij het om zichzelf te blijven, ook als dat hun het leven kostte en met die keuzedaad die een keuze voor de vrijheid inhoudt, werden zij paradoxaal genoeg van het leven beroofd: zij betaalden hun vrijheid met hun leven. In een totalitaire staat sluiten leven en vrijheid elkaar uit, zoals daar ook leven en waarheid elkaar uitsluiten, alsook leven en eigenheid.

De Belgische politiek is vandaag in een bijzonder vreemd vaarwater terechtgekomen. Waar eertijds mensen door dictators van hun vrijheid werden beroofd, keren met het ten einde lopen van de tijden de slachtofferbewegingen deze logica nu om: zijzelf beperken nu op hun beurt de speelruimte van hun dictators en dwingen hen om in de eerste plaats zichzelf in die hoedanigheid te gaan erkennen. Dat loopt uiteraard niet van een leien dakje en spijtbetuigingen verkappen een stiekem doch heden niet anders dan als onzinnig te benoemen geloof in het behoud van de overmacht of een geloof in een terugkeer van de allang in de openbaarheid veroordeelde gruweldaden.

Het gaat dit keer echter niet zomaar om vergissingen van mensen die het goed bedoelden en die een tweede kans verdienen: onder druk van de immanente rechtvaardigheid ruimt vandaag het toneel van de wereld plaats voor een oordeel met een uiteindelijk want waarachtig karakter: waar het leed van de slachtoffers zich manifesteert als een kracht die de dreiging van de fysieke dood naast zich neerlegt (zij kunnen immers hun leven niet meer verliezen daar zij het al weggeschonken hebben), komt de wereld van de stof in de schaduw van het licht van de waarheid te staan die geheel geestelijk van aard is maar die een onvergelijkelijk veel dwingender karakter heeft dan dat van de natuurwetten, die immers pas bestaan als wetten ten bate van de mens, die daarom uiteindelijk slechts gehoorzaamheid biedt aan deze wetten met het oog op zijn

eigen heil. Zoals de geschiedenis uitwijst, heeft dat heil een alles behalve stoffelijk karakter en blijkt uiteindelijk ieder mens die het leven ernstig neemt, bereid om naar het voorbeeld van de Heiland die de Waarheid is, te kiezen voor de Waarheid en derhalve voor zijn heil te betalen met (het engagement van) zijn leven.[619]

619 Tekst d.d. 1 juli 2020.

Bijgeloof in tijden van corona

Malthusianisten (mensen die bang zijn zelf niet genoeg over te zullen houden ingevolge een teveel aan mensen of een zogenaamde 'overbevolking') zijn in hetzelfde bedje ziek als aanhangers van ander bijgeloof. Waar bepaalde sekten het gerucht verspreiden dat de huidige pandemie een bewijs is van het feit dat, zoals de bijbel het zou zeggen, het einde der tijden aan de gang is, geloven de aanhangers van de achttiende-eeuwse predikant en misantroop Thomas Malthus dat het nieuwe coronavirus een reactie is van 'de natuur' op een overbevolking aan mensen.

Omdat Malthusianisten zich voor hun onzinnige uitspraken zo graag beroepen op statistieken en grafieken, worden zij bij deze uitgenodigd om eens een schets te maken die op vaste tijdstippen de verhouding tussen enerzijds de bevolkingsdichtheid en anderzijds het aantal slachtoffers van epidemieën zichtbaar maakt. Zij zullen dan kunnen vaststellen dat het slachtofferaantal van de epidemieën omgekeerd evenredig is met de omvang van de wereldbevolking van dat ogenblik.

Zo vielen er vandaag in een wereld met 8 miljard mensen amper een half miljoen doden door corona terwijl 100 jaar geleden, toen de wereld nog maar 2 miljard mensen telde, de Spaanse griep 20 tot 100 miljoen doden maakten en de pest in de veertiende eeuw aan 1 op de 3 mensen het leven kostte.

Hetzelfde geldt overigens voor de welvaart: wie geloven dat een teveel aan mensen een bedreiging vormen voor de welvaart, worden er dankzij de demografie aan herinnerd dat net de dichtst bevolkte streken de hoogste levensstandaard kennen. Het zijn bovendien niet de mensen die de welvaart bedreigen maar net andersom is het de welvaart die de mensen bedreigt: mensen zijn pas problematisch als zij teveel verbruiken en vervuilen en dat teveel slaat niet zozeer op het aantal vervuilers maar veeleer op de grootte van de vervuiling zelf, waarmee gezegd wil zijn dat één welvarende

westerling tienduizend keer meer vervuilt dan een paria in Indië of een kind op Haïti, dat overigens in leven blijft met het sorteren van koper uit het ginder massaal gedumpt computerschroot van de welvarenden.

Sommige Malthusianisten zijn dermate kortzichtig dat zij het bepleiten om bij het reduceren van de wereldbevolking vooreerst de armsten onder de mensen op te ruimen, terwijl het net de armen zijn die de staat rijk maken omdat zij moeten werken voor hun dagelijks brood en, zoals gezegd, vervuilen zij ook niet omdat zij niet verspillen: de armsten onder ons hebben de geringste ecologische voetafdruk. Als er op aarde plaats is voor 10 miljard armen, dan is er amper plaats voor 1 miljoen rijken.[620]

620 Tekst d.d. 2 juli 2020.

Van wie is de buit na de ultieme ontvreemding?

"Mensen die wakker zijn, leven in een en dezelfde wereld, mensen die slapen, trekken zich elk in hun eigen wereld terug". Met die woorden zou Herakleitos, de oudste Helleense filosoof, verwijzen naar de tegenstelling tussen subjectieve mening (droom) en objectieve waarheid (werkelijkheid), waarbij hij (elders) ook nog (geringschattend) opmerkt: *"Maar hoewel deze leer algemeen geldig is, houden de meeste mensen er in de loop van hun leven een eigen mening op na"*.[621]

De objectieve wereld is voor iedereen dezelfde en is daarom ook de grondslag voor de redelijkheid, voor het gemeenschappelijke overleg en voor de rechtspraak; hij is de plek van de openbaarheid waar principieel iedereen de toegang toe heeft; de waarheid is met andere woorden daar waar de werkelijkheid voor iedereen dezelfde is, terwijl daar waar de ervaringen subjectief zijn, het gaat om de 'eigen waarheid' van afzonderlijke individuen, waarbij de vraag rijst of daar überhaupt nog sprake kan zijn van waarheid.

Paradoxaal genoeg is het antwoord op die laatste vraag niet zo eenvoudig omdat, zoals andermaal Herakleitos benadrukt, alles stroomt of verandert en dat is ook het geval met de waarheid zelf. De mening of de 'subjectieve' gedachte van bijvoorbeeld Copernicus (meer bepaald zijn heliocentrisch wereldbeeld) werd na zijn dood in 1543 erkend als objectieve waarheid terwijl de waarheid van voorheen (het geocentrisch wereldbeeld) nadien nog slechts de subjectieve (en foutieve) mening van een onwetende kon zijn.

---

621 Paul Claes, *Herakleitos. Alles stroomt. Fragmenten. Ingeleid, vertaald en toegelicht door Paul Claes*, Athenaeum, Polak & Van Gennep, Amsterdam 2014, pag. 138. Aldaar verwijst Paul Claes in zijn commentaar naar deze tegenstelling alsook naar het tweede fragment van Herakleitos (pag. 36).

De droom staat niet lijnrecht tegenover de werkelijkheid omdat de verandering die eigen is aan het leven en aan de werkelijkheid zonder meer, onmogelijk ware zonder het subjectieve, de meningsvorming en de droom. De werkelijkheid van het wiel, de grammofoon, de televisie en ongeacht welke 'uitvinding' wordt geboren uit de droom van de enkeling: de droom is de moeder van de werkelijkheid en dat geldt niet alleen voor zaken binnenin de wereld maar misschien ook wel voor de werkelijkheid als zodanig, zoals gesuggereerd wordt in het essay van de Roemeens-Amerikaanse filosoof Costica Bradatan, getiteld: *"God is dreaming you": Narrative as Imitatio Dei in Miguel de Unamuno.*[622] De beelden die wij, mensen, hebben als wij dromen, zijn bijzonder broos: zij spatten uit elkaar van zodra wij ontwaken; maar het lot van onze dromen delen ook wijzelf, met name in onze hoedanigheid van 'droombeelden van god'.

Het verworden van de wereld tot een panopticum brengt het gevaar met zich dat de droom der enkelingen wordt gedood omdat wie in het oog gehouden worden, hun gedragingen, meningen en overtuigingen aanpassen aan de wensen van hun 'toeschouwers', wat uiteraard gebeurt nadat men eerst de eigen oorspronkelijke gedachten en zijnswijzen of dus de eigenheid die uiteindelijk noodzakelijk met de waarheid samenvalt, terzijde heeft geschoven.[623]

---

622 Zie: http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.732.4720&rep=rep1&type=pdf . Een eigen vertaling van dit essay naar het Nederlands verscheen in het Vlaams literair tijdschrift Portulaan.

623 Zie het artikel: *"1+1=3. Over onderwerping en opstanding"*: *"Iemand bezit macht over een ander als hij in staat is om die ander een leugen te doen belijden. Wie door een ander kan gedwongen worden om te liegen, wordt door die ander beheerst en is onvrij. Vrijheid is derhalve het vermogen om de (eigen) waarheid te kunnen belijden. Mensen die onder druk van anderen de waarheid geweld aandoen, doen zichzelf geweld aan onder druk van die anderen en dit feit brengt aan het licht dat de eigenheid van een mens en de waarheid, dezelfde dingen zijn."* Zie: http://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=3226035

De uniformering van het mensdom is door het panoptische karakter van de wereld in een stroomversnelling terechtgekomen: na de verovering van Amerika in 1493 door Christoffel Columbus die de duizenden streektalen van de vele Indianenstammen na hun uitroeiing verving door het Spaans, het Portugees en het Engels, spreekt nu de ganse wereld alleen nog maar Engels terwijl men geen honderd jaar geleden aan iemands dialect kon horen uit welk gehucht hij afkomstig was. Het persoonlijke handschrift of het 'schoonschrift' dat pas na veel en moeizaam oefenen verworven wordt omdat het een bijzondere beheersing van de handspieren vergt, werd verwaarloosd en vervangen door de drukletters voortgebracht door het domme tikken op een klavier. Alom ter wereld vindt men dezelfde fabrieken, magazijnen en modes die één uniform ding met steeds geringere variaties maken, aanprijzen en verkopen. Maar het griezelige van die hele bedoening van de uniformering is haar lugubere doel: het uitschakelen van de individuele eigenheid met het oog op de productie van mensen van wie niemand nog onvervangbaar is. Verbijsterend is dat, omdat het betekent dat hier geijverd wordt voor de totale degradatie van de persoonlijke menselijke waarde en waardigheid.

Mensen worden van hun eigenheid en derhalve van zichzelf beroofd, waardoor zij meteen ook hun waarheid verliezen. Voor wie hen beheersen, worden zij vervangbaar maar het is nooit de mens in het individu die vervangbaar is omdat de mens het unieke is: vervangbaarheid wordt pas een realiteit waar de mens volledig werd uitgeschakeld.

De mens wordt via uniformering uitgeschakeld met het oog op zijn herleiding tot robot, wat wil zeggen: gedomesticeerd dier dat bediend kan worden zoals een supercomputer. Zij die het panopticum beheren, engageren zich in de lugubere activiteit van de ultieme onteigening die uit de grondstof 'mens', supervee maakt.

De stress veroorzaakt door een systematische controle van alle mensen, maakt dat zij schijnbaar spontaan uniformeren qua gedrag met een en hetzelfde obligate voorbeeld en wel dermate dat zij zichzelf de ontmenselijking opleggen, dat ze zichzelf vervangbaar

maken en herleiden tot robots. Wanneer op die manier de slavernij van weleer terugkeert, dan doet zij dit niet langer als zodanig te detecteren omdat het bijna een feit is dat de slachtoffers van die hele carrousel uiteindelijk niet langer mensen zijn.[624]

624 Tekst d.d. 4 juli 2020.

Het internet, ten dode opgeschreven?

Zoals iedereen intussen weet, is het panopticum wereldwijd een feit geworden mede dankzij het internet dat immers de privacy of de eigenheid uit alle mensen wegneemt en daarmee ook het mens-zijn zelf dat met die uniciteit samenvalt. Dat een mens helemaal niet bestand is tegen een bestaan zonder privacy, mag niet alleen blijken uit de fictie van de dystopische literatuur daaromtrent: ook de politieke realiteit van zowel de communistische als de kapitalistische dictaturen getuigt ervan dat mensen die gecontroleerd worden, bereid blijken om hun eigen naaste én zichzelf te verraden en in dat laatste geval herinnere men zich uit het katholicisme van weleer de praktijk van de biecht waarbij men de controleur zozeer heeft verinnerlijkt dat deze tot het eigen geweten werd - het geweten dat zijn drager aanklaagt.

Privacy is een bijzonder te bewaken goed en de vanouds strenge wetgeving daaromtrent laat er geen twijfel over bestaan: waar de privacy van een mens wordt aangetast, wordt hij zelf aangetast en (al dan niet onmiddellijk) sociaal, psychisch en fysiek gedood, vaak door de eigen hand. Alleen al om louter fysieke redenen heeft elke levend wezen een eigen nest nodig waarmee het zich afschermt tegen de buitenwereld.

In feite poogt het huidige bestel dat een steeds meer autocratisch karakter krijgt, de mensen ertoe te verleiden om hun privacy prijs te geven en dat begint met de zo onschuldig ogende klantenkaart: in ruil voor beloften over allerlei voordelen verzamelt de kaart gegevens omtrent het koopgedrag en dus ook omtrent het bezit, de verlangens, de interesses, de bezigheden, de financiële capaciteit, kortom omtrent alles wat iemand heeft, doet, denkt en wil. Eveneens onder het voorwendsel van het heil van de burger wordt informatie verzameld onder het voorwendsel van de veiligheid van het individu en van de staat: de identiteitskaart bevat deze gevoelige informatie en zij wordt door de verplichte bezitter ervan op ver-

zoek overhandigd aan de autoriteiten: de politici, de geneesheren, het gerecht en alle andere tentakels van de autocratie.

De biechtvader van weleer werd vervangen door de psychiater die steeds meer mensen aan zich bindt met bijzonder verslavende middelen en zij vertrouwen hem omwille van het wetenschappelijke aureool dat de medicijnman omgeeft alsook ingevolge de overtuiging dat een arts overeenkomstig de eed van Hippocrates altijd het heil van de patiënt zal nastreven. Dat vertrouwen wordt nog gevoed doordat de klant zichzelf koning acht omdat hij het is die betaalt terwijl de arts in feite leeft bij de gratie van zijn cliënteel maar die realiteit wordt stilaan opgeheven door de gestage institutionalisering van de medische wereld die de plaats inneemt van de aloude religie zoals dat nu reeds zichtbaar wordt in de aanpak van de huidige (al dan niet vermeende) pandemie.

De patiënt praat vrijuit tot 'zijn' psychiater, echter zonder te begrijpen dat de volstrekte afwezigheid van ook maar enige repliek van diens kant geen ander doel dient dan de onzichtbare doch bijzonder reële constructie van een van de meest krachtige machtsverhoudingen onder mensen waarbij de ene zich schijnbaar vrijwillig en blindelings aan de andere onderwerpt.

Dit systeem van onderwerping (maar in feite gaat het om een transactie of een 'handeltje') werd op uitnemende wijze aan het licht gebracht door een van de grootste romanschrijvers ooit, met name Fjodor Dostojevski, in zijn De gebroeders Karamazov en meer bepaald in de raamvertelling, De grootinquisiteur van Sevilla, met betrekking tot de inquisitie in het katholicisme. Daar verklaart de grootinquisiteur dat hij als kerk in feite optreedt in naam van de duivel die Christus wantrouwt omdat de Heiland de mens te hoog inschat: de mens moet bedrogen worden, zo meent de kerkvorst, en dit uitgerekend voor zijn eigen heil, want de mens wil dit bedrog, hij wil nu eenmaal een hemel om in te geloven en de kerk draagt de last van dat bedrog en brengt aldus het mensdom in de waan van een in feite onmogelijk geluk.

De patiënt beseft ofwel nooit ofwel laattijdig dat zijn biecht tot de medicijnman dezelfde functie vervult als de biecht van de gelovige van weleer: de biechteling brengt zijn privéleven naar buiten waardoor het ophoudt het zijne te zijn; hij verliest het, hij verkoopt het als het ware in ruil voor de ontlasting van wie een nederlaag lijden in een strijd, hetgeen hun lot bezegelt als krijgsgevangenen die dan alleen nog in leven worden gehouden in ruil voor hun slavernij. En deze bedrieglijke carrousel verkoopt zichzelf als 'gezondmaking' of als 'geneeskunde' - men moet immers in acht nemen dat de hedendaagse definitie van krankzinnigheid quasi samenvalt met die van asociaal gedrag en dan meer bepaald met een attitude die gekenmerkt wordt door ongehoorzaamheid aan de autoriteiten waarbij geheel buiten beschouwing wordt gelaten wie die autoriteiten zijn. En zo is de cirkel rond en int de dictatuur ten langen leste alsnog wat zij eerst prijs moest geven. Het systeem strookt perfect met de praktijk van de goelags, de werkkampen van de dictatoriale mogendheden.

Maar met het internet als biechtvader spreekt de patiënt veeleer tot niemand dan tot iedereen, zijn toehoorder is een niet-persoon, het is de duivel aan wie de wereld toebehoort sinds de zondeval een einde maakte aan het eeuwig leven. De klaagmuur van de weblogs antwoordt evenmin als een muur van steen; eventuele lezers blijven apathisch bij het vernemen van andermans leed en deze informatie dient hen hooguit tot het versterken van de eigen positie. Klokkenluiders worden nauwelijks gehoord, met hun openbaringen creëren zij een korte wijle sensatie maar voor de rest schieten zij alleen maar in de eigen voet; moordenaars wereldwijd blijven vrijuit gaan en het bevel van de autoriteiten om de andere kant uit te kijken, wordt gedwee massaal opgevolgd; over het milieu, de oorlog, de honger en nog ander onrecht wordt gepalaverd maar daar blijft het uiteindelijk bij.

Aan wat mensen via het internet delen, ontbreekt het allerbelangrijkste, met name de ziel van de informatie, welke bestaat uit het vertrouwen: het panopticum maakt het onmogelijk om de activiteit van het vertrouwen in de praktijk te brengen omdat het wantrouwen het uitgangspunt is dat over al het andere regeert. Controle

schakelt de vrijheid uit en waar de vrijheid ontbreekt, ontbreekt niet alleen de vrijheid om te liegen maar wordt tevens het spreken van de waarheid uitgesloten. Om die reden is het internet als intermenselijk communicatiemiddel ten dode opgeschreven. Waar het zich alsnog doorzet, zal de mens ten dode opgeschreven zijn.[625]

625 Tekst d.d. 7 juli 2020.

IV. HET TIJDPERK VAN DE LEUGENS

Over het lijden en de waarheid

Macht en moraal

1. Zo werkt vernedering

In 1962 publiceerde de Amerikaanse psycholoog Leon Festinger zijn beroemd geworden theorie van de cognitieve dissonantie die zegt dat wij ernaar streven om onze overtuigingen en gedragingen met elkaar in overeenstemming te brengen omdat het onaangenaam (dissonant) aanvoelt wanneer dit niet het geval is. Daarbij zouden wij veeleer onze overtuigingen dan ons gedrag veranderen: wij zullen met andere woorden zoeken naar zogenaamde uitvluchten om te kunnen blijven doen wat we altijd al deden.

De theorie van Festinger in acht genomen alsook het feit dat men kan vaststellen dat iemand een ander onderworpen heeft op het ogenblik dat hij hem kan verplichten om te liegen, blijkt dat de dissonantie ontstaan uit een tegenspraak tussen iemands overtuiging en die van zijn rivaal, vervelender is dan de dissonantie ontstaan uit een tegenspraak binnen iemands eigen overtuiging en gedrag. Maar wie het in overeenstemming brengen van zijn overtuigingen en zijn gedrag niet langer nastreeft, heeft in feite zichzelf opgegeven en wordt op dat ogenblik door zijn tegenstrever effectief gebroken.

Het bieden van weerstand aan een rivaal is hetzelfde als het bieden van weerstand tegen de zelfverloochening die zich voltrekt waar men toestaat dat zich een hiaat vormt tussen wat men weet en wat men doet en die zelfverloochening is uiteraard een vorm van zelfvernietiging: iemand wordt niet verslagen tot het ogenblik dat hij zichzelf opgeeft. Een voorbeeld uit de praktijk.

Iemand draagt een mondmasker omdat hij anders een boete van 250 euro moet incasseren: hij gehoorzaamt de autoriteiten maar zijn motief dissoneert met dat van de autoriteiten; hij streeft name-

lijk niet het welzijn van de volksgezondheid na maar het eigen financieel gewin. Zijn motief blijft echter verborgen zolang hij het niet uitspreekt maar het niet uitkomen voor de eigen mening is naast een mogelijke opportuniteit uiteraard ook een zwakte en die blijkt waar de autoriteiten, in functie van het verstevigen van hun macht, de te onderwerpen burger uitdagen om hen tegen te spreken wanneer zij zeggen dat hij gemotiveerd is om de volksgezondheid te dienen want op het ogenblik dat een gezagsdrager verklaart dat de mensen blijk geven van een uitstekende burgerzin, wordt de burger er ook toe verleid om zich met dit compliment te sieren en om zijn egoïstisch doch verborgen motief (geheel ongezien) te verloochenen en dus te verwisselen met het motief dat hem door de autoriteiten wordt aangereikt. Doet hij dat, dan verzet hij zich niet langer tegen de aan de gang zijnde machtsstrijd: hij onderwerpt zich aan de autoriteiten door zijn eigen overtuiging te verloochenen en de door de autoriteiten geuite overtuiging te gaan belijden. De morele kwaliteit van die zelfverloochening is hier niet aan de orde, het gaat hier om een methode van onderwerping die sinds jaar en dag wordt toegepast door heersers zonder dat de onderworpenen zich daar rekenschap van geven.

Vreemd genoeg wordt bij deze methode van onderwerping de kar voor het paard gespannen: eerst wordt een gedrag afgedwongen en pas daarna wordt een overtuiging aangereikt waarbij de te onderwerpen burger ertoe verleid wordt om (geheel leugenachtig) te belijden dat hij uit (de zich eigen te maken) overtuiging handelt.

Maar diezelfde methode is krachtens de theorie van de cognitieve dissonantie uiteraard ook van toepassing op heel wat andere terreinen en een daarvan betreft de vernietigingspoging die gekend is als de tactiek van de vernedering: door mensen te verwijten dat zij minderwaardig zijn, ontstaat bij hen een dissonantie omdat zij weten dat deze aantijging niet strookt met de waarheid. Als nu het verwijt lang en hard genoeg herhaald wordt, dan kan de dissonantie tussen de waarheid en de leugen dermate groot worden dat de weerstand tegen het leugenachtige verwijt breekt: de vernederde geeft dan de waarheid op en brengt zijn overtuiging én zijn gedrag in overeenstemming met het verwijt van wie hem vernederen.

Vanaf dat ogenblik treft de pijn van de vernedering het slachtoffer inderdaad niet langer omdat ze strookt met zijn nieuw gedrag: hij gedraagt zich als iemand die minderwaardig is. Maar het kwalijke gevolg is apert.

Deze bijzonder gesofisticeerde vorm van misdaad waarbij het slachtoffer aldus vaak tot misdadiger gemaakt wordt, is nog steeds vaak miskend terwijl hij zeer ingrijpend is. Het recht van de sterkste grijpt zo diep in de werkelijkheid in dat het niet slechts bepaalt wat waar en onwaar of wat goed en kwaad is: wie macht heeft over anderen, lijkt tevens te beschikken over de macht om die anderen slecht te maken.[626]

2. Perversies: economie en oorlogslogica

Ter gelegenheid van de Vlaamse televisiedebatten over de coronasterfte bij vooral ouderlingen, lieten verschillende figuren uit de geneeskundige en de politieke wereld zich ontvallen dat, heel anders dan ten tijde van de Spaanse griep een eeuw geleden, de meeste dodelijke slachtoffers gelukkig mensen waren die sowieso niet lang meer te leven hadden. En toen gingen plotseling meerdere stemmen op die de stelling verdedigden dat men met betrekking tot het geleden verlies niet zozeer moest kijken naar de - zowat tienduizend - verloren levens maar veeleer naar de verloren levensjaren: voor mensen die gemiddeld amper twee jaar in een zorginstelling vertoeven, zo stelden zij, betekent een coronadood dan een verlies van hooguit een jaar, wat voor die leeftijdsgroep dan resulteert in een totale 'sterfte' van vijfduizend levensjaren. In die calculus zouden dan, rekening houdend met het feit dat de gemiddelde leeftijd in België 81,5 jaar bedraagt (een cijfer uit 2018), ingevolge de actuele pandemie geen 5000 levens doch 5000 levens gedeeld door 81,5 jaar of dus 'amper' 61 volledige mensenlevens verloren zijn gegaan.

626 Tekst d.d. 12 juli 2020.

De hier aldus gehanteerde logica mag dan wel hout snijden met betrekking tot de economie van een land: vanuit menselijk maar ook vanuit louter juridisch oogpunt is het niet alleen de reinste onzin maar is het tevens een bijzonder gevaarlijke denkpiste. Zonder de minste twijfel brengt het introduceren van de economische logica in juridische en humanitaire zaken niets minder dan de wreedheid van het Derde Rijk aan de orde: Adolf Hitler schreeuwde in zijn toespraken de massa toe dat het ontoelaatbaar was om jonge, gezonde mensen aan het front te laten sneuvelen om de zieken, de ouderlingen en alle andere onproductieve thuisblijvers in leven te houden en in een volgende stap werden die onproductieven parasieten genoemd waarna het volk prompt de andere kant op keek toen de nazi's hen op industriële schaal gingen euthanaseren.

Meer bepaald werden de 'parasieten' massaal vergast of zoals dat hier te lande het geval was met de krankzinnigen werden zij verkapt vermoord middels het 'vetvrij dieet' en dit met het medeweten van het verantwoordelijke medische korps van de psychiatrische instellingen.[627] Dit historisch feit illustreert eens te meer hoe onze beschaving niet veel meer blijkt dan een laagje vernis en hoe overtuigingen zich overeenkomstig de werking van de cognitieve dissonantie[628] binnen de kortste keren schijnbaar moeiteloos plooien naar de grillen van ongeacht welke nieuwe machthebber.

Wie aldus praten, "spelen met slangen", zoals Paul Celan het in zijn beroemd en aangrijpend gedicht *Fuga van de dood*[629] uitdrukte. De onverschilligheid jegens de gruweldaden is naar het oordeel van Primo Levi erger dan de gruweldaden zelf en het dulden van

627 Zie: Thys, Erik, *Psychogenocide. Psychiatrie, kunst en massamoord onder de nazi's*, Epo, Berchem 2015, pp. 231-267.
628 http://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=3227062
629 Zie voor de Servische en de Duitse versie: https://www.lyrikline.org/de/gedichte/todesfuge-66?showmodal=sr#.WlN2f-Sou3C ; zie voor een vertaling naar het Nederlands: https://www.dbnl.org/tekst/_awa001200201_01/_awa001200201_01_0033.php (Nederlands)

de ijskoude economische logica inzake het menselijke getuigt van een ongeëvenaarde arrogantie en brutaliteit.

Maar in het tijdperk van de brutaliteit zijn we inmiddels al een hele poos beland: de nieuwe helden heten Hannibal of Ivan de verschrikkelijke, zij hebben stoeten aanhangers en vormen bendes; wie daarentegen nog opkomen voor de rechten van de zwakkeren of voor de rechtvaardigheid tout court, worden afgeschilderd als watjes, belachelijk gemaakt en vermoord. En die dingen moeten stilgehouden worden. Jamal Khashoggi, Maarten Luther King, Óscar Romero, Anna Politkovskaja...

Intussen reeds een halve eeuw geleden had Ivan Illich het over de nu meer dan ooit actuele middeldoelomkering die bij uitstek spreekt uit de praktijk van de aanbidding van het gouden kalf, het tot god geworden ruilmiddel. Maar niet alleen het geld, al onze moderne werktuigen zijn doelen op zich geworden, incluis het onderwijs en de geneeskunde. Met betrekking tot de actualiteit vat Willy Coolsaet het als volgt samen: *"Ivan Illich wijst erop hoe in de 19e eeuw de grote besmettelijke ziekten, cholera, pokken, enz., juist niet verdwenen zijn door medisch ingrijpen - het is een hardnekkige mythe en wensdroom dat zo op te vatten - maar door verbeterde levensomstandigheden, door betere voeding en meer hygiëne."*[630]

Edoch, doordat onze instrumenten hun essentie, namelijk hun utilitair karakter, hun specifieke dienstbaarheid en dus ook hun doel hebben verloren, worden ze steeds meer gebruikt in functie van doelen die niet langer de hunne zijn: zij worden met andere woorden misbruikt. Voor de producent is elk instrument sowieso een middel om geld te verdienen en het legt hem geen windeieren als hij in zijn product de behoefte aan een volgend exemplaar inbouwt middels een geprogrammeerde beperking van de levensduur. Maar ook voor de consument is een auto niet langer een instrument om tijd te besparen: het voertuig dient nogal eens om de tijd mee door te brengen, om de verveling te verdrijven of om een sociale status

630 https://www.sampol.be/2003/01/denken-aan-ivan-illich

tentoon te spreiden. Voeding heeft steeds vaker de functie van snoep; de pc met zijn gigantische mogelijkheden wordt in vele gevallen louter aangewend voor de instandhouding van verslavende computerspelletjes; onderwijsinstellingen werken de opvoeding tegen om te kunnen verdienen aan hun leerlingen en zij verworden tot centra voor lucratieve werkgelegenheid in de carrousel van een vriendjespolitiek die de incompetentie promoot en de vorming van leerlingen maar ook die van wél competente leerkrachten te kakken zet[631]; de kerk gebruikt het christendom om haar wereldse macht en haar bezittingen te waarborgen en wanneer andersgelovigen één van de talloze leegstaande kerken als gebedshuis gaan gebruiken, bazuint de paus zijn diepe gekrenktheid daarover de wereld rond[632]; criminelen spannen het justitie-apparaat via dure advocaten voor hun kar[633]; universitair onderzoek wordt door zogenaamde sponsors vervalst[634] en politieke beslissingen komen niet meer ten goede aan het volk maar plegen roofbouw op de mensen, zelfs de democratie wordt door de dictatuur geïnstrumentaliseerd.

Het christendom heeft alle heidense waarden omgekeerd maar de filosofie van Nietzsche verwoordt de massale verwerping van die moraal: de sterkste gaat zijn natuurrecht terugeisen, hij wil dat mensen beesten blijven en hij haat wie oor hebben voor de zwakkeren. De perversies die in de wereld van vandaag doorbreken, hebben alles te maken met de verwerping van het christendom: zij ontnemen de zin aan alle dingen om die vervolgens om te plooien. De ploegscharen worden tot wapens omgesmeed, de geneeskunde dient voortaan om te verzieken, de volgelingen van Hippocrates fabriceren met het mes op de keel een biowapen dat, eenmaal los-

631 http://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=3223953
632 https://www.kerknet.be/kerknet-redactie/nieuws/paus-franciscus-verdrietig-over-herbestemming-hagia-sophia
633 https://bendevannijvel.com/2013/08/27/duizenden-criminelen-kopen-hun-vervolging-af/
634 https://www.demorgen.be/nieuws/sponsors-beinvloeden-wetenschappelijk-onderzoek~b3f76cdc/

gelaten, verder geheel uit eigen beweging het mensdom decimeert. Wat een macht, wat een vernuft![635]

3. Over het opleggen van het zwijgen

3.1. Kamer 101

Net voor de bevrijding in 1945 beval Hitler om de lijken van de vergaste gevangenen uit de concentratiekampen op te graven en ze naar ovens te brengen om ze aldaar te verbranden tot stof en as, tot rook die zich naar verhoopt zou verspreiden in de lucht en die aldus helemaal in het niets zou verdwijnen. Paul Celan spreekt erover in zijn *Fuga van de dood.*[636] Van ene Zalman Lewental werd een geschrift teruggevonden uit augustus 1944, behorende tot de zogenaamde 'Auschwitz-rollen', waarin hij schrijft: *"We dachten dat de Duitsers koste wat het kost alle sporen van hun eerdere misdaden wilden uitwissen."*[637]

Sporen uitwissen was ook wat de Saoedische regering deed nadat zij de journalist en vrijheidsstrijder Jamal Khashoggi had laten vermoorden ter gelegenheid van zijn bezoek aan de Saoedische ambassade in Istanboel op 2 oktober 2018 en ofschoon een internationaal mensenrechtenonderzoek van de VN op 7 februari 2019 rapporteerde dat de journalist op gruwelijke wijze werd omgebracht door regeringsleden van Saoedi-Arabië, probeerde de Amerikaanse president ervoor te zorgen dat het een doofpotzaak werd: er stonden economische belangen op het spel en de Saoedische kroonprins die een appartement in de Trumptower in Midtown

635 Tekst d.d. 15 juli 2020.
636 https://www.dbnl.org/tekst/_awa001200201_01/_awa001200201_01_0033.php
637 https://nl.wikipedia.org/wiki/Crematorium_II

Manhattan NY betrok, behoorde tot de intimi van de presidentiële familie.

De geschiedenis staat bol van de sporenwissers maar het opruimen van stoffelijke resten is wel een van de meest primitieve vormen van deze activiteit; het opleggen van het zwijgen aan ooggetuigen die tevens slachtoffers zijn, gebeurt even dikwijls door hen monddood te maken, wat wil zeggen: door hen de mond te snoeren, zoals heden letterlijk met het mondmasker gebeurt bij quasi alle wereldburgers, wat overigens bovendien de marxistische stelling illustreert dat niet staten doch standen elkaars tegenstrevers zijn: aan het roer verschuilt zich een nog onafgekondigde 'wereldregering' waarin wij volgens de oudste religieuze geschriften zowaar de duivel zelf moeten zien.

Of een gewoon mondmaskertje helpt tegen de verspreiding van het nieuwe coronavirus is zoals iedereen weet een vraag waarover medici het klinkend oneens zijn en menigeen waarschuwt zelfs voor de gezondheidsrisico's van een door de adem warm en vochtig gehouden stoflap voor de mond die een paradijs is voor microben van allerlei slag. Wat het carnavaleske kleinood des te meer doet, is de massamens op cynische wijze onderwerpen aan het nieuwe gezag en dit volgens de door George Orwell in 1948 gesuggereerde wet, gepubliceerd in 1984: *"Freedom is the freedom to say that 2+2=4",* wat tevens wil zeggen dat men pas macht heeft over iemand als men hem of haar kan doen zeggen dat *1* plus *1* gelijk is aan *3* en ofschoon de machthebber het volk valselijk prijst om zijn burgerzin (terwijl hij wars van alle pedagogische basis- en beleefdheidsregels de wandelaar vanop borden op zitbanken toesnauwt dat hij maar moet gaan 'luieren' in zijn eigen 'kot'), dwingt hij in feite gehoorzaamheid af met het rudimentaire middel van gevangenisstraffen en boetes, wat conditionering is - een onderwerpingsmethode waarvan wij dachten dat zij enkel toepasselijk werd geacht voor circus- en huisdieren. De anderhalve meter en het samenscholingsverbod vervolmaken het isolement dat ook de hoofdrolspelers van Orwells dystopische roman vernietigt: onder druk van afschuwelijke folteringen in kamer 101 verraden Winston en zijn geliefde Julia elkaar, wat hun band definitief ver-

nietigt, hun isolement compleet maakt en de macht van de staat absoluut.[638]

3.2. Tweehonderdvijftig euro

"Want er staat geschreven: Verderven zal Ik de wijsheid der wijzen, en het verstand der verstandigen zal Ik verdoen." (1 Korinthiërs 1:19)[639]

"(...) wat voor de wereld dwaas is, heeft God uitverkoren om de wijzen te beschamen" (1 Korinthiërs 1:27)[640]

Misdadigers zijn egoïsten: zij hebben geen schuldgevoelens omdat dit gevoelens zijn voor anderen maar ze vrezen er wel voor dat hun gewetenloosheid openbaar wordt en hun op die manier tot nadeel strekt en daarom vrezen zij wel de schande en de straf. Om die reden wissen zij de sporen van hun daden uit, onder meer door hun slachtoffers zelf uit te wissen: door moord, door het doen verdwijnen van de lijken of door het monddood maken van getuigen. De nazi's trachtten net voor de bevrijding de skeletten van de vergaste gevangenen nog snel in gigantische ovens te verbranden, samen met Jamal Khashoggi verdwijnen talloze klokkenluiders in het niets en vandaag wordt de ganse wereldbevolking letterlijk de mond gesnoerd door een financiële maar een alles behalve culturele of morele elite. De aanmaning om alleen naar het officiële nieuws te luisteren[641] komt bijna letterlijk uit de wereldberoemde

638 Tekst d.d. 21 juli 2020.
639 https://www.bible.com/nl/bible/328/1CO.1.NBG51
640 https://www.bible.com/nl/bible/328/1CO.1.NBG51
641 In de corona-update van vandaag 21 maart gebiedt de woordvoerder van het Nationaal Crisiscentrum Yves Stevens letterlijk: *"Volg eerst en vooral enkel het officiële nieuws op. Ga niet verder op geruchten, vals nieuws, enzovoort, enzovoort. Dat kan alleen maar onzekerheid veroorzaken."* Alsof er iets was dat meer onzekerheid kon zaaien dan het verbod op vrije mening, want dat is het verbod op kritische bedenkingen en het stellen van vragen. En meteen voegt hij daar aan toe dat een speciaal opgeleid team psychosociale steun zal verlenen aan burgers die

roman van George Orwell over de absolute dictatuur[642], maar ze komt uit de mond van de woordvoerder van een panel dat zich (andermaal zoals Big Brother) op televisie presenteert als onze engelbewaarders terwijl, sinds de satan Onze-Lieve-Heer meenam naar een hoge berg en Hem daar beloofde dat Hij mits een knieval alles mocht hebben wat Hij van daaruit kon overschouwen, het evangelie is dat de wereld des duivels is.[643] De feiten liegen er niet om maar wij worden de mond gesnoerd.

Het contrast tussen de pretenties van de nieuwe machtswellustelingen en hun eigenlijke aard komt aan het licht waar zij de tekst "BLIJF FIETSEN ALLEMAAL" schilderen op straten waar kinderen sneuvelen omdat daar in de verste verte geen fietspaden te bekennen zijn. Hun hypocrisie is apert waar zij hardwerkende burgers van wie zij op hun ministeries meertaligheid en beleefdheid eisen, toesnauwen dat zij maar moeten luieren in hun eigen kot.[644]

Zij die als ze over zichzelf spreken, de mond vol hebben over topmensen, experten, specialisten, supercommando's en teams die luisteren naar nog imposantere superlatieven, zeggen bij monde van de woordvoerder van het Nationaal Crisiscentrum dat een speciaal opgeleid team psychosociale steun zal verlenen aan burgers die met onzekerheden kampen maar als onzekere burgers met hun vragen naar de verantwoordelijken toekomen, blijken die niet al-

met onzekerheden kampen.

642 De 'newspeak' onder big Brother weert alle meningen die niet afkomstig zijn van 'de Partij' want die zijn 'misdenk' of 'crimethink'.

643 "Het is evangelie" of "het is een evangelische waarheid": Christus immers sprak de duivel niet tegen, zoals Mattheüs getuigt: Hij herinnerde er slechts aan dat er geschreven staat dat gij de Heer uw God niet zult verzoeken. Zie: *Mattheüs 4*:1-11. NBG: https://www.bible.com/nl/bible/328/MAT.4.NBG51

644 Wars van alle pedagogische basis- en beleefdheidsregels wordt de vermoeide en getormenteerde wandelaar vanop borden op zitbanken door zijn oversten toegesnauwd dat hij maar moet gaan 'luieren' in zijn eigen 'kot'. Het is best mogelijk dat ministers zich niet laten verplaatsen in Toyotas Corollas en dat zij verblijven in residenties maar een 'kot' is voor de beesten.

leen op de hoogte van de achterpoortjes van de Wetstraat maar tevens van haar achtervensters.[645] Ja, ook het onbeantwoord laten van vragen is een manier om mensen de mond te snoeren, alvast waar zij die het antwoord schuldig blijven, bij wet onkwetsbaar zijn want de geest van de wet heeft die onkwetsbaarheid bedoeld om de vragen van de burger op te lossen.

Tweehonderdvijftig euro, zo zegt mijn buurman, heb ik moeten neertellen voor mijn zoon die de anderhalve meter was vergeten en ge weet toch wat de rechters dan zeggen? Neen, weet gij dat niet? Ze blijken uitermate verontwaardigd over de respectloosheid voor het leven van de bejaarden onder wie inderdaad de meeste corona-doden vallen. Maar over de vrije handel in bijvoorbeeld alcohol die niet alleen gebruikers treft maar ook dagelijks onschuldige kinderen op weg naar school, blijkt niet de minste verontwaardiging te bestaan en zelfs niet bij de rechters, integendeel. Ik geloof zelfs dat drankslijters aan wie de staat vergat subsidies te verschaffen ter compensatie van verliezen geleden ingevolge deze crisis, hun verontwaardiging daarover bij de rechters kunnen kenbaar maken. En gij weet toch wat die rechters dan zeggen? Neen, weet gij dat niet? Of kunt ge het niet zeggen? Ja, ik zie u naar uw masker wijzen, wat een vernuftig alibi, samen met het samenscholingsverbod, de contactopsporing en al die andere maatregelen waarvan de duivel zegt dat zij bedoeld zijn om u te bewaren voor het kwaad. Of voor het spreken van kwaad. Over hem. Ja, ge zijt niet alleen, ook rechters zijn mensen: om tegen het hele circus niets te moeten ondernemen, verschuilen ook zij zich achter de letter van de wet.[646]

645 Ooggetuigen zagen hoe de ministers Somers en Crevits via de vensters vluchtten voor de journalisten in de Wetstraat: *https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2020/07/18/pieterjan-desmedt-over-raamincident/*

646 Tekst d.d. 22 juli 2020.

3.3. Megalomanie

Veel te jong overleed in 2015 de veelzijdige Vlaamse kunstenaar Dirk Biddeloo, een van de zeldzame beoefenaars van de bijzonder complexe kunst van de tragie-komedie. Zijn omvangrijk werk getuigt van een grote originaliteit en diepgang en zo maakte hij ons attent op een bizarre doch helaas ware en wrede wet inzake de menselijke psychologie: elke misdadiger wordt gelaakt maar een kampioen in de misdaad wordt alras een held. Het summum van een zekere zaak doet haar verkeren in haar tegendeel.

Kijk maar naar Napoleon, massamoordenaar en griezel van de bovenste plank, van wie alom ter wereld standbeelden werden opgericht, naar wie lanen en pleinen zijn genoemd, dure restaurants, sterke dranken en bonbons. Het tragie-komische van het verschijnsel trok de aandacht van de artiest. Dit bijzondere facet van de realiteit kent vele toepassingen en variaties en een ervan bestaat in de ongeëvenaarde overtuigingskracht van het irrationele dat als het ware elke logica te boven gaat.

Het zal zeker niemand ontgaan zijn dat ter gelegenheid van het nieuwe paradigma, of moet men het gewoon hebben over de machtswissel die aan het licht komt met de zogeheten coronacrisis, de zich verlicht achtende geesten het overnemen van de geestelijken van weleer zodat men denkt te kunnen spreken van een verschuiving van de waarden die, zoals de ernstige filosofen het ons leren, de dragers van de waarheid zijn: men spreekt over een waarheidswaarde (de waarde van een waarheid) maar niet over het al dan niet waar zijn van waarden omdat waarden nu eenmaal een meer fundamenteel karakter hebben dan waarheden. Maar die visie op een dan toch ingrijpend aan de gang zijnde gebeuren kon weleens al te simplistisch blijken: het zou immers ook zo kunnen zijn dat hier noch waarheden noch waarden in het geding zijn maar veeleer brute verkoop-technieken. En die stelling vraagt uiteraard een woordje uitleg.

Zoals de op macht beluste potentaten van vandaag het voorstellen, wordt in het huidige spel de stok gewisseld tussen de (al dan niet

vermeende) dragers van het geloof en de (al dan niet vermeende) dragers van de rede. Het is de hoogste tijd, zo formuleren zij het die zich de volgelingen van het nieuwe atheïsme achten, dat god eindelijk gaat plaatsmaken voor de wetenschap, zodat de vooruitgang niet langer wordt belemmerd door esoterische geschriften van duizenden jaren oud die op de keper beschouwd kant noch wal raken. Het respect voor de traditie, hoe waardevol zij ook moge geweest zijn toentertijd, is misplaatst waar zij het leven zelf in de weg gaat staan. De tijd is gekomen dat de paus bij wijze van zeggen het hoofd moet worden afgehakt en dat het Vaticaan met zijn stokoude en in wezen zielige kardinalen plaats ruimt voor een comité van aanbidders van het menselijk vernuft: nu niemand nog vreest voor het latere hellevuur maar des te meer voor het huidige fysieke leed, moet de religie plaatsmaken voor de wetenschap. Niet god is alomtegenwoordig doch de nieuwe, neutrale en geheel onpersoonlijke wetten die de mens te boven gaan en die de wereld hebben omgevormd tot het panopticum dat voortaan het bestaan van allen stuurt. Aldus de nieuwe heersers. Maar misschien zien zij de zaken niet zoals zij zijn. Misschien overschatten zij zichzelf en begaan zij hier de vergissing van hun leven. Misschien, zoals al gezegd, heeft de kentering gewoon te maken met verkoop-technieken, of beter gezegd: met een gebrek aan onderlegdheid in verkoop-technieken bij de zichzelf aan de wereld opdringende nieuwe garde. En nu moeten wij terug naar de hoger vermelde bevinding van Dirk Biddeloo en meer bepaald naar een bijzondere toepassing daarvan.

Want net zoals kampioenen in de misdaad niet langer doorgaan voor misdadigers maar veeleer voor kampioenen, zodat zij niet langer gelaakt worden maar alom geëerd, net zo lijkt het bizar doch waar te zijn dat kampioenen in de redeloosheid wiens vertogen bol staan van mysteries, ongerijmdheden en volstrekt onmogelijke zaken, qua overtuigingskracht, hun rivalen die de kunst van de welsprekendheid verstaan, wetenschappelijk geschoold zijn en beschikken over alle kennis en tevens over heel veel macht, met gemak de loef afsteken. Pausen, kardinalen, bisschoppen, kanunniken, broeders, heiligen en paters verstaan een zekere kunst

waarvan zogenaamd verlichte geesten helemaal geen kaas gegeten hebben en die zij ook nooit ofte nimmer onder de knie zullen krijgen. Want net zoals de wet van de liefde de redelijke gronden van de intermenselijke verhoudingen in haar schaduw stelt, net zo ontnemen fantastische parabels, zinnebeelden en onwaarschijnlijk mysterieuze gebeurtenissen het licht aan alle vormen van de wiskunde, de logica en de exacte en positieve wetenschappen.

Maar dit verschijnsel blijkt ook nog veel meer in te houden dan slechts de verkooptechnieken want het vermeend irrationele dankt zijn succes niet aan het feit dat mensen in de grond nog middeleeuwers zouden zijn met een afkeer voor de rede en een verknochtheid aan de oude sprookjes: het is een feit omdat de mysterieuze brouwsels van het mensdom schoon en waardevol zijn, terwijl datgene wat zich aandient als de wetenschap, zich verkijkt op eigen ingebeelde glorie terwijl het in wezen niets anders inhoudt dan een poging tot beschrijving van het geheel der dingen dat alle begrip te boven gaat en ook de dorheid van de zogenaamde feiten.

De orde van de nieuwste machtswellustelingen vergist zich kwalijk in het geloof dat het mensdom haar wel zal volgen in haar megalomanie; diep in zijn ziel immers draagt elke mens die authentiek is, de waarheid met zich mee omdat de waarheid met het zichzelf-zijn samenvalt. Deze wijsheid van de door de waarheid bezeten mystici, zo dikwijls en oneindig schoon bezongen, blijft onkenbaar voor wie waarheid beschouwen als een mogelijk bezit. De machtsgreep van de nieuwe potentaten is zo ijdel als het geld waarmee zij zwaaien en ook even vruchteloos. De waanzin van de huidige coup zal wellicht helaas pas blijken als eerst het gigantische massagraf verschijnt bij de verhoopte bevrijding want even simplistisch gaan de analfabete autocraten nu te keer als toentertijd de nazi's deden, die immers geloofden dat zij het kwaad bestreden terwijl zij de duivel zelf bleken te zijn.[647]

647 Tekst d.d. 22 juli 2020.

3.4. De moedernijd der potentaten

Moraal is een wispelturig ding, precies omdat het alles te maken heeft met macht: wie heersen, bepalen wat moet, wat mag en wat iemand zijn of haar kop kan kosten. Het summum van het goede is uiteraard de machthebber zelf, die zich verlustigt in het uitdelen van alle goeds: hij wil namelijk de bron zijn van het leven en in analogie met het verschijnsel 'penisnijd', zou men over potentaten kunnen zeggen dat zij lijden aan 'moedernijd': machtwellustelingen benijden moeders die van nature leven geven, zij benijden de godinnen maar hun ongeluk is fataal omdat zelfs de koeien dichter bij de godheden staan dan de machtigste der vorsten.[648]

Anders dan de godheid die het leven uit zichzelf geeft, moet de potentaat eerst anderen van hun bezit beroven vooraleer hij kan aanvangen met het uitdelen van rijkdommen. Maar omdat mensen gehecht zijn aan wat zij hebben en zij zich dus niet zomaar laten bestelen, moet de potentaat ook vechten, folteren en moorden: teneinde de schenker van het leven te kunnen uithangen, moet hij eerst doden. Hij kan pas god *spelen* als hij eerst de duivel *is*.

Anders dan de goden, is de potentaat zelf geen levensbron maar legt hij er beslag op: hij eigent zich het godendom toe, hij speelt wat hij niet is en ook nimmer worden kan en daarom is zijn bestaan onecht: potentaten leven niet, hun leven waarop wij ons verkijken, is toneel. De goddelijkheid van potentaten is onecht maar des te echter is hun moordenaarschap: doden kost hen geen enkele moeite maar geen van hen kan leven scheppen. Precies daarom verlangen zij toneel van wie zij overheersen: leugens kan men alleen maar spelen. Potentaten wensen het door god geschonken leven om te buigen tot een schouwtoneel waarin zijzelf god zijn en door anderen als god erkend worden. Alle potentaten willen dat het volk de religie afzweert en hen aanbidt en dat is dan ook de ba-

648 In het Hindoeïsme is de koe (vaak genoemd: "de moeder van alle schepselen") heilig omdat zij in feite een supermoeder is die met haar melk alle mensen voedt en tevens helpt op de akkers waar zij de ploeg trekt.

sis van de moraal. In een goddeloze wereld is de moraal noodzakelijkerwijze de aanbidding van de mens met aan de top van het mensenvolk de heerser. Maar, andermaal: de heerser is geen mens en hij is ook geen godheid, hij is een acteur die een godheid opvoert, een onpersoon die zweert dat hij die godheid is en die van alle anderen eist dat zij die leugen gaan belijden. In die dwang bestaat de uitoefening van zijn macht en uit die dwang spruiten alle wetten voort en de moraal.

In het christendom is de godheid niet de heerser: de superioriteit van de godheid toont zich in zijn dienaarschap. De christelijke god is zoals de heilige koe, die leven geeft, voedt en helpt en precies daarom aanbeden wordt; in het oude Hindoeïsme is de Heilig Koe een voorafspiegeling van het Lam Gods. Wereldse heersers doden en dreigen de aanbidding van hun persoon af; de moraal die zij opleggen is die van de onderwerping. Goden daarentegen schenken het leven en ook de vrijheid en worden daarom spontaan vereerd. Wie de aanbidding niet hoeven af te dwingen staan moreel hoger dan wie de onderwerping van anderen danken aan dwang en aan geweld en daarom ook getuigen het gebruik van dwang en van geweld niet van macht en kracht maar daarentegen van zwakheid. Alleen de zwakken wensen de omerta te handhaven, zij handelen in het duister en vrezen het licht omdat licht even dodelijk is voor hen als voor de vampiers.

3.5. De nieuwe clerus

Aan iemand het zwijgen opleggen kan op heel gesofisticeerde manieren gebeuren en zo is het een ware kunst om aan mensen het spreken te beletten. In onze beschaving doet men dit door reeds aan kinderen aan te leren wat zij niet mogen en wel moeten zeggen, tegen wie ze moeten spreken en hoe dan wel en ook wie ze niet te woord moeten of mogen staan. Het protocol, de regels van beleefdheid en voornaamheid, de geplogenheden, het gewenste (of dus: het door anderen opgelegde) gedrag, de voorschriften, de gedragsregels: het gaat allemaal over wat men moet en niet mag zeggen en doen. Niet de spreker of diegene die handelt, bepaalt wat

hij zegt en doet maar wel de voorschriften van wie hem overheersen en waaraan hij zich dient te houden - op straffe van boete, vrijheidsberoving, uitstoting uit de groep, lijfstraffen en nog andere folteringen.

Een beleefd persoon, iemand die zich aan het protocol houdt, iemand die voornaam is, de regels van de taal volgt en het verwachte gedrag tentoon spreidt, is iemand die niet langer zichzelf is: hij speelt een rol die hem werd opgelegd door wie hem beheersen of bezitten; hij is een lijfeigene maar ook een 'zieleigene' want behalve zijn lijf werden ook zijn spreken en zijn denken ontvreemd. Het beschaafde volk bestaat uit personen die slechts schijnbaar zichzelf zijn want in feite zijn zij emanaties van hun overheerser, die al hun lichamen bezit en ook hun zielen. Door al hun monden spreekt hij, met al hun hoofden denkt hij, met al hun handen doet hij wat hij ook maar wenst.

God schiep de mens als een vrij wezen maar van die vrijheid is sinds lange tijd helemaal niets meer te bekennen. Alle mensen werden opgegeten, verteerd en in een andere vorm weer uitgebraakt, meer bepaald als het veelkoppige monster dat gehoorzaamt aan een wet die niet de wet van god is, dat een leider volgt die niet de heiland is en dat een toekomst tegemoet gaat die niet de toekomst van de mens kan zijn.

In de hoogdagen van het katholicisme was niemand onder ons zichzelf: allen waren wij gelovigen, schapen in een kudde geleid door een goede herder en het spreken werd ons belet door de heilige plicht om na te zeggen wat ons werd voorgezegd, door het refrein 'bid voor ons' alsmaar te herhalen in de litanie van alle heiligen, door te beamen wat werd gedebiteerd, door bolletje na bolletje, tien Weesgegroeten, een onzevader, weer tien Weesgegroeten, dat alles drie keer, een schietgebedje, en dat allemaal nog eens drie keer om zo een rozenkrans te hebben.

De woorden van een ander, dezelfde woorden voor iedereen, verhinderden uiteraard het eigen spreken en daartoe waren ze ook bedoeld. De zwijgplicht van de broeders en de nonnen in de kloos-

ters, het luisteren naar de voorlezer tijdens de maaltijden, de eeuwig herhaalde gewijde teksten in de heilige mis: het verhinderde allemaal het eigen spreken; het aanhoudende gezang en het geroezemoes der gebeden camoufleerde de stilte van het opgelegde zwijgen.

God, hemelse Vader, ontferm U over ons.
God, Zoon, Verlosser van de wereld,
God, heilige Geest,
Heilige Drievuldigheid, één God,
Heilige Maria, bid voor ons.
Heilige Moeder van God,
Heilige Maagd der maagden,
Heilige Michaël, Gabriël en Rafael,
Heilige Abraham, bid voor ons.
Heilige Mozes,
Heilige Elia,
Heilige H. Johannes de Doper,
Heilige Jozef,
Alle heilige patriarchen en profeten,
Heilige Petrus en Paulus, bid voor ons.
Heilige Andreas,
Heilige H. Johannes en Jacobus,
Heilige Thomas,
Heilige Mattheus,
Alle heilige apostelen,
Heilige Lucas,
Heilige Marcus,
Heilige Barnabas,
Heilige Maria Magdalena,
Alle heilige leerlingen van de Heer,
Heilige Stefanus, bid voor ons.
Heilige Ignatius van Antiochië,
Heilige Polycarpus,
Heilige Justinus,
Heilige Laurentius,

Heilige Cyprianus,
Heilige Bonifatius, ...

Met de aan de gang zijnde kentering lijken de gebeden verdwenen en de vrijheid herwonnen maar dat is slechts schijn want nu hebben alleen specialisten kennis van zaken en recht van spreken en zij zeggen ons alles voor, alleen zij weten wat gebeurd is, gebeurt en te gebeuren staat, alleen zij weten wat ons te doen staat, zij kennen onze plicht en zij bevelen:
Mondmasker op,
mondmasker af,
anderhalve meter,
maakt ons landje beter,
handjes wassen,
met ether en zeep,
handschoenen dragen,
ellebogen geven,
mondmasker paraat,
verluchten allemaal,
en blijf in uw kot,
sporten en terug,
één en twee,
één en drie,
twee en drie en
één en vier!
En nu opnieuw
op maat en ja!
Mondmaskers op,
mondmaskers af,
wie zijn plicht niet doet,
wordt zwaar beboet,
met anderhalve meter
wordt ons landje beter.
En nu allen samen!
Mondmasker op en
mondmasker af en
de handjes wassen en

twee en drie!
Luister alleen
naar het officiële nieuws!
Anderhalve meter,
maakt ons landje beter.
En nogmaals nu,
allen samen in koor!
Mondmasker op,
mondmasker af...

Heilige Thomas Becket,
Heilige John Fisher en Thomas More,
Heilige Paulus Miki,
Heilige Isaac Jogues en H. Johannes de Brébeuf,
Heilige Petrus Chanel,
Heilige Carolus Lwanga,
Heilige Perpetua en Felicitas,
Heilige Agnes,
Heilige Maria Goretti,
Alle heilige martelaren,
Heilige Leo en Gregorius, bid voor ons.
Heilige Ambrosius,
Heilige Hieronymus,
Heilige Augustinus,
Heilige Athanasius... [649]

3.6. Uniformisering

Het mondmasker kent vele variaties want verplichte maskerades zijn geen nieuwigheid en bovendien zijn ook de 'verantwoordingen' voor de opgelegde verkleedpartijen niet aan hun proefstuk toe want als geen andere maatregel doet het uniform het eigene, het unieke, de persoonlijke preferentie en uiteindelijk ook de menselijke persoon die daarmee samenvalt, teniet om alleen nog een menselijk exemplaar over te houden dat immers in dat opzicht

649 Tekst d.d. 24 juli 2020.

even perfect vervangbaar is als een exemplaar van een roman, een auto of een dweil.

De staat is niet in persoonlijkheden geïnteresseerd, in tegendeel staan die het liegen van de machthebber aardig in de weg en daarom ook was het eerste wat Stalin deed, toen hij in 1940 Polen binnenviel: (meer dan twintigduizend) Poolse officieren executeren (het 'bloedbad van Katyn') samen met nog duizenden andere intellectuelen en hetzelfde deed Hitler met de universiteitsprofessoren in Kraków.[650] Het systematisch oppakken en opbergen van intellectuelen in de Sovjet-Unie is ons bekend uit De Goelag Archipel van Nobelprijswinnaar Aleksandr Solzjenitsyn en vandaag worden journalisten, vrijheidsstrijders en klokkenluiders met het instemmende medeweten van zogenaamde progressieve landen vermoord waarna de moorden verdonkeremaand worden en er door de machthebbers wereldwijd een soort van omerta wordt opgelegd: de moord op Jamal Khashoggi en de vervolging van Julian Assange zijn exemplarisch voor die praktijken in de jongste politieke geschiedenis en hier te lande is de zaak van Belgisch Congo opnieuw actueel.

Het uniform als beproefde methode om mensen te beroven van wat het meest menselijke aan hen is, kent een lange geschiedenis. In zijn werk over de slavernij beschrijft de Zweedse historicus Dick Harrison hoe in het kader van het transport van 12 miljoen negerslaven in de 15de tot de 20ste eeuw, de Afrikanen, nadat zij gevangengenomen waren en klaargemaakt voor de overtocht over de Atlantische Oceaan om op de plantages in Amerika te gaan sneuvelen, vooreerst van hun kleren werden ontdaan.[651] In het aangrijpende getuigenis Barracoon van Zora Neale Hurston verhaalt Oluale Kossula, overlevende van het laatste slavenschip, in een unieke getuigenis over de grote vernedering van die ontkleding die

650 https://mijnpolen.nl/1032-2/

651 Dick Harrison, De geschiedenis van de slavernij van Mesopotamië tot moderne mensenhandel, Uitgeverij Omniboek, Utrecht 2019. (Oorspr.: Slaveriets historia, Historiska Media, Zweden 2015). Zie ook: Zo werd Europa groot en rijk: *http://blogimages.bloggen.be/tisallemaiet/attach/93208098663.pdf*

de ontmenselijking van de gevangenen tot doel had: de slavenhandelaren wilden de zwarten er voor hun kopers [de slavenkopers worden in het fragment hieronder door de verteller 'Hoeveel-kosten' genoemd] doen uitzien alsof zij slechts beesten waren welke als bezittingen (lijfeigenen) konden worden beschouwd. Oluale Kossula vertelt:

"Toen we gereed waren (...) om het schip op te gaan, namen de Hoeveel-kosten ons onze gewone kleren af. We probeerden onze kleren te redden, we waren het niet gewend om geen kleren aan te hebben. Maar ze namen ons alle kleren af. Ze zeiden: 'Er zijn genoeg kleren waar jullie naartoe gaan'. O Heer, ik schaamde me zo! We kwamen zonder kleren aan op Amerikaanse bodem en de mensen zagen dat we naakte wilden waren. Ze zeiden dat we geen kleren droegen. Ze wisten niet dat de Hoeveel-kosten ons onze kleren hadden afgenomen".[652]

Ook op andere slavenmarkten verschenen de slaven naakt en werden zij door hun kopers gekeurd zoals vee. Het uniform van de naaktheid viel tevens de gevangen in de concentratiekampen van de nazi's te beurt en ook in de eerste krankzinnigengestichten die in feite gevangenissen voor werklozen, landlopers en andere arme drommels waren, werd men tot de naaktheid veroordeeld en dus tot de onpersoonlijkheid. Opvallend genoeg gebeurt hetzelfde met patiënten in consultatiekamers van artsen en in klinieken en bij operaties vinden mensen het zelfs oké dat zij ook nog eens de huid worden afgestroopt, weliswaar omdat hulp anders onmogelijk is maar de zaak is hier dat in al deze gevallen al dan niet noodzakelijk de mens inderdaad herleid kan worden tot zijn (dierlijk) lijf of tot het geheel van zijn organen door hem van zijn kleren te ontdoen en hem in feite te bekleden met het universele depersonaliserende adamskleed. De navenante schaamte is dan identiek met de ontdekking van het (al dan niet te verantwoorden) geobjectiveerd worden, tot ding herleid worden door anderen en waar dit onterecht gebeurt, is sprake van een immorele ingreep door wie macht doen gelden over andermans bestaan. Maar in zekere zin doet het

652 Zora Neale Hurston, Barracoon. Oluale Kossola, overlevende van het laatste slavenschip, De Geus BV, Amsterdam 2019, pag. 111.

uniform hetzelfde: het ontdoet mensen van hun persoonlijke kledij en het legt hen aldus voor een deel het zwijgen op.

Het uniform kent men bij uitstek voor soldaten in het leger omdat de mens in die hoedanigheid tot de absolute gehoorzaamheid wordt veroordeeld: de onderdaan liegt op bevel van zijn meester en als soldaat doodt hij op zijn bevel omdat hij in die functie volledig aan zijn meester toebehoort: het uniform wist de persoon van de soldaat als het ware helemaal uit. Getrouwen van Adolf Hitler hebben verklaard dat zij na de dagtaak, bij het verwisselen van hun uniform voor hun burgerkledij, in feite ook van persoonlijkheid wisselden en zo konden zij mét het uniform ook het moordenaarsgeweten achter zich laten. Het uniform mag niet gedragen worden buiten functie en bij pensionering moet het ook weer ingeleverd worden, waarna het door anderen verder kan gedragen worden, wat illustreert dat hier de functionaliteit voorop staat en wordt ingevuld door compleet vervangbare burgers want dragers van een uniform vertegenwoordigen een ander dan zijzelf.

Bijzonder drastisch is de maatregel van het mondmasker niet alleen om gezondheidsredenen maar ook en vooral omdat het masker de mimiek verbergt waarvan bekend is dat die, meer nog dan de taal, de communicatie tussen mensen regelt omdat deze uitdrukking geeft aan emoties zoals vreugde en verdriet, kwaadheid, angst, afkeer en verbazing die, zoals Charles Darwin als eerste opmerkte, universeel zijn. Mimiek ontstaat door een complex samenspel tussen de hersenen en (een twintigtal) gelaatsspieren en het masker verbergt naast de bewuste, ook de spontane (of: echte) gemoedstoestanden die opwellen vanuit de hersenstam en die spieren (zoals Duchenne's spier) activeren die alleen door de beste beroepsacteurs bewust te sturen zijn. Mondmaskers doen mensen gelijken op Parkinsonpatiënten en naast de anderhalve meter, de bubbels en het samenscholingsverbod maken zij dat de intermenselijke communicatie die de motor vormt van alle maatschappijen en van het mensdom of de wereld als geheel, grondig verstoord wordt, om niet te zeggen geheel teniet gedaan.

Zonder de minste twijfel kan men stellen dat de mondmaskerade inzake de intermenselijke communicatie zowat iedereen op het verkeerde been zet, wat er zal voor zorgen dat binnen de kortste keren ook het nog resterende verkeer tussen mensen vierkant draait en deze manier om mensen het zwijgen op te leggen komt uiteraard alleen de heersers ten goede, gehoorzamend aan de aloude wet der potentaten: *divide et impera!*[653]

653 Tekst d.d. 27 juli 2020.

Waarom de pandemie zal blijven

De pandemie is over de eerste jaarhelft heen en maakte tot vandaag zo'n 700.000 doden wereldwijd. Wetende dat er 7 miljard mensen leven, is dat een gemiddelde werelddodentol van 1 op 10.000 mensen. In België met zijn 10 miljoen inwoners vielen 10.000 doden of dus 1 dode per 1000 Belgen. Men hoeft geen rekenwonder te zijn om te zien dat in het land met de ontelbare virologen, bacteriologen, infectiologen, wereldvermaarde klinieken, medische instituten vol topdokters, vergevorderde preventieve gezondheidszorg en alle denkbare sanitaire voorzieningen, uitgerekend 10 keer meer doden vallen dan gemiddeld in de wereld. Toch zijn het uiteraard kwatongen die geloven daaruit te mogen afleiden dat de alhier ten strengste gehandhaafde coronamaatregelen verantwoordelijk zouden zijn voor de vertienvoudiging van het aantal dodelijke slachtoffers ingevolge deze kwaal. Wat ons wél zorgen baart, is de steeds vaker gehoorde opmerking dat deze pandemie nooit kan voorbijgaan en wel om een zeer voor de hand liggende reden.

Zoals iedereen kan nagaan in om het even welke encyclopedie, maakt het griepvirus jaarlijks wereldwijd helemaal niet meer slachtoffers dan het nieuwe coronavirus heden doet: Wikipedia bijvoorbeeld geeft een jaarlijks aantal griepdoden tussen 290.000 en 650.000[654], wat niet opmerkelijk verschilt van het te verwachten dodental ingevolge corona. Wanneer men bovendien de kennelijk rampzalige invloed van de maatregelen in rekening brengt, kon het zelfs niet verwonderen als mocht blijken dat het aantal coronaslachtoffers nog ver beneden de verwachtingen bleef. Maar de zaak die ons mag verontrusten is de volgende.

Griepvirussen duiken jaarlijks op en maken telkenjare ook honderdduizenden slachtoffers. Maar voor het eerst in de geschiedenis werd vandejaar een griepvirus gedemoniseerd. Het nieuwe corona-

654 https://nl.wikipedia.org/wiki/Griep

virus gedraagt zich grosso modo zoals elke andere griep maar om de een of andere duistere reden hebben onze medici dit virus voorzien van een speciale, duivelse naam. Terwijl alleen god in staat is om leven te scheppen uit het niets (de zogenaamde 'creatio ex nihilo'), kunnen ook mensen scheppen uit het niets maar dan geen leven doch uitsluitend dood. En dit jaar gaf de mens het leven aan een (nieuwe) demon: de geest is uit de fles en strenge natuurwetten verbieden dat de wet van de entropie (de wet van het verval van energie) ooit omgekeerd zou kunnen worden, zodat een terugkeer van de geest naar de fles even onmogelijk is als het omkeren van het verloop van de tijd.

Met betrekking tot de huidige tragedie wil dit zeggen dat vanaf dit hoogst rampzalige jaar, telkenjare weer de griepepidemie zich als een demon zal voordoen, maatregelen zal eisen en het voordien zo onbevangen leven zal blijven bezetten en beheersen. Want naamgeving is schepping en wat eenmaal leeft, poogt zich te handhaven en ook voort te planten: zowel al het kwade als het goede, de dood gelijk het leven.[655]

655 Tekst d.d. 6 augustus 2020.

Corona en de Autarkie

Voor wie de benen het laten afweten kan een stok een dankbare knecht zijn maar wie er omwille van een modegril een wandelstok op nahouden, kunnen zichzelf ernstige schade toebrengen: ter hoogte van het bekken en het dijbeen zit een spier die naar de wandelstok genoemd werd, precies omdat zij afsterft van zodra men met een stok gaat lopen en zo maakt de stok zichzelf onmisbaar ten koste van de eigen mobiliteit - de autarkie inzake onze beweeglijkheid.

De autarkeia was een oud-Grieks ideaal van (vooral economische maar ook persoonlijke) zelfvoorziening, zelfbedruiping of onafhankelijkheid - een ideaal dat in de huidige uiterst interdependente wereld al te gauw wordt aan de kant geschoven als een asociaal symptoom dat vaker het programma kleurt van nationalisten en fascisten zoals Nazi-Duitsland en Noord-Korea maar ook dat van allerlei sektarische gemeenschappen en wel vanuit hun paranoia jegens een al dan niet vermeende boze buitenwereld. Maar de kritiek op het streven naar autarkie krijgt wel een aardige deuk in het licht van het fundament van de huidige wereldeconomie omdat die vrijwel onverbiddelijk stoelt op autarkie en wel in het stringente beginsel van het privébezit dat de integrale rechtsstaat met zijn specifieke wetten en culturele verworvenheden schraagt: een overdreven op zichzelf bestaan is uit den boze maar een principiële afwijzing van elk streven naar zelfstandigheid is ronduit hypocriet en daarom onhoudbaar. Persoonlijke onafhankelijkheid is een te prijzen goed in een wereld waarin, als puntje bij paaltje komt, het recht van de sterkste nog altijd de lakens uitdeelt en daarvan konden de zielen van de vijfduizend door corona omgekomen oudjes uit de OCMW-rusthuizen wel meespreken. Men moet geen wandelstok begeren zolang men nog goed te been is, ook al lopen buren met zo'n stok te paraderen, ook al is hij in de mode of wordt hij door zorgverstrekkers de hemel in geprezen: hulp is mooi maar gewis en zeker is zelfstandigheid nog beter.

Een perversie in de huidige cultuur bestaat erin dat mensen systematisch tot klant worden gemaakt (lees: zij worden uitgebuit) onder het mom van tegemoetkoming en hulp. Op die manier verkoopt men niet alleen trapliften maar ook auto's, elektrische tandenborstels, automatische rolluiken en huishoudhulpjes allerlei. Men staart zich blind op het aangeprezen gemak dat deze spullen brengen maar eenmaal men met die ondingen opgezadeld zit en men er afhankelijk is van geworden, sterven geheel ongemerkt doch in sneltempo de spieren af die tot dan toe het werk verrichtten dat die moderne spullen overnamen. Soms resulteert het handeltje in banale toestanden, zoals bij mijn buurman die zich elke ochtend per auto naar de gym begeeft waar hij een uur lang op een gesofisticeerde hometrainer rijdt om de schade die zijn auto aan zijn spieren toebrengt, te compenseren.

Doch niet alleen fysieke wandelstokken schaden de gezondheid, er zijn ook steeds meer opdringerige mentale ondersteuningen en boodschappers die proberen om de werking van de eigen geest lam te leggen en prompt zijn plaats in te nemen. Zoals wij allen weten, wordt het geheugen lui gemaakt door smartphones die een seintje geven als het 'tijd' is; de online-calculator doodt onverbiddelijk het vermogen tot hoofdrekenen; simpele redeneringen en elementaire logica worden door allerlei applicaties met artificiële intelligentie overgenomen maar ook het morele oordeel, het geweten en het vermogen om gevaren in te schatten, veiligheid te kunnen garanderen en goed en kwaad te kunnen onderscheiden, verdwijnt gestaag onder de invloed van een troep zich van alle kanten en om de haverklap opdringende regels, normen, stijlen, modes en kortstondige en om de haverklap veranderende wetten.

Met die laatste chaos aan mentale bezetting heeft de mensheid in de afgelopen maanden wereldwijd uitgebreid kennis kunnen maken. De hele heisa rond een ordinaire griep heeft niet alleen een wereldtentoonstelling ingeluid met als hoofdattractie de arrogantie van de politieke en de medische mallemolen maar tevens heeft zij middels het venijnige systeem van onrechtmatige beboeting aan de kritische burger de reflex onttrokken om te reageren tegen het zich opdringen van de perverse plicht om tegen de heilige geest te zon-

digen. Van de nieuwe generatie zullen weinig mensen het nog weten, maar volgens het geloof dat hier vroeger heerste, is er één zonde die niet kan vergeven worden en dat is de zonde tegen de heilige geest. Die zonde bestaat erin dat men tegen beter weten in de waarheid geweld aandoet.

Zoals elke zonde wordt ook deze bestraft en wel evenredig met haar ernst: wie bezwijken voor de met heuse sancties afgedwongen plicht om tegen 'zwart', 'wit' te gaan zeggen, verliezen alras het eigen oordeels- en beslissingsvermogen en daarmee ook de eigen autarkie en identiteit. Wie afzien van het verzet tegen opgedrongen leugens omwille van de last, zullen binnen de kortste keren een heel andere last moeten torsen en wel een last die onomkeerbaar blijkt: de last bestuurd te worden door onbekende derden die anonieme automaten blijken en die hun gang gaan net zoals virussen dat doen, die namelijk de cellen van het lichaam van hun gastheer naar binnen dringen om daar vervolgens het celbrein te vernietigen en door het hunne te vervangen. En opnieuw resoneert hier de slotzin uit *De woorden en de dingen* van de Franse filosoof Michel Foucault: *"... want dan kunnen wij er wel zeker van zijn dat de mens zal verdwijnen, zoals een gelaat van zand bij de grens der zee"*.[656]

656 Tekst d.d. 8 augustus 2020.

Corona of de privatisering van het laatste natuurlijke gemeengoed

"Spendeer uw geld niet aan de lotto want de kans dat gij het groot lot wint, is even groot als de kans dat hier een ooievaar overvliegt die in de vlucht zijn behoefte doet in die fles daar in de tuin." Het zijn de wijze woorden van mijn grootvader en tot onbegrip van de buren heeft voor zover mij bekend niemand van zijn kinderen of kleinkinderen ooit op de lotto gespeeld. Mijn grootvader stamde uit een oorlogstijdperk vol ontzaglijk leed en alsof het een troost was van de Heer, genieten wie lijden ook de bijwerking van de wijsheid en op die manier deed mijn grootvader ook enkele voorspellingen waarvan alras één bewaarheid werd: "Ikzelf zal het misschien niet meer meemaken", zo waarschuwde hij, "maar er komt gewis een tijd dat men water zal verkopen."

Iedereen woont ergens en kan op zijn grond een put boren, die stroomt vanzelf vol water, met een emmer aan een zeel of met een pomp haalt men het naar hartenlust naar boven. Vele duizenden jaren lang was dat een vanzelfsprekendheid en alleen wijsheid kon bevroeden dat dit niet eeuwig duren zou. Het betrof de vrees beroofd te worden en dan nog door soortgenoten, want het mag eindelijk worden gezegd, de tijd daartoe is rijp: privatisering is regelrechte diefstal en het recht op privaatbezit is de legalisering van diefstal, de wettelijke bescherming van rovers en van misdaad zonder meer.

Ooit kon de mens vrij jagen, het bos was gemeengoed; hij leefde van de pluk van bessen, fruit en granen in het wild. Maar wild bestaat niet meer: de domesticatie heeft van wilde beesten vee gemaakt dat wordt gefokt op stallen en evenzo worden voortaan planten op privégronden gekweekt. Van zowel dieren als van planten wordt het genetisch materiaal bewerkt tot nieuwe niet-natuurlijke vormen: de natuurlijke verdwijnen; de artificiële zijn gepa-

tenteerd, wat wil zeggen dat zij voortaan het bezit van iemand zijn en dus ontoegankelijk voor wie er niet voor betalen.

Niemand kan nog zomaar een huisje bouwen ergens aan de rand van een bos en verder met rust gelaten worden. Niemand mag nog jagen, plukken of vissen. Ook naar water boren om zijn dorst te lessen is verboden en verse lucht is nog slechts voorradig voor wie in staat zijn om daar veel geld voor neer te tellen: armen wonen in sloppenwijken langs autosnelwegen. Ook de rivieren waar wij in hete zomers zwempartijen hielden, zijn voortaan verboden terrein, alsook de meren en de poelen, zelfs de zee wordt opgeëist door burgemeesters die in honderdduizenden jaren oude duinen die zij de hunne achten, hun rijke vriendjes huisvesten die vaak fortuin hebben gemaakt met de gewetenloze productie van nooit meer wegwerkbare afvalbergen.

Een stukje grond om te wonen; water om de dorst te lessen; wild, vissen en bessen om de honger te stillen en zelfs een partner om een gezin mee te stichten: niets van dat alles is nog gratis want het werd allemaal ontheiligd, in beslag genomen, in bezit genomen door lieden die zichzelf boven de goede en vrijgevige godheid hebben geplaatst maar die noch goden zijn, noch mensen doch demonen.

Gods natuurlijke schepping wordt afgewezen door het hoofdpersonage van Goethe's *Faust* en door hem ingepalmd met de methode van de afpersing: wie niet betalen, komen niet aan bod. Het inerte geld neemt prompt de plaats in van het zaad van wie het de vruchtbaarheid benijdt, de banken doen zich voor als akkers, onwetenden als bezitters van waarheid, criminelen als bronnen van goedheid en schijnartiesten trachten de goddelijke schoonheid van de natuur in hun schaduw te stellen door voor hun creaties gigantische sommen te eisen. Het paradijs heeft plaatsgemaakt voor een afzichtelijke kermis. En vandaag wordt godbetert ook nog eens onze gezondheid in beslag genomen.

We beseffen niet dat we iets bezitten tot op het ogenblik dat het ons wordt ontnomen. Gezondheid was altijd al een zo vanzelfspre-

kend goed dat er zelfs geen woord had voor bestaan als er geen ziekten opdoken. Met de oude dag en zijn kwalen maken alleen de gelukkigen onder ons kennis en zieke mensen zijn veeleer de uitzondering dan de regel maar sinds kort is gezondheid niet langer een goed dat men kan verliezen: sinds kort is gezondheid een goed dat niemand bezit tenzij hij en zij het eerst kopen.

De minderheid van wijzen hebben het ooit voorspeld: als men vergiften gaat aanwenden om ziekten te bestrijden, hetzij bij planten, dieren of mensen, belandt men algauw in een toestand waar men niet langer zonder die vergiften verder kan. Insecticiden, bestrijders van schimmels, bacteriën en virussen en medicamenten allerlei: zij verzwakken de natuurlijke afweer en maken zichzelf onmisbaar zoals de wandelstok dat doet en alle andere gemaksartikelen, moordende genotsmiddelen en drugs. De bewering dat de mens zijn brood moet verdienen in het zweet van zijn aanschijn is geen waarheid omdat hij in de bijbel staat en om die reden is hij evenmin een geloofsartikel: de ondervinding zelf heeft de waarde van het gezegde hard gemaakt en niet geheel vruchteloos werd om die reden de spreuk dat men niet moet lopen doch op tijd vertrekken ,vervangen door het geloof dat beweging even noodzakelijk is als brood en werd het ideaal van de geslaagde burger gewijzigd van de dure sigaren rokende dikkerd in zijn fauteuil naar de magere werkmens.

Medicamenten zijn beslist een heil als zij correct worden aangewend, trouwens evenals ons dagelijks voedsel dat dodelijk wordt eenmaal we er teveel tot ons van nemen: de oude regel van de juiste middelmaat blijft gelden, het tomeloze vooruitgangsgeloof ten spijt. Vandaag dienen medicijnen zich niet langer aan als een noodzakelijk kwaad maar zij dringen zich op als een onmisbaar goed: pas als men ze inneemt, kan men gezond zijn - zo willen zij ons laten geloven. Alsof zij de gezondheid zelf in pacht hadden. En zo gaan zij met hun leugens uiteraard dezelfde toer op als de religie van weleer en dat is de preventieve toer: het voorkomen van het kwaad, waarvoor men uiteraard eerst bevreesd gemaakt moet worden, zoals men bevreesd was voor de hel, door de consumptie van onder meer vaccins, en dat alles in het kleedje van de

volksgezondheid, zodat niemand zich eraan onttrekken kan zoals dat ook het geval was met de dienstplicht of de bereidheid om soortgenoten te doden voor het welzijn van het eigen volk - de gewetensbezwaarden avant-la-lettre waren verraders en kregen de dood met de kogel.

Niemand zal betwisten dat de heelkunde een gift is uit de hemel, tenminste zolang zij heelkunde blijft, wat wil zeggen: de kunde en de kunst om te genezen. Sinds enkele decennia kennen wij de waarschuwing van cultuurfilosoof Ivan Illich met betrekking tot de ziekmakende werking van de heelkunde. Het is andermaal de wandelstok die zich onmisbaar maakt en die er op deze bedrieglijke manier voor zorgt dat zijn fabrikant zich niet met een doordeweekse Toyota Corolla moet verplaatsen. Of hoe het kapitalisme er andermaal voor zorgt dat de gezondheid van de mensheid wordt opgeofferd aan de sociale status van een handvol superrijken.[657]

657 Tekst d.d. 9 augustus 2020.

Opgepakt

Beste,

Ik ben vanavond naar een toespraak gaan luisteren. Als ik een beetje verward overkom, vergeef het me dan want ik kan het ook niet helpen, ik ben er nog altijd niet goed van. Ik kan je niet zeggen waar de toespraak plaats had, het was een geheime locatie, zal ik maar zeggen, en toch was er aardig wat volk... De spreker, sta mij toe: over de spreker ga ik voorlopig niets zeggen, ik zal u zelfs niet vertellen of het een vrouw was of een man. Ik kan u alleen toevertrouwen dat de spreker opgepakt werd nog voor de toespraak ten einde was. Jawel, opgepakt, zoals men doet met sprekers in China en in Rusland, maar dit gebeurde wel hier. De andere aanwezigen, zo zal je je beslist afvragen: zij zullen het toch ook vertellen? Wel, ja, uiteraard zullen ook zij er over vertellen, maar zij zullen ook wel aanvoelen dat ze niet alles mogen zeggen, er zijn mensenlevens mee gemoeid. Eigenlijk is het een beetje komisch dat ik dit moet zeggen want wat is het leven van één mens vergeleken bij... Maar laat ik met de deur in huis vallen, laat ik je vertellen wat de spreker allemaal te zeggen had. Ik zal het hebben over 'hem', zonder uit te sluiten dat het ook een vrouw kon zijn. Je moet begrijpen dat dit het beste is voor iedereen, als er zo weinig mogelijk bekend wordt over het gebeuren zelf, want men zoekt momenteel, ja, men zoekt met massa's politiemensen, men kamt ganse gebieden uit, er staat ook wat op het spel en je zal onmiddellijk begrijpen wat ik bedoel, er hangt bijzonder veel van af, om niet te zeggen alles. Maar laat ik nu vertellen wat de spreker te zeggen had en je zal begrijpen dat dit geen evenementje is. Luister dus goed, ik hoop dat ik het gezegd krijg, ik zal bondig zijn en to the point.

De spreker is een begeesterd iemand, zonder twijfel. Zijn (of haar) verschijning op het podium was innemend, voor ieder van ons, toehoorders. Hij had haast om alles gezegd te krijgen omdat hij

ook wel wist dat men hem zou onderbreken en weghalen en dat is dan ook gebeurd. Daarom was hij bondig. Maar ik zal nog bondiger zijn, ik mis immers de kalmte om het allemaal rustig op een rijtje te kunnen zetten. Luister alsjeblieft aandacht, lees dit en onthoud het allemaal en verscheur dan de brief die nu voor je ligt, leg hem in een plas met water totdat de inkt is opgelost. Ja, dat lijkt mij het allerbeste om te doen. Maak er dan een bolletje van, laat het drogen tot het hard is, maak een mik en catapulteer het bolletje recht in de Schelde. Maar lees dit eerst, ik zal geen woord te veel zeggen. De zaken zitten zo.

De spreker prentte ons eerst in, of beter: hij vroeg ons: wat is het probleem vandaag, het grote wereldprobleem? Het antwoord lag voor de hand, uiteraard, het was vandaag weer 38° in de schaduw. De wereld is al een keer vergaan door water en nu dreigt hij te vergaan door vuur, zo zegde hij. Is iedereen het daarmee eens? Sla er de statistieken op na van de afgelopen twintig jaar. De aarde warmt op en hij doet dat veel en veel sneller dan verwacht. En dat is het eerste punt. Een zekerheid. Nog een keer: de aarde warmt op en als dat zo blijft duren, is binnen vijftig jaar alle leven weg. Neen, mijn beste, dit is geen spelletje, dit zijn feiten. En dan sneed hij het tweede punt aan.

Tweede punt, zo zei hij dus: de oorzaak van de opwarming. En ook daarover is iedereen het vandaag eens: broeikaseffect door vervuiling. Onze atmosfeer is een dun vliesje, het rot zit erin, het gaat om zeep. Vervuiling, punt. Dat was het tweede punt. En dan het derde. Zie je, mijn beste: zo rap ging het, maar blijkbaar nog niet rap genoeg. Derde punt dus.

Derde punt: de oorzaak van vervuiling. Ook daarover is iedereen het momenteel definitief eens. Wij vervuilen omdat wij verbruiken en het verbruik is zo gigantisch omdat er zoveel mensen zijn. Als er zoveel mensen blijven, dan zal de vervuiling de opwarming nog dramatischer maken en zijn wij binnen vijftig jaar of nog veel eerder allemaal dood. En nu zal je het al zien aankomen, mijn beste: de wereldbevolking moet naar beneden. Het is niet dat zij naar beneden zou moeten, zie je: zij moet, punt uit. En dan werd het ge-

vaarlijk, de spreker begon zich te haasten, zienderogen. Ongelooflijk dat hij daarbij nog kalm kon blijven, haastig maar kalm was hij. De toehorende massa stond te zweten, druipnat was iedereen, men kon een muis horen lopen, niet alleen de warmte zorgde voor die dingen maar dus ook en vooral wat er gezegd werd. En schrik nu niet, mijn beste. Ik probeer het te zeggen zoals het gezegd werd.

Iedereen heeft het al opgemerkt, de hele wereld rond: er is iets met het coronagebeuren. Neen, geen complottheorieën nu, voor een keer niet. Maar er is iets leugenachtigs aan het coronagebeuren. Eerst zegt men zwart, dan weer wit. Enfin, ik zal die details hier overslaan maar ook over deze zaak is iedereen het eens: wij worden momenteel de wereld rond belogen. Ja, inderdaad, het is allemaal opgezet spel. Maar kijk, hoe kan het ook anders: de toekomst van de wereld staat op het spel, zo geloven zij althans: het al dan niet voortduren van het leven op aarde. Blijf alsjeblieft ernstig nu en volg de stappen van de redenering, we zijn er haast.

Een groep geleerden, zal ik maar zeggen, en mensen met macht, hebben een strategie uitgewerkt om het tij te keren. Ja, iemand heeft uit de biecht geklapt, daarover straks misschien meer. Je kan het al raden: de wereldbevolking moet omlaag, van 7 miljard naar 700 miljoen. Naar één tiende van het huidige aantal dus. De vraag luidt echter: hoe doe je dat? Begrijp je? Maar ze doen het en ze weten dat er een kans op slagen is... op voorwaarde dat het plan niet lekt. Je weet toch ook, als men eerst het plan onder het volk brengt, dan volgen gepalaver, discussies, voor- en tegenstanders, democratische stemmingen... en het strandt! Het lukt nooit! Dus de eerste regel, begrijp je, is: strikt geheim! Maar goed, het plan: ik vertel het zo kort mogelijk.

Men wil dus de mensen onvruchtbaar maken. Je weet, dit is niet het eerste infertilisatieprogramma in de geschiedenis. Ik ga ze hier niet opsommen, ik heb immers haast, maar wat ik nog zeggen moet: in het verleden, het was allemaal geklungel. Deze keer willen zij het goed doen. Iedereen moet een inspuiting krijgen. Met middelen die onvruchtbaar maken, inderdaad. Niet iedereen, ui-

teraard, maar bijna iedereen, enfin, dat is een onderwerp apart, soit. En dan dus die vraag: hoe speelt men dat klaar, begrijp je? Hoe krijg je de ganse wereldbevolking zo ver dat geen mens zich niet wil laten inspuiten?

De rest hoef ik al niet meer te vertellen, mijn beste: vandaar het vaccin. Het zo fel begeerde vaccin. En wat heeft men allemaal al niet afgelogen om het vaccin zo fel begeerd te maken, begrijp je. Ongelooflijk toch, dat men iedereen zo ver gekregen heeft, niet? Pure massapsychologie. Maar het zal werken. Men moet nu haast maken, natuurlijk. Het vaccin vinden vooraleer de zaak helemaal lekt. Eerlijk gezegd geloof ik niet dat de lek veel invloed zal hebben. Miljarden mensen hebben tientallen eeuwen lang de gekste dingen geloofd.

Zo, nu weet je het. Hou je goed, mijn beste. Doe de groeten en misschien tot later.

O.V.T.[658]

658 Tekst d.d. 10 augustus 2020.

Vrijheid, voortaan een koopwaar als een ander

Wie dezer dagen nog wil wandelen in de stad moet over een wel uitzonderlijk sterk ademhalingsapparaat beschikken: de combinatie van de achtendertig graden Celsius, de aanhoudende overschrijding van de ozondrempel én het mondmasker dat tevens goed over de neus moet zitten, is niet van de poes en zo wordt het flauwvallen op de stoep in onze winkelstraten het nieuwe normaal. Echter, op koele terrasjes waar het goed toeven is, vindt men die maskers helemaal niet: lachende toeristen achter een schuimend glas zijn kennelijk ontheven van de plicht om zich met het onding te ontsieren, ja: soms kan men zich niet ontdoen van de indruk dat zij met de gemaskerde paupers lachen. Immers, de achterliggende redenering voor de dan toch niet te versmaden vrijstelling van het risico op een megaboete van tweehonderdvijftig euro, luidt kaduuk genoeg dat men nu eenmaal niet kan drinken met een masker voor de mond. Paradoxaal genoeg gaat men wél op de bon wanneer men door de winkelstraten fietst met achtendertig graden, terwijl fietsers in die hitte uiteraard meer dorst hebben en meer pertinente nood aan water uit hun drinkfles dan wie luieren op een schaduwrijk terras. Zelfs rokers hoeven het masker niet te dragen; kettingrokers worden zelfs volledig van de plicht tot maskerdracht ontslagen. De achterliggende redenering daar luidt dat men nu eenmaal niet kan roken met een masker op terwijl het tweede deel van de redenering, dat wel nog aanwezig was waar het de dorst betrof en de nood aan water, hier uiteraard niet langer hout snijdt: het leven van rokers hangt helemaal niet af van de inname van nicotine, zeer integendeel zelfs en derhalve worden de door hoge boetes afgedwongen regels niet geschraagd door een consistente logica, terwijl rechtspraak gespeend van consistentie regelrechte kromspraak is.

Men zou warempel gaan vermoeden dat de door de wetgever aangevoerde argumenten, louter drogredenen zijn maar toch noemt men hen kwatongen die beweren dat de eigenlijke logica achter dit toneel, platte uitbuiting is. De verborgen agenda immers luistert naar de regel dat wie betalen via de consumptie van hetzij drank, hetzij tabak, niet worden beboet omdat zij rijker zijn dan wie met hun persoonlijk aan het waterkraantje opgevulde drinkbus maar genoegen moeten nemen: de rijken kopen de vrijheid terug die eerst aan iedereen ontnomen werd precies zoals zij straks ook de gezondheid kunnen terugkopen die eerst aan allen werd ontvreemd - en verder aan de armen voorgoed zal onthouden worden.

Uitgerekend een van onze vooraanstaande virologen, bekend om zijn sociaal engagement, merkt in de media op dat hij moeite heeft met de toenemende privatisering van het zeestrand: kennelijk palmen kustburgemeesters zomaar stukken van het strand in om die dan te verhuren aan hoteluitbaters die daar hun achtertuin van maken, welke zij op hun beurt verhuren aan strandzeteltoeristen. Deze commerçanten blijken te geloven dat de zee hen toebehoort en dat zij zoals een marktproduct verkocht kan worden aan de rijken, en derhalve ook kan onthouden worden aan wie aan deze veelvraten die zich schuldig maken aan discriminatie en chantage, geen tol wensen te betalen. Men lijkt er vanuit te gaan dat geldelijke middelen rechten zijn, niet alleen inzake de ruil van eigendommen maar tevens inzake de beschikking over de natuur en haar rijkdommen. Die sociopaten geloven dat men geen mens kan zijn als men niet eerst burger is: in hun zich liberaal achtende gevangenislogica is alles in privébezit, bestaan sans-papiers helemaal niet en hebben alleen burgers rechten en die burgers moeten dan ook nog voldoen aan voorwaarden die zij hen opleggen naar het goeddunken van hun fascistische burgerwachtenmoraal en die te maken hebben met origine, huidskleur, kledingdracht, taal, cultuur, mode, trends en persoonlijk vermogen. De arrogantie van de burgerij en haar dure advocaten kent geen grenzen meer; het onrecht wordt ingeschreven in de grondwet terwijl die gefundeerd werd met de bedoeling om de vrijheid van iedereen te garanderen en door de in-

perking van het recht van de sterkste, de wilde natuur of de wet van de jungle te overstijgen.

De kaduke en buitenwettige regeltjes waarmee in opdracht van een bezittende klasse vandaag alom aan paupers stokslagen worden uitgedeeld die mensen kreupel achterlaten, hebben helemaal niet zomaar te maken met een gevaar van ontluikend fascisme: zij zijn het fascisme in zijn volle ornaat.[659]

659 Tekst d.d. 12 augustus 2020.

Onzichtbare handen

Toen de ouders van Oedipus zich verzetten tegen de voorspelling van het orakel van Delphi door hun kind weg te brengen naar het gebergte, beseften zij niet in welk een onmogelijke positie het menselijk handelen zichzelf brengt wanneer het ingaat tegen wat er in de sterren geschreven staat.[660] De logica van het denken staat tegenover de irrationaliteit van het gebeuren zoals een onooglijke mier tegenover een verpletterende olifant. De redelijkheid die zichzelf verheven acht boven de noodlottigheid van de gang van de geschiedenis is een gevaarlijke waanzin. Wie zich verzetten tegen de schikgodinnen, maken zich schuldig aan de hybris welke nooit ongestraft blijft. Het denken te aanzien als de toplaag van de realiteit is het op zijn kop zetten van de orde der dingen. Het geloof in de redelijke verklaarbaarheid van alle gebeuren steunt op dezelfde denkfout die het gedrocht van het fysicalisme tot leven wenst te wekken. De aanbidding van de rationaliteit is de minachting voor de hogere magische lagen van de werkelijkheid die alle zijnden beheersen. De waanzin van het tijdperk van de chaos, dat vaart in het zog van het narrenschip en achter hetwelk het panopticum opdoemt, bestaat in het geloof dat de kunst redelijke funderingen heeft, dat het schone en het goede verklaarbaar zijn en dat de liefde een zaak is van louter chemie: de narren die zichzelf als experten weten te verkopen, hebben dit bedacht met het oog op eigen gewin en tot grote rampspoed van de rest van de wereld.

De 'onzichtbare hand' van de Schotse filosoof Adam Smith vermag het inzake de economie om de ijver voor eigen gewin in welvaart voor allen te doen verkeren omdat de vrije markt van vraag en aanbod zichzelf reguleert maar zij houdt geen rekening met de 'onzichtbare voet' van de critici van Smith welke zich toont in wél zichtbare afvalbergen, monopolievorming en armoede. Zonder

660 Zie: Kris Vansteenbrugge, *Uit het schuim van de zee. De Griekse mythologie in 136 verhalen:* http://www.bloggen.be/dzeus/ en http://www.bloggen.be/pierpont/

planning loopt alles alras in het honderd maar het geloof dat de natuurlijke, de sociale en de culturele evolutie op planning berusten, resulteert uit een nog grotere denkfout waarbij mensen geloven hun eigen kleine geplande wereldje te mogen projecteren op en extrapoleren naar het grote geheel waarvan zij deel uitmaken. Er is geen god die als een goede huisvader de geschiedenis naar haar voltooiing voert, er zijn slechts de natuurlijke beweging van, in het beste geval, de opgang en de ondergang en gebeurlijk de eeuwige terugkeer van die onverklaarbare en meedogenloze 'golven' zoals bezongen door Friedrich Wilhelm Nietzsche in zijn *Also sprach Zarathustra. Ein Buch für Alle und Keinen* uit 1883-1885. Een analyse van de geschiedenis komt steeds achteraf en is in wezen nog meer oneigenlijk dan de analyse van een kunstwerk omdat het denken hooguit een beschrijving van de feiten kan zijn die het naholt.

Vandaag sterven mensen aan SARS-CoV-2 maar de navenante oversterfte wordt alras gevolgd door een vergelijkbare ondersterfte, wat betekent dat de overwinning op één doodsoorzaak slechts kan resulteren in een verandering van die oorzaak: de dood zelf blijft. Wij geloven al te graag dat ziekten de dood veroorzaken maar op een dieper niveau is het net andersom de sterfelijkheid die de ziekten in het leven roept en daarom ook blijven die komen in een eindeloze reeks. De illusie dat het stelselmatig wegnemen van alle oorzaken van overlijden ooit kon resulteren in het eeuwig leven, steunt op het aloude geloof in een paradijs voorafgaand aan de zondeval die de dood welke voordien onbestaande was, in de wereld zou hebben gebracht: zij miskent dat reeds de geboorte, de dood in zich heeft en wel als haar eigen kind dat het koestert als een moeder. Nog eerder zou een moeder haar kind verstoten dan dat de geboorte de dood zou verwerpen want de dood zit in het leven dieper gegrift dan het kind in de moeder omdat uiteindelijk de dood de moeder van het leven is: het ondraaglijke besef van het niet-zijn of de chaos is als een bliksem die het tijdelijke wonder van de orde verwekt.

De overeenkomst die het leven met de dood heeft gesloten, staat in de sterren geschreven: zij gaat al het particuliere boven het hoofd

en zij regeert alles wat wij kennen omdat zij een hogere laag is van de realiteit waaraan wij met ons hebben en houden onderworpen zijn. Er is geen verzet mogelijk tegen wetten zonder welke dat verzet zelf onmogelijk zou zijn en zo is bij voorbaat het leven gehoorzaamheid verschuldigd aan zijn eindigheid. De eindigheid is geen jammerlijke begrenzing doch een fundament van het bestaan, zoals de kaars dat is voor de vlam.

Het verschijnsel van de complottheorieën bij de huidige pandemie verschilt in essentie allerminst van het religieuze verschijnsel dat immers eveneens stoelt op de wens of de hoop dat wat ons overkomt, in goede handen is of tenminste in *iemands* handen, zodat het in goede handen komen kon. Zoals de grond van de achtervolgingswaanzin ligt in de wens van de zieke dat hij wel belangrijk genoeg zou zijn om achtervolgd te worden, zo grondt het geloof in complotten achter het ongeluk in de naïeve wens dat ongelukken er niet *zomaar* zijn, dat ze wel altijd verdiend zijn en teweeggebracht en dat ze derhalve ook vermeden konden worden - als men zich maar aan zekere geboden hield. Het geloof in voorschriften die geluk garanderen resoneert met het geloof in complotten die ongeluk brengen vanuit de wens dat het ongeluk kon afgewend worden mits het achterhalen en het verslaan van de vermeende samenzweerders. Het boze wordt bedacht vanuit de hoop het ooit te kunnen uitroeien, alsof het goede de oertoestand was en het kwaad een duivel die roet in het eten kwam gooien. Gevreesd mag worden dat het er in de werkelijkheid net andersom aan toe gaat en dat het goede een broze en precaire constructie is middenin ellende en allerlei kwaad. Pandemieën zijn de regel, precies zoals natuurrampen en alle mogelijke pijnen die zo bedrieglijk 'onvolkomenheden' worden genoemd om de illusie te voeden dat het volkomene oorspronkelijk was en ergens een bestaan had en een recht van bestaan, zoals het ooit verloren (en derhalve misschien wel terug te winnen) paradijs - maar ook dàt bleek ommuurd. We zullen ze wel vinden, de demonen die het virus ontworpen hebben, en we zullen hen straffen, en de ziekte zal verdwijnen, samen met de dood - aldus de achterliggende, ijdele hoop.

Reeds Homeros die leefde van 800 tot 750 v.C. verhaalt over Oedipus en toen in diens geboortestad Thebe de pest uitbrak, werd zij beschouwd als een straf - volgens het orakel een straf voor een onbestrafte moordenaar. De blinde ziener Tiresias wees met beschuldigende hand Oedipus aan die daarop zichzelf de ogen uitstak. Uitgerekend in het huidige tijdperk der goddeloosheid treedt het gevecht van de mens met zijn noodlot opnieuw op de voorgrond, aldus de aloude tragiek herstellend van ons volstrekt tegendoelmatige handelen waar wij geloven in een vijand die we derhalve ook konden verslaan. De laïciteit blijkt niet doorgedrongen, in wezen zijn wij primitief gebleven en hechten wij, zoals een mossel aan zijn schelp, vast aan de hardnekkigste illusies en de meest vergezochte complotten. Niet de hel van ziekte en dood maakt de mensheid ongelukkig maar het feit dat haar helden en goden maar evenzeer haar demonen slechts spoken bleken te zijn.[661]

661 Tekst d.d. 18 augustus 2020.

Corona en de collectieve zelfmoord

Het is allerminst zo dat seksualiteit in onze cultuur taboe is in de zin dat er niet mag over gesproken worden en zelfs het tegendeel is waar, aldus Michel Foucault in de aanzet tot zijn *Geschiedenis van de seksualiteit*: men wordt verplicht om over seks te praten - zo bijvoorbeeld sinds het Concilie van Trente in het sacrament van de biecht: *"Weggedoken achter een uitgezuiverd taalgebruik waarin hij niet meer onomwonden wordt genoemd,wordt de seks de prooi die als het ware uit het struikgewas wordt gejaagd door een discours dat niet van plan is hem enige schaduw of rust te gunnen".*[662] Door mensen te verplichten om over seks te praten, worden zij (door de machthebbers) beroofd van hun privacy en van hun meest intieme relaties en dat is fascisme. Michel Foucault legt uit hoe de machtsuitoefening over menselijke intieme relaties slechts een onderdeel is van een alles en allen omvattende beheersing van onderdanen. De macht organiseert de staat met het oog op het uitoefenen van controle over alle beschikbare energieën die aan personen onttrokken worden door hun wil uit te schakelen en deze te vervangen door de wil van de staat. De machtsgreep gebeurt via de politiek, de economie, de opvoeding en noem maar op en een bijzondere toepassing daarvan is de macht die de staat uitoefent over de intieme relaties van mensen onderling.[663] Het volgende citaat uit het genoemde artikel dateert uit 2019 toen van de coronapandemie nog geen sprake was:

---

662 Michel Foucault, *Geschiedenis van de seksualiteit,* Boom uitgevers, Amsterdam, 2018, pag. 30. [Oorspronkelijk: *Histoire de la sexualité,* I. *La volonté de savoir,* Gallimard, Paris, 1976; II. *L'usage des plaisirs,* Gallimard, Paris, 1984; III. *Le souci de soi,* Gallimard, Paris, 1984]. Zie ook: Jan Bauwens, *Over seks en samenleving*: http://blogimages.bloggen.be/tisallemaiet/attach/351190.pdf :

663 Zie: Jan Bauwens, *Over seks en samenleving*, Serskamp 2019, pp. 3-5: http://blogimages.bloggen.be/tisallemaiet/attach/351190.pdf

"Machthebbers dringen door tot in de intiemste wezenskern van mensen en zij doen dat door zelfs de meest hechte en persoonlijke banden die mensen onderling met elkaar kunnen hebben, ondergeschikt te maken aan hun relatie met elk individu afzonderlijk. Het is bekend dat machthebbers beducht zijn voor samenscholing of bendevorming en om die reden moeten wie verenigingen stichten van welke aard dan ook, hiervoor eerst de goedkeuring van de overheid bekomen en geregeld verslag uitbrengen over de gevoerde activiteiten. Persoonlijke contacten tussen twee mensen kunnen uiteraard moeilijk verboden worden, al is de kerk erin geslaagd om dit alsnog te realiseren binnen de kloostermuren middels de regel numquam duo semper tres *(wat wil zeggen: groepjes van twee zijn verboden, zij moeten altijd uit tenminste drie personen bestaan) – een regel die ervoor zorgt dat als twee mensen samenzijn en misschien wel wat vertellen of bekokstoven, er altijd een mogelijk oog van het gezag aanwezig is in de vorm van de verplicht aanwezige derde. Maar ook contacten tussen twee mensen worden aan banden gelegd, bijvoorbeeld als zij van langdurige aard zijn of als zij een economische betekenis hebben. Het instituut van het huwelijk werd niet in het leven geroepen om mensen bij te staan doch om volledige controle uit te oefenen over alle mogelijke activiteiten die zich in dergelijke engagementen kunnen ontplooien en dan vooral inzake het kroost: de opvoeding van kinderen tot gehoorzame burgers – arbeidskrachten in vredestijd, soldaten in tijd van oorlog. In* 1984 *moeit de overheid zich met principieel alle intieme relaties en die worden in feite in de kiem gesmoord met de meest gruwelijke middelen:* Big brother *bespioneert intieme contacten en vernietigt ze door de partners er middels folteringen toe te brengen dat ze elkaar verraden (– in de dystopische roman van Orwell geschiedt dat in de gevreesde* room 101*)."* [664]

664 *O.c.*, pp. 8-9. Dit artikel verscheen in afleveringen op de weblog *Tisallemaiet* in de periode van 17 februari 2019 (delen 1 tot en met 4) tot 11 maart 2019 (deel 10). De tekst gaat verder als volgt: *" (...) De psychologie leert ons dat als mensen weten dat zij gevolgd worden, zij hun gedrag gaan aanpassen aan de verwachtingen van wie hen volgen. Dit betekent zonder meer het definitieve einde van onze vrijheid. Het*

De folteringen uit *1984* zijn vandaag fikse boetes en gevangenisstraffen en dezer tijd (20 augustus 2020) wordt gewag gemaakt van de verplichte corona-test voor uit vakantie terugkerende toeristen terwijl her en der ook een verplichting tot vaccinatie in het vooruitzicht wordt gesteld.[665]

Het beslag leggen op de intimiteit of het intimideren is het onder druk zetten van mensen om hen ertoe te brengen dat zij hun geheimen prijsgeven. Het zich toe-eigenen van geheimen is het naar zich toetrekken van macht omdat geheimen altijd sleutels zijn waarmee deuren kunnen worden geopend en waarmee de toegang tot voordien verboden plaatsen, mensen, relaties en informatie mogelijk wordt. Het inbreken in de intimiteit van anderen is een vorm van aftroggelarij, alleen gaat het in de aperte aftroggelarij om bezittingen zoals objecten, terwijl machtswellustelingen die mensen op verkapte wijze aftroggelen (zoals agenten van een religie dat doen via de biecht, wetenschapslui via enquêtes en politici in ruil voor loze beloftes), het gemunt hebben op het aftroggelen van uiterst gevoelige gegevens. In de natuur vertrouwen koppeltjes elkaar hun geheimen toe met het oog op het vormen van een hechte band in functie van het doorgeven van hun eigen leven voor het bestendigen van de soort maar waar machthebbers van mensen die gevoelige informatie afdreigen, gebruiken zij wat bestemd is voor het soortbehoud voor hun eigen persoonlijk nut, wat aan hun criminele activiteiten in feite een genocidaal karakter geeft. De aan-

---

hedendaagse fascisme manifesteert zich niet langer met stokken of met geweren maar met het veel efficiëntere middel van de spionage die in feite de diefstal is van de privacy. Iemand zijn privacy ontnemen, is hem zijn wil ontnemen en wie willoos worden gemaakt, worden van zichzelf beroofd: zij doen slaafs wat van hen wordt verwacht door wie hen controleren, precies zoals degenen doen die onder hypnose zijn. De fascist van vandaag is hij aan wiens blik men zich niet kan onttrekken en zijn macht is nog groter dan die van de biechtvader van weleer die in feite zijn prototype is omdat men ongewild bij hem te biechten gaat – hij is de god uit de spreuk God ziet u, hier vloekt men niet." (*O.c.*, p. 9).

665 https://www.hln.be/nieuws/binnenland/toeristen-die-passen-voor-verplichte-coronatest-riskeren-tot-4-000-euro-boete-en-zelfs-celstraf~a45dd1fc/

slag op de privacy en op de intimiteit van de burgers binnen het fascisme heeft daarom alles met genocide te maken en waar het volk aarzelt om zich te verzetten tegen een fascistoïde regime is hoe dan ook sprake van 'genosuïcidaal' gedrag of een neiging tot collectieve zelfmoord. Waar inzake de corona-pandemie, die per definitie alle volkeren van de hele wereld omspant, opportunisten een verkapte fascistoïde politiek tot ontwikkeling brengen, krijgt hun gebeurlijk succes de niet mis te verstane betekenis van een daadwerkelijke zelfmoordneiging van de menselijke soort.[666]

666 Tekst d.d. 20 augustus 2020.

Supervoorschriften die het volk de das omdoen?

In *De macht om te beschikken over leven en dood* heeft Michel Foucault het over de onderwerping van de biomacht (de machtsuitoefening over het volk als verzameling van lichamen via allerlei regelingen inzake volksgezondheid, opvoeding, geboorteregeling, levensduur, seksualiteit...): *"de gecontroleerde inpassing van de lichamen in het productieapparaat en de afstemming van de demografische verschijnselen op de economische processen."*[667] Het volk wordt in het machtsdenken allerminst beschouwd als een geheel van personen maar inderdaad als een louter instrument: *"Omdat het kapitalisme behoefte had aan groei, moest iedereen sterker, bruikbaarder en volgzamer worden; er waren machtsmethoden nodig die de krachten, de vaardigheden en het leven in het algemeen verder ontwikkelden, zonder dat daarmee de onderwerping mocht worden bemoeilijkt."*[668] Foucault wijst in dat verband op de historische functie van de ascetische moraal maar ook op het feit *"dat het functioneren van de norm aan belang wint ten koste van het systeem van recht en wet."*[669] De wet handhaaft zich met de dreiging van de dood maar gaat steeds meer normaliseren (reguleren, indijken) in plaats van te dreigen en seks is dan van belang omdat het *"de toegangsweg is tot het leven van het lichaam en ook tot het leven van de soort [en aldus] dient tot matrijs voor disciplinering en tot vertrekpunt voor regulering. (...) [Er is] een reeks van uiteenlopende tactieken die in wisselende verhoudingen het*

667 Michel Foucault, *Geschiedenis van de seksualiteit,* Boom uitgevers, Amsterdam, 2018, pag. 142. [Oorspronkelijk: *Histoire de la sexualité,* I. *La volonté de savoir,* Gallimard, Paris, 1976; II. *L'usage des plaisirs,* Gallimard, Paris, 1984; III. *Le souci de soi,* Gallimard, Paris, 1984].
668 Ib., pag. 143.
669 Ib., pag. 145.

doel van de fysieke disciplinering combineren met dat van de bevolkingsregulering."[670]

Nu voltrekt zich de machtsuitoefening middels het opleggen van normen en zoals reeds George Orwell het in zijn *1984* heeft beschreven is de maatstaf voor haar succes haar vermogen om haar onderdanen te laten liegen. Het afdreigen van de meest vergezochte geloofsbelijdenissen middels de doodstraf, het verlies van sociaal aanzien, werk en inkomen, bestaat al bij primitieve volkeren en in feite verwijst Sigmund Freud ernaar in zijn *Totem und Tabu*: de macht vestigt zich middels heilige (lees: 'onaantastbare', 'absurde') voorschriften waarvan de naleving verplicht is op straffe van de dood.

Zo bijvoorbeeld worden in het Westen sinds twee millennia massaal de rooms-katholieke dogma's beleden - vandaag door zowat 1,3 miljard mensen en dit aantal groeit nog steeds.[671] Deze dogma's of onbetwistbare leerstellingen dienen door de gelovigen kritiekloos geaccepteerd te worden en verheffen zich aldus per definitie boven het redelijke en het natuurwetmatige, zij vloeken met de meest elementaire zintuiglijke observaties van alle mensen en met het gezond verstand en hun acceptatie wordt afgedwongen zonder scrupules, te beginnen met de methode van inlijving die geschiedt onmiddellijk na de geboorte en derhalve zonder het medeweten of de instemming van de betrokkene zelf.

Mede het feit dat *in casu* dit geloof sinds oudsher een pact heeft gesloten met de politiek die zich sowieso opportunistisch oriënteert, doet de volgende, in wezen vanzelfsprekende maar niettemin moeilijk te bevatten vraag rijzen: is het denkbaar dat de macht die zich gedurende vele duizenden jaren met beproefde methoden heeft weten te bestendigen, nu plotseling is gaan afzien van haar machtsmiddelen en tactieken waarvan de eerste en de belangrijk-

---

670 Ib., pag. 147.

671 Tussen 2005 en 2014 groeide het aantal rooms-katholieken aan met 14 pct. terwijl de wereldbevolking toenam met 11 pct. Zie: https://nl.wikipedia.org/wiki/Rooms-Katholieke_Kerk

ste bestaat in het dwingen van haar onderdanen om leugens te gaan belijden?

Nadat de klassieke machtsvormen in diskrediet gebracht werden, is het weliswaar dit wat men de onderdanen wil laten geloven maar alles wijst erop dat slechts de vorm verandert waarin de macht zich voordoet terwijl haar essentie onveranderd blijft alsook de manier waarop zij zich manifesteert. De tiara's en de kazuifels zijn vervangen door moderne uniformen en hetzelfde geldt voor de titulatuur. De te belijden leugens zijn nieuw maar het blijven uiteraard leugens omdat macht alleen meetbaar is met haar vermogen om mensen leugens te doen belijden.

De aan de gang zijnde kentering is niet meer dan een vervelling, de slang blijft dezelfde en ook haar gif, haar prooi en haar jachtgebied. Van oudsher was religie verbonden met hygiëne en daarom ook in naam van de volksgezondheid verplicht: de kuisheidsvoorschriften, de regels over de omgang met voedsel, wat gegeten mocht worden en wat niet. Ook de nieuwste, zich wereldwijd opdringende voorschriften, die schijnbaar uit de lucht komen vallen en die de bestaande wetten en in dezelfde beweging ook de democratieën en de macht van het volk met een tot voor kort ondenkbare agressie in een mum van tijd in hun schaduw wisten te stellen - ook deze nieuwste voorschriften dienen zich aan als regels met betrekking tot de hygiëne en de volksgezondheid omdat reeds beproefd werd dat zij zich aldus kunnen legitimeren: zij doen zich voor als hoogst noodzakelijk maar zij zijn een zoveelste poging tot inperking van de vrijheid met het uitvlucht van de veiligheid.

Het politieke terrorisme als voorgehouden volksvijand heeft ondanks de bruutheid waarmee het werd getoond - de onthoofdingen - gefaald omdat de dreiging van zijn gevaar te gering is gebleken. Met het bioterrorisme - geïllustreerd door torenhoog opeengestapelde lijkkisten en verontrustende cijfers - lijkt het gevaar dit keer veel dichterbij, het komt van binnen in plaats van van buiten, het zit in de wezenskern, in het lijf van in principe iedereen en een eind aan de dreiging is pas denkbaar als iedereen zich onderwerpt aan een remediërende overheid en toelaat dat die fysiek ingrijpt,

inspuit, vaccineert. Hoe verleidelijk met de dood op de hielen maar, de hele geschiedenis in ogenschouw genomen: wie kan de overheid nog vertrouwen?[672]

672 Tekst d.d. 23 augustus 2020.

Aldus wordt het onrecht gelegitimeerd

Op het einde der tijden, aldus de bijbel, zal het kaf van het koren gescheiden worden en het gaat hier wel degelijk over de goeden en de bozen en derhalve over moraal en verantwoordelijkheid. Het vermoeden kon nu rijzen dat de vergelijking met het kaf en het koren een beetje oneigenlijk is omwille van het feit dat het kaf het nu eenmaal niet helpen kan dat het slechts kaf is terwijl het koren evenmin redenen heeft om op zijn hoge voedingswaarde prat te gaan. De bozen daarentegen worden immers verondersteld het eeuwige vuur te verdienen omdat zij door eigen toedoen bozen zijn en ook de goeden hebben verdienste aan hun hemel. Maar het onrechtmatig vergelijken van de goeden met het koren en de bozen met het kaf verraadt een dieper gelegen onrecht: de scheiding van het kaf en het koren grijpt niet plaats in de eindtijd maar daarentegen aan het prille begin van de tijd en wel door toedoen van wie in dezer met geheel onterecht de bijbel schermen, zijnde de gezagsdragers van de kerk.

Het onderwijs, de scholing, de universiteiten: zij ontstonden binnen de kloostermuren ingevolge de bekende evangelische oproep tot het onderrichten van alle volkeren. Alleen kregen zij binnen de kerk, die immers een pact sloot met de staat - en dan bij voorkeur met de kapitalistisch georiënteerde staat en zo mogelijk met het fascisme -, een bijzonder concurrentieel karakter. Om niet te zeggen dat opleidingen allerhande alras een zaak van wedijver werden, met de navenante 'afval': het kaf werd geëlimineerd en het koren overgehouden zoals dat ook in de natuur het geval is bij de gratie van het recht van de sterkste. In de evolutie immers overleven enkel zij die sterk en intelligent zijn en de zwakkeren moeten het bekopen. En dat dit niet veel meer met het christendom kan te maken hebben, is van bij het begin ook duidelijk. De natuur elimineert middels haar methode van de *survival of the fittest* de zwakkeren van bij het prille begin en **de kerk helpt de natuur daarbij een handje** met exact dezelfde methode in haar onderricht aan

scholen en aan universiteiten: middels de meedogenloze stresstests van de examens worden de besten uitverkoren om dan het voortouw te kunnen nemen in het maatschappelijke leven dat hen in het zog van de natuur een tweede keer beloont omdat zij nu eenmaal - twéémaal - natuurlijkerwijze de knapsten en de sterksten zijn terwijl wie niet slagen, sociaal afvallen en andermaal worden gestraft met hard labeur, een gering loon, slavernij, ziekte en een vroege dood. En speelt hier bovendien niet het erfkwaad daar het kroost van de aldus gestraften meestal eenzelfde lot te wachten staat?

Het christendom wordt een eerste keer en dan eigenlijk definitief gefnuikt waar haar zelfverklaarde vertegenwoordigers een pact sluiten met de wereldlijke machten, er daarbij voor zorgend dat zij de communistische staatsvormen uit de weg gaan, die in feite de (christelijke) gelijkheid verdedigen en de wrede (natuurlijke) concurrentie een halt toeroepen. Doorheen de eeuwen is die strijd van de kerkelijke machten tegen de antikapitalistische staten een onbetwistbaar gegeven. De in 2014 snel heilig verklaarde paus in hoogsteigen persoon is in Latijns-Amerika zijn missionarissen gaan bekeuren omdat zij met hun bevrijdingstheologie partij kozen voor de armen en niet mee wilden heulen met de gruwelijke dictaturen aldaar en ook in Europa werkte de kerk samen met de nazi's: zij sloot haar ogen voor de gruwel van de concentratiekampen en hielp na de oorlog via de zogenaamde 'rattenlijn' de beulen het land uit, zij steunde fascisten zoals Mussolini en Franco en ook vandaag deelt zij politieke en sociale standpunten met extreemrechts.

Een tweede keer vertrappelt de kerk het christendom dat immers tegen het onrecht van de natuur in, de zwakkeren helpt vanuit een ethiek die de natuur overstijgt en de clerus doet dat door met volle overgave de staten te dienen daar waar zij streven naar heerschappij en macht: zij schildert niet alleen de godheid af als een wereldlijk heerser in zijn volle luister en ornaat met een vertegenwoordiger op aarde met wereldlijk en politiek gezag - om niet te zeggen een keizer - maar zij garandeert zoals gezegd dat het recht van de sterkste of de wet van de jungle de goddelijke goedkeuring be-

komt om te worden doorgetrokken van het natuurlijke naar het culturele en sociale domein met het beamen van een zogenaamd evangelisch onderricht dat in wezen een meedogenloze wedijver verkapt.

Als klap op de vuurpijl gaat de kerk vervolgens schermen met een Bijbelse voorspelling die zij eigenhandig van bij het begin heeft in elkaar geflanst: de scheiding van het kaf en het koren. En haar doel is niet mis te verstaan de legitimatie van de bestraffing van de zwakkeren door hen de schuld te geven van een onrecht dat geheel natuurlijk is van aard - uitgerekend het onrecht dat de bestaansreden uitmaakt van het christendom als zodanig dat immers de roeping heeft het te bestrijden.[673]

673 Tekst d.d. 24 augustus 2020.

Het tijdperk van de leugens

1: De parrhêsia in het coronatijdperk

Een benadering van dictators als wreedaards zonder meer, heeft weinig nut voor een goed begrip van het verschijnsel. Een meer empathische aanpak is wellicht vruchtbaarder met het oog op een kritische reflectie. In die optiek is een dictator in de eerste plaats uiteraard een machtswellusteling zoals elke politicus, alleen onderscheidt hij zich door de combinatie van een bijzondere zelfoverschatting met een onderschatting van de complexiteit van de politieke opdracht, met name in zijn waan dat hij zou beschikken over het unieke vermogen om het volk welvaart en geluk te brengen terwijl hij zulks in werkelijkheid alleen maar gelooft en belooft, hierbij ook nog eisend dat het volk dit voltallig beaamt en zich tevens het recht toe-eigenend om de 'ongelovigen' (die zijns inziens immers dat beloofde geluk in de weg staan) te bestraffen.

De dictator is de paternalist bij uitstek omdat hij gelooft dat hij de vrijheid van het volk mag beperken op grond van alleen maar zijn op waanzin berustende overtuiging dat hij aldus meer welvaart en geluk zal brengen en het verband met de huidige politieke toestand in de wereld mag reeds duidelijk zijn: veiligheid en volksgezondheid hebben altijd behoord tot de meest verleidelijke muizenvallen van regimes die hun dictatoriaal karakter verkappen door het voor te stellen als de verzorgingsstaat, de heilstaat of het ware en enige geloof. De vrijheidsbeperkingen die zich legitimeren als noodzakelijke veiligheidsvoorschriften klinken even frustrerend als de dienstplicht in oorlogstijd en voor gewetensbezwaarden is ook dit keer geen plaats omdat in dictaturen ongehoorzaamheid sowieso wordt afgestraft: alleen de dictator heeft recht op een geweten. Dat houdt ook in dat hij aan de burgers het hebben van een geweten

ontzegt: hij depersonaliseert het volk en gebruikt het als verlengstuk van het eigen lichaam.

De waan die de dictatuur schraagt, dient vanzelfsprekend bij hoog en bij laag te worden verdedigd en zij krijgt vorm in een leer, een doctrine, zoals die van de rooms-katholieke kerk, het communisme, het fascisme of de dictatuur die aan zichzelf het uitzicht geeft van de perfecte democratie. Onvermijdelijk is de doctrine van het enige ware geloof bij voorbaat een gigantische leugen en die leugen kleurt de hele samenleving onder het juk van de autocratie. Maar verkappingen kennen hun grenzen: vanaf een zeker punt gaan als het ware de dijken die de aanzwellende stroom van aan het licht komende waarheden binnen de perken moeten houden, het begeven en werden de regels die de vrijheden van de burgers fnuiken, lachwekkend, ware het niet dat de spot ten strengste werd bestraft omdat zij wordt beschouwd als heiligschennis.

Gezegd moet hier worden dat het discours dat de leugens in het zadel houdt, een retorisch karakter heeft, terwijl de redenaar zaken verdedigt waarin hij niet noodzakelijk zelf gelooft: hij is de advocaat van wie hem betalen en hij gebruikt zijn kunst om er zichzelf mee te verrijken. Tegenover de retorica echter, staat het vrijmoedige spreken, de *parrhêsia*: sinds oudsher het fundament van de filosofie dat steeds meer aan actualiteit wint en dat vandaag de aandacht verdient. De Franse filosoof Michel Foucault bevroedde het belang en de noodzaak van het vrijmoedige spreken en wijdde er zijn laatste colleges aan.

In zijn situering achteraf in de publicatie van die colleges verklaart Frédéric Gros ze als een terugkeer naar de wortels van de filosofie met Socrates en de cynici die het vrijmoedige spreken beoefenden: zij deinsden er niet voor terug met onaangename waarheden de toorn van hun toehoorders te riskeren en de vagebondachtige berooidheid van hun afwijkende levenswijze was de zichtbare uitdrukking van het op de proef stellen van het bestaan door de waarheid.[674] De *parrhêsia*, aldus Foucault, is *"de moed tot waarheid*

674 Michel Foucault, *De moed tot waarheid. Het bestuur van zichzelf en de anderen II, Colleges aan het Collège de France (1983-1984)*, met

van de spreker die, ondanks alles, het risico neemt de hele waarheid te zeggen die hij denkt, maar ze is ook de moed van de gespreksgenoot om de krenkende waarheid die hij hoort voor waar aan te nemen".[675] Het eerste wordt zeldzamer maar misschien nog erger is dat het laatste in de regel quasi nooit meer het geval is: klokkenluiders worden gevierendeeld (of in nog kleinere stukjes gesneden) en mensen die iets te zeggen hebben worden onhoorbaar ingevolge het lawaai van de massa's praatbarakken die het absolutistische regime op ons af stuurt om ons de oren te stoppen.

In de *parrhêsia* of het vrijmoedige spreken bestaat een band tussen de spreker en wat hij zegt, wat in de retorica volkomen ontbreekt.[676] Zo is de retorica het verworden van het spreken tot de kunst van het liegen en zij leidt tot de waanzin die zich in deze tijd genadeloos manifesteert in velerlei vormen waarvan de corona-gekte momenteel de meest pregnante is. Genezing is pas mogelijk mits het vrijmoedige spreken dat vandaag helaas al te vaak wordt afgestraft met karaktermoord en moord omdat de gespreksgenoot de moed mist om de krenkende waarheid ook voor waar aan te nemen.[677]

2: De structureel verbannen waarheid

De parrhèsiast of de vrijmoedige spreker, aldus Michel Foucault, onderscheidt zich van de profeet, van de wijze en van de onderwijzer: hij spreekt immers niet over de toekomst of het lot doch over het heden en hij spreekt duidelijke taal (waar de profeet het over de eindtijd heeft en in raadsels spreekt), hij heeft een heilige plicht

---

woord vooraf en redactie door François Ewald en Alessandro Fontana. Situering en redactie door Frédéric Gros. Vertaling door Ineke van der Burg. Uitgeverij Boom, Amsterdam 2011, pp. 389-405. [Oorspronkelijk: *Le courage de la vérité. Le gouvernement de soi et des autres II. Cours au Collège de France (1983-1984)*, Paris: Gallimard/Seuil 2009].

675 *O.c.*, pag. 32.

676 *O.c.*, pag. 32.

677 Tekst d.d. 25 augustus 2020.

om te spreken (waar de wijze zich vaker in stilzwijgen hult) en zijn spreken is risicovol, hij staat er persoonlijk borg voor, het is ethisch geladen (waar de onderwijzer slechts plichtmatig kennis doorgeeft).[678]

Het begrip *parrhêsia* duikt voor het eerst op bij Euripides als het *burgerrecht* om zijn mening te geven over zaken van algemeen belang en buitenlanders, bannelingen, slaven en geschandaliseerden missen het. Maar wat later (in de vierde eeuw v.C.) geldt de *parrhêsia* plotseling niet langer als een recht doch als *"een gevaarlijke praktijk met dubbelzinnige gevolgen, die niet zonder voorzorgsmaatregelen en beperkingen uitgeoefend kan worden."*[679]

Foucault legt uit dat dit komt doordat bij uitstek de Atheense democratie die prat gaat op dit recht van spreken het 'ethisch onderscheid' verliest: *"De waarden lijken zich om te keren en de democratie verschijnt nu juist als de plaats waar de* parrhêsia *(het waarheidsspreken, het recht om je mening te geven en de moed om tegen die van anderen in te gaan) steeds onmogelijker of in elk geval gevaarlijk wordt [voor de stadstaat](...) omdat de vrijheid om het woord te nemen allen, wie dan ook, gegeven is"*[680], dus ook aan dronkaards, gekken, dieven en vleiers, wiens meningen het algemeen belang schaden maar ook het belang van het individu dat dit spreekrecht *goed* gebruikt.

Zo voert in de *Apologie* Socrates aan dat hij zich niet eerder publiekelijk heeft doen gelden omwille van het gevaar van het vrijmoedige spreken. [Socrates:] *"'(...) want niemand zal het er levend afbrengen die zich eerlijk (*gnêsiôs*: uit nobele motieven; M.F.) wil*

678 Michel Foucault, *De moed tot waarheid. Het bestuur van zichzelf en de anderen II, Colleges aan het Collège de France (1983-1984)*, met woord vooraf en redactie door François Ewald en Alessandro Fontana. Situering en redactie door Frédéric Gros. Vertaling door Ineke van der Burg. Uitgeverij Boom, Amsterdam 2011, pp. 34-53. [Oorspronkelijk: *Le courage de la vérité. Le gouvernement de soi et des autres II. Cours au Collège de France (1983-1984)*, Paris: Gallimard/Seuil 2009].
679 *O.c.*, pag. 57.
680 *O.c.*, pag. 57-58.

verzetten tegen een massa [want die] stelt zich bloot aan de dood."[681]

"Hoe komt het dat het ware vertoog in de democratie machteloos is?", zo vraagt Foucault zich af en hij komt tot een bijzonder besluit: de democratie kan de goede van de slechte redenaar niet onderscheiden, zij moet hoe dan ook luisteren naar de meerderheid (de slechtsten) terwijl de besten in de minderheid zijn: het spreken van waarheid is in een democratie *structureel* onmogelijk.[682]

En aldus sluiten voor Plato de democratie en het waarheidspreken elkaar uit en in dat verband vergelijkt hij de democratie dan ook met het beruchte narrenschip en derhalve moeten goede bestuurders *"zich baseren op een waar vertoog, dat democraten en demagogen zal verbannen"*.[683] Aristoteles is het daarmee niet eens en het thema blijft onbeslist.

Vermeldenswaardig in dat verband is het verschijnsel van het ostracisme: *"de maatregel waarover de Atheense stadstaat beschikte en die het volk toestond om een individu te verbannen, niet zozeer vanwege een vergrijp of een misdaad die het zou hebben begaan, maar enkel en alleen omdat zijn prestige, zijn voortreffelijkheid, de bijzondere eigenschappen waar hij blijk van gaf, hem te zeer boven de andere burgers plaatsten."*[684] Dit principe werd verdedigd op grond van de mening dat een volk is zoals een schilderij dat door dergelijke uitschietende details ontsierd wordt![685]

681 *O.c.*, pag. 59.
682 *O.c.*, pag. 60-67.
683 *O.c.*, pag. 68-69.
684 *O.c.*, pag. 74.
685 Tekst d.d. 27 augustus 2020.

3: Ostracisme jegens senioren

Ostrakon is het Oud-Griekse woord voor *potscherf* en *ostrakismos* betekent *schervengericht*[686]: de uitsluiting van iemand uit een groep, uit een gemeenschap of uit het maatschappelijke leven.[687] In de Helleense stadstaat Athene werd namelijk met potscherven gestemd over iemands verbanning.[688] Meer bepaald betreft het begrip de stemming over burgers die men te voortreffelijk of te invloedrijk achtte.[689] Tegenwoordig verwijst de term naar de sociale uitsluiting van minderheden. Volgens psycholoog Kipling Williams voelt de dorsale *cortex cingularis anterior* van de hersenen, die lichamelijke pijn registreert, ook deze "sociale verwonding" wanneer een persoon wordt geostraceerd.[690]

De reden voor de uitsluiting van minderheden is een zaak van *kwantiteit* en kan dus zowel hun te hoog geachte als hun te laag geachte kwaliteit betreffen. Zo worden allochtone arbeiders vaker uitgesloten, niet omdat zij minder goed zouden zijn maar daarentegen omdat zij beter presteren (bijvoorbeeld met een betere prijs-kwaliteitverhouding): autochtonen vrezen dan immers voor de ei-

686 http://www.etymologiebank.nl/trefwoord/ostracisme
687 G.J. van Wyk (2007), *Etimologiewoordeboek van Afrikaans, Supplement*, Stellenbosch: "**ostrasisme** s.nw.: Uitsluiting of verbanning van iemand uit 'n groep, gemeenskap of die maatskaplike lewe. Uit Ndl. *ostracisme* (1824)."
688 *O.c.*: "In antieke Griekeland is potskerwe dikw. as 'n soort stembrief gebruik by 'n stemming wanneer besluit is of 'n persoon uitgesluit of verban moet word."
689 https://ivdnt.org/zoeken-in-woordenboeken?w=ostracisme : "1. In het oude Athene het gebruik om een al te invloedrijk man, van wien gevreesd kon worden dat hij tot tiran zou uitgroeien, voor tien jaar te verbannen na een stemming hierover door de vergadering der burgers; bij de stemming worden potscherven gebruikt waarop de naam van den betrokken persoon geschreven stond; schervengerecht./ 2. Het uitstooten, het streng weren, het doelbewust negeeren, het wegsturen, vooral van personen."
690 https://nl.wikipedia.org/wiki/Ostracisme

gen positie en voor de verworven rechten welke in feite voorrechten zijn. Men kan het ostracisme zelfs ontwaren in de *numerus clausus* voor kandidaat-geneeskundestudenten omdat het ook daar gaat om de verbanning van een (vermeend) teveel aan kwaliteitsvolle mensen.

Om oneigenlijke redenen worden artsen ouder dan vijfenzestig niet langer toegelaten om in klinieken te werken en met betrekking tot senioren in het algemeen lijkt onze wetgeving vrijwel geen onderscheid te maken tussen ouder (senoir) zijn en ziek of dement zijn. Uitsluiting is een wrede manier waarop mensen vrijwel zonder kans op verweer monddood worden gemaakt, wat des te meer wraakroepend is waar het mensen betreft die uitzonderlijk geoefend en/of ervaren zijn, wat in de regel het geval is met senioren. Maar hier is vooral onrecht in het spel.

Waar een gegeven uit de statistiek (de toegenomen kans op dementie bij vijfenzestigplussers) blijkt de voorrang te krijgen op een *feit* met betrekking het toekennen of het ontzeggen van rechten aan een willekeurig individu (dokter *X* is gezond, geleerd, ervaren, geoefend, onafhankelijk en objectief), wordt het recht flagrant geschonden en is sprake van een misdaad verwant aan het racisme dat immers een gelijkaardige beoordelingsfout denkt te kunnen te legitimeren, zoals in de redenering die aan de basis ligt van de apartheid: "Zwarten worden (overigens geheel onterecht) statistisch beschouwd als minder hygiënisch dan blanken en derhalve verdient de zwarte dokter X niet dezelfde rechten als de blanke dokter Y."

Het ostracisme jegens senioren verkapt de uitsluiting van getalenteerde, vaak gezonde, zeer bekwame en ervaren mensen met het Alzheimer-sprookje dat zijn geloofwaardigheid al te vaak dankt aan de combinatie van de grove leugens van de ostracerende partij met de onmacht van de geostraceerde partij waarbij deze laatste (de onmacht) veel vaker te wijten is aan de Platoonse wijsheid van waaruit men het verkiest om kwaad te ondergaan in plaats van het te doen, dan aan een gebrek aan mentale of fysieke weerbaarheid. Al te vaak maken kinderen misbruik van de wetenschap dat zij

door hun ouders niet zullen veroordeeld worden, laat staan voor de rechter gesleept, wanneer zij het nalaten om hun een menswaardige oude dag te bezorgen. De drempel tot het benadelen (*in casu:* het dumpen) van mensen om welke reden dan ook, wordt lager als het mensen betreft waarvan men weet dat zij zich niet zullen wreken en die wet is ons bekend uit de relationele sfeer maar beperkt zich uiteraard niet tot huwelijksrelaties of andere wettelijke verbintenissen.[691] [692]

4: Waarheid en moed

De *parrhêsia* of het vrijmoedige spreken heeft te maken met de *alêtheia* (het ont-dekken van de waarheid in de filosofie) maar ook met de *politeia* (de macht) en met het *êthos* (in de *psychê*) zoals bij uitstek bij Socrates *"die liever de dood trotseert dan afziet van het waarheidspreken, maar dit waarheidspreken niet uitoefent door op het podium, in de Volksvergadering, voor het volk onverbloemd te zeggen wat hij denkt. (...) Hij doet dat door de zielen te toetsen in een ironisch ondervragingsspel."*[693] Foucault bespreekt dit aan de hand van een fragment uit de *Apologie* en een uit de *Phaedo* waaruit blijkt dat Socrates het vrijmoedige spreken niet via de politiek had kunnen beoefenen. *"Socrates (...): 'Neemt u het mij alstublieft niet kwalijk dat ik de waarheid zeg (de waarheid is: als ik aan politiek gedaan had, dan was ik dood; M.F.) want nie-*

691 Tekst d.d. 27 augustus 2020.
692 Andere verwijzingen:
https://en.wikipedia.org/wiki/Kipling_Williams ;
http://www.etymologiebank.nl/trefwoord/ostracisme
https://ivdnt.org/zoeken-in-woordenboeken?w=ostracisme
693 Michel Foucault, *De moed tot waarheid. Het bestuur van zichzelf en de anderen II, Colleges aan het Collège de France (1983-1984)*, met woord vooraf en redactie door François Ewald en Alessandro Fontana. Situering en redactie door Frédéric Gros. Vertaling door Ineke van der Burg. Uitgeverij Boom, Amsterdam 2011, pag. 97. [Oorspronkelijk: *Le courage de la vérité. Le gouvernement de soi et des autres II. Cours au Collège de France (1983-1984)*, Paris: Gallimard/Seuil 2009].

mand zal het er levend afbrengen die zich eerlijk wil verzetten tegen een massa, zomin hier als elders, en die wil verhinderen dat er in de staat onrecht en onwettelijkheid wordt gepleegd.'"[694] Alsnog beoefent Socrates het vrijmoedige spreken want: *"'(...) een man van enige waarde berekent zijn daden niet 'naar de kans op leven of dood'."*[695] Overigens werd ook Solon die ten tijde van de dreigende dictatuur protesteerde, monddood gemaakt: hij werd door de vleiers van de volksvergadering prompt gek verklaard. De opdracht van Socrates bestond erin zijn medeburgers *"aan te sporen zich niet om hun bezit, hun reputatie, hun eer en ambten maar om zichzelf te bekommeren, dat wil zeggen om hun rede, de waarheid en hun ziel (*phronesis, alêtheia, psychê*)."*[696] De godheid heeft zich om de mensen bekommerd en bekommerde zich daarom om Socrates, en hij heeft zich om zijn medeburgers bekommerd door hen duidelijk te maken dat zij zich om zichzelf moeten bekommeren.[697] *"'Voor een goed mens (dat is natuurlijk Socrates; M.F.) bestaat geen kwaad noch in zijn leven, noch na zijn dood. Zijn lot (dat van de goede mens; M.F.) laat de goden niet onverschillig."*[698] Maar men moet zich hoeden voor de ziekte die erin bestaat anderen na te praten of de mening van een onnadenkende meerderheid te delen: *"de ziel wordt bedorven, vernietigd, beschadigd door meningen die niet op hun waarheid onderzocht, getoetst en beproefd worden."*[699] Het was overigens van deze ziekte dat Socrates en de zijnen genezen werden door (de genezende god) Asclepius die hij om die reden nog een haan schuldig was.[700]

694 *O.c.*, pag. 102.
695 *O.c.*, pag. 109.
696 *O.c.*, pag. 111.
697 *O.c.*, pag. 115-116.
698 *O.c.*, pag. 127.
699 *O.c.*, pag. 131.
700 *O.c.*, pag. Foucault wijdde een gans college aan de interpretatie van de laatste woorden van Socrates: in tegenstelling tot vele auteurs die beweren dat de ziekte waarvan Socrates genezen was, het leven was, verdedigt Foucault de uitleg van Georges Dumézil (in: *Le Moyne noir en gris dedans Varenne - Sotie nostradamique*, Gallimard, 1984) die aantoont dat 'ziekte' slaat op een ziekte van de ziel, namelijk deze die optreedt waar men zelf niet nadenkt maar anderen napraat. Zie: *O.c.*: pp.

Foucault onderzoekt het thema van de moed (om de waarheid te spreken maar ook om die te aanhoren, met name in de dialectiek) aan de hand van de *Laches* van Plato waarin Socrates' gesprekspartners de moedige vooraanstaande Atheners Nicias en Laches zijn. Het is een onderzoek naar de morele voorwaarden die het subject toegang tot de waarheid geven en toestaan de waarheid te zeggen[701]: het subject moet zuiver zijn maar moet tevens de moed hebben tot waarheid.[702] Zonder de moed om zich af te zetten tegen het oordeel van de massa, beliegt men ook zichzelf. Zo kan men niet komen tot zorg voor zijn kinderen als men niet bereid is om in te zien dat men hen verwaarloost wanneer men zich teveel met andere zaken bezighoudt waarvan men zich (geheel leugenachtig) voorhoudt dat ze belangrijk zouden zijn; men kan niet doen wat men wil en wat goed is als men zich gedraagt naar de smaak van anderen.[703] [704]

5: Het wegpraten van de waarheid

Het is bijna onbegrijpelijk dat keer na keer opnieuw politici zichzelf de das omdoen omdat zij blijken te geloven dat leugens hun kunnen helpen om het hoofd boven water te houden nadat zij gefraudeerd hebben of handelingen hebben gesteld die getuigen van de verregaande onbekwaamheid en onverantwoordelijkheid in het zog van allerlei onterechte aanstellingen ingevolge vriendjespolitiek, valse beloften en nog ander bedrog. Dat valt alleen maar te begrijpen in het licht van het bijzonder alarmerende feit dat leugens hen inderdaad al te vaak van dienst blijken te zijn - althans voor een beperkte tijd.

Dat dergelijk grotesk bedrog uiteindelijk betaald wordt met mensenlevens moet te allen prijze verborgen worden gehouden en

121-141..
701 *O.c.*, pag. 153.
702 *O.c.*, pag. 154.
703 *O.c.*, pag. 155-167.
704 Tekst d.d. 1 september 2020.

daarom ook worden deze moorden voorgesteld als sterfgevallen, ongelukken of structurele onvolkomenheden waarbij dan kant-en-klaar excuses opduiken die het ondanks alles blijven doen: 'niets loopt altijd zoals het hoort', 'niemand is volmaakt', 'een ongeluk is gauw gebeurd'.

De moordenaars gaan vrijuit en de grenzen van het toelaatbare worden almaar verlegd maar het meest intrigerende van deze kwesties is wellicht het feit dat het moordwapen bij uitstek in al deze gevallen nauwelijks of helemaal niet wordt opgemerkt.

Het moordwapen is niet een machinegeweer of een dosis vergif. En het moordwapen is zo geniaal dat het pas nà de moord opduikt. Het moordwapen is een doelbewust oeverloos gepraat in de media nà de feiten, een gepalaver dat er moet voor zorgen dat de getuigen (ook al zijn dat principieel alle mensen) niet langer de feiten zien maar voortaan alleen nog wat het gepraat daarvan probeert te maken.

Immers, als een moord gepleegd wordt en een gigantische dosis bedrieglijk gepraat naast de eigenlijke kwestie is in staat om nadien die moord af te schilderen als een sterfgeval, een ongeluk of een 'normale' onvolmaaktheid, dan is dat gepraat het tovermiddel bij uitstek om van een moord een sterfgeval te maken, om een moord te verbergen en mét de moord de dader of de moordenaar. Uiteraard is er dan ook al helemaal geen sprake meer van bestraffing. Maar dit betekent heel concreet dat het gepalaver achteraf in de media de perfecte moord mogelijk maakt en dat deze leugens derhalve het moordwapen bij uitstek zijn omdat zij de doodsoorzaak verleggen van 'moord' naar 'sterfgeval'.

De wezenlijke verklaring voor de mogelijkheid van het perfecte moordwapen is zodoende het feit dat bij een moord niet alleen de mens die werd vermoord, slachtoffer is: het eerste en belangrijkste slachtoffer is altijd de waarheid. En de waarheid wordt vermoord middels leugens. De leugenaars zijn wezenlijk niet te onderscheiden van de moordenaars. De waarheid is een zaak van leven en dood en daarom ook een zaak van moed.

Moord is bij wet verboden, wat betekent dat moord bestraft wordt maar om aan de straf te kunnen ontkomen, dient de moord te worden ontkend. Het oeverloze gepraat achteraf doet dat: leugens kunnen weliswaar de dode niet weer tot leven wekken maar wat zij wél doen, is dit: zij proberen te ontkennen dat de dode een resultante is van een moord en derhalve trachten zij om van een persoonlijke veroorzaker van iemands dood, een onpersoonlijke oorzaak te maken.

Er zijn een aantal beproefde methoden welke in staat zijn om moord gemakkelijker te maken door die te verdoezelen. De eerste is de gedeelde verantwoordelijkheid: niet één dader maar een groep is verantwoordelijk en dus eigenlijk niemand - een methode die benut wordt in het executiepeloton met de ene losse flodder tegenover de tien echte kogels, wat ervoor zorgt dat niemand als dader kan worden aangewezen in geval bijvoorbeeld later de executie onterecht zou blijken. Een volgende is het groter maken van de afstand tussen dader en slachtoffer, zowel in ruimte als in tijd maar ook in taal, bekendheid en zo meer. Wat lang geleden is, hoeft niet meer zo nodig te worden onderzocht en wat ver van mijn bed is, raakt mijn koude kleren niet. Nog een andere methode is demonisering, naast economische motieven of nog andere in feite niet ter zake doende redenen die tot doel hebben elkeen zand in de ogen te strooien terwijl zij een beroep doen op oneigenlijke driften en verlangens. Moord op criminelen of wie (ingevolge demonisering) daarvoor doorgaan, is niet erg omdat (al dan niet vermeende) misdadigers zogezegd geen groot verlies kunnen vormen en hetzelfde geldt voor ouderen, ongeborenen en zieken; in die gevallen brengt de moordenaar geen kwaad in de wereld - integendeel, zo wordt dan geoordeeld. De nazi's vernietigden massa's mensen over wie zij oordeelden dat zij teveel geld kostten aan de maatschappij.

De bestaansreden van de media, de zogenaamde 'vierde macht', is de waarheid aan het licht te brengen en derhalve de leugen te bestrijden, wat uiteindelijk de bescherming van het leven ten goede komt. Journalisten roepen verantwoordelijken ter verantwoording in het openbaar en stichten zodoende een rechtspraak die wordt bijgewoond door een publiek waarvan principieel iedereen deel

uitmaakt en dat in feite als rechter zal functioneren, bij uitstek ter gelegenheid van verkiezingen. Maar waar journalisten dulden dat de vragen die zij tot de verantwoordelijken richten, beantwoord worden met een gepraat dat klinkt zoals een antwoord omdat het geluid voortbrengt, terwijl het eigenlijk elk mogelijk antwoord verbergt op zo'n manier dat de toehoorder het niet eens merkt, doen zij hun werk niet naar behoren.

Uiteraard verraden zich de leugenaars maar zij doen dat slechts voor de meest verstandigen onder de toehoorders terwijl het groot publiek vooral de tijd en de energie mist om daar lang genoeg bij stil te staan: het is niet de taak van jan met de pet maar die van de journalist om ook duidelijk te maken dat het om leugens gaat waar ondervraagden de media misbruiken om mensen zand in de ogen te strooien. Temeer daar het zoals gezegd inderdaad gaat om zaken van leven en dood.

Plato leefde 2400 jaar geleden en heel terecht keert de hedendaagse filosoof Michel Foucault inzake de moeilijke waarheidskwestie terug naar de Socratische dialogen want er is kennelijk niets nieuws onder de zon.[705]

6. Leugen en psychose (deel 1)

Omsk Van Togenbirger, het is alweer een hele tijd geleden en misschien is nu het ogenblik gekomen voor een update van onze gesprekken, dacht ik...
OVT: Tja, een update: u weet toch wat dat wil zeggen?

Het aanpassen van de data aan de actuele situatie?

OVT: Inderdaad en dat betekent dat onze data altijd voorlopig blijken. Maar als onze data, onze gegevens, onze kennis per definitie voorlopig is: wil dat niet zeggen dat ze altijd onjuist is?

705 Tekst d.d. 2 september 2020.

Daar ziet het naar uit, ja.

OVT: En kan kennis die onjuist is nog langer kennis heten?

Bigot neen!

OVT: Welaan, dan zitten we met de zogenaamde wetenschap in hetzelfde schuitje als met de waarzeggerij, nietwaar? De weermannen en weervrouwen, bijvoorbeeld: moeten ook zij niet welhaast dagelijks het weerbericht updaten?

Nu je het zegt...

OVT: Toch weerhoudt dat hun er niet van om voorspellingen te doen voor een hele week; sommigen voorspellen het weer voor veertien dagen en er zijn er die beweren te kunnen berekenen wat de komende winter zal brengen! En wil dat niet zeggen dat men helemaal geen lessen trekt uit zijn fouten?

De mensen volharden...

OVT: In de boosheid, jawel. De weerman ziet dat hij dagelijks de weersvoorspelling voor de komende dag moet bijstellen en toch brengt hij telkenmale een nieuwe voorspelling voor de komende twee weken. Onverbeterlijk toch?

Er moet nu eenmaal een voorspelling zijn...

OVT: Er moet nu eenmaal kennis zijn, bedoel je? Maar kennis is het niet, dat moesten we zopas besluiten. Maar wat is het dan wel? Het is de volharding in een welbepaalde leugen! Het is de volharding in de leugen dat kennis mogelijk is maar tegelijk is het ook de zich onvermoeibaar telkens opnieuw opperende pretentie dat de voorspelling dit keer correct zal zijn, dat de kennis dit keer juist zal zijn, dat wat men vertelt dit keer kennis zal zijn: geen gok maar een door ware kennis gedragen voorspelling. En worden wij niet telkenmale gedwongen om dat ook te geloven?

Tweehonderdvijftig euro mag je wel een dwangsom noemen, ja.

OVT: Herinner je je nog wat Ivan Illich een halve eeuw geleden zegde over al die maatregelen welke genomen worden ten tijde van epidemieën?

Jazeker: ze brengen evenveel aarde aan de dijk als de bezweringen van de religieuzen.

OVT: Ik zal het nog eens letterlijk citeren. In de inleiding tot zijn *Grenzen aan de geneeskunde*, waarvan de ondertitel luidt: *Het medisch bedrijf - een bedreiging voor de gezondheid?* schrijft de cultuurfilosoof dat uit onderzoek blijkt *"dat artsen in de laatste honderd jaar epidemieën niet sterker beïnvloed hebben dan priesters in vroeger tijden."*[706] En zijn het niet uitgerekend de wetenschappers en dus degenen die zich almaar beroepen op onderzoeksresultaten, die de waar gebleken resultaten van dit onderzoek waarover Illich schrijft, aan hun laars lappen?

Dat kan niemand ontkennen.

OVT: En wat moet men daaruit besluiten, denk je?

Men leert niet van zijn fouten.

OVT: Men is selectief in het aanhalen van onderzoeksresultaten! Van het ene onderzoek neemt men de resultaten aan voor waar en van het andere verwerpt men ze. En dat is exact wat sommige pharmareuzen doen die zogenaamd wetenschappelijke research sponsoren: zij vervalsen onderzoeksresultaten in dubbelblind onderzoek door er middels gesofisticeerd bedrieglijke methoden voor te zorgen dat deelnemers die hun verwachtingen afstraffen, niet zullen meegeteld worden.

Is dat niet een wat gratuite bewering?

OVT: Herinner je je de Franse gezondheidsgoeroe Montignac?

---

706 Ivan Illich, *Grenzen aan de geneeskunde. Het medisch bedrijf - een bedreiging voor de gezondheid?* Het Wereldvenster, Baarn 1978. (Oorspronkelijke titel en uitgave: *Medical Nemesis - The Expropriation of Health*, Marion Boyars, Londen 1975), p. 21.

Ja...

OVT: De man was een volslagen leek inzake gezondheidskwesties en geneeskunde maar hij kreeg het voor mekaar om wetenschappelijk onderzoek te laten resulteren in de raadgeving om dagelijks wijn te drinken. Achteraf bleek het te gaan om omkoping en leugens. En ken je Luc Montagnier?

De professor die het aidsvirus identificeerde en die daarvoor de Nobelprijs voor de Geneeskunde ontving?

OVT: Inderdaad. Wel, de man heeft bepaalde dingen verklaard over het nieuwe coronavirus, nietwaar?

Je bedoelt dat hij op televisie verteld heeft dat het gaat om een gefabriceerd virus?

OVT: Juist. Maar de man wordt opzij geschoven. Hij zou onwetenschappelijk bezig zijn, hij heeft immers ooit een theorie verdedigd in verband met al dan niet vermeende pseudowetenschap, meer bepaald homeopathie.

Is dat dan geen pseudowetenschap?

OVT: Dat weet ik niet, ik ben niet onderlegd in die zaken. Maar wat ik wel weet is dit. Als je ongeacht waar een apotheek binnenstapt, kan je zien dat ruim de helft van de winkel volgepropt staat met homeopathische medicamenten, zie je? Zijn alle apothekers dan pseudowetenschappers? Begrijp je? Het ene onderzoek citeert men, het andere veroordeelt men. Ik zeg u: er is een verborgen maatstaf. En raadt eens dewelke.

Geld?

OVT: Uw woorden, maar de eerlijkheid gebiedt mij u bij te treden. Als men voor de verborgen maatstaf 'geld' invult, komt men inzake het geven van verklaringen voor zogezegd vermeend onbegrijpelijke standpunten of wetten, zelden of nooit bedrogen uit. Maar over het kapitalisme met zijn middel-doelomkering gaan we het niet nog een keer hebben en ook de pharmaceutische industrie, die

kampioen inzake omzet en winsten, kennen we al. Maar er is nog een vis die tussen de mazen van onze netten ontsnapt is.

En dat is?

Hoe mistiger een probleem, hoe mistiger de oplossingen mogen zijn.

Wat bedoel je daarmee?

OVT: Het weer is een netelig probleem, van het weerbericht duldt men derhalve dat het nu en dan eens naast zit, iets waaraan men niet moet denken met betrekking tot de rekenkunde bijvoorbeeld.

Eén en één is twee.

OVT: Precies! Het weer, maar ook de gezondheid: niemand is in staat om exact te definiëren wat gezondheid nu precies inhoudt. Meestal stelt men zich tevreden met een negatieve definitie.

Gezondheid is de afwezigheid van ziekte.

OVT: Exact. Maar dan rijst de vraag wanneer sprake kan zijn van ziekte: iemand die bijvoorbeeld traint om een marathon te kunnen lopen, maakt zichzelf tijdens die training een beetje ziek, nietwaar? Hij brengt zichzelf in zuurstofschuld, beschadigt zijn spiercellen, brengt allerlei balansen uit hun evenwicht... maar uiteindelijk gelooft hij daardoor toch gezonder te zullen worden.

Ja, dat zal wel zo zijn...

OVT: Men zou ook kunnen zeggen dat ziekte een proces is dat noodzakelijk is om gezond te kunnen worden. Een ontsteking bijvoorbeeld is een ziekte maar het is op de keper beschouwd de vorming van een dicht bloedvatennetwerk met het oog op het herstellen van een wonde, zie je? Als men ontstekingsremmers neemt, wordt de ontsteking gestopt maar evenzeer het genezingsproces, zie je? Soms is het levensnoodzakelijk om een ontsteking een halt toe te roepen, bijvoorbeeld bij verstikkingsgevaar; zo simpel is het uiteraard ook allemaal niet. Vaker definieert men gezondheid ook

als een evenwicht, en dat terwijl het volmaakte evenwicht pas intreedt met de dood. Dit alleen maar om te zeggen dat gezondheid een ingewikkelde kwestie is. En een gevolg daarvan is dat men duldt van complexe problemen dat zij complexe oplossingen vereisen. Weermannen mogen er al eens naast zitten maar geneesheren mogen dat ook, zie je? En hoe groter het specialisme is dat zij beoefenen, des te meer vrijheid krijgen zij om hun werk te doen, versta je?

Ja, het lijkt mij niet meer dan normaal dat de faalkans toeneemt naarmate een taak lastiger is en dat men niet kan verwachten dat een landing op Venus evenveel slaagkans heeft als het correct uitspreken van de zin waarin die waarheid verkondigd wordt.

OVT: Maar dat heb je heel goed begrepen. En laten we nu tot de pointe komen. Als gezondheid een moeilijk en complex probleem is als het gaat over fysieke gezondheid, wat dan gezegd van geestelijke gezondheid? Om te beginnen bestaat er wel zoiets als geestelijke gezondheidszorg maar het begint al te kriebelen als men zich daarbij gaat afvragen of er wel zoiets als de geest bestaat, zie je? Als een gebroken arm genezen lukt door de arm goed te spalken, de tijd zijn werk te laten doen en het bewegingsapparaat met kine weer op het oude peil te brengen, dan zal het behandelen van een psychose toch wat ingewikkelder wezen, nietwaar? Als het gebroken bot onzichtbaar is, zijn er nog de Röntgenstralen om het zichtbaar te maken maar hoe zichtbaar is een psychose? Ik wil alleen maar zeggen: als het determineren van een virus en het binnen de perken houden van een pandemie een lastig karwei is: wat dan gezegd van een massapsychose die de wereld rond gaat, een panpsychose, om het zo maar eens te zeggen?

Is daar dan sprake van?

OVT: Steeds meer artikels in allerlei vakbladen hebben het over bijzonder zware problemen bij steeds meer mensen, overal ter wereld, waarbij er een zeker verband is met de huidige pandemie. Maar die problemen, die geestelijke problemen zijn, staan in een dubbele verhouding tot de pandemie.

Wat bedoel je met een dubbele verhouding?

OVT: Er zijn psychosen die voortkomen uit de pandemie maar er zijn er ook die ze veroorzaken of althans verergeren, of vervormen, zie je? Maar daarover moeten we het een andere keer hebben want ik moet naar de apotheek en die gaat dadelijk dicht. Ontstekingsremmers halen, voor iemand met corona, en ook antidepressiva. Tot een volgende keer dan maar?[707]

7. Leugen en psychose (deel 2)

Omsk Van Togenbirger, je ging nog iets vertellen over een verband tussen de pandemie en een panpsychose: die zouden elkaar kunnen veroorzaken, zei je, in de twee richtingen dus?

OVT: Laten we niet van stapel lopen, mijn beste: de zaak is ingewikkeld. Om te beginnen zijn de begrippen die we gebruiken allerminst klaar en duidelijk. Je weet wat een psychose is?

Een geestesziekte... een toestand waarbij iemand het contact met de werkelijkheid kwijt is?

OVT: Dat is kort en bondig maar niet fout. De zaak is alleen dat men hier uitgaat van een te makkelijke tweedeling tussen de werkelijkheid en het beeld daarvan in onze geest. Het doet allemaal een beetje denken aan de achteraf heel terecht veroordeelde Cartesiaanse dualistische werkelijkheidsopvatting waarbij lichaam en ziel als twee verschillende zaken worden gezien: materie en geest.

Maar de twee zijn verweven?

OVT: Er zijn geen twee verschillende werelden of dat is tenminste de hedendaagse positief wetenschappelijke opvatting, al is dit al te simpel uitgedrukt. Maar om het vooralsnog zo eenvoudig mogelijk voor te stellen, kan men zeggen dat de geest niet buiten de werkelijkheid staat, dat hij er deel van uitmaakt en ermee interageert. En

707 Tekst d.d. 4 september 2020.

men hoeft niet in de extremen van het fysicalisme of het idealisme te verzanden als men inziet dat noch de materie noch de geest datgene zijn wat men zich ervan voorstelde toen men dat woordenpaar begon te gebruiken. Want we moeten het nu eenmaal doen met woorden die hun oorsprong vinden in een tijdperk van vele duizenden jaren geleden, toen er nog helemaal geen sprake was van bijvoorbeeld neurofysiologie. Maar om het dus simpel te houden: onze geest is niet een projectie van een werkelijkheid buiten ons; er is geen buiten en geen binnen; wij zijn met ons hele hebben en houden een onderdeeltje van één geheel. Daarbij is de materie omzeggens minder materieel dan wij ooit dachten en de geest is omzeggens meer stoffelijk dan wij dachten. De groei van wat leeft, is veel meer dan dode materie, alleen al omdat groei, verandering is en verandering is niet iets louter materieel want naast materie is er ook tijd in het spel. En het denken wordt door scheikundige stoffen beïnvloed en mede mogelijk gemaakt.

En wat heeft dat nu te maken met onze opvatting over de psychose?

OVT: We definiëren psychose alsof we nog leefden in de dualistische wereld van de zeventiende-eeuwse René Descartes. Er is niet een buitenwereld die voor iedereen dezelfde is en een persoonlijke geest die, als hij gezond is, een geijkt beeld heeft van die buitenwereld, zodat dan alle gezonde geesten op elkaar lijken omdat zij allemaal op dezelfde manier de buitenwereld zien. Levende wezen hebben gemeenschappelijke kenmerken maar ook heel wat onderlinge verschillen. De zichtbaarheid is niet een objectieve eigenschap van de buitenwereld welke wij met het gezichtszintuig registreren: zonder onze ogen bestaat er in de buitenwereld gewoon geen zichtbaarheid. Hetzelfde geldt voor hoorbaarheid en voor alle mogelijke kenmerken van de werkelijkheid: het zijn dingen die wij kennend merken en zonder onze zintuigen en onze waarneming is er helemaal niets. Chaos misschien maar daarvan hebben wij slechts een negatief begrip, wij kunnen dat onmogelijk doorgronden. Wezens van dezelfde soort hebben weliswaar een gelijkaardig werkelijkheidsbeeld maar nooit exact hetzelfde. Wij zullen een kat niet psychotisch noemen omdat haar werkelijkheidsbeeld

sterk verschilt van het onze en haar eigen kijk op de zaken is helemaal geen waan, het is een kijk die aansluit bij het wezen zelf van de kat. Mensen die behoren tot verschillende culturen met verschillen in overtuigingen en in geloof hebben vaak totaal verschillende opvattingen van de werkelijkheid en de cultuurwetenschappen hebben ervoor gezorgd dat wij opvattingen uit andere culturen niet langer gaan beschouwen als foutief of als waanzinnig.

Wat vroeger wél gebeurde?

OVT: Zeer zeker, kijk maar naar de megalomanie van het westen doorheen de geschiedenis: de bekeringsijver van het christendom. Ook de ijver om te onderwijzen is in wezen een ijver om welbepaalde dingen te onderwijzen die men zelf vanzelfsprekend vindt omdat het eigen overtuigingen zijn terwijl men andermans opvattingen vreemd vindt, alleen omdat ze onbekend zijn: xenofobie. Ik heb je toch al verteld waar het woord barbaar vandaan komt? Het Griekse woord 'barbaros' betekent 'brabbelaar' omdat de Hellenen ervan uit gingen dat wie geen Grieks spraken, helemaal niet konden spreken maar gewoon maar wat brabbelden zoals men dat ook nog zegt over de geluiden die dieren maken.

Geloof jij dan dat dieren onderling communiceren?

OVT: Zelfs planten doen dat en doet het echt geen belletje rinkelen als je kunt vaststellen dat huisdieren in staat zijn om mensentaal te verstaan terwijl het omgekeerde nooit het geval is? Maar we dwalen van ons onderwerp af!

Vroeger beschouwden wij werkelijkheidsopvattingen die van de onze verschilden als fout of als waanzinnig...

OVT: Inderdaad en dat gebeurde uit onbegrip. Welnu, hetzelfde kan men tot op zekere hoogte zeggen over mensen over wie wij geloven dat zij in een waan leven: wij begrijpen hen gewoon niet!

Bedoel je dan dat wanen niet bestaan?

OVT: Wanen bestaan maar ze zijn geen onzin, ze zijn dikwijls heel functioneel voor de persoon in kwestie. Mijn buurman noemt mijn

overbuurvrouw waanzinnig omdat zij elke dag op de hoek van de straat naar de grot gaat om daar te bidden en een kaars te branden voor een stenen Mariabeeld. Maar mijn buurman zelf gaat maandelijks naar de psycholoog en hij klaagt dat die helemaal niets zegt, hij luistert alleen maar, zo vertelt mijn buurman. Maar dat doet het beeld in de grot ook en dat beeld kan veel beter luisteren dan de psycholoog, de psycholoog probeert het beeld na te bootsen maar hij zal daar nooit perfect in slagen. De waan van mijn overbuurvrouw is dus nog zo gek niet, zie je. Iedereen heeft zo zijn eigen wanen en over niemand kan men zeggen dat hij er vrij van is en mocht zo iemand opduiken die zou beweren dat hij de werkelijkheid precies ziet zoals die is, dan kon men hem heel terecht gek verklaren. Maar nu bestaat de ellende van de psychologie er net in dat men er eigenlijk vanuit gaat dat dit het ideaal is van de geestelijke gezondheid! Iemand is geestelijk gezond als het beeld dat hij heeft van de werkelijkheid, ook volledig met de werkelijkheid strookt! Maar dan zeg ik u: dit zijn opvattingen uit de zeventiende eeuw! Wat zeg ik? Het is een waanzin die men nooit geloofd heeft!

En wat heeft dat nu te maken met de pandemie?

OVT: Heel eenvoudig: mensen die kritiek hebben op de aanpak van de al dan niet vermeende pandemie worden beschouwd als psychotisch omdat hun werkelijkheidsbeeld niet overeenstemt met dat van de virologen terwijl het werkelijkheidsbeeld van de virologen wordt beschouwd als waarachtig want als wetenschappelijk: de opvatting bij uitstek die volkomen vrij is van wanen! En begrijp je nu waar de waanzin zit? Maar ik moet nu naar de apotheek, om pillen voor mijn overbuurvrouw, antipsychotica, middelen tegen waanvoorstellingen. Je moet weten, sinds korte tijd gaat zij nu naar een psycholoog. Zij klaagt daar niet over, alleen dat het wel wat meer kost dan een kaars...[708]

708 Tekst d.d. 5 september 2020.

8. Een psychose met verworven rechten

In mei van dit jaar publiceerde René Stockman, die een congregatie leidt die zich wijdt aan de verzorging van geesteszieken, het opiniestuk: ***Gender, een gevaarlijke dwaling*.**[709] Het artikel is een reactie op de menselijke evolutie naar meer zelfbeschikking en dit specifiek met betrekking tot de seksualiteit. Stockman vindt dat onze zelfbeschikking te groot wordt en dat men zich wat betreft de seksualiteit niet moet verlaten op wat de wetenschappen leren en op wat de democratie wil maar dat men zich moet onderwerpen aan de voorschriften uit de bijbel, die volgens het katholieke geloof het woord van God is.[710]

- *Omsk Van Togenbirger, we hebben de tekst hier bij de hand: wat moeten wij denken over dit geschrift van de generale overste van de Broeders van Liefde? Dwalen de hedendaagse wetenschappers zoals de kerk dat ook beweerde over de middeleeuwse sterrenkundigen zoals Giordano Bruno die op de brandstapel belandde wegens ketterij? Of dwaalt de kerk?*

OVT: De kerk is ervan overtuigd dat zij niet kan dwalen, zij wordt immers geleid door God zelf. Ja, ik zie je glimlachen maar weet dat waanzin zich niet van de wijs laat brengen! Wie in een psychose gevangen zitten, geraken daar niet zomaar uit!

- *Is het geloof dan een psychose?*

OVT: Een psychose met verworven rechten. Kijk, de katholieke mensvisie is wezenlijk psychotisch, ze huldigt het middeleeuwse principe *'quod non est in scriptis, non est in mundo'*[711], wat inhoudt

---

709
https://broederstockman.be/opiniestukken/#Gender_een_gevaarlijke_dwaling

710 Letterlijk vertaald: 'Wat niet in de [Heilige] Schrift staat, bestaat ook niet in de wereld'.

711 *Zie ook: http://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=3220341*

dat men ernaar streeft om de realiteit aan te passen aan de eigen meningen, zoals men ook deed inzake de sterrenkunde, wat achteraf absurd bleek. Absurd is het dit keer ook maar vandaag zou men beter moeten weten! In het nieuwe mensbeeld daarentegen erkent men nederig de realiteit en schikt men zijn opvattingen zo goed mogelijk naar de werkelijkheid en dat is wetenschap.

- *Stockman heeft het aan de stok met het begrip 'gender':* ***"'gender' staat voor de gedrags- en identiteitsaspecten van geslacht, ter onderscheiding van lichamelijke en biologisch aspecten"****, zo schrijft hij en zijn kritiek luidt:* ***"De natuurlijke band tussen enerzijds de lichamelijke en biologische kenmerken die het geslacht van iemand bepalen en anderzijds de identiteit en het corresponderende gedrag dat hij of zij hiermee vertoont, wordt verbroken."***

OVT: Zijn de lichamelijke en biologische kenmerken die het geslacht van iemand zouden moeten bepalen dan altijd zo eenduidig? Bovendien hebben de identiteit en het corresponderende gedrag niet alleen te maken met de zichtbare kenmerken maar ook met wat nog verborgen ligt in de hersenen, met ervaringen en met psychische zaken. Voorhouden dat er alleen mannen en vrouwen bestaan en bovendien voorschrijven aan welke verwachtingen zij dan moeten voldoen, maakt mensen ongelukkig die zich in geen van de twee voorgeschreven geslachten kunnen vinden, hetzij om fysieke redenen hetzij om andere. A propos: het vertrekpunt is een begrippenpaar - *man-vrouw* - en dat wordt niet in vraag gesteld.

- Stockman klaagt aan dat mensen zelf hun geslacht kunnen kiezen, hun gender, zonder nog rekening te moeten houden met hun biologische identiteit, zo schrijft hij.

OVT: Laat ik eens een vergelijking maken. Stel dat wij geconfronteerd worden met een kat die blaft. Ga je dan zeggen tot dat dier: jij mag niet blaffen want je bent een kat, een kat hoort te miauwen, wat jij doet is tegen je natuur? Als je zo oordeelt, wil je dat de feiten zich schikken naar jouw kennis ervan, nietwaar? Als bovendien je kennis zich beperkt tot wat een zesduizend jaar oud ge-

schrift over die zaken zegt omdat je gelooft dat dit de waarheid is dan is de waanzin wel compleet, zo dunkt mij. Wel, dat is wat Stockman doet als hij oordeelt dat men zich moet voelen zoals men eruit ziet of dus zoals mensen van jou verwachten dat je je voelt. En dat is bovendien geen gewone psychose: in een psychose wil je dat de werkelijkheid zich naar je eigen mening schikt maar hier wil je dat de werkelijkheid zich schikt naar andermans mening. Te gek voor woorden. En dan die biologische identiteit: men doet alsof dit een objectief gegeven is maar men ziet over het hoofd dat de daarvoor toegepaste criteria van menselijke makelij zijn. Dit is een ode aan het blinde handelen en derhalve godslasterlijk omdat wij geboren zijn met het vermogen om kennis te ontwikkelen.

- *Bestaat er dan helemaal geen natuurlijkheid meer?*

OVT: Kijk, laat ik eens een vergelijking maken uit de rekenkunde. Je weet wat natuurlijke getallen zijn? *1, 2, 3* en zo voort, er zijn er oneindig veel en men kan ze allemaal bekomen door er telkens eentje bij te tellen. Ze zijn allemaal natuurlijk, maar we zijn al aan het tellen, nietwaar? Optellen, dat moeten we immers doen om de hele rij te bekomen. Maar uit de bewerking van het optellen komt de bewerking van het aftrekken voort, dat kan niemand verhinderen die aan het rekenen gaat en wat gedaan als men een groter getal van een kleiner gaat aftrekken? *3-5* bijvoorbeeld? Moet men dan zeggen dat dit niet gaat? Wel neen, we zullen zeggen dat *3-5* gelijk is aan *-2* en dat is dan een negatief getal. *-2 appelen* vindt men niet in de natuur maar misschien wel in de mensenwereld, meer bepaald als het aantal appelen dat iemand aan een ander verschuldigd is. Het vermenigvuldigen van natuurlijke getallen brengt wel natuurlijke voort maar van vermenigvuldigen komt algauw delen en wat gezegd van *4:3*? Of *10:3*? Dat laatste is een irrationeel getal, men kan het niet eens gewoon schrijven want aan het aantal cijfers na de komma komt geen eind. En een rekenkundige kan die 'onnatuurlijke getallen' toch niet uitsluiten? Ze komen immers vanzelf voort uit de natuurlijke van zodra men er simpele bewerkingen gaat op uitvoeren. Wel dan, het leven is geen dode natuur en zeker geen dood geschrift in een dode taal. De veranderin-

gen die het leven ondergaat zijn ook veel complexer dan simpele rekenkundige bewerkingen. Wie willen dat het leven zich schikt naar dode letters en wie op grond daarvan alle leven dat dit weigert te doen, uitsluit, die willen dat alleen de dood bestaat. Wanneer de generale overste van een congregatie van mensen die geesteszieken verzorgen, er dergelijke meningen op nahouden, dan vraag ik mij niet alleen af of zij niet geestesziek zijn maar tevens vraag ik mij dan af of zij geen geesteszieken *maken*.

- Stockman heeft het over een nieuwe ideologie met wortels in het feminisme: ***"Totale gelijkheid tussen man en vrouw werd het streefdoel en het wegwerken van alle verschillen die de vrouw maar op enige manier zou kunnen discrimineren"****, zo schrijft Stockman en dan verklaart hij dit:* ***"Niemand zal twijfelen aan het belang van de totale gelijkwaardigheid van man en vrouw, maar daarvoor hoeft men zijn eigen seksuele identiteit niet te verloochenen. Gelijkwaardigheid is nog steeds iets anders dan gelijkheid!"***

OVT: Kennelijk heeft de auteur geen oog voor het feit dat het protest der feministen precies gaat over de gelijkheid *als mens* ondanks de geslachtelijke verschillen: als wie solliciteren voor een job in het onderwijs minder kansen hebben als zij vrouw zijn, is dit een onrecht en aan de basis daarvan ligt het onterecht relevant achten van het geslacht voor de functie. Het geslacht is van geen betekenis voor de functie van leraar en in dat opzicht zijn man en vrouw gelijk, daarover gaat de hele discussie. Waar die *menselijke* gelijkheid geloochend wordt, is sprake van discriminatie en van onrecht. Zo ook zijn zwarten en blanken als mens niet gelijkwaardig maar gelijk zonder meer. Zegt men dat zij als mens gelijkwaardig zijn, dan zegt men dat ze als mens verschillen. Maar het mens-zijn is verstrengeld met het man-zijn, met het vrouw-zijn of met het nog-anders-zijn en daarom is er onrecht waar men de realiteit van dit nog-anders-zijn miskent. Het onvermogen om zijn opvattingen in overeenstemming te brengen met de werkelijkheid - de werkelijkheid van in dit geval het feit dat er interseksen bestaan, homo's en nog andere seksuele varianten naast de man en de vrouw waarvan sprake in Genesis - is wezenlijk psychotisch.

- Stockman ziet ***"de steeds voortschrijdende verabsolutering van de autonomie en de zelfbeschikking"*** *als boosdoener in het ontstaan van de gendertheorie.*

OVT: Nogmaals, de gendertheorie is niet uit den boze en waarom zou zelfbeschikking uit den boze zijn? Zelfbeschikking is een goede zaak omdat heteronomie betekent dat het eigen leven afhankelijk wordt van de beschikking van derden, wat impliceert dat men ervan uitgaat dat mensen ongelijk zijn want men kent aan bepaalde mensen het recht toe om over anderen te beschikken. Meer bepaald is dat lijfeigenschap!

- Dan schrijft Stockman dat bijgevolg ***"de snelle opgang van de gendertheorie alles te maken heeft met de maatschappelijke revolutie waarin we ons momenteel bevinden."***

OVT: Die maatschappelijke evolutie is inderdaad abolitionistisch: de wereldgemeenschap wil af van de slavernij. De kerk wil er kennelijk naar terugkeren.

- Stockman schrijft dat men overdrijft met autonomie: ***"Vanaf de jaren '60-'70 van vorige eeuw is men doorgeslagen",*** *zo schrijft hij:* ***"men is deze autonomie en zelfbeschikking gaan koppelen aan het streven naar absolute vrijheid en het afschudden van alle banden die deze vrijheid zou kunnen belemmeren."***

OVT: Dit is volstrekt onjuist en uitgerekend de democratie staat daarvoor borg. In de democratie wordt de individuele vrijheid beperkt door wetten die in functie staan van het waarborgen van de vrijheid voor *iedereen* alsook in functie van de noden van de gemeenschap in zoverre deze instrumenteel is voor de persoonlijke vrijheden - behalve in zekere communistische dictaturen.

- "Voor de vrouw", *aldus Stockman,* ***"betekende dit onder andere los komen van de band tussen seksualiteit en voortplanting, waarbij de artificiële anticonceptie het antwoord gaf."***

OVT: Artificialiteit is geen zonde en natuurlijkheid is evenmin een heil: zonder menselijk ingrijpen is overleving voor de mensheid

onmogelijk, gebeurlijk ook op het vlak van het voortbestaan van de soort, ongeacht of het gaat over anticonceptie of over kunstmatige bevruchting. Er is een toestand denkbaar waar artificiële anticonceptie het einde van de soort ingevolge overbevolking zou kunnen verhinderen.

- *Een vreemde zin vind ik deze:* ***"Voortaan zou men seksueel kunnen genieten waarbij men het krijgen van kinderen bewust uitsloot, hetgeen ook tot een enorme denataliteit in het Westen heeft geleid, met alle maatschappelijke gevolgen van dien."***

OVT: In die zinswending ontwaart men de verborgen opvatting dat het kroost de straf is voor het seksueel genot: wie seksueel genieten, mogen zich ook niet onttrekken aan de natuurlijke gevolgen ervan. Die opvatting is niet houdbaar, zij gaat uit van het denken in termen van wraak: 'voor wat, hoort wat'. Ook de opvatting dat kinderen krijgen het doel is van seksuele betrekkingen is niet houdbaar en wel om dezelfde redenen waarom de theorie van het 'intelligent design' niet houdbaar is. Maar tegelijk wordt een gebrek aan kroost - de 'denataliteit' - een straf genoemd, zodat in feite gezegd wordt dat de aanvankelijke straf noodzakelijk is. Bovendien worden de zaken hier op hun kop gezet omdat het overbevolkingsprobleem ontkend wordt. Op de koop toe heeft de paus nog niet zo lang geleden gezegd dat wij niet mogen kweken zoals de konijnen...

- *Stockman noemt de abortuskwestie een uitwas van de overdreven zelfbeschikking: 'baas in eigen buik'.*

OVT: Dat is een andere problematiek, de twee mogen niet vermengd worden. Zelfbeschikking betekent immers ook dat men niet mag beschikken over het leven van een kind en dat het nog niet geboren is, doet daar helemaal niets aan af. Daar spreekt men zichzelf inderdaad tegen.

- *Een ander gevolg, zegt Stockman, is de ondermijning van het huwelijk dat immers die absolute vrijheid belemmert, de vrijheid om zich met meer dan één persoon te verbinden.*

OVT: Het huwelijk wordt niet verboden, integendeel, het wordt ook ingevoerd voor homo's! Iedereen blijft de vrijheid behouden om zich al dan niet met één persoon te verbinden, zoals iedereen ook vrij is om al dan niet kloostergeloften af te leggen. Neen, aan die vrijheid wordt helemaal niet geraakt! Wel waar is dat het huwelijk niet meer kan opgelegd of afgedwongen worden en dat bijvoorbeeld ook binnen het huwelijk sprake kan zijn van verkrachting en is dat dan geen vooruitgang? Gelukkig is vandaag de oeverloze ellende aan het licht gekomen die resulteerde uit de hypocriete moraal van destijds waar feitelijk het recht van de sterkste heerste onder een dekmantel van geloof en trouw. We mogen ook niet vergeten dat bijvoorbeeld Abraham vele vrouwen had, polygamie was toentertijd kennelijk geen obstakel voor Jahweh: het huwelijk is een relatief jonge uitvinding.

- ***"Waarom zou een man zich moeten binden aan een vrouw, wanneer hij of zij zich eerder aangetrokken voelde tot iemand van hetzelfde geslacht?"****, zo schrijft Stockman op een wat verwijtende toon.*

OVT: Andermaal een verkapt pleidooi voor lijfeigenschap: waarom zou een derde aan iemand dat recht mogen ontzeggen!? En dat de seksualiteit kan gescheiden worden van de gezinsvorming blijkt uit de praktijk van de instellingen voor wezen maar ook uit de praktijk van adoptiegezinnen en uit de praktijk van het onderwijs dat dan toch een belangrijk deel van de opvoeding van de ouders overneemt en is dat dan schadelijk voor de kinderen? Veel schade wordt toegebracht door vooroordelen welke al te vaak in het leven geroepen worden door irrationele geloofsovertuigingen.

- *Stockman heeft het over* ***"het duidelijke verschil tussen de XY en de XX chromosomen bij mannen en vrouwen."***

OVT: Ik ben geen specialist ter zake maar ik kan mij inbeelden dat zekere beoefenaars van de medische wetenschappen hier steigeren. Ik beperk mij hier tot de vraag: wat gedaan met de intersekssen? Jammer dan voor de onvolmaakt geachten op deze wereld? Enkel rechten voor wie beantwoorden aan dictatoriale voorschrif-

ten? Of kiezen wij dan toch voor de democratie die dit onrecht voorkomt?

- *"Vanouds vonden ouders het logisch hun kinderen in lijn met hun biologische identiteit op te voeden, zelfs indien ze een kind van het andere geslacht hadden gewenst.", zo schrijft Stockman.*

OVT: Er zijn nog dingen die men vroeger logisch of normaal vond. Abraham vond het normaal zijn oudste zoon te onthoofden en op de brandstapel te offeren aan Jahweh.

- *De moderne opvoeding legt een hypotheek op de identiteit van het kind en brengt ernstige problemen mee, schrijft Stockman.*

OVT: Problemen veroorzaakt door de betrokkenen of door een maatschappij die onder de druk van dictatoriale wetten oordeelde dat het zo niet kon omdat alleen wie tot een meerderheid behoren, rechten hebben?

- *"De mens is zijn lichaam en heeft niet zomaar een lichaam", schrijft Stockman.*

OVT: Precies daarom slaat het katholieke voorschrift dat men wel homo mag zijn maar het niet mag doen, op niets.

- *Stockman verwijt het aan de moderne mens dat hij, wat hij noemt, een dualistische antropologie hanteert:* ***"de mens heeft een lichaam, zoals hij ook andere zaken heeft, en daar kan hij dus ook naar eigen goeddunken mee omgaan, steeds met het recht op absolute vrijheid als argument."***

OVT: Andermaal: heeft een derde dan meer recht op iemands lichaam dan diegene die met zijn lichaam samenvalt? Wij zeggen toch 'mijn lichaam' en niet bijvoorbeeld 'het lichaam waardoor ik leef maar waarvan de paus van Rome de eigenaar is'?

- *Stockman klaagt aan dat de gendertheorie wettelijk afdwingbaar werd gemaakt.*

OVT: Maar dat is het geval met elke wetenschappelijke theorie. Een moordenaar kan zijn onschuld niet bewijzen met bijvoorbeeld de verklaring dat hij op twee plaatsen tegelijk aanwezig was en het is de wetenschap die oordeelt dat zulks onmogelijk is, ook al wordt gezegd dat de stichter van het *Opus Dei* het geheim van de zogenaamde bilocatie onder de knie had maar dat zijn dan verworven en gesubsidieerde wanen. Alle gekheid op een stokje maar onwetenschappelijke zaken worden in geen enkele rechtbank geduld. Over de wetenschappelijkheid van de dingen moet men niet licht oordelen: dat een theorie wetenschappelijk verantwoord is, betekent dat principieel iedereen die dat wenst, ze op haar waarheid kan toetsen en eventueel bezwaren kan inbrengen of veranderingen kan eisen en die zelf kan bewerkstelligen, namelijk door aan wetenschap te doen. Dat kan men niet zeggen over ongeacht welke religieuze overtuiging. Wel, wil je een democratie of een theocratie? Het islamfundamentalisme toont ons waar dat laatste toe leidt.

- *Stockman klaagt aan dat een kind voortaan zelf kan bepalen of het zal worden opgevoed als jongen of als meisje of als neutraal.*

OVT: En is het dan geen goede zaak dat de betrokkene zelf kan beslissen over het eigen leven en niet een of andere dictator? Wordt het bijvoorbeeld ook geen tijd dat een kind zelf kan beslissen of het al dan niet wordt gedoopt?

- ***"Schoolboeken moeten worden aangepast om alle sporen van het archaïsch onderscheid tussen man en vrouw, tussen vader en moeder te doen verdwijnen."****, zo klaagt Stockman.*

OVT: Uiteraard moet men ophouden met het onderwijzen van onzin en met het indoctrineren van mensen met dictatoriale wetten.

- *Stockman klaagt aan dat de seksuele identiteit flexibel wordt en dat dit vloekt met de biologie.*

OVT: Het tegendeel is waar: verandering is eigen aan het leven, het alternatief is stagnatie en uiteindelijk de dood. Andermaal: het willen opleggen van eigen ideeën aan de werkelijkheid is waanzin.

- "Hoe is het mogelijk", zo schrijft Stockman, "dat deze theorie, of moeten we zeggen, deze ideologie uiteindelijk wereldwijd werd verspreid en nu ook overal greep op heeft?"

OVT: Die uitspraken verraden een nostalgie naar een welbepaalde dictatuur, want dat is het alternatief voor democratie en wetenschappelijkheid.

- Stockman beweert dat de zijns inziens nefaste en ongelimiteerde evolutie het werk is van talloze goed georganiseerde en gesubsidieerde westerse lobby-groepen tijdens een aantal belangrijke VN-wereldconferenties.

OVT: De evolutie was en is er onder de invloed van de democratie en de wetenschappen die wezenlijk democratisch zijn: niemand wordt er buiten gesloten, iedereen krijgt de kans zijn waarheden te bewijzen en eenmaal bewezen moeten ze door iedereen ook erkend worden. Het idee dat duistere groeperingen hier aan het werk zouden zijn, is paranoia. Andermaal: hier is niets anders gaande dan de vervanging van de dictaturen door de democratie en het streefdoel is ontvoogding en zelfbeschikking: het overwinnen van de slavernij. Niemand mag over andermans leven beslissen: niemand heeft dat recht. Er zijn principieel geen uitzonderingen denkbaar op het recht op zelfbeschikking. Geen limieten dus.

- Stockman waarschuwt tezamen met het Vaticaan ***"dat via de genderideologie een totaal nieuwe antropologie ontwikkeld wordt die afwijkt van de christelijke mensvisie."***

OVT: De katholieke, bedoelt hij. Maar wordt het niet de hoogste tijd dat het oude mensbeeld wordt bijgesteld? Voor katholieken een verschrikking, uiteraard, want zij zien aldus hun macht tanen! De grondslag van de gendertheorie is uiteindelijk het geluk van alle mensen en niet alleen dat van hen die beantwoorden aan de norm gesteld door een zekere dictatuur. En dat elke band met de medemens en de maatschappij verworpen wordt, zoals Stockman beweert, is een flagrante leugen en het tegendeel is waar: het huidige mensbeeld is democratisch en wetenschappelijk, en dit zeer in tegenstelling tot het voorgaande, dat theocratisch was: dictatori-

aal en irrationeel. De theorie van het gezin als vanouds de hoeksteen van de maatschappij klopt trouwens ook niet. Ooit leefden mensen in andere eenheden, bijvoorbeeld in stamverband; het klassieke gezin is een maatschappelijk maaksel van de jongste eeuwen.

- *Stockman schrijft: "De beleving van de seksualiteit wordt voortaan een totaal individuele keuze, volledig losgekoppeld van de relatie tussen een man en een vrouw binnen het huwelijk en eveneens volledig losgekoppeld van de voortplanting."*

OVT: De katholieke kerk heeft seksualiteit gekoppeld aan voortplanting vanuit de idee dat voortplanting het unieke doel is van de seksualiteit. Mensen zouden geen seks mogen beleven behalve met het oog op voortplanting want alleen dat is natuurlijk. Toch is er geen verbod op seksualiteit voor onvruchtbare koppels, er kan immers altijd een wonder gebeuren. Welnu, dat geldt dan ook voor homokoppels. In de katholieke optiek van de natuurlijke bedoelingen is bijvoorbeeld ook pianospelen zonde, onze vingers zijn niet gemaakt voor het klavier want muziekinstrumenten zijn niet natuurlijk, ze groeien immers niet aan de bomen.

- *Stockman klaagt aan dat de seksualiteit nu wordt verengd tot een louter hedonistisch gebeuren en dat het krijgen van kinderen wordt verengd tot een recht van de ouders.*

OVT: Aan niemand wordt verboden om de seksualiteit te gaan beleven volgens de katholieke leer. De zaak is alleen dat men daartoe niet langer wordt verplicht. Meer vrijheid voor iedereen en minder zeggenschap over andermans zaken.

- *Over adoptie door homokoppels schrijft Stockman: "Door adoptierecht te verlenen aan koppels van hetzelfde geslacht ontneemt men kinderen een normale vader- en moederrelatie en wordt het hebben van kinderen als een recht opgeëist om in eigen behoefte voldoen en niet meer beschouwd als een gave en een daaraan verbonden opgave."*

OVT: 'Normaal' betekent: 'volgens de norm'. Welke norm? Ook normen groeien niet aan de bomen. En het wordt hoogtijd dat enkele vastgeroeste normen die bestaan bij de gratie van een ziekelijk respect voor stokoude teksten, veranderen.

- *Stockman wil dat het onderwijs inzake seksualiteit de bijbel volgt.*

OVT: Onderwijs dient *up to date* te zijn, overeenkomstig de wetenschappelijke bevindingen en zeker niet fundamentalistisch. Het fundamentalisme is een geestesziekte. Men moet de waanzin niet onderwijzen en nog veel minder moet men het onderwijs in de waanzin subsidiëren want dat is achteruitgang. Bovendien is de katholieke mens- en wereldvisie helemaal niet christelijk. Men raadplege de geschiedenis!

- *Stockman vreest dat "de gender-ideologie gezien kan worden als een rechtstreekse aanval op de Kerk en haar doctrine die daardoor steeds meer maatschappelijk in de marginaliteit wordt geduwd."*

OVT: Eindelijk!

- *Stockman besluit: "Tegelijk staat de Kerk voor een ware uitdaging een nog sterkere profetische rol te vervullen in de huidige maatschappij. Profetie heeft immers steeds twee bewegingen: een beweging om de waarheid te verkondigen en een beweging om af te keuren wat met deze waarheid niet strookt."*

OVT: Profetie is tovenarij en hoort thuis in lang vervlogen tijden.[712]

9. Is de EU een criminele organisatie?

De EU is beslist geen criminele organisatie en alvast is ze dat niet volgens haar eigen wetten omdat criminaliteit per definitie samenvalt met wat zich bevindt in de illegaliteit terwijl de EU door haar

712 Tekst d.d. 7 september 2020.

wetten geconstitueerd wordt en dat geldt uiteraard voor alle landen en politieke eenheden. Het is mogelijk dat bijvoorbeeld de VN over bepaalde handelingen van de EU oordeelt dat die in strijd zijn met de mensenrechten en zij kunnen eveneens veroordelingen uitspreken over wetten of geboden die gelden binnen een religie terwijl, omgekeerd, een religieuze instantie kan oordelen dat bepaalde mensenrechten misdadig zijn. Zo is voor een katholiek abortus ontoelaatbaar en wel ingevolge het uiterst belangrijke gebod "Gij zult niet doden!" terwijl daarentegen volgens de VN abortus moet erkend worden als een mensenrecht.

In deze zaken knelt het schoentje wel vaker daar waar het wetten betreft die bedoeld zijn om het land of de landengroep waarin zij van kracht zijn te beschermen tegen bedreigingen van buitenaf of tegen interne gevaren. Zo vallen dictaturen hun dissidenten aan teneinde het hoofd te kunnen bieden aan de wil van een verdrukte bevolking of zij kunnen beslissen om geboortebeperking te verplichten om niet ten onder te gaan ingevolge een dreigend overbevolkingsprobleem en geen enkel land zal zich van het gebruik van wapens onthouden als het door andere landen wordt aangevallen terwijl burgers wel legerdienst kunnen weigeren omdat zij gewetensbezwaard zijn.

In verband met de relativiteit van misdaad ingevolge het ontbreken van wereldwijd en eeuwig geldende wetten is het vluchtelingenprobleem bijzonder actueel omwille van een klaarblijkelijke morele misdaad met proporties die naar het genocidale neigen, gepleegd door een machtige statengroep van honderden miljoenen welstellende burgers tegen een paar miljoen totaal verkommerde oorlogsvluchtelingen en dit alles binnen het kader van de eigen wetten van de daders. Omdat zij handelen volgens de letter van door hen tot wetten uitgeroepen eisen, geloven de Europese burgers dan dat zij het recht ook aan hun zijde hebben.

Schrijnende toestanden doen zich voor in de door de EU geconstrueerde feitelijke concentratiekampen waarin vooral om asiel vragende oorlogsvluchtelingen en dus slachtoffers van geweld intussen jarenlang als misdadigers opgesloten zitten zonder enig

vooruitzicht om ooit nog vrij te komen. Het voorhouden aan de wereldbevolking dat die schrijnende toestanden een onvermijdelijk gevolg zijn van de toepassing van deugdzame wetten, mag wel de allergrootste leugen heten van de huidige tijd.

Men kan opmerken dat de uiteindelijk moordende leugen een daad is van de meerderheid van het volk omdat in democratische landen de wetten worden gestemd overeenkomstig de eisen van de meerderheid der burgers waarbij het ultieme criterium voor goed en kwaad uiteindelijk door de meerderheid wordt bepaald en dit heet de tirannie van de meerderheid. Uiteindelijk ontbreekt het de moderne democratieën aan wetten die moeten verhinderen dat volkstirannieën zich kunnen vormen: zo'n wetten zijn noodzakelijk omdat de tirannie van de meerderheid de democratie zelf ondermijnt, alleen al omdat die de weerstand oproept van buitenstaanders. Buitenstaanders kunnen immers maar weinig begrip opbrengen voor de betrokken onrechtplegers die hun eigen kwaad goedpraten met het gelogen argument van de zelfbescherming. Het principe van de wraak wil nu eenmaal dat men een ander niet zal helpen zonder de verzekering dat men die hulp ooit zal terugkrijgen en wel met rente. Edoch, in dat geval is er inderdaad geen sprake van hulp: in dat handeltje geldt slechts het recht van de sterkste, gecamoufleerd als hulp.[713]

10. De leugen van het nationalisme

De wantoestanden in de door de EU geconstrueerde feitelijke concentratiekampen voor oorlogsvluchtelingen zijn niet het onvermijdelijke gevolg van de toepassing van deugdzame wetten: zij zijn het resultaat van een rigiditeit die voortkomt uit het ontbreken van empathie of inlevingsvermogen bij een vaak verwende westerse bevolking.

Empathie is inlevingsvermogen, het is de natuurlijke menselijke mogelijkheid om zich in te leven in de gevoelens van anderen en

713 Tekst d.d. 9 september 2020.

om met hen mee te voelen, ook en vooral wanneer zij lijden. Empathie ontbreekt waar die anderen ons bedreigen omdat medeleven dan de goedkeuring van die bedreigingen betekent. Soms voelen mensen spontaan mee met noodlijdenden maar even vaak zijn zij daar helemaal niet toe geneigd omdat zij vrezen aldus zelf in nood te zullen komen.

De beslissende factor voor de bereidheid tot bijstand is uiteraard het oordeel of die noodlijdenden al dan niet kunnen beschouwd worden als behorende tot de eigen gemeenschap. En de nadruk ligt hier op het werkwoord 'kunnen' want groeperingen zijn geen vaststaande feiten, het zijn werkelijkheden die zich voortdurend vormen. Noodlijdenden kunnen immers beschouwd worden als mogelijke (toekomstige) bondgenoten en dus als 'eigen volk' dat nog in wording is. Het positieve aan een noodtoestand is dat hij die wording zelf mogelijk maakt doordat hij perspectieven schept in de richting van een eenmaking de immers de bedreiging wegneemt: de energie welke besteed werd aan de verdediging tegen anderen kan voortaan benut worden om hen te helpen omdat hulp vertrouwen wekt en derhalve van vijanden vrienden maakt.

De beweging van de geesten die aanstuurt op een voortgang in die richting, is geheel tegengesteld aan de beweging die vandaag binnen Europa aan de gang is omdat het nationalisme verdeelt, verbrokkelt en uiteen doet vallen. Nationalisme is daarom ook bevreesd en xenofoob, rigide, fascistisch, wantrouwend, verstoken van empathie, elitair, racistisch, klassen scheppend en verdelend.

Uiteraard mag vereniging niet betekenen dat onderlinge verschillen worden uitgewist omdat een algehele uniformisering van alle leden gelijkstaat met hun vernietiging als vrije personen. Zoals alle grote denkers doorheen de geschiedenis het zo dikwijls hebben herhaald is de voorwaarde voor eenwording het respect voor het anders zijn van anderen. Deze basishouding betekent dat men anderen niet mag willen veranderen, dat men hun vrijheid moet respecteren.

Paradoxaal genoeg wordt het respect voor de vrijheid van anderen pas mogelijk van zodra men heeft ingezien en ook aanvaard dat de vrijheid voor een groot stuk onvrijheid is. Want vrijheid is vrijheid om zichzelf te zijn terwijl dit zelf een gegeven is dat de eigen keuze overstijgt omdat elk individu deel uitmaakt van een cultuur. Bovendien overstijgt het eigen zijn ook de culturele bepaaldheid omwille van de natuur.

Deze voor de menselijke vooruitgang onontbeerlijke inzichten worden ons uiteraard niet bijgebracht door rijkdom, welstand en oeverloos genot en zo ziet men dat rijke regio's de neiging hebben om zich af te scheuren van armere streken teneinde niet te hoeven delen in andermans miserie. De tendens van het rijke nationalistische Catalonië om zich onafhankelijk te maken van de rest van het (verpauperde) Spanje was onlangs nog in de actualiteit. In eigen land kennen wij de nijd van de Vlaamse nationalisten die niet willen delen met de armere Walen. In Italië wenst het rijke noorden het arme zuiden niet langer te steunen. De rijke Hollanders weigeren economische hulp aan de heel erg door corona getroffen Italianen als zij niet mee hun politiek mogen bepalen en ga zo maar door. Rijkdom versterkt het egoïsme en staat empathie in de weg.

Rijk maakt dom omdat overdadige luxe en genot ongevoelig maken voor het leed van anderen: mensen die vooralsnog gespaard bleven van alle leed, kunnen door de band maar moeilijk worden bewogen tot medelijden met anderen omdat zij niet weten wat het is om te moeten lijden. Het is een vreemde paradox maar een even waarachtige wet dat men al te vaak eerst zelf moet lijden om met anderen mee te kunnen lijden. De jongste uitspraken van de huidige paus dat plezier en genot een goddelijke oorsprong hebben[714], zijn zeer in strijd met de leer van Christus die voorhoudt dat plezier en genot een kwaad zijn omdat zij, in tegenstelling tot het geluk dat de vrucht is van opoffering en leed, nooit tot bevrediging leiden: genot is wezenlijk verslavend en wordt nagejaagd tot de

714 *https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2020/09/10/openhartige-paus-franciscus-heeft-het-over-culinair-en-seksueel/*

dood van wie erdoor gecompromitteerd worden omdat de ultieme bevrediging uitblijft.

Een nog grotere paradox doet zich voor waar wij enerzijds moeten inzien dat medelijden met anderen zonder de eigen ervaring van het lijden vrijwel onmogelijk is terwijl het bevorderen van leed aan anderen een kwaad is. Niemand kan de oorlog willen voor een volk omdat die bevorderlijk zou zijn voor de algemene empathie. Maar van oudsher bestaat voor die paradox een beproefde oplossing: mensen moeten in de opvoeding worden aangeleerd zichzelf niet te verwennen maar daarentegen hard te werken. Het plezier van noeste arbeid is van een heel andere orde dan het genot dat in zijn jongste boek door de huidige paus geprezen wordt en dat alleen het ego streelt, het egoïsme bevordert en daarmee ook het elitarisme, het fascisme, de politiek van het eigen gelijk en het verdelende nationalisme.[715]

11. Over de cynici en de narren

De zorg voor zichzelf die Socrates in opdracht van de goden aan zijn medeburgers moet bijbrengen, bestaat erin dat hij hen moet leren dat zij rekenschap over hun levenswijze moeten kunnen afleggen.[716] Op de keper beschouwd gaat het om verantwoordelijk handelen: een handelwijze waarover men, wanneer er naar gevraagd wordt, een antwoord kan geven. En dat antwoord situeert zich in de logos, de taal, de discussie, die haar waarachtigheid ontleent aan de kwestie of zij met de levenswijze in overeenstemming is.[717]

---

715 Tekst d.d. 11 september 2020.

716 Michel Foucault, *De moed tot waarheid. Het bestuur van zichzelf en de anderen II, Colleges aan het Collège de France (1983-1984)*, met woord vooraf en redactie door François Ewald en Alessandro Fontana. Situering en redactie door Frédéric Gros. Vertaling door Ineke van der Burg. Uitgeverij Boom, Amsterdam 2011, pag. 184. [Oorspronkelijk: *Le courage de la vérité. Le gouvernement de soi et des autres II. Cours au Collège de France (1983-1984)*, Paris: Gallimard/Seuil 2009].

717 *O.c.*, pp. 171-184.

Pas daar waar woord (logos) en daad of leven (bios) onderling overeenstemmen kan men spreken over een esthetisch bestaan of een schoon leven.[718] In feite zou men kunnen zeggen dat deze stelling reeds verwijst naar het christendom waar de waarheid(swaarde) bepaald wordt door het getuigenis: iets is zoveel waard als men er wil voor betalen.[719] In de filosofische strekking van het cynisme is het vrijmoedige spreken radicaal verbonden met een ascetische levenswijze.[720] De cynicus is de kataskopos, diegene *"die men een stukje voor het leger uitstuurt om zo onopvallend mogelijk te kijken wat de vijand doet."*[721] *"Hij is de dolende mens, de mens die voor de mensheid uit draaft. (...) Hij zal terugkeren om de waarheid te verkondigen."*[722] *"De cynicus is de man met de stok, met de bedelzak, de mantel, met sandalen of op blote voeten, met de ruige baard, de smerige man (...) die zwerft, die nergens bij hoort. Hij heeft huis noch familie, haard noch vaderland."*[723] *"De levenswijze (...) speelt de rol van mogelijkheidsvoorwaarde van het waarheidspreken (...) [want] men moet vrij van elke binding zijn. (...) De cynicus kan [aldus Epictetus] geen familie hebben, want in wezen is de menselijke soort zijn familie: "'Mens, alle mensen heeft hij in zijn hart gesloten, de mannen als zijn zonen, de vrouwen als zijn dochters. (...) Alle nutteloze verplichtingen moeten beperkt worden. Deze levenswijze (...) maakt het mogelijk*

718 *O.c.*, pp. 187-192. Foucault wijst in verband hiermee op een tweesprong in de westerse filosofie: deze die de ziel (*psychê*) centraal plaatst en deze die niet spreekt over de ziel maar over het leven (*bios*), het gedrag of de bestaanswijze.

719 Zie het slot van: http://www.bloggen.be/hetgoedezoeken/ : "*"De prijs van het graan is uw geld; de prijs van een stuk land is uw zilver; de prijs van een parel is uw grond; maar de prijs van de naastenliefde zijt gijzelf"*. Dat betekent: iets is zoveel waard als gij ervoor moet betalen en het meest waardevolle is dus datgene waarmee ge met uzelf betaalt. *"Uw schepper eist alles van u"* (*"Totum exigit te, qui fecit te"*). *"Bemin en doe wat je wil"* (*"Dilige, et quod vis fac"*). Alle moraal vloeit vanzelf voort uit alles wat uitdrukking geeft aan de liefde van God."

720 *O.c.*, pp. 195-197.

721 *O.c.*, pag. 197.

722 *O.c.*, pp. 197-198.

723 *O.c.*, pp. 200-201.

alleen de dingen die onmisbaar zijn voor het leven in hun onherleidbare naaktheid te laten verschijnen."[724] De banden tussen het cynisme en het christendom worden zichtbaar in een tekst van Gregorius van Nazianze waarin deze de soberheid van de cynicus prijst: *"(...) omdat [hij] van de hand in de tand leeft (...); omdat [hij] de wacht betrekt voor het welzijn van de zielen; omdat [hij] de martelaar, de getuige van de waarheid (martyrôn tês alêtheias) [is]."*[725] *"In en door zijn leven het schandaal van de waarheid manifesteren, daarin ligt de kern van het cynisme."*[726] [727]

12. Het cynisme in religie, politiek en kunst.

Omdat het cynisme meer een levenshouding is dan een leer, zijn maar weinig teksten van het cynisme bekend maar toch zou men een geschiedenis van het cynisme kunnen schrijven, zo zegt Foucault en hij gaat dan ook op zoek naar de nazaten van het cynisme in de politiek en in de kunst.[728] Hij wijst op een onderscheid tussen het oude cynisme (Kynismus) dat een rationele cultuurkritiek is en het hedendaagse cynisme (Zynismus) dat slaat op *"de moed om zelf je eigen schepper te zijn"* en dit oog in oog met de universele absurditeit[729] maar de kern blijft *"het leven als schandaal van de*

724 *O.c.*, pp. 201-202.
725 *O.c.*, pp. 203-204.
726 *O.c.*, pag. 205.
727 Tekst d.d. 13 september 2020.
728 Michel Foucault, *De moed tot waarheid. Het bestuur van zichzelf en de anderen II, Colleges aan het Collège de France (1983-1984)*, met woord vooraf en redactie door François Ewald en Alessandro Fontana. Situering en redactie door Frédéric Gros. Vertaling door Ineke van der Burg. Uitgeverij Boom, Amsterdam 2011, pp. 209-210. [Oorspronkelijk: *Le courage de la vérité. Le gouvernement de soi et des autres II. Cours au Collège de France (1983-1984)*, Paris: Gallimard/Seuil 2009].
729 *O.c.*, pp. 210-211. Het onderscheid *Kynismus* versus *Zynismus* is van de hand van Paul Tillich (*Der Mut zum Sein*, 1953) en van Klaus Heinrich (*Parmenides und Jona*, 1966); Foucault verwijst ook naar Arnold Gehlen (*Moral und Hypermoral*, 1969). Ook Peter Sloterdijk

waarheid of van de levensstijl, de levensvorm als plaats waar de waarheid aan de dag treedt (de bios als alèthurgie)."[730] Foucault wijst op *"de zeer nauwe verwantschap tussen de praktijk van de cynische soberheid als getuigenis of martelaarschap van de waarheid, en de christelijke ascese als eveneens een getuigenis van de waarheid (ook al gaat het om een andere waarheid)."*[731] Zo spoort Hiëronymus de christenen aan *"om niet onder te doen voor een filosoof als Diogenes."*[732] Het cynische leven wordt doorgegeven bij de monniken: in de bedelorden (de sobere franciscanen) en bij de dominicanen die *"zichzelf de Domini canes (de honden van de Heer) noemen."*[733] Er was het christelijk cynisme van de in lompen gehulde tot boetedoening oproepende Robert d'Arbrissel en de Waldenzen die zich tegen de verwereldlijkte kerk keerden.[734] Er was het militantisme van de revolutionaire bewegingen in de 18de en 19de eeuw: de geheime genootschappen, de socio-politieke organisaties (vakbonden) en de levensstijl met getuigenis van het 'ware leven', uitmondend bij Dostojewski, het Russische nihilisme, het Europese en Amerikaanse anarchisme en het terrorisme *"als levenspraktijk tot aan het sterven voor de waarheid (de bom die ook diegene die hem plaatst doodt) (...) als (...) een dramatische of krankzinnige radicalisering van die moed tot waarheid".*[735] Tenslotte belandt Foucault bij het cynisme in de kunst, vanaf de satire en de komedie in de oudheid, over het middeleeuwse carnaval tot de moderne kunst met het kunstenaarsleven zelf als kunst dat garant staat voor de kwaliteit van het werk: kunst gaat niet langer om ornament of imitatie maar legt het bestaan bloot en wordt pole-

---

(*Kritiek van de cynische rede*, 1983) wordt vernoemd maar hier niet besproken.

730 *O.c.*, pag. 212.

731 *O.c.*, pag. 213.

732 *O.c.*, pag. 214.

733 *O.c.*, pag. 214-215. [Het gaat om een bijnaam uit de middeleeuwen verwijzend naar de herdershonden van de Goede Herder, Christus, die zijn schapen (zijn volgelingen) leidt. De dominicanen zijn genoemd naar hun stichter, Dominicus Guzmán].

734 *O.c.*, pag. 212.

735 *O.c.*, pag. 216-217.

misch, stelt de verworven waarden en normen steeds weer in vraag. En wat het cynisme is voor de levenspraktijk, is het scepticisme voor de kennis, uitmondend in het nihilisme.[736] [737]

13. Hoe corona ontmaskert

Zolang het gezag uit één mond spreekt, mag het de meest onwaarschijnlijke fabels verzinnen: ze worden geloofd en wel met gretigheid! En het bewijs van die stelling wordt dag na dag geleverd door de geschiedenis zelf. Duizenden jaren lang slikte de ganse wereldbevolking de meest fantastische fabels uit de mond van een eendrachtig corps van clerici met aan het hoofd een onfeilbare paus, plaatsvervanger van god in hoogsteigen persoon en beterschap is niet in zicht: de aanhang der religies neemt nog toe. Weerklinken vanwege het bestuur echter verschillende meningen, dan is gehoorzaamheid niet alleen teveel gevraagd: gehoorzaamheid is dan zonder meer onmogelijk en dit op louter logische gronden. Worden bovendien de 'ongehoorzamen' - wie dat dan ook mogen zijn - bestraft, dan is het uitblijven van frustraties absoluut ondenkbaar.

Maar in de huidige constellatie rond corona is er een bijkomend probleem dat de zaak alleen maar drastisch kan verergeren. Dat het politieke gezag uit verschillende monden spreekt met onderling tegengestelde standpunten, is geen nieuws in een democratie. Maar dat wetenschapslui dat doen, is een heel ander paar mouwen. In de wetenschappen immers wordt niet gestemd over wat al dan niet waar is. Wetenschappelijke waarheden worden bevroed middels methodes die eenduidige resultaten moeten opleveren: er is slechts één natuurwet die de valbeweging beschrijft en zou er een tweede komen, dan zal binnen de kortste keren worden beslist dewelke van de twee correct is en dewelke fout.

736 *O.c.*, pag. 218-224.
737 Tekst d.d. 16 september 2020.

De geneeskunde is geen exacte wetenschap, althans dat beweert zij over zichzelf en misschien is het wel zo dat dit niet alleen met betrekking tot de geneeskunde het geval is. Niemand immers zal ontkennen dat wetenschappelijke inzichten veranderen: zij *moeten* veranderen, zo niet zouden zij niet kunnen verbeteren, terwijl ook niemand kan beweren dat de ultieme kennis een definitieve verworvenheid is. Wetenschap vindt zichzelf elke dag weer opnieuw uit waar zij in haar toepassingen de weerstand voelt van een werkelijkheid die aanpassingen en soms radicale herzieningen van de op dat ogenblik heersende kennis eist omdat zij de waarheid nu eenmaal geen geweld kan aandoen zonder tegelijk op te houden wetenschap te zijn. Wie zich wetenschapslui achten, kunnen derhalve bezwaarlijk voorwenden de ultieme kennis in pacht te hebben en zo is de exactheid van de wetenschappelijke kennis in zekere zin relatief te noemen. En dan komt de kat op de koord.

In het geseculariseerde Westen heeft de clerus in de jongste jaren haar krediet verspeeld en aan die evolutie worden tal van verklaringen gegeven, de ene al ongeloofwaardiger dan de andere. Misschien is het wel zo dat de kerk haar ondergang moet wijten aan het bezwijken voor de verleiding om te spreken, aan het niet langer beheersen van de tong waarover Christus zelf zegde dat men ze zeven maal zeven keer moet omdraaien alvorens een woord te zeggen. De aloude wet waaraan de machtigen der aarde zich doorheen alle eeuwen hebben gehouden, is de omerta, de wet van het zwijgen. In de confrontatie van de machthebber met zijn onderdaan is het de onderdaan die te biechten gaat, die opbiecht en die spreekt - de machthebber daarentegen hoort hem doch zwijgt in alle talen en wat hij nog zegt, is bevel of verdict. Zoals de paaiende vos de kraai de kaas ontfutselt in de beroemde fabel van Jean de La Fontaine, zo heeft de duivel de ijdele clerus tot grootspraak verleid. In dezelfde beweging heeft hij zodoende aan de gezagsdragers van destijds de privacy ontfutselt en derhalve de ziel zelf: van gezag kan nu uiteraard geen sprake meer zijn, de kaas is gevallen, het lied van de clerus is uitgezongen. En exact dezelfde val maken vandaag de priesters van de religie der Verlichting, die zich wetenschapslui noemen.

De vos van de La Fontaine heeft hen lof toegezwaaid, ze zien en horen zichzelf dezer dagen maar al te graag in de rol van de alwetende, de held en de redder. Zo dicht bij de politici die hen om raad moeten vragen in deze kwestie van leven of dood, moet onwetendheid verborgen blijven en ligt grootspraak op de loer. Het verdict der wetenschapslui klinkt niet langer harmonisch en een inconsistent betoog is zijn geloofwaardigheid fataal kwijt, innerlijke tegenspraken zijn het rot in de vrucht van vele eeuwen arbeid die straf baart in plaats van loon en waar zij op eer aasde, schande. Het onooglijke virus of wat men daarvoor aanzag, werd door de machtigen der aarde te baat genomen om het volk aan de leiband te leggen en met een muilband op te zadelen, om de mensen te maskeren alsof zij clowns waren in een grotesk carnaval dat zoals iedereen weet de grote vasten aankondigt, maar zoals altijd heeft Fortuna zelf heel andere plannen: corona maskeert het volk niet langer, corona ontmaskert en dat doet het virus meer bepaald met de heersers der aarde die het onooglijke ding voor hun kar meenden te spannen.[738]

14. De paradox van de tegendraadse maar ware ethiek

Uit het brede spectrum der cynici bespreekt Michel Foucault Demetrius, een sobere en ongekunstelde doch geleerde en integere aristocraat en zijn tegenpool Peregrinus, een ostentatieve vagebond die het volk onderwees, uit Rome werd verdreven en christen werd. Lucianus portretteert hen in *De voortvluchtigen* waarin hij de Filosofie zelf aan het woord laat die de cynici veroordeelt als verachtelijke imitators en ook keizer Julianus veroordeelt hen, onder meer in de rede *Tegen Heraclitus* en in het geschrift *Tegen de onontwikkelde cynici*, waarin zij verweten worden waanzinnig, oneerbaar en goddeloos te zijn en vol doodsverachting. Maar heel positieve commentaren krijgen de cynici Diogenes, Crates en Demonax omdat bij hen geen tegenspraak bestaat tussen woord en daad. Foucault wijst op een opmerkelijke paradox: *"De cynicus bevindt zich werkelijk in de marge van de samenleving, [hij]*

738 Tekst d.d. 19 september 2020.

wordt verjaagd, hij is dolend. Tegelijk verschijnt het cynisme als de universele kern van de filosofie. (...) De cynicus loopt rond de samenleving zonder erin toegelaten te worden. [De mensen hadden] een tweeslachtige houding tegenover het cynisme. Enerzijds de poging om een bepaalde cynische praktijk te discrimineren en te elimineren. Anderzijds de poging om uit die cynische praktijk (...) een zekere kern te halen die als de essentie (...) van het cynisme erkend wordt."[739]

De cynici Parmenides en Prodicus spreken over het onderscheid tussen twee wegen waarmee ook Heracles geconfronteerd werd: de moeizame weg van de strengheid en makkelijke weg van de liederlijkheid, waarbij alleen de eerste duurzaam geluk brengt en hetzelfde thema vindt men in de voor het vroege christendom kenmerkende tekst *Didachê*: *"Er zijn twee wegen: een van het leven en een van de dood, maar het verschil tussen beide is groot."*[740]

De twee wegen van de cynici zijn de lange, moeilijke weg van de *logos* (leer) en de korte en 'stomme' weg van de *askêsis* (ascese, levenswijze, ethiek) die werd doorgegeven middels voorbeelden en anekdoten van historische figuren ('filosofische helden') en die het christelijke ascetisme beïnvloedde. De filosofie werd een lerarenberoep, de laatste filosofische held was Goethe's *Faust* en het filosofische leven verplaatst zich naar het politieke domein: het revolutionaire leven.[741] [742]

---

739 Michel Foucault, *De moed tot waarheid. Het bestuur van zichzelf en de anderen II, Colleges aan het Collège de France (1983-1984)*, met woord vooraf en redactie door François Ewald en Alessandro Fontana. Situering en redactie door Frédéric Gros. Vertaling door Ineke van der Burg. Uitgeverij Boom, Amsterdam 2011, pp. 227-238. [Oorspronkelijk: *Le courage de la vérité. Le gouvernement de soi et des autres II. Cours au Collège de France (1983-1984)*, Paris: Gallimard/Seuil 2009].
740 *O.c.*, pp. 238-244.
741 *O.c.*, pp. 244-249.
742 Tekst d.d. 23 september 2020.

15. Apollo's advies aan Diogenes: 'Vervals de munt!'

Het vraagstuk dat Michel Foucault bezighoudt is in wezen dat van het ware leven: het cynisme is een vorm van waarheidspreken waarbij men van de waarheid getuigt door zijn levenswijze, wat in het christendom het martelaarschap is: de echte filosoof, aldus Gregorius van Nazianze, is de *martyrôn alêtheias* (de getuige van de waarheid).[743] Om te beginnen is de waarheid de a-*lêtheia* of de onverborgenheid, het onbezoedelde, het directe en zo ook het rechtschapene, het onvergankelijke.[744] De *logos alêthês* is een manier van spreken die niets verhult, die eenduidig is en onweerlegbaar.[745] De *alêthês erôs* (de ware liefde) is een liefde die niets verbergt omdat ze niets te verbergen heeft, die zonder vermenging van lust en onlust is, zonder vermenging van de zintuiglijke lust en de vriendschap, eerlijk, direct, conform de regels en onvergankelijk en verwant met het ware leven (de *alêthês bios),* zowel in de Platoonse filosofie als in de christelijke mystiek.[746]

Het ware leven (*alêthês bios*) is onverhuld en kan het licht trotseren. *"Fel haat ik die man, als de poorten van Aïdes' woning, die in 't hart het ene verbergt en het andere zegt"*, aldus citeert Socrates Achilles over de bedrieglijke Odysseus. Achilles zelf is oprecht, hij staat in het volle licht: hij zegt wat hij denkt, denkt wat hij wil en doet wat hij wil, zonder veinzerij, *"eenvoudig en waar. (...) Bijgevolg is God het absoluut eenvoudige en ware, in woord en daad. Hijzelf verandert niet en evenmin leidt hij anderen om de tuin,*

743 Michel Foucault, *De moed tot waarheid. Het bestuur van zichzelf en de anderen II, Colleges aan het Collège de France (1983-1984)*, met woord vooraf en redactie door François Ewald en Alessandro Fontana. Situering en redactie door Frédéric Gros. Vertaling door Ineke van der Burg. Uitgeverij Boom, Amsterdam 2011, pp. 255-256. [Oorspronkelijk: *Le courage de la vérité. Le gouvernement de soi et des autres II. Cours au Collège de France (1983-1984)*, Paris: Gallimard/Seuil 2009].
744 *O.c.*, pp. 256-257.
745 *O.c.*, pp. 257-258.
746 *O.c.*, pp. 258-259.

noch door waanvoorstellingen, noch door woorden, noch door tekens die Hij zou overzenden aan slapenden of wakenden", aldus Plato (*De Staat*, Boek II).[747] Het ware leven kan tevens niet bont zijn, het is onbewogen door allerlei zielsroerselen. Atlantis verging ingevolge de vermenging van het goddelijke met het menselijke, zo vertelt Plato.[748] Het ware leven is ook recht, volgens de regels en de wetten. Na de dood zijn er zielen *"kromgegroeid door leugen en grootspraak"* maar ook zielen die *"heilig (*hosiôs*) en in het gezelschap van de waarheid (*met' alêtheias*) hebben geleefd"*, die derhalve schoon zijn en gelukzalig.[749] Het ware leven ontsnapt aldus aan bederf en rust in zichzelf.[750]

De cynicus Diogenes was de zoon van een bankier: zij werden wegens valsmunterij verbannen en wanneer Diogenes raad vraagt aan het orakel van Delphi, krijgt hij van Apollo de opdracht om de waarde van de munt *(nomisma)* [N.B.: *nomos* betekent: wet] te veranderen: hij moet het beeld erop [van diegene die borg staat voor de waarde ervan[751]] vervangen door een ander dat de waarde van de munt beter garandeert. Zo brengen de cynici *"een leven tevoorschijn dat precies het tegenovergestelde is van wat traditioneel als het ware leven erkend werd. De munt overnemen, de beeldenaar veranderen en het thema van het ware leven in zekere zin laten grijnzen. Het cynisme als grimas van het ware leven. (...) Het gaat eerder om een soort carnavaleske voortzetting van het thema van het ware leven dan om een breuk met de waarden die in de klassieke filosofie golden wanneer het om het ware leven ging."*[752] [753]

747 *O.c.*, pp. 259-260.
748 *O.c.*, pp. 260-261.
749 *O.c.*, pp. 262-263.
750 *O.c.*, pp. 263-264.
751 Onze eigen verduidelijking. Munten dragen de beeltenis van de keizer die borg staat voor hun waarde, wat wil zeggen dat wie deze waarde niet erkennen, door de heerser gestraft worden.
752 *O.c.*, pp. 264-266.
753 Tekst d.d. 24 september 2020.

16. Het ware leven is radicaal anders

De bios *kynikos* of het cynische leven, aldus Foucault, kenmerkt zich door een schandaal, het wordt afgekeurd en gekarikaturiseerd terwijl het niets anders op het oog heeft dan het aan het licht brengen van de waarheid, en misschien precies daarom, want door getuigenis af te leggen van het ware leven, zet de cynicus tevens de huichelarij van de burgerij te kijk. De cynicus brengt de moed op om aldus anderen te helpen om voor zichzelf te zorgen en in de socratische ironie riskeert en trotseert hij de woede, de ergernis en de wraak die hij opwekt *"door hun het beeld voor te houden van wat ze in gedachten toestaan en waarderen, maar in hun eigen leven verwerpen en afkeuren. Dat is het cynische schandaal."*[754] De cynicus zet zijn leven op het spel, niet door de waarheid te zeggen maar door de manier waarop hij leeft. De filosofische levenspraktijk verdwijnt echter naarmate de religie die a.h.w. naar zich toe trekt en Spinoza is zowat de laatste die een filosofisch leven leidt, Leibniz is al een man van louter geschriften. Als het waar is dat de westerse filosofie het Zijn vergeten is [de *Seinsvergesseheit* van Heidegger[755]], dan geldt dat voor Foucault eveneens m.b.t. het filosofische leven. Dit terwijl filosofie een voorbereiding op het leven hoort te zijn, een bekommernis om zichzelf, een zich beperken tot wat werkelijk nuttig is, waarbij het doen en het denken één zijn. Het cynische principe 'verander de waarde van je munt' staat naast het principe 'ken uzelf': je kunt je munt pas revalueren als je jezelf kent; *"je kunt je eigen ware bestaan te gelde maken op voorwaarde dat je jezelf kent."*[756] *"Alexander zegt: als ik niet Alexander was, had ik Diogenes willen zijn; Diogenes antwoordt hem: maar*

754 Michel Foucault, *De moed tot waarheid. Het bestuur van zichzelf en de anderen II, Colleges aan het Collège de France (1983-1984)*, met woord vooraf en redactie door François Ewald en Alessandro Fontana. Situering en redactie door Frédéric Gros. Vertaling door Ineke van der Burg. Uitgeverij Boom, Amsterdam 2011, pp. 269-272. [Oorspronkelijk: *Le courage de la vérité. Le gouvernement de soi et des autres II. Cours au Collège de France (1983-1984),* Paris: Gallimard/Seuil 2009].
755 Onze eigen toevoeging.
756 *O.c.*, pp. 273-280.

de ware koning (de ware munt) ben ik."[757] "Nomisma *betekent munt maar ook* nomos*: de wet, de gewoonte.*"[758]

De benaming cynicus (van 'hond') verwijst enerzijds naar het hondse leven vrij van schroom en schaamte: *"Het is een leven dat in het openbaar en voor de ogen van iedereen doet wat alleen honden en dieren durven doen, terwijl de mensen het gewoonlijk verbergen"*[759], het is zedeloos, behoeftevrij; het is een leven dat blaft; een leven als van een waakhond die zich weet op te offeren om anderen te beschermen; het is *"de uiterste radicalisering en omkering van het ware leven"*[760]: het authentieke leven van de cynicus doet het leven van de anderen te voorschijn komen als een valse munt; het cynische leven brengt de ware munt met haar werkelijke waarde in omloop.[761] Waar Plato sprak over de andere wereld, tonen de cynici het radicaal andere leven dat naar die andere wereld leidt. *"In de gnostische bewegingen en het christendom heeft men het andere leven, het leven van de ascese, het leven dat gebroken heeft en niets gemeen heeft met het gewone bestaan, proberen te denken als voorwaarde voor de toegang tot de andere wereld."*[762] [763]

17. Corona en de uitvluchten

"Kim Jong Un excuseert zich voor doden Zuid-Koreaanse ambtenaar" - aldus blokt een vrt-nieuwsbericht van 25 september 2020: *"Volgens het Zuid-Koreaanse leger is de man doodgeschoten en werd zijn lichaam nadien overgoten met olie en in brand gestoken. 'Dat gebeurde in het kader van de coronamaatregelen', zegt Kim Jong Un nu."*[764]

757 O.c., pag. 281.
758 O.c., pag. 281.
759 O.c., pag. 281.
760 O.c., pag. 282.
761 O.c., pp. 282-283.
762 O.c., pp. 283-286.
763 Tekst d.d. 24 september 2020.
764 https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2020/09/25/kim-jong-un-excuseert-

- Of waar corona allemaal goed voor is, zo hoorde ik iemand zeggen naar aanleiding van dit bericht. Maar een tweede merkte onmiddellijk op dat eenzelfde commentaar kon gelden met betrekking tot de coronadoden hier te lande:
- Wie durft er een eed op te doen dat onder de tienduizend sterfgevallen, allemaal in quarantaine, waarbij de lijken direct en zonder publiek werden verast, er niet één is geweest die het hoekje om geholpen werd? U houdt het niet voor mogelijk, zo ging de commentator verder, maar het massaal beliegen van mensen is helemaal niks nieuws. De nazi's brachten massa's mensen om in gaskamers nadat ze hen lieten geloven dat zij daar alleen maar een douche zouden nemen.

- Maar dat is iets heel anders, wierp de eerste dan weer tegen: dat waren nazi's!
- Verantwoordelijken voor de psychiatrische instellingen hier te lande vermoordden talloze patiënten met het vetloze dieet: zij deden dat op bevel van de nazi's maar zelf waren zij allerminst nazi's, zij waren zorgverleners en vaak ook nog goede katholieken, zo verklaarde de ander: zij deden wat van hen gevraagd werd: *Befehl ist Befehl!* Twintig jaar later publiceerde Stanley Millgram de verbluffende resultaten van zijn onderzoek gevoerd naar aanleiding van die op het eerste gezicht ongeloofwaardige gebeurtenissen onder de titel Gedragsstudie van gehoorzaamheid: maar liefst twee derden van de mensen blijken bereid om hun medemensen te doden op vraag van de autoriteiten. Het was allemaal wetenschappelijk verantwoord, zo werd het hun uitgelegd en dat bleek te volstaan. Guy van den Berghe schreef een bijzonder interessant boek over dit verdonkeremaande facet van onze werkelijkheid, het werd hier reeds besproken in twee teksten van respectievelijk 6 en 7 april l.l.[765]

Het is nu eenmaal mijn job. Ik voer alleen maar een bevel uit. Rotte appelen moeten verwijderd worden anders maken ze ook de ge-

---

zich-voor-doden-zuid-koreaanse-ambtenaar/
765 Zie: http://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=3214619 en http://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=3214664

zonde ziek. We kunnen het nu eenmaal niet betalen. Zijn ouderen en zieken niet beter af als men hen laat inslapen? Als wij zelfs onze groenten veredelen, waarom zouden we het dan niet met mensen mogen doen? Er zijn nu eenmaal teveel mensen, de wereld gaat eraan tenonder. Foetussen zijn geen mensen...

- Het is misschien wel zo, zo zei hij tot besluit, dat hier te lande helemaal niemand zal vermoord worden onder de dekmantel van deze epidemie en laten we eens stellen dat dit inderdaad zo zou zijn. Maar dan vergeet u één ding: deze epidemie is een pandemie, wat wil zeggen dat zij zich uitstrekt over de ganse aarde. En hebt u er een idee van hoeveel mensen vandaag leven in een dictatuur? Laat ik er enkele opsommen: Angola, Azerbeidzjan, Bahrein, Belarus (Wit Rusland), de Servische Republiek, Cambodja, Kameroen, Chad, de Volksrepubliek China, de Republiek Congo, Cuba, Egypte, Equatoriaal Guinee, Eritrea, Gabon, Hongarije, Iran, Jordanië, Kazachstan, Laos, Marokko, Montenegro, Noord Korea, Oman, Palestina, Qatar, de Russische Federatie, Rwanda, Saoedi-Arabië, Servië, Singapore, Zuid Soedan, Syrië, Tadjikistan, Turkije, Turkmenistan, de Verenigde Arabische Emiraten, Oeganda, Uzbekistan, Venezuela, Vietnam...[766] [767]

18. De verborgen waarheid

Het ware leven is vooreerst het onverhulde leven, aldus gaat Foucault verder met zijn studie van de cynici die op een bijzondere manier de waarheid aan het licht brengen en tegelijk de hypocrisie. Seneca houdt voor dat men moet leven alsof alles openbaar was (en men kan hier ook denken aan de Hollandse protestanten die des avonds hun gordijnen open laten): het ware leven verbergt niets omdat er geen kwaad in is, zo houden zij ons voor. Maar wellicht klopt alleen de omkering van deze stelling die een heel

766 Zie: https://en.wikipedia.org/wiki/Democracy_Index ; zie ook: https://en.wikipedia.org/wiki/Authoritarianism#2000s_authoritarian_revival

767 Tekst d.d. 26 september 2020.

andere waarheid aan het licht brengt: *"een onverhuld leven is een leven dat niets kwaads doet omdat het niets verbergt"*[768]: men doet met andere woorden geen kwaad precies omdat de gordijnen open zijn. Waar anders zou de behoefte vandaan komen om aan anderen te tonen hoe goed men wel is als het niet was omdat men meer waarde hecht aan zijn reputatie dan aan de kwestie of men ook echt goed is? Men beschouwt het goede niet als een goed op zich doch men doet het met het oog op een beloning.

De cynicus daarentegen wil de radicale openbaarheid, hij schaamt zich niet voor zijn natuur omdat wat natuur is, goed is en hij kent derhalve helemaal geen intimiteit of privacy. Hij laat de gordijnen open, niet omdat hij zich schikt naar wat zijn toeschouwers van hem verwachten maar, andersom: het doet dat, de verwachtingen van zijn toeschouwers ten spijt. Hij schandaliseert wie de schande willen ontvluchten, hij verwerpt de cultureel aangeleerde schaamte en *"bevrijdt het [natuurlijke leven] van alle overeengekomen normen. Daarom verschijnt de filosofische levenswijze als radicaal anders dan alle andere."*[769]

Het ware leven wil ook zuiver zijn, onvermengd en onafhankelijk en moet derhalve een leven in armoede zijn want rijkdom is afhankelijkheid. Wanneer Diogenes bij een fontein een kind ziet drinken uit zijn handen, ontdoet hij zich van zijn kom, een overbodige luxe. Die werkelijke armoede van de cynicus heeft paradoxale gevolgen: ze leidt tot schandaal, lelijkheid en vuilheid die de beoefenaar afhankelijker maakt: ze mondt uit in slavernij en bedelarij die echter door de cynicus aanvaard wordt. *"Deze bedelstand maakte nu de cynische armoede uit, die tot een opzettelijk schandaal was doorgevoerd."*

---

768 Michel Foucault, *De moed tot waarheid. Het bestuur van zichzelf en de anderen II, Colleges aan het Collège de France (1983-1984)*, met woord vooraf en redactie door François Ewald en Alessandro Fontana. Situering en redactie door Frédéric Gros. Vertaling door Ineke van der Burg. Uitgeverij Boom, Amsterdam 2011, pp. 291-294. [Oorspronkelijk: *Le courage de la vérité. Le gouvernement de soi et des autres II. Cours au Collège de France (1983-1984)*, Paris: Gallimard/Seuil 2009].
769 *O.c.*, pp. 294-295.

Bovendien trotseert de cynicus de *adoxia*: de slechte reputatie of de smaad. *"Voor de cynicus is de systematische smaadpraktijk (...) een positief gedrag, een gedrag dat zin en waarde heeft"*, zoals bij bepaalde Hindoes.[770] In zekere zin komt daaruit de christelijke nederigheid voort, zij het met een eigen betekenis van zelfverloochening. De cynicus daarentegen trotseert de vernedering om zijn soevereiniteit te bevestigen.

Het ware leven is het totaal andere leven omdat het alleen de natuur tot principe heeft. *"Daarom wijzen de cynici natuurlijk het huwelijk en het gezin af en praktiseren zij de vrije liefde of maken zij daar aanspraak op. En daarom wijzen zij alle eettaboes en -conventies af. Diogenes (...) schijnt zelfs gestorven te zijn door het eten van een levende inktvis, die hem zou hebben doen stikken."*[771] Deze positieve waardering van de animaliteit staat in fel contrast met de menselijke neiging zich van de dieren te willen onderscheiden. *"Zodra de behoefte een zwakte, een afhankelijkheid, een gemis aan vrijheid is, moet de mens geen andere behoeften dan die van het dier hebben, dan die welke door de natuur zelf bevredigd worden."* De animaliteit wordt een plicht en een uitdaging, een beproeving, een opgave. *"Het is een opgave voor jezelf en tegelijkertijd een schandaal voor de anderen."* [772]

Michel Foucault laat ons met wezenlijke vragen achter. Is het ware leven zoals de cynici het opvatten, onverhuld en ontdaan van alle ballast, een schandaal voor de gecultiveerde mens omdat de cultuur een leugen is? Is de mens een onwaarachtig dier?[773]

Dan snijdt Foucault het thema aan van het authentieke koningschap. De cynicus Diogenes ontmaskert de politieke koning en bewijst zijn eigen authentieke koningschap in de beroemde ontmoeting met Alexander (de Grote) zoals beschreven in de vierde redevoering van Dio Chrysostomos. Alexander is de almachtige maar in tegenstelling tot Diogenes is hij afhankelijk, onnatuurlijk (het

770 *O.c.*, pp. 295-302.
771 *O.c.*, pp. 302-304.
772 *O.c.*, pp. 305-307.
773 Tekst d.d. 26 september 2020.

product van een opvoeding), hij zegeviert niet over zijn ergste vijanden (zijn gebreken) en hij is vergankelijk. Foucault vertelt de beroemde Perzische rite waarbij men een krijgsgevangene een tijdje als een ware koning dient om hem daarna te geselen en op te hangen. Welnu, dat is het lot van alle wereldse koningen, zo verklaart Diogenes.[774]

Diogenes is de echte doch miskende vorst, hij offert zichzelf op in een strijd om de anderen te redden, hij oefent zich in soberheid en uithoudingsvermogen, hij is zoals Heracles, zijn grote voorbeeld, die de wereld moet schoonmaken (het reinigen van de Augiasstallen). Hier is *"het thema van de deerniswekkende* [athlios] *atleet* [athlêtes]*"* die zijn koningschap verborgen houdt*, "een strijder die medelijden wekt door de hardheid van zijn lot (...). Pas na zijn dood zal Heracles verschijnen als wat hij werkelijk is, zal hij eindelijk erkend worden en zijn deerniswekkend koningschap een luisterrijk koningschap worden. Na zijn dood zal hij erkend, geëerd en vergoddelijkt worden en zal men hem Hebe als vrouw geven. (...) Deze held is precies die bedelaar (...). Deze koning, deze verborgen, deerniswekkende, bedelende koning gaat de verschillende heldendaden verrichten die bekend staan als de werken van Heracles."*[775]

Diogenes houdt een lofrede op Heracles die de geestdrift van de toehoorders wekt. *"Hij was op de grond gaan zitten en verrichte een zekere onbetamelijke handeling"* waardoor men hem gek verklaarde: hij keert terug naar de oorspronkelijke animaliteit, bron van zijn authentieke koningschap dat zich aldus opnieuw *verbergt*.[776]

Het filosofische leven is in feite het militant leven, het leven van de waakhond die zich opoffert, *"de soldaat-strijder of strijder-atleet die tegen het kwaad van de wereld vecht"* met strijdlustige volharding. De militant wil de mensen wakker schudden met het oog op meer geluk. *"De koning en zijn nar, dat is een zekere trans-*

774 *O.c.*, pp. 311-320.
775 *O.c.*, pp. 320-325.
776 *O.c.*, pag. 326.

formatie van dat thema van de monarchie van de spot." Het thema van de verborgen koning is cruciaal in het christendom waar God zelf (arme) mens wordt en zich verbergt als dienaar van de mensen, de gemaskerde koning, het thema van *King Lear* ook.[777]

Het cynisme mondt tenslotte ook uit in het christelijk ascetisme, de geestelijke strijd die de mens voert in zichzelf: *"De christelijke asceet is diegene die de hele wereld van haar demonen zuivert."*[778] [779]

19. Liegen om te moorden

In verband met corona voeren de media dezer dagen figuren op die ten gehore van principieel iedereen komen te vertellen dat de waarde van een mensenleven helemaal niet absoluut is: omdat zij in hun bekrompenheid geheel ongenuanceerd (de waarde van) alles en iedereen uitdrukken in termen van het ruilmiddel, oordelen zij dat ook mensen dienen herleid te worden tot hun economisch nut en zo hoort men dezer dagen dan ook de navenante onzin in de lijn van uitspraken zoals deze: *"De waarde van een mensenleven moet omgekeerd evenredig met de levensverwachting worden uitgedrukt."* Of: *"Wij moeten er niet in de eerste plaats naar streven om zoveel mogelijk mensenlevens te sparen maar veeleer moeten we het nastreven om een zo groot mogelijk aantal levensjaren te sparen."* Of nog: *"Het is niet evident dat inzake vaccinatie de zwaksten voorrang krijgen."*

In wat andere bewoordingen wordt aldus beweerd dat de waarde van iemands leven afneemt in de mate waarin dit leven verzwakt, wat in nog andere bewoordingen een bevestiging is van het recht van de sterkste of een veroordeling van niet alleen de christelijke maar ook de humanistische cultuur. En dat betekent zonder meer fascisme: het is geoorloofd om slagen toe te brengen aan wie niet

777 *O.c.*, pag. 329.
778 *O.c.*, pp. 326-331.
779 Tekst d.d. 26 september 2020.

in staat zijn zich te verdedigen. Hiermee, zoveel is duidelijk, geeft men zijn fiat aan de introductie van een oorlogstoestand.

Waar in een groep de solidariteit ontbreekt, hebben de zwakkeren geen enkele reden meer om nog langer bij de groep te blijven. Wie sowieso geen lakens krijgen van degenen die ze uitdelen, zouden wel gek moeten zijn om hen nog langer als hun oversten te blijven erkennen.

Onder degenen die de regel in twijfel trekken dat eerst de allerzwaksten bescherming verdienen, zijn er die zich verschuilen achter de redenering dat, aangezien de bestrijding van het virus het ultieme doel is, het nastreven daarvan niet noodzakelijk te vereenzelvigen is met het geven van voorrang inzake bescherming aan de zwaksten. Die redenering is vals omdat daarin een foute vooronderstelling schuilt: het ultieme doel van het maatschappelijke handelen in deze noodsituatie is namelijk helemaal niet het indijken van het virus maar wel het beperken van het aantal slachtoffers.

Een gelijkaardige schijnvertoning kennen wij intussen al geruime tijd inzake het overbevolkingsprobleem, waar sommigen stellen dat het ultieme doel van het maatschappelijke handelen aangaande deze problematiek het inperken van de overbevolking zou zijn, wat pertinent onwaar is: los van de vraag of er wel sprake kan zijn van overbevolking, moet in de eerste plaats rechtgezet worden dat wanneer van overbevolking sprake is, het gaat over de draagkracht van de aarde, vaak uitgedrukt in de zogenaamde ecologische voetafdruk: een teveel aan mensen kan slechts betekenen dat er meer zijn dan de aarde in staat is te dragen; er is dus een teveel van zodra het aantal als zodanig mensenlevens kost. Maar omdat die voetafdruk toeneemt naarmate het verbruik, de navenante vervuiling en derhalve de rijkdom toenemen, heeft hij niets te maken met het aantal mensen en al zeker niet met het aantal armen maar wel en vooral met wat die mensen allemaal verteren en vervuilen terwijl de grootste vervuilers uiteraard de rijken zijn.

Als praatbarakken dan bovendien beweren dat men bij het reduceren van de overbevolking maar best eerst het aantal armen inperkt

(wat effectief gebeurt middels infertilisatieprogramma's 'in den duik' in ontwikkelingslanden) om aldus twee vliegen in één klap te kunnen vangen, is het hek helemaal van de dam.

In de twee genoemde gevallen is sprake van leugens, verborgen leugens weliswaar: een ultieme doelstelling wordt als vanzelfsprekend voorgehouden terwijl zij dat helemaal niet is. Op grond van die leugens staat het de bedriegers dan verder vrij om anderen uit te buiten. Inzake het zogenaamde probleem van de overbevolking buiten zij de zwakkeren (de armen in de derde wereld) nog meer uit door ze eerst uit te roeien om dan hun gronden te kunnen inpalmen en inzake corona buiten zij de zwakkeren (de ouderen, die immers de geringste levensverwachting hebben) nog meer uit door hen ter dood te veroordelen en de kosten van de zorg (die onze bejaarden na een levenslange bijdrage aan de maatschappij ook nog eens als niemand anders verdienen!) uit te sparen.

Als bovendien de praatbarakken die deze onzin mogen rondbazuinen hiertoe uitgenodigd door zenders welke gecontroleerd worden door de overheid, wil dit zonder meer zeggen dat de overheid een heuse slachting in gang zet of dat zij die geen halt toeroept. En dit fascisme kan best wedijveren met het fascisme ten tijde van de nazi's, toen Adolf Hitler in zijn toespraken de massa verontwaardigd toeschreeuwde dat het toch zeker niet door de beugel kon om jonge en gezonde mensen aan het front te laten sneuvelen teneinde de thuiszittende zieken en de ouderlingen in leven te houden.[780]

20. Waarheid versus gehoorzaamheid

Voor het cynische leven kiest men niet, het is een goddelijke opdracht, een roeping die men bij zichzelf moet ontdekken. De stoïcijn Epictetus heeft het over die roeping tot het voeren van een filosofische strijd voor het algemeen belang die vereist dat men van andere taken ontslagen wordt.

780 Tekst d.d. 28 september 2020.

De cynicus is, zoals eerder al gezegd, een verkenner (*kataskopos*) maar ook een *episkopos,* een toezichthouder, een bisschop. Hij moet leren zijn vijanden te beminnen: *"Hij zal het geweld en de onrechtvaardigheid niet alleen dulden om zich te harden en voor te bereiden op alle tegenspoed die hem zou kunnen overkomen - dat is de klassieke vorm -, maar als een oefening in vriendschap, genegenheid, een in elk geval sterke band met het hele mensdom."* Foucault citeert Epictetus: *"Hij [de cynicus] moet als ezel geslagen worden en terwijl hij geslagen wordt degenen die hem slaan liefhebben alsof hij de vader en broer van hen allen is."*[781] Hij is een *"universele waker die over de slaap van de mensheid waakt. (...) Hij moet 'als een dokter zijn ronde doen en iedereen de pols voelen (...) Hij is dus verantwoordelijk voor de mensheid (...) en aldus verbonden met het bestuur van de wereld.'"* Terwijl de cynicus een buitenstaander is, is hij tegelijk de ware politicus.[782]

En opnieuw daagt hier de verwantschap van het cynisme met het christendom: eenzelfde bekeringsijver en het ware leven als een strijd voor een veranderde wereld: *"Al ontbeert hij [de cynicus] ook alles, hij zal kunnen zeggen: 'Wat ontbreekt mij? Ben ik niet zonder kommer en angst, ben ik niet vrij?'"*[783] En de cynicus richt zich tot *alle*[784] mensen: *"'Waar zijn jullie mee bezig, ellendelingen? Als blinden dolen jullie in het rond. Jullie volgen een vreemde weg (...) nadat jullie de ware weg (...) verlaten hebben. Jullie zoeken voorspoed en geluk waar ze niet zijn, en wanneer een ander ze aanwijst, geloven jullie hem niet.'"*[785]

---

781 Michel Foucault, *De moed tot waarheid. Het bestuur van zichzelf en de anderen II, Colleges aan het Collège de France (1983-1984)*, met woord vooraf en redactie door François Ewald en Alessandro Fontana. Situering en redactie door Frédéric Gros. Vertaling door Ineke van der Burg. Uitgeverij Boom, Amsterdam 2011, pp. 335-344. [Oorspronkelijk: *Le courage de la vérité. Le gouvernement de soi et des autres II. Cours au Collège de France (1983-1984)*, Paris: Gallimard/Seuil 2009].
782 *O.c.*, pp. 344-348.
783 *O.c.*, pp. 352-353.
784 *O.c.*, pag. 359.
785 *O.c.*, pag. 358.

Foucault: *"In elk geval zien we volgens mij in het cynisme zich het grondpatroon aftekenen van wat in heel de christelijke en moderne traditie een belangrijke levensvorm is geweest, dat wil zeggen het grondpatroon van een leven dat zich wijdt aan de waarheid. (...) Haar uiteindelijke doel is te laten zien dat de wereld alleen naar de waarheid kan terugkeren (...) op voorwaarde van een (...) volledige verandering (...) van de relatie die men tot zichzelf heeft. In deze terugkeer naar zichzelf, in deze zorg voor zichzelf ligt het principe van de overgang naar die andere, door het cynisme beloofde wereld."*[786] *"Het idee van zendeling van de waarheid die zich onder de mensen begeeft om hun het ascetische voorbeeld van het ware leven te geven, hen naar zichzelf terug te voeren, hen weer op het rechte pad terug te brengen en een andere katastase van de wereld aan te kondigen, deze figuur maakt tot op zekere hoogte deel uit van de socratische erfenis, een gewijzigde erfenis. Maar u ziet ook dat ze een zekere overeenkomst met het christelijke model vertoont."*[787]

Nog meer verwantschap vertoont het cynisme met het christelijke heremietendom, de animaliteit daarin, het dierlijke van de heilige kluizenaars die hun kleren van zich af gooien als het slijk van de aarde, ook bij de latere Franciscus van Assisi: het christelijke ascetisme dat toegang geeft tot de waarheid en zo ook tot de andere wereld.[788] Maar er is een belangrijk verschil: in het christendom komt daar de regel van de gehoorzaamheid bij, gehoorzaamheid aan God en aan zijn vertegenwoordigers: er ontstaat *"een nieuw type van machtsrelaties en een ander waarheidsregime."*[789]

De *parrhêsia* of het waarheidspreken verandert hier dus van betekenis: waar de Grieken de waarheid situeren in het zelf ("ken uzelf"), wordt in het christendom de gehoorzaamheid aan God en aan zijn vertegenwoordigers aanbevolen om tot de waarheid te

786 *O.c.*, pag. 360.
787 *O.c.*, pag. 361.
788 *O.c.*, pp. 361-365.
789 *O.c.*, pp. 365-366.

kunnen komen: de *parrhêsia* is een "gave Gods"[790] die het gebed mogelijk maakt waardoor de mens in verbinding met God kan treden.[791] De gehoorzaamheid ligt hierin dat men in het gebed aan God enkel vraagt wat in overeenstemming is met Zijn wil.[792] De *parrhêsia* wordt een apostolische deugd en in het martelaarschap getuigen de martelaren van de waarheid. *"'Onverschrokken moed' ["die het vertrouwen in God is"] is hier de vertaling van* parrhêsia*"*[793] Gregorius van Nyssa wijst erop dat de eerste mens naakt was, *"met een vrijmoedigheid (*en parrêsiai*) keek hij naar het aangezicht van God (...)"*: een verwantschap met de cynische naaktheid en soberheid en de moed tot waarheid, tot de marteldood.

Het aanvankelijke vertrouwen van de mens in zichzelf wordt zwakker, en maakt plaats voor *"het principe van een bevende gehoorzaamheid, waarin de christen God te vrezen heeft en de noodzaak moet erkennen dat hij zich aan Zijn wil en aan die van Zijn plaatsvervangers moet onderwerpen. We zien dan het thema van het wantrouwen tegenover zichzelf alsook de regel van het zwijgen tot ontwikkeling komen. Daardoor dreigt de* parrhêsia *als openheid van hart, als vertrouwensrelatie waarin de mens en God van aangezicht tot aangezicht staan en elkaar het meest nabij zijn, steeds meer als een soort hoogmoed en aanmatiging verschijnen."*[794]

In het christendom ontstaan dan gezagsstructuren, de gehoorzaamheid aan oversten, vanuit *"het idee (...) dat het individu niet uit zichzelf in staat is voor zijn eigen heil te zorgen"* of met God te zijn van aangezicht tot aangezicht: hij moet zichzelf derhalve wantrouwen: *"Hij moet voor zichzelf een voorwerp van wantrouwen, van een oplettende, scrupuleuze, achterdochtige waakzaamheid zijn"*[795]omdat hij uit zichzelf slechts het kwade vindt.

790 *O.c.*, pp. 369-372.
791 *O.c.*, pp. 372-373.
792 *O.c.*, pag. 374.
793 *O.c.*, pag. 376.
794 *O.c.*, pag. 378.
795 *O.c.*, pp. 378-379.

De *parrhêsia* als zodanig verdwijnt, het nieuwe principe is de godvrezendheid en het wantrouwen in zichzelf dat de *parrhesia* toeschrijft aan de hoogmoed en ze het ergste van alles noemt en de volledige ondergang en de zelfverwaarlozing, terwijl ze aanvankelijk de zorg voor zichzelf beweerde te zijn.[796]

Twee polen tekenen zich in het christendom af: enerzijds de parrhêsiastische pool die de *parrhêsia* positief waardeert, namelijk in de mystieke traditie en anderzijds de omkering hiervan in de anti-parrhêsiastische pool, in de ascetische traditie van gehoorzaamheid en wantrouwen in zichzelf, welke in de ontwikkeling van deze religie het overwicht heeft gekregen.[797]

Ziehier nog een heel beknopt en summier besluit naar aanleiding van de lectuur van deze laatste colleges van Michel Foucault. Socrates hield ons voor dat de waarheid in onszelf ligt en dat derhalve de zelfkennis aan de grondslag ligt van de kennis van de waarheid: middels de *logos* kunnen wij de waarheid uit onszelf opdiepen, wat een soort van *maieutiek* of verloskunde is, die zich ontplooit middels de dialoog van mens tot mens welke de basis is voor de dialoog die men in zichzelf voert en die het denken is. In contrast met een hypocriete politiek brachten de cynici de waarheid opnieuw aan het licht met de eigen methode van de *parrhêsia* of het waarheidspreken en zij getuigden daar ook van met de eigen levenswijze die de daad bij het woord voegde, een ethiek die noodzakelijk een ethiek van armoede was met Diogenes als een van de grote voorbeelden. In die traditie leefden heel wat figuren, onder meer de Nazoreeër die door de Vlaamse auteur Ludo Noens in de traditie van het sjamanisme werd opgevoerd in *De terugkeer van de Nazoreeër* (2016).[798] Maar in de verdere ontwikkeling van het christendom werd het waarheidspreken in feite verkracht: het Romeinse Rijk dat in de militanten voor de waarheid opstandelingen zag, maakte van het Christendom een staatsgodsdienst en deze

796 *O.c.*, pag. 378-381.
797 *O.c.*, pag. 381-383.
798 Ludo Noens, *De terugkeer van de Nazoreeër. Fabuleuze lotsbestemming van een bliksemsjamaan*, Aspekt 2016.

religie predikte voortaan de regel van de gehoorzaamheid aan God en aan zijn vertegenwoordigers: de paus en de clerus, die een contract sloten met de staat. De *parrhesia* werd geperverteerd: in plaats van het zelfvertrouwen te ondersteunen moest de mens op zoek naar heil voortaan zichzelf wantrouwen en zijn oversten bevend en blindelings gehoorzamen. Het vervolg van deze onfrisse geschiedenis is ons allen intussen welbekend.[799]

799 Tekst d.d. 29 september 2020.

Denkend aan deze pandemie

Aan het soort van spoken dat iemand ziet, kan men weten tot welke groep hij behoort. De Romeinen van tweeduizend jaar geleden keken aan tegen het spook van de aangekondigde koning der joden: na de voorspelling van diens geboorte zag koning Herodes de Grote van Judea zijn macht bedreigd en hij liet alle jongens van twee jaar en jonger doden[800] maar de moordenaars zagen spoken want in tegenstelling tot het rijk waarover zijzelf de heerschappij nastreefden, bleek het rijk Gods niet van deze wereld. De katholieken en "alle machten van het oude Europa" zagen met de opkomst van het communisme een spook door Europa waren - het spook van hun eigen onmacht tegen alle door hen verdrukten die nu hun rechten kwamen opeisen.[801] Geconfronteerd met de vooruitgang en de moderne tijd met zijn vele vormen van emancipatie zag de kerk spoken die haar goddelijke waarheid dreigden te decimeren: zij zag het rijzen van een nieuwe zon die licht zou werpen op de mythen welke haar bastion van macht plachten te funderen. En ook de geesten van de Verlichtingsdenkers en van de vrijmetselarij zagen spoken waartegen zij tekeer gingen: vanuit hun onverstand dat de rede het laatste woord moet hebben, vormden zij geheime genootschappen en loges die vergaderden in donkere kelders, uit angst voor de openbaarheid die nochtans het ultieme gericht is voor het wegen van de waarheidswaarde van alle mogelijke uitspraken omdat waarheid rechtspraak is terwijl geen onrecht en geen leugen de klaarte van de openbaarheid kan verdragen.

Complotdenkers verdenken hun tegenstanders die op hun beurt deze complotdenkers ervan verdenken dat zij tegen hen complotteren. Maar paranoïde samenzweerders spelen allerminst een on-

800 Zie: *Matteüs* 2:18.
801 *"Een spook waart door Europa"* - aldus de eerste zin van Het Communistisch Manifest van Marx en Engels uit 1848: https://www.marxists.org/nederlands/marx-engels/1848/manifest/manif1.htm

schuldig spel: dit specifieke genre van verdachtmakerijen dat voortspruit uit het azen op macht door verschillende partijen, resulteert uiteindelijk vrij vlot in het geweld van heuse genocides zoals de Nederlandse socioloog Abram de Swaen dat zo knap illustreerde in zijn werk getiteld *Compartimenten van vernietiging. Over genocidale regimes en hun daders*, onder meer en bij uitstek middels het bloedige conflict tussen Hutu en Tutsi in de Rwandese volkerenmoord.

Het beginsel verdeel en heers indachtig dat garant staat voor de macht over de onderdanen, maakten de kolonisatoren de bevolking van Rwanda wijs dat zij uit twee verschillende rassen bestond terwijl dit verschil een spook was dat echter kon bewerkstelligen dat onenigheid ontstond en daaruit genocide.[802]

802 Abram de Swaan, *The Killing Compartments. On genocidal regimes and their perpetrators*, 2014. (Nederlandse vertaling: *Compartimenten van vernietiging. Over genocidale regimes en hun daders*, Prometheus, 2014). Zie o.m.: http://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=3040863 Zie ook: *Verborgen massamoord*: http://blogimages.bloggen.be/tisallemaiet/attach/330786.pdf . Een fragment: *"De massavernietiging van Tutsi's (T) (aristocraten) en verdachte Hutu's (H) (boeren) door de Hutu-Power-beweging in Rwanda in het voorjaar van 1994 (voorafgegaan door wederzijdse slachtingen in 1959 [door H op T] en in 1962 [door T op H]) gebeurde met machetes maar bleek zorgvuldig voorbereid. De VN onttrok zich aan haar beschermingsplicht. H en T werden door de kolonisten bestempeld als verschillende rassen een puur verzinsel. (dS, 93-100) (...) de fanatiekste voorstanders van een erfelijk onderscheid tussen T en H waren geobsedeerd door de mogelijkheid dat T zich als H konden voordoen om zo verwarring en verdeeldheid te zaaien (dS, 100) de referenties zijn identiteitskaarten... waarmee mogelijkerwijze geknoeid werd en er zijn ook veel gemengde huwelijken. Toch doodden de Hutu-Power-moordcommando's talloze Rwandezen puur op verdenking van Tutsi-herkomst of connecties, of enkel vanwege veronderstelde loyauteit aan Tutsi's (dS, 100) Uiterlijke Kenmerken zoals lichaamslengte hebben aanvankelijk niets met ras te maken, wel met rijkdom, met al dan niet doorvoed zijn. Op gelijkaardige wijze werd foutief een onderscheid verondersteld tussen Khmer en Vietnamezen en tussen zuivere Ariërs en andere Duitsers."*

Met Islamitische Staat en zijn terreur tegen het spook der 'ongelovigen' heeft de hele wereld kennis moeten maken maar nog diepere wonden sloeg de strijd tegen 'het kwaad' van de katholieke kerk in de hoogdagen van haar macht en bij uitstek ten tijde van de kolonialisering en de slavernij sedert Columbus en in de gruweljaren van de inquisitie, een tijdperk waarin zich een van de beroemdste verhalen uit de wereldliteratuur afspeelt: het spook waarvoor de kerk vlucht, is het gelaat dat zij te zien krijgt wanneer Dostojevski haar in De grootinquisiteur van Sevilla een spiegel voorhoudt want zij blijkt het evenbeeld van de duivel.[803]

Van recenter datum en in het eigen continent moeten wij de massamoord betreuren van de paranoïde Anders Breivik wiens nagelaten geschriften zijn inspirators situeren in de xenofobe extreemrechtse politiek en in het katholiek fundamentalistische geloof.[804] Nog dichter bij de deur en tevens van nog recenter datum zijn de eveneens fundamentalistische katholieken die zich de gladiatoren voor het christendom noemen en die ook Europese dictatoriale regimes steunen die repressie voeren tegen de eigen bevolking.[805]

Hitler, Mao, Stalin, Franco, Ceaușescu, Leopold II en talloze andere dictators voerden strijd tegen hun spoken of hun ingebeelde vijanden welke dan uitgerekend door die strijd tot leven kwamen, met massamoordpartijen tot gevolg. De spoken van Hitler waren het joodse ras en tal van andere zondebokken die opgepakt werden

---

803 Zie: *Hoe Europa groot en rijk werd*: http://blogimages.bloggen.be/tisallemaiet/attach/93208098663.pdf alsook: *Fundeert het katholicisme onze beschaving?*: http://blogimages.bloggen.be/tisallemaiet/attach/93208096418.pdf

804 Zie: *Vrijheid van meningsuiting en immoraliteit:* http://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=2847183 alsook: *Terug naar de middeleeuwen* (delen 1 tot 5): http://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=3139847 en: *Zendtijd voor criminelen: Over televisie, vrije meningsuiting, sensatie, kijkcijfers en macht:* http://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=2205656

805 Zie: *De zwarte paus. Zo werkt extreemrechts:* http://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=3223342

om dan op industriële wijze te worden afgeslacht - zes miljoen mensen in totaal. Onder het wanbeleid van Mao[806] en van Stalin[807] verhongerden miljoenen mensen van het eigen volk en de moordende terreur van de Securitate van Ceaușescu werd gevoed door niets anders dan zijn wantrouwen jegens de Roemeense burgers.[808]

Securitate, Gestapo, KGB, FBI, CIA, Mossad en ontelbare andere geheime spionagediensten die zichzelf veiligheidsdiensten noemen, jagen op al dan niet tot leven gewekte spoken die ze dan 'uitschakelen' in het teken van de veiligheid; soms zijn die milities paramilitair of illegaal, zoals de zogenaamde 'burgerwachten' die nu vooral in Ierland terreur zaaien door het recht in eigen handen te nemen - uiteraard op onrechtmatige wijze - terwijl zij uitblinken in onverstand. Soms maken die milities deel uit van terreurgroepen maar ook als zij functioneren voor de nationale veiligheid blijft de vraag naar de legitimiteit en de representativiteit van het regime dat zij moeten dienen. Zelfs zogezegd 'onverdachte' democratieën worden in het huidige tijdperk van de leugen uitgehold door parasitaire machten die azen op financieel gewin ten koste van het algemeen welzijn en zo zien wij dat in België weliswaar democratische verkiezingen worden gehouden maar dat - herhaaldelijk - een regeringsvorming zolang aansleept dat de stembrieven met daarop de verkiezingsresultaten als het ware verjaren, waarna op ogenschijnlijk arbitraire wijze machthebbers naar voren treden naar wiens namen men geheel vruchteloos kan gaan zoeken op de reeds verdufte en vergeten kieslijsten. En de media kijken eensgezind de andere kant op.

'De rol van de media', zo hoort men vaak zeggen, alsof de media nog een rol te spelen hadden, alsof zij onafhankelijk commentaar

806 https://historiek.net/het-lijdensverhaal-van-maos-onderdanen/50922/
807 https://www.trouw.nl/nieuws/honger-was-stalins-methode-om-onze-geest-te-breken~b765b983/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2Furl%3Fsa%3Dt%26rct%3Dj%26q%3D%26esrc%3Ds%26source%3Dweb%26cd%3D%26ved%3D2ahUKEwiYkPau8qHsAhWH3KQKHRd6BUEQFjABegQIBRAC%26url%3D
808 https://nl.wikipedia.org/wiki/Securitate

gaven, alsof het helemaal niet zo was dat zij nog slechts het 'officiële nieuws' verspreiden zoals hun wordt voorgekauwd door het heersende regime, of beter: door hen die het regime controleren terwijl zij zichzelf verborgen houden zoals alle machthebbers dat doen. Want zoals Michel Foucault het zegt, moet verborgen blijven waar de macht vandaan komt.

Oefent een regime macht uit, dan doet het dat op bijzonder verkapte manieren en met instrumenten die vaak het tegendeel beogen dan wat zij pretenderen, zoals bijvoorbeeld het onderwijssysteem, dat voorhoudt mensen kennis bij te brengen en derhalve de vrijheid te bevorderen terwijl, zoals Foucault verklaart, dat onderwijssysteem erop gericht is om kennis ondergeschikt te maken aan de macht, zodat het systeem in kwestie de vrijheid fnuikt en alleen in dienst staat van de macht.

Het onderwijssysteem smoort het menselijk vernuft en de zelfredzaamheid in de kiem, de politiek neemt de burgers het zelfbestuur uit de handen en onderwerpt hen, de gezondheidszorg maakt van gezonde mensen pillenslikkers of patiënten, het instrument bij uitstek van de staatshuishoudkunde of de economie maakt zich meester van de mens en veroordeelt hem tot instrument dat haar draaiende moet houden en eeuwig moet doen groeien, het ruilmiddel van het geld wordt het ultieme doel en het gouden kalf neemt de plaats in van het Lam Gods: aanbidding betekent voortaan alleen nog strijd en doodslag.

Spionagediensten staan in het teken van de nationale veiligheid maar zij worden nimmer door de burgers zelf gecontroleerd maar men kan gissen dat zij moeten zorgen voor het goede functioneren van alle andere instellingen die de uitoefening van macht waarborgen en zij doen dat met name door die macht zelf uit te oefenen. Dat verborgen moet blijven waar de macht vandaan komt, betekent uiteraard dat zich haar instrumenten dienen te verkappen en het liefst zullen zij zich uitgeven voor het tegendeel van wat zij zijn, precies zoals de wolf die zijn in meel gedoopte poot toont aan de zeven geitjes om hun te doen geloven dat hij hun moeder is, waarna zij voor hem de toegang openen en zodoende van hun huis

zijn restaurant maken en van zichzelf zijn maaltijd en zo verslindt hij hen, op eentje na dat zich verstopt heeft in de tijdmachine.

Hoedt u, zo waarschuwde moeder geit vergeefs, voor lieden die zich opdringen als uw medestanders, voor zaken die pretenderen uw veiligheid te zullen garanderen, voor allerlei helpers die u beloven zorg te zullen dragen voor uw kostbaarheden, voor uw dierbaren of voor nog vele andere begerenswaardige dingen: met uitzondering van de barmhartige Samaritaan en van wie zich ertoe verplicht weten krachtens harde wetten, zijn wie zorgbehoevende vreemdelingen in huis haalden te tellen op de vingers van één hand; twaalf kinderen was Europa dit jaar bereid om op te nemen - uit de vele duizenden vluchtelingen die nu aankijken tegen de winter.

En ook deze winter zal niet vragen of hij komen mag, hij hoeft zijn poot niet in het meel te dopen om wie hij wil bevriezen te misleiden. Maar tenminste één zal er ontsnappen om het allemaal na te vertellen en zo zal een ongelogen verhaal tenslotte de geschiedenisboeken in gaan en zich daar trachten te handhaven tussen alle leugens, een verhaal dat niet de heldendaden zal bezingen van een hoogdravend continent dat de mond vol heeft van mensenrechten maar veeleer een verhaal van onrecht dat zo weerbarstig was dat een goddelijk ingrijpen niet langer uit kon blijven. Wij weten dat ten tijde van het oude Hellas of nog vroeger, een epidemie uitbrak waarvan de oorzaak werd toegeschreven aan een onbestraft gebleven moord. Gewis is het een feit sinds het begin der tijden dat het lot van de rechtvaardigen de goden nooit onberoerd heeft gelaten.[809]

809 Tekst d.d. 8 oktober 2020.

Corona en consensus

Wetenschap ontstaat uit twijfel, zo wees Rik Van Cauwelaert een gespreksgenoot van hem terecht die de bron van waarheid situeerde in de consensus[810] en zo lijkt het erop dat dit concept van wetenschappelijke waarheid recht uit de politiek komt: wij zijn overeengekomen dat dit de waarheid is en wie nog twijfelen, beschouwen wij als dwarsliggers en eigenlijk niet langer als collega's. Edoch, wie deze opvatting zijn toegedaan, loochenen dat er een hemelsbreed verschil bestaat tussen enerzijds de openbaarheid die een sine qua non is voor de vinding van de waarheid en anderzijds de druk van de meerderheid die loodrecht staat op de geest van het wetenschappelijk onderzoek. Wetenschapslui die bezwijken (want het is echt een bezwijken) voor wat een meerderheid gelooft wat het geval is, hebben helemaal niets gemeen met uitvinders en vernieuwers of kortom met zoekers die een theorie verbeteren omdat verbetering sowieso verandering is en verandering is per definitie het anders maken dan tot nog toe was overeengekomen hoe de vork aan de steel zit. Het zich schikken naar wat een meerderheid gelooft wat het geval is, is allerminst een wetenschappelijk te verantwoorden daad omdat het niet alleen helemaal onjuist is dat wat een meerderheid gelooft wat het geval is, ook het geval zal zijn maar omdat het tevens geheel onmogelijk is dat het tegendeel altijd onwaar is: indien het tegendeel altijd onwaar was, dan was vooruitgang (die immers verbetering omvat en dus verandering) geheel uitgesloten. Precies omdat verandering en dus vooruitgang vereist dat wordt afgeweken van wat een meerderheid gelooft, gaat wetenschappelijke vooruitgang of wetenschappelijk werk zonder meer, altijd of per definitie in tegen een bestaande consensus. De dingen waarover men zegt dat er een consensus over bestaat, behoren niet langer tot de wetenschap omdat de essentie van de wetenschap haar activiteit is en niet haar (altijd of per definitie

810 Zie de vrt-uitzending van *De Afspraak* d.d. 8 oktober 2020. De gespreksgenoot van Rik Van Cauwelaert was Maarten Boudry.

voorlopige) resultaten. En die activiteit kan onmogelijk van start gaan als daar niet eerst de twijfel is en wel in die mate dat in de wetenschappelijke activiteit nooit zekerheid bereikt kan worden want de wetenschappelijke geest zal altijd of per definitie openstaan voor tegenspraak. (Uiteraard bestaat er ook een grondig verschil tussen het dwarsliggen en de twijfel maar dat is een discussie rond de kwestie van de vakbekwaamheid).[811]

811 Tekst d.d. 8 oktober 2020.

Corona en de waarheid

1. De nakende hergeboorte van het geduld

Een pandemie is tot nog toe een eerder uitzonderlijke gebeurtenis geweest in die zin dat een meerderheid van mensen dit nooit of slechts één keer in het leven meemaakt, want tot gevolg heeft dat men niet goed weet hoe ermee om te gaan: men moet zich verlaten op draaiboeken van honderd jaar geleden en het lijkt daardoor alsof de wereld dan bestuurd wordt door een automatische piloot waarop men dan maar moet vertrouwen. Maar als de angst paniek wordt, de zenuwachtigheid toeneemt, de vanzelfsprekende gang van zaken of het automatisme van het samenleven stokt en daardoor bij velen allerlei vormen van psychose gaan floreren die elkaar op de koop toe versterken, begint vrijwel iedereen te vrezen voor complotten - vaak omdat, indien men dit geloven kan, er misschien nog iets aan te verhelpen valt: de grond van het complotdenken is de immer weerbarstige hoop.

Het archetype van het complotdenken bestaat in het geloof dat een plaag, trouwens net zoals een oorlog of een ongeluk, een straf is van god, voor de zonden van de mensheid. Ten tijde van het oude Hellas, schreef de blinde ziener Tiresias de plaag die toentertijd onder het volk ging woeden toe aan de onbestrafte moord gepleegd door Oedipus op zijn vader en in de joodse cultuur ligt dit denken in termen van schuld en boete aan de basis van de scheppingsverhalen: de wereld is een tranendal omdat de mens door ongehoorzaamheid aan god vervloekt werd en gestraft: hij werd uit het paradijs verjaagd - en opnieuw kan men doorheen de sluier van deze mythe de ongedurige hoop ontwaren want het verhaal vertelt tevens over een redder en een uitweg, een terugweg naar het paradijs, moeilijk weliswaar maar niet langer onmogelijk, althans zo beloven de mythen.

Zo ook wordt inzake de huidige pandemie naar verklaringen gezocht op het niveau van schuld en boete, alleen neemt dat bij volkeren die ongelovig zijn geworden, ietwat andere vormen aan: het is niet langer god die de mensen straft, het is het milieu, de natuur of de aarde die zich wreekt en dan worden het virus of zijn 'schepper' gepersonifieerd. Het kwaad dat ons overkomt wordt niet langer toegeschreven aan een godheid maar aan een gepersonifieerde natuur, aan de onpersoonlijke natuur of aan een of meer 'boze' mensen.

Mensen zijn egocentrische wezens en daarom wordt van uitzonderlijke gebeurtenissen van deze omvang pas moeilijk aangenomen dat zij nu eenmaal bij het leven horen: dit *kan* niet waar zijn, zo besluit men op grond van de ervaring dat dit nooit eerder in het eigen leven is gebeurd; dit kan niet waar zijn, er moet meer achter zitten!

De regeringen overal ter wereld vaardigen maatregelen uit om het virus in te dijken en meteen komt een deel van het volk hiertegen in opstand, zij het met heel uiteenlopende motieven: er zijn er die zich onterecht gekortwiekt weten door vermeende dictators en er zijn er die verblind door hebzucht te allen prijze willen dat hun bedrijf standhoudt; er zijn er ook die de kust schoon zien om chaos te creëren en op rooftocht te trekken, opportunisten die azen op politiek voordeel en kwakzalvers die met remedies leuren.

Het feit van deze 'burgerlijke ongehoorzaamheid' of wat daarop dreigt te gaan gelijken, voedt de neiging om te vervallen in het simplisme waarbij de mensen worden ingedeeld volgens het criterium van het al dan niet hechten van geloof aan de realiteit van de plaag en men gaat alras over complotdenkers spreken, daarbij vergetend dat in feite elk van de twee aldus gecreëerde groepen én 'gelovers' én 'wantrouwenden' zijn maar dan met betrekking tot tegengestelde werkelijkheden.

Zij die geloven dat er van een plaag geen sprake is, wantrouwen de machthebbers die, naar zij vrezen, complotteren tegen het volk: zij vrezen niet het virus doch hun eigen leiders. En zij die geloven

dat er wél een plaag is, vrezen het virus, hebben uiteraard vertrouwen in hun leiders en zij volgen de maatregelen die bedoeld zijn om de epidemie in te dijken.

Edoch, de houding van zowel de ene als de andere besproken groep berust op louter vermoedens en dat zijn zaken die hetzij verhoopt worden, hetzij gevreesd en derhalve allerminst zaken die men ook echt *weet*. Precies omdat tenslotte niemand ook echt *weet* of het virus dat nu woedt, het mensdom zal decimeren ofwel snel zal afzwakken en verdwijnen met de stille trom - precies door het ontbreken van die ultieme kennis, kan hieromtrent alleen de tijd uitsluitsel geven. Zolang moeten wij leren leven in en met onzekerheid.

In primitieve tijden wisten de eerste mensen te leven met onzekerheid en zo bijvoorbeeld vreesden zij elke avond opnieuw dat het mogelijk was dat daags nadien de zon niet meer zou opgaan: het ochtendgloren was telkens weer een bron van vreugde die bezongen werd: een nieuwe zon is opgestaan, een nieuw licht schijnt over de aarde. Insgelijks leden de eerste mensen bij de intrede van de winter onder de onzekerheid over een volgende lente en om die reden was de tijd van *prima vera* steeds weer een feest. De angsten voor het uitblijven van een heropstanding werden uiteraard veroorzaakt door onwetendheid maar tegenover dit gebrek aan kennis stond dan toch de verschrikkelijke zekerheid van de eindigheid van alle leven: het spookbeeld van de dood waaruit men alleen nog op de planken of in de literatuur verrijzen kon.

Vandaag wordt zelfs de dood van het toneel van de wereld verjaagd, vooreerst met het geloof maar verder ook met middelen die ons verdoven voor een werkelijkheid waaraan niet te tornen valt: pijnstillers en nu ook methodes die tenminste pretenderen dat wij op de confrontatie met onze eigen dood kunnen anticiperen: wij hoeven niet meer te strijden met ons eigen einde, wij hoeven de dood niet langer in de ogen te kijken, wij hoeven ons niet langer meer te confronteren met de meest verschrikkelijke kant van het bestaan, als wij er alleen maar mee instemmen om ons voor dit kwaad te laten behandelen met wetenschappelijk onderbouwde

methodes uitgevoerd door gespecialiseerde vaklui. Met euthanasie slapen wij alleen nog in en verder gebeurt alles geheel buiten onszelf om - althans dat houden wij ons voor.

Dit alles laat ons zien dat althans de 'beschaafde' mens van deze tijd niet meer gewend is aan onzekerheid en vaak ook niet meer in staat om de realiteit van de onzekerheid te verdragen. Nochtans is dit vermogen een bijzondere deugd, een vorm van lijdzaamheid in feite, die men nu eigenlijk weer moet leren beoefenen. De ongeduldigheid van de verwende westerling moet plaats ruimen voor de onvolprezen deugd van het geduld. Pas wanneer wij erin slagen om ons neer te leggen bij het feit dat wij onwetend zijn omtrent die dingen die er echt toe doen, zullen wij in staat zijn om aan de pandemie het hoofd te bieden. Het is immers geen geheim dat als het mensdom binnen de kortste tijd zou verschrompelen of zelfs helemaal zou verdwijnen, waarschijnlijk niet dit virus de schuldige zal wezen.[812]

2. Een gelegenheid tot verandering

Net voor zijn dood heeft de grote Franse filosoof Michel Foucault in het kader van zijn laatste colleges over waarheid en moed bij de Oude Grieken, het christendom gesitueerd in de tot nog toe vrij onbekende context van het cynisme of tenminste als een strekking die daarmee een zekere verwantschap vertoonde en dan vooral met betrekking tot de ethiek, waarbij zowel door de cynici als door de eerste christenen vooropgesteld wordt dat de ware leer de daad bij het woord voegt en dat de leermeester met zijn levenswijze en in extremis ook met zijn leven zelf (in het zogenaamde martelaarschap) borg staat voor de waarheid die hij verkondigt. De parrhêsia of het waarheidspreken dat wordt uitgedragen door de cynici maar ook door de eerste christenen, onderscheidt zich van de retorica of de welsprekendheid doordat in de parrhêsia de waarheid van het spreken aan het licht komt in het getuigenis van de ver-

812 Tekst d.d. 12 oktober 2020.

kondigers of dus in een zekere ethiek, terwijl men in de retorica enkel bekommerd is om de overtuigingskracht, de consistentie en de welluidendheid van het betoog waarbij de argumenten evenzeer als de leer zelf uit louter woorden bestaan en omzeggens van wind zijn. De welsprekendheid kadert in een specifieke woordenstrijd die gevoerd wordt door wie een zekere logos plegen te volgen waarbij niet de waarheid als zodanig wordt beoogd maar wel het binnenrijven van zijn gelijk zoals dat het geval is waar voor een rechter advocaten hun cliënt verdedigen ongeacht of deze ook echt vrij van schuld is, terwijl de waarheidspreker ofschoon hij kan vermoeden dat hij ongelijk zal krijgen en hij misschien zelfs zijn leven op het spel zet, recht door zee gaat omdat de waarheid zelf hem lief is en het welzijn van de ander aan wie hij de waarheid kenbaar tracht te maken.[813] En uitgerekend op dit punt van zelfopoffering omwille van het heil van de medeburger of de naaste, is de verwantschap van de waarheidsprekers of de cynici met de eerste christenen treffend: het is in de context van eenzelfde regio en tijdsgeest dat quasi uit het cynisme zelf het christendom lijkt voort te komen bij de zogenaamde Nazoreeër die net zoals Diogenes en andere cynici geen geschriften naliet, voorbeeldig leefde en een grote schare volgelingen maakte waarbij in dit geval de politieke heersers zich bedreigd wisten in hun macht. Macht immers berust op leugens en leugenaars hebben uiteraard te vrezen van wie koortsachtig naar de waarheid zoeken.

Over hoe het oorspronkelijke christendom er echt heeft uitgezien, kan men redetwisten, in de eerste plaats omdat de evangeliën geen ooggetuigenverslagen zijn maar navertellingen die dateren van de

813 Michel Foucault, *De moed tot waarheid. Het bestuur van zichzelf en de anderen II, Colleges aan het Collège de France (1983-1984)*, met woord vooraf en redactie door François Ewald en Alessandro Fontana. Situering en redactie door Frédéric Gros. Vertaling door Ineke van der Burg. Uitgeverij Boom, Amsterdam 2011. [Oorspronkelijk: *Le courage de la vérité. Le gouvernement de soi et des autres II. Cours au Collège de France (1983-1984)*, Paris: Gallimard/Seuil 2009]. Zie ook de weergave van de grondgedachten van dit werk in de twintig afleveringen van *Het tijdperk van de leugens*:
http://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=3231145

tweede of de derde generatie na Christus en bovendien werd door de kerk een selectie gemaakt uit de bestaande en de later nog opgedoken teksten waarvan de inhoud soms sterk lijkt af te wijken van die van de vier canonieke evangeliën.[814] Wij weten dat het oorspronkelijke christendom geëvolueerd is van een barmhartigheidsethiek of een ethiek van dienstbaarheid aan de naaste naar bijna exact het tegendeel, namelijk een systeem dat streeft naar absolute wereldheerschappij en wat ons in deze geschiedenissen interesseert in het kader van de indrukwekkende en wereldomspannende plaag die sinds negen maanden het mensdom teistert zonder dat ook maar iemand weet hoe het allemaal zal uitdraaien, is de strijd die er toentertijd kennelijk heerste en ook vandaag nog heerst tussen enerzijds diegenen die, zoals de cynici en de eerste christenen, de waarheid zoeken en anderzijds diegenen die zich helemaal niets gelegen laten aan de waarheid en die, als zij hem kennen, hem verzwijgen of erover liegen en als zij hem niet kennen, voorwenden dat zij hem kennen wanneer hen dat tot enigerlei voordeel strekt en deze laatsten situeren zich *buiten* het kamp van de cynici en de eerste christenen en derhalve in het gewone vaarwater van de maatschappij.

Ten tijde van Nazi-Duitsland was het zo dat een elitaire minderheid met macht en met vermeende kennis van zaken middels gesofisticeerd bedrog in het verborgene het lot van een onwetende massa bezegelde door die op te offeren ten bate van zichzelf. Ten tijde van de cynici en van de eerste christenen gebeurde in feite het tegenovergestelde omdat deze elite in het bezit van ware kennis ervoor koos zichzelf op te offeren aan het volk ten bate van het volk, waarbij dit offer garant stond voor de waarde van hun kennis. Deze twee hier genoemde attitudes staan diametraal tegenover elkaar en men kan bevroeden dat zij een niet aflatende strijd voeren doorheen de ganse geschiedenis maar de inzet van hun strijd is niet de waarheid want die blijft uiteindelijk onbekend; de inzet is het goede en wel in die zin dat waar in de massa elkeen het eigen gewin nastreeft, er daarentegen ook enkelingen zijn die erin slagen

814 Hubertus Halbfas, *Das Christentum erschlossen und kommentiert von Hubertus Halbfas*, Patmos Verlag, Düsseldorf 2004, pag. 14.

om zichzelf in de schaduw te stellen van een hoger goed waaraan zij zichzelf opofferen: zij blijken in staat om een (hogere) werkelijkheid te ontwaren waarvoor de massa alsnog blind blijft.

Omdat "waarheid alleen kan bestaan in de vorm van de andere wereld"[815], zoals de slotzin van Foucault's voorbereidend handschrift tot zijn allerlaatste college luidt, loont het de moeite om aan het bestaan van die heel andere attitude aandacht te gaan schenken. Te meer daar het hier gaat over de zelfoverstijging van de mens, over zijn extase, die niet alleen in religie en mystiek opduikt maar ook binnen volstrekt ongelovige leerstellingen en bij uitstek daar waar de rede de duimen moet leggen, zoals in de quasi-verzen van Friedrich Wilhelm Nietzsche en in de kunst in het algemeen. Zoals een grondstelling van de grote Duitse wijsgeer Martin Heidegger verklaart dat het bewustzijn ontstaat vanuit de negativiteit en men zich derhalve bijvoorbeeld pas bewust wordt van het krijt waarmee men schrijft, op het ogenblik dat het breekt, zo ook kan men vaststellen dat een onderbreking van de normale maatschappelijke gang van zaken wellicht een noodzaak is voor een bewustwording van hetgeen men als samenleving aan het doen is en aldus ook een voorwaarde voor verandering. Dat verandering een noodzaak is, werd in de voorbije decennia overduidelijk, zowel met betrekking tot milieuzaken als wat betreft de wereldpolitiek, de economie en de vergroeiing van zowel de politiek en de economie als de wetenschappen en de techniek met het moordende want op hebzucht gebaseerde kapitalistische model.[816]

3. Onwetendheid en zekerheid

In de plaag die momenteel het mensdom teistert, is het waarheidspreken in het geding omdat bij uitstek de dood de ernst van de waarheid aan het licht brengt. Ofschoon alleen wat waar is, ook bestaat, is het paradoxaal genoeg niet zo dat iedereen altijd de

815 Michel Foucault, *o.c.*, pag. 386.
816 Tekst d.d. 12 oktober 2020.

waarheid zoekt. Daaruit volgt dat zij die niet wakker liggen van de waarheid, zich in feite ook niets aantrekken van het onderscheid tussen echt en onecht. Andermaal is het een paradox dat ook wat onecht is, in deze wereld kan bestaan, met name als een leugen of een schijn.

Een leugen is een uitspraak die zoals elke andere uitspraak klinkt en zo is er binnen het gebied van de taal ook helemaal geen verschil aantoonbaar tussen een leugen en een ware uitspraak. Edoch, de taal spreekt over een wereld die deze van de taal zelf overstijgt: de woorden in de taal spreken over dingen in een werkelijkheid die breder is dan deze van de taal want de dingen bestaan niet in de taal, alleen hun namen zijn in de taal aanwezig. Welnu, pas vanuit het perspectief van die bredere werkelijkheid wordt het verschil tussen de leugen en de ware uitspraak zichtbaar: aan een ware uitspraak beantwoordt iets in de bredere werkelijkheid waarop die uitspraak betrekking heeft en aan de leugen beantwoordt daar helemaal niets. Als taal een afspiegeling is van wat bestaat, dan verschillen leugens helemaal niet van dergelijke afspiegelingen omdat ze er eender uitzien en ook zo klinken maar ze *zijn* het niet want achter de leugen schuilt slechts de leegte.

In de leugen hebben de namen van de dingen geen betrekking op die dingen en daarom laten de woorden van leugenaars ons, die zich in die bredere werkelijkheid bevinden, als bestolen achter: zij beloven allerlei dingen door van die dingen de namen te doen klinken maar het blijft bij klanken die hooguit nog door hun echo worden gevolgd en verder is er niets meer. De leugen maakt ons verweesd, zij schept een leegte omdat zij een verwachting schept die niet wordt ingelost en dat die leegte niet niets is maar een echt bestaande werkelijkheid, bewijst haar pijnlijkheid. De leugen laat ons achter in een hel en op die manier moeten wij zaken als werkelijk ervaren die op de keper beschouwd helemaal niet bestaan.

Met de pijn die wij dan ervaren, betalen we in feite voor het bedrog waarvan we hebben genoten door het te geloven: we hebben ermee ingestemd door aan de verleiding toe te geven. En het is eigen aan de realiteit waarin wij ons bevinden dat wij niet kunnen

vermijden dat dit met ons gebeurt: het psychisch leed dat berokkend wordt, is even reëel als het fysieke leed en zoals het fysieke leed bewijst dat ons lichaam echt is en dat wij ons daarvan niet kunnen losmaken, zo ook bewijst het psychisch leed dat onze psyche echt is: wij hangen vast aan onze ziel precies zoals wij ook van ons lichaam niet te scheiden zijn zonder het leven erbij in te schieten.

De plaag die momenteel het ganse mensdom teistert, maakt ons collectief bewust van de hier genoemde toestand en derhalve van de ernst van het probleem van de waarheid. Wij kunnen niet ons leven willen redden en tegelijk geen acht slaan op het belang van het onderscheid tussen wat echt is en bedrog. En dat geldt ook inzake deze plaag: het helpt ons niet vooruit als wij soelaas zoeken in de leugen dat er van een plaag geen sprake is en dat alles enkel wijst op een complot. Die leugen ligt goed in de markt omdat zij ons benevelt met betrekking tot de realiteit van de plaag die ons herinnert aan niets minder dan de onafwendbaarheid van onze eigen dood. Het geloof in een complot laat toe dat wij gaan denken dat de plaag slechts een *hoax* is of een kostelijke grap en zo ook de werkelijkheid van onze eigen dood. De ijver waarmee mensen een complot verzinnen is recht evenredig met de angst voor het besef van de broosheid en de eindigheid van ons bestaan.

Edoch, hetzelfde geldt nu met betrekking tot de plaag waarvan de naam luidt: 'politiek'. Het helpt ons niet vooruit als wij soelaas zoeken in de leugen dat politici die in door loonarbeiders bekostigde limousines willen rijden, waarheidsprekers zijn die wij met onze ogen dicht kunnen geloven. Het is puur zelfbedrog als wij alleen het officiële nieuws beluisteren en denken dat democratie bestaan kan zonder onafhankelijkheid, inspraak van het volk, van buitenstaanders en kritiek. Blinde gehoorzaamheid aan leiders zoals in de beruchte uitvlucht *'Befehl ist Befehl'* ontslaat ons niet van onze plichten jegens onze medemensen en jegens de waarheid als zodanig. De ijver waarmee mensen een complot dat tegen hen gesmeed wordt, ontkennen, is recht evenredig met de angst voor het besef van de onherbergzaamheid van deze wereld.

De natuur maar ook de cultuur blijken ten langen leste bijzonder onherbergzaam: wij kunnen noch het virus noch onze politici vertrouwen; in de natuur geldt het recht van de sterkste en de mens is een wolf voor zijn medemens. Wij bevinden ons te midden van onzekerheden waarvan verwacht kan worden dat zij alleen nog zullen toenemen en zelfs de enige zekerheid die ons nog rest, biedt geen soelaas want het is de onbetwijfelbare zekerheid van onze dood. Veroorzaakt door corona maar evengoed door eender wat anders.[817]

4. Onzekerheid en macht

Dat er momenteel een echt gevaarlijk coronavirus woedt, lijkt waar te zijn maar ten langen leste kunnen wij dat niet weten omdat alleen de tijd dat kan uitwijzen. Of de politici de waarheid spreken, is weliswaar zeer twijfelachtig maar ten langen leste kunnen wij ook dat niet weten. Maar omdat de politici ons bezweren dat het coronavirus echt gevaarlijk is terwijl niemand dat kan weten omdat niemand in de toekomst kan kijken, weten wij met zekerheid dat de politici liegen. Neen, zij liegen niet: zij pretenderen iets te weten dat zij eigenlijk helemaal niet weten. Of eerder nog dit: zij zullen ons vertellen dat zij het zekere voor het onzekere nemen en zij geloven dat zij aldus hun handelwijze rechtvaardigen. Maar dan rest de vraag: welke is die zekerheid die zij dan te bieden hebben? Heeft de algemene verlamming van de wereld dan een of andere zekerheid te bieden?

Wie niet willen sterven aan vergiftiging, moeten ophouden met eten. Toegegeven, dan zullen zij omkomen van de honger maar alvast zijn zij dan in hun opzet geslaagd: zij zijn het gif te vlug af geweest. Zo ook gelooft men vandaag geheel onterecht dat men het virus te vlug af moet zijn. Wil men aan de dood ontsnappen, dan moet men ophouden met leven: warempel, de doden lopen

817 Tekst d.d. 13 oktober 2020.

geen enkel risico. Maar uitgerekend dat inzicht wil men aan het volk ontnemen.

Want machthebbers gedragen zich zoals verzekeringsmakelaars: alleen als zij erin slagen om de mensen bang te maken, kunnen zij hen pluimen. Verzekeringsmakelaars verkopen zekerheid en wel met mondjesmaat want voor de volle honderd percent kan niemand zich verzekeren en zo weten ze ongeacht wie altijd aan het lijntje te houden. Risicobeperking is het toverwoord en dan mogen ook zij die de hoogste premie ophoesten, op twee oren slapen, zij hebben immers al het mogelijke gedaan.

Heb je hoge bloeddruk? Dan zal elke arts je bloeddrukpillen voorschrijven want dat is de veiligste keuze voor hemzelf. Inderdaad, *zijn* veiligste keuze en niet de uwe: als je die pillen neemt en je krijgt geen infarct, dan hebben ze gewerkt; krijg je alsnog een infarct dan kan je arts niets aangewreven worden, hij heeft immers al het mogelijke gedaan. Daarentegen oogst een arts die *geen* bloeddrukpillen voorschrijft, nooit lof: val je dood, dan ligt de schuld bij hem en val je niet dood, dan ben jij het medisch wonder.

Als geopperd wordt dat een virus huishoudt onder het volk, dan gedragen de leiders zich automatisch zoals de arts uit het verhaal hierboven: zij nemen maatregelen. Vallen er alsnog doden, dan beweren zij dat er zonder de remedie veel meer waren geweest. En wie kan zeggen dat zij ongelijk hebben? Alleen kan worden opgemerkt dat in die landen waar de hoogste boetes gelden voor het overtreden van de regels, tien keer meer mensen sneuvelen dan elders. Grofweg stierven tot op heden één miljoen mensen wereldwijd, dat wil zeggen één op tienduizend. In België heeft het virus één op duizend mensen gedood en dat is tien keer meer. Waarom slaan de epidemiologen van vandaag de epidemiologische studie in de wind die Ivan Illich nadrukkelijk heeft vermeld?

Andermaal: *"Een bestudering van de evolutie van ziektepatronen levert als bewijs op dat artsen in de laatste honderd jaar epidemieën niet sterker beïnvloed hebben dan priesters in vroeger tijden. Epidemieën kwamen en gingen, door beiden verwenst, maar*

door geen van beiden beïnvloed. Ze zijn even ongevoelig voor de rituelen die in medische klinieken uitgevoerd worden, als voor die welke bij religieuze altaren gebruikelijk waren. Het is wellicht nuttig een bespreking van de toekomst van de gezondheidszorg met de erkenning van dit feit te beginnen."[818]

Maar het weze herhaald: machthebbers handelen zoals verzekeringsmakelaars, zij maken het volk bang, zij voeden een algemeen gevoel van onzekerheid, zij brengen de twijfel in de wereld, de hysterie, waarvan iedereen weet wat zij met mensen doet. Mensen die hysterisch zijn, hebben geen eigen wil meer, hun vrijheid is onbestaande en het is een fluitje van een cent om alle macht uit te oefenen over hen: allen zijn zij vogels voor de kat.[819]

5. 'Big Brother ziet u, hier vloekt men niet': iedereen gratis aan de ketting! Iedereen gratis naar het graf!

Op 14 oktober 2020 koppen de kranten: *"Halle rolt gratis internet uit in binnenstad: "Zelfs vuilnisbakken zullen signaal geven wanneer ze vol zitten""*[820] Een informatief artikel over zekere aan de gang zijnde werkzaamheden in de Europese hoofdstad. En men leest: *"Als je gaat shoppen in Halle zal je dus gratis wifi hebben. Maar ook de stad profiteert daar van, want het netwerk gaat het signaal oppikken van smartphones van shoppers, en dat levert informatie op voor de stad."*[821] Geen nood want, vatte wie kan: de voyeurs beloven tegelijk dat ze andere kant opkijken: *"De stad benadrukt ook dat er rekening wordt gehouden met de privacy. Om dat gratis internet in de binnenstad te kunnen aanbieden, moet*

818 Ivan Illich, *Grenzen aan de geneeskunde. Het medisch bedrijf - een bedreiging voor de gezondheid?* Het Wereldvenster, Baarn 1978, p. 21. (Oorspronkelijke titel en uitgave: *Medical Nemesis - The Expropriation of Health, Marion Boyars, Londen 1975).*
819 Tekst d.d. 13 oktober 2020.
820 https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2020/10/14/halle-rolt-gratis-internet-uit-in-binnenstad/
821 Ib.

Halle 13 antennes plaatsen."[822] Die antennekwestie is overigens nog een ander paar mouwen waarover hier niet uitgebreid kan worden uitgeweid. Hier interesseert ons het panopticum als zodanig, niet de technische kant van de zaak.[823]

Het plaatsen van antennes van het type 5G is weliswaar een ingreep die ons ook fysiek zal raken omdat de straling die zij veroorzaken en die zo'n twintig keer krachtiger is dan die van de huidige gsm-antennes, niet alleen tot in de smartphones doordringt maar ook tot diep in het zenuwstelsel van alle levende organismen, wijzelf incluis en omdat die straling niet voor ons bedoeld is, spreekt men daar over 'bijwerkingen', een onderwerp dat zeer binnenkort en eenmaal wij gewend geraakt zijn aan de pandemie, het wereldnieuws zal beheersen. Professor Luc Montagnier, Nobelprijswinnaar voor de Geneeskunde in 2008 met zijn identificatie van het hiv-virus dat aids veroorzaakt en dat overigens sterk verwant is met covid-19, heeft in het voorjaar op de Franse televisie nog gewaarschuwd voor de synergie van 5G met covid-19 maar de geleerde werd het zwijgen opgelegd door het medische korps en sindsdien is hij ook uit de media verdwenen. In Nederland heeft het gerecht alvast beloofd dat er zal ingegrepen worden als zou bewezen worden dat 5G-straling de gezondheid schaadt.[824] Inderdaad: waar destijds geëist werd van nieuwe producten op de markt dat eerst hun *onschadelijkheid bewezen* werd, oordelen rechters vandaag dat mensen tegen hun wil mogen blootgesteld worden aan producten zolang hun *schadelijkheid onbewezen* is en uiteraard zal het bewijs geleverd worden door de gratis proefkonijnen die wij, burgers, overigens ongewild en meestal zelfs zonder het te weten, allen reeds (geheel gratis) zijn.

---

822 Ib.

823 Zie ook: *Panopticum.* Voor de tekst van het boek, klik hier: http://blogimages.bloggen.be/tisallemaiet/attach/93208107176.pdf . Om het boek te bestellen, klik hier: https://www.boekenbestellen.nl/boek/panopticum/39186 .

824 https://nl.wikipedia.org/wiki/5G#Rechterlijke_uitspraak_over_uitrol_in_Nederland

Maar dat is zo te zien het nieuwe recht van de sterkste dat ook heel nieuwe wetten introduceert die kennelijk niet langer door de parlementen moeten gestemd worden. De toon is reeds gezet nu in deze warrige tijden van collectieve doodsbedreigingen en massahysterie, niet alleen gasboetes worden uitgeschreven maar ook regels worden opgelegd door corrupte bewindslieden die ingaan vanaf het ogenblik dat zij het in hun megalomane hoofd krijgen om die uit te vaardigen en die ook nog om de haverklap te wijzigen, zogezegd omwille van een gigantische bezorgdheid voor de tachtigplussers en de terminale zieken onder wie warempel ongeveer één percent het leven laten ingevolge *waarschijnlijk* covid-19.

Een zeer terechte maar ook bijzonder raadselachtige *selectieve* bezorgdheid voor uitgerekend deze categorie van zwakke mensen, terwijl miljoenen vluchtelingen door Europa worden gedumpt in heuse concentratiekampen en daar geheel overgeleverd aan hun lot verkerkelen; terwijl dagelijks dertigduizend hongerdoden vallen; terwijl alcohol, tabak en andere drugs vrij worden verkocht; terwijl het autoverkeer ontelbare mensenlevens eist op met de tekst BLIJVEN FIETSEN ALLEMAAL bedrukte autowegen zonder fietspad; terwijl verjaarde kerncentrales moeten blijven draaien; terwijl de longen van de wereld worden opgestookt; terwijl het ozongat ongeroerd wordt gelaten; terwijl de maatregelen om de opwarming van de aarde tegen te gaan, alle ijsberen doen verdrinken op een reeds weggesmolten noordpool. Een bijzonder selectieve bezorgdheid voor die één percent van de tachtigplussers die niet sterven aan het jaarlijkse griepvirus maar aan de coronagriep. Niet waar, zo verbeteren ons de geleerden: corona is geen griep!

Mijn gsm floept, een app komt zich opdringen en vraagt dat ik hem download: hij zal mij waarschuwen als ik in de buurt kom van iemand die positief testte op corona. Sinds maanden communiceren mensen niet meer met elkaar, hoe zou het ook kunnen nu dat 'samenscholen' heet en onbetaalbare boetes gelden maar nu kijkt men elkaar ook al achterdochtig aan. Mijn gsm floept en verklikt aldus een gevaarlijk sujet: is het de dame voor mij in de rij of het heertje in de rij hiernaast? "Wilt u uw mondmasker eens wat laten zakken, jij daar, dat ik uw gezicht kan zien, want u bent le-

vensgevaarlijk, ja, jij, en snel wat!" Ja, wat is er mis mee als men zijn medeburgers wijst op het respecteren van de regels? Wat is er mis mee als onze prinses graag frikadellen eet in wijnsaus? Leve de prinses! Leve de mondmaskerade! Leve het carnaval! Leve 5G! Leve covid-19! Leve de dodendans! Leve Camille Saint-Saëns![825] [826]

6. Nog één kleine stap

Mag men het nog zeggen dat de Zweden zonder harde maatregelen om het virus in te dijken vrijwel geen...

- Neen!

- Omsk van Togenbirger (OVT)! Goedemorgen...

- OVT: Ook een goedemorgen... Maar u lijkt geschrokken?

- Mag ik u erop wijzen dat dit een artikel is en geen interview? Ik zeg zeker niet dat u niet welkom bent natuurlijk, maar u komt zomaar mijn eerste paragraaf naar binnen lopen en wat zal de lezer daarvan vinden, dacht ik zo... Kunt u misschien even wachten, heel even maar... dan zal ik u eerst introduceren... neemt u misschien een ogenblik plaats daar in de marge, het duurt niet lang...

- OVT: Uw marges zijn wel smal en uw lettertype is nogal scherp, ik heb mij trouwens al bezeerd aan de tees en de ellen... Bent u misschien bang voor mij?

- Ik zal niet zeggen dat u mij in gevaar brengt maar mag ik u toch wel vragen zich een beetje voorzichtig uit te drukken want de... toestand, zal ik maar zeggen... is aan het veranderen!

- OVT: Mijn beste! Hoe kan ik u nu in gevaar brengen? Ik besta immers niet! Of dan toch niet in uw wereld...

825 https://www.youtube.com/watch?v=71fZhMXlGT4
826 Tekst d.d. 14 oktober 2020.

- O, toch wel, denk ik...

- OVT: Maar neen hoor: ik heb geen identiteitskaart, laat staan een gezicht!

- Een gezicht hebt u niet, dat klopt, maar u hebt wel een stem, u spreekt en... u houdt zich geen blad voor de mond!

- OVT: Die stem hebt u mij gegeven, mijn beste! U bent zoals een buikspreker: wat ik vertel, komt uit uw mond!

- Wat dat maar zo!

- OVT: Wat zegt u daar? Ik ben een fictief personage, een schepping van uw toetsenbord, zal ik maar zeggen. U bent verantwoordelijk voor wat ik allemaal vertel! Als u mij vreest, dan vreest u voor zichzelf!

- Met alle respect, mijnheer Van Togenbirger, maar u zou beter moeten weten...

- OVT: Wat zegt u nu?

- Wordt u dan niet gewaar dat u een eigen leven bent gaan leiden? Een romanpersonage, een grafisch werk of een muzikale compositie...

- OVT: Verklaar u nader!

- Aan vele componisten heeft men de vraag gesteld hoe zij het doen: een melodie te voorschijn toveren die zo spontaan klinkt als ze klinkt, en wat antwoorden ze? U weet het toch?

- OVT: De muziek schrijft zichzelf!

- Inderdaad. En ook wiskundigen die een stelling vinden, zullen beamen dat de stelling zichzelf schrijft, uiteraard vergezeld van het bewijs, en ik zeg wel 'het' bewijs en niet 'een' bewijs want er is er maar één, al zijn er vaak meer bewijsmethoden! De stelling was er immers al, zo zeggen ze. Ze is onderworpen aan vaststaande wetmatigheden, bij de gratie waarvan ze ook bestaat!

- OVT: Dat moet ik beamen...

- Ziet u wel. En dat geldt vanzelfsprekend ook voor romanpersonages: ze zijn fictief en afhankelijk van hun schrijver, maar dat zijn ze alleen maar heel in het begin, precies zoals een kind afhankelijk is van zijn moeder. Maar alras gaan ze op hun eigen benen staan en beginnen ze een eigen leven te leiden. Dat ondervindt u nu toch zelf ook wel?

- OVT: Denkt u dat echt?

- Daarvan ben ik rotsvast overtuigd. Zelfs na mijn dood kunt u nog blijven voortbestaan.

- OVT: Maar dan is het gezegde: "Wie schrijft, die blijft" niet waar?

- Uiteraard niet: de schrijver, de schilder, de componist, de fotograaf... geen van hen blijft, alleen hun kinderen kunnen nog een tijdje blijven bestaan. In het beste geval tenminste, want meestal overleeft de artiest zijn creaties, wat overigens bijzonder pijnlijk is.

- OVT: Akkoord, u spreekt wellicht uit ondervinding, maar laten we misschien ter zake komen: als ik de titel van uw stukje goed interpreteer, dan hebt u het over... het vrije woord, als ik het zo mag zeggen? Nog één kleine stap en het sneuvelt, nietwaar?

- Dat hebt u goed gezien, ja.

- OVT: En wat is dan die stap?

- Er zit een barst in de porseleinen vaas, het betoog is zo gammel als wat. Wat zich aandient als de waarheid van de dag zit vol met inconsistenties en iedereen weet dat dit mooie liedje niet lang meer kan duren. Maar misschien is het een stuk veiliger als ik dat door u laat zeggen?

- OVT: Ha, u ziet dat ik net op tijd met de deur in huis val! Is het echt veiliger als ik het zeg?

- Vergif heeft geen vat op u en een gevangenis kan u de vrijheid niet ontnemen...

- OVT: U hebt gelijk in die zin dat men mij het fysieke leven niet kan ontnemen want dat bezit ik niet, maar gelooft u dat men helemaal niet weet dat mijn geestelijk voortbestaan, waaraan u die onafhankelijkheid en die vrijheid toeschrijft, wel afhankelijk is van *uw* fysieke leven?

- U kunt mij overleven...

- OVT: In het beste geval enkel als een soort van mummie!

- Ja?

- OVT: Ik wil u niet ontmoedigen maar ook ik wil graag de waarheid spreken: na uw dood zal ik op niemands vragen nog een antwoord weten te verzinnen als ik het al niet eerder verzonnen had. Mijn voortbestaan is wel héél relatief! Ik maak mij zorgen over het voortbestaan van een heel ander fictief creatuur!

- En dat is?

OVT: Maar u schrijft erover! Het virus!

- *Uw* woorden, mijnheer Van Togenbirger!

OVT: Ziet u wel: u bent bang en niet een beetje.

- Terecht, ja.

- OVT: Voor het virus hoeft u dus niet bang te zijn.

- Inderdaad niet, ik hoef het virus niet meer te vrezen dan een griep, al moet ik bekennen dat ik zeer voorzichtig ben in tijden van griep, ik was mijn handen meermaals daags.

- OVT: Maar u moet wel bang zijn voor wat ik vertel?

- Daar lijkt het heel sterk op, inderdaad, maar u bent niet degene die mij bang maakt: ik vrees alleen maar voor revanche.

- OVT: Wilt u dan dat ik er het zwijgen toe doe?

- Uiteraard niet: ik heb u in het leven geroepen omdat ik niet kan zwijgen, terwijl ik ook niet het gevoel heb dat ik vrij kan spreken. U kunt spreken terwijl men u niets kan maken. Ik geef toe, het is uiteindelijk zelfbedrog maar iets beters kan ik niet verzinnen.

- OVT: Maar goed, wat is nu die ene kleine stap? het is mij niet zo duidelijk.

- Zegt u dat dan maar, alstublief!

- OVT: Wij zien de waarheid maar wij mogen hem niet zeggen.

- Hoezo, mijnheer Van Togenbirger?

- OVT: Wij worden openlijk belogen maar wij worden verplicht ons dat te laten welgevallen.

- Een voorbeeld?

- OVT: Er werd hier op televisie uitgebazuind hoeveel duizenden coronadoden er wel vallen in Amerika, alsof de mensen hier niet kunnen rekenen. Toegegeven, de massa doet maar weinig moeite, maar als men van hogerhand gelooft dat men het volk kan beetnemen door absolute cijfers te verwisselen met percentages, dan rijdt men wel een scheve schaats. Maar het ergste is de arrogantie van de overheid: men blijkt er op te rekenen dat het volk haar leiders dat leugentje wel zal vergeven alsof het een boer betrof of een wind! Ziet u: zij beliegen ons openlijk over een zaak, wij betrappen hen op die leugen en vervolgens eisen ze van ons dat wij hen nog langer ernstig nemen! Dat is puur fascisme.

- En die ene stap, wat is die ene stap dan? Zeg dat nu eens helder!

- OVT: Ik zei het al: de inconsistenties doen het geheel instorten. Wie geen mondmasker draagt, krijgt een boete van tweehonderdvijftig euro en waarschijnlijk gaat die nu nog oplopen, want het aantal longpatiënten neemt toe, mede als gevolg van die maskers die uiteraard bulken van de ziektekiemen. Daarentegen kun je nog

steeds geen boete krijgen als je dit zegt. Wie maskers dragen en doorheen hun masker rondbazuinen dat maskers ons ziek maken in plaats van ons te beschermen, worden *niet* beboet.

- Dat lijkt mij inderdaad niet consistent.

- OVT: Insgelijks, gelden hoge boetes voor samenscholing, ook voor samenscholing in de eigen woonst: wie in het eigen huis ongemaskerde mensen ontvangen die niet behoren tot de eigen bubbel of wat is het ook weer, kunnen worden beboet maar tegelijk kan dit niet gecontroleerd worden omdat niemand andermans woning mag betreden.

- Zonder gerechtelijk bevel. Maar goed, ook dat lijkt mij een inconsistentie.

- OVT: Nu zal men die inconsistenties uiteraard wel willen wegwerken, denkt u dat ook niet?

- Daar lijkt het wel op, ja: zo niet, dan is die wetgeving belachelijk. Men kan iemand niet verbieden om iets anders te *denken* dan wat de overheid wil dat hij denkt, want wat iemand denkt, kan niemand controleren. *Die Gedanken sind frei*.

- OVT: Dat kunt u wel zeggen maar dat is nu al niet langer het geval en daar heeft Microsoft voor gezorgd, dat weet u intussen toch zeker wel?

- Dat weten wij intussen allemaal, ja...

- OVT: De volgende kleine stap zal dus de maatregel zijn waardoor die inconsistenties worden opgeheven!

- Kunt dat nu ook eens wat duidelijker zeggen?

- OVT: Om de tegenspraak weg te werken welke erin schuilt dat men een masker moet dragen terwijl men wel mag tegenpruttelen tegen de maskerplicht, zal men zeker niet de maskerplicht afschaffen: samen met de maskerlozen zal men ook wie zich tegen het masker *uitspreken*, beboeten!

- U bedoelt dat dit het einde van de vrije meningsuiting wordt?

- Erger nog: het ware niet zo fataal indien het alleen maar ging om een mening, de mening bijvoorbeeld van mensen die geloven dat de aarde plat is of de mening dat niemand ooit op de maan gewandeld heeft: die meningen zijn waarschijnlijk onjuist maar zij worden niet verboden, laat staan beboet. Maar in dit geval gaat het niet om eigenaardige meningen, het gaat om de waarheid. Die ene kleine stap zal maken dat niemand nog de waarheid kan zeggen: de waarheid wordt het zwijgen opgelegd! En wie alsnog spreken, zullen van hun vrijheid worden beroofd. Men zal de klank wegnemen uit hun stem. Men zal hen monddood maken.

- Denkt u dat echt?

- OVT: Hetzelfde zal gebeuren om de inconsistentie weg te werken tussen het samenscholingsverbod in de eigen woonst en het recht op privacy: woonstbetreding zal in voege treden. Herinner u: wij offeren een stukje vrijheid op voor onze eigen veiligheid en wie dat niet beamen, vormen een gevaar waartegen men zich moet beveiligen.

- Hemeltje...

- OVT: Men spreekt nu over de psychologische gevolgen van de crisis maar op het moment dat vreemden zomaar in uw huis naar binnen kunnen en wel op elk ogenblik van de dag en van de nacht, zullen de psychotrauma's niet meer te tellen zijn en voorbeelden hiervan hebben we bij de vleet uit de talloze dictaturen.

- Nog één stap en we zitten in een dictatuur?

- OVT: Een werelddictatuur.

- Maar dat kunt u niet menen!

- OVT: U hebt Paul-Michel Foucault gelezen, over macht? De man is trouwens gisteren verjaard, samen met Nietzsche en Vergilius. Maakt deze filosoof niet duidelijk dat macht zich manifesteert op het ogenblik dat een machthebber diegene over wie hij macht

uitoefent, kan doen liegen? Men kan wel zeggen dat ik niet besta, mijnheer, maar wat baat het een mens dat hij bestaat als hij de waarheid niet meer zeggen kan? En in feite is die ene kleine stap nu reeds gezet: wij moeten allen horen, zien en zwijgen. *Allen*: weet u wel wat dit betekent?[827]

7. Waarheid en waanzin

Wie de officiële nieuwsberichten volgt, krijgt gewis de indruk dat de geleerden en de politici het er allen over eens zijn dat het ernst is met het nieuwe coronavirus en dat men wel een crimineel moet zijn om de maatregelen ter bestrijding van de pandemie te bekritiseren: het lijkt er dan ook op dat de ganse wereldbevolking als het ware zit te supporteren voor de 'race' van topvorsers bij de farmareuzen in de zoektocht naar een vaccin dat dan geconsumeerd zal worden zoals men ooit de heilige communie tot zich nam: *"Heer, ik ben niet waardig dat Gij tot mij komt, maar spreek slechts één woord en ik zal gezond worden."* Edoch, uit een rondvraag blijkt dan niet iedereen erop gebrand is om zich te laten inspuiten met de cocktail die als vaccin verkocht zal worden maar die tenslotte misschien niet meer zal zijn dan een kat in een zak, waarbij de enige zekerheid zijn prijs zal zijn: slechts de helft van de bevolking is van plan om zich te laten vaccineren; de andere helft wantrouwt de farmaceutische industrie en beschouwt hen samen met de apothekers en de hele medische kaste als gewiekste zakenlui, onbetrouwbaar en belust op geld ofwel als werktuigen van een zich in het verborgene gestaag ontwikkelend gigantisch machtsapparaat.

Ook al zal zowat de helft der burgers het vaccin ontvangen zoals toentertijd de gelovigen de heilige communie ontvingen om 'gezond' te worden, toch gelijkt het vaccin in geen enkele zin op het lichaam van Christus: volgens een oproep van 8 mei 2020 vanwege een aantal katholieke hoogwaardigheidsbeklederS die zich verenigen achter het motto *'Veritas liberabit vos'* of *'De waarheid zal u*

827 Tekst d.d. 16 oktober 2020.

bevrijden"[828] is het vaccin gemaakt uit materiaal afkomstig van geaborteerde foetussen en is het derhalve onaanvaardbaar voor katholiek gelovigen om zich daarmee te laten inenten.[829] In de oproep wordt gesteld dat de coronacrisis een vals of tenminste een overdreven alarm is waarbij duistere machten (met name: een subtiel verborgen dictatoriale wereldregering in de maak) de gezondheidszorg misbruiken als een voorwendsel om de menselijke vrijheid en waardigheid te kunnen beknotten en de mensen te herleiden tot slaven. De economie maar ook het familieleven, het sociaal weefsel en de religieuze plechtigheden worden kapotgemaakt door de criminalisering en de bestraffing van menselijke contacten door het instellen van absurde isolatiemaatregelen. *Contact tracing* en verplichte vaccinatie zijn een aanslag op de menselijke vrijheid en hebben geen enkele wettelijke grond en daarbij verschuilen politici zich onterecht achter experten die op hun beurt immuun zijn voor vervolging. Christenen moeten nu partij kiezen, aldus de 'opstandelingen tegen de nieuwe religie': *"Wij strijden met een onzichtbare vijand die verdeeldheid zaait onder de burgers, die kinderen scheidt van hun ouders, kleinkinderen van hun grootouders, gelovigen van hun herders, studenten van hun leraren en klanten van hun winkeliers. Laten wij het niet gebeuren dat de christelijke beschaving, opgebouwd gedurende eeuwen, wordt weggevaagd onder het voorwendsel van een virus en dat een afschuwelijke technologische tirannie wordt opgericht waarin anonieme lui zonder gezicht te beslissen hebben over het lot van de wereld door ons op te sluiten in een virtuele werkelijkheid. Als dit het plan is waarmee deze wereldse machten ons willen doen zwichten, weet dan dat Jezus Christus, Koning en Heer van de ge-*

828 https://veritasliberabitvos.info/ De spreuk is afkomstig uit het Evangelie volgens Johannes 8:32.

829 De tekst van de oproep staat op het volgende adres: https://veritasliberabitvos.info/appeal/ . De oproep heet: *"Appeal for the church and the world to Catholics and all people of good will"*. Het bewuste tekstfragment uit de oproep luidt als volgt: *"Let us also remember, as Pastors, that for Catholics it is morally unacceptable to develop or use vaccines derived from material from aborted fetuses."*

schiedenis, beloofd heeft dat "de poorten van de hel niet zullen zegevieren" (Mattheüs 16:18)*".*[830] [831]

8. De volksgezondheid als politiek wapen

Paranoïa: is dat de ziekte waaraan de hoge geestelijken lijden die zich scharen achter de oproep om zich niet te laten intimideren door het machtsmonster dat zich opricht om de wereld in bezit te nemen en via de isolatiemaatregelen en de vaccinatie alle mensen te herleiden tot zijn werktuigen? Deze hoogwaardigheidsbeklederszijn ervan overtuigd dat het einde der tijden nakend is. Tot de ondertekenaars behoren de bijna uitsluitend oerconservatieve clerici met extreemrechtse trekken, hierna op een rijtje met enkele van hun bijzonderheden.

Aartsbisschop Viganò, apostolisch nuntius in Washington, die in 2018 aan paus Franciscus vroeg om af te treden omdat deze al langer op de hoogte was van het misbruik van Viganò's voorganger die hij bovendien beschermde. Kardinaal Janis Pujats, aartsbisschop op rust van Riga, die Latijn spreekt op de synoden; hij is aartsconservatief en noemt homoseksualiteit een verdorvenheid. Kardinaal Gerhard Ludwig Mueller, bewezen prefect van de Congregatie voor de Geloofsleer, die ervan beschuldigd werd het kindermisbruik door de vingers te zien; ook hij is conservatief en oordeelt dat aan hertrouwde mensen de communie moet geweigerd worden en dat het celibaat tot elke prijs moet blijven bestaan; ook hij is een tegenstander van paus Franciscus. Mgr. Joseph Strickland, bisschop van Tyler in Texas is een verwoed hardloper en hij blogt; hij is het eens met de standpunten van Viganò en pleit voor het opnieuw invoeren van de Tridentijnse mis (waarbij de priester met de rug naar de gelovigen gekeerd staat); hij is een klimaatontkenner en meent dat katholieken niet op de democraten moeten stemmen. Mgr. Thomas Peta, aartsbisschop van Astana in Kazaks-

830 Ib.
831 Tekst d.d. 17 oktober 2020.

tan, oerconservatief, verklaart het katholicisme tot enig ware geloof en dit in tegenstelling tot de verklaring die paus Franciscus deed op 4 februari 2020, dat de diversiteit in religies zo gewild is door God; hij pleit ook voor het invoeren van de doodstraf. Zijn hulpbisschop mgr. Athanasius Schneider, een voorstander van de tongcommunie van en van Tridentijnse mis, reisde de wereld rond om overal tegen paus Franciscus te gaan pleiten totdat hij tenslotte reisverbod kreeg. Mgr. Jan Pawel Lenga, aartsbisschop emeritus van Karaganda in Kazakstan, eveneens oerconservatief, noemt paus Franciscus ronduit een ketter. Ook de nu 97-jarige mgr. Rene Henry Gracida, onder meer gewezen bisschop in Miami en bisschop emeritus van het Corpus Christi, beschuldigt paus Franciscus van ketterij. Trouwens samen met mgr. Andreas Laun, aartsbisschop van Salzburg, tegenstander van abortus en homofilie. Mgr. Robert Muetsaerts, hulpbisschop van Den Bosch in Nederland is een oerconservatief die steun verleent aan extreemrechts van Geert Wilders. Tenslotte hebben ook nog kardinaal Joseph Zen Ze-kiun, Bisschop emeritus van Hong Kong en mgr. Luigi Negri, aartsbisschop emeritus van Ferrara-Comacchio in Italië het document getekend.[832]

Dat extreemrechts en conservatief katholiek elkaar vaker de hand reiken is geen geheim en deze volstrekt onchristelijke gang van zaken zorgde in de loop van de geschiedenis wereldwijd voor veel ellende tot op de dag van vandaag. Zo bijvoorbeeld in Polen waar de kerk de gelovigen in het harnas jaagt tegen de homo's die er de nieuwe zondebok worden. Een op CNN gepubliceerde reportage over de mensonwaardige toestand in dit land dat overigens tot de EU behoort laat niets aan de verbeelding over.

De reportage ‘You don’t belong here’ van Rob Picheta en Ivana Kottasová over LGTB-vrije zones in Polen openbaart dat momenteel op zowat een derde van het Poolse grondgebied homo's, lesbiennes, biseksuelen en transgenders niet langer welkom zijn. Veel begrip voor homo's was er al niet (de wet verbiedt zowel het ho-

832 De gegevens over de ondertekenaars van de bewuste oproep zijn afkomstig van Wikipedia.

mohuwelijk als het homopartnerschap) maar nu de homohaat ook wordt aangezwengeld met de zondagspreken van de katholieke kerk, neemt het geweld tegen homo's op straat zienderogen toe. Zittend president Duda noemt de LGBT-ideologie een groter gevaar dan het communisme, de leider van de regeringspartij Kaczyński zegt over homo's dat het "geen normale mensen" zijn en dat ze het land bedreigen. De aartsbisschop heeft het over een 'regenboogplaag'. Een regeringsgezind tijdschrift deelt antihomostickers uit waarop staat dat alleen hetero's welkom zijn in hun huizen en bedrijven. Ouders met homofiele kinderen maken zich de hele tijd zorgen, homo's kunnen niet hand in hand over straat, kunnen geen kinderen opvoeden, worden beschouwd als minderwaardig en durven hun geaardheid niet openbaar te maken, zelfs niet aan mensen die er weet van hebben. Homo's worden gedemoniseerd: zij worden ervan beschuldigd een gevaar te zijn voor de kinderen, tegennatuurlijk te zijn en een aanslag op de menselijke waardigheid. Zo ontstaan plaatselijke antihomowetten. De Poolse mentaliteit gelijkt op de Russische die sinds 2013 zogenaamde 'LGBT-propaganda' verbiedt. Maar Polen behoort tot de EU en zo verloren zes steden EU-steun omwille van LGBT-vijandigheid. Nationalisten en conservatieven spannen de heilige Poolse paus voor hun kar om de homo-emancipatie te blokkeren. Mensen uiten openlijk hun ongenoegen over het regenbooggebeuren waarin zij een bedreiging zien voor het gezin. Niet langer de immigranten maar de LGBT-ers zijn de zondebok en de boodschap aan hun adres luidt: "Jullie zijn hier ongewenst." Homo's worden de publieke vijand tegen wie gedemonstreerd wordt door duizenden katholieken. Deze demonisering maakt het leven voor homo's in grote delen van Polen onmogelijk: zij vinden geen werk en moeten ofwel verhuizen ofwel zwijgen.[833]

Polen is geen uitzondering en in extreemrechtse en conservatief katholieke kringen gaat het elders dezelfde richting uit. Hier te lande maakte psychiatriehoofd broeder René Stockman onlangs ophef met zijn veroordeling van homoseksualiteit op grond van

833 https://edition.cnn.com/interactive/2020/10/world/lgbt-free-poland-intl-scli-cnnphotos/

het bijbelvers uit Genesis, 'Man en vrouw schiep Hij hen' en hij roept het katholiek onderwijs op om over homo's niet langer te spreken als over normale mensen. De wereldvreemdheid die hem terecht wordt toegedicht door menig academicus heeft ongetwijfeld bijzonder gevaarlijke gevolgen. Ook in het proces dat de geestelijke onlangs aanspande tegen meester Vansteenbrugge in verband met een euthanasiekwestie, kan men de aan de gang zijnde botsing bespeuren tussen twee machtsgroepen die momenteel een gevecht voeren om geloofwaardigheid en om het leiderschap in het westen waar nu een machtswissel dreigt tussen de kerk en een zich naar voren dringende seculiere groep politici. Een oorlog tussen machten die ongetwijfeld de massa proberen te intimideren door met nieuwe vijandbeelden te gaan schermen en die daarvoor de volksgezondheid in de waagschaal werpen.[834]

9. Het vergaan van de wereld

De kerkleiders en de seculiere logebroeders: zij hebben totaal verschillende ideologieën maar in feite behoren zij tot dezelfde (hogere) klasse en sinds het *Communistisch Manifest* in 1848 werd gepubliceerd moeten wij geloven dat de belangrijkste strijd die gevoerd wordt, deze is tussen de verschillende klassen en in die zin zijn de kerkleiders en de logebroeders klassengenoten; zij opponeren zich niet tot elkaar maar elk opponeren zij zich tot de lagere klasse, de arbeidersklasse of het proletariaat, die zij voor zich trachten te winnen - uiteraard om die uit te buiten.

Eeuwenlang hebben kerk en staat het op een akkoord weten te gooien en het was dankzij hun eendracht dat zij erin slaagden om het volk in een toestand van onwetendheid en van slavernij te bestendigen, tot het grote voordeel van de twee heersende groepen. Het was de opstand van het volk tegen zijn uitbuiters, die de tandem van kerk en staat heeft stukgeslagen en sindsdien zijn die

834 Tekst d.d. 18 oktober 2020.

twee parasitaire bendes vaker elkaars rivalen, om niet te zeggen elkaars aartsvijanden geworden.

Immers, tot aan het eind van de middeleeuwen waren kerk en staat twee handen op één buik, gesymboliseerd in de persoon van de keizer die werd gevoed door het hongerige volk. Het beëindigen van de slavernij veranderde haar ten tijde van de industriële revolutie eigenlijk in de loonslavernij en die werd evengoed opgelegd aan de eigen bevolking als aan de volkeren van de vroegere kolonies: voortaan was iedereen slaaf die niet beschikte over een fors kapitaal: de slavernij bestond nu in de noodzaak om zijn arbeid (lees: zijn tijd, zijn energie en dus zichzelf) te verkopen om in leven te kunnen blijven. Wie wel over geld beschikten, konden fabrieken bouwen met machines die bediend werden door arbeiders die werkten in ruil voor een loon dat gering werd gehouden om te vermijden dat zij ooit rijkdom konden vergaren, zodat zij wel eeuwig als loonslaven aan de slag moesten blijven.

Kennelijk cruciaal was de braafheid waarmee het werkvolk zijn plicht vervulde en die braafheid was van christelijke makelij: in de figuur van de grote filosoof Hegel gaf de filosofie de christelijke religie de hand om een op uitbuiting gestoelde vrede goed te keuren en in stand te houden.

En toen werd het christendom ontmaskerd. David Friedrich Strauss, een leerling van Hegel, schreef in 1835, na Hegels dood *Das Leben Jesu kritisch bearbeitet,* over de tegenstrijdigheden in de evangeliën: het christendom bleek een mythe. Strauss werd tot ketter verklaard maar Feuerbach was in *Das Wesen des Christentums* in 1841 nog radicaler: het christendom is een waanbeeld, zo beweerde hij, en het is niet zo dat god de mens geschapen heeft maar, net andersom, is god een schepping van de mens.

De filosoof Friedrich Engels, zoon van een Duitse fabrikant, leerde via een arbeidster met wie hij samenleefde, in de fabrieken van zijn vader in Manchester de ellende van het proletariaat kennen; hij ontmoette de gelijkgestemde Karl Marx en samen gingen zij werken aan een project dat het volk van die ellende moest bevrij-

den. Maar dat kon pas slagen als het volk ermee ophield zijn meesters, die het uitbuitten, lief te hebben: alleen als de naastenliefde uit het christendom werd vervangen door de klassenhaat, kon het volk uit zijn ellende verrijzen.

En dat was het ogenblik waarop het volk zich keerde tegen de paus en tegen de andere zelfverklaarde vertegenwoordigers van god op aarde en meteen ondernam het pogingen om zich ook van de voogdij van de politieke leiders te ontdoen en te gaan streven naar zelfbestuur, met vrijheid en waardigheid in het vooruitzicht.

Dat laatste is gelukt in het communistisch geworden deel van de wereld dat de religie heeft afgezworen - of dat toch heeft geprobeerd om dat te doen - en dat de leiding in handen van het volk heeft gelegd - althans in theorie. Want de wantoestanden tijdens de industriële revolutie, voortspruitend uit de uitbuiting van het volk door de hogere klasse, welke zich vertaald hebben in het literaire oeuvre van Charles Dickens, Benjamin Disraeli, Thomas Carlyle en nog anderen, werden ingehaald door een in de werkkampen van de Goelag verborgen gehouden ellende waarvan de geschriften van bijvoorbeeld Aleksandr Solzjenitsyn getuigen - over de ellende van bij uitstek de communistische grootmacht China is nog weinig bekend.

In het westen is het resultaat van de volksopstand een zekere vrijheid of alvast een bevrijding van de repressie die eeuwenlang en tot zeer onlangs met een bijzonder succes werd uitgeoefend door de kerk. Maar het juk van de religie is nog niet afgeworpen of een nieuw juk dreigt en probeert zijn macht te manifesteren op de aloude beproefde wijze, zoals meesterlijk verhaald in de dystopische roman *1984* van George Orwell, met name door het volk te dwingen om te belijden dat de som van twee en twee *niet* gelijk is aan vier. En het lijkt erop dat die nieuwe geloofsbelijdenis vandaag wereldwijd ingang heeft gevonden.

Zo intriest is de werkelijkheid van dit gebeuren omdat meteen aan het licht komt dat een wereld waarin de waarheid de duimen moet

leggen voor de macht, niet alleen *aanvoelt* als onecht, vals of virtueel, maar het ook *is*.[835]

10. De ultieme dystopie

Nu er nog weinig mensen overschieten die de tweede wereldoorlog hebben meegemaakt of, eerder nog, de aanloop daartoe en de manier waarop Hitler aan de macht kwam, hoeven potentaten niet langer te vrezen voor massaal protest wanneer zij de geijkte methoden gaan toepassen om een dictatuur te vestigen met absolute macht en met totale onderwerping van het volk. De negentigplussers vormen nog een kleine minderheid en wie onder hen de actualiteit nog volgen, zullen wellicht de 'tekenen des tijds' bespeuren in de huidige gang van zaken maar gesteld dat zij hun stem zouden willen verheffen, dan weten zij beslist dat zij het lot delen van de roepende in de woestijn omdat zij ondervinden bij hun kinderen, kleinkinderen of achterkleinkinderen die hun verhalen over de oorlogstijd aanhoren, dat empathie haar grenzen heeft: de impact van fictie kan best wedijveren met die van historische verhalen. Er zijn weliswaar nog de geschiedkundigen en een aantal onder hen ondernemen dappere pogingen om het verleden levendig te houden bij een zo breed mogelijk publiek maar de historische informatie die tot bij de burger doordringt, kan nooit de kracht hebben van de herinnering bij wie de oorlogstijd aan de lijve hebben moeten ondergaan. Edoch, de gelijkenissen van de huidige ontwikkelingen met de evolutie die zich voordeed in de aanloop tot de machtsgreep van de nazi's, worden niet alleen opgemerkt door mensen die aan paranoia lijden of door zogenaamde complotdenkers: dat zij frappant zijn, dat vindt ook menig burger met een gezonde alertheid.

De NSDAP van Adolf Hitler had weliswaar de schijn op een legale en democratische manier aan het bewind te zijn gekomen maar in wezen ging het om een brute machtsgreep waarbij niet alleen

835 Tekst d.d. 18 oktober 2020.

gebruik werd gemaakt van allerlei mythen (onder meer inzake rassenleer), zondebokken en propagandatechnieken maar waarbij ook de grofste leugens, pressie en terreur allerminst werden geschuwd. Reeds in de jaren twintig waren er inflatie en economische chaos die het regime in Duitsland toeliet de noodtoestand af te kondigen en naar willekeur te regeren, bezuinigingen door te voeren en belastingverhogingen, die dan aanleiding gaven tot een onvrede die de voedingsbodem vormde voor extreemrechts dat reeds in 1926 een eigen programma had voltooid, verkiezing na verkiezing won en zonder scrupules gebruikt maakte van het feit dat zij de straat aan haar kant had waar zij terreur kon zaaien en met straatgevechten iets aanwakkerde wat ging gelijken op een burgeroorlog. Nadat op 30 januari 1933 Hitler regeringsleider was geworden, werd een noodtoestand verklaard die alle rechtszekerheid en vrijheid ongedaan maakte en een bewind van volstrekte willekeur toeliet dat naar hartenlust haar tegenstanders kon terroriseren, martelen en uitschakelen. Bedoeling van de nazi's was het volk te disciplineren en gehoorzaam te maken waarbij alle denkbare en ondenkbare middelen werden te baat genomen.

Bij de actuele onmiskenbare machtsgreep onder het beproefde motto 'inlevering van vrijheid voor meer veiligheid' werden de mythe van het ras en van de joodse zondebok vervangen door die van een gedemoniseerd griepvirus: de zaak van de volksgezondheid kan immers makkelijk worden aangewend als ultiem wapen tegen het volk omdat het volk inzake aangelegenheden die zijn weggelegd voor specialisten, uiteraard onwetend is. In deze hoogdagen van het kapitalisme krijgen pressie en terreur het uitzicht van financiële boetes en ook leugens zijn van de partij. Inflatie en economische chaos zitten er ongetwijfeld aan te komen nu de ene *lockdown* na de andere op de agenda staat en dat bezuinigingen en belastingverhogingen ons diep en langdurig zullen treffen, lijdt niet meer de minste twijfel. Redenen te over voor noodtoestanden en voor absolute willekeur, wat zonder meer onvrede zal veroorzaken en daarvan zal extreemrechts, die de straat aan zijn kant heeft, profiteren: volksprotesten zijn voorspelbaar voor een zeer nabije

toekomst met in het zog daarvan een fascistisch bewind waarvan de plannen reeds op tafel liggen.

De disciplinering van de massa is al aan de gang in de gedaante van de dagelijkse mondmaskerdemonstraties gecombineerd met doorgedreven conditionering middels boetes en met de tactiek van het zelfverraad: mensen kunnen er door de uitoefening van sociale, financiële en morele druk vrij makkelijk toe gedwongen worden om tegen beter weten in te handelen. Wanneer de potentaat zich ervan verzekerd heeft dat hij zijn onderdanen kan laten meespelen in een voorgeschreven komedie (zoals in de hoogdagen van het katholicisme) en als zij hem daarbij braaf zullen nazeggen dat oorlog vrede is en vrede oorlog, dan zal hij weten dat hij hen volledig bezit en vanaf dat ogenblik zal hij zijn macht ook uitoefenen door het volk ongeacht wat te laten denken en doen.

Zij die nog geloven dat een dergelijke vrees overdreven is, worden eraan herinnerd dat de concentratiekampen van de nazi's waarin miljoenen mensen intussen bijna een eeuw geleden opgesloten werden en de dood vonden, zich vandaag herhalen in Turkije en in Griekenland en wel op bestelling van de Europese Unie die altijd zo'n grote bek opzet als het te pas komt over mensenrechten. De EU is niet het enige machtsblok in de wereld en dat zij zichzelf lichtjes overschat, zal niemand nog betwijfelen. Dat de organisatie die het coronagebeuren met alles erop en eraan op de planken brengt, de EU wel eens in haar schaduw kon stellen inzake volksverlakkerij, kan in dit licht dan ook bezwaarlijk onrealistisch worden genoemd. Wat daarentegen wel gezegd kan worden over het uitsluiten van die inderdaad bijzonder lugubere maar geenszins absurde mogelijkheid.[836]

11. De straf en de zondebok: god op aarde

Meer filosofen, psychologen en sociologen maar ook literatoren hebben het uitgebreid onderzocht: wanneer een onheil over de we-

836 Tekst d.d. 19 oktober 2020.

reld trekt en her en der slachtoffers vallen, wordt in de eerste plaats gezocht naar mogelijke oorzaken en over het algemeen worden die bij de mens gelegd. Op die manier gaat het er immers op lijken dat het niet zo had hoeven te gaan, dat we het hadden kunnen voorkomen en dat het zich niet zal herhalen... als we maar beter ons best doen. Met andere woorden wordt het onheil nimmer gezien als een noodlottigheid: het wordt onmiddellijk opgevat als een straf en de oorzaak wordt bij de mens gelegd, bij wat hij deed voorafgaand aan het onheil. Die daden worden dan zonder meer als fouten bestempeld, vaak ook worden ze bestraft en in de toekomst verboden.

Die gang van zaken biedt inderdaad vooruitgangsperspectieven maar men maakt wel abstractie van het feit dat hij onrechtvaardig is en wel tegenover uitgerekend diegenen die het goede nastreven. Het lijkt er immers op dat als vanzelfsprekend wordt aangenomen dat vooruitgang zondebokken of martelaren kan legitimeren omdat over het hoofd wordt gezien dat de zogenaamde 'fouten' of 'misdaden' waarvan men gelooft dat zij hebben geleid tot het onheil in kwestie, geheel onvermijdelijk waren en derhalve zelfs noodzakelijk bij gebrek aan kennis die overigens onafgebroken dient te worden bijgestuurd: die daden kunnen niet als misdaden bestempeld worden en zoals ten slotte alle menselijke handelingen, gaat het ook hier om dappere ondernemingen met goede bedoelingen maar zonder waterdichte garanties op onverdeeld succes. Als de gevolgen van die daden niet volledig beantwoorden aan de bedoelingen of aan de verwachtingen, dan worden zij gecorrigeerd, op punt gesteld of indien nodig radicaal veranderd en wie daar kritiek op hebben, getuigen van een volstrekte onwetendheid met betrekking tot de structuur van de vooruitgang middels het leerproces.

Men zegt vaak dat het uit zijn fouten is dat men moet leren, maar het is bovendien ook zo dat die fouten onvermijdelijk zijn waar ze door mensen voor het eerst worden gemaakt en dat derhalve het zoeken naar schuldigen een volstrekt absurde én immorele bezigheid is. En nu is het bij uitstek in de schoot van het wetenschappelijk onderzoek dat zich leerprocessen voordoen om de eenvoudige reden dat dit onderzoek een proefondervindelijk karakter heeft: het

is per definitie een zaak van *trail and error* of gissen en missen. De door het religieuze denken geïnspireerde neiging om het verloop van deze technische processen te gaan ethiseren of te gaan vermengen met moraliteit is dan uiteraard volstrekt irrelevant: het is een onrecht en een onverstand dat in feite nooit had gemoeten omdat het zich al te dikwijls heeft voorgedaan, waarbij het herhaaldelijk voldoende gelegenheid tot inzicht heeft geboden.

Edoch, de hardnekkigheid waarmee zich die neiging alsnog keer na keer blijft doorzetten heeft alles te maken met het menselijke onvermogen om het onvermogen als zodanig te aanvaarden: de mens verwerpt zijn menselijkheid, hij wil een god zijn en daarom kentekent zelfbeschuldiging zijn wezen en geeft de god die hij zich bedacht heeft daarvan ook het ultieme voorbeeld: Christus neemt de zonden van de mensheid op zich en boet ze uit; Hij is de lijdende god en zo ook zal de mens de lijdende mens zijn, de mens die lijdt omdat hij tot elke prijs god wil zijn - met minder dan volmaaktheid en onsterfelijkheid is hij niet tevreden en daarom is hij gedoemd tot een eeuwig verlangen dat nooit bevrediging vindt. Dit is de ondergang van de mens maar tevens zijn verrijzenis.

In zijn majestueus en mystiek dichtwerk *Alzo sprach Zarathustra* schrijft de grote negentiende-eeuwse filosoof Friedrich Wilhelm Nietzsche:

"Ich liebe die, welche nicht zu leben wissen, es sei denn als Untergehende, denn es sind die Hinübergehenden."[837]

In het gedicht *Muth!* uit de gedichtencyclus *Winterreise* van Wilhelm Müller, zo schoon op toon gezet in de liedcyclus van Franz Schubert klinkt het als volgt:

837 F. W. Nietzsche, *Also sprach Zarathustra. Ein Buch für Alle und Keinen*, 1883-1885, 1. vollständige Ausgabe aller Teile 1892, Erster Teil, *Zarathustras Vorrede.*

12. Complotten rond corona

Een complottheorie zegt dat zekere gebeurtenissen niet zijn wat ze lijken maar dat ze een samenzwering verkappen (meestal van mensen met kwade bedoelingen). Dat het huldigen van complottheorieën de regel is en niet de uitzondering, bewijst het feit dat ze zowat overal te pas en ten onpas opduiken. Zo bijvoorbeeld ter verklaring van facetten van de werkelijkheid waar mensen het wat moeilijk mee hebben en in het bijzonder met zaken die verband houden met het lijden en de dood. De voorbeelden zijn legio en een van de mooiste is misschien wel de mythe die verklaart waarom elk jaar opnieuw de schone lente en de zomer gevolgd worden door de harde winter - althans in die streken waar men uitgesproken seizoenswisselingen kent, zoals in Griekenland. In het Oude Griekenland schreef men de narigheid van de winter toe aan een kwaad opzet van Hades, de god van de onderwereld. Hades zou Persephone geschaakt hebben en haar hebben meegenomen naar de onderwereld, waardoor de hele natuur in rouw verkeerde. Via onderhandelen bekwam haar moeder, Demeter, dat Persephone periodiek terug mocht keren en in die perioden leefde de natuur weer op van vreugde. Dit werd dan gevierd met allerlei rituelen.[840]

'Complottheorie ' is een woord met een bijzonder negatieve connotatie geworden: wie ervan verdacht worden te geloven in een complot, worden meestal beschouwd als achterdochtig, onwetend of niet bepaald snugger. Toch zijn complotten alom schering en inslag en zij zitten ook reeds ingebakken in de natuur zelf: het verschijnsel waarbij dieren tijdens hun jacht een prooi misleiden, in-

838 Zie de video: <iframe width="708" height="398" src="https://www.youtube.com/embed/ZofjIfz-ZD0" frameborder="0" allow="accelerometer; autoplay; clipboard-write; encrypted-media; gyroscope; picture-in-picture" allowfullscreen></iframe>
839 Tekst dd. 21 oktober 2020.
840 Zie: https://www.bloggen.be/dzeus/archief.php?ID=16.

sluiten en opeten, zoals dat het geval is bij een roedel wolven, heeft iets van een complot. Een prooi die daar niet beducht op is, is uiteraard geen lang leven beschoren en haar achterdocht is heel terecht. Maar theorieën zijn uiteraard onderhevig aan macht en zo zijn er complotten die toegedekt blijven terwijl ware verhalen als complotten worden afgedaan, bijvoorbeeld omdat zekere autoriteiten al dan niet bewust hun macht misbruiken.

Het is uiteraard een gruwelijk drama voor een slachtoffer van een samenzwering wanneer dit (vaak door toedoen van de samenzweerders die zichzelf aldus indekken) monddood wordt gemaakt, bijvoorbeeld door als paranoïde te worden afgeschilderd. Ook deze gruwel is vaker de regel dan de uitzondering en het bewijs daarvoor is dermate helder dat het over het hoofd wordt gezien: het merendeel van de aardbewoners hangen religies aan die hen voorhouden dat achter de ervaarbare realiteit en achter alle gebeurtenissen, supermensen of dus goden, engelen en duivelen aan de touwtjes trekken en er voor zorgen dat sommigen geluk kennen en gezondheid terwijl anderen moeten lijden. Zelfs het onrecht in de wereld - het leed van onschuldigen dat verontwaardiging wekt - is dikwijls niet in staat om de macht van de complotterenden te breken door hen te ontmaskeren.

Een van de meest dankbare onderwerpen in de literatuur, in de dramaturgie, de opera, de film en noem maar op, spitst zich toe op het complot en op het kwaad van de leugen die er de kern van vormt. Een jonge dochter vertelt haar moeder dat een man haar zijn liefde heeft verklaard maar de moeder waarschuwt dat dit makkelijke woorden zijn en dat wat het geval is, nog moet blijken. Er volgt dan een huwelijk met twee proefkonijnen, mettertijd komt de waarheid aan het licht en eenmaal die gekend is, zijn de dagen van de hoofdrolspelers gelukkig of helaas geteld.

Verliefden liegen omdat wellust verblindt maar ook machtswellust doet liegen en derhalve is de kloof tussen woord en werkelijkheid in het domein van de politiek niet geringer dan in dat van de liefde. Als politici zeggen dat er een crisis is, dan doen zij dat waarschijnlijk om meer belastingen te kunnen heffen omdat potentaten

nu eenmaal met leugens en bedrog hun macht verwerven en handhaven en wie dit miskennen zijn zonder meer wereldvreemd. Als alles goed gaat in het land, dan zullen politici een crisis *veroorzaken* om belastingen te kunnen heffen: zij maken terreur, voeren oorlogen en creëren allerlei vijandsbeelden en het grootste stuk van de geschiedschrijving behelst uitgerekend dit onderwerp. Mensen zoals Julian Assange werden ofwel vermoord ofwel beroofd van het kostbaarste bezit van een levende mens - zijn vrijheid - omdat zij bijvoorbeeld aan het licht brachten dat het westen bij monde van de regering Blair loog over de aanwezigheid van kernraketten in het Irak van Saddam Hussein en dat complot moest dienen om een oorlog tegen de voormalige kolonie van de Britten te rechtvaardigen. In de media alom ter wereld werden satellietbeelden getoond van de bewuste wapens en wie had durven twijfelen aan de goede bedoelingen van het westen, werd gewis als onnozel beschouwd: nergens ter wereld was er een politicoloog, een politicus, een historicus of een andere geleerde, die dit wereldnieuws in twijfel trok of alvast werd diens stem door niemand gehoord. Om het maar bij dit ene voorbeeld te houden.

Ook wanneer vandaag sprake is van een pandemische crisis, dient men zich rekenschap te geven van het onderscheid tussen wat gezegd wordt en wat waar kon zijn: de media zijn gepolitiseerd en wat zij berichten, is helaas volstrekt onbetrouwbaar gebleken. Mensen worden geïnformeerd en gedesinformeerd maar wij beschikken niet over de middelen om het onderscheid tussen de twee te maken en derhalve blijven wij onwetend. Sommigen zijn zich daarvan bewust maar een meerderheid *niet.* Het zich vormen van een eigen mening omtrent allerlei gezegden, is niet slechts een recht: het is ook alles wat men in de huidige trieste constellatie nog kan doen. Het aan mensen ontzeggen van dat recht, komt neer op het verbod om nog na te denken. En dit verbod zit eraan te komen in de huidige regeringsverklaring die aankondigt komaf te zullen maken met zogenaamd *fake news*. En dat is geen goed nieuws. [841]

841 Tekst d.d. 24 oktober 2020.

Intermezzo: 'Konijnenmalthusianisten'?

Myxomatose is een aanvankelijk bij Braziliaanse konijnen en bij Californische Bachmankonijnen door een natuurlijk (pokken)virus veroorzaakte en ofwel rechtstreeks ofwel door insecten overgedragen konijnenziekte die echter waar zij sinds 1938 (in Australië) opzettelijk werd ingezet, in meer dan 90 percent van de gevallen dodelijk is. Het werd een epidemie in 1953 nadat het virus een jaar eerder vanuit een lab in Rio de Janeiro ontsnapt was en naar Europa overgekomen. De konijnen krijgen tumoren, bindvliesontsteking en soms longontsteking waaraan ze dan overlijden. De ziekte is nu vaccineerbaar maar onbehandelbaar maar ze werd door de jaren ook milder. Onder meer in Australië, Engeland en Ierland werd de ziekte ingezet om de konijnenpopulatie in te dijken. Dat is gelukt maar de ziekte, die tweejaarlijks piekt, maakt nu overal konijnen ziek en is niet meer weg te krijgen.[842]

13. De goddelijke komedie

's Morgens staan we op, we draaien een kraan open en een wasbak vult zich met warm water: het voelt alsof we het gratis krijgen maar het is een bevel, een eis die wordt ingewilligd zonder tegenpruttelen; we hebben betaald voor het warme water waarmee we ons kunnen wassen. Hebben we de natuur aan ons onderworpen? We gaan naar de bakker, we vragen een brood en de bakker gehoorzaamt: het voelt alsof de bakker tot onze dienst staat maar het is alweer een bevel, een eis die wordt ingewilligd, een recht dat wordt afgedwongen door het geld dat we op de toonbank leggen. En we hebben rechten nodig want we hebben behoeften, wat wil zeggen dat we niet in leven kunnen blijven op eigen kracht. We stappen in een rode sportwagen, duwen op het gaspedaal, we halen snelheden van meer dan honderd kilometer per uur, op weg naar

842 Tekst d.d. 25 oktober 2020. Gegevens ontleend aan: https://nl.wikipedia.org/wiki/Myxomatose

het werk. Daar gehoorzamen wij aan allerlei bevelen, we willigen de eisen van onze werkgever in: het is zijn recht, zo houden wij ons voor en met onze noeste arbeid betalen wij voor het geld dat hij ons uitkeert op het einde van de maand. De hele ruilhandel is goed geregeld, we hebben het gevoel mooi samen te werken en solidair te zijn, het lijkt erop alsof we alles voor elkander doen, maar in feite dwingt de ene zijn rechten van de andere af.

Met de vraag aan de bakker om een brood, *dwingen* wij hem ons een brood te verkopen want ook hij heeft behoeften, ook hij kan niet leven op eigen kracht. Wij eisen dat er warm water uit de kraan komt omdat we er recht op hebben, we hebben er immers voor betaald aan de loodgieter. Wij eisen dat onze auto rijdt, dat onze staat bestuurd wordt, dat de politie optreedt als een inbreker ons verrast en dat de dokter ons geneest. Het voelt aan alsof wij allen samenwerken en alsof wij alles voor elkander doen, maar in wezen stellen wij alleen maar eisen aan elkaar. En wie deze stelling pessimistisch vinden, moeten maar eens proberen om in een winkel een brood te bestellen en het niet te betalen. Of één cent te weinig op de toonbank te leggen. De herrie die daaruit volgt, zal hem wakker schudden uit de schone leugen en hem eraan herinneren dat wij komedianten zijn, dat onze maatschappij gespeeld wordt, dat wij acteren in plaats van te leven.

Wij geloven te leven in een democratie en dat klinkt mooi maar is dat geen staat gevuld met allemaal kleine dictators?

Dat zien wij uiteraard pas op het ogenblik dat er een barst in de vaas komt, en in zijn *Anthem* zingt de bard:

"There is a crack in everything/ That's how the light gets in"[843]

De wijsgeren zeggen dat het bewustzijn ontstaat in de negativiteit[844] en de theologen hebben het over de zin van het lijden: in een perfecte wereld waar alles op wieltjes loopt, dommelen wij allemaal in, wij verliezen ons bewustzijn en de tijd haalt onze rode

843 Leonard Cohen, *Anthem*.
844 Martin Heidegger, *Sein und Zeit.*

sportwagen moeiteloos in. Pas als wij tot stilstand komen, pas als ons bevel niet langer beantwoord wordt, kunnen wij er ook achter komen dat wat betreft de zaken die er echt toe doen, wij helemaal geen rechten kunnen doen gelden. Daar immers staan wij niet langer als de ene mens tegenover de andere, daar helpt geld niet meer, daar veranderen de honger en het leed de eis van zo-even in een smeekbede.

Het graan waarmee wij ons voeden en dat op de akkers groeit, laat zich niet bevelen dan door God. De waanzin van de oorlog toont ons dat wij de vrede helemaal niet kunnen plannen. Watersnood, honger, quarantaine: de plagen die over de wereld trekken lachen met de wetenschap en de techniek en zij zetten onze hele komedie te kijk, met onszelf in de rol én van spelers én van publiek.[845]

14. Al is de waarheid nog zo snel, de leugen achterhaalt haar wel!

Er zijn mensen die liegen en die dan met de stille trump verdwijnen, zo worden dan hun leugenachtige *projects* gewis vermalen door de tand des tijds maar rasechte leugenaars volharden in het kwaad: zij grijpen van de ene leugen naar de andere en wel in zo'n tempo dat zelfs waarheidssprekers niet langer in staat zijn om hen bij te benen. Is de leugenaar niet één persoon doch een systeem, dan wordt liegen nog een stuk makkelijker: de eerste leugenaar die verkondigt dat het zwart is terwijl het nadien wit blijkt, verdwijnt via een achterpoortje en stuurt nummer twee het podium op die dan inderdaad 'wit' bepleit en vergast wordt op applaus; blijkt het uiteindelijk rood te zijn, dan verdwijnt twee op zijn beurt en krijgen we een pop-up van nummer drie die gokt op 'rood' en op die wijze trekken bendes aan een langer eind dan enkelingen en weten zij schrander de beroemde spreuk ter zake als volgt te inverteren: "Al is de waarheid nog zo snel, de leugen achterhaalt haar wel!"

845 Tekst d.d. 27 oktober 2020.

In de vrt-pano-uitzending van 28 oktober l.l. wordt met de hoogste verontwaardiging gesproken over mensen die - hoe durven ze! - beweren dat mondmaskers het virus niet kunnen stoppen - een stelling die godbetert amper enkele maanden geleden op het vrt-nieuws uitgebazuind werd met veel bombarie door niemand minder dan de minister van volksgezondheid, dokter De Block, en wel vergezeld van de volgende wetenschappelijke uitleg: het virus laat zich niet stoppen door oceanen of door bergen, hoe zou het zich laten tegenhouden door een mondmasker!?

Met een nog grotere verontwaardiging werd uitgehaald naar jan met de pet, die sukkelaar die zijn pas opgelopen boete nog altijd niet verteerd heeft omdat hij van dat bedrag ruim een maand moet eten nadat hij van zijn pensioen ten bedrage van de helft van 1500 euro zijn belastingen heeft betaald om al die informatieverstrekkers van een Toyota te kunnen voorzien. Want jan met de pet, stel u voor, durft te beweren dat corona een door mensen gemaakt virus is, en is dat geen pure waanzin, beste kijkbuiskinderen?!

Maar de jannen met de petten die trouwens ook durven te suggereren dat de neuzen van de farmareuzen forse winsten hebben geroken - hoe durven ze! - ja, zij durven, want intussen hebben zij ook gelezen dat het economische debacle ten spijt deze industrie het peloton van alle andere sectoren ver achter zich laat - die jannen met de petten hebben ook vrijwel allemaal zeer belangstellend en oplettend naar een televisie-uitzending gekeken, op een Franse post, het was in mei van dit jaar, een interview met de Nobelprijswinnaar geneeskunde, professor Luc Montagnier, de ontdekker van het virus dat AIDS veroorzaakt. De immer actieve, wereldvermaarde leider van het onafhankelijke Pasteur-instituut in Parijs vertelde in dat interview dat hij er zeker van is, en wel op grond van de structuur van covid-19, dat dit virus door mensen is gefabrikeerd. De geleerde aan wie momenteel miljoenen mensen die met hiv besmet zijn, het te danken hebben dat ze niet meer hoeven te creperen, suggereerde tevens dat zekere golven de activiteit van dat virus moduleren en dat zij wellicht een impact hebben op het menselijk immuunsysteem.

Hebben de makers van de pano-uitzending het befaamde interview met de grootste expert ter wereld in de virologie gemist? Maken zij een televisie-uitzending om de bevolking te informeren terwijl zij zelfs geen notie blijken te hebben van het bestaan van deze man? Of beweren deze journalisten inderdaad dat wat professor Montagnier verkondigt, *fake news* is?

Ik weet wat jan met de pet zal denken (maar waarschijnlijk niet zal zeggen omdat hij niet in de rij wil gaan staan bij de voedselbedeling): pano is fake-news, ja, dat zal hij denken, en gewis, hij heeft er niet met zijn pet naar gegooid.[846]

15. Wetenschap, altijd in de kinderschoenen

Niet alleen de maatschappelijke komedie wordt te kijk gezet op het ogenblik dat een plaag over de wereld trekt, ook de weergalm van de wetenschappen deelt in de klappen. Om te beginnen blijken inzake het nieuwe ziektebeeld noch de voorspellende noch de genezende waarde van - om te beginnen - de virologie aangetoond te kunnen worden en veeleer het tegendeel is het geval: haar onmacht en onkunde kunnen niet langer geheim worden gehouden en daarvan is de hele wereldbevolking nu getuige: de pandemie bleek onvoorspelbaar, de verschillende golven evenzeer en de koppen blijven rollen omdat blijkt dat de plaag noch te genezen is, noch te voorkomen; gedragsaanpassingen blijken niet te werken en na een jaar van wereldwijd onderzoek is van een werkzaam vaccin nog lang geen sprake. Spontaan herinneren wij ons andermaal de woorden van de cultuurfilosoof Ivan Illich in zijn Medical Nemesis: "Een bestudering van de evolutie van ziektepatronen levert als bewijs op dat artsen in de laatste honderd jaar epidemieën niet sterker beïnvloed hebben dan priesters in vroeger tijden. Epidemieën kwamen en gingen, door beiden verwenst, maar door geen van beiden beïnvloed. Ze zijn even ongevoelig voor de rituelen die in medische klinieken uitgevoerd worden, als voor die welke bij religieuze altaren gebruikelijk waren. Het is wellicht nuttig

846 Tekst d.d. 29 oktober 2020.

een bespreking van de toekomst van de gezondheidszorg met de erkenning van dit feit te beginnen."[847] Wat men kennelijk (weer) nagelaten heeft te doen?

Wetenschap is wat men weet en alles wat men weet, heeft men moeten leren - aanvankelijk door ervaring ofwel proefondervindelijk, wat betekent dat men de dingen niet kan voorspellen of doorgronden wanneer men ze voor de eerste keer ontmoet. En uitgerekend dat is met betrekking tot dit virus nu ook het geval: het gaat om een gloednieuw virus, niemand heeft het ooit gezien, niemand kent het, weet hoe het zich gedraagt, hoe het verandert, hoe het ons besmet, hoe dodelijk het is, hoe men het eventueel zou kunnen overwinnen en of we in staat zullen zijn om een vaccin te produceren dat ons ertegen kan beschermen. Bovendien is het beeld dat biologen van een virus als zodanig hebben uiteraard altijd bijzonder voorlopig.

Het beeld wordt gevormd door wat men ervan weet, het model verandert in de mate dat meer eigenschappen ervan gekend zijn. Zoals uit het feit dat een appel de dorst lest, volgt dat hij water bevat en uit het feit dat hij zoet smaakt, wordt geconcludeerd dat hij suiker bevat, zo ook evolueerde bijvoorbeeld het atoommodel dat steeds de nieuwe eigenschappen die het prijsgaf, moest kunnen verklaren: het atoommodel van de in 460 v.C. geboren Democritus (grondlegger van het atomisme of de leer dat alles opgebouwd is uit uiteindelijk ondeelbare deeltjes - atomen) werd in 1803 vervangen door dat van John Dalton, dat in 1897 plaats maakte voor het model van Thompson, in 1911 door dat van Rutherford - Chadwick, Bohr en Sommerfeld verfijnden het model dat nog lang niet definitief is. Op dezelfde manier evolueerde het virusmodel - men dacht aanvankelijk dat het om een gif ging: 'virus' is het Latijnse woord voor 'gif'.

---

847 Ivan Illich*, Grenzen aan de geneeskunde. Het medisch bedrijf - een bedreiging voor de gezondheid?* Het Wereldvenster, Baarn 1978, p. 21. (Oorspronkelijke titel en uitgave: *Medical Nemesis - The Expropriation of Health,* Marion Boyars, Londen 1975).

In het artikel Virus en evolutie in het Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde d.d. 18 mei 2010 schrijft Jochem M.D. Galama dat virussen niet langer kunnen beschouwd worden als louter parasieten die de voortplantingsorganen van cellen van een gastheer nodig hebben: "virussen bevatten sequenties die nergens anders in de biosfeer worden aangetroffen, wat moeilijk te verenigen is met het idee van een cellulaire oorsprong van virussen. Omgekeerd blijken sommige cellulaire sequenties van virale oorsprong, zoals de ontwikkeling van DNA als belangrijkste drager van genetische informatie. Recent onderzoek maakt aannemelijk dat virussen een cruciale schakel vormen in de evolutie van de cel. Dit idee betekent een grote stap voorwaarts in het inzicht in de evolutie van cellen en verklaart ook dat virussen naast cellulaire levensvormen zijn blijven voortbestaan. Virussen, die vaak louter als vijanden van hun gastheer worden beschouwd, vormen daarmee uiteindelijk een drijvende kracht binnen de evolutie."[848] en de auteur citeert vervolgens Darwin die suggereert dat alle organisch leven op aarde wellicht afstamt van primitieve levensvormen zoals virussen.

Het zou een schromelijke vergissing zijn om wat 'klein' is te minachten of om wat 'simpel' is te beschouwen als minderwaardig aan het complexe: heel vaak is het net andersom. Enkele jaren geleden ontdekte een Indische oogarts dat het oog van een vogel, ofschoon het veel en veel eenvoudiger is dan het oog van een mens, waarover Darwin nog schreef dat de complexiteit ervan hem deed twijfelen aan de evolutietheorie - dat het oog van een vogel in feite verder staat in de evolutie dan dat van een mens. Het is eenvoudiger én beter, het arendsoog ziet scherper dan het mensenoog. Eigenlijk niet te verwonderen als men in rekening neemt dat vogels zoveel ouder zijn dan mensen. De homo sapiens bestaat pakweg 200.000 jaar[849] maar de eerste vogels zijn 150 miljoen jaar oud[850]: hun evolutie strekt zich uit over een periode die 750 keer langer is dan die van de mens. En dat het oog van een vogel minder com-

848 https://www.ntvg.nl/artikelen/virus-en-evolutie/volledig
849 *https://nl.wikipedia.org/wiki/Oorsprong_van_de_vogels*
850 https://www.scientias.nl/doorbraak-voor-het-eerst-de-exacte-oorsprong-van-de-moderne-mens-onthuld/

plex is, vormt allerminst een bezwaar, zo leert ons het scheermes van Occam dat evenwel over theorievorming spreekt. Het eerste gemotoriseerde voertuig was groot en lomp, de hedendaagse gemotoriseerde koersfiets weegt geen tien kilogram en zo worden al onze instrumenten vereenvoudigd maar tegelijk verbeterd. En stappen we over van de menselijke maaksels naar de goddelijke scheppingen, dan zien we dat geen vliegtuig ooit de efficiëntie van een vogel zal benaderen, laat staan die van een insect en wat gezegd van een virus?

Is een virion (één virusdeeltje) letterlijk onooglijk klein, dan overspant het virus als zodanig vaker de hele aardbol en het lacht wellicht met de sterfelijkheid van de mens. Het menselijk lichaam bestaat gemiddeld uit 37,2 biljoen cellen[851] die uiteraard allemaal samenwerken en zo zal niemand het in zijn hoofd halen om één lichaamscel te beschouwen als een zelfstandig wezen, ook al is het zo dat de massa cellen die samen een orgaan vormen, getransplanteerd kan worden van de ene mens naar de andere. Op analoge wijze kan één mier niet zelfstandig overleven en vormt zij in feite een cel van een kolonie welke in feite het lichaam van dat wezen is.

Zo kon men ook zeggen over een virus dat het wellicht het grootste wezen op aarde is en hoe zijn cellen samenwerken, weet blijkbaar niemand: men gelooft kennelijk dat zij ongedifferentieerd zijn, allemaal gelijk dus, edoch wie kan oordelen over hun organisatieprincipe? Komt daarbij dat ook de soorten niet op zichzelf kunnen bestaan, dat zij onderling moeten samenwerken in het geheel van de levende aarde, die op haar beurt niet kan zonder de zon, de maan en de sterren. Maar dit alles brengt ons al veel te ver van huis...[852]

851 https://www.meneerspoor.nl/cellen.html
852 Tekst d.d. 29 oktober 2020.

16. Per brief

Zopas mocht ik een brief ontvangen van de heer Van Togenbirger die zoals elke andere mens op aarde zijn kot niet meer uit mag en de brief gaat als volgt:

"Beste,

Telkenjare valt het mij weer op en dan neem ik me voor om er eens navraag naar te doen maar dat is er tot nog toe nooit van gekomen: nu en dan moet ik wat overhangende takken van de bomen kappen en die werp ik dan op de vaalt en raar maar waar: de bladeren die erop hangen verdorren weliswaar maar afvallen doen ze helemaal niet, ze blijven in verdorde toestand aan de afgezaagde takken hangen! En nu vertelde ik dit aan een buur terwijl ik stond te harken en ja, hij had een uitleg voor het fenomeen: de bladeren vallen niet van hun takken omdat ze verdord zijn maar zij worden van hun takken afgestoten en wel op 'bevel' van de boom. Vandaar dat bladeren aan afgezaagde takken blijven hangen, zo vertelde mij de buur maar hij voegde er onmiddellijk aan toe dat hij er het fijne ook niet van wist aangezien hij geen plantkundige was.

Toen ik het verhaal vertelde aan een kennis, antwoordde die met een nog straffere historie welke hij gezien had in een documentaire op televisie. Er zijn bomen die last hebben van bepaalde insecten en die daarom stekels op hun takken hebben, zo zei hij. Op een gegeven ogenblik verscheen een nieuwe vorm van dergelijke insecten die van de eerste verschilden in de lengte van hun poten. Hun poten waren langer en de stekels waren dus te kort om te verhinderen dat zij de bomen kwelden. En wat gebeurde er? Twee dingen. Het eerste: de stekels aan de bomen werden langer om het de insecten moeilijker te maken. Maar de tweede reactie was nog meer verbijsterend: de boomsoort groeide ook tweehonderd kilometer verderop waar die insecten helemaal niet aanwezig waren maar ook van die bomen daar werden de stekels ineens langer.

De uitleg? De bomen communiceren met elkaar, naar verluidt via chemische deeltjes die worden meegevoerd met de wind. Die deeltjes zijn in feite zoals pamfletten waarop te lezen staat: *"Pas op, er zijn nu ook insecten met lange poten, maak dus snel uw stekels langer!"*

Weer vertelde ik dit nieuwtje door en kreeg te horen dat in de bibliotheek boeken te vinden zijn die handelen over planten en hoe die een eigen zenuwstelsel hebben, totaal verschillend van het onze, en zintuigen, een geheugen en een taal. Er bestaan zelfs theorieën - wetenschappelijke theorieën naar verluidt - die het niet alleen hebben over communicatie tussen diersoorten maar tevens over vormen van communicatie tussen dier en plant. Volgens bepaalde onderzoekers is het theoretisch mogelijk dat op aarde alle leven met elkaar op de een of andere manier verbonden is: de planten met de dieren, met de eencelligen ook, de bacteriën en de virussen, de schimmels en zelfs de gesteenten, de oceanen, de luchtlagen, de bergen en de vulkanen.

Hebben wij dan geen onmisbare bacteriën in onze darm? Is het dan niet zo dat alle elementen die in de kosmos aanwezig zijn, ook in ons lichaam voorkomen? Zoals ons lichaam zonder dat wij goed begrijpen wat het doet, interageert met de omgeving als het eet en drinkt of slaapt, zich voortbeweegt of wat dan ook doet, zo ook zouden alle lichamen, planten, dieren, microben en ook alle elementen met elkaar communiceren of tenminste interageren. En dat alles met als enig doel de handhaving van het leven.

Maar als dat inderdaad het geval is, mijn beste, en steeds meer biologen lijken die stelling ernstig te nemen en gaan ook op onderzoek in dat domein, dan lijkt het ook niet anders dan vanzelfsprekend dat de aarde als systeem zal reageren als een of andere zaak fout loopt en het systeem zich bedreigd voelt, vind je dat ook niet?

Een organisme dat zich bedreigd voelt, zet zich schrap en allerlei chemische stoffen worden door specifieke klieren gesecreteerd, komen in de bloedbaan terecht, doen het immuunsysteem reageren

en verdedigen het lichaam tegen de aanvaller. Maar stel nu eens dat de aanvaller van het organisme dat de aarde is, de mens is.

Bijvoorbeeld omdat de mens vervuilt met straling, kernenergie, koolstofdioxide en nog allerlei andere vergiften. Of omdat de mens andere diersoorten met uitsterven bedreigt. Omdat hij de voorraadschuren van de ertsen in geen tijd leeg haalt. Omdat hij de longen van de aarde kapotmaakt of omdat hij zonder ophouden genocide pleegt op andere soorten. Als alle onderdelen van het organisme van de aarde met elkaar communiceren, dan weet niet alleen de mens maar ook de aarde dat haar voortbestaan in het gedrang komt. En wat doet zij dan? Zij zet zich schrap, zij zet allerlei andere onderdelen, levende wezens, in werking, om de activiteiten van de mensen stop te zetten.

En is het dit wat nu en dan gebeurt wanneer een pandemie de kop opsteekt? Hoe dan ook is het resultaat telkens een forse reductie van het aantal mensen en vaak ook een verandering van het menselijk gedrag. En blijkt vandaag niet dat steeds meer mensen onder invloed van de pandemie beginnen in te zien dat het menselijk gedrag moet veranderen? En in het bijzonder de economie die een kapitalistisch karakter heeft en de democratie die de vrije teugel geeft aan allerlei moordende vrijheden van de vele kleine dictators?

Alle gekheid op een stokje, mijn beste, maar is het u ook opgevallen dat na de eerste golf, het virus gemuteerd is? Het lijkt alsof het reageerde op de reactie van de mens: de mensen bleven in hun kot en het virus dreigde teniet te gaan. Je weet dat het virus de mensen nodig heeft om zich te kunnen voortplanten? Zoals trouwens de vampieren, die met plagen geassocieerd worden, periodiek uit hun schijndood moeten verrijzen om zich te voeden aan ons bloed? Wel, in deze tweede golf is het virus naar men heeft vastgesteld besmettelijker geworden dan voordien en het richt zich nu ook tot mensen van alle leeftijden. Ik weet niet hoe die zaken te verklaren zijn, mijn beste, maar mij dunkt dat de virologen dat ook niet weten. Het enige wat ons nu te doen staat, is te zorgen dat wij niet beboet worden, dan worden we immers ook niet besmet.

Misschien tot later eens, jaja, ik zeg 'misschien' en ik zeg dat niet alleen omdat het mogelijk is dat wij onze pijp weldra aan maarten geven: steeds meer stemmen gaan op dat deze pandemie nooit meer verdwijnen zal en alleen maar erger kan worden. Trouwens, heb je al gemerkt dat er geen andere nieuwsberichten meer bestaan sinds covid-19 er is? Het allerbeste!

Omsk"[853]

17. Het wrede lot van de weerlozen[854]

'Samizdat' waren dissidente geschriften die clandestien circuleerden in de voormalige USSR.[855] In de jaren vijftig van de vorige eeuw was een van die 'Samizdat' *De Goelag Archipel* van de Nobelprijswinnaar voor de Literatuur in 1970, Aleksandr Solzjenitsyn (1918-2008) die in 1945 gearresteerd werd en in de strafkampen verdween tot 1953.[856] *De Goelag Archipel* verscheen in Parijs tussen 1973 en 1975 en is een ooggetuigeverslag over die strafkampen waarin achttien miljoen mensen terecht kwamen zonder enige vorm van proces omdat zij ervan verdacht werden het Stalinistische regime (1922-1953) niet genegen te zijn en van deze gevan-

853 Tekst d.d. 30 oktober 2020.
854 Zie ook de volgende tekst d.d. 13 maart 2018: *http://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=3060740*
855 De voormalige Sovjet-dissident Vladimir Boekovski definieert de 'Samizdat' als volgt: "Ik schrijf zelf, ik redigeer zelf, ik censureer zelf, ik geef zelf uit, ik verspreid zelf en ik zit er zelf een straf voor uit." Zie: Vladimir Boekovski, En de wind keert terug, autobiografische roman, New York, Хроника, 1978: 126. Vladimir Boekovski (°1942) [niet te verwarren met Charles Bukovski - ook een dichter] schreef over de dwangbehandelingen in psychiatrische klinieken die dienst deden als speciale gevangenissen in de USSR. Zie ook: *https://nl.wikipedia.org/wiki/Vladimir_Boekovski*
856 Aleksandr Solzjenitsyn zat gevangen in de goelag van 1945 tot 1953 (onder Stalin). Hij schreef De Goelag Archipel tussen 1958 en 1968. Zie ook: *https://nl.wikipedia.org/wiki/De_Goelag_Archipel*

genen kwamen er 2.749.163 om.[857] Na de publicatie van enkele delen van zijn boek werd Solzjenitsyn opnieuw gearresteerd en uitgewezen - in 1974 - waarna hij via Zwitserland nog twee jaar later in Vermont (USA) belandde.[858] Over de hallucinante manier waarop Sovjet-burgers welhaast volkomen willekeurig gearresteerd werden en (vaak voorgoed) verdwenen achter de muren en de staketsels waar men achteloos voorbij liep terwijl niemand kon vermoeden welke hel ze verborgen, handelt De arrestatie, het eerste hoofdstuk van zijn meesterwerk. Edoch, de geschiedenis herhaalt zich en de gruwel doet zich steeds vaker voor als een heil...

"Een arrestatie of een aanhouding is het ontnemen van de bewegingsvrijheid van een persoon door politiediensten of, in geval van heterdaad, door burgers".[859] Gearresteerd worden - onder Stalin kon het iedereen overkomen: men werd van zijn bed gelicht of onder een of ander voorwendsel ergens heen gelokt en prompt ingerekend; de slachtoffers vermoedden dat het een vergissing was, maar neen: hun leven bleek op slag voorbij en zou voortaan alleen nog maar bestaan uit dwangarbeid op een onbekende en onbereikbare plek.[860]

Men moet het eerste hoofdstuk over de arrestatie in De Goelag Archipel van Aleksandr Solzenitsyn gelezen hebben om een idee te kunnen hebben van de verschrikkelijke realiteit achter zoveel koele historische data. Deze literaire meesterwerken ten spijt, blijkt het echter niet te willen doordringen tot het leeuwendeel van de huidige wereldbevolking - waarvan toch mag aangenomen worden dat zij een zeker beschavingspeil heeft bereikt - dat gelijkaardige mistoestanden van een mogelijks nog grotere omvang in de huidige tijd schering en inslag zijn in grote gedeelten van de wereld en dat de betrokken tirannen door iedereen niet alleen met rust worden gelaten maar bovendien kunnen rekenen op applaus vanwege

857 https://nl.wikipedia.org/wiki/Goelag#Aantal_slachtoffers
858 https://nl.wikipedia.org/wiki/Aleksandr_Solzjenitsyn
859 https://nl.wikipedia.org/wiki/Aanhouding
860 Voor de Engelstalige tekst "The Gulag Archpelago" (in 3 volumes), zie: *https://archive.org/stream/TheGulagArchipelago-Threevolumes/The-Gulag-Archipelago__vol1__I-II__Solzhenitsyn#page/n13/mode/2up*

de door hen verdrukte massa, op eretekens vanwege politici en vorsten wereldwijd en op een oorverdovend stilzwijgen omtrent het ten hemel schreiend onrecht waarvan zij elk hun handelsmerk hebben gemaakt. Hierbij inbegrepen is een gloednieuwe en bijzonder moeilijk te duiden tirannie die sinds enkele maanden de ganse wereld omspant en die menig tiran in haar schaduw stelt...

Een dictator blijkt een gestoorde persoonlijkheid: narcistisch, grootheidswaanzinnig, paranoïde en wreed, dikwijls opgegroeid in een gezin met een onderdrukkende vader; hij dringt zijn eigen persoonlijke visie op aan het volk dat hij onderwerpt; hij arresteert zijn tegenstanders massaal, wat betekent dat hij hen de bewegingsvrijheid ontneemt - in vele gevallen gaat hij over tot (massa)moord.

Leven onder een dictator is bestaan onder een voortdurende dreiging. Omdat men gearresteerd kan worden van zodra men zich veroorlooft om alleen nog maar te denken wat men wil, omdat er in een dictatuur totale willekeur heerst en er derhalve geen reden hoeft te zijn waarom iemand wordt gearresteerd, leeft iedereen er in feite in voortdurende gevangenschap, ook al is men niet of nog niet aangehouden. Solzjenitsyn beschrijft die realiteit ook treffend in het verhaal over de priester Irakliej die, na acht jaar ondergedoken geleefd te hebben bij zijn parochianen, zo opgejaagd was dat hij bij zijn uiteindelijke arrestatie van pure blijdschap de lof zong van de Heer.

Dictators hoeven niet elke burger feitelijk te arresteren opdat elkeen ook echt beroofd zou zijn van zijn bewegingsvrijheid want de dreiging tot arrestatie heeft hetzelfde effect als de arrestatie zelf ofwel overtreft zij dit effect nog; tirannen hoeven niet iedereen te vermoorden opdat het volk helemaal geen mensen meer zou tellen.

Arresteren of aanhouden betekent letterlijk: afremmen en tot stilstand brengen, verhinderen om nog voort te gaan, doen stoppen en doen ophouden. Als we de bijbel mogen geloven zijn er slechts een handvol uitzonderingen op de regel dat het leven zelf alle mensen vroeg of laat tot stilstand dwingt. De ouderdom en de

kwalen remmen de levensloop af, zij brengen ons letterlijk tot stilstand, tot stil zitten of tot stil liggen en zo worden we aan ons bed gekluisterd - als we al niet abrupt uit het leven worden weggeplukt. Het leven zelf rekent ons in en lijkt wel om verantwoording te vragen zoals de engel aan Job, na diens klacht, om verantwoording vroeg: op grond van welk recht bestaat gij? Gij hebt helemaal geen recht om te bestaan, zegt gij? Wees dan zo goed mij te volgen! - en zo worden wij dan door de laatste poort geleid.[861]

Maar nu de wereldbrand toch al ver achter ons ligt en net nu de democratie lijkt uit te waaieren over de ganse aarde, is in dezelfde beweging waarmee geheel onverwacht het gekroonde virus verscheen, een quasi niet te ontwaren legioen opgestaan, of moet men veeleer zeggen: een door een zekere geest beheerste schare, wiens ogenschijnlijk onafwendbare taak het lijkt te zijn om burgers zonder vorm van proces ter dood te veroordelen.

Aan massa's mensen wordt heden diets gemaakt dat zij besmet zijn en derhalve besmettelijk: zij zijn gebeten en tegen wil en dank bijten zij nu op hun beurt anderen; zij delen het lot van de wrede vampieren van wie zij eerst het slachtoffer waren en zij kunnen niet anders dan op hun beurt slachtoffers maken; zij werden aangestoken door de ziekte en lijken nu zelf de ziekte geworden, zodat hun uitsluiting of zelfs hun uitroeiing het beste is wat hen kan overkomen.

Als zij na een simpele en veel te simpele test waarvan de onbetrouwbaarheid boven elke twijfel verheven is, positief worden bevonden, dan volgt, zonder enige vorm van proces, hun arrestatie: de gruwel uit De Goelag Archipel keert terug in steeds weer nieuwe vormen.

---

861 Over de ultieme arrestatie schrijft de Bijbel: *"Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u: Toen gij jonger waart, omgorddet gij uzelf en gij gingt, waar gij wildet, maar wanneer gij eenmaal oud wordt, zult gij uw handen uitstrekken en een ander zal u omgorden en u brengen, waar gij niet wilt."* (Johannes 21, 18) (Vertaling volgens het *NBG*, 1951.)

Het heeft weliswaar niet de schijn van een arrestatie, het gelijkt veeleer op een opname ter verzorging, het lijkt erop alsof mensen zich over de zieken ontfermen maar in wezen ontfermt men zich slechts over zichzelf: het is niet de zieke die men zich behartigt: de zieke is het gevaar, hij moet onschadelijk worden gemaakt en de verzorging bestaat in de zorg voor de gezonden die worden beschermd voor het kwaad van de besmetting waartoe de zieke veroordeeld is. Hem wacht vaker slechts de doodstraf door de martelgang van de vergeetput.

Het doet denken aan de leprozen op Molokaï aan wie pater Damiaan zijn leven offerde: niet de ter dood veroordeling door de ziekte was het euvel, maar wel de onnodige wreedheid van het afgeschreven worden door de rest van de wereld, die deze mensen tot hun besmettelijkheid herleidde en die hen aldus weliswaar niet het fysieke leven ontnam maar wel het recht op leven en zodoende de menselijke waardigheid. Die werd hen teruggeschonken door pater Damiaan die aldus de mens als zodanig boven zijn sterfelijkheid verhief.

Het is bijzonder bedroevend dat de huidige tijd die op de schouders van reuzen rustend zoveel mogelijkheden te bieden had, de mens blijkt te hebben herleid tot niets meer dan zijn lichaam waarvan het leven in het beste geval slechts wat verlengd kan worden terwijl de ziel geen aandacht meer krijgt: de heerschappij van het onverstand is erin geslaagd om onder het volk de leugen te verspreiden dat de kern van ons wezen slechts een vluchtige bijwerking is van een stoffelijk orgaan - de hersenen.

Het legioen dat zich prompt de goddelijke taak aanmeet om naar eigen goeddunken aan mensen diets te maken dat hun tijd gekomen is, is geen legioen van mensen: het is een mentaliteit, een geest, een boze geest. Het verbergt zich onder andermans goede bedoelingen, het verschanst zich achter een uiteindelijke onwetendheid van verstrekkers van fysieke zorg die zich niet bewust zijn van hun gemanipuleerd worden door machten waarvan zij het bestaan dikwijls niet eens vermoeden: machten die hun wreedheid verbergen achter de barmhartigheid van hoogopgeleide en hard-

werkende mensen met altruïstische motieven. Die machten nemen mensen het leven uit de handen en verleiden ons ertoe dat wij ons goden wanen van zodra wij vergeten dat goddelijke macht bestaat in het scheppen van leven en niet in het doden.

Men eigent zich niet alleen dat recht toe maar men acht het bovendien zijn plicht om dat te doen, met het excuus dat diegenen op wie men de hand legt, en die men aldus in feite arresteert, wel eens besmet konden zijn met een virus dat wel eens een gevaar kon opleveren voor de volksgezondheid. Of zij werkelijk besmet zijn met het bewuste virus is allerminst zeker omdat de tests bijzonder onbetrouwbaar zijn gebleken. Gesteld dat zij dan toch besmet zouden zijn en, zonder zelf ziek te zijn, op hun beurt anderen zouden kunnen besmetten, dan kan niemand het recht doen gelden om hen te verplichten om een 'behandeling' te ondergaan. Het enige wat men van hen eventueel kon vragen, is: dat zij zich afzonderen. Maar ook dat is wegens het mechanisme van de groepsimmuniteit natuurlijkerwijze contraproductief gebleken.

Echter, de onmiddellijke afzondering en de 'behandeling' waartoe deze slachtoffers na de (gammele) diagnose worden 'gedwongen', betekent in werkelijkheid dat zij worden opgesloten in een ruimte die gevuld is met andere 'besmette' en derhalve als gevaarlijk te bestempelen personen. Van de reële en zelfs helemaal niet geringe kans dat deze slachtoffers helemaal niet besmet zijn maar door zieken die in dezelfde ruimte opgesloten liggen, besmet worden, wordt abstractie gemaakt, wat zonder meer misdadig is omdat aldus aan mogelijkerwijze gezonde mensen hun levenskansen worden ontnomen. De rest van het verhaal is ons welbekend: de veroordeling tot de hel van de afzondering tot in de dood wordt niet uitgesproken door een rechtvaardige rechter - hier is een demon aan het werk. Hij verbergt zich achter zekere 'onnauwkeurigheden' waarvan men verwacht dat elkeen ze als vanzelfsprekend over het hoofd zal zien - met dramatische gevolgen.

Want stel dat je een been breekt, je belandt in de kliniek op de afdeling van de niet-corona-patiënten, je voelt je gezond maar je wordt verplicht tot een coronatest en die blijkt positief maar met

een zekerheid van amper tachtig percent: verhuizen zul je naar de afdeling van de corona-patiënten en daar word je besmet maar dit keer met een zekerheid van honderd percent. Nu voel je je ook ziek. Maar meer nog dan dat: je weet nu dat je veroordeeld bent en het is de hel dat dit niet had gehoeven. Zoals Dante het ons leerde uit zijn Goddelijke Komedie, prijkt boven de hellepoort deze tekst: *"Laat varen alle hoop, gij die hier binnentreedt!"*

Het herinnert aan de logica van het fascisme van de nazi's uit de jaren dertig en de tweede wereldoorlog: in het teken van de volksgezondheid moesten de rotte appels uit de mand worden verwijderd en Hitler noemde het waanzin dat sterke en gezonde mensen aan het front moesten gaan sneuvelen om de zieken thuis in leven te houden. En hij bouwde kampen om de 'rotte appels' om te brengen: de 'goede dood', zoals hij het noemde, was een noodzaak. Zes miljoen mensen werden omgebracht. Vandaag zitten evenveel oorlogsvluchtelingen in Europese kampen in Turkije met een gelijkaardig lot voor ogen.

Met het verdwijnen van de religie die zich schaart rond het Lam Gods, verliest de cultuur van de zorg voor de naaste haar diepgang en zij wordt gereduceerd tot een zorg voor het lichaam waarbij men zich reeds heeft neergelegd bij een leven dat eindig is met als enige hoop dat het eventueel een beetje verlengd kan worden door de medicus, de nog overblijvende god die het kwaad van de fysieke pijn zal beteugelen terwijl de ziel in de kou blijft omdat zij niet langer mag bestaan daar zij onstoffelijk is. De gratuite en principieel onbegrensde liefde heeft plaatsgemaakt voor de gedoseerde zorg overeenkomstig het principe van de eindigheid dat de hand geeft aan dat van de wraak: voor wat, hoort wat en de weegschaal beslist wat redelijk is en doenbaar, hoe winst wordt gemaakt en verlies wordt vermeden - het principe van de zelfopoffering wordt niet langer geduld, laat staan bejubeld: samen met de rituelen, de gebeden, de sacramenten, de hoop en het geloof, behoort dat alles voortaan tot de wereld van de waanzin. Van de leegstaande kerken worden bars gemaakt of fitnesscentra, dure restaurants die het verhemelte van de rijkaards verwennen of exclusieve lofts. Niemand wordt met de vinger gewezen terwijl een steenworp daar vandaan

concentratiekampen uit de grond rijzen die oorlogsvluchtelingen gevangen houden totdat zij ziek worden en krankzinnig en zij uit wanhoop de eigen tenten in brand steken.[862]

Intermezzo: Woorden zijn niet zomaar woorden

Het is geen 'bon ton' om er de mening op na te houden dat het *niet* zo is dat iedereen het recht heeft om zijn mening altijd en overal te uiten maar alleen al het feit dat wie de vrije meningsuiting altijd en overal willen bewaren, een uitzondering moeten maken voor de mening die met dat principe in strijd is, laat zien dat de zelfreferentieproblematiek ook hier niet weg te werken is en dat zij de volgelingen van Voltaire en kortom de hele Verlichting een hak zet. In twee woorden: als de vrije meningsuiting niet beperkt mag worden, dan mag men ook van mening zijn dat zij beperkt moet worden, want ook dat is een vrije mening. Een bijzonder netelige kwestie weliswaar, die bijvoorbeeld ook de democraten een neus zet waar het volk een dictator kiest, zoals dat bijvoorbeeld het geval was toen Hitler aan de macht kwam.

Het probleem van de zelfreferentie is een bijzonder heikel thema in de filosofie en in de logica, vooral bekend van het theorema van Gödel, bestaande uit twee zogenaamde onvolledigheidsstellingen, met betrekking tot formele systemen: de eerste zegt dat er altijd onbewijsbare ware en bewijsbare valse uitspraken in formele systemen zitten en de tweede zegt dat er altijd onbeslisbare stellingen in zitten en een bevattelijke toepassing hiervan is de zogenaamde leugenaarsparadox: "Ik lieg". Als deze uitspraak waar is, dan is hij onwaar...

In samenhang met dit vaak als randprobleem terzijde geschoven doch *essentieel* probleem dat een verabsolutering van het recht op vrije meningsuiting *a priori* geheel onmogelijk maakt, moet inzake vrije meningsuiting in rekening gebracht worden dat woorden niet zomaar tekens of geluiden zijn die de werkelijkheid afbeelden

862 Tekst d.d. Allerheiligen 2020.

ergens *naast* de werkelijkheid: net zoals alle andere dingen behoren ook tekens tot de wereld van de dingen en, afhankelijk van het wereldbeeld dat men aanhangt, kunnen ze zelfs worden beschouwd als meer wezenlijk dan stoffelijke zaken zoals tafels en stoelen (die overigens eveneens tekens zijn). Iemand die een ander met woorden beledigt, verraadt, bedreigt, beveelt, vormt of misvormt, grijpt dieper in het leven van die ander in dan wanneer hij die persoon bijvoorbeeld een kaakslag zou geven. De woorden waaruit de wet samengesteld is, de woorden die getuigen spreken voor de rechtbank, de beloften die verloofden aan elkaar doen, de afspraken onder een team van reddingswerkers: woorden zijn niet zomaar woorden, vaak heersen zij over trouw, waarde, veiligheid, gezondheid, zekerheid, geld, leven en dood.

Uiteindelijk zijn al deze zaken in feite afgeleiden van het eerst genoemde probleem van de zelfreferentie: de taal is geen afbeelding van de werkelijkheid die ernaast zou staan zoals ook het bewustzijn geen projectie is van het Zijn maar zij behoren elk tot de werkelijkheid, zoals alle andere dingen en wie niet bereid zijn om dit te beamen, bevinden zich nog in het Cartesiaans theater, in het tijdperk van het dualisme, analoog aan het (middeleeuwse) dualisme van lichaam en geest. In die oude opvatting is sprake van niet één maar twee werelden, waarbij de ene de andere afbeeldt, al ligt het wel iets ingewikkelder dan zo gezegd.

Het bevel van een overste aan zijn onderdaan om een kar voort te trekken, resulteert in een verandering in de fysieke wereld die meer om het lijf heeft dan alleen maar het trillen van stembanden, lucht en trommelvliezen. Omgekeerd is een toneelstuk dat wordt opgevoerd door acteurs en met allerlei attributen (die overigens vaak heel schematisch en rudimentair zijn zoals in *Dogville* van Lars von Trier waar ze bijna helemaal ontbreken) bedoeld als een louter teken en het publiek verwacht ook niet dat de acteurs na afloop van het stuk hun rol nog blijven verder spelen of dat de attributen op de planken ook echte landschappen of meubelstukken zijn.

Als (met woorden) wordt afgesproken dat (gedurende het toneelstuk) mensen 'slechts' sprookjesfiguren (/tekens) zijn of, andersom, als wordt overeengekomen dat het bevel 'Duw!', wat aanvankelijk een immaterieel teken lijkt, in staat is om een zware kar te verplaatsen, illustreert zulks andermaal hoe afspraken (die van woorden zijn) zowel van stoffelijke dingen, immateriële tekens kunnen maken als zij in staat zijn om met immateriële tekens, karrenvrachten te verplaatsen in de wereld van de stof. Er zijn, kortom, geen twee werelden en meningsuitingen zijn activiteiten die zich in dezelfde (complexe) wereld bevinden waarin ook bokskampioenschappen plaatshebben en voetbalmatchen.

Deel uitmakend van de wereld kan men bepaalde uitspraken doen *over* de wereld waarbij de proef op de som kan worden gemaakt of die uitspraken waar of onwaar zijn, zodat onbesliste discussie uitgesloten is, maar dat geldt niet voor *alle* uitspraken en, meer nog dan dat: het geldt vooral voor bijzonder banale beweringen en in geen geval voor de meest betekenisvolle gezegden. Wie een zak meel verkoopt met op de zak vermeld het gewicht van één kilogram, kan voor een rechter worden gedaagd als de inhoud van die zak slechts een halve kilogram bedraagt omdat het principieel mogelijk is om de zak te wegen: de uitspraak op de zak vermeld is beslisbaar. Beloften daarentegen zijn helemaal niet beslisbaar: wanneer mensen aan elkaar trouw beloven voor het leven, kan de waarheidswaarde van wat zij zeggen, pas beslist worden door de tijd, wat wil zeggen: op het ogenblik dat een van beiden hetzij ontrouw is, hetzij overlijdt. Niemand zal het echter in zijn hoofd halen om op een trouwfeest de draak te gaan steken met de huwelijksbeloften van de gehuwden omdat dit expliciet respectloos zou zijn, terwijl elke mens recht heeft op respect.

Maar niet alleen beloften zijn onbeslisbaar op de wijze waarop banale uitspraken beslisbaar zijn, ook vragen zijn noch waar noch onwaar terwijl ze toch niet zinledig zijn, meer bepaald omdat zij een antwoord mogen verwachten of dat althans hopen. Een bevel is evenmin beslisbaar, het is een uitspraak die beantwoord wordt door een daad, die eventueel een gesproken antwoord kan zijn maar evengoed een andere fysieke actie. Op analoge wijze is een

geloofsbelijdenis, die immers een uitingsvorm is van trouw, even onbeslisbaar als een huwelijksgelofte: zij is waar noch onwaar maar allerminst zinledig, precies zoals een huwelijksbelofte dat is of een eed. Daarom ook zou het slechts getuigen van een gebrek aan respect wanneer iemand de draak zou steken met de beloften, de geloften of het geloof van een ander.

Echter, de tragedies van de aanslagen hebben in feite maar weinig te maken met een al dan niet voorgewende religiositeit: zij zijn hetzij authentieke, hetzij voorgewende en hetzij onbeheerste, hetzij voorgewend onbeheerste uitingen van woede, echt of schijnbaar opgewekt door al dan niet bedoelde beledigingen. Het georganiseerde karakter van de aanslagen laat echter sterk vermoeden dat het *niet* gaat om spontane, persoonlijke woede-uitbarstingen maar wel om een geijkte strategie gericht op verlamming en conditionering middels het aanjagen van angst, het met geweld afdwingen van onderwerping of dus een vorm van eigenlijke oorlogsvoering in de bijzonder onsportieve gedaante van *'hit and run'* ofwel als zelfmoordaanslag. Dat laatste geval is pas verklaarbaar als daders verondersteld worden *achter* de daders. En ook hier geldt dat woorden niet zomaar woorden zijn: met deze moordenaars onderhandelen betekent hetzelfde als zich aan hen onderwerpen.[863]

Een intermezzo met Omsk Van Togenbirger

- Omsk Van Togenbirger (OVT), wat een toeval u hier op de parking van de supermarkt tegen het lijf te lopen! Staat u mij toe dat ik u toch even kort interpelleer? Het zit namelijk zo...

- OVT: Als het niet te lang duurt! Als het niet te lang duurt! U weet dat ze zeggen dat de Kerst niet zal doorgaan en dus stuurt mijn vrouw mij nu reeds de baan op om het huishouden te voorzien van de jaarlijkse attributen en zodoende ben ik op gang met een ijstaart, begrijp je? Maar goed, wat is het probleem?

863 Tekst d.d. 3 november 2020.

- Dank u wel... Wel, ik las zopas op de webstek van een geleerde die zich voor de problematiek interesseert, dat u in uw jongste brief aan onze redactie de indruk zou gewekt hebben dat u Thomas Malthus bijtreedt in zijn overtuiging dat de bevolkingsdruk moet verminderd worden om catastrofen te voorkomen, terwijl u zich toch altijd een tegenstander getoond hebt van de theorie dat er teveel mensen zijn?[864]

- OVT: Ben ik nog! Uiteraard! Malthus was een onmens, dat zei ik toch al? Hij wilde de wereldbevolking decimeren, te beginnen met de armen! En weet je hoe hij dat aan boord zou leggen? Hij pleitte ervoor om de armensteun af te schaffen! Hij wilde met andere woorden de hongerdood voor de armen! Toentertijd heb ik hem geciteerd, dat zul je je toch zeker nog herinneren? Van zijn tijdgenoot, de sociaal geëngageerde schrijver Charles Dickens, kreeg hij trouwens een veeg uit de pan in *A Christmas Carol*, die prachtige novelle waarvan nog telkenjare een verfilming wereldwijd de ether in gaat, maar dat heb ik allemaal al verteld en mijn ijstaart smelt! Die meneer Attenborough praat hem trouwens na: *Let them starve!* - zo blokten intussen al enkele jaren geleden de Britse kranten in een interview met de dierenvriend en mensenvijand met zijn adellijke titel. En ook professor Vermeersch sloot zich aan bij deze club: ter gelegenheid van de aardverschuiving op Haïti stelde hij voor om de vrouwen daar in ruil voor vijftig dollar te steriliseren: ze zullen niet neen zeggen want hun kinderen lijden honger, zo argumenteerde de geleerde! En nu weet toch iedereen dat de rijken hun luxeleven te danken hebben aan het gigantische leger van de arme mensen: de levensstandaard van één westerling wordt op peil gehouden door gemiddeld veertig slaven in de derde en de vierde wereld! Het elimineren van de armen in de context van een beteugeling van de bevolkingsdruk verraadt niet slechts een volstrekte immoraliteit maar is afgezien van alle morele oordelen ronduit een belachelijk idee!

- Jazeker, maar ik vermoed dat de opmerking er kwam naar aanleiding van uw vermoeden omtrent de oorzaak van de pandemie: u

---

864 http://www.bloggen.be/pierpont/archief.php?ID=3240463

schreef dat het misschien wel de beschadigde aarde is die reageert...

- OVT: Uiteraard, maar wat heeft dat met Malthus te maken?

- De geleerde stelt dat de ecologische aanvalsdreiging het product is van de populatie en de ecologische voetafdruk.

- OVT: Met alle respect maar dat is dan wel een bijzonder onnauwkeurige formule van die geleerde!

- Hoezo?

- OVT: Wel, het is uiteraard helemaal niet zo dat de populatie bestaat uit individuen met allemaal dezelfde voetafdruk! Ik vertelde u toentertijd toch ook dat de armen in feite een negatieve voetafdruk hebben? Neem nu die arme kinderen op Haïti: weet u hoe zij hun ouders aan de kost helpen komen? Ik zal het u vertellen, luister. In Amerika en in Europa vieren de kinderen Kerstmis, nietwaar? En Sinterklaas? Of Santaklos? Wel, die heiligen brengen cadeautjes aan huis en dat zijn tegenwoordig ofwel smartphones ofwel laptops, nietwaar? En wat doen de kinderen met die dingen als zij versleten zijn, want ze verslijten vrijwel onmiddellijk na het verstrijken van de wettelijke garantieperiode, dat weet u toch? En dat is twee jaar. Juist, ze gooien die spullen weg. En weet u wat er dan verder mee gebeurt? Ze worden op vrachtschepen geladen en bijvoorbeeld op Haïti gedumpt. Jaja, zo gaat het, kijk het maar na! Enorme bergen computerschroot, de armen bouwen er hun barakken rond! De rijken die het land besturen krijgen er steekpenningen voor, mijn beste! En wat doen de Haïtiaanse kinderen met die kapotte laptops, denkt u? Spelen ze ermee? Wel neen, die dingen zijn kapot! Die kinderen hebben honger, dus halen ze die laptops uit elkaar en ze halen er allerlei herbruikbare onderdelen uit: zeldzame metalen, vijsjes, ijzer, aluminium. En daar krijgen ze wel iets voor. U bent niet arm maar ik druk u op het hart: als men arm is, kunnen alle baten helpen. De armen produceren geen afval, zij recupereren afval, ze vernietigen afval: ze hebben dus een negatieve voetafdruk, ziet u? En zeg aan die geleerde dat zijn formule geen hout snijdt! Formules, formules! De wereld gaat ten onder aan de

simplificaties! Maar... wat staat dat hondje hier aan mijn tas te likken!? Hemeltje, hemeltje! Mijn taart![865]

18. Corona, een voorlopige synthese

Ze hebben er héél lang op gebroed en ze beschikten over alle nodige ingrediënten toen ze er uiteindelijk mee gestart zijn. Intussen exact zeventien jaar geleden waarschuwde de Amerikaanse geheime dienst CIA ervoor dat de wetenschap vandaag dermate gevorderd is dat het kinderspel is om een besmettelijke microbe samen te stellen die een hele bevolking kan opzadelen met ernstige spieren zenuwziekten zodat binnen de kortste keren de hele economie instort, de honger zijn intrede doet en het volk, dat zich vrijgevochten en verlicht had gewaand, zich te vierklauw naar de kerk spoedt om aldaar op de blote knieën te smeken om genezing en om brood.

En dit is nota bene geen zottenpraat: wie dat wensen, kunnen hier onmiddellijk het bewuste CIA-document van 3 november 2003, getiteld: "The Darker Bioweapons Future", rechtstreeks raadplegen:

https://www.cia.gov/library/readingroom/docs/DOC_0001298811.pdf .

Voor een verklarende context, zie het artikel: "Is het nieuwe coronavirus een biowapen?":

http://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=3223736 .

Bij het uitbreken van deze nieuwe SARS-epidemie (want het lijkt er wel op alsof men de naam tracht te verdoezelen: de eerste S staat voor Severe, de R staat voor Repiratory) heeft de Nobelprijswinnaar voor de Geneeskunde in 2008, de nu 89-jarige professor van het in microbiologie gespecialiseerde en volledig onafhankelijke Pasteurinstituut te Parijs in een televisie-interview uitgelegd

865 Tekst d.d. 4 november 2020.

dat dit virus door mensen in elkaar gestoken werd en dat het stukjes bevat van het hiv-virus dat hij toentertijd persoonlijk geïdentificeerd heeft. Dit interview werd op Youtube geplaatst, iedereen kan het hier opnieuw bekijken:

https://www.youtube.com/watch?v=-a7nld57f2M

Covid-19 is een door mensenhanden gemaakt virus dat er net zo uitziet als in 2003 voorspeld door de CIA en dat ook exact de voorspelde uitwerking heeft op de mens en op de economie. Het uiteindelijke resultaat ervan zal niet lang meer op zich laten wachten, nu duidelijk is geworden dat een tweede wereldwijde golf alvast in het noordelijk halfrond de hele winter zal aanhouden en dat beoogde resultaat is de honger in het zog van de instortende wereldhandel.

De brieven van godsdienstwaanzinnige hoogwaardigheidsbekleders in de katholieke kerk (die het hebben over een snood plan van de duivel zelf) en de complottheorieën van extreemrechts kunnen ons wel laten geloven dat hier een oorlog om de wereldmacht aan de gang is tussen enerzijds de kerk en anderzijds een groep van verlichte potentaten maar de geschiedenis heeft ons geleerd hoe deze ogenschijnlijke oorlog de eigenlijke strijd verkapt die gevoerd wordt tussen klassen: wij weten dat de wereldlijke en de religieuze macht twee handen op één buik zijn, de buik van de (financieel) hogere klasse. De eeuwige ruzie tussen gelovigen en ongelovigen is bijzonder oppervlakkig en misleidend: zij laat de massa geloven dat zij beschikt over keuzevrijheid, zij kan zich immers aansluiten bij deze of gene groepering maar uiteindelijk wordt zij zand in de ogen gestrooid. De waarheid luidt dat het volk zijn klasse niet kan ontvluchten: het is gedoemd om onder het juk van de hogere klasse te blijven waar zich zowel de edellieden als de geestelijken ophouden.

Want in die hogere klasse spelen zowel generaals als kardinalen vanuit hun eigen bunkers met het leven en met de gevoelens van de werkende mensen die zij fokken zoals de industrie het vee fokt. Elk behandelen zij een sector van de mensenteelt, zij verdelen de

winsten onder elkaar en zij overleggen over hun spelletjes aan rijkelijk met spijs en drank gevulde tafels. Pottenkijkers worden uiteraard geweerd en de hardnekkigen onder hen worden gewoon in stukjes gesneden en dan opgelost in een of ander bijtend zuur.[866]

Intermezzo: Pinoccio keizer

"Amerika first!" Het zijn de woorden van George Washington, die de eerste president werd van de *USA* en dat gebeurde op 30 april 1789, nadat op 4 maart de grondwet van kracht was geworden. Vrijwel gelijktijdig (op 5 mei) brak in Europa de Franse Revolutie uit: het volk dat zich bevrijdde van het juk van adel en clerus. George Washington was afkomstig uit Virginia, een van de zuidelijke staten van Amerika die zich later als de 'Confederatie' wilden afscheuren omdat zij de slavernij wensten te behouden terwijl die in de noordelijke staten werd afgeschaft. George Washington was zelf een slavenhouder en in het testament dat hij tien jaar na zijn aantreden zou schrijven, schonk hij aan zijn 123 slaven de vrijheid. Met *"Amerika first!" wilde* de president zich uiteraard onttrekken aan de internationale verwachting om stelling te nemen tegenover de Franse Revolutie (die het westen verdeelde in pro's en contra's) omdat die vooral een bevrijding van het volk betekende terwijl hij zelf slavenhouder was. De opstand van de Amerikaanse verdrukten zou uiteraard alsnog losbreken en resulteren in een burgeroorlog die vier jaar duurde (1861-1865).

Donald Trump ontleende zijn berucht devies aan de eerste president van de Verenigde Staten om gelijkaardige redenen: de internationale bemoeienissen van de Amerikanen die zogezegd de roeping hadden om de wereld te gaan bevrijden van het juk der dictaturen, bleek hypocriet en berokkende aan het land meer schade dan voordeel en in plaats van applaus oogsten de Amerikanen steeds meer kritiek. Bovendien is de periode van het kolonialisme en het neokolonialisme voorbij en de uitbuiting gebeurt dezer da-

866 Tekst d.d. 7 november 2020.

gen middels geheel verborgen vormen van slavernij. Maar terwijl George Washington per testament in 1799 zijn slaven uiteindelijk de vrijheid gaf, heeft Donald Trump de Amerikaanse slavenhouders gefaciliteerd met de legale productie van een gigantisch slavenleger en dit naar het voorbeeld van Europa.

Immers, als slaven rechteloze arbeiders zijn, dan volstaat het een muur te bouwen om hen in massa te produceren: zij passeren sowieso de muur, zijn bijgevolg illegaal en dus rechteloos in het land aanwezig maar zij hebben honger en zullen derhalve geheel rechteloos arbeiden of dus slavenwerk verrichten.

Aldus verhuizen de slaven momenteel van de derde naar de vierde wereld: waar zij voorheen werkzaam waren in westerse fabrieken in hun thuislanden (in Afrika, India, China, Vietnam, Cambodja, oude Oostblok-staten...), worden ze nu geïmporteerd om ter plekke te worden uitgebuit en wel op zo'n wijze dat ze op het ogenblik zelf van hun entree, door de muur waar zij langsheen moeten, automatisch illegaal worden en dus vanzelf veranderen in slaven.

Leugenachtige televisiefeuilletons over families en buren die amper hoeven te werken terwijl zij in paradijselijke villa's resideren, met sportwagens rondrijden en hun tijd doden met feesten, moeten wereldwijd de armen met hun laatste spaarcenten naar het westen lokken waar zij, eenmaal gearriveerd, helaas te laat ontdekken dat zij gelijk muizen in de val gelopen zijn. Reeds lang voor het bestaan van de televisie en van Hollywood werden met soortgelijke fantastische verhalen miljoenen Chinezen naar Amerika gelokt waar de meesten onder hen zich letterlijk dood werkten om hun overtocht terug te betalen. De hedendaagse mensenhandelaars gebruiken precies dezelfde tactiek.

Het begon ooit met de rondtrekkende moordenaarsbendes die niet alleen op wilde dieren joegen maar die ook de eigen soortgenoten plunderden en uitmoordden: De Hunnen, de Noormannen, de Ottomanen en noem maar op. Om die plunderingen te kunnen blijven herhalen, gingen de 'veroveraars' in een volgend stadium hun 'prooien' behandelen zoals de boer doet met zijn vee: de prooien

werden gedomesticeerd en zo ontstonden onder het juk van potentaten, uiteindelijk heuse staten waarin burgers aan het werk werden gehouden en belast of uitgemolken. Het Romeinse Rijk, het Rijk der Franken, het Duitse Keizerrijk en, tussen haakjes: het onderworpen volk werd gechristianiseerd om de vrede te waarborgen.

Na de grote ontdekkingsreizen koloniseerde het westen vrijwel het ganse continent Afrika en later ook Azië en Amerika. Omdat de autochtone Amerikaanse bevolking vrijwel volledig bezweek aan geïmporteerde ziekten van de Europese veroveraars, werden van de zestiende tot de negentiende eeuw met enorme zeilschepen zo'n twaalf miljoen Afrikaanse zwarten naar Amerika versast om daar als slaven te dienen op de plantages van Europese grootgrondbezitters. De slaven werden gekocht van Afrikaanse koningen die ze gingen vangen in hun binnenland en ze naar de havens brachten en zij werden betaald met in Europa geproduceerde geweren waarmee die Afrikaanse koningen dan onderling oorlog voerden. De opbrengst van de Amerikaanse (vooral thee- en katoen)plantages ging naar Europa. Toen de slavernij werd afgeschaft, scheurde Noord-Amerika in twee stukken: de noordelijke staten wilden geen slaven meer, de zuidelijke wilden haar slaven behouden en dat resulteerde in de Amerikaanse burgeroorlog (1861-1865) - een heruitgave van de Franse Revolutie met een vertraging van tweeënzeventig jaar.

Zoals gezegd kwam de slavernij intussen terug in de nieuwere en veel moeilijk te bestrijden vormen van het zwartwerk door nieuwe 'zwarte' mensen: de *sans-papiers*. En in feite heeft deze hardnekkige terugkeer van de slavernij haar bestaan te danken aan het ingeburgerd zijn van de leugen: het bedrog is heden de feitelijke politiek en het politieke gebeuren dat zich voor onze ogen ontvouwt, is slechts een rookgordijn. De dubbele boekhouding is dermate ingeburgerd dat zowaar driekwart eeuw na de bevrijding van de concentratiekampen, hetzelfde Europa dat deze bevrijding viert en dat als aandenken en als uiting van verontwaardiging, kunstwerken en monumenten subsidieert, er quasi identieke concentratiekampen op nahoudt in de eigen niet te betreden achtertuin met zowat zes

miljoen slachtoffers, exact het aantal dat in Hitlers kampen om het leven kwam. Men kan het zowaar anders *wensen*, maar het zijn de zogenaamd 'politiek correcte' mensen die het allemaal zo *willen.*[867]

19. Woonstbetreding tegen corona?

Intussen al een aantal snel vliedende jaren geleden waarschuwde ons de Vlaamse dramaturg Dirk Biddeloo dat met het systematisch weghalen van de telefooncellen uit het straatbeeld, een nieuwe fase werd ingeluid in de onderwerping van het volk. Dirk Biddeloo had er voelhorens voor, hij stelde ons ook al de vraag of de president van Europa dan door ons verkozen was. Maar de historie van de verdwijnende telefooncellen is nog een ander paar mouwen. En nu zekere politici de kwestie van de woonstbetreding bespreekbaar pogen te maken, kan men de bezorgdheid van deze meester in de tragikomedie ineens veel beter begrijpen.

Als men de openbare telefooncellen verwijdert, wordt iedereen die zich nog enigszins veilig wil voelen, verplicht om een gsm - een smartphone, zoals dat nu heet - aan te schaffen. Zo'n toestel draagt men vanzelfsprekend altijd bij zich en op dat toestel kunnen allerlei applicaties of apps geplaatst worden. Bijvoorbeeld een app die de locatie van de bezitter van het toestel bepaalt en uiteraard ook verraadt: aan de bezitter van het toestel maar ook aan mogelijkerwijze volstrekt onbekenden die toegang hebben tot de gegevens welke door de app worden verstrekt. Dat is inderdaad altijd handig om een correct weerbericht te kunnen ontvangen of om zich over het wegennet van punt A naar punt B te kunnen verplaatsen. Maar nu blijkt zo'n *app* ook bijzonder handig om de nieuwe 'wet' omtrent mogelijke samenscholingen te kunnen handhaven. Immers, er is de kritiek dat de coronawet tegen samenscholing in feite een slag in het water is zolang de wetgever wegens de privacywetten over geen mogelijkheden beschikt om de naleving van deze coronawetten te controleren. En daar verandert die app op de gsm wel

867 Tekst d.d. 9 november 2020.

wat aan: principieel kan de overheid voortaan op ongeacht welk ogenblik ongeacht welke smartphone(bezitter) lokaliseren, naar men zegt met een nauwkeurigheid van enkele decimeter.

Alsof het nog niet erg genoeg was dat de bezitters van een gsm - en dat zijn heden vrijwel àlle burgers - in feite ononderbroken bezet worden door al diegenen die hen kunnen opbellen: ze doen het niet maar ze kunnen het doen op elk ogenblik van de dag en van de nacht en zo is men nooit meer alleen en dit ononderbroken gebrek aan volledige rust brengt op den duur een even fatale als miskende vorm van uitputting teweeg.

De corona-*apps* die de privacywetten omzeilen terwijl zij alsnog de privacy schenden doordat zij samenscholing kunnen detecteren, doen daar dus nog een schepje bovenop. Toch is het op deze wijze effectief nagaan van iemands doen en laten alsnog fors in strijd met de wetgeving omtrent de privacy welke immers aan elkeen het fundamenteel recht toekent om met rust gelaten te worden en om niet gevolgd te worden - ook niet door de overheid. Zelfs wanneer mogelijk terrorisme in het spel is, kunnen de privacywetten het gerecht nog voor serieuze problemen stellen maar of volksgezondheid en dan nog, meer specifiek, preventieve volksgezondheid een opheffing van dit fundamentele mensenrecht kan rechtvaardigen, is allerminst een vanzelfsprekendheid. Temeer omdat ook het waarborgen van de privacy een zaak is van gezondheid en dit keer gaat het niet om preventieve gezondheid maar om het ingevolge privacyschending effectief induceren van een gewis ziekteproces met mogelijkerwijze een dodelijke afloop.

Geestelijke gezondheid is onmogelijk zonder recht op privacy en om die reden zijn de privacywetten ook bijzonder streng. Gevangenen getuigen dat niet het alleen-zijn het ergste is van de gevangenschap maar daarentegen het niet meer alleen kunnen zijn, het niet meer alleen-gelaten-worden. De nood om zich terug te kunnen trekken is even noodzakelijk voor de gezondheid als de nood aan voedsel en de nood aan slaap en wie een eigen kamer missen en in zalen moeten leven zoals dat dikwijls het geval is met vluchtelingen of asielzoekers, gaan reeds na zeer korte tijd grote psychische

problemen ontwikkelen. Maar wij zijn gewend geraakt aan privacy en daarom weten wij niet meer hoe het voelt als we die moeten missen, zoals we er ook geen idee meer van hebben wat honger met een mens doet, slaapdeprivatie of een leven in voortdurende angst. Mensen die ten tijde van de tweede wereldoorlog in bezet gebied de nachtelijke invallen van de Duitse Gestapo hebben meegemaakt of de controle van de Roemeense Securitate, zijn voor het leven getraumatiseerd. Mensen en vooral kinderen die gepest worden, kampen in feite met een ernstige vorm van niet met rust gelaten worden of van privacy-deprivatie ten gevolge waarvan zij vaker suïcidaal gedrag ontwikkelen. Op plaatsen waar men weet dat men voortdurend in de gaten gehouden wordt, kan men het maar een zeer beperkte tijd volhouden en dan wordt men het moe en wil men daar weg - naar een plek waarvan men weet dat men er alleen is en dan liefst nog zonder dat ook maar iemand weet waar men is. Wie bekeken worden, gaan acteren en acteren is een bijzonder vermoeiende bezigheid omdat het gedrag van wie acteren niet het eigen gedrag is maar dat van een niet bestaande figuur waarvan men de rol speelt - een rol die consistent moet zijn als men niet door de mand wil vallen en niemand houdt dat een etmaal vol. Hebben de controleurs bovendien bepaalde verwachtingen, dan zullen wie gecontroleerd worden, spontaan aan die verwachtingen tegemoet komen in een poging om aldus de bijzonder vermoeiende aandacht van de ander waardoor men letterlijk bezet wordt, te verzwakken. En uiteraard verliest men op die manier zijn eigenheid: men doet voortaan wat de ander wil om de ogen van ander niet langer in zijn rug te voelen; men past zich aan, men geeft de eigen activiteiten, gedachten en overtuigingen op; men geeft zichzelf op teneinde aan een gewisse fysieke uitputting te kunnen ontkomen; men leeft niet meer, men overleeft; men voelt zich zoals dieren op wie gejaagd mag worden; men kan geen aanspraak maken op bescherming; men mist het scherm dat de privacy of het met rust gelaten worden waarborgt; het scherm zit vol met camera's die het in feite teniet doen.

Om geestelijk gezond te kunnen blijven, moet men zich kunnen onttrekken aan de blikken van de ander en dat is zo omdat op de

keper beschouwd niemand een ander volledig vertrouwen kan: vertrouwen is een bijzonder voorwaardelijke mogelijkheid en daarom ook een tijdelijk vermogen jegens een selectief aantal subjecten. Vertrouwen vraagt veel energie omdat het uiteindelijk onderdrukt wantrouwen is en muren en een dak zijn even noodzakelijk als de aflossing van wacht: het slot op de deur waakt in onze plaats voor de duur van de sluitingstijd die ons de nodige rust moet verschaffen om te herbronnen, om bij onszelf te kunnen zijn en te *bestaan.* Hoe drukker iemands leven is, des te groter is zijn nood aan terugtrekking in de woestijn; de meest sociaal geëngageerde mensen hebben ook het meeste nood aan alleen-zijn.

Woonstbetreding is een slecht idee; een idee dat getuigt van onverstand en van onwetendheid met betrekking tot de dingen die er echt toe doen. Maakt men de vergissing om het belang van de privacy te onderschatten, dan richt men verwoestingen aan die niet meer goed te maken zijn. Elke mens heeft het recht om zijn deur te sluiten voor ongewenst bezoek en om zijn woning daartegen te beschermen, desnoods tot de dood, om de eenvoudige reden dat woonstbetreding voor de betrokkenen even moordend is als lichaamsbetreding of verkrachting. En die zijn zelfs ergens verwant aan vaccinatie en medicatie in het algemeen: een vorm van binnendringen in het lichaam zonder dat een overtuigd vertrouwen daarvoor de toestemming heeft gegeven om de eenvoudige reden dat men onwetend is omtrent de werking van de lichaamsvreemde stoffen die men opgedrongen krijgt. Vaak wordt de werking van serums of van pillen door geen mens gekend en is men zonder het te weten proefkonijn. En naast lichaamsbetreding is er ook geestesbetreding: opvoeding en informatie in het algemeen, kunnen immers evengoed desinformeren; reclame en propaganda bekogelen ons voortdurend en repressie ligt altijd op de loer.

Dwazen aan de macht: het houdt een moordend gevaar in. Waar dwazen regeren, mag gevreesd worden dat de waarborgen voor de handhaving van de subtiele rechten waaraan wij ons mens-zijn danken, sneuvelen ingevolge onwetendheid en onkunde. Het recht op privacy is een van de belangrijkste van die subtiele rechten.

Waar deze rechten onder de hamer gaan, is de onafwendbare socio-opolitieke consequentie daarvan: burgeroorlog.[868]

20. Kortetermijndenken en corona

Kortetermijndenken is planning zonder rekening te houden met wat zich allemaal kan afspelen op relatief langere termijn en omdat politici nu eenmaal niet verkozen worden om heel lang te regeren, houden zij vaak helemaal geen rekening met de gevolgen van hun beslissingen op langere termijn: die zijn voor rekening van de legislatuur die na de hunne komt - laat staan dat ze rekening zouden houden met de kiezers van de volgende generaties. Maar niet alleen de politiek denkt op louter korte termijn.

Het korte termijndenken is eigen aan het kapitalisme zonder meer, omdat daar het winstprincipe voorop staat, met in zijn zog de overproductie en de wegwerpartikelen met ingebouwde slijtage: hoe rapper de producten versleten zijn, des te meer worden ervan verkocht en des te groter zijn de winsten. In het kapitalisme gaat het nu eenmaal om die winsten terwijl de duurzaamheid van de producten niet alleen veronachtzaamd wordt maar tevens taboe is: het langetermijndenken, de grote duurzaamheid van de waren en hun uitmuntende kwaliteit zijn eigenschappen die het winstprincipe in de weg staan en die derhalve evenzeer gemeden worden.

Nu zal de meest winstgevende sector binnen onze kapitalistische economie hierop dus geen uitzondering kunnen zijn - het tegendeel zal het geval zijn - en we hebben het over de meest winstgevende sector met voorsprong: de farmaceutische industrie. Bij uitstek deze sector zal onvermijdelijk delen in die klappen welke worden toegebracht aan de degelijkheid van de producten en aan hun duurzaamheid en dat is er bijgevolg ook aan te zien. Mensen die ziek zijn en van hun huisdokter te horen krijgen dat ze minder moeten drinken, uit hun luie zetel moeten komen, zich niet mogen bezondigen aan suiker, vetten en andere lekkernijen, zullen alras

868 Tekst d.d. 10 november 2020.

uitkijken naar een *andere* huisdokter, een dokter die hun deze pleziertjes niet verbiedt en die de welvaartskwaaltjes oplost met een pil tegen de pijn, druppeltjes tegen de vermoeidheid en een capsule ter bestrijding van de angst. Pijnstillers worden dan ook in gigantische hoeveelheden geproduceerd, voorgeschreven en genuttigd: een enorm percentage van de westerlingen zijn eraan verslaafd.

Pijnstillers zijn typisch voor het kortetermijndenken: zij genezen de kwaal niet maar nemen de onaangename symptomen of dus de pijn weg; ze verdoezelen de ziekte die intussen nog verergert en die, op langere termijn, de gezondheid helemaal ondermijnt en een gewisse dood in het vooruitzicht stelt. Pijnstillers of kortetermijnoplossingen blijken alleen voordelig voor de farmareuzen - op korte én op langere termijn; aan de patiënten verlenen zij kortstondig een illusie van beterschap, alras gevolgd door ongeneeslijke kwalen en de dood.

De corona-epidemie is nog geen jaar onder de mensen en er is reeds een vaccin. Het werd uitgeprobeerd op duizenden testpersonen, blijkt werkzaam in 90 percent van de gevallen en heeft geen noemenswaardige bijwerkingen - aldus de koploper met ellenlange voorsprong in onze kapitalistische economie, de farma-industrie. Het spreekt werkelijk tot de verbeelding: vele duizenden proefpersonen, werkzaam in negen van de tien gevallen en vrijwel zonder bijwerkingen. Maar men kan het ook anders uitdrukken, anders en correcter dan de kapitalisten het doen.

Om te beginnen kan men zeggen dat het vaccin voor honderd gevaccineerden op de duizend *niet* werkt. Als we weten dat hier te lande momenteel één op duizend mensen ingevolge corona overleden zijn, dan kan men zich de vraag stellen of die ongelukkigen misschien niet zullen behoren tot de groep van die honderd op duizend voor wie het vaccin *niet* werkt: een verminderde werkzaamheid van de *gewone* griepvaccins gold immers ook al voor de ouderen en zwakkeren onder ons. Maar er is nog een ander en ongetwijfeld veel ernstiger probleem.

Het vaccin werd weliswaar getest bij duizenden burgers, meestal studenten of dus jonge en gezonde mensen, en men zegt dat de bijwerkingen gering zijn. Maar als het virus nog geen jaar lang circuleert, dan kan de testperiode ook bezwaarlijk langer zijn dan een jaar. Men moet de reclame van de farmareuzen dus een beetje bijstellen en zeggen dat de bijwerkingen *op korte termijn* verwaarloosbaar zijn.

Maar nu weten wij allang dat de bijwerkingen van heel wat pillen, papjes en capsules ons op korte termijn tevreden zullen stellen terwijl we ook moeten erkennen dat hun werking of hun bijwerking - want men noemt het zoals men wil - op wat langere termijn rampzalig zijn en dat is trouwens eveneens het geval met al die lekkernijen waaraan wij ons bezondigen eenmaal wij het langere termijndenken aan de wilgen hebben gehangen: roken bezorgt ons helemaal geen klachten op een termijn van één jaar en vele andere genotmiddelen doen dat evenmin, maar van wie twintig jaar roken, zijn de longen flink beschadigd en de kans op kanker neemt fors toe. Wat vaccins doen op een termijn langer dan pakweg een jaar, is derhalve koffiedik kijken: wie zich laten vaccineren worden er misschien wel van verzekerd dat duizenden testpersonen daarvan maar weinig hinder ondervonden binnen het eerste jaar na de toediening daarvan maar vanaf de dertiende maand zijn *alle* gevaccineerden of dus *de hele wereldbevolking* proefpersoon. Ik kan het ook niet helpen, maar dat staat hier nu zwart op wit.[869]

21. Nikolai Berdyaev en de aap uit de mouw

In *De paradox van de leugen*[870] uit 1939 heeft de Russisch-orthodoxe filosoof Nikolai Berdyaev het over een strijd van de waarheid met de leugen. Hij beschrijft hoe die strijd parallel loopt met

869 Tekst d.d. 12 november 2020.

870 Nikalai Berdyaev, *The paradox of lie*, 1939. (Naar het Engels vertaald door Fr. S. Janos, 2000). Oorspronkelijk: *Paradoks lzhi. Sovremennye zapiski. Obschestvenno-politicheskii i literaturnyi zhurnal*, LXIX, Paris, 1939.

een strijd tussen het persoonlijke geweten en datgene wat de wereld voorhoudt. Mensen liegen omdat ze bang zijn en ze zich zo willen verdedigen: ze worden overrompeld door collectieve leugens die net zoals de collectieve mythen voor deugdzaam worden gehouden omdat ze elan geven aan het leven waar de naakte waarheid al te moordend lijkt. Niet de waarheid maar de macht wordt door de wereld gezocht en macht wordt veeleer verkregen door te liegen, aldus Berdyaev. Er wordt een vijandbeeld geschapen, een leugen die de wereld in twee kampen verdeelt en die het geweld van de oorlog rechtvaardigt. De leugen kan de wereld organiseren maar zij is in strijd met het persoonlijke geweten en daarom vernietigt zij de persoon. Berdyaev verwijst naar *De Grootinquisiteur* van Dostojevski waar de vraag rijst of de wereld dan gered mag worden door de leugen of, anders gezegd, of het toegestaan is de waarheid na te streven ten koste van de wereld. De wereld is verwikkeld in leugens maar heeft behoefte aan de waarheid. Wetenschap dient de waarheid maar het sciëntisme [de verabsolutering van de wetenschappelijke waarheid] is een leugen. In de roman is het de fictie die de waarheid onthult maar de hoogste creativiteit is gecompromitteerd met een proces van dissociatie van de persoon, een belangrijk thema in de literatuur. Vandaag is het persoonlijke geweten verlamd door een leugenachtige collectieve werkelijkheid. Het persoonlijke geweten wordt verstikt door een collectief bewustzijn dat de mens dwingt tot liegen. Christus sprak met kracht vanuit de zuivere waarheid maar een dictator spreekt vanuit de leugen. Toch is de authentieke bevrijding een bevrijding van de leugen. Diplomatie is de aanpassing van de geest aan de wereld terwijl de waarheid het omgekeerde eist, wat pas mogelijk is door de macht van een waarheid die boven de wereld verheven is en die wij alleen kennen met ons persoonlijke geweten.

Berdyaev gelooft dus dat er meer nodig is dan louter wetenschap en diplomatie om waarachtigheid en bevrijding te kunnen bereiken. Als aanhanger van het personalisme waarin de gewetensvrije persoon in verbinding staat met het goddelijke, verzette hij zich tegen het communisme en het collectivisme dat naar macht streeft en liegt.

De wereldse machten bedienen zich van de leugen die via het collectivisme invloed heeft en uiteraard geschiedt dit middels groepsaffiliatie: het vraagt moed en een sterke persoonlijkheid om daaraan weerstand te bieden en in die optiek wordt ook duidelijk waarom het christendom stelt dat de waarheid pas verworven wordt via het verzaken aan de wereld. Niemand kan twee heren dienen, niet God en de mammon, niet de (in de wereld machteloze) waarheid en de (in de wereld machtige) leugen. Bij het verzaken aan de leugen verliest men zijn aanhang en zijn wereldse macht en de geïncarneerde Waarheid is daarom ook de in de wereld machteloze, de dienaar der dienaren, het Lam Gods.

Bij alles wat met wereldse macht te maken heeft kan men zich grote vragen stellen: machthebbers doen zich als weldoeners voor maar waar zij zich veel te goed voelen om omzeggens in een Toyota rond te rijden, blijken zij in de eerste plaats weldoeners voor zichzelf, terwijl het persoonlijke geweten de goede herder dwingt om het eigen leven te wagen in de zoektocht naar één verloren schaap. Bij weldaden waarbij in de eerste plaats de weldoener wel vaart omdat hij daar bijvoorbeeld grote winsten bij boekt, kan men de vraag stellen of zij überhaupt ook nog eens het welzijn van anderen kunnen bevorderen. Zoals Michel Foucault dat in zijn laatste colleges aantoonde wordt de waarheid door de wereldse machten structureel verbannen[871] omdat ook de geringsten beschikken over het vermogen om de waarheid te kennen: de waarheid discrimineert de armen niet en zo kunnen potentaten zich pas doen gelden middels de leugen en de samenzweringen die zich wars van waarheid en recht voltrekken in de duisternis.

Het leven is een goddelijke schepping maar volgens de Heilige Schrift werd het leven gecorrumpeerd door het kwaad en zo kwam de sterfelijkheid in de wereld en met haar de begrippen 'ziekte' en 'gezondheid': het leven kent een begin en een einde, een opgang en een ondergang, een welbepaalde, altijd fluctuerende kwaliteit. Het

871 Zie: *Tisallemaiet* d.d. 27 augustus 2020: *"Het tijdperk en de leugens. Aflevering 2: De structureel verbannen waarheid"*: http://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=3231354

leven omvat zowel het absolute bestaan als het mankement dat het uiteindelijk de das omdoet. Niemand dan god zelf beschikt in die mate over het goede dat hij de macht heeft om leven te scheppen maar het ligt principieel in ieders vermogen om het leven te dwarsbomen en zo beperkt zich het goede bij de mens tot het verzaken aan het kwaad of het beamen van het leven. Waar de volksgezondheid op de helling staat ingevolge een of ander kwaad, botsen niet alleen het persoonlijke en het collectieve maar evenzeer het absolute goed dat het leven is en het marchanderen met machtsmiddelen die de levenskwaliteit kunnen beïnvloeden. De ethische problemen die zich dan stellen hebben te maken met keuzes tussen het individuele en het collectieve goed maar ook met de verdeling van het kwaad onder de vele (machtige en machteloze) individuen. Echte leiders verdienen pas die naam als zij, zoals ouders jegens hun kinderen doen, de zwakkeren beschermen maar in de praktijk blijkt het zich ontfermen over de zwakkeren vaker slechts een verkapping van een daaraan geheel tegengestelde bedrijvigheid, slechts gehoorzamend aan het devies van het recht van de sterkste. We nemen coronamaatregelen om onze ouderen te beschermen, zo scanderen onze leiders maar de aap komt uit de mouw op het ogenblik dat de hoeveelheid vaccins die op de markt komt niet volstaat om iedereen onmiddellijk te bedienen: we zijn er nog niet uit of we wel voorrang moeten verlenen aan de ouderen, zo meesmuilt dan het koor der leiders en gretig grijpen zij dan naar het argument van wie ze er eerst om verguisden, namelijk de mening dat men niet zozeer zoveel mogelijk levens moet proberen te redden maar wel zoveel mogelijk levensjaren. Het geweer wordt van schouder gewisseld op het kritieke moment en zo wordt de leugen apert.[872]

872 Tekst d.d. 13 november 2020.

Corona en de vrijheid

1. Vrijheid,waarheid en macht

Vrijheid in de zin van onbelemmerdheid, ook wel 'negatieve vrijheid' genoemd, is de vrijheid om zijn zin te doen, de verabsolutering van een eigen 'willetje' dat bij nader toezien een onwil is om zekere van buiten opgelegde beperkingen te aanvaarden teneinde de vrije teugel te kunnen geven aan allerlei verzuchtingen of verslavingen en zo resulteert deze vermeende vrijheid die in wezen wetteloosheid is, regelrecht in slavernij. Waar de beperkingen opgelegd door wetten ontbreken, ontstaat bandeloosheid: verslaving aan allerlei drugs, luiheid, gulzigheid en noem maar op. Want wetten worden niet gemaakt om onze vrijheid te beperken maar integendeel om die te maximaliseren: het is dankzij het verbod op moord dat iedereen zich vrij kan bewegen; recht sticht orde en orde brengt vrijheid. De evolutie van het sociale leven is er een van de slavernij onder één dictator die vrij is (of die zich vrij waant) naar een maatschappij van burgers die allemaal vrij zijn (of die zich allemaal vrij wanen) omdat zij allemaal een beetje dictator zijn. Hoe dan ook hebben burgers hun vrijheid te danken aan hun gehoorzaamheid aan de wet.

Maar er kunnen zich problemen voordoen en een van de meest prangende problemen vandaag heeft te maken met de relatie tussen vrijheid en waarheid. In twee woorden: burgers gehoorzamen vrij want vanuit inzicht aan de wet zolang zij ook kunnen beamen dat de wet grondt in de waarheid; waar echter ook maar een vermoeden bestaat dat wetten (al dan niet ingevolge opzet) steunen op onwaarheden, ontkiemt kritiek, protest en in geval het antwoord van de verantwoordelijke regering uitblijft, komen er opstand en burgerlijke ongehoorzaamheid en breken onlusten uit. Zo mag een regering mondmaskers verplichten als het inderdaad waar

is dat zij de burgers beschermen tegen ziekte; doen zij dat niet, dan steunt deze plicht op onwaarheden en zal een burger die deze plicht tegen beter weten in moet navolgen omdat hij anders wordt gestraft, zich heel terecht door de regering opgelicht weten.

Uiteraard dringt zich hier een volgende belangrijke relatie op, namelijk die tussen waarheid en macht: een machthebber die gelooft dat hij beschikt over de macht om eigenhandig de waarheid te maken, is een dictator. Van dictatuur is sprake waar men onderdanen verplicht om tegen de waarheid in te handelen. Big Brother verbiedt zijn onderdanen om te zeggen dat twee opgeteld bij twee gelijk is aan vier. Edoch, waar wetten op leugens steunen, is niet alleen de waarheid een leugen en de leugen waar maar worden alle waarden op hun kop gezet: oorlog is vrede en vrede is oorlog; vrijheid is slavernij en slavernij is vrijheid. Niemand bezit nog enige kennis van waarde tenzij diegenen die deel uitmaken van de samenzwering en liegen in koor.

De bevolking van Afrika is arm en om zichzelf te beschermen, zorgen de gezinnen ervoor dat zij kroostrijk zijn; er zijn geen sociale wetten, de ouderen moeten het stellen zonder pensioen, hun kinderen zijn hun enige steun en toeverlaat en zo hebben mensen ook geleefd van bij het ontstaan van de mensheid totdat (althans in het westen) omstreeks tweehonderd jaar geleden Napoleon een overlevingsbedrag toekende aan weduwen van vissers en van mijnwerkers.

Aan arme Afrikanen gaan vertellen dat zij om welke reden dan ook geen kinderen meer mogen kopen, is hun beroven van hun toekomst. Doet men dat bovendien met het argument van de ecologische voetafdruk, dan pleegt men die roof met het laffe wapen van de leugen want de voetafdruk der armen is negatief. Waar uitheemse machthebbers bovendien de bevolking van arme landen onvruchtbaar maken buiten hun wil en soms zelfs buiten hun eigen medeweten, is niet alleen sprake van plunderingen, van leugens en van valse beschuldigingen maar tevens van genocide. In dat geval verwisselen de machthebbers de waarheid voor een leugen met het oog op moord en dat alles bovendien verkapt als een operatie voor

de redding van de mensheid en van het leven op aarde, gepleegd door zogenaamde Malthusianisten.

Niemand kan dit weerleggen: de internationale 'wetten' die de genoemde volkerenmoorden vandaag gebieden, zijn van de hand van dezelfde machthebbers die heden wereldwijd het coronagebeuren uitbaten.[873]

2. De terugkeer naar de slavernij

De achtergrond van de weerstand tegen de coronamaatregelen in de samenleving kan niet gelinkt worden aan één bepaald ideologisch segment: er waren aanvankelijk enerzijds tegenstanders vanuit een (bijzonder kortzichtige) economische motivatie, zoals de winkeliers, de horeca, de sector van het toerisme en van allerlei andere luxeproducten en, anderzijds, zijn er ook diegenen die beweren dat hun menselijke vrijheid en waardigheid in het gedrang komen door een zich slinks doch gestaag ontvouwende en de hele wereld omspannende dictatuur. Soms ook is de motivatie van de tweede groep gewoon een schijnvertoning voor mensen die hun eigenlijke (economische) motivatie verborgen willen houden. Maar voor een groot stuk is de weerstand tegen de coronamaatregelen een opportunistische ingreep van het populistische extreemrechts die dan *alle mogelijke motivaties* te baat neemt en steunt om middels (selectieve) verontwaardiging kiezers en politieke macht naar zich toe te trekken.

Deze laatste groep verraadt zichzelf waar hij op het ogenblik van de aankondiging van de vondsten van vaccins, althans in de lagere echelons, ook de vaccinatiepolitiek verwerpt die dan toch bedoeld is om uiteindelijk de maatregelen die zoveel schade toebrengen aan de economie, te kunnen opheffen. Wie én de coronamaatregelen verwerpen én de vaccinatiepolitiek die een eind moet maken aan het economische debacle, houden ter verdediging van hun attitude uiteraard helemaal geen argumenten meer over die nog hout

873 Tekst d.d. 17 november 2020.

kunnen snijden en via andere kanalen komt synchroon met het wegsmelten van die pseudobeweging een dieper verborgen politieke machtsstructuur aan het licht die als een krokodil roerloos en nauwelijks zichtbaar in haar poel het ogenblik afwacht om toe te happen: extreemrechts.

Het gaat immers rommelen in Europa nu de feitelijke dictators in Hongarije en in Polen zich in weerwil van de bevolking van de beide landen vanuit zowel politiek als religieus fundamentalistische hoek gaan verzetten tegen uiteenlopende standpunten in de schoot van de Europese politiek. Zij doen dat nota bene niet vanuit een volksbeweging doch onder druk van een zich verbergende bende van potentaten die in alle opzichten doet denken aan de met mythen en pseudowetenschappelijke theorieën omzwachtelde broeinesten van de ideologen van het nazisme in het Duitsland van de jaren dertig van de voorgaande eeuw. Een recente reportage van Pieter Stockmans voor MO*[874] bevestigt eerdere rapporteringen over de internationale vereniging met zetel nabij Rome die zich 'Gladiatoren voor het Christendom' noemt[875] en waarin net zoals ten tijde van de nazi's het fundamentalistisch katholicisme opereert in samenwerking met extreemrechtse dictaturen die tot doel hebben om de groei van de volkse bevrijdingsbewegingen te fnuiken. Paradoxaal genoeg blijkt dezelfde beweging die jan met de pet leek aan te sporen om de betuttelingen van hogerhand af te wijzen, in feite de gedurende lange eeuwen en ten koste van veel bloed verworven vrijheid van het volk aan banden te leggen en de mid-

874 Pieter Stockmans, *De Nationale Vrouwenstaking verdedigt Polen tegen Russische hybride oorlogsvoering. 'Dit is oorlog': het internationale netwerk van christelijke fundamentalisten achter het Poolse abortusverbod*, MO* d.d. 14 november 2020. Zie: https://www.mo.be/interview/dit-oorlog-internationale-netwerk-christelijke-fundamentalisten-poolse-abortusverbod?utm_campaign=emo&utm_medium=newsletter&utm_source=email

875 Bram Vandeputte en Willem Van Mullem, *Op bezoek in het Italiaanse klooster waar Steve Bannon "gladiatoren" wil opleiden om joods-christelijke waarden te verdedigen,* d.d. 29 januari 2019. Zie: https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2019/01/28/italiaanse-klooster-steve-bannon/

deleeuwse slavernij nieuw leven in te blazen onder het motto: "De speeltijd is uit!"[876]

3. Corona en die andere golven

In vroeger tijden hoorde men de oude mensen geregeld waarschuwen: "Gooi dat niet weg, ge zult blij zijn als ge het later vindt, als 't slechten tijd is!"

Slechten tijd, zij wisten dat hij komen zou, het zijn de magere jaren die de vette aflossen zoals lopers doen in een estafette. De slechte tijd volgt op de goede tijd zoals de nacht volgt op de dag: elke dag weer worden wij 's avonds moe en moeten wij slapen en ook de generatiewisseling volgt dat patroon: oud geworden, zijn wij versleten, moe en ziek en tenslotte sterven wij, wij worden afgelost: eentje komen, eentje gaan. Het zijn allemaal cycli, levenscycli, zelfs de dode dingen kennen cycli, men zou alras denken dat ook *zij* leven.

De zon heeft een cyclus, de maan en wellicht ook alle andere dood gewaande dingen in het heelal. Terloops gezegd: wat is het zogenaamd wetenschappelijk wereldbeeld waard als het de zon onderbrengt bij de dode dingen? Onze zogenaamd onwetenschappelijke voorouders die deze bron van alle leven op aarde vereerden als de oppergod, wisten zoveel beter: Surya in Indië, Sjamasj in Mesopotamië, Aton in Egypte, Sól bij de Noormannen, Sunna bij de Germanen, Lugh bij de Kelten, Helios, Apollo of Phoebus bij de Hellenen, Amaterasu in Japan, Xihe in China, Tonatiuh bij de Azteken, Inti bij de Inca's, Akycha bij de Inuït.[877]

---

876 Tekst d.d. 18 november 2020.

877 Zie: https://nl.wikipedia.org/w/index.php?title=Zonnegod&action=edit&section=10 ; m.b.t. de Griekse zonnegod, zie ook: Kris Vansteenbrugge, *Uit het schuim van de zee. De Griekse Mythologie in 136 verhalen*, o.m. pp. 318v, 320v, 25, 120-142, 249-256. Zie ook o.m.: https://www.bloggen.be/dzeus/archief.php?ID=158309

Alle dingen komen en gaan, alle dingen kennen cycli. Waarom zou de menselijke activiteit op aarde dan aan die golfbeweging ontsnappen? Alles fluctueert, oscilleert, trilt, gaat op en af: vrede en oorlog, voorspoed en tegenspoed, actie en rust, ziekte en gezondheid. Ze horen bij elkaar, het zijn de paren van tegengestelden over welke reeds de eerste filosoof, Herakleitos, berichtte en hij ging zelfs zo ver te beweren dat zij aan elkaar gelijk zijn:

De weg naar boven is de weg naar beneden.

Alles gebeurt op grond van tegenstelling.

Dionysos, voor wie men raast en feestviert, is dezelfde als Hades.

Het begrip recht zou niet bekend zijn als er geen onrecht was.

In een cirkelomtrek zijn begin en einde gelijk.

Gezondheid is alleen maar aangenaam en heerlijk door ziekte, verzadiging door honger, rust door vermoeidheid.[878]

Ziekte wordt welkom geheten eenmaal men weet dat zij in wezen het genezingsproces zelf is: een ontsteking is de vorming van een dicht bloedvatennetwerk rond een wonde, waardoor bouwstoffen in grotere hoeveelheden kunnen worden aangevoerd om beschadigingen te herstellen en koorts is een bijzonder welkom verweermiddel van ons immuunsysteem bij de invasie van microben. Ziekte is genezing, of althans een poging daartoe en dikwijls is de menselijke interventie in die natuurlijke oscillaties desastreus: wij hebben geen geduld meer, we kunnen niet meer wachten totdat de neerwaartse trend gekeerd is en onze betweterige ondernemingen zijn niet zelden contraproductief. Het gebruik van kunstmatige ziektebestrijders houdt het immuunsysteem van mens, dier en plant, ongetraind en tegelijk versterkt het de gevreesde vijanden: microben overwinnen de strafste antibiotica, alsof zij beschikten

878 Het eerste citaat is afkomstig uit de colleges over Herakleitos van Herman de Ley, Ugent, 1990-'94. De andere citaten zijn vertalingen van Paul Claes uit zijn boek *Herakleitos. Alle stroomt. Fragmenten*, Athenaeum-Polak en Van Gennep, Amsterdam 2014 (2011).

over een eigen, voor ons niet zichtbare farmaceutische industrie die, zoveel sneller en ook efficiënter dan de onze, 'vaccins' ontwikkelt tegen de vergiften waarmee de mens hen bestookt.

Het is niet omdat we het niet zien, dat het er niet zou zijn. *"There are more things in heaven and earth, Horatio, than are dreamt of in your philosophy",* zo schreef Shakespeare.[879] *"De waarheid verbergt zich en de heer van Delphi spreekt in tekens"*, aldus *"de duistere denker".*[880] De 'paren van tegengestelden' en de 'eenheid van tegendelen' doordrenken de ganse natuurkunde en Werner Heisenberg en Karl Popper verwijzen naar Herakleitos. Maar dezelfde grondgedachten zijn ook aanwezig in de dialectiek in de filosofie van o.m. Hegel, Marx en Nietzsche en in het procesdenken van Whitehead en ook Weil en Heidegger eren Herakleitos. Het begrip van de opgang en de ondergang van culturen staat centraal als historische analyse in *Der Untergang des Abendlandes* van Oswald Spengler die overigens in 1904 een doctoraat wijdde aan Herakleitos' grondgedachten.[881]

In twee woorden: alles wat bestaat, zijn trillingen, zoals de oudste Sanskriet geschriften het leren. Alles bestaat uit golven en zo ook dus de activiteit van het mensdom als zodanig die zich uitstrekt over een cultuurgeschiedenis van vele duizenden jaren waarin tijdperken van grote bloei en welvaart wisselen met perioden van verval, oorlog en inactiviteit. Energetisch geladen fasen wisselen af met jaren van een bijna doodse rust. Zoals het fabeldier uit de Griekse en de Chinese mythologie, respectievelijk de Phoenix of de Feng, telkens weer uit zijn eigen as verrijst, zo kent de geschiedenis tijden van opgang en bloei, gevolgd door tijden van ondergang, telkens veroorzaakt door uiteenlopende omstandigheden die meestal aan toevalligheden te wijten zijn.

Oude mensen sterven vandaag aan covid-19 omdat deze microbe een klein beetje dodelijker is dan het jaarlijkse griepvirus, dat opnieuw de eerste doodsoorzaak zal worden van zodra covid-19

879 William Shakespeare, *Hamlet*, I-5.
880 Paul Claes, *o.c.*, p. 10.
881 Zie: Paul Claes, *o.c.*, p. 19-20.

weer is verdwenen: de doodsoorzaak maar niet de oorzaak van de dood als zodanig. De oorzaak van het levenseinde is immers geen ziekte, het is de eindigheid zelf die eigen is aan alle dingen, want zoals een Duits spreekwoord zegt, heeft alles een einde, behalve een worst, die heeft er twee. En zoals vandaag mensen sterven aan covid-19, zo ook gaat de fase van bloei waarin de menselijke cultuur heden tot dronkens toe verzeild was, door deze pandemie over in een periode van rust.

Analoog is het niet de pandemie die deze rustperiode als zodanig veroorzaakt: het is eigen aan alle dingen dat zij trillen, oscilleren, golven, bestaan uit tegengestelden, een opgang kennen en een ondergang, zoals de allereerste filosoof en duistere dichter Heraklei-tos het ons zo helder leerde. In die gang van de geschiedenis zitten wij ook gevangen, ons tegenstribbelen zal niets uithalen en, zoals Ivan Illich het in zijn *Medical Nemesis* heeft gezegd, zijn de rituelen van de wetenschap even vruchteloos als die van de religie: als de tijd van de rust is aangebroken, moet men zich neerleggen bij de gang van zaken. Achter de slingerbeweging zit een kracht die niets of niemand vermag te stoppen. Deze kracht beperkt ons leven en onze vrijheid maar maakt ze ook mogelijk, zoals de rust dat doet, van de slaap en van de dood.[882]

4. Bevrijding en tegendoelmatigheid

Vorig jaar pleegden 2655 Belgen euthanasie en het lijkt erop dat dit cijfer drastisch zal dalen omdat dit jaar al een zesvoud van een wellicht vergelijkbare groep slachtoffers aan corona zijn bezweken.[883] Al zou men uiteraard ook het omgekeerde kunnen stellen: hoe meer mensen kiezen voor 'de goede dood', hoe geringer het aantal mensen zal zijn dat geveld wordt in de nachtmerrie van het coronagebeuren. Toch klinkt die stelling wat kort door de bocht,

882 Tekst d.d. 19 november 2020.
883 https://overlegorganen.gezondheid.belgie.be/nl/documenten/euthanasie-cijfers-voor-het-jaar-2019

alleen al omdat zij dan eveneens de praktijken van suïcide en abortus de hemel in moest prijzen. De bijna tweeduizend jaarlijkse zelfmoorden in België[884] maken zeker en vast een einde aan de lijdensweg van de direct betrokken slachtoffers maar waar grofweg gezegd het motief niet de eenzaamheid is (meer dan een derde van de gevallen[885]) vermenigvuldigen zelfmoordenaars het leed onder de achterblijvenden omdat mensen in wezen knooppunten van relaties zijn. Zo ook zal het aborteren van gehandicapten en andere 'ongewenste' kinderen (in België ruim 17.000 per jaar[886]) weliswaar resulteren in een wereld met relatief meer 'gezond of gewenst geachte' mensen maar dat is dan meteen een wereld met meer moordenaars en als er nog zoiets bestaat als een geweten, is dat dan andermaal een minder gelukkige wereld.

Wie euthanasie beschouwen als remedie tegen corona (en tegen allerhande andere gruwelijke en dodelijke ziekten), zien kennelijk over het hoofd dat de maatstaven die zij hanteren ter beoordeling van de waarde van een mensenleven niet zozeer gelinkt zijn aan geluk maar veeleer aan nut. In weerwil van wat de huidige liberale premier zei in zijn openingstoespraak (namelijk en letterlijk: "zonder gezondheid geen geluk"), kunnen zieken en gehandicapten even gelukkig zijn als gezonde mensen maar dat kunnen moordenaars niet.

Onlangs schreef Geert Van Istendael in MO* een zeer lezenswaardig pleidooi voor menselijke waardigheid onder de titel "U bent niet nuttig. Ik ben niet nuttig. Mensen zijn niet nuttig" - een verwijzing naar de colleges van de Leuvense wijsgeer André Wylle-

884 https://www.hln.be/binnenland/belgie-heeft-hoogste-zelfmoordcijfer-in-west-europa-en-oorzaak-lijkt-in-onze-vlaamse-aard-te-liggen~a10ac9e8/ ;
https://www.gezondbelgie.be/nl/gezondheidstoestand/niet-overdraagbare-aandoeningen/zelfmoord#sterfte-door-zelfdoding
885 https://www.zelfmoord1813.be/feiten-en-cijfers/cijfers-over-su%C3%AFcide-en-su%C3%AFcidepogingen
886 https://www.sensoa.be/abortus-en-ongeplande-zwangerschap-belgie-feiten-en-cijfers#title1

man.[887] De mens is geen verbruiksvoorwerp; door hem te herleiden tot zijn nut, berooft men hem van zijn waardigheid. En deze diepe waarheid lijkt hoe langer hoe minder vanzelfsprekend te worden in een tijd van niets en niemand ontziend utilitarisme.

Het nutscriterium blijkt zelfs en vooral daar waar men het niet zou verwachten allesbeheersend en zo duikt het ook op in religies die zichzelf christelijk achten. Het homohuwelijk wordt niet aanvaard door de katholieken omdat, zo wordt gesteld, het de finaliteit mist van de procreatie. Het nuttigheidsprincipe wordt hier weliswaar goed verkapt maar het blijft onmiskenbaar aanwezig: homohuwelijken zijn onvruchtbaar of dat wordt toch (verkeerdelijk) zo gesteld; zij brengen geen kinderen voort en zijn derhalve niet nuttig en dus waardeloos. Edoch, dit is exact dezelfde redenering waarmee Hitler zijn euthanasieprogramma verdedigde: waarom zouden wij jonge en gezonde mensen naar het front sturen om daar te sneuvelen teneinde de nuttelozen thuis in leven te houden? Ja, het kwaad van het fascisme schuilt daar waar men het niet vermoedt.

Nu kan men beweren dat bijvoorbeeld de maatschappelijke integratie van oudere mensen die heden opgesloten zitten in gestichten - 'voor hun eigen welzijn' uiteraard - de levenskwaliteit van de jongeren aantast, precies zoals een virus de gezondheid ondermijnt. Of dat een inclusieve samenleving - inclusief met betrekking tot gehandicapten - het peil van de volksgezondheid naar beneden trekt. De huidige paus bijvoorbeeld die een specialist blijkt in de natte vingerpolitiek, komt terug op eerdere geruchten over zijn houding jegens het homohuwelijk en stelt dat homo's geen recht hebben om een gezin met kinderen te stichten maar dat ze voor zijn part wel (zoals hij stelt, 'om redenen van sociale zekerheid') mogen bestaan in een louter contractueel samenlevingsverband; en laat nu uitgerekend de louter zakelijke contractuele samenlevingsvorm de basis zijn van het door de kerk zozeer verguisde communisme - voor homo's is dat blijkbaar goed genoeg, alsof homo's geen volwaardige mensen waren. Ja, in al deze gevallen speelt de

887 https://www.mo.be/essay/u-bent-niet-nuttig-ik-ben-niet-nuttig-mensen-zijn-niet-nuttig

afgod van het nutscriterium de hoofdrol en de mens bestaat alleen nog als gebruiksvoorwerp.

En daar rijst dan de zo belangrijke vraag naar de vrijheid die het fundament vormt van de menselijke waardigheid: kunnen mensen vrij zijn in een maatschappij die corona maar ook al het andere ongemak en leed dat eigen is aan al het leven, te lijf gaat met euthanasie, abortus en geïnstitutionaliseerde discriminatie? Want mensen euthanaseren, aborteren en discrimineren paradoxaal genoeg omdat zij geloven dat deze handelwijzen hun meer vrijheid zullen geven. Catastrofen blijken nodig om de hoop te kunnen voeden op meer inzicht en op grondige kenteringen in het beleid maar of deze pest zal volstaan om de massa bewust te maken van een euvel waarvan de tentakels zelfs uitmonden in heuse concentratiekampen, blijft vooralsnog een onbeantwoorde vraag.[888]

888 Tekst d.d. 21 november 2020.

Corona en de volle maan

Corona legt de wereld plat en nu de mooipraterij niets meer uithaalt, komen ontegenhoudelijk allerlei zaken aan het licht. Bovenaan op het lijstje van de weggemoffelde waarheden staat uiteraard de geprogrammeerde burger en nu de winkels periodiek voor steeds langere perioden dichtgaan, blijkt ook hoe diep die programmering met het menselijk geluk en de gezondheid verweven is.

Toen de slavernij werd afgeschaft die tot de Amerikaanse burgeroorlog heeft geleid met bijna een miljoen doden, werden de slaven onmiddellijk vervangen door loonslaven: middels allerlei leugenachtige succesverhalen onder het motto van *the American dream* werden onder meer vanuit China miljoenen immigranten naar de *VS* gelokt om daar de met de kosten van hun overtocht opgelopen schulden af te betalen en zo werd tegelijk met de loonslavernij, de schuldslavernij geboren. Maar ook het Europese continent en alras de ganse wereld deelde in de klappen welke door die ontwikkelingen aan het mensdom werden toegebracht.

Na de uitvinding van de locomotief werden de slaven sowieso vervangen door machines die enkel door de rijken konden worden aangekocht en zij stelden de ingevolge de massaproductie verarmde ambachtslieden in hun fabrieken te werk voor een hongerloon. Kinderarbeid, vrouwenarbeid en overuren met in hun zog long- en zenuwziekten, ongeschooldheid, achterlijkheid, drankzucht en nog meer ellende voor een klasse van mensen die strikt onderscheiden werden van een kaste die geen vrede neemt met een Toyota Corolla.

Opstand ontstond en de eerste sociale wetten ter bescherming van de arbeiders tegen hun meedogenloos onverzadigbare uitbuiters. Onder meer ingevolge het westerse parasitisme op kolonies of buitgemaakte slavenlanden, ontstond een zekere welvaart welke toeliet dat de werkende bevolking de door het overwerk opgelopen

frustraties enigszins kon afreageren door het loon te gaan besteden aan het bevredigen van de hebzucht welke in het leven was geroepen door de grootschalige roof op de tijd en de energie van de arbeiders.

Op die manier werd de westerse bevolking geprogrammeerd in een immer pendelend en aldus niet meer te stoppen mechanisme. De natuurlijke beweging van werk en rust werd vervangen door die van overwerk en 'overrust', waarbij onder 'overrust' niet één maar twee zaken verstaan moeten worden: vooreerst het uitrusten van de inspannende arbeid maar vervolgens ook de compensatie van de door de arbeid opgelopen frustraties.

Immers, de ambachtslui van voorheen konden als machinisten in fabrieken geen eer meer halen van wat zij maakten: zij vervreemden van het werk van hun handen dat nu andermans bezit was en waarvoor zij een vast loon ontvingen dat hen alleen nog toeliet om door te gaan met werken. Om de immense frustratie die zij aldus opliepen enigszins te kunnen compenseren, werd de werktijd periodiek onderbroken met weekends en vakanties, bedoeld om met het verdiende loon allerlei spullen te kopen: levensnoodzakelijke producten maar ook en voor het overgrote deel volstrekt overbodige en zelfs bijzonder schadelijke spullen.

Tot die laatste soort behoren de auto die ons meer tijd kost dan dat hij ons doet besparen en mét de auto alle andere oogverblindende en de hemel belovende bedrogsartikelen op de markt. Van haardrogers tot kruimeldieven maken arme mensen armer en rijke rijker omdat zij pas winstgevend zijn voor mensen met een welbepaald inkomen, zoals Ivan Illich reeds in de zeventiger jaren van de vorige eeuw heeft aangetoond.

Kortom: de huidige westerling is geprogrammeerd als producent-consument of dus als bestolene (meer bepaald: als onderbetaalde arbeider) annex 'terugkopende'. Met die laatste term wordt de poging bedoeld welke de gefrustreerde bestolene onderneemt om datgene wat hem is afgenomen, terug te kopen met het loon dat zijn werk moest compenseren - een onbegonnen zaak aangezien

het uitbetaalde loon uiteraard slechts een fractie is van de waarde van zijn werk dat quasi volledig buit gemaakt wordt door de werkgever en door diegenen die nog boven hem staan - zoals gezegd: de kaste die geen vrede neemt met een Toyota.

Corona, en nu zijn we beland bij het onderwerp van dit gesprek, is de toverstok die dit volledig verholen verhaal waarvan reeds algemeen gezegd werd dat het een communistensprookje was verteld door linkse ratten, aan het licht brengt: nu de winkels alom ter wereld voor langere perioden dicht moeten, hopen zich de frustraties op die anders werden afgereageerd met koop- en hebzucht. Interfamiliaal geweld neemt toe, wat inhoudt dat de zwaksten of de onderste rangen in de pikorde het gelag opnieuw moeten betalen: het recht van de sterkste, wat synoniem is voor de wetteloosheid, brengt de jungle aan het licht die nooit is weggeweest. De beschaving kan niet langer verbergen dat zij niet meer is dan een dun laagje vernis.

De overbodigheid en de schadelijkheid van wat wij anders allemaal kopen, wordt nu onafwendbaar klaar: wij worden ons bewust dat wij het met veel minder kunnen stellen. Maar meer dan dat worden wij ons ook bewust dat wij tot op heden het schoonste van ons leven aan het zuur verdienen van volstrekt overbodig geld hebben uitgegeven. Eenmaal onze elementaire behoeften zijn bevredigd, zo zien wij nu ineens, kunnen wij met dat geld ons leven alleen nog vullen of veeleer bevuilen met redundante en schadelijke spullen.

Zodanig ver verdwaald zijn wij in de virtuele kosmos bekokstoofd door Bil Gates en zijn trawanten dat wij het van lichtshows moeten hebben om ons op te fleuren terwijl onze ogen blind werden voor de pracht van de dagelijkse zonsondergang of voor het sprookje van de volle maan. De echte schepping dreigen wij opnieuw te ontdekken en de valsheid van de maaksels van de mammon, nu met het winkelverbod de zogenaamde vrijheid ons ontnomen werd die nu de hoogste slavernij blijkt!

Er is een kaste die het uiteraard niet graag ziet gebeuren dat het volk de schellen van de ogen vallen en dat men er nu naar smacht om het overwerk te staken omdat het dankzij dat overwerk is en dankzij alle daarbij horende frustraties en ellende, dat die kaste grote sier kan maken: danig blasé wordt zij dat zij vanop het preekgestoelte onder het opschrift van Toppedagogie haar diepe minachting gaat uitbazuinen voor de tot op heden doodbrave massa van toehoorders die allemaal rijden in een Toyota Corolla. [889]

889 Tekst d.d. 29 november 2020.

Het 'knuffelcontact' voor de 'eenzamen'

Er is een tijdje sprake geweest van het recht op seks en dan uiteraard ook van het recht op financiële compensatie door het ziekenfonds voor in dat kader geleverde prestaties. Zoals dat eveneens het geval is bij abortus en bij euthanasie, blijkt ook hier dat rechten problematisch kunnen worden omdat zij onvermijdelijk gepaard gaan met plichten en dan wel vooral daar waar die rechten en plichten niet op dezelfde persoon betrekking hebben. Als geoordeeld wordt dat mensen recht hebben op gezondheid, onderwijs en informatie, dan moeten er ook dokters zijn, leraren en journalisten. Als geoordeeld wordt dat mensen recht hebben op abortus en op euthanasie maar ook op seks, dan moeten mensen ook verplicht kunnen worden om de betrokken handelingen die het genot van die rechten mogelijk maken, uit te voeren. Voor het beoefenen van de geneeskunde, het onderwijs of de journalistiek zijn er meestal genoeg kandidaten omdat er ook voldoende vorming is en in de huidige constellatie volstaat het meestal ook om op dreigende tekorten te anticiperen middels een aanpassing van het loon. Maar voor abortus en voor euthanasie blijft naast de vorming ook nog het probleem van het 'geweten': kan men het doden van ongeboren kinderen aantrekkelijker maken met aangepaste financiële compensaties of kan men de plicht tot medewerking aan het uitvoeren van euthanasie dwingender maken door de bestraffing van 'dienstweigeraars'? Dat is niet minder het geval inzake de verplichtingen die onvermijdelijk gepaard gaan met het (al dan niet vermeende) recht op seks en daar is bovendien van vorming al helemaal geen sprake. Maar men is hier dan ook beland bij maatschappelijke problemen die een tikkeltje gecompliceerder zijn dan deze die vandaag zonder veel omhaal door politici geregeld kunnen worden, terwijl het daarentegen wel gaat om dimensies van het bestaan waarvan alleen enkele louter technische aspecten bekend zijn of tenminste berekenbaar. Over de ethische kant van de zaak bestaat quasi geen kennis en dat is wellicht zo omdat gebeurlijke kennis in die zaken niet zozeer betrokken is op feiten maar

veeleer op allerlei ongespecificeerde wensen, gevoelens en fysieke maar ook psychosociale ongedefinieerde, ondergedefinieerde of helemaal niet te definiëren 'werkingen'. Met zijn leven mag men niet spelen en ook niet met dat van anderen maar seks heeft wel te maken met het doen ontstaan van leven, wat het tot bittere ernst maakt, terwijl tegelijk het spelelement daaruit niet kan geweerd worden zonder de vruchtbaarheid in de weg te staan, tenzij men vrede neemt met artificiële vormen van bevruchting of met de 'mensenmakerij' van pakweg Hitlers *Lebensborn*. Stellen dat mensen die voor hun huwelijk eensklaps zouden zien wat hen nog allemaal te wachten staat, wellicht zouden weglopen uit de kerk, is misschien wat overdreven maar de problemen die samenhangen met vormen van zelfverblinding resulterend uit seks, zijn talloos en een mouw passen aan die zaken kan in slechts een welbepaalde letterlijke betekenis.

Dit alles om te zeggen dat de huidige getroffen maatregel in het kader van de coronacrisis om aan eenzamen met de Kerst een knuffelcontact toe te staan, andermaal zowel het onbegrip als het onvermogen illustreert van politici om met menselijke problemen om te gaan: het mens-zijn gaat aan het burgerschap vooraf terwijl potentaten het net andersom wensen; wie geen papieren hebben, zijn voor hen geen mensen want zij zijn geen burgers en straks wordt ook nog het papier van de coronavaccinatie een vereist certificaat voor de toegang tot een volwaardig burgerschap dat voortaan gedefinieerd wordt door enkele superrijken die met mensenmassa's kunnen spelen en die dat ook doen zonder het aan ons te vragen. Zij hebben uiteraard geen opleiding daartoe genoten, laat staan een plicht die tegemoet zou komen aan zekere rechten waarop wij aanspraak zouden maken. Wel andersom schuiven zij ons de nood in de schoenen aan een specifieke behandeling voor een virtuele kwaal waarmee zij ons eerst opzadelen zoals men dat allang doet met de zogenaamde schijnbehoeften. Als mensen komen leuren aan de deur met stofzuigers en met elektrische tandenborstels en zij proberen die spullen dan te slijten middels het ons aanjagen van smetvrees, volstaat het om hen met een vriendelijk woord van dank de laan uit te sturen. Maar als via het medium bij

uitstek dat in het midden van al onze huiskamers prijkt, superleurders binnenvallen die het onrecht dat zij plegen weten te verkopen als hun plicht terwijl zij ons recht om dit te weigeren gelijkstellen met plichtsverzuim, worden wij in de doeken gedaan zoals boorlingen op schilderijen uit de middeleeuwen en kunnen wij geen kant meer uit.

En eenzamen, waarde minister in de pandemische kunsten, zijn geen mensen die zich de eenzaamheid verworven hebben: de activiteit waaruit de eenzaamheid resulteert, ligt niet bij hen en daarom moet men niet de slachtoffers bestempelen doch de vereenzamers: degenen die de eenzaamheid in het leven roepen bij anderen door hen uit hun midden te stoten. Zogenaamde eenzamen verlaten overigens vaak uit eigen beweging de groep waarvan zij deel uitmaakten omdat hun participatie in werkelijkheid niet veel meer om het lijf had dan het geduld worden door de anderen en daarom ook zeggen ouderlingen die voor zorginstellingen kiezen vaak dat zij hun kinderen niet tot last wilden zijn. Aan zogenaamde eenzamen het recht op gezelschap toekennen is zoals vertellen aan de armen dat het hen niet verboden is om op restaurant te gaan, om vliegreizen te maken of om zich in limousines rond te laten rijden. Of eenzamen overigens nog verlangen naar de aanwezigheid van derden is na de traumatiserende ervaringen waarvan hun eenzaamheid getuigt ook zeer de vraag want niemand streeft ernaar om het er slechter af te brengen dan de ezel die zich immers geen twee keer aan dezelfde steen zal stoten. En voor de slechte verstaander: aan eenzamen het recht toekennen op gezelschap is met die mensen lachen, maar dat doen onze leiders al sinds jaar en dag in koor, alleen realiseren zij zich blijkbaar niet dat dit gedrag hen op een dag, zoals dat het geval was met de Tsaren, Mussolini, Saddam Hussein, Pol Pot, Stalin, Ceaușescu en nog vele andere volksverlakkers, ook letterlijk de kop zal kosten. [890]

890 Tekst d.d. 1 december 2020.

Het eindstation

- U mag plaatsnemen in de witte stoel achter het gordijntje, de verpleegster komt zo!

- Maar... ik ben helemaal niet ziek!

- Zeggen ze allemaal, mevrouwtje: ga maar braaf zitten nu!

- Ik ben geen...

- Hoofdje mooi achterover nu...

- Maar...

- Niet bang zijn, het is zo gefikst!

- Maar ik heb helemaal niet gevraagd om een test!

- Dit is ook geen test, mevrouwtje: we maken uw neusgaten alleen maar een beetje proper, zo! Er zitten medicijnen in het mondmaskertje en zo vinden ze beter hun weg naar de holtes, kijk es aan, het past als gegoten!

- Het spant, het spant!

- Het moet een beetje spannen, dat ben je zo gewend: denk maar aan nieuwe schoenen, die spannen ook.

- Mijn oren... en ik krijg geen lucht meer!

- Ja: *help I can't breath!* Doe nu eens normaal, mevrouwtje. Kijk, daar is de uitslag al!

- Hemeltje...

- En de uitslag is... positief, mevrouwtje.

- Positief? Dat is dus goed?

- Welneen: positief betekent dat u het virus hebt. U bent besmet, mevrouwtje.

- Is dat zo?

- Jammer genoeg wel...

- Maar ik voel me kiplekker?

- He, wat gaat u doen? Blijft u nog eventjes rustig zitten, mevrouwtje, de dokter komt zo!

- Het spijt me maar ik moet naar huis, mijn katten wachten! Waar is mijn jas?

- Uw jas is veilig opgeborgen, mevrouwtje. Hier, drink een slokje!

- Mijn jas wil ik! Mijn pillen zitten in mijn jaszak, ik...

- U krijgt straks nieuwe pillen, kijk, daar is de dokter al!

- Maar ik ben niet ziek, zei ik! Ik wil naar huis!

- Rustig aan, mevrouw... Vandersnickt, zo staat hier, klopt dat, ja?

- Euh...

- Ik ben dokter Bijlemans, aangenaam. Wat is het probleem?

- Maar ik ben niet ziek, dokter, ik wil naar huis, maar mijn jas is weg, mijn pillen zitten in mijn jaszak en mijn katten zitten zonder korrels...

- Vrees niet: voor uw katten wordt gezorgd en uw jas is in goede handen. Maar vertel eens: wat voel je precies?

- Niets! Het is een vergissing! Ik voel me kiplekker en ik wil naar huis!

- Maar u hebt wel positief getest!

- Ik heb helemaal niet om een test gevraagd! Ik ben helemaal niet ziek!

- Een heel klein beetje wel, mevrouw... Vandersnickt. Is dat uw naam?

- Euh, ja...

- Wel, opdat het niet erger zou gaan worden, moeten we nog een heel klein onderzoekje doen...

- Als het echt niet anders kan, gauw dan, want ik moet nu echt naar huis!

- De verpleegster zal u helpen met uitkleden, okeetjes? Tot seffens dan!

- Uitkleden!?

- U mag uw kleren in de blauwe zak steken, mevrouwtje, ik kom u dadelijk halen!

- Maar moeten al mijn kleren...

- Het ondergoed mag u aanhouden. Mooi. Kijk es aan...

- Mijn kleren!

- Worden veilig opgeborgen hoor! Kom, want de dokter wacht!

- Dit kan niet rap genoeg voorbij zijn...

- Komt u binnen, mevrouw... hoe was het ook weer? Vandersnickt! Rita, heb je al een labeltje klaar voor mevrouw Vandersnickt? Niet schrikken, we bevestigen dit aan je dikke teen. Dat is om vergissingen te vermijden, ziet u: wij willen het niet nog eens meemaken dat een verkeerde patiënt een been wordt afgezet.

- Maar wat zegt gij nu!?

Grapje, grapje! U mag gaan liggen, mevrouw Vandersnickt, ik ga heel even uw bloeddrukje nemen.

- Ik blijf wel rechtop staan, dokter, ik val heus niet flauw, het is niet nodig om een bed...

- Ga nu maar rustig liggen. Rita, steek jij de infuus eens?

- Infuus!? Maar dit is een vergissing, dokter: ik hoef helemaal geen infuus! Ik ben niet ziek, dat zei ik toch!

- Rita, leg jij het eventjes uit aan mevrouw, ik ben direct terug...

- Niet bang zijn, mevrouwtje, iedereen krijgt een infuus, dat is allemaal preventief, er zit trouwens niks in dat zakje dan wat suikerwater. We doen het om snel medicijnen toe te kunnen dienen mocht het mislopen.

- En waarom zou het dan mislopen?

- U moet een paar kleine onderzoekjes ondergaan, mevrouwtje, dat is voor iedereen gelijk, het doet helemaal geen pijn hoor!

- Wat voor onderzoekjes dan?

- Een paar fotootjes. We brengen u nu een contraststof in, het kan en beetje koud aanvoelen maar dat is normaal. Er zijn mensen die daar allergisch op reageren maar met het infuus zijn we daar heel snel bij mocht het fout lopen. Maar u moet er niet voor vrezen, hoor: een contraststofreactie is uiterst zeldzaam. Komt niet eens bij één percent van alle patiënten voor!

- Eén percent!? En van hoeveel mensen neemt gij deze test af?

- Op deze afdeling? Een hondertal per dag, denk ik.

- Maar dan hebt gij hier elke dag een dode?

- We hebben hier dagelijks negenennegentig overlevenden!

- Hemeltje... Ik moet naar huis! Waar zijn mijn kleren? Maar ge hebt mij vastgebonden!?

- Stil maar nu, de tranquillizer werkt al zie. Geen allergie voor u, mevrouw: u bent bij de goei!

- Waar brengt ge mij heen?

- Rustig, we rijden u nu naar de covid-afdeling. Daar kunnen we u beademen.

- Maar ik heb helemaal geen ademnood!

- Dat kan nog komen: u hebt lelijke vlekken op uw longen, mevrouw. En u mag van geluk spreken dat we er zo vlug bij zijn: het komt wel allemaal in orde. We brengen u nu in een kunstmatige coma, dan hoeft u het allemaal niet mee te maken!

- Wat niet mee te maken?!

- Blijf toch rustig liggen, mevrouwtje...

- Wat hoef ik dan niet mee te maken vraag ik?

- Dat wilt u misschien liever niet horen, mevrouw Vandersnickt.

- Ik wil onmiddellijk mijn kleren terug! Geef hier mijn kleren, zeg ik! Ik wil naar huis!

- Dat zal wat moeilijk zijn, mevrouw: u moogt namelijk niet buiten omdat u besmet bent. U bent nu een gevaar voor de samenleving. U wilt toch niet dat andere mensen sterven door uw schuld? Wees blij dat wij er zijn voor u, mevrouw. U hebt overigens twee kansen op drie.

- Wat!?

- Twee kansen op drie dat u het zult halen.

- Maar ik ben niet ziek, zeg ik!

- Zeggen ze allemaal, mevrouwtje, maar het is helaas niet anders. U moest overigens allang slapen nu. Voelt u zich nog niet loom worden?

- Maar... waar brengt ge mij naartoe!? Mijn kleren zeg ik! Mijn...[891]

891 Tekst d.d. 3 december 2020.

Verder dan scheldpartijen van beide zijden, komt het niet: enerzijds zij die zich in het zog van Johan Braeckman met zijn jongste artikel voor de *VRT*[892] de volgelingen van de wetenschap achten en anderzijds zij die kritiek leveren op het feit dat het trio Wetenschap, Technologie en Kapitalisme samen een kind baren dat bijzonder zorgwekkend is met betrekking tot het milieu en meer specifiek met betrekking tot de volksgezondheid. En laat die laatste groep nu uitgerekend de theorie onderschrijven welke verdedigd wordt in *De ogen van de panda* door Etienne Vermeersch.

Men zou haast moeten geloven dat Braeckman het geschrift van zijn promotor niet gelezen heeft, ware het niet dat sommigen de mogelijkheid opperen dat Vermeerch het misschien zelf niet aandachtig genoeg las. Immers, lang voor het verschijnen van Vermeersch' boekje over het *WTK*-bestel wijdde Rudolf Boehm een nummer van zijn filosofisch tijdschrift *Kritiek* aan deze theorie die naar zijn eigen zeggen afkomstig is van Herbert Marcuse die geleefd heeft van 1898 tot 1979.

Het geschrift van Braeckman negeert de door Marcuse ontwikkelde inhoud van de discussie volledig en komt weg met het autoritair poneren van zijn standpunt dat de katholieken naar de kroon steekt inzake het blindelings toekennen van krediet aan het gezag: waar gelovigen hun paus volgen, volgt Braeckman met nog meer ijver de vandaag meest winstgevende industrie waarvan in het spoor van Karl Marx wordt gewaarschuwd dat zij het middel met het doel verwisselt en daarom een tentakel is van de mammon.

Rudolf Boehm stelde heel terecht dat filosofie kritiek is[893] en terwijl er voor wijsgeren nog zoveel werk aan de winkel blijkt, ver-

892 https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2020/12/07/een-gevaarlijke-wisseltruc/
893 https://www.de-lage-landen.com/article/rudolf-boehm-1927-2019-zag-filosofie-als-radicale-kritiek

kwanselen beroepsfilosofen de tijd van miljoenen Vlaamse televisiekijkers met het discrediteren van dit vak, waarvoor zij zich alvast de vergoedingen toe-eigenen, door het voor te stellen als kolder. Het lijkt er zelfs op dat zij Herman Brusselmans naar de kroon willen steken waar zij bespreken hoe iemand zonder hem te beledigen aan zijn verstand te brengen dat zijn adem stinkt.[894]

Trump staat heus niet alleen in het (geheel ongewild) aan het licht brengen van wat inzake onze cultuur verborgen moest blijven.[895]

894 Zie het optreden van twee Vlaamse filosofieprofessoren in de *VRT*-uitzendingen d.d. 7 december 2020.
895 Tekst d.d. 8 december 2020.

Corona en de klikspanen

"Een lockdownfeestje verklikken: asociaal of burgerplicht? - onder die titel schrijft Pieterjan Huyghebaert voor de *vrt* een artikel waarin hij de Antwerpse socioloog Walter Weyns citeert: *"maar net als bij klokkenluiders loopt het meestal niet goed af."*

De vergelijking van klikspanen met klokkenluiders is een beetje ongelukkig omdat er wel degelijk een onderscheid kan worden gemaakt tussen enerzijds een klikspaan en anderzijds een integer mens die weigert om met misdadigers samen te zweren. Maar het probleem zit hem hierin dat daar waar misdaad geïnstitutionaliseerd werd, 'legale criminaliteit' niet langer een *contradictio in terminis* is, evenmin als het illegale (al dan niet vermeende) heldendom van een Robin Hood of een klokkenluider - de burgerlijke ongehoorzaamheid kent wel meer gestalten.

Volgens de wet is van misdaad sprake waar de wet wordt overtreden maar binnen het strikt wettelijke kader is een effectief protest tegen 'oneerlijk' geachte wetten vaak quasi onmogelijk. De term 'oneerlijk' wordt hier aangehaald omdat het gehanteerde achterliggende criterium voor de moreel geladen term in een niet-theocratische en godsdienstvrije maatschappij geheel zwevende is.

In vredestijd is moord misdadig maar ook eremoord, in oorlogstijd plichtsverzuim maar gebeurlijk ook desertie op grond van gewetensbezwaren: het geweten resulteert uit de interiorisering van wetten die ook van ethische of van religieuze aard kunnen zijn waarbij die laatste niet noodzakelijk accorderen met de wetten van de staat. Waar de persoonlijke vrijheid zo hoog in het vaandel wordt gedragen dat iedereen er omzeggens een eigen ethiek op nahoudt, kan de onduidelijkheid alleen maar toenemen, wat dan uiteraard pleit voor een rigoureuze handhaving van de wetten van de staat.

Maar wat gezegd van bijvoorbeeld het op moreel, christelijk en goddelijk gezag aanspraak makende Vaticaan als deze naar eigen zeggen door de coronamaatregelen getroffen luxestaat bij een inmiddels hongerige jan met de pet gaat bedelen voor de financiering van het onderhoud van haar kunstschatten? Hoe vallen dit egocentrisme, deze selectieve verontwaardiging en deze zorg voor wereldlijke rijkdom te rijmen met gezag inzake de christelijke ethiek? Mag het dan nog een wonder heten dat katholieken er de brui aan geven? En een analoog probleem doet zich nu voor in alle staten die pretenderen wetten te handhaven in functie van de vrijheid van allen maar die daarbij een gelijkaardige selectieve verontwaardiging aan de dag leggen en een even ergerlijke hypocrisie.

In de Finse komische opera *Covid fan tutte (*op muziek van Mozarts *Cosi fan tutti* en met een libretto van de hand van de Finse journaliste en misdaadauteur Minna Lindgren) wordt de hypocrisie aan de kaak gesteld waarbij onze weggegooide bejaarden plotseling blijken te kunnen worden gebruikt in een toneel waarbij zij worden opgevoerd als de te sparen zwakkeren omwille van wiens welzijn een vreemde reeks autoritaire en onsamenhangende volksgezondheidsmaatregelen opgelegd worden die in een mum van tijd de wereldeconomie ondermijnen zoals geen enkele oorlog dat tot nog toe vermocht te bewerken. Echter, de op het eerste gezicht ontzagwekkende empathie met de ouderlingen staat in fel contrast met de egoïstische samenleving die almaar driester de zwakkeren uitsluit terwijl zij meedogenloos het recht van de sterkste huldigt. Geconfronteerd met een dergelijk grotesk voorwendsel kan het gewoon niet verwonderen dat het volk beweert wel degelijk gegronde redenen te hebben om haar leiders te wantrouwen.

Dit volstrekt gegronde wantrouwen gekoppeld aan de natuurlijke zelfzorg - de verantwoordelijkheid voor zichzelf en voor de naaste medemensen - ligt aan de basis van de algemene neiging tot ongehoorzaamheid aan een gezag dat zich niet langer het algemeen welzijn behartigt maar nog slechts de eigen macht welke met dwangmaatregelen wordt uitgeoefend tot het zich voltrekken van een fascistisch regime.

De afweging van klokkenluiders om misdaden tegen de mensheid gepleegd door regeringen te openbaren aan het volk, grondt niet in het platte egoïsme dat de huidige corrupte regeringen stuurt: klokkenluiders beseffen dat zij met hun altruïstische acties het offer van hun leven zelf moeten brengen; zij kunnen anticiperen op de ondankbaarheid van de massa die zij een grote dienst pogen te bewijzen en op de wraak van misdadige leiders want klokkenluiders weigeren samen te zweren met de georganiseerde of de geïnstitutionaliseerde misdaad. De klikspanen daarentegen bevinden zich in het kamp van hen die de klokkenluiders het vuur aan de schenen leggen en het is helemaal niet uitgesloten dat dit kamp samenvalt met de betrokken staat.

De vraag moet gesteld worden naar de criteria waarmee zogenaamde schurkenstaten kunnen worden gedetecteerd en ontegenzeggelijk moet de geschiedenis daarbij een doorslaggevende factor vormen. Is het aan het licht brengen van het koloniaal verleden van welvarende landen en van de werkelijke toedracht van allerlei hedendaagse wereldconflicten dan een verwerpelijke activiteit omdat zekere potentaten dan in een kwaad daglicht komen te staan? Mensen die hun leven wijden aan de studie van de geschiedenis zijn geen klikspanen maar historici en hopelijk kunnen zij in de toekomst hun werk naar behoren blijven doen. Hetzelfde geldt voor allen die, hetzij met het woord, hetzij met de daad, heel bewust de politieke activiteit voortdurend in vraag durven te stellen. Zonder de kritische houding die het volk zich verwierf sinds het einde van de slavernij, is een vrije samenleving onmogelijk en een terugkeer naar de dictatuur onvermijdelijk.[896]

896 Tekst d.d. 9 december 2020.

Corona en corruptie

In zijn eerder besproken[897] opiniestuk, getiteld: *"Hoe ga je in tegen iemand die overtuigd is dat de huidige situatie gelijk is aan wat in het Derde Rijk gebeurde?",* gaat de Gentse filosofieprofessor Johan Braeckman tekeer tegen wie zich kritisch uitlaten over de aanpak van de coronacrisis en zo verwijt hij aan zijn tegenstanders onder meer dat zij zich bedienen van een gevaarlijke wisseltruc. De betreffende passage luidt letterlijk als volgt: *"Verder verwijst men binnen de kortste keren naar Galilei en de inquisitie,* ***alsof het zeventiende-eeuwse religieuze ongeloof over de wetenschap gelijk staat aan het huidige wetenschappelijk scepticisme over complottheorieën en pseudowetenschap****. Hoe doorzichtig ook, de wisseltruc, uitgevoerd op meerdere fronten tegelijk, slaat wel degelijk aan."*[898]

Nu kan het alleen de luie lezer ontgaan dat Braeckman hier zelf een bedrieglijke wisseltruc toepast. Voor de slechte verstaander: de verwijzing waarvan sprake in het citaat heeft helemaal niet de door Braeckman geponeerde analogie tot object, zijnde het religieuze ongeloof over de wetenschap in evenredigheid met het wetenschappelijke scepticisme jegens allerlei pseudowetenschap. Het object van de verwijzing is daarentegen de analogie tussen enerzijds de strijd van de middeleeuwse machteloze en veroordeelde wetenschappers tegen de toen heersende religieuze opvattingen van de machtige kerk en anderzijds de strijd van hedendaagse machteloze kritische geesten tegen het nu heersende blinde geloof in autoritair optredende instellingen die klakkeloos geassocieerd worden met de wetenschap en de techniek - een onterechte associatie wegens besmetting door het kapitalisme, zoals gesteld in *De ogen van de panda* van Etienne Vermeersch.

---

897 Zie het artikel: Corona en de open debatcultuur:
https://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=3244675
898 https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2020/12/07/een-gevaarlijke-wisseltruc/

In wat andere bewoordingen: het is helemaal niet zo dat wie vandaag (bijvoorbeeld op grond de genoemde theorie over het *WTK*-bestel) terechte vraagtekens plaatsen bij de aanpak van corona, vergeleken zouden moeten worden met de machtige doch leugenachtige middeleeuwse kerk terwijl in analogie daarmee de *WHO* haar middeleeuwse evenknie zou vinden in machteloze doch waarheidsgetrouwe figuren zoals Galileo Galilei of Giordano Bruno. De analogie is een andere: waar de middeleeuwse leugenachtige machthebber de kerk was, is dat vandaag een door het kapitalisme besmette *WHO* en de waarheidszoekende doch machteloze en veroordeelde sceptici uit de middeleeuwen zoals Bruno en Galilei zijn de sceptici van vandaag.

Nog anders uitgedrukt: mocht Bruno vandaag geleefd hebben, dan keerde hij zich wellicht (mét Vermeersch, Boehm en Marcuse) tegen het machtige en derhalve met het kapitalisme geïnfecteerde bastion van de *WHO* zoals hij zich in de middeleeuwen keerde tegen het bastion van de kerk.

Braeckmans tegenstanders stellen dus helemaal niet dat de middeleeuwse kerk Galilei afwees zoals vandaag de gevestigde wetenschap afwijzend staat tegenover dat wat zij bestempelen als de 'pseudowetenschap': wat zij wél stellen is dat zij in het spoor van Galilei's houding jegens de kerk, het *WHO* afwijzen en wel om de gelijkaardige reden dat zij autoritaire vormen van gezag laken. Wetenschap moet overtuigen met bewijzen, niet met beloften.

Misschien zal het wantrouwen van de huidige sceptici uiteindelijk ongegrond blijken maar voor hetzelfde geld kan men de pretenties van de *WHO* roekeloos noemen: de medisch-wetenschappelijke deontologie gebiedt dat mensen alleen op grond van vrijwilligheid aan experimenten mogen deelnemen terwijl de *WHO* nu in feite een gigantisch experiment uitvoert met de ganse wereldbevolking als proefkonijn en alleen al dit gegeven rechtvaardigt dat men het gadeslaat met argusogen. Andermaal: wetenschap moet overtuigen met bewijzen, niet met beloften.

De wisseltruc van Braeckman zal het intussen weliswaar doen in het tijdperk van haast en spoed dat immers aan de zijde staat van wie het oppervlakkig doet.[899]

899 Tekst d.d. 10 december 2020.

Corona en 'Brave new world'

De aankondiging van de minister van volksgezondheid Frank Vandenbroucke dat de regering een flinke som heeft uitgetrokken voor hoogst nodig geachte steun aan de geestelijke gezondheidszorg en dan vooral die van de jongeren, is onrustbarend. Professor Verhaeghe van de Universiteit Gent brak al een lans voor het behoud van de psychotherapie omdat de hedendaagse psychiatrie nu definitief de richting van de louter medicamenteuze behandeling lijkt ingeslagen vanuit de overtuiging dat de geest slechts een epifenomeen is van het fysieke brein waarmee wij uiteindelijk zouden samenvallen en dat uitsluitend gestuurd zou worden door chemische processen en dus ook beïnvloed kan worden door van buitenaf toegevoegde chemische stoffen.

Zeg maar drugs, voorgeschreven door de arts, waaraan jongeren binnen de kortste keren verslaafd raken. En de achterliggende strategie is zonder twijfel die van de totale controle. Want zeg nu zelf: het volk, het werkvolk, heeft altijd al zijn toevlucht gezocht tot enerzijds jenever en anderzijds de godsdienst, terwijl de elite ongelovig was en echte opium rookte om zich te ontspannen, maar jenever verdooft weliswaar doch heeft als bijwerking grote sociale en gezondheidsproblemen, wat met pillen niet langer het geval zou zijn. En als de pillen de plaats innemen van de alcohol van destijds, zal de psychiatrie de integrale inkomsten van de horeca buit maken en dat is een flinke som. Bovendien zal de medische sector zich kunnen toe-eigenen wat nog rest van de kerk.

'Soma', zo heet de drug in de roman van Aldous Huxley, komt dan bovenop de reeds ingevoerde 'gelijkvormigheid' uit de *brave new world* welke met het verbergen van alle gezichten achter mondmaskers ook in de echte wereld een feit is geworden. Het is tevens de gelijkvormigheid die de eerste autobouwer Henry Ford nastreefde met een massaproductie waarmee hij vandaag naar de kroon gestoken werd door figuren zoals Bill Gates. De mens, ver-

anderd in een machine naar een vast model, de pc, de avatar, de virtuele en geheel berekenbare doch gevoelloze wereld. Het totale gebrek aan empathie voor de stervenden bij het ziekenhuispersoneel in de roman van Huxley zette heel recent nog voet aan wal in de echte wereld. Opstandelingen tegen de *brave new world* eisen tenslotte het recht op zelfbeschikking op: zij wijzen de opgedrongen veiligheid af en willen weer ziek en oud kunnen worden zoals voorheen.

Ford was tussen haakjes een tijdlang antisemiet die de joden ervan verdacht te streven naar wereldmacht - of hoe de pot de ketel verwijt. Niemand minder dan Adolf Hitler deelde de opvattingen van deze industrieel wiens massaproductie hem op ideeën bracht, niet alleen inzake auto's maar evenzeer inzake mensen. Massaproductie én massavernietiging, *Lebensborn* en de kampen. Soma en de uitroeiing van de menselijke geest. Als op voorhand bekokstoofde oplossing voor enkele bijwerkingen van het corona-experiment.[900]

900 Tekst d.d. 11 december 2020.

Corona en de heilige zaak

1. 'Iets om voor te sterven'

Op 21 maart 1940 schreef Eric A. Blair, wereldberoemd onder het pseudoniem George Orwell, een korte recensie van Hitlers *Mein Kampf*.[901] Orwell wijst op de rigiditeit in de opvattingen van een man die net zoals Napoleon en Stalin bezeten is van slechts één 'heilige' zaak: het omturnen van zijn onderdanen tot soldaten die aan het front moeten gaan sneuvelen voor de gebiedsuitbreiding van het land. Hitler werd gefinancierd door de zware industrie, de kapitalisten die de loonslavernij wilden bestendigen, aldus George Orwell: de zichzelf verheerlijkende demagoog had zijn succes te danken aan een economische crisis met zeven miljoen werklozen maar ook bespeelde hij nog een andere gevoelige snaar, hij maakte zich geliefd als martelaar in een strijd tegen de vijand. Hij wist dat de mens in het diepste van zijn ziel niet comfort en veiligheid nastreeft maar een heilig doel waarvoor hij bereid is te sterven. Tekeer gaand tegen gemakzucht, pleitte hij voor vaderlandsliefde en militarisme. Met in hun zog uiteraard fascisme en nazisme: *'Better an end with horror than a horror without end'*.

Maar nu hebben we ze alletwee. De Amerikanen zien hun heilige zaak - *America first!* - bedreigd door het nieuwe machtsblok dat alle culturen uit de geschiedenis in zich verzamelt: de *EU*. Sinds zijn prille geboorte brengt de euro, de dollar de genadeslag toe. Europa *moet* nu vallen, maar hoe? En het aloude recept, nog van de hand van Julius Caesar, doet het nog maar een keer: *divide et*

901 Deze tekst van George Orwell verscheen in *New English Weekly* onder de titel "*Review of Mein Kampf*, by Adolf Hitler, unabridged translation." op 21 maart 1940. De onuitgekuiste Engelse vertaling waarop Orwell zich baseert, dateert van het jaar voordien maar de oorspronkelijke uitgaven zijn van 1925 (deel 1) en 1927 (deel 2).

impera! De *USA* gaat ondergronds en steunt de nationalistische partijen in alle lidstaten van de *EU*. Bovendien wordt ook de godsdienst benut en demagogen uit de *States* en niet de geringsten, zij waren in staat iemand als Trump aan de macht te brengen, stomen diens Europese volgelingen klaar om zogezegd als 'gladiatoren voor het Christendom' de weg te bereiden naar opstand, oorlog en fascisme, dankzij de zondebokken van de LGBT-beweging en de geëmancipeerde vrouwen, nu reeds een feit in Polen en in Hongarije. Amerika heeft een verbond met de schatkist van de wereld, Saoedi-Arabië, want de hele wereld draait op olie, en de Saoedi's financieren *Silicon Valley*, de technologie van Bill Gates, de man die in ruil daarvoor met zijn fortuin, via een pact met de *WHO*, ervoor zorgt dat de ganse wereld gekleed gaat in quasi-Saoedische gewaden, het gelaat bedekt, de persoonlijkheid uitgewist, de uniformiteit als plicht, de dialoog verboden, het mondmasker voor allen, de mens herleid tot massawezen geheel ontdaan van zijn eigenheid. Niet alleen praten, ook denken is voortaan verboden, men luistert alleen nog naar het officiële nieuws, Amerika beschermt de moordenaars van vooruitstrevende journalisten zoals Jamal Kashoggi, die alsnog poogden de mensenrechten te verdedigen, en Iran, aartsvijand van de Saoedi's, wordt gedemoniseerd. Op een ander front wordt Syrië, grensgebied en derhalve conflictgebied met het communistische Rusland, door Amerika platgelegd en de miljoenen vluchtelingen die deze oorlog produceert, worden te baat genomen in de strijd, door ze op Europa los te laten. In de aan de gang zijnde maskerade komt het carnaval van de beschaving aan het licht, het volk laat zich vernederen, lacht zichzelf uit en wacht nu alleen nog af totdat de honger toeslaat en de dood.[902]

2. Slaaf van het geld

Eric A. Blair kon het weten hoe potentaten te werk gaan: hij was de zoon van de Schot Richard Blair die werkte voor het opiumdepartement van de *Civil Service* in de toenmalige Britse kolonie In-

902 Tekst d.d. 13 december 2020.

dia. Zijn afkeer van de uitbuiting was danig groot dat hij zich als journalist en schrijver ging inzetten voor het arme Engelse werkvolk. Op zijn drieëndertigste ging hij deelnemen aan de Spaanse burgeroorlog aan de zijde van een communistische partij maar nadat hij er gewond raakte, was hij getuige van de meedogenloze heksenjachten van de stalinisten en keerde hij zich ertegen voor de rest van zijn leven, vooral in zijn *Animal farm*: de dierencommune ontaardt er in een dictatuur zoals ook het geval was met het communisme onder Stalin. De inspiratie voor zijn roman *1984* haalde hij uit zijn job bij de *BBC Eastern Service* welke samenwerkte met het Engelse Ministerie voor Informatie. Het totalitarisme was het schrikbeeld bij uitstek in zijn werk.

Hoe de commune ontaardt in een dictatuur, verhaalt ook de Nederlandse historicus Bas Van Bavel in *De onzichtbare hand. Hoe markteconomieën opkomen en vergaan*: de vrije markt ontstaat weliswaar vanuit een door het volk verworven onafhankelijke zelforganisatie en vrijheid maar paradoxaal genoeg resulteert zij dan via concurrentie, monopolievorming en politieke invloed uiteindelijk in onvrijheid: de rijke elite koopt politieke macht die de regels in haar voordeel verandert en zo worden onomkeerbaar rijken rijker en armen armer.

Edoch, ons inziens geheel onterecht schuift Van Bavel het euvel dan in de schoenen van 'het systeem', het kapitalisme, want de oorsprong van dit systeem berust uiteindelijk bij de kapitalist en dat is een *mens* gedreven door hebzucht vanuit de onderliggende perverse 'ethiek' van de middel-doelomkering die eigenlijk ontstaat vanuit het beginsel van de wraak: “voor wat hoort wat”; “een oog voor een oog, een tand voor een tand”. Daar ontstaat ook de notie 'bezit': “iets is van mij omdat ik het verworven heb”. En men verwerft dingen middels strijd of oorlog: het 'recht van de sterkste'. De specifieke economie die daaruit voortkomt, doet uiteindelijk zichzelf de das om omdat die intern contradictorisch is.

Het resterende structurele kwaad in de hele bedoening werd aan het licht gebracht door Max Weber waar hij stelt dat het kapitaal geheel onbedoeld tot stand komt vanuit de Calvinistische moraal

met enerzijds de arbeidsplicht en anderzijds het als zondig afwijzen van het genot van de vruchten van zijn arbeid vanuit de overtuiging dat met de arbeid een schuld wordt afgelost zoals bevolen in *Genesis 3 vers 19*: *"In het zweet uws aanschijns zult gij brood eten, totdat gij tot de aarde wederkeert."*[903] Maar ook hier is niet een onzichtbare doch een menselijke hand aan het werk, met name de hand die niet uitdeelt doch oppot. Werd daarentegen het Evangelische principe gehuldigd dat zich concentreert in het devies: *"Laat uw linker hand niet weten wat uw rechter hand geeft"*[904], dan kreeg het kapitalisme geen schijn van kans.

Er is geen dictatuur zonder dictator, het totalitarisme wordt niet tot stand gebracht door de onzichtbare hand waarvan beweerd werd dat zij de vrije markt regelt: ook vandaag blijkt dat de vrije markt ontspoort ingevolge de onbevredigbaarheid van de hebzucht die vooreerst een zucht is, dat wil zeggen een verslaving, een tot slaaf worden en dat is iets heel anders dan een meesterschap. Het totalitarisme is een slavernij en het wordt gevoed door die waanzin van onbevredigbare verzuchtingen die ook Napoleon, Stalin en Hitler tot hun slaaf hadden: blinde gebiedsuitbreiding waaraan alles moest worden opgeofferd, zoals ook de drugsverslaafde alles opoffert aan zijn drug.

Depersonalisatie is uiteraard kenmerkend voor verslaving: het verlies van het meesterschap over zijn handelen is een zelfverlies; de verslaafde dient een deelsysteem van zichzelf dat hem als persoon volledig ten gronde richt; hij offert het geheel op aan een deel dat dan uiteraard eveneens mét het geheel waarop het berust, vergaat; hij zaagt de tak af waarop hij zit.

Verslaving depersonaliseert maar dit mechanisme werkt ook omgekeerd: depersonalisatie werkt verslaving in de hand omdat bij afwezigheid van een stuurman, het schip op drift raakt. Op die manier kan het depersonaliseren van het volk wellicht in een veel sterkere mate dan men geneigd is aan te nemen, bijdragen tot de algehele onderwerping of de verslaving van dat volk. Vergelijk het

903 Volgens de Statenvertaling.
904 Mattheüs 6:3.

met de in middens van acteurs ontstane psychologische theorie dat emoties en hun uitingen *elkaar* veroorzaken: droefheid veroorzaakt wenen en blijheid de lach maar ook omgekeerd wekken tranen het verdriet op en brengt de lach vrolijkheid teweeg omdat wij nu eenmaal relationele en met empathie begaafde wezens zijn.

Maatregelen die al dan niet bedoeld de uniformisering in de hand werken, schakelen niet alleen mensen *gelijk* maar zij schakelen ze ook *uit* omdat mens-zijn samenvalt met persoonlijk-zijn en met uniek-zijn. Het archetype van het totalitarisme dat alle mensen gelijkschakelt en derhalve uitschakelt, is wellicht de godsdienst, die zich dan afspiegelt in het maatschappelijke model van de dictatuur, de theocratie, welke vandaag kennelijk wordt vervangen een seculiere verschijningsvorm in een zich uitrollend systeem waarvan sommigen zeggen dat het gestuurd wordt door een onzichtbare hand, terwijl anderen er de hand van de duivel in zien en nog anderen een snood plan van een zich verbergende elite.[905]

3. Corona en de inquisitie

Wanneer gesteld wordt dat dagelijks tussen twintig- en dertigduizend mensen sterven ingevolge honger, is ondervoeding daarbij een belangrijke factor: ondervoede mensen worden sneller vatbaar voor ziekten waaraan ze tenslotte sterven. Ondervoeding heeft te maken met de kwaliteit van ons voedsel en dus ook met ons budget. Als men nu weet dat hier te lande in de rusthuizen van het OCMW per bejaarde een dagelijks voedselbudget voorzien wordt dat schommelt tussen 4 en 8 euro[906], dan mag het niet verwonderen dat uitgerekend daar de meeste mensen bezwijken aan corona en dat is een verantwoordelijkheid van de overheid: terwijl de regeringen alom ter wereld uitbazuinen dat zij de economie ondermijnende coronamaatregelen steunen om de vijfentachtigplussers te sparen, vertikt zij het om diezelfde bejaarden met een gezond

905 Tekst d.d. 14 december 2020.
906 https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20200119_04811760

dieet tegen deze vreselijke ziekte te wapenen. Het hele coronagebeuren grenst niet alleen aan de waanzin maar zorgt voor een historisch unicum inzake irrationaliteit. En dan smeekt de chaos die uit de waanzin volgt uiteraard om zondebokken: de jacht op het kwaad is geopend, de inquisitie een feit.

Want wie 'zonde' zegt, zegt 'kwaad' en zegt 'godsdienst' en uitgerekend de volstrekte redeloosheid van de godsdienst wil dat elk kwaad door een zonde wordt veroorzaakt omdat zij ervan uitgaat dat mensen van nature paradijsvogels zijn. Het onvermogen om te aanvaarden dat wij niet geboren zijn voor het eeuwigdurende geluk en de dwang om te gaan denken dat wijzelf de oorzaak zijn van ziekte en dood, vindt zijn oorsprong in de onredelijke wens dat wij alsnog het eeuwig leven kunnen winnen, meer bepaald door het uitroeien van het kwaad, wat begint met het bestraffen van de zonde die er de vermeende oorsprong van is. Niet toevallig moeten sinds kort de joden wegvluchten naar hun land van oorsprong, niet toevallig keren Hongaarse en Poolse dictators zich tegen de LGBT-beweging en niet toevallig worden de dictaturen die deze jacht openen hierin ten volle gesteund door de katholieke kerk die vandaag zowat van alle walletjes eet om haar machtspositie te bestendigen en de slavernij nieuw leven in te blazen.

De inquisitie was een katholieke rechtbank voor de bestraffing van wie niet bereid waren om blindelings te gehoorzamen aan het gezag van de kerk. Zij werd in het leven geroepen nadat geleerde theologen waren gaan twijfelen aan onredelijke geloofspunten. De Augustijner monnik Luther (1483-1546) die professor in de theologie was in Wittenberg, trok de alleenzaligmakende kerk in twijfel alsook de goddelijke oorsprong van de pauselijke macht. Het begon ermee dat deze 'opstandeling' in 1517 zijn vijfennegentig stellingen tegen het misbruik van de aflaat aan de poort van de slotkapel in Wittenberg spijkerde en dit in de hoop dat de kerk de discussie zou aanvatten en de misbruiken bestrijden maar in 1521 werd hij in de ban van de kerk gedaan. Het jaar daarop verscheen het Nieuwe Testament in een Duitse vertaling, het Oude Testament volgde in 1534. Dat Luther het goed meende, blijkt hieruit dat toen in 1527 in Wittenberg de pest woedde, hij weigerde te vluch-

ten met de woorden: *"De goede herder zet zijn leven in voor zijn schapen; maar wie huurling is, is geen herder, ziet de wolf aankomen, laat de schapen in de steek en vlucht"*. Vergelijk: tijdens de pestepidemie tweehonderd jaar voordien liet paus Clemens VI rond zijn residentie in Avignon grote vuren aanleggen om de lucht te zuiveren en wie vandaag paus Franciscus willen bezoeken, moeten meerdere coronatests ondergaan.

In het spoor van Luther volgden Ulrich Zwingli en Johannes Calvijn. Het gezag van de kerk moest hersteld worden en dat gebeurde zonder discussie maar met geweld: met de opstandelingen werden ook de bijbelboeken in de volkstaal verbrand en in 1559 werd een index met verboden boeken opgesteld door de Heilige Congregatie van de Inquisitie van de Kerk (vandaag de Congregatie voor de Geloofsleer genoemd) – de index werd pas in 1966 afgeschaft maar blijft feitelijk gehandhaafd als morele indicator. Ziehier tot slot nog enkele zinnen uit een geschiedenisboekje – als het doet denken aan de huidige pogingen van een hypocriet en waanzinnig gezag dat zich alsnog poogt te handhaven, dan is dat louter toeval - ik citeer: *"Wie op het lezen van verboden boeken werd betrapt werd onbarmhartig gestraft. De aangiften stroomden in zo groten getale bij de rechtbanken binnen, dat deze ze ternauwernood allemaal behandelen konden. De gehele literatuur werd zodoende onder controle gesteld. Geleerden en boekhandelaren klaagden over de nieuwe verordeningen, maar dat had geen effect."* [907] 908

4. Corona, de pedagogie van de onderdrukten en de hybris

In 1967 publiceerde de Braziliaanse pedagoog Paulo Freire *Educaçã como Prática da Liberdade* of *Pedagogie van de onderdruk-*

907 *Sesam Encyclopedie van de wereldgeschiedenis, Deel 3: Renaissance – Gouden eeuw*, pag. 331, Sesam/Uitgeverij Anthos, Amsterdam, tweede herziene druk 1996 (Oorspronkelijke uitgave: 1992).
908 Tekst d.d. 16 december 2020.

ten.[909] Aanvankelijk bedoeld als een project voor de emancipatie van volwassenen in Latijns Amerika, bleek alras dat ook de West-Europese samenleving lessen kon trekken uit Freire's pedagogie. Onder het voorwendsel van alfabetisatie, informatie en opvoeding ontnemen machtige onderdrukkers het volk zijn eigen taal en andere kundigheden en werken zij vervreemding in de hand, want *"De macht van de een heeft de domheid van de ander nodig"*[910], zoals de Duitse theoloog Ernst Lange het verwoordt in zijn woord vooraf tot de Nederlandse vertaling van Freire's boek: *"(...) onder de overweldigende indruk van de machtsontplooiing wordt de mens van zijn innerlijke zelfstandigheid beroofd, waardoor hij – min of meer onbewust – ervan afziet zijn eigen houding te bepalen ten opzichte van de levenssituaties zoals die zich aan hem voordoen."*[911] Paradoxaal genoeg werkt alfabetisatie vaak de onderdrukking in de hand: *"Leren is (...) niet programmeren maar problematiseren, niet het proclameren van antwoorden maar het opwerpen van vragen (...). Waar de mensen gealfabetiseerd zijn, zijn ze gemakkelijker te manipuleren en te overheersen, zo blijkt uit het onderzoek van Freire in Latijns-Amerika."*[912] Nog anders uitgedrukt: *"De heerschappij van de 'wetenden' is daarom zo gevaarlijk, omdat ze zich niet alleen boven de maatschappelijke status of het bezit aan productiegoederen stelt, maar ook een selectief socialisatie- en ontwikkelingssysteem in stand houdt, waardoor het de onderworpen meerderheid niet alleen onmogelijk is tot bevrijdende kennis te komen, maar waardoor hun gave om de mogelijkheid*

---

909 De titel van de Engelse vertaling van de oorspronkelijke tekst in het Portugees, luidt: *Pedagogy of the oppressed* en is uitgegeven bij Herder & Herder, New York 1971. Een Nederlandse vertaling, getiteld: *Pedagogie van de onderdrukten,* verscheen bij uitgeverij In den Toren, Baarn 1972. Deze Nederlandse vertaling staat als PDF op het internet op het volgende adres:
http://anarchief.org/w/images/8/8a/Freire_Paolo_-_Pedagogie_van_de_onderdrukten_text.pdf
910 Paulo Freire, o.c., pag. 10.
911 Paulo Freire, o.c., pag. 18.
912 Paulo Freire, o.c., pag. 13.

tot vrijheid te beseffen, verkommert of zelfs vernietigd wordt."[913] *"Ontwikkeling vergt de vernietiging van de macht",* aldus Paulo Freire, *"omdat heerschappij van mensen over mensen het menselijke in de mens vernietigt."*[914] En revolutie of verandering kan niet opgedrongen worden - dat wist ook Mao al.[915]

In de pedagogie van Freire staat de dialoog centraal: waar die ontbreekt, is onderricht machtsuitoefening en manipulatie. Maar ook in de huidige westerse samenleving ontbreekt de dialoog, er is een éénrichtingsverkeer van woorden, gaande van de machthebber naar de onderdrukten, zonder de mogelijkheid tot wederwoord, vraag of verzet. De informatie die de televisie, de radio en alle andere media verstrekken, is daarom niets anders dan bevel. Scholing en bijscholing beperkt zich in feite tot het zich laten welgevallen van imperatieven. De machthebbers bieden aan het volk welbepaalde perspectieven op de werkelijkheid aan, het volk maakt zich de van hoger hand opgedrongen kijk eigen en dat heet dan ontwikkeling terwijl het in wezen gaat om indoctrinatie en manipulatie met zelfvervreemding tot gevolg.

In zijn *Ontscholing van de maatschappij* uit 1970 geeft Ivan Illich, die in zijn voorwoord ook naar Freire verwijst, een gelijkaardige kijk: hij beschrijft hoe de school onder de technocratische en bureaucratische overheersing verworden is tot een instituut dat instructies geeft en dat opvoedelingen programmeert, afhankelijk maakt, manipuleert en ontmenselijkt. Zowel Freire als Illich hebben het over de kwestie dat machtsuitoefening een handelwijze is beneden de menselijke waardigheid, die pas in de dialoog geëerbiedigd wordt.

Ofschoon deze belangrijke inzichten intussen ruim een halve eeuw oud zijn, blijkt uit de algemene aanpak van de crisis veroorzaakt door de huidige pandemie dat hun betekenis nog helemaal niet is doorgedrongen tot de elite van de geleerden, laat staan tot het volk. Tenzij men aanneemt dat niet onwetendheid en onkunde de

913 Paulo Freire, o.c., pag. 9.
914 Paulo Freire, o.c., pag. 19.
915 Paulo Freire, o.c., pag. 21.

foute aanpak van de crisis moeten verklaren doch onwil en een bevreemdend opportunisme: een auto rijdt van de weg, de bestuurder wordt naar buiten geslingerd en blijft levenloos liggen, een voorbijganger houdt halt, verzekert zich ervan niet gezien te worden en berooft vervolgens het slachtoffer om dan snel weer te verdwijnen.

De horror in de aanpak van de coronacrisis ligt niet zozeer in de onverwachte confrontatie van een hoogdravende en zich op haar kennis beroemende mensheid met haar feitelijke onmacht, nu zij oog in oog staat met de realiteit van de dood. De nachtmerrie situeert zich veeleer in het van alle menselijkheid gespeende karakter van de aanpak van het probleem. Hier is het immers niet langer de mens die handelt: in de waan dat het leven herleid kon worden tot zijn loutere techniciteit, wordt ons bestaan derhalve overheerst door technologieën aan wie wij het zeggenschap over ons lot hebben toevertrouwd. De vervreemding is totaal waar wij over de schreef zijn gegaan door ons over te geven aan het krankzinnige geloof dat het überhaupt mogelijk ware om aan onze instrumenten de verantwoordelijkheid over ons lot te delegeren.

De mens is het slachtoffer geworden van zijn hybris, hij werd slachtoffer, niet van het werk van zijn handen maar van een aliënerende zelfoverschatting: het geloof dat hij in staat was iets te maken dat beter was dan hijzelf en dat voor hem zou zorgen. Want waar mensen aanvankelijk geloofden dat zij schepselen waren van een godheid om dan in een tweede stadium te gaan belijden dat zij deze godheid zelf hadden geschapen en dat het derhalve een namaak of een nepgod betrof, geloven zij in dit derde en fatale stadium een echte god te hebben gemaakt waaraan zij zich kunnen onderwerpen zoals de vrek zich onderwerpt aan het fortuin dat hij verdiende en dat hem in zijn oude dag zoals een onvergankelijke moeder van voedsel zal blijven voorzien.

De hybris blijft nimmer onbestraft, zij is een ontheiliging van de orde der dingen, precies zoals Gods stadhouder het ging aanklagen in Vondels *Lucifer* waardoor hij meteen ook zichzelf eraan bezondigde. De goden verdragen niet dat hun schepselen hen naar de kroon steken. Het boetseersel denkt te mogen heersen over de

boetseerder. In dit geval gelooft de boetseerder zelfs zich een god te kunnen fabriceren die niet langer nep is. Hij maakt een kalf van goud en blaast het 'leven' in om zich er vervolgens aan te onderwerpen. En in zijn grootheidswaan merkt hij niet eens hoe hij zichzelf aldus ten gronde richt.[916]

5. Corona en de Elfenkoning

In 1782 schreef de grote Duitse dichter Johann Wolfgang von Goethe de ballade *Erlkönig*, beroemd nadat ze in 1815 werd op toon gezet door de grootmeester van het lied, Franz Schubert.[917] Een boze elf of een nachtmerrie bedreigt een kind dat in de nacht te paard op weg om hulp in de armen van zijn vader sterft.

'Erle' betekent 'els' of 'elzenboom' en vaak verwijst men in verband met de koortsdroom waarover de ballade handelt, naar de talloze argusogen in de boomstam terwijl die veeleer de witte abeel kenmerken. 'Erle' is een foute vertaling van het Deense 'elf' in de oorspronkelijke versie van het gedicht *Elfenkoning* van de Duitse dichter Johann Gottfried Herder, die leefde van 1744 tot 1803. Een elf is een mythisch wezen uit de Germaanse en Noordse mythologie, een (goede of boze) geest. De elfenkoning is de dood.

De elf, alf of alp brengt in de nacht een (kwade) mare en deze nachtmerrie, die enkel in de droom bestaat, wordt in de wakkere wereld geboren in de gedaante van de dood.

De dood komt tot leven in de wereld en zijn kraambed is de plaag welke zich uitstrekt over de aarde zoals ook de oceanen deden die in het begin der tijden vanuit een nu lang vergane blijde droom het

916 Tekst d.d. 19 december 2020.
917 Nota Bene: Beethoven maakte er al een (onvoltooid gebleven) lied van in 1797 en ook Liszt, Reichardt, Spohr, Loewe en Zelter werkten het thema uit en de hedendaagse componist Hans Werner Henze verwerkte de ballade in zijn ballet *Le fils de l' air.* Zie: https://www.youtube.com/watch?v=QyvJ1hQySak

leven brachten. De plaag verpersoonlijkt zich in mythologische wezens zoals de schijndode vampieren die met de meedogenloze regelmaat van de trage klok die de eeuwen telt, verrijzen om weg te maaien wat van het leven overging naar een louter schijnbestaan.

Van schijnbestaan is sprake waar de ziel dood is die de waarheid, het goede en het schone draagt: alle religies die, zoals ook de christelijke met zijn *ens et bonum convertuntur*[918], het leven met het goede identificeren, stellen dat de dood zijn intrede reeds heeft gedaan van zodra het goede en het ware niet langer onder ons zijn. Omdat onze wezenskern, ons zelf of onze ziel, met de waarheid samenvalt, is het leven in het tijdperk van de leugen nog slechts schijn of schimmig; in feite is het leven nu chaotisch zoals de droom die uiteraard het einde aankondigt: de nachtelijke, kwade mare, ook verzinnebeeld door ruiters die, op merries tronend, de gevreesde boodschap brengen. En zo duiken in de apocalyps welke verhaalt over het aanbreken van de eindtijd, de vier cavaleristen op: de ruiter op het witte paard is de Antichrist, het rode paard wordt bereden door de oorlog, met het zwarte paard komt de honger en het vale paard brengt ons de dood.

De corona van de kerstster fonkelt in de zwarte nacht, gekroonde hoofden brengen allerlei geschenken naar de nieuwe koning van 't heelal. Maar in de kribbe heeft een nachtmerrie een ander en een killer kind gebaard, de herders brengen hulde aan de Elfenkoning.[919]

6. Het Kerstekind en Judas koning

Als vandaag de kranten koppen dat een bezoek van de kleinkinderen aan oma beboet zal worden met 750 euro per bezoeker plus

918 Deze scholastische zin betekent: “het Zijn en het Goede vallen samen” ofwel: “er is geen Zijn buiten het Goede”. Derhalve kan daar waar het goede ontbreekt, alleen nog de dood bestaan.
919 Tekst d.d. 21 december 2020.

4000 euro voor oma zelf, terwijl ook nog eens wordt opgeroepen tot burgerzin, waaronder moet verstaan worden dat men niet de andere kant moet opkijken als de buren er een feest van maken, dan herinnert deze kerst aan de Roemeense kerst van eenentwintig jaar geleden.

De Berlijnse muur wordt gesloopt en in Roemenië houdt het volk eensklaps op met applaudisseren voor zijn dictator: op kerstdag 1989 wordt Nicolae Ceaușescu bij de kraag gevat en onverwijld geëxecuteerd, samen met zijn vrouw Elena, hoofd van de Securitate.

De Securitate of de Roemeense veiligheidsdienst had van Roemenië een hel gemaakt. Naast de beroepsafdeling die werkte met afluisterapparatuur in elke woning en die beschikte over een ondergronds netwerk van zich eindeloos vertakkende gangen die vertrokken bij het presidentieel paleis, was er ook een 'burgerwacht' over welke de kranten toen schreven: *"De 'burgeragenten' hadden over het hele land een net van informanten gecreëerd. Kinderen moesten hun ouders bespioneren, buren vertrouwden elkaar niet meer. Zelfs een onschuldig politiek getint grapje was al genoeg om de Securitate op je dak te krijgen. Die namen 'verdachten' mee en verwanten kregen pas maanden of jaren later te horen wat er met de ongelukkige was gebeurd - of hij was verbannen, of in een kamp of gevangenis terecht was gekomen. Of iemand nu directeur, ambtenaar of journalist was, het kon iedereen gebeuren dat hij op een dag zou verdwijnen, zonder gerechtelijk vonnis. Vrijuit praten kon nergens, overal was afluisterapparatuur. Wilde men in de eigen woning het hart eens luchten, dan was de enige mogelijkheid de radio keihard aan te zetten, en alle kranen te laten lopen, om afluisteren onmogelijk te maken."*[920]

De Roemeense afluisterapparatuur verstopt in de telefoontoestellen van alle burgers is echter niks vergeleken bij het panopticum

920 Bron: *Reformatorisch Dagblad* van 27 december 1989. Zie: https://www.digibron.nl/viewer/collectie/Digibron/id/tag:RD.nl,19891227:newsml_99c5b8272c9c0296158335debd763831

dat mogelijk wordt gemaakt door de hedendaagse technologie en dat gedachten leest en gedrag voorspelt. Helaas kan de dictator niet meer bij de kraag worden gevat omdat hij niet langer een persoon is maar een alomtegenwoordig duizendkoppig monster, afgericht door het even onpersoonlijke gouden kalf, een anonieme en quasi autonoom agerende macht aan wie de blinde massa het bestuur over zichzelf gedelegeerd heeft. In dat verband sprak vijfentwintig eeuwen geleden de grootste wijsgeer aller tijden over een narrenschip. Wanneer het volk wordt bestuurd door hersenloze opportunisten, is chaos troef, verwordt de democratie tot haar tegendeel en beëindigt de dictatuur de vrijheid. [921]

7. Corona en de duivel

Egoïsme leidt tot hebzucht en hebzucht zorgt voor bezit maar voor men het goed en wel beseft, heeft men het Zijn voor het Hebben geruild en wordt de waarde van een mens bepaald door wat hij *heeft*: zoals elk ander ding op de markt, wordt de mens gelijk aan zijn prijskaartje en is dat prijskaartje negatief, dan moet hij verdwijnen want hij is niet alleen onnuttig maar bovendien de economie *ten laste* en zo hypothekeert de zelfzucht de zelfzuchtigen.

De economie is een mooie benaming voor het gouden kalf dat, zoals iedereen weet, niet van mensen houdt en om die reden mensen verandert in dingen die, zoals alle andere dingen in deze geprivatiseerde wereld, *bezittingen* zijn.

Bezittingen, ja, maar van wie? Want als alle mensen bezittingen zijn, schieten er geen bezitters meer over. En om die reden worden onder het juk van het gouden kalf, mensen niet bezeten door *iemand* maar door *iets*: mensen worden door hun bezit zelf bezeten.

Nu leidt zelfzucht niet alleen tot hebzucht en tot bezit maar evenzeer tot concurrentie, tot strijd met anderen, die op hun beurt hun ego dienen. En omdat mensen intelligente wezens zijn, is de intel-

921 Tekst d.d. 23 december 2020.

ligentie het machtigste wapen in de strijd: niet het fysieke gevecht is aan de orde maar wel het intellectuele. En waar in de strijd tegen de natuur, het verstand de wetenschappen voortbrengt, is het kind van de intellectuele strijd onder de mensen de sluwheid: misleiding, leugen en bedrog blijken de natuurlijke telgen van het egoïsme.

Edoch, misleiding, leugen en bedrog spreken op hun beurt de wetenschappelijke geest tegen, die immers een geest van waarheid dient te zijn teneinde het meesterschap over de natuur te kunnen verwerven en handhaven. De natuur immers laat zich niet verschalken omdat hij niet empathisch is doch wreed, omdat hij zich niet vergist, omdat zijn intelligentie deze is van zijn Schepper zelf tegen wie hij zich, anders dan de mens, nooit heeft kunnen verzetten want de natuur is onvrij. De natuur vergeet niet omdat zijn geheugen de wereld zelf is waarin immers alle daden hun spoor nalaten, daar zij reële momenten zijn in de tijd, bevroren in wat wij het verleden noemen, dat hoe dan ook 'ergens' blijft bestaan omdat niets van iets tot niets kan overgaan. Misleiding, leugen en bedrog mogen dan de motor zijn van de huidige economie: evenzeer zijn zij het failliet van de wetenschappen. Het egoïsme maakt ons weerloos tegen de wreedheid der natuur.

Zo wordt de mens – het mensdom – uiteindelijk onvermijdelijk *bezeten*: niet slechts door zijn bezit maar tevens door wat hij niet bezitten kan omdat hij niet in staat is om het te verschalken. De mens is gedoemd om speelbal te worden van de natuur: door het bedrog, het wapen bij uitstek waarmee hij in de economie zijn medemens te lijf gaat, in te zetten in zijn strijd tegen de natuur, richt hij geheel verblind dit kwaad tegen zichzelf en zo neemt hij zichzelf in het ootje, hij wordt *geobsedeerd.*

Een obsessie is een dwangmatig denken, een dwangvoorstelling, een gedachte waarvan men zich wel *wil* maar nimmer *kan* ontdoen. In de psychiatrie is sprake van de obsessief-compulsieve ofwel dwangmatige persoonlijkheidsstoornis, met als symptomen: *"algemene psychologische inflexibiliteit, zeer strikte naleving van regels en procedures, perfectionisme, en overmatige*

ordelijkheid."[922] Een ander kenmerk en tevens een oorzaak is rigiditeit. *"Psychosociaal kan de oorzaak ook worden gezocht in een omgeving die overmatig streeft naar prestatie."*[923]

Nu kan niemand ontkennen dat wij leven in een door de concurrentiële economie ten top gedreven prestatiemaatschappij en uitgerekend die psychosociale context vormt de ideale voedingsbodem voor dwangvoorstellingen. Individueel, maar gezien de globaliteit van het economische gebeuren uiteraard ook collectief: de huidige geglobaliseerde concurrentiële economie moest vroeg of laat collectieve dwangvoorstellingen ter wereld brengen en vandaag hebben wij er eentje van formaat, zij het naar aanleiding van inderdaad een heuse en hardnekkige griep die meer mensen dan gemiddeld naar het leven staat. Edoch, ook wie aan smetvrees lijden, hebben een punt als zij verwijzen naar de realiteit van de letale ziektekiemen.

Het kwaad wordt helaas drastisch verergerd door een kortsluiting in de remediëring die, zoals hoger reeds gezegd, twee tegengestelde attitudes onderling doet vechten. Enerzijds is er de wetenschappelijkheid die met een waarheidsgetrouw intellect de heerschappij over de natuur nastreeft maar tegelijk is ook het politieke vernuft werkzaam dat veeleer bij de sluwheid zweert. Sluwheid, misleiding, leugen en bedrog doen weliswaar wonderen in de intermenselijke strijd om eigen gewin maar zijn helaas volstrekt contraproductief in het gevecht tegen het natuurlijke kwaad.

Virologen bekvechten met elkaar, particuliere financiële belangen spreken de importantie van de volksgezondheid tegen en dwangvoorstellingen tenslotte loodsen de vloot van de irrationaliteit en de waanzin naar binnen in de haven van de wereld, waar zij alles wat redelijk is, blokkeren. De toegangswegen tot de bezetenen worden door de waanzin zelf bezet en hoop op beterschap wordt zo onmogelijk. En het vergaat deze obsessie zoals elke andere: de drinker blijft drinken tot hij erbij neervalt, de speler verkwanselt

922 https://nl.wikipedia.org/wiki/Obsessieve-compulsieve_persoonlijkheidsstoornis
923 Ibidem.

zijn hele fortuin en belandt in de goot, het verstand der verstandigen wordt vernietigd en niets blijft over van de kalme Ratio die eens, zoals een gigantische pendule, het reilen en het zeilen van de wereldorde regelde. Zelfs de schittering van de kerstster die de wijzen door de allerlangste nacht moet gidsen, wordt overstemd door de afschuwelijke satellietentrein van een opperdienaar van de mammon.[924]

8. Het fabeltje van de volksgezondheid

Omsk Van Togenbirger, wat een toeval u hier nu aan te treffen op een boogscheut van het nieuwe jaar! IJstaart gaan kopen dan?

OVT: Ha! *Dinner for one!*

Je gaat het toch vieren?

OVT: Wat vieren?

Nieuwjaar begot!

OVT: Hemeltje! Voor een keer dat het niet moet en nu begin jij er over!

Het is en blijft dan toch een feest!?

OVT: Hemeltje! Het is amper te geloven!

Waarom zo'n zuur gezicht? Verheugt u! De vaccins zijn in aantocht! Alles wordt weer zoals voorheen!

OVT: Halleluja...

Wel?

OVT: Zou jij dan echt willen dat alles weer wordt zoals voorheen?

Vanzelfsprekend!

924 Tekst d.d. Kerstmis 2020.

OVT: Dat kun je toch niet menen!? De armer steeds armer en de rijken alsmaar rijker? Een leven lang zwoegen en dan sterven aan een hartinfarct? Asielzoekers opsluiten en dan doen alsof zij niet bestaan? De banken subsidiëren die hun fortuinen op de Caymaneilanden verstoppen? Met muren illegalen fabriceren en ze dan uitbuiten tot hun dood? Rijk worden van organenhandel, mensenhandel en oorlog? Meewerken aan de milieuverloedering, de afvalberg hoger maken, kernenergie, plastics en andere nep subsidiëren?

Is dat het gelukkig nieuwjaar dat je ons toewenst?

OVT: Ik zeg u: de huidige toestand is helemaal geen ongewild incidentje! Hij is een *gevolg* van dat alles, mijn beste!

Maar...

OVT: En daarom, onthou mijn woorden, kan het allemaal alleen maar erger worden!

Maar enfin, wat beweer je nu allemaal? De eerste vaccins worden reeds toegediend!

OVT: Heb je al eens een leugenaar aan het werk gehoord, mijn beste?

Wat heeft dat ermee te maken?

OVT: Maar dan een échte leugenaar, bedoel ik?

Hmm...

OVT: Kennelijk niet, anders zou je het wel snappen...

Wat bedoel je?

OVT: Eerst vertelt hij je een leugen, nietwaar? Maar je kent het oude spreekwoord: al is de leugen nog zo snel, de waarheid achterhaalt haar wel? Je betrapt de man op zijn leugen en hij valt door de mand. Maar dan begint het pas! Want heb je te maken met een échte leugenaar, dan zal hij zijn leugen nimmer toegeven, integen-

deel: in een mum van tijd schudt hij een nieuwe leugen uit zijn mouw om er de oude mee te verontschuldigen! En wat doe jij? Anders dan een ezel die zich geen twee keer aan dezelfde steen stoot, gelooft jij die tweede leugen ook!

Ik begrijp je niet.

OVT: Het virusverhaal heeft uiteraard een kern van waarheid maar het is uiteindelijk een belachelijk én angstaanjagend verzinsel. En dat is de historie van de vaccins uiteraard eveneens. Of geloof jij dan dat de ganse wereldbevolking die zo blind was dat ze zich gisteren een snotvalling voor een heuse pandemie liet verkopen, vandaag plotseling ziende zal worden en zal zeggen dat het vaccin misschien wel nep is? Mijn beste, luister nu eens heel goed naar wat ik je ga vertellen!

Vertel dan maar!

OVT: Als het virus nep is, dan hoeft het vaccin helemaal niet echt te zijn: de ziekte zal verdwijnen zoals ze verschenen is en op het einde van het spel zal niemand er nog om malen.

O, nee?

OVT: Het vaccin was super werkzaam, bravo, bravo! Zo zullen de mensen de televisiesterren napraten. En wie kan hen ongelijk geven als dan inderdaad van het virus geen spoor meer te bekennen is? Want waar zou dat spoor dan wel vandaan moeten komen, als een super werkzaam vaccin het helemaal heeft uitgewist?

Ik snap het echt niet...

OVT: Een echte leugenaar zorgt ervoor dat zijn tweede leugen zijn eerste tot waarheid maakt en zo stelt zich dan ook de tweede buiten verdenking, zie je?

Euh...

OVT: Men zal niet zeggen dat het vaccin nep is, want het virus houdt op er te zijn van zodra men *rondbazuint* dat het er niet meer

is, precies zoals het begon te *bestaan* van zodra men ging rondbazuinen dat het er was!

Maar dat snijdt helemaal geen hout!

OVT: Neen dan?

Wie zou zoiets zomaar in elkaar flansen? Dat ware toch pure waanzin?

OVT: *Zomaar*, zeg je? Durf jij dan te beweren dat er geen motieven zijn, alleen maar omdat jij ze niet kunt bevroeden?

It makes no sense!

OVT: Computervirussen worden gemaakt door mensen die poen scheppen met het verdelen van virusscanners of computervaccins!

Maar praat je nu echt niet zoals een complotdenker?

OVT: Precies, mijn beste! Maar wat is er mis mee als ik complotten vermoed? Ik heb er alle redenen toe en jij trouwens ook! Is het dan onze plicht om naïef te zijn, zoals de katholieke middeleeuwers die zich alles lieten welgevallen wat de paus van Rome aan onzin uitkraamde? En lieten zij zich dat welgevallen omdat zij ook *geloofden* dat het waar was wat de onfeilbare massamoordenaar vertelde of stemden zij in met de nonsens omdat hij de ongehoorzamen op de brandstapel zette?

Maar...

OVT: Misschien bedoel je gewoon dat het onbeleefd is om mensen te wantrouwen die zich inzetten voor onze gezondheid, want dat is tenslotte de volksgezondheid? Bedoel je misschien dat? Is het *not done* wat ik wél doe?

Eigenlijk wel, ja...

OVT: Dan nodig ik u uit om samen met mij eens dat boekje van de volksgezondheid open te doen!

Maar niet weer dat verhaal over Softenon alsjeblieft, dat is zestig jaar geleden!

OVT: Je bent nog jong...

En spaar ons ook van Ivan Illich, dat dateert uit de jaren zeventig van de vorige eeuw!

OVT: Guy Van Den Berghe dan? Of Erik Thys? De boeken van deze hooggeleerde mensen zijn het lezen waard, zij handelen over de volksgezondheid en zijn van zeer recente datum!

Jaja, maar dat gaat over zaken die in de oorlog gebeurd zijn en dat is vijfenzeventig jaar geleden!

OVT: Goed, dan beperk ik mij met uw goedvinden tot het nieuws van deze morgen en ik citeer de eerste de beste krantenkop van op de lei: “Dierenartsen werken samen met specialisten van UZGent voor openhartoperatie puppy Theo: 'Geslaagde primeur'.”[925]

Staat dat daar? Het moet mij ontgaan zijn... Maar wat is daar mis mee? We mogen onze huisdieren toch verzorgen?

OVT: Vertel dat maar eens aan de mensen zonder papieren en aan de miljoenen vluchtelingen!

Ik dacht al dat je dit ging antwoorden!

OVT: Ik zal de laatste zijn om te ontkennen dat er nog idealisten bestaan, eerlijke mensen die hard studeren en werken om te kunnen bijdragen aan het welzijn van de medemens. Maar vind je ook niet dat het een slag in uitgerekend *hun* gezicht is als collega's van hen hun edele vorming verkwanselen aan honden?

Beledig de dieren niet!

OVT: Kijk, dat bedoel ik nu juist: geef de hond een naam en hij wordt humaan; ontneem de mens zijn papieren en hij zakt in de pikorde naar een rang ver *onder* de honden.

925 https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2020/12/28/wereldprimeur/

Die chirurgen treft geen schuld aan wat de sans-papiers overkomt, ik durf wedden dat velen van hen die mensen steunen!

OVT: Maar wat hebben openhartoperaties voor honden nog te maken met de volksgezondheid, mijn beste? Volgens mij helemaal niets. Ik vermoed veeleer dat ze alles te maken hebben met geld. Een armoedzaaier maakt met zijn brave zieke straathond geen schijn van kans in die universiteiten en ik ben er nog niet zeker van of hijzelf wel in elke kliniek geholpen wordt als hij geen papieren heeft. De hond waarover het hier gaat, is een hond met papieren en in schril contrast met de illegalen die hier met heus slavenwerk dergelijke rijkemansfratsen bekostigen, heeft hij een identiteit, ja, hij is welhaast een burger want zijn baasje heeft ongetwijfeld genoeg geld of genoeg macht om het geld van anderen voor de gezondheid van zijn rashond te bestemmen.

Maar dit gaat zeker niet over geld! Dit gaat om het vermijden van dierenleed, het gaat om liefde voor de dieren!

OVT: Geloof je dat echt?

Zeer zeker!

OVT: En denk je dan ook dat geld dat bestemd is voor de volksgezondheid daaraan mag opgeofferd worden?

De ziekenkas komt hier zeer zeker helemaal niet tussenbeide, het wordt gewis allemaal privé betaald!

OVT: En de opleiding van die topdokters dan? Want dat is tenslotte de grootste kost. En je kan toch niet zeggen dat ze zich anders stierlijk zouden vervelen? Hebben wij een teveel aan hoogopgeleide artsen in ons land?

De dieren dragen bij tot het welzijn van de mensen!

OVT: Je bedoelt toch niet dat dieren psychologen zijn? Wat zeg ik? Psychiaters!

Het staat wetenschappelijk vast dat hun aanwezigheid onder de mensen de volksgezondheid ten goede komt.

OVT: En derhalve mogen gemeenschapsgelden ook aan openhart-operaties voor honden worden besteed?

Dat lijkt mij inderdaad niet minder dan redelijk.

OVT: O, ja? Wel, ik beweer dat elk weldenkend mens tot het tegendeel zal besluiten als hij weet dat gemeenschapsgelden van dezelfde staat geïnvesteerd worden in het subsidiëren van de jacht, de jacht staat immers geboekstaafd als een sport! En dat is nota bene het opzettelijk doden van dieren, het is niets minder dan lustmoord. Het artikel *De triomf van de dood* van 9 april 2018 handelt daar trouwens uitgebreid over.[926] En wat zeg je daarvan?

Ik ijver voor een verbod op de jacht...

OVT: Wel, doe zo voort, zou ik zeggen. Maar dit wil ik nog kwijt en daarna moet je mij laten gaan want niet zo lang geleden heb ik al eens ijstaartpap gegeten... Als uit de feiten naar welke hier zwart op wit wordt verwezen, blijkt dat volksgezondheid slechts een alibi is om een handeltje van een heel ander moreel kaliber mee te vergoelijken, kan je dan als zinnig mens nog wel vertrouwen hebben in een apparaat dat zich inmiddels wereldwijd vertakt heeft en dat baadt in een sausje van – ik weeg mijn woorden – ettelijke miljarden?

Nu overdrijf je wel een beetje: het gaat hier om slechts één geval, een primeur, zo staat er!

OVT: En wil dat niet zeggen dat er nog zullen volgen? Temeer daar nergens een woord van collegiale berisping te bekennen valt! Niet één topdokter die zijn collegae voor deze aberratie op het matje roept, integendeel: felicitaties voor deze wetenschappelijke prestatie, deze primeur! Dit handeltje, mijn beste, draagt kennelijk

926 Zie het artikel getiteld: *De triomf van de dood*: https://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=3066263

de goedkeuring van alle medici weg ofwel zwijgen zij onder druk van het monster dat vandaag over de wereld heerst!

Wat vertel je nu!

OVT: Ik herhaal: kan men nog verwachten van de mensen die deze kluchten moeten bekostigen met hard labeur dat zij geloof hechten aan regeringen die hen in naam van de volksgezondheid de mond snoeren, met mondmaskers en nu ook letterlijk, zoals ik gisteren trouwens las bij een bekend journalist, Geert Van Istendael, als ik mij niet vergis?[927]

Oude garde...

OVT: Ja, ja, ik begin het te begrijpen: een vernieuwing is op til, nietwaar? Een verschrikkelijke vernieuwing: *brave new world*...[928]

Intermezzo: Voortaan dicteert het gouden kalf de waarheid. (Of: hoe de medische wetenschap haar bevindingen aanpast aan de macht van het geld.)

De bron van deze informatie wordt door de heersende media afgedaan als *fake news* maar de stelling dat de *WHO* sinds kort haar definitie van groeps-immuniteit zou hebben aangepast aan de vermoedelijke wens om de covid-19-vaccinatie verplicht te maken, wordt hoe dan ook door deze bron zelf aangetoond:

In haar definitie van groepsimmuniteit stelde de WHO tot voor kort dat sprake is van groepsimmuniteit als een populatie immuun wordt hetzij door vaccinatie, hetzij door infectie na blootstelling aan het virus. Maar sinds kort staat op de webstek van de WHO een heel andere definitie te lezen: groepsimmuniteit treedt op, zo

927 Zie het artikel, getiteld: *Annus horribilis, annus mirabilis* van Geert Van Istendael in het magazine MO* d.d. 28 december 2020: https://www.mo.be/column/2020-annus-horribilis-annus-mirabilis?utm_campaign=emo&utm_medium=newsletter&utm_source=email
928 Tekst d.d. 29 december 2020.

stelt men nu, van zodra de vaccinatiegraad een zekere drempel overschreven heeft. Met andere woorden wordt nu over immuniteit ingevolge besmetting door het virus zelf, met geen woord meer gerept. In de rubriek van de lezersreacties merkt iemand fijntjes op dat als de WHO het met haar nieuwe definitie bij het rechte eind heeft, dat dan in de periode voorafgaand aan Pasteur (die de vaccinatie uitvond), groepsimmuniteit nooit zou hebben plaatsgehad...: *"So according to this new WHO definition* ***in the past*** *before Pasteur "herd immunity" never happened?"*[929] [930]

929 Zie: https://off-guardian.org/2020/12/28/who-secretly-changed-their-definition-of-herd-immunity/
930 Tekst d.d. 29 december 2020.